UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu, Prælectionum Theologicarum Tomus ...

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Praelectiones Theologicæ De Fide, Spe, Et Charitate, R. P. Thomæ Młodzianowsi, Poloni Societatis Jesu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-82969

Visual Library

PRAELECTIONES THEOLOGICÆ DE FIDE, SPE, ET CHARITATE,

R. P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI,
POLONI SOCIETATIS JESU.

R. P.
TH. ML.
Zianowsk
Tom. 1. et
D. VI
S

MAGISTRÆ FIDEI, *Irenæus.*

DE

FIDE.

VIRGINI SVPRA SPEM,

DUM MATRI,

DE

SPE.

PRETIOSISSIMAE,

DE

CHARITATE.

PRAELECTIONES THEOLOGICAS.

impendit

mancipium suum

T. M. S. J.

APPROBATIO.

EX Commissione Perillustris & Reverendissimi Domini D. ALBERTI DOBRZELEVVSKI, Præpositi Infulati Lascensis, Archi-Diaconi Posnanensis, Scholastici Vladislavviensis, Gneznen, Lancicensis Canonici, S. R. M. Secretarii, Vicarii in Spiritualibus & Officialis Posnanensis Generalis. Hos speciales Theologicos, de FIDE, SPE, & CHARITATE Tractatus, quos A. R. P. Thomas Młodzianovvski, S. T. in Collegio Posnanensi Soc. JESU, consummatus Professor Theologus, (Fide placente DEO, Spe non confundente, Charitate coronante, omne bonum Opus animantibus,) magno studio, pari ingenii subtilitate, utilitati publicæ proficuos ac multùm necessarios raro Polonis exemplo elaboravit: eosdem & ego, cum sesuâ propriâ communi bono commendent dignitate, utpotè longe dignissimos, prælo mediante, luci publicæ censeo exponendos.

STEPHANUS MORESKI, S. T. D.
Can. Cathedralis & D. M. Magdalen. Præpositus Posnanensis.

HYACINTHUS KOCZOWSKI, PRÆPOSITUS PROVINCIALIS SOCIETATIS JESU PER POLONIAM.

CUm Prælectiones Theologicæ, de FIDE, SPE, CHARITATE, à P. Thoma Młodzianovvski, nostræ Societatis Sacerdote, & Theologo Compositæ, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in Lucem edi posse probaverint. Pro testate nobis facta ab Admodum Reverendo Patre JOANNE PAULO OLIVA, Generali præfatæ Societatis JESU: Facultatem Concedimus, ut typis mandentur, si iis ad quos pertinet ita videbitur. In cujus rei testimonium, has Literas manu nostra firmatas, Sigilloque Officii nostri Munitas, dedimus. Cracoviæ 19. Martij 1674.

HYACINTHUS KOCZOWSKI,
Præpositus Provincialis Societatis JESU per Poloniam mppr.

TRACTA

TRACTATUS I.
DE FIDE.

Intellectio prior est volitione, utpote directivum directo. Adeoque suo modo & intellectus voluntate. Quia autem fides habet se per modum intellectûs supernaturalis, Spes autem & Charitas sunt de linea voluntatis, ideo fides præ illis habet rationem prioris, cui prioritati respondere debet prioritas tractandi.

DISPUTATIO I.
De objecto Fidei.

REvolvendo mentem ad omnes Philosophiæ & Theologiæ materias, longissima tractatio instituitur de Objecto Logicæ & Fidei ob eandem rationem: Cum enim Logica subserviat omnibus scientiis, amplissimum debet habere objectum, laboraturque ne vel nimium restringatur, vel multum diducatur. Quia autem magna etiam est amplitudo fidei, extendens se ad tot revelabilia, & prælucens ex communiori sententia quibuscunque actibus supernaturalibus, ideo de illius objecto operosius disputatur. Hoc ut fiat, sit

QUÆSTIO I.
De Objecto Fidei Materiali.

UT ea quæ inferius dicentur clariora fiant; proponenda hîc est categoria objecti. Et quidem summum genus categoriæ objecti, est ipsum Objectum, quod dividitur in Adæquatum & Inadæquatum. Inadæquatum dividitur in materiale & formale. Hæc ipsa, dividuntur in objecta purè partialia, & in objectum principale, seu nobilissimam speciem objecti. Purè partiale formale objectum dividitur in rationem propter quam, in qua, sub qua, Adæquatum item objectum, dividitur in Adæquatum Considerationis, & Adæquatum Attributionis. Adæquatum Considerationis illud est, quod de singulis illius habitus in Recto dici potest. Adæquatum autem Attributionis est, ad quod in genere scibilis, omnia in illo habitu revocantur. Principaliora ex his ut perstringantur.

PRÆMITTO PRIMO. *Quid sit objectum?* Si accipiatur objectum in latissima sua significatione, est Ratio ipsius circa quod. Usurpo in definitione objecti ly *Ratio* & non ly *Ens*: quia opposita enti negatio seu non Ens potest adhuc habere rationem objecti, licet ità oppositè sumpta non sit Ens. Saltem sine Addito: sed de hoc etiam infra. Non usurpo item ly *Id* in definitione objecti, sed ly *Ratio*; quia ly *Id* est genus altiùs præ Ratione, in descriptionibus autem debet poni genus proximius: Jam autem ly *Id quod* est genus superius, quia per illud ipsa *Ratio ut sic* potest describi: de quo actum in proëmialibus Metaph: Nobilissima species objecti ut sic, est Noscibilitas, seu intelligibilitas objecti, quæ definitivè est Ratio circa quam intellectus. Hæc ipsa Ratio ejus circa quod, seu ratio objecti per ordinem ad noscitiva tali discursu proponitur.

NOSCIBILITAS est prædicatum, quod sibi quæcunque determinant quia latissima divisio est in Ens, & non Ens, cui utrique competit noscibilitas: ostenditque hoc inductio ab utraque parte, & licet ex articulo fidei, tribuamus Deo innoscibilitatem per comprehensionem; nondum sequitur esse aliquod Ens cui innoscibilitas competat: quia illa innoscibilitas est adhuc per ordinem ad intellectum Divinum vera noscibilitas. Et quidem accedendo ad ipsum Ens, ei necessariò competit noscibilitas, quia si Ens est, est id quod est, si est id quod est, noscibile est:

quia notitia est quæ attingit *est* & *non est* Objecti. Si ergò est quod est, & non est quod non est, hoc ipso jam noscibile: quia attingibile à notitia est. Unde ulteriùs infertur, noscibilitatem objecti, priorem esse etiam vero, pro passione sumpto: quia antecedenter ad emanationem, intelligitur Ens, tanquàm emanativum. Si antecedenter emanativum intelligitur, ergo antecedenter noscibile est.

Non Ens gaudet etiam noscibilitate accommodatâ: convenit enim illi species noscibilitatis, nempe aliqua definibilitas. Ergo competere debet & genus, quod est noscibilitas. Rursus etiam negationes, in eo quod negationes sunt, negationes sunt, si negationes sunt, ergo cognoscibiles sunt: quia notitiæ alia pars est, attingentia ipsius non esse. Denique quid est magis innoscibile, quàm ipsa innoscibilitas, quæ tamen suo modo noscibilis est, cum de illa formetur conceptus. Ex quibus omnibus sequitur hæc propositio, quòd noscibilitas sit prædicatum, quod sibi quæcunque determinant.

Hæc ipsa noscibilitas, est Ratio circa quam intellectus, adeoque objectum: debet enim servari proportio inter habitum & objectum, & ita objectum volitivi est volibile, factivi, factibile, quæ proportio non servaretur, nisi dicatur quod objectum intellectûs sit noscibile & intelligibile; hocque noscibile & intelligibile, erit ratio restrictiva objecti ut sic, de qua quærebatur in præmisso.

Dices. Ly Ratio circa quod non est ratio definitiva objecti, quia oppositа rationi non ratio, potest habere rationem objecti, & tamen non ratio, non est Ratio.

Respondetur. Ly non ratio, in quantùm potest habere rationem objecti, in tantùm jàm transit in conditionem rationis, sumitur enim hîc ratio ita communiter, ut extendatur ad ly non ratio, sicut sumi potest ita latè Ens, ut extendatur etiàm ad negationes. Nec tamen etiàm ita latè sumptum ens ponitur à nobis pro genere, in definitione objecti, quia objectum latiùs patet, etiàm ita sumpto ente, dantur enim altiora genera sic sumpto ente, ut videre est in Metaph. sub initium, quibus nihilominus competit habere rationem objecti.

Præmitto Secundo. *Quid sit objectum Materiale?* Noscibilitas ut dictum Præmisso. 1. est prædicatum quibuscunque conveniens, ita sparsum, ut cum noscere sit nonnisi aliquibus proprium, nosci tamen singulis conveniat, quæ ipsa plurificatio noscibilitatis, etiam in unoquoque cui competit esse circa quod, tanquàm circa noscibile, seu in unoquoque objecto reperitur; ita ut nullum sit Ens, quod in se aliter & aliter nosci non possit. Et certè nihil est magis unum quam ipsum unum; & tamen ipsum unum habet plura prædicata, quæ illo agnosci possunt; ut quod sit initium numeri, quod indivisum quid in se, & divisum à quolibet alio, quod sit perfectio etiam Deo attribuibilis. Quod ipsum ulteriùs in hoc resolvitur. Quæcunque prædicata noscibilia in objecto, stant in ly *est* & *non est*, ad lineam *est* revocatur identitas, convenientiæ, dependentiæ, &c. similia; ad lineam *non est* revocantur diversitates, differentiæ, divisiones, alietates &c. similia. Et quia nihil ita est, quin in linea est, cum pluribus conveniat, participando ipsum est, pluribus conveniens; in linea item non est, cum nihil dicat unam nonnisi alietatem, sed alietatem à reliquis omnibus, ideo fit, ut plurificatis tot habitudinibus, diversa in objecto oriantur prædicata, adeoque diversæ, & plurificatæ noscibilitates, quæ plurificatio noscibilitatum vocatur objectum materiale, ex proportione ad materiam. Quæ simul ex proportione objecti formalis ad formam ut attingatur.

Præmitto Tertio. *Quid sit objectum formale?* Quod per accommodationem & proportionem participat de aliquo primo essentiali conceptu alicujus, illud per accommodationem & proportionem est ipsum illud; & ita ex proportione, cum termino materiali, denominatur aliquis terminus, vel Metaphysicus qui est subsistentia, vel Logicus. Ex proportione cum locutione externa, appellatur notitia verbum mentis, & sic de reliquis. Quod ipsum resolvitur in hoc principium: quia cum res stet primo essentiali suo conceptu, sicut per physicam participationem illius constituuntur res physicè; ita ex proportione & accommodatione ad eundem primo essentialem conceptum, constitui debebunt tales, per accommodationem & proportionem. Porrò datur in objectis aliqua participatio & accommodatio ad primo essentialem conceptum, tàm materiæ quàm formæ: quia ut dixi in physicis, primò essentialis conceptus materiæ, est, esse subjectum primum, vel potentiam passivam; primò autem essentialis conceptus formæ, est esse actum materiæ; eò quòd per prædicta definiantur materia & forma, definitio autem procedens per prima, infert primò essentialem conceptum. Ulteriùs investigavit Aristoteles materiam ex transmutatione substantiali; in qua id quod transit, est subjectum commune habetque hanc proportionem ad materiam varia scibilitas objecti, & cum idem objectum nunc ad hanc nunc ad illam scientiam spectet tanquàm aliquid commune, benè vocabitur objectum materiale. Investigavit item Aristoteles formam ex termino ad quem, quo habito conquiescit agens, & ex eo quia cum detur diversa combinatio accidentium illius combinationis exigentia, cum non possit referri in materiam tanquàm subjectum commune, referri debebit in formam substantialem. Ita etiam datur objectum, ad quod, tanquam ad terminum proprium tendit scientia, & cujus notitiâ conquisitâ quiescit; quod item objectum exigit diversa principia species, passiones,

passiones, &c. ab aliis scientiis, & hoc ex proportione erit Objectum formale.

Præmitto Quarto. *Quid sit Objectum Attributionis?* Est enim id ad quod omnia reliqua in scientia tractabilia referuntur. Ea quæ sunt excellentia affectant esse unum ut ostendit inductio in Deo, Rege, &c. & Ratio est. Quia cum excellentia stet in prælatione, si quid ita præferibile sit, ut ne parem quidem admittat, longè excellentius est. Jam autem inter notitias excellentissima scientia est: Unde superat notitiam sensuum: quia notitiæ sensuum potest subesse falsum. Scientia autem cum definitivè sit cognitio certa fallere non potest. Superat opinionem quæ est Ens debile, ita ut sibi contrarium superare non possit: unde duæ opiniones contrariæ de eodem objecto, stare secum possunt, non autem scientiæ. Quodsi inter notitias est excellentissima scientia; debet niti ad unitatem quam quia non potest habere, ex suppositione, quòd plura intra se ambiat, affectat unitatem Attributionis, ne plura in se ambiendo sit sicut scopæ dissolutæ. Unde quædam considerat tanquam principia, quædam ut species, quædam ut passiones, quædam ut effectus, quædam ut opposita.

De hoc objecto duo dicuntur. Inprimis quod attributio spectari debeat penes formale, quia debet spectari penes scibilitatem debitam huic scientiæ: debita autem huic scientiæ scibilitas, est penes formale. Unde dicitur aliquod objectum materiale attributionis: quia scilicet est id cui jungitur formale, ad quod est attributio. Secundum dicitur de hoc objecto quod non sit ex placito; quia non ex placito est, corporis principia esse materiam & formam; ejusdem proprietatem esse quantitatem & qualitatem. Cumque non ex placito v. g. sit quod corpus naturale quà naturale, in ratione corporis naturalis non sit ulteriùs scibiliter revocabile, hoc ipso non ex placito erit objectum attributionis. Quando autem Ripalda dicit ex eo arbitrarium esse objectum attributionis: quia Deus posset infundere fidem nonnisi ad certa objecta potentem se extendere, id non convincit. Spectat quidem ad placitum Divinum infundere ita latè vel non ita latè patentem habitum, sed quòd ipse habitus, ita latè se extendat, hoc jàm oritur ex natura illius, consequenter & ipsum objectum illius habitûs, ex natura sua habebit, quod has passiones, hos effectus &c. postulet.

Præmitto Quinto. *Objectum Considerationis interdum in aliquibus habitibus non esse distinctum ab objecto Attributionis.* Nempe in illo habitu, in quo singula quæ ad ipsum spectant sunt talia, ut possint esse species objecti; hoc ipso enim prædicati poterit illud objectum attributionis de singulis: nam illud de speciebus prædicatur per omnes. Si autem prædicabitur de omnibus, hoc ipso erit objectum considerationis. Et sic intellectus habet cognoscibile pro objecto tàm Attributionis quàm considerationis. In Metaphysica etiam hæc objecta fortè non distinguuntur, nec debent distingui in præsenti: quia omnia quæ sunt in Fide, possunt esse species objecti fidei.

DIFFICULTAS I.

Quodnam Objectum Materiale Fidei adæquatum?

Dicendum Primo. *Objectum materiale Fidei adæquatum non est solus Deus.*

Probatur Primo. Quia vel solus Deus est affectibilis ratione formali Fidei, vel non solus. Si solus Deus. Ergo ly Abraham genuit Isaac, non afficitur formali ratione fidei. Abraham enim genuit Isaac, non est Deus, quem solùm dicis posse affici formali ratione fidei. Si verò non solus Deus, est affectibilis ratione formali fidei. Ergò non solus est objectum materiale fidei; hoc enim quod afficitur ratione formali fidei, est objectum materiale fidei.

Probatur Secundo. Si solus Deus esset objectum materiale fidei, ideo esset, quia reliqua ratione formali fidei nonnisi dependenter à Deo informantur. Sed hoc falsum est, quia nihil repugnat per se, & sine relatione ad Deum, tanquàm materiale revelari, dicique aliquid à Deo.

Probatur Tertio. Si objectum materiale fidei adæquatum esset solus Deus, deberet Deo in ratione objecti materialis competere formalitas objecti attributionis: Sed nulli materiali quà tali competit ratio attributionis ut dixi Præmiss. 4. Ergò nec competet Deo.

Objicitur Primo. Solus Deus adæquatè terminat actum fidei; quia illum creatura terminat, nonnisi ut est participatio quædam Dei.

Respondetur. Quandò credo Abraham genuit Isaac, nihil cogito de participatione Dei, participatioque illa est in re sed non in relucentia tendentiæ intentionalis.

Instabis. Ergo si fertur actus fidei etiam in creaturam, non erit ille actus fidei Theologicæ.

Respondetur. Negando illatum, quia specificatio actûs desumitur ex formali non materiali: Unde proximum, qui est materiale objectum, possum diligere virtute Theologicâ. Jam autem in præsenti motivum formale fidei importabit Deum.

Objicitur Secundo. Affectus fidei est summè certus ut pote participatio scientiæ Divinæ. Ergò non potest habere pro objecto creaturam: quia illa non habet tantam certitudinem quantam Deus.

Respondetur. Ut actus Fidei sit summè certus, sufficere ut objectum formale illius sit summè certum; certitudo enim assensus pendet à formali & motivo.

Objicitur Tertio à pari. Prima Paritas est. Non possunt videri creaturæ visione beatificâ quin videatur Deus. Ergo nec quicquam credi de illis quin credatur DEUS.

Respondetur disparitatem esse. Quia creaturæ quà tales, non possunt principiare nostram beatitudinem adeòque quà tales informari ratione formali beatitudinis: nullum enim Ens quà tale potest esse summum bonum, adeoque beatitudo nostra; quia hæc ex suppositione hujus vocis supponit pro possessione securâ summi boni, ut est in se. Jam autem creaturæ quà tales, possunt informari (ut probatum) ratione formali fidei: nec apparet si informentur, quod debeant esse summum bonum. Rursus videre creaturas visione beatificâ, importat videri illas, vel in intellectu Divino, vel in decreto, vel in Omnipotentia, vel in essentia Divina, prout æquivalenti quibuscunque perfectionibus creatis, qui omnes modi videndi, inferunt necessariò Deitatem, etiam tanquàm objectum materiale. Jam autem credi aliquid potest, quin credendi conobjectum materiale, sit Deus. Et sic credo hanc propositionem Creatura non est Deus, in qua propositione, objectum materiale est creatura: in qua conobjectum non est Deus, quia illud est hîc solum objectum materiale, de quo prædicatur prædicatum sequens quod est, non est Deus; de Deo autem non credo quod non sit Deus: consequenter cum dico creatura non est Deus, cum illo subjecto, Creatura, conobjectum non est Deus.

Secunda Paritas est. Non potest charitas Theologica ferri in proximum, quin feratur in Deum. Ergo nec fides.

Respondetur. Sicut charitas non potest ferri in proximum nisi feratur in Deum tanquam in objectum formale; ita & fides. Utrobique autem potest non ferri in Deum tanquam in objectum materiale.

Dicendum Secundo. *Objectum adæquatum materiale non est solus Deus & creatura.* Probatur quia præter hæc duo extrema, reperire est tertium, informabile ratione formali fidei, hoc est negationes & privationes. Imo de facto de illis extat revelatio, ut cum dicit Scriptura tenebras fuisse super faciem abyssi.

Dicendum Tertio. *Objectum materiale adæquatum fidei, ut vocant alii Attributionis, est Revelabile nominaliter sumptum.* Nominaliter inquam sumptum, hoc est prout revelabile extenditur ad id quod revelatum, revelatur, revelabitur; non autem pro eo, quod nonnisi revelandum est, adeoque non sumendo illud participialiter.

Videtur hæc Conclusio, esse contra communem sententiam, quæ pro tali objecto ponit Deum sub ratione Deitatis. Cæterùm est S. Thomæ qui in procem: hîc ita habet. *Formale Fidei objectum est veritas prima, materiale verò quidquid creditur propter revelationem divinam.* Et hîc q. 1. art: 1. in ⊖ hæc habet. *Materiale verò objectum fidei est id quod à fidelibus creditur.* Et infra. *Si vero consideremus materialiter, ea, quibus fides assentitur, non solum est ipse Deus; sed etiam multa alia.* Quando autem ibidem addit, quæ tamen sub assensum fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, loquitur de formali, quia loquitur de assensu qui est nonnisi ratione formalis, exemplificatque hanc suam doctrinam per sanitatem, quæ est objectum medicinæ non materiale sed formale: legatur textus. Deinde per omnes idem debet esse objectum Conclusionem quod & principiorum; jam autem Theologia comparatur habitui Conclusionum, fides principiis. Porrò S. Thomas discurrens de objecto Theologiæ 1. par: q. 1. a. 3. in 6. docet, quod divinitùs revelabilia, in unâ ratione formali objecti hujus scientiæ communicent. Ergo si revelabilia sunt objectum Theologiæ, erunt & fidei objectum.

S. etiam Bonaventura videtur idem docere nisi quòd, quoad vocem differat. Nam q. 1. in prol: in fine loquens de eo quod est objectum proprium Theologiæ, subdit, *possumus* inquit *unico vocabulo nominare ut sic esse credibile, prout tamen credibile, transit in rationem intelligibilis, & hoc per additionem rationis.* Videtur etiam esse sententia hæc Augustini. qui in Enchirid. c. 8. dicit: *Fides suarum rerum est & alienarum; nam & se quisque credit aliquandò esse cœpisse nec fuisse antè, sempiternum, & alia, atque alia.*

Videtur idem docere Pontius d. 13. q. 3. Ubi propositionem veram cum certis limitationibus pro objecto materiali fidei assignat; Deum verò nonnisi sub conditione, quod aliquod unum ex pluribus objectis in complexis, stare deberet. In eandem sententiam inclinat Martinon qui 1. par: dis: 1. num: 8. & 9. non ponit in Theologia pro objecto materiali solum Deum.

Probatur Primo Conclusio. Ratio objecti formalis quæ potest retentâ eadem formali ratione, æquè primò alia objecta informare, non debet determinari ad unum certum materiale primò & per se. Ergo idem dicendum est de Fide. Sed ratio formalis objecti fidei, potest retentâ eadem formali ratione, æquè primò alia revelabilia informare ac informat Deum. Ergo non debet restringi ad solum Deum, sed pro materiali dicet revelabile. Antecedens primum probatur. Tum quia arbitrariè, & contra naturam ratio illa formalis nonnisi ad unum restringeretur, & adhuc positâ illâ per nostros conceptus restrictione, æquè ut ante maneret irrestricta, quia nostri conceptus naturas rerum non immutant. Tùm quia ratio illa materialis habet se sicut materia, & formalis sicut forma. Ergo sicut impertinenter restringitur nonnisi primatiò ad unam partem materiæ forma aliqua; ita & formale immeritò restringeretur, nonnisi ad unum primo & per se materiale. Tum quia positâ falsi-

tate

tate antecedentis, licitum erit unicuique restringere objecta etiam aliarum scientiarum. Antecedens autem subsumpti probatur. Quia non potest ostendi unde detur determinatio in Deo, secundum quam determinatus sit, ne possit quodcunque revelabile primò per se revelare; ita ut sit adstrictus ad revelandum primo per se nonnisi Deitatem. Et licet quidem determinatus sit Deus, ut si velit sibi credi, dicat se id revelare, & se veracem esse, hoc tamen posito non apparet, quare de cætero non maneat indifferens ad quodcunque revelabile primò per se revelandum: Cur enim non poterit Deus per se revelare, quod cœlum sit, & exigere hunc actum Credo cœlum esse creatum? Est hoc argumentum ex principio negativo, respicitque hanc negativam rationem; quia non est etiam major ratio, cur in Logicis æquè primò spectant ad Logicam omnes tres operationes & non sola ut suppono demonstratio? Cur item æquè spectent ad Metaphysicam per se reliqua entia ac Deus? Cur item ad physicam æquè spectent reliqua corpora, ac corpus humanum? quæ ratio militabit quod primò per se reliqua etiam revelabilia spectent ad Fidem, & non solus Deus idque in ratione objecti materialis?

Ut hoc argumentum robur habeat, ponenda est regula universalis discernendi quænam objecta ad aliquem habitum, primò & per se spectent, quæ nonnisi reductivè? Si enim ad Deum reductivè tanquàm ad objectum materiale reliqua revelabilia referrentur, deberet poni Deus objectum materiale adæquatum, ut alii vocant attributionis. In duobus hæc regula stat, in primis in principio negativo: Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec habitus hinc quæ revocari possunt ad habitum revocari debent, & quæ possunt non considerari primò per se, debent non considerari primò per se. Secundum principium est. Quando aliquid est revocabile ad aliquod objectum in aliqua consideratione, si tamen maneat ejus considerabilitas intra eundem habitum, non revocabilis ad notitiam alius objecti, apparet quòd in illo, sit capacitas ad per se intendi, & per se informari à formali. Probat hoc inductio. Elementa secundum quod sunt partes mysti, possunt revocari ad mystum, quia tamen manet adhuc considerabilitas illorum, secundum quod corpora sunt, benè per se ingrediuntur considerationem physicam suntque species objecti. Rursus prima & secunda operatio, possunt quidem considerari tanquàm partes compositivæ Syllogismi: quia tamen possunt adhuc considerari, secundum quod sunt operationes rectificabiles, adhuc primò & per se spectant ad objectum Logicæ, & non tantum reductivè. Quæ inductio, respicit hanc majorem. Habitus adæquatè sumptus, omnem considerabilitatem sibi propriam attingit: Unde infertur ergo si præter considerabilitatem reductivam, manet adhuc aliquid considerabilitatis propriæ, illam etiam attinget habitus. Sed non reductivè ut supponitur. Ergo per se. Major autem illa probatur, quia adæquatè tunc sumeretur habitus ut supponitur, quamvis non omnem considerabilitatem propriam attingens; & non adæquatè, quia adhuc esset complebilis per residuam illam considerabilitatem; residuaque illa considerabilitas, & esset propria, quia non attingeretur. Quia autem licèt creaturæ possint in sua considerabilitate referri ad Deum tanquam effectus, tanquam quid conducens ad notitiam &c. quia tamen non repugnat aliquid enuntiare & revelare de illis Deum, sine hoc ordine, ideo adhuc possent cadere idque per se, sub fidem.

Continuatur Intentum.

Probatur Secundo. Intellectus objectum est cognoscibile vel intelligibile, ergò & objectum Fidei materiale erit intelligibile vel cognoscibile, in specie, ergo revelabile. Consequentia prima Probatur, quia idem debet esse objectum materiale speciei potentiæ, quod & generis potentiæ, ut ostendit inductio; & sic sensitive ut sic objectum, est sensibile; speciesque sensitivæ respiciunt pro materiali sensibile. Quod ipsum ulteriùs in hoc resolvitur. Si non esset idem objectum materiale speciei potentiæ, & generis potentiæ, & esset illa species illius generis ut supponitur, & non esset: quia deficeret in eo, quod requirit species: requirit enim species ut dicat eosdem ordines essentiales quos dicit & genus: quia debet species complecti in se genus, hoc ipso enim non esset species: si species debet in se complecti genus, debet etiam complecti ordines essentiales, quos dicit genus, neque enim ordines illi essentiales distinguuntur ab ipso genere. Non diceret autem species eosdem ordines essentiales, quia inter istos ordines quos dicit genus, est ordo ad objectum, quem ordinem non diceret illa species, quia non haberet pro objecto materiali idem objectum, cum ipso genere potentiæ. Subsumitur? Sed fides est species intellectivæ potentiæ. Nam hîc agitur de Fide supernaturali, quæ se habet per modum potentiæ, & est quidam intellectus supernaturalis. Ergo si intellectus ut sic, dicit pro objecto intelligibile, dicit etiam fides. Secunda consequentia probatur: quia hic agitur de objecto, quod sit species intelligibilis objecti spectans ad lineam credendi, & tamen uno nomine significatur, sub quo, omnia per se spectantia continentur, hoc autem nomen non potest ostendi aliud, quàm revelabile. Quod ipsum ut constet.

Probatur Tertio Conclusio. Quia sub nullo alio nomine commodius explicari potest Ratio materialis objecti adæquata. Non sub nomine entis divini: quia peccatum est etiam species objecti

objecti fidei, & tamen non est Ens divinum? Negationes item & privationes, sunt (ut dictum) species objecti fidei, & tamen pro materiali fidei, non involvunt Ens Divinum: potest item de non esse divino dari fides, ut cum credo non dari negationem esse Divini: objectum actûs fidei, est non esse Divinum negativum, quod tamen non est Divinum, quia divino esse, est contradictoriè oppositum. Non sub nomine Entis revelabilis: quia ly ens, est genus remotum: genera autem remota non debent poni in explicatione objecti, propter dicta in Logicis. Non sub nomine revelati: tum quia modi loquendi formari debent secundum usum Doctorum. Jam autem tota Schola Aristotelica objectum habitûs cognoscitivi appellat cognoscibile, non cognitum, volibile, non volitum. Tum quia revelatum ex modo significandi importat tempus præteritum. Jam autem potest esse actus fidei pro tempore præsenti, de quo nonnisi verum est dicere, Revelatur. Tum quia eadem fides quæ nunc est, attingeret objectum, quod Deus cras de novô revelaret. Sicut eodem habitu fidei Beatissima Virgo credidit venturum Christum, & venisse alias, positâ Incarnatione. Assumptum probatur quia quandò jam peracta est Incarnatio debuisset in omnibus fidelibus mutari habitus fidei. Ergo apparet quod non ad solum revelatum, sed etiam ad id quod revelabitur porrigat se fides. Non sub nomine credibilis; quia creditio est quid posteriùs revelatione. Ergo & credibile est quid posteriùs revelabili: pro ratione enim adferri potest, Cur aliquid sit credibile, quia scilicet est Revelabile. Ergò non est objectum fidei, quia pro illo priori, pro quo antecedituir à revelabili ipsum credibile, jam est objectum fidei. Cumque ipsum credibile, non sit ultima ratio fidei, non debet pro objecto illius poni, quia hoc intrare debet definitionem fidei, definitiva autem debent esse ultima: unde assumi debet ad definitionem, genus proximum & differentia ultima. Tum quia credibile ex modo significandi ut sonat, importat connexionem cum actû credendi: objectum autem fidei, potiùs connecti debet cum aliquo tenente se ex parte Dei revelantis; cum veracitas illius sit ratio formalis *quæ* jam autem revelabile, magis se tenet ex parte Dei veracitatis. Tum quia sicut ex eo probatur, Ens credibile esse objectum materiale: quia ad illud feruntur omnes actus fidei; ita dicam revelabile esse objectum fidei: quia ad illud feruntur omnes assensus propter revelationem. Tum quia si ex eo credibile est objectum fidei, quia habitus fidei est creditivus; ita etiam objectum fidei erit revelabile; quia habitus fidei est assensivus propter revelationem. Et sicut habitûs cognoscitivi objectum est cognoscibile, inferturque ex eo habitûs creditivi objectum esse credibile, inferemus & nos esse revelabile. Ly item Revelabile, importat rationem assentiendi; cum tamen credibilitas quâ talis, utpote tenens se à parte actûs, non sit quâ talis, ratio assentiendi. Tum quia concedunt oppositi, credibile esse quid posteriùs revelabili, & ex eo nonnisi revelabile non esse objectum, quia credibile magis proportionatur fidei habitui: nam quantùmvis magis proportionetur fidei sub formalitate habitus creditivi, non tamen magis proportionatur, sub formalitate habitus, procedentis propter revelationem, quæ formalitas, est prior in Fide. Quod autem dicitur quantumvis illuminabile priùs sit visibili, nihilominus visibile esse objectum visus, id non convincit: Nam in multorum sententia lucidum coloratum est objectum visus. Nec procedit paritas: nam cum lux sola, non possit videri, non potest esse objectum visivæ: uniter, saliter enim objectum potentiæ debet esse tale circa quod versetur potentia; hoc ipso enim & esset objectum & non esset. Cum ergò non versetur oculus circa lucem; nec enim eam videt ut supponit oppugnans, non potest esse lux objectum visivæ. Ex alia autem parte propter rationes adlatas revelabile est objectum fidei; habetque rationem prioris ut consentit oppugnans.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicit Primo quidam. Impossibilis est actus fidei, qui pro objecto materiali, non attingat Deum; sicut impossibilis est actus ternæ operationis, quin simul actu, quamvis non signatè, attingat præmissas ergo Deus est objectum fidei materiale, ex quo cætera omnia pendent in esse credibilis. Antecedens probat ex Suario. Nihil actus fidei attingit, nisi propter testimonium Dei sed propter testimonium Dei attingere quidquam non potest, nisi simul attingat Deum, juxta illud ad Hebr. 1. Accedentem ad Deum oportet credere quod sit, quod sit omni actu fidei supernaturalis. Et certè quomodo credimus Deo, si non credimus Deum esse, & veracem esse.

Respondetur. Negando antecedens. Prima ejus probatio est pro nobis, & paritatem non habet. Pro nobis est; quia si ita se habet Deus in actu fidei sicut præmissæ, certè illæ in ternâ operatione, non se habent per modum materialis, sed per modum formalis, quia per modum motivi; adeoque etiam Deus ex vi paritatis, habebit se per modum formalis. Paritas etiam non tenet: quia si fieret illatio sine attendentia ad præmissas, esset illatio sine suo formalizativo: quia formalizativum & distinctivum illius, est illa attendentia præmissarum. Si autem pro materiali uniuscujusque assensus fidei non sit Deus, nondum sequeretur esse actum fidei sine suo materiali: nihil enim repugnat hoc materiale, esse etiam aliquid creatum, cum tamen

tamen (ut dixi) nullum possit esse formalis ratio illationis, nisi attendentia præmissarum. Quoad secundam probationem antecedentis distinguitur; illa propositio, sed propter testimonium Dei attingere quidquam non potest fides, nisi simul credat Deum, creditione inclusa in ipsomet testimonio habente se per modum formalis, concedo propositionem; nisi credat Deum creditione non inclusa in ipsomet formali. Nego propositionem.

Explicatur Distinctio. Dupliciter possumus attingere Deum tanquam objectum materiale. Inprimis ut subjectum credendi sit ipse Deus, motivum autem sit, testimonium illius dese, & quia verax est. Secundò possumus credere Deum, ita ut creditio illius reperiatur in ipso formali inclusa, impossibile enim est credere testimonio DEI, & implicitè non credere ipsum Deum. Si priori modo in omni actu fidei reluceat Deus, sequeretur objectum materiale adæquatum fidei esse Deum: quia jàm cum nullo alio materiali, per se uniretur ratio formalis objecti; si posteriori modo, non sequetur esse objectum adæquatum materiale Deum, sed solùm sequetur, esse illum objectum adæquatum formale, quod non negatur. Quod ipsum resolvitur ulteriùs. Non rarò id quod est subjectum, aut amittit rationem simpliciter subjecti, aut transit in rationem formalis, sic v. g. si hoc quod fuit propositio, evadat nonnisi terminus, vel definitio, tunc jam non habebit rationem subjecti: quia ratio subjecti: non habetur extra propositionem; terminus autem & definitio, non est propositio: cum stando in ratione termini, non habeat quidquam, quod de illo prædicetur. Tunc autem est aliquid subjectum, quandò capit supra illud prædicatum. Rursus ipsa ratio subjecti, potest transire in rationem formalis. Cum enim non sit adstrictum subjectum, ad rationem nonnisi subjecti; benè potest terminus transire in rationem formalis. Porro subjectum in rationem formalis duplici viâ transit, inprimis si ponatur per modum prædicati: & sic quandò enuntio Animal est rationale, ly animal, est subjectum. Quando autem per secundam operationem dico, homo est animal rationale, ly animal, transit ex subjecto in formale, quia omne prædicatum, habet se per modum formæ respectu ejus de quo prædicatur, unde etiam prædicata vocantur formæ Logicæ.

Alia etiam viâ subjectum transit in formale, quando totum illud complexum accipitur pro motivo, motivum enim habet se per modum formalis; & ita cum dicitur: Petrus est homo, quia est animal rationale, ly animal jam non est subjectum nec materiale, sed transit in formale. Quia autem Deus attestans habet rationem formalis & motivi; ideo ly Deus quod aliàs est materiale, & subjectum fidei, transit in formale; Si transit in formale, non sequitur, quod in' quocunque actu fidei attingatur Deus ut objectum materiale. Quod attinet ad illam authoritatem Apostoli, illius mens fuit ostendere, ut explicant Theologi, quodnam sit objectum credendum, necessitate medii.

Objicit Secundo Koninck hic disp. 9. dub. 1. num. 10. Revelabile, non est jam actu tale, quod possit fide divinâ credi. Ergò revelabile non est objectum materiale fidei: nam ut aliquid sit tale, non sufficit quod possit à Deo revelari, sed opus est, ut sit à Deo revelatum.

Respondetur. Revelabile sumptum participialiter, non est jam actu tale, quod possit fide divinâ credi actu; secus sentiendum de revelabili nominaliter, qua ratione sumptum, statuitur à nobis pro materiali. Idem aliter distinguitur. Revelabile non est jàm actu tale, hoc est quantùm ex parte habitus habentis se per modum potentiæ supernaturalis, quod possit fide divina credi, nego antecedens. Revelabile non est jam actu tale, hoc est non habet omnia necessaria ut eliciatur actus fidei, concedo antecedens & nego consequentiam.

Explicatur distinctio. Potentiæ omnes habent hoc, ut non tantùm vis illarum extendatur ad id quod de facto est, sed ad id quod potest esse; ostenditque hoc inductio & experientia. Visiva enim nostra non tantùm extenditur ad flores, quos præ nobis habemus, sed etiam ad illos, qui v. g. ex Indiis adferrentur. Quod ipsum ulterius in hoc fundatur: quia potentiæ ad sua objecta est relatio transcendentalis, si transcendentalis, essentialis; si essentialis, immutabilis; sicut & omnia essentialia immutabilia sunt. Si immutabilis ab existentia objectorum quæ mutabilis est, pendere non potest. Quia autem fides, est habitus, habens se per modum potentiæ, utpote adferens primas vires agendi, fit ut extendatur, non tantùm ad id, quod revelatum est, & cujus existit physicè, moraliterque durat revelatio, sed etiam ad id, quod extiturum est, seu revelabile est. Quia tamen ipsæ potentiæ ad hoc ut exeant in actum, indigent suis prærequisitis, & sic visiva indiget certâ distantiâ, lumine, objecto actu colorato, &c. ut experientia ostendit, deposcitque conditio creaturæ, quæ cum esse limitatum habeat, & operari, sequens ad esse, limitatum habebit; non esset autem limitatum, si independenter ab omnibus prærequisitis ageret, quod proprium est Dei. Ideò etiam fit, ut & habitus, qui est per modum potentiæ, exigat prærequisita ad versandum actu circa suum objectum, inter quæ prærequisita, est ipsamet revelatio actualis; tanquam formale assentiendi; quæ quia non supponitur esse versata circa id quod nonnisi revelabitur, fit ut circa illud, non possit versari actu, ex defectu prærequisitorum, fides.

Instabis Primo. Cum non possit actu versari

versari fides circa id quod potest nonnisi revelari; cur nihilominus dicetur revelabile esse objectum fidei.

Respondetur. Quia id exigit conditio ipsius potentiæ, natæ se extendere, etiam ad ea, quæ non existunt, quantùm est ex illa, nullaque facta ex illa mutatione, modo adsint prærequisita. Objectum autem de quo hîc complecti debet omnia, ad quæ se extendit potentia, seu habitus.

Instat Secundo Koninck. Ut possit aliquid coloratum videri non sufficit quòd à Deo possit illuminari, sed requiritur ut sit actu illuminatum. Ergò etiam ut aliquid sit actu objectum fidei, debet esse actum revelatum.

Respondetur. Quantum ex vi potentiæ visivæ, sine ulla in illa mutatione, extendi potest ad id, quod postea illuminabitur, licet ex defectu prærequisitorum actu non extendatur. Quod idem verum est de fide.

Objicitur Tertio. Multa sunt revelabilia ad quæ se non extendit fides, ut ad incarnationem Spiritus Sancti. Ergo revelabile ad aliquid se extendit, ad quæ se non extendit fides. Ex altera parte, ad aliqua se extendit fides, ad quæ se non extendit revelabile: quia fides se extendit ad negationes, non autem revelabile: quia revelabile includit Ens, cum tamen negationes, non sit Ens.

Respondetur. Objectum materiale, ex eo ipso quia commune est, potest se ad plura extendere quam habitus; vocaturque adæquatum nonnisi hoc sensu, quod includat omnes species illius habitus. Sed quidquid de hoc sit, quantùm ex vi habitus fidei, ille idem manens, potest se extendere ad credendâ illam Incarnationem, licèt se non extendat actu, defectu prærequisitorum; ita ut sit ad illud objectum actu Potentia, sed actu, se non extendens. Revelabile includit Ens implicitè, sed commune etiam negationibus, secundum quod Arist. 4. Metaph. tex. 2. ait: *Ipsum non Ens, quandoque esse Ens dicimus.*

Quæ ipsa latitudo hujus objecti, ostendit fidem, sicut & intellectum, ad infinita syncategorematicè se extendere posse, licèt non se extendat ad infinita categorematicè.

Instabis Primo. Saltem non est ratio cur sub nomine revelabilis hoc objectum statui debeat: nam etiam Logica est habitus cognoscitivus, & tamen non sequitur quod materiale illius, debeat poni sub nomine Cognoscibilis.

Respondetur. Disparitatem esse, quia Logica non est potentia, hinc non est necesse ut participet immediatè de ratione objecti ipsiusmet potentiæ. Fides autem est potentia supernaturalis intellectiva. Deinde quia alii habitus habent nomen, sub quo sua objecta exprimant, & ad quod species omnes per se considerabiles revocari possunt. Jam autem non est nomen, quod exprimat objectum fidei, non dejiciendo à ratione materialis etiam illa objecta, quæ per se primò possunt informari ratione formali fidei Divinæ, quod ipsum obest, ne hoc objectum, dicatur Deus.

Instat Secundo Valentia, nihil est in fide quod non revocetur ad Deum, spectantque omnia, ut pleniorem Dei cognitionem habeamus. Ergo Deus, non revelabile, erit, quæstum objectum materiale.

Respondetur. Quia multa præter considerabilitatem illam reducibilem ad Deum possunt informari ratione formali fidei, ideo præter illam reducibilitatem, habebunt adhuc rationem specierum objecti fidei: & quia objectum de quo hîc quæritur, debet esse commune omnibus per se considerabilibus, cum hanc communitatem non dicat Deus, fit, ut non sit quæsitum objectum.

Objicitur Quarto. Idem debet esse objectum principiorum & habitus discursivi. Sed objectum materiale Theologiæ, quæ est habitus discursivus, ex principiis fidei est solus Deus. Ergo & fidei.

Respondetur. Negatam fuisse minorem in Proëmial. 1. partis Major autem vera est, ejusque ratio hæc haberi potest. Quia si non idem objectum esset principiorum & habitus, nunquam foret argumentum in forma: quia scilicet scientia est habitus Conclusionum, & principia sunt præmissæ: Si ergò aliud est objectum principiorum & aliud Conclusionis, erunt quatuor termini, consequenter nihil tunc scietur. Deinde discursivè nihil scitur, nisi mediantibus principiis. Ergo si principia idem objectum non tangunt, quod vult scire scientia discursiva, nihil unquam sciet.

Noto tamen. Duo esse principia universalia fidei. Hoc Deus dixit, & Deus est veritas prima. Hujus principii Deus est veritas prima, objectum materiale est Deus, sed ita (ut secundum dicta) in multis assensibus transeat in formale, non ergo universaliter erit objectum materiale. Sub illo autem termino hoc Deus dixit, ly *hoc* quod est pro materiali, non supponit pro solo Deo, adeoque illic Deus non est materiale consequenter utrumque hoc principium facit, ut materiale fidei, non sit solus Deus.

Objicitur Quinto. Authoritas sacræ Scripturæ & Patrum pro objecto fidei statuentium Deum, quod assumptum distinctè probat Valentia hîc disp. 1. quæst. 1. puncto 1. §. 3.

Respondetur. Authoritates has utplurimum loqui de objecto formali, vel de objecto principali, hoc est nobilissima credendorum specie, quæ indubiè est DEUS.

DIFFICULTAS III.

Quo sensu possit dici Objectum materiale adæquatum Fidei Deus?

IDem habitus sub diversis formalitatibus potest habere diversum objectum.

Ratio

Ratio quia si diversitas simpliciter scientiarum infert diversa objecta. Ergò etiam intra eundem habitum, diversitas scientiæ quoad formalitates, potest diversitatem formalem objectorum requirere. Deinde si eadem indivisibilis entitas, secundum totum suum esse sumpta, aliter definitur prout est essentia, aliter prout natura, aliter prout quidditas. Ergo etiam & idem habitus, sub diversa formalitate aliter definiri potest. Ergo & aliud habere formaliter objectum, cum suo objecto definiatur. Porro fides dupliciter spectari potest. Inprimis inquantum est habitus sumptus pro potentia intellectiva supernaturali, sic sumpta habet pro objecto revelabile. Deinde spectari potest fides prout est habitus quidam ænigmaticus, & in specie, præludens visioni beatificæ. *De sic sumpta fide*

Dicendum est. *Quod fides sumpta pro cognitione ænigmatica, antecedente cognitionem quæ vocatur faciei ad faciem, habeat pro objecto adæquato Deum.*

Probatur Primo. Omnibus illis rationibus quas supra solvebamus contra Conclusionem, faventque loca Scripturæ ut 1. ad Thessalon. 1. *In omni loco fides vestra, qua est ad Deum, perfecta est.* Augustinus etiam lib. 4. de Civit. c. 20. dicit, *Fidei primum & maximum officium est ut in unum credat Deum.*

Probatur Secundo. Visionis beatificæ objectum est Deus ut scitur ex 1. par. & ex materia de beatitudine. Ergo & fidei sumptæ pro habitu ænigmatico. Consequentia probatur ex S. Paulo Videmus nunc in ænigmate, tunc autem facie ad faciem, ac si diceret: Idem quod nunc clarè non cognoscimus, clarè videbimus in Deo, non idem autem clarè videremus, si non idem esset objectum fidei & visionis.

Probatur Tertio. Quia si non esset idem objectum Fidei pro ænigmatico habitu sumptæ & visionis, & sumeretur pro ænigmatico habitu ut supponitur, & non sumeretur, quia ænigma & evidens solùm differunt claritudine & inevidentiâ: hoc ipso enim non esset hujus, sed alius, & aliud ænigma. Quæ autem tantùm claritudine & inevidentiâ distinguuntur, non distinguuntur objecto materiali: quia aliàs non solà claritate & evidentiâ distinguerentur.

Objicitur Primo. Etiam sic sumptâ fide pro habitu ænigmatico, quòd Abraham genuerit Isaac, & quòd Tobias habuerit canem, non apparet, quî ista omnia pertineant ad Deum.

Respondetur. Pertinere ad Deum eo modo, quo, ista videre in Patria, pertinebit ad Deum: referendo scilicet generationem Isaac tanquàm pertinentem ad genealogiam temporalem Filii Dei, & canem Tobiæ tanquàm effectum providentiæ divinæ. Unde & viri spirituales de facili creaturas referunt ad Deum. Quanquàm ex dictis supra, sufficeret referibilitas in ratione formali.

Instabis. Si Deus sub qualicunque formalitate, esset objectum quod inquiritur, ideo esset: quia omnia dicerent ordinem ad Deum: quæ ratio multùm probat: quia sequeretur omnium scientiarum objectum esse Deum; quia omnia quæ tractantur in scientiis, dicunt ordinem ad Deum.

Respondetur. Ordinem hunc debere esse non in ratione entis, qualem dicunt objecta scientiarum ad Deum: sed in ratione attingibilis: in qua ratione, considerantur reliqua, in fide, pro ænigmatico habitu sumpta, relatè ad Deum.

Objicitur Secundo. Fidei pro habitu ænigmatico sumptæ objectum est Deus. Ergo & simpliciter sumptæ.

Respondetur. Disparitatem esse: quia quæ rationes militant pro antecedenti, non pugnant pro consequenti: & fides sumpta pro habitu ænigmatico, attendit ad id quod postea videndum; sumpta autem pro potentia intellectiva supernaturali, quæ competit in via, attendit ad id, quod dicit veritas prima in dicendo, quam etiam dicere id, quod non est Deus, nihil vetat.

Objicitur Tertio. Potest Deus decretum facere aut de non revelando quoquam, aut de non revelando eo, quod sit in ratione attingibilis à fide attribuibile ad Deum, quo casu adhuc foret eadem fides, & tamen non haberet idem objectum. Ergo Deus non est objectum fidei.

Respondetur. Quod ad duos illos casus attinet eos & illi similes attingit Lugo disp. 5. sect. 1. & Amicus disp. 1. sect. 7. ut hi casus resolvantur.

Assero Primo. *Nullam esse creaturam essentialiter irrevelabilem.* Ratio quia implicat illam non cognosci à Deo, & implicat illam præcludere jus Deo, ne Deus etiam ex absoluta sua potentia possit dicere quid de illa sentiat, videturque esse limitatio Deo indebita, ut non possit dicere quid sentiat, liberisque insignis servitus est, non posse promere, quid sentias; præcipuè cum ipsa dictio, ordinetur ad internos conceptus manifestandos.

Assero Secundo. *De facto Deum non habere decretum nihil revelandi.* Ratio quia implicat cum tali decreto aliqua revelâsse, cum tamen de facto aliquid revelârit. Habet tamen de facto Decretum aliqua non revelandi: quia de facto aliqua non revelabit.

Assero Tertio. *Casu quo Deus formaret Decretum de nihil revelando*, dupliciter illud decretum se posset habere. Primò, ut sit æquivalens negatio etiam non revelandi hujus decreti. Secundo, ut se illud decretum extendat, nisi ad distincta ab illo decreto. Sicut in humanis accidit cum iratus aliquis dicit: Nolo quidquam loqui tibi. Qui actus, hunc sensum habet, denuntio tibi, quod extra hanc denuntiationem, nihil tibi sim denuntiaturus. Casu quo

DEUS formaret decretum in priori sensu, nihil jam caderet sub fidem, quia nulla esset veritas, quam posset attingere sub suo formali fides. Casu autem quo Deus formaret decretum posteriori modo, adhuc foret fides: quia illud ipsum revelaret Deus, quod in posterum nihil vellet revelare; & si hoc ipsum revelat, habetur sufficiens formale fidei.

Assero Quarto. *Posset Deus facere decretum de non revelanda v. g. Incarnatione directè, quo decreto posito, posset Deus revelare decretum de Incarnatione.*

Ratio quia decretum de Incarnatione directè manifestatur, indirectè autem Incarnatio: quia sic manifestari illam non implicat: quia non fecit Deus decretum de illa indirectè non manifestanda. Et è converso posset Deus facere decretum de non revelando decreto de Incarnatione directè, & hoc casu, posset revelare Incarnationem, quamvis ex illa revelata, sequatur indirecta revelatio, decreti Incarnationis.

Assero Quinto. *Casu quo Deus faceret decretum de non revelanda Incarnatione, & non faceret decretum de non revelando ipso decreto, nulla committeretur implicantia.*

Ratio, quia illa ostendi non potest, neque circa idem versaretur decretum, & non decretum. An autem tunc circa indirectè revelatum possit versari fides decidendum conformiter ad dicenda de revelatione virtuali. *Ex his assertis ad Objectionem.*

Respondetur. Casu quo Deus faceret decretum de non revelando quodpiam, quod in ratione attingibilis à fide possit attribui ad Deum tanquàm rationem formalem motivam, illudque decretum manifestaret, tunc pullularet contradictio: quia & non esset attribuibile ut supponitur, & esset attribuibile, quia illud ipsum decretum manifestatum, est attribuibile ad Deum tanquam motivum fidei. Casu autem quo illud decretum non manifestaret, nullamque aliam rem; jam non esset ulla fides. An autem habitus fidei casu quo nonnisi unum objectum attingeret v. g. illud decretum de non revelando, esset ejusdem speciei cum nostrate, dubitari posset. Sed si ex accidenti non posset versari, adhuc esset ejusdem speciei. Casu tamen quo daretur aliqua fides, quæ esset essentialiter nonnisi unius objecti attactiva, indubiè specie à nostra differret. An autem possit dari fides talis? consequenter decidendum, An etiam possit dari intellectus, nonnisi ad unum cognoscendum determinatus, de quo in Animast.

QUÆSTIO II.

De ratione formali Quæ Fidei.

QUantumvis Ratio formalis propter Quam fidei, & Quæ, eadem sit ut infra videbimus, disceptando tamen discernetur, ob amplitudinem materiæ. Communiter omnes assignant pro objecto formali fidei Veritatem primam hoc est Deum, prout habet rationem veritatis primæ. Fundatur hoc in prima Joan 5. *si testimonium hominis accipimus, testimonium Dei majus est.* Et: *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.* Christus ipse fidem Petri in revelationem Patris refert: & ad Galat. 4. S. Paulus suum Evangelium refert in revelationem Jesu Christi, & prima ad Thessal. 2. appellat illud non verbum hominum, sed verbum DEI.

Porrò triplex potest formari conceptus de veritate prima. Primo quod sit veritas prima in dicendo, quæ in re est ipsemet Deus, prout necessario verum dicens, & impotens mentiri. Secundo formatur conceptus de veritate prima quod sit veritas prima in cognoscendo, quæ in re est ipsemet Deus, nonnisi, res ut sunt, cognoscens, adeoque impotens falli. Tertio formatur conceptus veritatis primæ, secundùm quod est veritas prima in essendo; de qua infra.

DIFFICULTAS I.

An veritas prima in dicendo, & semper quidem, sit Objectum formale fidei.

Dicendum Primo. *Veritatem primam in dicendo esse etiam rationem formalem fidei.*

Probatur Primo. Si veritas prima in dicendo non esset formale fidei, posset credi antequam posset credi, sed id implicat. Ergo & illud ex quo sequitur. Sequela probatur. Posse assentiri antequàm dicatur, est posse credi, antequam possit credi. Sed si veritas prima in dicendo, non esset etiam motivum formale fidei, possemus assentiri antequam dicatur; siquidem illa dictio non esset ratio formalis assentiendi. Ergo si veritas prima in dicendo non esset etiam motivum formale fidei; possemus assentiri, antequam possemus assentiri. Major immediata probatur. Credere est assentiri quia dicitur: hoc enim est definitivè credere. Ergo posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi.

Probatur Secundo. Si veritas prima in dicendo non spectaret etiam ad rationem formalem fidei, non posset dari ratio cur aliquid credatur: quæram enim cur credas Deum esse Deum, & non credas Antichristum salvandum? dicas te non credere Antichristum salvandum quia id non cognoscit Deus: quia id non promittit, &c. te autem non credere nisi quod cognoscit, quod promittit &c. Deus, quæram ex te. Unde tibi constet non cognoscere DEUM, non promisisse salvationem Antichristi? & non tandem respondere debebis, ideo te credere Trinitatem: quia Deus dixit. Itemque ideo te credere peridditionem Antichristi, quia id Deus dixit.

Probatur Tertio. Si dictio Dei, non esset ratio motivum formale fidei: Ergo Deo dicenti, possemus dicere: Nego. Sequela probatur, quia quando aliquid non est ratio formalis motiv-

motiva ad aliquid, quamvis construatur cum Subjecto possumus dicere: Nego: Ut ostendit Inductio. Nam si quis dicat currente Petro Petrus currit quia lignum est, bene respondeo Nego, non quidem Petrum currere, sed complexum illud. Quod resolvitur in principium Dialecticum. *Propositio Causalis est vera quando causa est vera*: Et quia illa causa ponitur pro prædicato; prædicatum autem, ut sit verum, debet habere in illo genere quandam identitatem, falsa autem causalis, non habet hanc identitatem. Non possumus autem respondere Deo dicenti: Nego: quia aliàs posset illi dici falsum est. Sicut quandò illâ adlatâ causali de ligno, dicimus Nego, idem est, ac si dicamus, falsum est, nihil enim negatur nisi falsum. Quod attinet ad Secundam partem tituli, nempe: An veritas sit semper objectum formale fidei, hæc pars etiam affirmatur. Sed ejus probatio pendet ab impugnatione aliarum Sententiarum: quæ adstruunt alia motiva excludendo veritatem in dicendo. *Quod ut fiat. Sit*

Punctum Difficultatis I.

An veritas intrinseca credibilium possit esse motivum formale fidei.

DOcet Ripalda disp. 2. de Fide num: 30. Quod objectum formale & intrinsecum fidei, possit esse veritas intrinseca credibilium, prælucente tamen ut objecto formali extrinseco, authoritate Dei, quæ doctrina in quantum requirit Auctoritatem primam, coincidit cum conclusione prima, in quantùm autem recurrit ad veritatem intrinsecam credibilium. *Contra.*

DICENDUM est. *Quod veritas intrinseca credibilium, nullo modo possit esse motivum fidei.*

PROBATUR PRIMO quia & esset actus ille fidei & non esset. Esset ut supponitur non esset autem, quia impossibile est esse actum fidei sine motivo, sicut & actum virtutis cujuscunque, sine motivo illius virtutis, quod resolvitur in hoc principium. Quia actus specificantur ab objecto seu motivo. Sed si veritas intrinseca credibilium moveret fidem, esset actus fidei sine suo motivo: quia veritas intrinseca credibilium non potest esse ullo motivo per modum attestantis, hoc ipso enim non esset veritas intrinseca. Ergo nec potest esse motivum fidei. Cum fides nec definiri nec concipi possit, sine ordine ad attestationem; quam attestationem veritas intrinseca credibilium quâ talis, non dicit.

PROBATUR SECUNDO. Quia vel aliquorum credibilium veritas intrinseca potest esse motivum assentiendi fidei: Vel omnium. Neutrum dici potest. Non primum, quia non est major ratio unius quàm alius, non etiam omnium: quia quod non potest esse motivum nobis ullo modo assentiendi, illud non potest esse motivum assentiendi per fidem. Sed nobis saltem aliquorum credibilium intrinseca veritas, non potest esse ullo modo motivum assentiendi: quia veritas intrinseca in tantum est motivum assentiendi, in quantum apparet nobis connexi terminorum clara & evidens: quid enim aliud? Jam autem quæ est connexio terminorum in ordine ad nostrum intellectum in hoc credibili, Unitas Divina, est Trinitas.

PROBATUR TERTIO. In quantum moveor veritate intrinseca credibilis hujus: Terra est, vel est motivum idem, quando id experior, aut ratione naturali attingo, vel non est idem. Si idem & eodem modo movens: Ergo sicut in experimentali v.g. Scientia, motivum illud veritatis intrinsecæ, non est motivum Fidei; nec aliàs erit. Si non idem, nec eodem modo movens; Ergo vel non est veritas illi intrinseca motivum: quia hæc est eadem, utpote identificata rei: vel si non est eodem modo movens, ostende differentiam, & quidem sufficientem ad fidem.

RESPONDEBIS ex Ripalda. Quod virtualiter illic respiciatur semper auctoritas Divina quæ formalisat fidem.

CONTRA quia hic non disputatur de virtuali illa respicientia: Concedimus enim illam formalisare fidem. Sed quæritur de illa parte, quæ est veritas intrinseca credibilium, quomodo illa formaliset fidem?

OBJICIT PRIMO Ripalda. Objectum formale immediatum & intrinsecum Conclusionis formalis, potest esse veritas ipsius conclusionis objectiva, quin immediatè & intrinsecè assensus Conclusionis, respiciat præmissarum objecta: at assensus mysterii revelati elicitus per fidem, potest esse Conclusio formalis illata per discursum. Ergo objectum formale & intrinsecum assensus fidei, potest esse veritas ipsa mysterii revelati.

RESPONDETUR. Negando Majorem propter illum terminum *Conclusionis formalis*: hæc enim non potest esse sine respicientia præmissarum; quia non potest esse, quin resolvatur in ly. *Eo quod hæc sint* ut scitur ex Logicis; nec haberet tunc Conlusio per quid distingueretur ab assensu simplicis propositionis? unde foret materialiter nonnisi Conclusio. Negatur etiam Paritas quia cum utrobique sit eliciendus assensus scientificus, cumque ille quà scientificus est, non detetminet sibi præmissas, sed & cum illis, & sine illis haberi possit, stante ratione scientiæ, ideo poni poterit etiam sine præmissis, propter solam veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidei, cum non sit assensus scientificus, ideo intelligi non potest cum motivo solo, vel eodem modo concurrente scientifico. Non videtur autem quomodo veritas intrinseca non sit motivum præcisè scientificum, vel quomodo non eodem modo concurreret etiam ad fidem. Si autem eodem modo concurreret ad fidem, quo concurrit ad scientiam, quo modo extraheret illum assensum, ad rationem fidei?

OBJICIT SECUNDO. Assensus Trinitatis se-

quentes primum ejus assensum, eliciuntur à Catholico virtute infusa fidei, at ii assensus non semper respiciunt immediatè Auctoritatem Dei. Ergo respiciunt intrinsecè veritatem intrinsecam mysterii, quid enim aliud? Minor probatur ipsa experientiâ: quia immemores revelationis recitamus Articulos fidei. Imò quamvis Deus negaret omnem concursum ad memoriam revelationis, si ea Mysteria proponerentur, continuò crederemus; sicut assensum scientificum damus objecto sine discursu, quem dederamus cum discursu.

Respondetur. Majorem inprimis falsam esse universaliter: potest enim Catholicus etiam naturali fide assentiri Mysterio, excitabuntque tales actus charitatem non nisi naturalem, ita ut ille assensus, tunc non nisi revocandus sit ad fidem, quando est sicut oportet; quæ distinctio non reperitur in actibus scientificis.

Ad intentum difficultatis. Negatur Minor, recitamus autem articulos fidei, immemores revelationis, memoriâ quæ possit fundare ut ajunt, actum reflexum, licèt simus memores implicitè illius revelationis, seu tanquam definitivi prædicati inclusi in definito, licèt non evoluto.

Ratio. Quia quando recitamus Credo in Deum, si quæratur ex nobis quare credis? revolveret se hic actus ex vi præsentis quam tunc habet dispositionis, in hoc principium: *quia Deus dixit.* Rursus si quæratur quid sit Credo? in suppositâ materia respondebitur per definitionem: assentior quia revelatum. Verè ergo in illo Credo, tanquam in definito, Dei dictio tanquam definitivum prædicatum includetur. Et quamvis Deus neget concursum ad memoriam illam revelationis fundativæ ut ajunt reflexionis, & evolutè se habentis, non potest tamen negare concursum ad memoriam revelationis inclusæ in ipsomet Credo, tanquam definito, casu quo velit esse actum fidei. Imò etiam in assensu scientifico, si ille sit similis præhabito, debet reperiri discursus virtualis saltim.

Objicit Tertio idem. Priusquam intellectus assentiatur alicui mysterio, proponitur per apprehensionem auctoritas Dei revelans Mysterium, eaque apprehensione elucescit tum veritas intrinseca existentiæ revelationis, tum veritas intrinseca existentiæ mysterii; At præmissa apprehensione illâ, potest intellectus assentiri veritati intrinsecæ Mysterii, quin eo assensu veritati revelationis assentiatur, quod ipsum probatur. Ea ratione cum sola apprehensione Mysterii non poterat intellectus assentiri Mysterio: quia in ea sola, non innotescebat veritas Mysterii: at solâ adjunctâ apprehensionê revelationis Divinæ innotescit veritas Mysterii, quæ antea latebat. Ergo ea sola adjuncta, poterit assentiri, veritati sibi propositæ, Mysterii.

Respondetur. Negando Minorem. Probatio illius Transitur quia non infert Negatum, & si admittit apprehensionem revelationis admittit assensum, non ob Veritatem intrinsecam, sed ob Revelationem factam ita ut id cui assentimur, sit veritas intrinseca, propter quod autem assentimur, sit revelatio quæ apprehenditur.

Instari potest Primo. Potest aliquis assentiri Deum esse Trinum quia est Trinitas. Ergo potest aliquis assentiri mysterio, propter veritatem intrinsecam.

Respondetur. Concedendo totum: Quia ille assensus non esset fidei, sed Theologicus, quid non debet semper immediatè innixi revelationi. Cæterum si quis diceret Credo esse Trinitatem, quia est Trinitas, esset illic actus fidei, sed supponendo revelationem inclusam in ipso Credo, faceretque hunc sensum. Assentior: quia Deus dicit se esse Trinitatem, quæ est Trinitas ut ille dicit.

Instat Secundo Ripalda. Quamvis Deus decerneret negare concursum ad assentiendum revelationi: potest intellectus assentiri Mysterio quod sibi proponitur revelatum à Deo, & tamen tunc attingeretur nonnisi veritas intrinseca.

Respondetur. Si Deus neget concursum ad assentiendum clarè & evolutè revelationi, poterit adhuc assentiri fides: sufficit enim assensus implicitè revelationi: secus si Deus deneget concursum ad assentiendum etiam implicitè revelationi, & tanquam definitionis termino, incluso in definito: Jam enim tunc, esset nonnisi assensus Theologicus.

Instat Tertio à Pari Prima Paritas. Existentiæ coloris non potest intellectus assentiri intuitivè absente luce, ac vero luce præsente, assentiri potest, quin eo assensu, assentiatur existentiæ lucis, sicut absente luce, potest assentiri exstitisse lucem. Ergo similiter poterit assentiri post revelationem propositam Mysterio, cui ante illam assentiri non poterat, quin eo assensu revelationem attingat.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia in casu Antecedentis assensus ille scientificus, habebit præcisum sui specificativum, veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidei si fieret propter veritatem intrinsecam Mysterii non haberet præcisum sui specificativum, quia haberet idem & eodem modo concurrens motivum, ac concurrit ad assensum scientificum.

Secunda Paritas est. Ex Solo amore Simplici Bonitatis Divinæ potest moveri homo ad detestationem efficacem peccati oppositi bonitati Divinæ, quam detestatio intrinsecè & immediatè non attingit. Ergò similiter potest intellectus, ex sola apprehensione Auctoritatis Divinæ revelantis Mysterium, moveri ad assensum veritatis Mysterii, non respicientem intrinsecè Auctoritatem revelantem DEI.

Respon-

Respondetur. Paritas non tenet. Quia unaquæque virtus habet & actus prosecutivos, & fugæ, prosequitur amor bonitatem Divinam, fugit opposita illi, adeoque utrobique habendo suum specificativum. Specificativum autem suum non haberet fides, si veritatem intrinsecam pro motivo haberet. Deinde quod attinet ab antecedens, licèt detestatio utcunque non attingat bonitatem Divinam, attingit tamen detestatio amorosa. Cujus specificativum hîc & nunc, est bonitas Divina.

Objicit Quarto. Proposita per apprehensionem suasivam Auctoritate Dei revelante Mysterium, potest voluntas imperare assensum Mysterii, non imperato assensu revelationis, consequenter respicietur tunc veritas nonnisi intrinseca Mysterii. Probatur. Quia voluntas potest Deo præstare obsequium, non solum in assensu revelationis, sed etiam immediate in assensu Mysterii. Imo hoc obsequium potiùs exigitur in assensu Mysterii. Nam voluntas obsequium non præstat in eo assensu, qui non est subditus libertati ipsius; at tota libertas voluntatis, revocatur solum in assentiendo revelationi; cui posito assensu, non potest dissentiri Mysterio: quia lumine naturæ notum est, revelationem Divinam esse necessariò conexam cum veritate Mysterii. Quod autem hoc obsequium, sit etiam situm in assentiendo immediatè mysterio revelato. Ratio est. Tum quia obsequium præstitum Auctoritati creatæ, non tam consistit in assensu testimonii ipsius, quàm in assensu rei propositæ. Tum quia Hæreticus contemnit Auctoritatem Dei non solum dissentiendo revelationi, sed etiam immediatè dissentiendo Mysterio. Ergo & Catholicus poterit revereri Auctoritatem Dei non solum assentiens revelationi; sed etiam immediatè assentiendo Mysterio, ob revelationem simplici appehensione propositam.

Respondetur. Quod possit voluntas imperare assensum Mysterii, non imperato explicitè assensu revelationi, imperato tamen implicitè & non clare, in illo termino, *Credo*. Licèt autem voluntas præstet obsequium etiam in assensu fidei, qui exhibetur Mysterio, non excluditur tamen unquam assensus revelationi implicitè. Deinde negatur quod obsequium creatum, magis restat in assensu rei dictæ, quam Auctoritati dicentis, cum taxa assensus rei propositæ, sit magnitudo assensus ad Auctoritatem, quâ negatâ negatur ipsum principium quodammodo eritque error in principio. Negatio autem essensus ad rem dictam, erit negatio particularis, & quasi Conclusionis. Negatur, item quòd in humanis, rei propositæ credendo assentiri possimus sine motivo, *quia dictum*. Negamus item hæreticum in tantum esse hæreticum: quia dissentitur rei propositæ, sed quia dissentitur rei propositæ, prout dictæ à Deo. De illa quæstione. An sit libertas in assentiendo Mysterio supposito assensu ad revelationem quid sit dicendum, ex alibi conclusis colligetur. Esse scilicet liberum illum assensum quia determinatio ad assentiendum Mysterio supposito assensu ad revelationem, est ex suppositione consequenti, & exercitio libertatis, quod exercitium libertatis non aufert sed fundat libertatem. Imo si liberè nonnisi revelationi assentiamur, majus erit obsequium assentiri illi, quam Mysterio, contra quàm velit Ripalda.

Tangit hoc Argumentum. An ad assensum fidei sufficiat simplex apprehensio revelationis, nòn assentiendo revelationi. Et quidem fieri potest assensus mysterio non assentiendo illi revelationi explicitè, quia non est ratio cur implicitè factus assensus, non sit sufficiens, non tamen iste implicitus assensus excludi debet: simplex enim apprehensio revelationis non potest esse formalisativa fidei; est enim indifferens ad assentiri & dissentiri sicut & propositio malitiæ. Ergo se sola, in ratione fidei, non potest formalisare assensum. Deinde Fides, est assensus *propter*, adeoque habens motivum, habetque se per modum secundæ operationis, secunda autem operatio, non est simplex apprehensio.

Objicit Quinto varias authoritates. Sed illæ non ostendunt quòd aliquid independenter à dictione Divina formaliset pro sua parte fidem; sed solum ostendunt fidem extendi etiam ad objecta quæ proponuntur, & non ad solam revelationem, nec ad id solùm, quia Deus verax est.

Punctum Difficultatis 2.

An promissio Dei prout condistincta veracitati, formaliset Fidem.

Dicendum. *Quod non.* Est conclusio contra Ripalda. Qui licet concedat moveri fidem veritate in dicendo & cognoscendo, tamen d. 2. n. 74. dicit plures assensus fidei, illis non moveri, sed sola fidelitate Dei in promissis, si hæc distinguitur à veracitate.

Probatur Primo Conclusio. Quia illa fidelitas prout veridicitati condistinguitur, & esset motivum fidei quâ talis ut supponitur, & non esset: quia ex motivo illo fidelitatis, non posset dicere homo Credo. Quod ipsum probatur, quia Credo, definitivè, non est utcunque assentiri certò: quia aliàs etiam Visio Dei, quæ est assensus certus foret fides; confunderemusque generticum prædicatum, quod est assensus certus, cum specifico, quod est fides Divina. Item: Credo, non est assentior certo inevidenter: quia cum ipsum assentiri certo, non dicat formalitatem Credo, quâ talis, inevidentia item est prædicatū, quod nihil dicit de prædicatis intrinsecis, adeoque constitutivis ipsius Credo: est enim inevidentia, non nisi proprietas consequens ad credo. Ergo conjunctio hujus inevidentiæ cum assentior certò, non formalisabit, nec constituet fidem.

Non etiam Credo, definitivè est, assentiri certo propter locum extrinsecum: quia formalitas præcisa loci extrinseci, nihil importat de specifico ipsius Credo: locus enim extrinsecus, est prædicatum commune, adeoque etiam ad opiniones & assensus non certos applicabile. Ergo conjunctio illius tanquam alicujus generis cum alio generico, hoc est, assentior certo, non formalisabit Credo: quia duæ rationes genericæ, non possunt specificare ultimo, nec quidquam aliud ostendi potest, quod dicat ly Credo, nisi assentior certo propter testimonium Dei. Ex quibus omnibus. Probatur illa Sequela. Quando homo non potest dicere assentior certo, quia Deus testatur, non potest dicere Credo. Sed si moveatur motivo, quod est promissio, condistincta à testimonio vel dictione vera, non potest dicere, assentior quia dicitur, sed quia promittitur, prout promittitur distinguitur ab ipso dicere vel testari verè. Ergo si moveatur motivo quod est promissio, non potest dicere Credo.

Probatur Secundo & Suppono. Promissionem spectare etiam ad spem, quo suppositio sic formatur Argumentum, vel eodem modo promissio illa movet Spem ac Fidem, vel non eodem. Si eodem. Ergo Fides, est Spes, habens scilicet motivum specificativum spei. Ergo non est Fides, & illa Spes erit Fides, dabiturque prædicatorum commistio; si non eodem modo sumpta promissio movet Fidem, non poterit quidquam aliud assignari nisi veritas, quam semper intendit intellectus.

Probatur Tertio quia ille assensus vel est certissimus ex parte motivi vel non. Si non est certissimus. Ergo non est talis, de quo hîc quæritur. Si autem est certissimus, debebit ostendi unde disumat certitudinem? Unde enim certò assentitur homo. Deum esse fidelem in promissis, non ex eo quia dicit se talem: hoc enim negat Ripalda. Non ex eo: quia demonstrat Ratio illum esse talem: quia hic assensus non esset ex suo genere certissimus, nec esset fidei. Non ex experientia illius fidelitatis: quia experientia hæc nonnisi moralem certitudinem fundare potest. Ergo recurri ad hoc debet, quia dicit se esse fidelem, & est in dicendo verax. Ergo non movebitur tunc anima ad fidem, independenter à motivo veridicitatis primæ. Quod Argumentum vide infra ad instantiam primam.

Objicit Primo. Assensus quibus persvademur futura quæ à Deo promittuntur facienda, eliciuntur à fide Theologica. Idque probat authoritas S. Pauli, qui agnoscit ad Romanos 4. fidem Abrahæ, quæ tamen innitebatur promissioni Divinæ, actum item spei, præcedit fides Theologica, quæ certè innititur promissioni Divinæ. Denique quia assensus quo persuadeor, fore bonum à Deo promissum, quia à Deo promissum est, omnino est certus & obscurus, innixus verbo Dei. Ergo cum non spectet ad spem & charitatem, spectabit ad fidem. Sed hi assensus non moventur à veracitate & sapientia Divina. Ergo dantur assensus fidei Theologicæ, qui non movetur à Sapientia Divina. Minor in qua est difficultas probatur pluribus Auctoritatibus Scripturæ. Et Augustini lib. 2. de Civit. cap. 77. & S. Thom. Lecti 3. In 4. ad Rom. ubi dicit. S. Paulus assignâsse rationem firmitatis fidei Abrahæ, considerationem omnipotentiæ Dei. Tullius etiam pro Sexto Roscio habet. Nemo credit, nisi ei, quem fidelem putat.

Respondetur. Recitatæ ab illo Auctoritates, non concludunt intentum, ad Hebr. 10. nihil aliud dicitur, nisi quòd res promissa, sub fidem certissimam & indeclinabilem cadat; non autem quod motivum illius qua talis, sit promissio, & ibidem 11. solum vult, quod Deus promittens, sit subjectum quod creditur, ejusque fidelitas allicitivum ut promptiùs credatur. Unde & Sara fidelem esse credidit Deum, qui repromiserat. Sed non ideo formaliter credidit, quia repromiserat. de hoc enim nihil habet S. Paulus. Et ad Thessalon. & 2. ad Timot. 2. nihil aliud habet, quam quod Deus fidelis, sit subjectum circa quod versatur fides. Aug. Citatus loquitur de invitativo & allicitivo fidei; quod etiam intelligit S. Thom. per illos terminos *Ratio firmitatis*: experimur enim nos invitari ad assentiendum ei, quod dicitur, ex motivo, quia dicitur: si cæteroqui sit fidelis, & potens promittens. Quanquam sæpe nomine fidelis venit veridicus. Unde infideles Reipublicæ dicuntur, qui non dicunt veritatem v.g. de conjuratis.

Instat Primo Ripalda. Pro minori Argumenti. Eo ipso quòd Deus fidelis & potens aliquid promittat, secluså apprehensione alterius attributi, possumus persuaderi futurum esse infallibiliter quod promittit: persuademur enim, illi jam non defuturam voluntatem potentiamque implendi: ratione enim horum connectitur Deus cum existentia boni promissi; attributa autem connexa cum existentia rei promissæ, sunt media sufficientia ad persuadendam existentiam futuram promissi.

Respondetur. Fidelitatem promissionum Divinarum dupliciter à nobis spectari posse. Inprimis quâ importat nonnisi actum internum voluntatis Divinæ. Deinde secùndum quòd illa promissio manifestata est. Priori modo sumpta, est incognoscibilis viatori, adeoque nec actuum illius motiva. Secundo modo accepta, movere potest fidem. Sed partiamur in promissione manifestata duas formalitates, promissionis & manifestationis, præcisa formalitas promissionis, ut dixi non movet fidem. Ergo movebit ratione alius formalitatis: quia manifestata

festatà: si autem movebit quia manifestata, & non movebit veridicitas Divina, tunc, ut supponitur, & movebit: quia manifestatio illa, non potest aliter movere fidem, nisi dicendo verum; quo enim alio modo? *Ex quibus jam.*

Colligitur Responsio. Eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, promissione nobis manifestata per veridicitatem, secluśa apprehensione cujuscunque alterius attributi, possumus persuaderi futurum esse infallibiliter id, quod Deus promittit. Secus si non manifestetur promissio per veridicitatem, & non involvendo attributa connexa cum promissi manifestatione per veridicitatem. Deinde eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, noscaturque certò illius fidelitas & potentia, persuademur ita futurum. Secus si non constet certò de illius fidelitate, & potentia; de qua negamus certò posse constare, nisi ratione motivi. *Quia dixit.* Resolvatur enim ut placuerit illa creditio in Syllogismum fidelem, seu qui formaliter vel virtualiter formatur in omni actu fidei, indubiè in tali Syllogismo ponetur hic terminus. Deus est fidelis & potens, cujus assensus cum non possit fieri ex sola promissione, resolvi debebit in veracitatem divinam: Ergo non illâ exclusa ut voluit Ripalda, fiet tunc assensus fidei. Et certe ponatur hic Syllogismus. Deus est fidelis in promissis. Sed hoc promisit. Ergo hoc fiet. Unde illa major constabit; non ex eo quia promisit si fore fidelem: forte enim mentitur promittendo se fore fidelem. Ergo debebis recurrere ad veridicitatem. Minor etiam illa. Sed hoc Deus promisit. Unde tibi constat, non quia dixit: quia quærere restat; nescis an verè dicat quod promiserit. Unde & hîc recurrere debes ad veridicitatem.

Instat Secundo Idem. Ut credatur promissionibus humanis sufficit hominem promittentem apprehendi fidelem & potentem exequi promissa. Ergo & in Divinis idem dicendum.

Respondetur. Inprimis Antecedens falsum esse, quia etiam in humanis Ly *Credo* resolvitur in *quia dixit verè*. Paritas etiam non tenet: quia in humanis ut credatur promissio, non debet fieri assensus certissimus, quod promittens sit fidelis. Secus est in fide: qui assensus certissimus, quòd Deus sit fidelis, cum non possit haberi, nisi propter *quia dixit veritas prima*, fit ut veridicitas Divina, debeat esse resolutorium illius assensus.

Instat Tertio. Deus videns suam omnipotentiam & decretum efficax de existentia rei, videt rem futuram infallibiliter. Ergo etiam homo sciens Deum omnipotentem & decernere rem dare, certò sciet dandam esse.

Respondetur. Consequens esse de subjecto non supponente. Negatur enim quod independenter à fide, innitente veridicitati, possit nosci notitiâ fundante assensum certissimum, Deum esse fidelem. Disparitas etiam est, quia in illo actu Divino, non involvitur quidquam quod haberi non possit ex visione Omnipotentiæ & Decreti. Jam autem actus Credo, ex vi definitionis, involvit aliquid, quod non importat fidelitas. Quia involvit ly *dicitur verè*; quæ ratio non habetur in pura promissione.

Objicitur Secundo. Esse discrimen inter promissionem Divinam & dictionem quia dictio seu testificatio connectitur cum re asserta medio judicio intellectus. Unde ad hoc requiritur, & veridicitas & sapientia. Promissio autem connectitur cum re promissa medio affectu voluntatis; requiritque & fidelitatem & potentiam.

Respondetur. Concedo esse inter hæc duo disparitatem. Negando tamen ex dictis, utrumque horum habere vim formalisandi actum Credo.

Objicitur Tertio. Demus hominem in rebus assertis mendacem & ignarum, fidelem verò & potentem in promissis. Is quidem erit indignus fide in iis quæ testificatur; dignus in iis quæ promittit. Ergo & fidelitas & potentia possunt formare promissorum fidem, seorsim à veracitate & scientia.

Respondetur. Etiam in humanis tunc non fore fidem rigorosè, quia illa definitivè est assensus: *Quia dicitur verè* sed fore nonnisi spem. Deinde paritas non tenet: quia non repugnat in humanis assensus sufficiens, antecedens actum spei, quamvis non sit ille actus Creditio. Quia autem non potest haberi in via, assensus intellectualis certissimus, nisi qui sit fidei; posito quod detur certissimus assensus, hoc ipso debebit esse fidei, quæ fides, quia ex dictis non potest aliunde formari nisi propter motivum *quia dicitur verè*, hoc motivum ab illo actu respici debet, cum tamen censeat Ripalda, non respici ab illo actu fidei, illud motivum.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo formandus sit Conceptus veritatis primæ in dicendo?

DICTUM supra: Si in respectetur veritas prima in dicendo, erit Deitas ipsa, quæ est principium non mentiendi, sed dicendi conformiter ad mentem. Si autem spectetur veritas prima in dicendo, prout subest nostris conceptibus, erit formalitas quædam perfectionis, pullulans ex Deitate, nata principiare locutionem, nonnisi conformem menti.

Rosmer ut ostendat veritatem in cognoscendo (de qua mox) non spectare ad motivum fidei; ita discurrit.

Ponit duas has veritates, nempe in dicendo & cognoscendo distinctas esse; concipiuntur enim per ordinem ad diversa connotata. Et quia si Deus non foret verax in dicendo, non sequeretur per locum intrinsecum, quod non fo-

ret verax in cognoscendo, infertque exinde veritatem Dei in dicendo, non posse ferri extra id quod est verum in re. Sicut actus prosecutionis non potest ferri extra id quod est bonum.

Quare licet per impossibile Deus cognoscat rem aliter quam est, & velit illam revelare, non posset id facere; quemadmodum si per impossibile existimaret chymeram esse possibilem, nihilominus non posset illam producere; quia est extra objectum adæquatum omnipotentiæ illius; ita ex proportione, nec posset dicere falsum, quia falsum est extra objectum adæquatum veritatis in dicendo. Unde per illum veritas in dicendo, est veritas prout determinata, dicere, nonnisi ut est in re.

Dicendum est. *Non rectè prædicto modo formari Conceptum veritatis primæ in dicendo.*

Probatur Primo. Quia sic sumpta veritas, & esset ut supponitur formaliter veritas in dicendo: hoc enim habet explicatio Rosm. & non esset, quia de Divinis conformiter formamus conceptus, seclusis imperfectionibus, ac de Creatis, ut ostendit Inductio, probatque ratio. Quia semper incipit nostra scientia à manifestioribus; manifestiora autem nobis sunt creata. Cumque id fieri debeat per discursum, debet assumi notiùs, quod est quid creatum, ut deveniatur ad ignotiùs, quod est increatum. Porrò veritas in dicendo in Creatis, non desumitur in ordine ad hoc, quòd verum in re dicat, sed quòd non mentiatur, seu quòd non dicat difformiter ad mentem. Ipsa item oppositio veridicitatis ad mentem, quod est contra mentem itio, ostendit quod veridicitas desumatur ex conformitate ad mentem. Unde quamvis aliquis dicat conformiter ad objectum, & non conformiter ad mentem, dicitur adhuc mentiri, licèt non dicat falsum sed falso. Hæcque acceptio vocis est etiam inter Recentiores ex quibus Ripalda explicans quid sit veritas in dicendo disp. 2. Num. 8. ait: *Veritas in dicendo quâ Deo repugnat fallere, aliud nobis, quàm ipse judicat, suadendo.*

Probatur Secundo. Tum quia illa veritas & diceret conformitatem cum rebus quâ veritas in dicendo est, & non diceret. Diceret quidem ut supponitur non diceret autem: quia quòd veritas in dicendo quâ talis dicat conformitatem cum rebus, ex nullo illius prædicato intrinseco habetur, cum salvari possit per præcisam conformitatem cum mente.

Tum quia Dictio illis competit, quæ supponuntur noscere intellectivè unde omnia bruta dicuntur muta, quamvis barriant, balent, glocitent, quia in illis, non supponitur notitia Intellectiva. Ergo si illa veridictio est dictio, non poterit esse dictio, quin præsupponat ex conditione ipsius dictionis, notitiam seu mentem. Cur ergo dictio quâ talis, per ordinem ad res ita se habentes sumetur? Tùm quia formale fidei, debet tale poni, quod sit secundum dignitatem assensûs certissimi. Unde si daretur aliqua pica vel psittacus, qui non posset fallere, seu falsum dicere; assensus propter verba illius non esset assensus secundùm dignitatem assensus certissimi: & tamen talis nonnisi veritas, ponitur à Rosmer, pro motivo fidei.

Quod autem dicit Rosmer, ad credendum Deo requiri locutionem, quæ sit expressio mentis loquentis, ad infallibilitatem tamen fidei non requiri, ut sit expressio mentis: quod inquam dicit. Non convincit. Quia si ad fidem non requiritur expressio mentis; Ergo ad fidem quâ talem sufficit certitudo, qualem adfert ille psittacus: quia ille etiam non posset nisi verum dicere, secluso que prædicato Deitatis, quæ præcisè per illum non resolvit fidem: tale erit motivum fidei per Rosm. quale motivum esset garritus ille psittaci.

Probatur Tertio. Ideo talis veridicitas ponitur à Rosmer, ut sit sola resolutorium fidei; non potest autem esse: quia si quæratur, quare nonnisi verum dicis? non tantum potest recurri ad ejus naturam; sed etiam, quia mens illo verbo expressa, conformatur etiam objecto. Ergo & poterit in hoc resolvi illa veridicitas. Ergo & resolvetur. Ad eum modum: quo, quia pro ratione possum adferre cur homo sit risibilis: non tantum quia est risibilis, sed etiam quia est admirativus, fit ut admirativum, sit in quod, resolvitur risibile.

DIFFICULTAS II.

An veritas in Cognoscendo sit etiam formale Fidei?

Dicendum est. *Veritatem primam in cognoscendo ingredi etiam rationem formalem fidei.*

Probatur Primo communi argumento. Fides nostra debet esse summè infallibilis, & talis, cui nullo modo subesse possit falsum, ut infra constabit. Ergo debet habere pro motivo formali summam veritatem, non solùm in dicendo sed etiam in cognoscendo. Consequentia probatur. Quia non potest aliquis moveri ad fidem summè infallibilem, nisi ipsius testificantis Auctoritas quâ movetur, sit talis, ut sit impossibile illam falli & fallere: nam si alterutrum ex istis desit, adeoque si non posset quidem ipse decipere, posset tamen decipi, non immeritò deceptio timeretur. Sed Dei Auctoritas falli non potest. Ergo ad illam spectare debet, etiam veritas in cognoscendo.

Probatur Secundo. Id ingreditur formale fidei, quod pro ratione credendi adferri potest. Sed veritas in cognoscendo pro ratione credendi adferri potest: quia si dicat mihi Deus: Crede; possum illi dicere quare? respondebit Deus: quia ego te non fallo, posset reponere Creatura, quamvis non velis me fallere, nescio an res ipsa ita se habeat, & tunc responderet Deus:

Ita

ita se habet, quia ego sum veritas prima in cognoscendo.

Probatur Tertio. Si veritas prima in cognoscendo non ingrederetur formale fidei, possem dicenti Deo: Crede, hoc dicere: Nescis quid dicas, & tamen vis me credere; siquidem veritas illa in cognoscendo, non spectaret ad creditionem. Et tamen impium est dicere Deo: *Nescis quid dicas.*

Objicit Primo in contra Rosmer. Posita sola veritate in dicendo, cæteris omnibus per possibile vel impossibile ablatis, habetur sufficiens fundamentum firmiter credendi: repugnaret enim Deo revelare id, quod falsum est.

Respondetur. Ex dictis supra. Negando debere talem conceptum formari veritatis in dicendo. Sed illo etiam formato, nondum illa veridicitas ex dictis supra, erit ultimum resolutorium fidei, nec esset fundamentum, firmiter, secundum dignitatem assensus certissimi, credendi.

Objicit Secundo. Si haberet homo potentiam locutivam, ita alligatam ad verum, ut non posset loqui, nisi id quod est à parte rei verum, haberemus sufficiens fundamentum illi credendi, licèt posset falli in cognoscendo.

Respondetur. In casu antecedentis, non fore sufficiens fundamentum secundum dignitatem assensus certissimi credendi illi homini: loqueretur enim ut pistacus supra descriptus. Paritas etiam non tenet: quia nihil esset reperire in homine illo in linea veri, in quod resolveretur illa veridicitas. Sed solùm resolveretur in principium extrinsecum: Deum determinantem. Jam autem illa veridicitas Divina, posset resolvi in verinoscitivitatem. Cur non enim? si potest resolvi in verinoscitivitatem, sola, non erit ultimum resolutorium fidei, de quo hîc.

Objicit Tertio. Licet Deus per impossibile non esset supremus Dominus, adhuc haberetur formale fidei: Ergo etiam haberetur, quamvis non esset infallibilis in cognoscendo.

Respondetur disparitas est. Quia formalè fidei in ratione veri seu causæ assentiendi, non potest resolvi in Dominum, & alias proprietates; potest autem veridicitas in linea veri, resolvi in Verinoscitivitatem, inquirendo enim cur non tantùm verè, sed etiam verum dicat Deus? potest respondere verè cognosco, & si non posset hoc respondere, esset alia veritas prima, & aliud Credo seu fides, ob mutationem formalis sui, quod est veritas prima.

Objicitur Quarto Veritas in dicendo duplex cogitari potest, formalis quæ includit veritatem non dicendi aliter, quam sit in mente; & hæc potest consistere cum mendacio materiali. Et alia veritas in dicendo materialis, quæ ex se non potest inclinare nisi in id, quod est in re verum; & huic est per Accidens, sive sit in mente loquentis, taliter, qualiter enuntiatur, sive non; huicque veritati innititur fides.

Respondetur ex dictis. Non dari ullam materialem acceptionem veritatis in dicendo; & quamvis daretur non fore ultimum resolutorium fidei, in linea veri. Et certe quæro: An defacto non possit resolvi hæc veridicitas materialis in verinoscitivitatem? Si non potest resolvi, cur non? cum de facto detur verinoscivitas in Deo. Si potest resolvi; resolvetur: ad eum modum; quo si resolvi potest risibile in admirativum, resolvitur hoc ipso, frustraque esset fingere risibile irresolubile. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Objicitur Quinto. Locutionem Dei significare quidem conceptum infallibilem Dei; hoc tamen est per accidens, respectu infallibilitatis fidei; quia hæc infallibilitas maneret, licèt Deus non foret per impossibile infallibilis, in cognoscendo.

Respondetur. Non esse id per accidens ad infallibilitatem fidei in linea veræ. Quia si locutio ipsa Divina quæ debet esse ultimum resolutorium, resolvitur in verinoscitivitatem, etiam fides in eandem resolvetur. Et sicut illa locutio non maneret eadem, quæ nunc est, si nunc resolveretur in verinoscitivitatem, & postea non resolveretur; sic nec fides esset eadem, si desineret resolvi in verinoscitivitatem: ad eum modum, quo non maneret eadem risibilitas, si non resolveretur in admirativitatem.

DIFFICULTAS III.

An veritas in Essendo sit etiàm formale fidei.

Præmittenda sunt aliqua, postea de ipso titulo discurrendum.

Punctum Difficultatis 1.

Explicatur Veritas prima in Essendo.

Præmitto Primo. *Veritatem primam in essendo dupliciter Spectari posse. In primis* sumendo illam pro veritate, quæ est attributum entis, & secundum quam Deus ut loquitur Ripalda dis. 2. n. 8. chymericæ Divinitati repugnat, & indubiè sic sumpta veritas prima in essendo, non est objectum formale fidei: quia ad assentiendum fide Divina, non videtur quomodo pertineat, proprietas emanans, ex ipsa conditione Entis. *Secundò* potest sumi veritas prima in essendo, pro eo, quod Deus sit veritas per essentiam, pro eo quòd est Deum esse radicem veritatis primæ in cognoscendo & dicendo; pro eo quod est illam esse quid primum & absolutum de linea & in linea veri. *Hinc.*

Præmitto Secundo. *Quomodo explicari debeat veritas prima in essendo.*

Explicatur Primo. Ille terminus quod scilicet veritas prima in essendo, sit veritas, quæ essentialiter sit Deus; ita ut Deo competat per essentiam, esse veritatem. Ea solùm prædicata in creatis dicuntur esse essentialiter vel per essentiam,

sentiam, quæ identificantur; & ita dicitur homo per essentiam, esse admirativus, risivus; quia hæc omnia identificantur essentiæ hominis, non dicitur autem homo esse per essentiam risus vel admiratio: quia hæ sunt rationes non identificatæ homini. Et ratio est, quia si identificantur essentiæ, sunt essentia. Si sunt essentia, sicut essentiale est essentiæ esse essentiam, & per essentiam est essentiæ, ut sit essentia; ita & prædicata identificata essentiæ, erunt essentia, & per essentiam convenient. Quia autem veritas quæ est conformitas menti & objecto, oppositioque positiva ei, quod est difformitas rei & notitiæ, est prædicatum identificatum, sicut & reliqua essentiæ Divinæ. Ideo in Deo veritas prima descripta, essentialiter erit DEUS; competetque Deo per essentiam, esse illam veritatem primam. Revolvendo autem mentem ad creata. Quamvis certum sit ea quæ sunt identificata esse essentialiter illa ipsa, competereque per essentiam. Multa nihilominus sunt, quæ nec identificantur, nec competunt per essentiam, quantumvis in se non dicant imperfectionem; id ipsum deposcente natura entis limitati & finiti in perfectione. Porrò Deitas habet quidem titulo identificationis, ut illi prædicata sua per essentiam conveniant; insuper ut illi identificentur, habet titulum illimitati Entis, essentiæque perfectissimæ in ratione essentiæ. Quam rationem Patres appellant pelagus essendi. Cum autem nomine essentiæ veniat id, per quod intelligitur res in suo esse constitui; si posito defectu cujuscunque perfectionis, nondum intelligitur res illa in suo esse constitui, certè illa perfectio erit in re essentia, competetque per essentiam. Quia autem positis omnibus prædicatis perfectionibusque Divinis, nondum intelligitur constitutus in suo esse DEUS, nisi sit veritas prima, sit ut illa veritas, sit essentialiter DEUS, seu essentia Dei; esseque illam veritatem, competet per essentiam Deo; ita ut si comparetur illa veritas ad Deitatem infinitas perfectiones continentem, quæ etiam constituunt esse DEI, dicatur esse de essentia, eo quod comparetur tanquam contentum ad continens. Si autem comparetur titulo identificationis erit ipsamet essentia Dei: quia identificatio non habet unum cui identificetur, & aliud quod se identificet; sed utrumque est identificatum, & cui identificatur; eo quod identificatio sit unitas, unitas autem indivisio, indivisio autem quà talis, non habet divisionem: consequenter nec partitionem In quod & Cui. Ideo identificatio spectato titulo identificationis, non habet Cui identificetur, & Quod nonnisi identificetur: consequenter & veritas prima, titulo identificationis, non tantùm erit de essentia Dei sed & essentialiter Deus, & hunc Deum, secundum quòd est essentialiter veritas prima, & secundùm quod est essentialiter Deus, illa veritas, dicimus esse Formale fidei; hanc que ipsam formalitatem, vocamus Veritatem primam in essendo, quod erat explicandum.

Explicatur Secundo. Veritas prima in essendo, secundum hoc terminum, quòd sit ultimum resolutorium: Quare Deus est veritas. Resolubilitas prædicatorum & perfectionum non solum Creatis sed & Divinis competere, ostendit hoc inductio, quia non tantùm risibile in admirativum, admirativum in rationale formaliter, rationale formaliter in rationale radicaliter resolvitur; sed & Creativitas ex nihilo in omnipotentiam, omnipotentia in illimitationem resolvitur, & sic de reliquis. Ratio est, quia resolubilitas nihil est aliud, nisi nexus prædicatorum in aliqua determinata serie, quorum unum supponit aliud, deveniendo ad unum, ulterius non suppositivum in illo genere: quæ omnia simul & sigillatim sumpta, cum nullam involvant imperfectionem, convenient Deo; adeoque & ipsa resolubilitas prædicatorum conveniet Deo. Ex qua ipsa definitione adhoc ut aliquid resolvi possit, & aliud ut sit ultimum resolutivum; debet inprimis esse inter illa alietas aliqua: quia cum unum resolvatur in aliud, ex ipsa exigentia ipsius ly unum & aliud pluralitas requiritur: quia pluralitas definitivè est, unum & aliud. Accipiendoque resolutionem Physicam quæ est resolutio manifesta: sicut in illa detur terminus, à quo fit resolutio, & id ad quod fit, qui termini sunt duo, adeoque pluralitatem involventes; ita & hæc proportionata resolutio pluralitatem deposcet.

Deinde ad eandem resolutionem requiritur ut sint aliquo modo idem, seu ex eadem serie: ostendit hoc inductio. Et ita Ubiquitas Deitatis resolvitur in Immensitatem, non in Prædestinativitatem, & Creativitas resolvitur in Omnipotentiam, non in Immensitatem, & Ratio est, quia cum hæc resolutio, sit resolutio emanativa emanatum, cum autem omne principium cum eo cujus est principium, debeat esse aliquo modo idem, ratio illius communis perfectionis, quæ emanans continet perfectionem emanati. Si autem habent communem perfectionem; debent esse aliquo modo idem. Denique ad resolutionem requiritur ut deveniatur ad aliquod primum in illo genere, quod probat Inductio. Nam rationale radicaliter est primum in linea hominis probat proportio ad resolutionem magis notam: quia etiam in Physicis resolutio est in materiam Physicam; materia autem Physica est subjectum primum. Cumque resolutio Physica fiat in primum; proportionata ei resolutio Metaphysica, debet etiam esse in aliquod primum. Ratio quia hæc resolutio fit in principia, & cum non detur processus in infinitum in causis & principiis; habebunt illa transitum consummabilem; si consummabilem, habebunt talem, ut deveniri possit ad primum.

Qua

Quæ omnia sic ad præsens applicantur.

Si competit aliis Divinis prædicatis & perfectionibus resolubilitas, competet & Veritati. modo dentur plures termini cum aliqua communicatione in eadem serie, deveniaturque usque ad primum in illo genere; hoc autem totum in præsenti habetur: quia inter veritatem in dicendo, & cognoscendo est manifesta alietas; inter autem illas veritates, & veritatem in essendo, est alietas non minor saltem, quàm sit inter rationale formaliter; & rationale radicaliter; inter quæ tamen est alietas. Datur item communicatio: quia omnia adunantur in Prædicato Veritatis, deveniturque tandem ad primum: quia devenitur ad radicem illius utriusque veritatis; idque in linea veritatis. Si devenitur ad radicem; devenitur ad primum: hoc ipso enim non esset radix in illo genere; si non esset primum in illo genere. Consequenter veritas prima in essendo cum servet resolutorii conditiones, erit resolutorium. Unde si quæratur quare credendum Deo dicenti? respondebis, quia est verax in dicendo. Si quæratur, verè quidem dicit, sed restat quærere an vera? respondebis dicit vera: quia est veritas in cognoscendo; restat quærere, unde habeatur quòd Deus sit verax utroque modo? Responderi potest; quia est veritas per essentiam; & emanativus illarum veritatum, ex vi primæ veritatis in essendo. Et sic sumpta veritas prima, nempe ita resolutiva utriusque, dicitur à nobis esse Veritas prima in essendo; de qua quæritur an sit ratio formalis *Quæ* fidei quo erat explicandum.

Explicatur Tertio. Quod veritas prima in essendo, sit veritas absoluta, essentialiter conveniens Deo, supra quam fundantur veritates respectivæ, nempe, veritas in dicendo, & cognoscendo. Ratio veri ut sic, communis ad veritatem, tàm quæ est attributum, quàm quamcunque aliam videtur definitivè esse *Ratio ipsius, ita, sicut*; Quod probatur; quia si unicuique particulari veritati & speciei, est quid commune, ut dicat rationem *Ita Sicut*; hoc ipso ratio illa, est generica: quia prædicabitur de pluribus specie. Rursus impossibile est etiam concipere veritatem sine conformitate, conformitas autem ipsa, est ratio ipsius *Ita Sicut*; hinc fit, ut sicut impossibile est, concipere veritatem sine conformitate, ita nec sit possibile concipere sine ratione ipsius *Ita Sicut*. Cum autem ipsum *Ita, Sicut* non solum sit relativum, sed etiam absolutum. Unde duo *Ita, Sicut* in ratione albedinis, non tantum dicunt similitudinem; sed & duas albedines, hoc est, Ita, Sicut utriusque qualitatis, quæ duæ qualitates sunt quid absolutum. Consequenter etiam ratio ipsius Ita, Sicut veritatis, non solum erit quid relativum, sed etiam absolutum. Quod etiam respicit illud principium, quod relativa fundentur in absolutis; quibus positis duo præstanda sunt. Dividendi est veritas ut sic, deinde advertendum, an tandem in Deo ipso deveniatur ad veritatem in essendo eamque absolutam atque adeò primam. *Ratio ipsius ita, Sicut* seu veritas, dividitur in attributalem & intentionalem? Attributalis est, quæ sequitur ubique conditionem Entis. Intentionalis autem veritas est, quæ sequitur intentiones & intentionativa. Suppono autem nomine intentionum, venire intellectiones & volitiones; intentionativa autem erunt intellectiva & volitiva. Dividendo ipsam veritatem intentionalem possumus illam dividere in veritatem intentionalem respectivam & absolutam. Intentionalis respectiva, adhuc dividi potest in veritatem in dicendo, seu dicentem. *Ita sicut est in notitia*, & in veritatem in noscendo seu importantem Ita notitiæ ad Sicut objecti, quæ veritates sunt respectivæ; quia concipiuntur ad aliud, & tanquam potentiæ ad actus. Dividitur deinde in veritatem absolutam. Cur enim hæc divisio repugnat? præcipuè respectu DEI; sub cujus nomine absolutæ veritatis, in Deo venit, ex acceptione termini, Veritas in essendo; & quia absoluta semper sunt prima, comparatè ad respectiva. Et hanc veritatem primam, dicimus etiam esse rationem formalem Quæ fidei, supra quam fundatur & veritas in cognoscendo & veritas in dicendo; tanquam veritates respectivæ supra absolutam. Quæ cum non sit accidentalis Deo, erit non utcunque veritas prima; sed veritas prima in essendo, & per essentiam; de quo quærebatur.

Addo his omnibus. Non sufficere recursum ad veritatem primam in cognoscendo radicaliter sumptam; quia ly radicaliter, in explicandis conceptibus, illi formalitati addi debet, quæ ex modo concipiendi, non habeat in illo genere priorem. Unde nec rectè definitur homo per admirativum radicaliter sumptum; quod etiam aliàs est probatum. Jam autem veritate prima in cognoscendo, datur prior prior formalitas veritatis primæ in essendo.

Præmitto Tertio. *Licet Antiqui Scholastici non resolverint fidem in veritatem primam in essendo explicitis terminis; implicitis tamen, & æquivalentibus resolverunt*: quia resolverunt fidem in veritatem primam, nomine autem veritatis primæ, venire strictè veritatem primam in essendo, ostendunt adlatæ explicationes. Unde etiam S. Thomas hîc quæst. 1. art. 1. pro objecto formali fidei ponit veritatem primam, sine addito. Primitas autem ex dictis competit veritati in essendo. Et inferius q. 17. art. 5. docet, quod in qualibet virtute Theologica, formale objectum ejus, debeat esse regula in suo ordine suprema, & non indigens aliâ, ut in Charitate summa bonitas, in Spe summa fidelitas, in Fide summa veritas; summa autem erit, si complectatur veritatem in essendo.

Pun-

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur & probatur Conclusio.

DICENDUM *est veritatem primam in essendo supra explicatam, ingredi etiam rationem formalem fidei.* Est Conclusio quam videtur in re docere Aureolus in quantum in motivo fidei, recurrit ad Deitatem. Videtur etiam illam in re tenere Ripalda disp. 2. num. 103. sub finem.

PROBATUR Primo Conclusio. Ratio formalis fidei, debet esse summa veritas, hoc est talis, quâ in ratione veritatis, nec major nec dignior dari possit. Sed talis non esset, si rationem formalem fidei, veritas in essendo non ingrederetur. Ergo. Major probatur. Tum quia fides Catholica ex vi conceptus sui, adeò est infallibilis, ut non magis sit impossibile DEUM non esse, quam fidem Catholicam infallibilem non esse. Jam autem summa infallibilitate, est necesse, DEUM esse. Tum quia Omnis alia veritas, quæ non est omnino maxima; sed est minor maxima, est veritas secunda, consequenter non Divina, & ulteriùs debita alicui creaturæ, tandem non principium virtutis Theologicæ. Tum quia citatus S. Thom. quæst. 15. Art. 5. ad 2. docuit formale objectum seu mensuram virtutis cujuscunque Theologicæ esse supremam ac primam in suo ordine, hoc est, quæ ante se aliam non habeat, per quam regulari & mensurari possit. Minor principalis probatur, quia Veritas quæ includit in suo conceptu etiam veritatem in essendo, est major & dignior in ratione veritatis, quam sit ratio quæ includeret solam veritatem primam in dicendo & cognoscendo, quod ipsum probatur. Tum quia si per impossibile istæ duæ veritates darentur, absque illa tertia, non essent æquè dignæ, quam si essent unitæ veritati primæ in essendo: nam hæc, se sola, affert aliquid, quod duæ illæ priores non dicunt. Tum quia veritas in cognoscendo & dicendo, est dignior sola veritate prima in dicendo. Ergo etiam veritas prima in essendo, dignior erit, quàm illæ duæ solæ. Tum quia etiam scientifico quâ tali, convenit esse veracem in dicendo & cognoscendo: si enim res non cognosceret ut sunt; hoc ipso circa illas scientificus non esset: & si cognoscens aliter diceret, quàm sentiret non procederet ut scientificus, sed ut deceptor. Ecclesiæ item convenit utraque veritas: nam Ecclesia vera, nec in dicendo nec in cognoscendo falli potest. Cum tamen nec scientifici nec Ecclesiæ veritas, sit veritas summa. Ergo apparet in illis duabus veritatibus, non stare summitatem veritatis.

PROBATUR Secundo Argumento Negativo. Vel repugnat veritas prima in essendo condistincta à veritate in dicendo & cognoscendo, & in quam hæ duæ resolvantur vel non repugnat. Si repugnat. Contra. Tum quia non est, nec potest ostendi in hoc implicantia. Tum quia veritas prima in essendo est perfectio simpliciter simplex: melius enim est esse veritatem primam per essentiam, quàm per accidens. Ergo est possibilis. Tum quia Si non daretur veritas prima in essendo, non resolveretur in esse, ipsum agere in eadem linea; agere enim reperitur in dicere, & noscere; & tamen agere sequitur ad esse: nec repugnat ut sequatur ad esse, in serie veritatis; adeoque ad veritatem in essendo. Si autem non repugnat hæc veritas, nec ullam dicit imperfectionem. Ergo datur in Deo. Hæc ipsa veritas in essendo jam data in Deo. Vel potest esse motivum fidei vel non potest. Si non potest. Contra. Tum quia nulla in hoc implicantia. Tum quia, Si illæ duæ veritates possunt esse motiva. Ergo & hæc, eo quòd omnibus videatur hoc competere, ex generico prædicato veritatis. Tum quia Deo dicenti crede mihi: quia tanquâ veritas prima in essendo non possum te fallere, non posset certe dicere Creatura non es; nec posset se creatura excusare. Nolo credere, vel non possum credere, quia est illegitimum motivum; unde enim illegitimitas illius? Si autem potest esse motivum. Ergo & est: quia incredibile est, in assignanda formalitate motiva fidei, reperibili in Deo, excluisse aliqua Deum à ratione movendi fidem; quæ aliàs nata sunt movere. Et nisi oppositum revelatio, vel Auctoritas convincat, præsumendum est de Deo, quòd egerit conformiter ad exigentiam suarum formalitatum, sicut & aliàs agit conformiter ad exigentias rerum, unde etiam infertur finem à Deo primo intendi, deduciturque in tertia Parte, venturum fuisse Christum quantumvis Adam non peccâsset, aliaque in aliis materiis inferuntur. Ergo cum aliàs veritas prima in essendo possit esse formalisativa fidei, de facto est, cum in oppositum nec auctoritas nec ratio urgeat.

PROBATUR Tertio. In quod resolvitur fides id est motivum fidei; resolvitur in veritatem primam in essendo. Ergo. Minor probatur. In quod ipsa veritas Dei prima, quæ supponitur esse motivum fidei resolvitur in ratione veritatis, in illud etiam ultimò resolvitur fides. Sed veritas Dei resolvitur in ratione veritatis, in veritatem in essendo. Ergo etiam ulteriùs & fides in illam resolvetur. Major probatur. Ex conditione ipsius resolutorii; quia quod ipsum in ulterius resolvitur, non potest esse ultimum resolutorium; & esset enim ultimum ut supponitur, & non ultimum: quia ultra illud, ad aliud resolutorium procederetur. Minor principalis probatur. Quia si quæram quare nostra fides sit infallibilis; respondes, quia dixit qui in dicendo falli non potest; quærere restat quamvis dixit is qui falli non potest in dicendo, fortè tamen res non ita se habet, ut dixit? respondebis ita se habet: quia is qui dixit simul est veritas prima in cognoscendo, quæro quare is qui dixit res fides, est

est veritas prima in cognoscendo? restat adhuc dicere in eadem linea veritatis, quòd sit veritas prima in essendo, & habeat radicem, ex qua pullulent illæ duæ. Tum quia si veritas prima in cognoscendo & dicendo non resolveretur ultimo in veritatem in essendo, & esset illa veritas in essendo, & non esset: esset ut supponitur, non esset autem quia non esset prima & origo, & radix in ratione veritatis; cum tamen id nomine veritatis in essendo per explicationes capiatur. Tum quia in DEO veritas prima in dicendo & cognoscendo, sunt eadem indivisibilis & indistincta entitas, aliter & aliter à nobis concepta. Et sicut quia DEUS non potest fallere, habemus fundamentum concipiendi Deitatem sub formalitate veritatis primæ in dicendo: quia verò non potest difformiter rebus cognoscere, concipimus Deitatem sub formalitate veritatis in cognoscendo. Ergo etiam quia hoc illi utrumque competit per essentiam, & secundùm exigentiam ejusdem essentialem, habemus fundamentum accipiendi Deitatem sub formalitate Veritatis in essendo. His formalitatibus conceptis quæro, quænam ex his tribus per modum radicis, in genere & formalitate veritatis concipi possit? Certè veritas in essendo; si autem illa est radix erit etiam resolutorium. Tum quia in illud resolvitur veritas Divina, consequenter & fides; quo solo relicto, & aliis circumscriptis mente nostrâ, adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum, quæ convenire possunt veritati Divinæ: hoc enim intelligitur nomine resolutorii. Sed circumscripta mente nostra adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum quæ convenire possunt veritati Divinæ: hoc enim intelligitur nomine resolutorii, sed circumscripta mente nostra à DEO, veritate in dicendo & cognoscendo, & relictâ veritate in essendo, adhuc dabitur radix, ex qua pullulent reliquæ formalitates veritatis Divinæ. Ergo veritas in essendo est resolutorium. Minor probatur. Quia nihil plus intelligitur per veritatem in essendo nisi illa radix, hinc si non esset illa radix, & esset veritas in essendo ut supponitur; & non esset veritas in essendo: quia non haberet conceptum ejusdem explicatum, per esse Radicis. Et certè, ex esse effluit & cognoscere & dicere. Ergo & ex esse seu veritate in essendo effluet veritas in dicendo & cognoscendo tanquàm essentialiter conveniens, veritati in essendo.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur Primò. Fides humana ultimò resolvitur in veritatem in dicendo & cognoscendo. Ergo & fides Divina.

Respondetur. Disparitatem esse; quia cum dicere & cognoscere, non sit de essentia hominis, veritas illius non debebit resolvi in veritatem in essendo. DEO autem verum dicere & verè noscere essentiale est. Rursus. Cùm fides humana non sit summè infallibilis, resolutorium illius non debet referri in summè infallibile, & essentialiter verum principium? Cùm autem fides Divina, sit summè infallibilis, ultimum resolutorium illius debebit esse summè infallibile; quia verò distinctio harum veritatum in DEO, pendet à nostris conceptibus, fit, ut talem debeamus veritatis primæ conceptum (in quem resolvatur fides) formare, qui ex sua formalitate, in ordine veritatis, maximam & ultimam infallibilitatem importet: hæc autem non alia est, nisi veritas in essendo.

Instabis Primò. Veritas in dicendo hoc ipso quia est prima, involvit illas reliquas duas. Ergo in illam quâ talem, resolvi potest fides.

Respondetur. Veritatem in dicendo secundùm quod prima est, involvere illas duas; sed non secundùm quod veritas in dicendo est. Quod involvat secundùm quod prima est. Probatur quia hoc ipso quòd prima sit, Divina est. Si Divina, identificabit sibi realiter omnes formalitates; Sed non involvit easdem secundùm quod veritas in dicendo est; quia sic accepta dicit nonnisi rationem communem veritatis in dicendo, quæ quâ talis non identificat sibi veritatem in cognoscendo & essendo: quia aliàs etiam in Creatis idem importaret. Quodsi veritas in dicendo quâ talis non importat reliquas, quâ talis, non dicet summam infallibilitatem & ultimam, adeoque non erit ultimum resolutorium. Unde veritas prima in dicendo, involvit illas duas realiter; sed non involvit cum exclusione ulterioris resolubilitatis in ordine ad nostros conceptus; de facto enim resolvi potest in alias veritates ut dictum. Si resolvi potest, non erit objectum formale ultimo resolutivum.

Instabis Secundò. Non posse ostendi quid dicat veritas prima in essendo, quod non dicat veritas in dicendo.

Respondetur. Nihil plus in re dicere; tamen in ordine ad nostros conceptus secundùm dictas explicationes, plus dicit. Jam autem in resolutorio assignando, non est attendendum ad id, quod est aliqua formalitas in re: aliàs fides posset resolvi in immensitatem Dei; hæc enim in re, est veritas Divina.

Instabis Tertiò. Si inquiritur ratio ultima secundùm conceptum nostrum, hæc non erit veritas in essendo, sed Deitas.

Respondetur. Quod Deitas sit ultimum resolutorium veritatis Divinæ in ratione Entis, sed non in ratione & formalitate Veritatis; hîc autem non quæritur de ultimo resolu-

torio in ratione Entis, sed in linea & formalitate Veri.

Objicitur Secundò. Deus quatenus prima veritas, est objectum formale fidei. Deus quâ Deus, est veritas prima. Ergo Deus quâ Deus, est objectum formale fidei. Ergo non quatenus est veritas prima.

Respondetur. Negando Consequentiam: quia Argumentum habet quatuor terminos desumptos à diversitate suppositionis. Nam veritas prima in Majori reduplicativè sumitur; adeoque in suppositione formali. In Minori autem sumitur non reduplicativè, adeoque in suppositione materiali: Deus enim quâ Deus, nonnisi materialiter dicit veritatem primam. Distingui etiam posset Major: Deus quatenus est formaliter veritas prima est formale fidei. Concedo, Deus quatenus est materialiter veritas prima, est objectum formale fidei Nego. Distinctaque Minori consequentiam Nego.

Objicitur Tertiò à Pari Cognitio respectu bonitatis finalisantis, non se habet ut ratio formalis. Ergo nec veritas in cognoscendo, respectu fidei. Ergo multo minus veritas in essendo.

Respondetur. Disparitatem esse: quia non est eadem formalitas communis bonitatis & cognitionis; hinc bonitas in cognitionem, idque in præcisa & formali ratione boni, resolvi non potest. Jam autem veritas in dicendo, cum veritate in cognoscendo, conveniunt in ratione formali & præcisè veritatis; & ex altera parte, veritas in cognoscendo pro sua parte, non est quid impertinens ad fidei assensum quâ talem; sed completivam illi rationem, deservientem infallibilitati ejusdem, adferre potest. Præcisa autem cognitio, appetitui quâ tali, non tribuit ullam completivam rationem. Rursus cum cognitum spectet ad intellectum, volitum ad voluntatem; impertinens est, ut ratio formalis unius potentiæ, compleat rationem formalem aliûs potentiæ. Cùm autem assensus fidei sit assensus intellectualis, intellectus autem extendatur & ad verum dictum & ad verum cognitum, hinc casu quo spectet veritas in cognoscendo ad assensum fidei, complebit eundem, non tanquam quid alterius potentiæ, sed tanquam quid referibile, ad eandem rationem fidei.

Objicit Quartò Pontius disp. 27. quæst. 2. qui tam veritatem in cognoscendo, quàm in dicendo, multo magis in essendo, quàm in dicendo, multo magis in essendo, rejicit à ratione objecti formalis fidei: quia etiamsi proponeretur Deus (supple veritas in essendo) ac veracitas ejus, non posset propterea moveri intellectus, nec inclinari ullo modo ut credat Antichristum esse venturum; quam enim connexionem habet veritas in essendo aut veracitas ejus, cum Antichristo venturo, quandoquidem Deus & veracitas illius possent esse, quantumvis Antichristus non esset futurus.

Respondetur. Quamvis proponeretur Deus & veracitas ejus nonnisi in actu primo, hoc est, potens dicere vel non dicere Antichristum venturum, non posset propterea intellectus moveri ad assentiendum quòd Antichristus sit venturus: secus si proponatur veracitas Divina exercens se in actu secundo, circa objectum hoc, quod est adventus Antichristi. Et sicut cognitio Divina, habet nexum cum objecto: ita & veritas in essendo dicit connexionem conformabilitatis essentialis cum meritis objecti: ut scilicet casu, quo velit Deus revelare Antichristum venturum, essentialiter determinetur, ad verè nonnisi & verum dicendum.

Instat Idem. Si prædictæ veritates essent essent formale fidei, non requirerent aliam applicationem objecti formalis motivi, quàm quod cognoscantur, ut patet in aliis omnibus objectis motivis. Nec potest concipi aut explicari, qua ratione veracitas Dei, objecto alicui materiali uniatur.

Respondetur. Instantiam multum probare: quia probaret ad assentiendum fide humana v. g. Imperatori, non esse plus necessarium, quam cognoscere veracitatem ejus in dicendo. Quod si recurrat ad veracitatem in dicendo exercitam in actu secundo circa hoc objectum: idem & nos faciemus. Supponimus autem, quòd nonnisi in actu secundo exercita, veritas prima in dicendo v. g. sit motivum fidei.

Quæ ipsæ veritates uniuntur seipsis objecto materiali v. g. exercendo se, & dicendo hanc contradictionis partem, licet ad hoc requiratur revelatio extrinseca; de qua infra.

Objicit Quintò Idem. Multi ex simplicioribus Catholicis egregiè & utiliter credunt & tamen non cognoscunt Deum habere ejus modi veritates.

Respondetur. Dum quæritur de formali fidei; non quæritur de eo quid rudiores Catholici explicitè credendo apprehendant. Sed quæritur ex objecto, in quid resolvenda sit fides? Sufficitque quod fideles rudiores implicitè noscant, apprehendendo de revelatis, quod sint verbum Dei veri.

Instat Primò. Etiam Catholici Doctores putant Deum non habere talem veracitatem, existimant enim de potentia absoluta, Deum posse mentiri absque imperfectione.

Respondetur. Proponi hanc Conclusionem tanquam probabilem, contra opiniones quæ censurantur. Et etiamsi neque hoc ipsum apprehendant rudiores, parùm refert nam rudes aliquorum Catholicorum, non impedit quominus de altioribus objectis docti discurrant, quia rudes nec terminum *objectum formale fidei*, norunt, & tamen de hoc formali discurrimus.

Instat Secundò. Quod ii etiam Theologi qui censent DEUM non posse mentiri, nihilominus

minus si velint fateri verum, concedent se id ipsum non concipere actu, quoties id credunt fide Divina.

Responsum supra, quòd id sufficiat concipi implicitè: quod nemo negabit se concipere, quoties cunque dicit Credo.

Instat Tertio. Credimus quandoque hominibus quamvis non cogitemus tunc, an sint veraces. Ergo similiter possumus credere Deo.

Respondetur. Etiam in fide humana implicitè attingitur veracitas; Interrogatus enim quis quare credat? recurreret ad hoc, dicens, est dignus fide. Paritas etiam non tenet: quia sicut non rarò evenit fidem humanam falli; ita non rarò evenit, ut imprudenter præstetur. Fides autem Divina quâ talis, imprudenter elici non potest; & cum sit summè infallibilis, necessariò debet servare omnia ad infallibilitatem requisita; quorum primum est, infallibilitas summa motivi.

DIFFICULTAS IV.

An Deitas quà talis sit ratio formalis Quæ Fidei?

SEcundùm dicta de distinctione virtuali, indubiè in consortio aliorum attributorum, Deitas est motivum fidei: cum enim identificata sit realiter triplici illi veritati, idque cum exclusione distinctionis virtualis, quod triplici illi veritati competit in sensu formali, competere debet Deitati in sensu reali. Sed eo jure etiam ubiquitas Dei, & cætera similia, specificant in sensu reali fidem; aliàs si non specificarent in sensu reali, distinguerentur virtualiter. Difficultas ergo procedit de Deitate quâ tali, præcisa ab attributis; an tamen ipsa sit formaliter motivum formale fidei.

Dicendum *quod non.* Est Contra Ripalda citantem Cajetanum & Aureolum disp. 2. num. 101.

Probatur Primo. Pone per impossibile alium specie Deum, essentialiter mendacem; habere tamen esse à se aliasque perfectiones, per impossibile. Vel si mavis, pone per impossibile potentem mentiri: vel præsentem Deum facere per impossibile decretum, nonnisi de mentiendo & fallendo: constareque creaturæ intellectuali de exercitio mendacitatis; hoc posito, formatur disjunctiva. Vel posset adhuc illa excellentia præcisè Deitatis, movere ad assensum; vel non posset. Si posset. Ergo intellectus non necessariò assentitur vero, sciens enim Deum mentiri, adeoque oppositum esse verum ei, quod dicit; nihilominus diceret esse verum: assensus enim est æquivalenter dictio importans *Ita est, vel Verum est.* Rursus si posset tunc intellectus assentiri, in assensu suo admitteret duo contradictoria: admittere enim in assensu est verum, quia non est verum, est admittere in assensu duo contradictoria. Sed assentiri sciendo quòd mendacium, aut potiùs falsum sit, est admittere in assensu, est verum, quia non est verum. Ergo assentiri sciendo, quòd mendacium seu falsum sit, est admittere in assensu duo contradictoria. Minor probatur quia assensus ut dixi est quædam dictio importans *verum est*, assentiri autem: quia mendacium seu falsum est, est assentiri, quia non est verum. Ergo assentiri sciendo quòd mendacium sit, est admittere in assensu, est verum quia non est verum. Quod si residua illa excellentia Deitatis non posset movere ad assensum. Ergo neque nunc movere formaliter potest, quâ talis. Probatur Consequentia quia utrobique residuum, secluſa veridicitate est idem, nempe Deitas. Ergo si semel movere non potest; nec alias movebit, benè enim arguo. Veridicitas si semel non est nata habere assensum; quantùm ex illa, semper nata est non habere; propter principium. Idem manens idem, semper est & facit idem: Ratio item formalis dum est, semper est ratio formalis: quia esse rationem formalem, non est quid distinctum, ab ipsamet illius entitate.

Respondebis Primo. Argumentum esse à faciliori ad difficilius via affirmationis. Nam habere prædicatum essentiale vel ex adjuncto fallendi, & tamen mereri assensum difficilius est, quàm præscindere à veridicitate & tamen mereri assensum.

Contra. Tum quia non est à faciliori ad difficilius, sed in eodem argumentum: quia non comparatur præscindentia veridicitatis, ad conjunctionem cum falsidicitate, sed utrobique spectatur eadem remanentia Deitatis. Cur ergo utrobique non merebitur assensum. Sicut si albedo est ratio formalis dealbandi, etiam juncta nigredini, est ratio formalis dealbandi. Tum quia Conjunctio non veridicitatis cum Deitate, fundat ut Deitas mereatur per te dissensum, quod majus est. Ergo etiam separatio veridicitatis per intentionem saltem, fundabit, nec illi consentiatur positivè, quod minus est. Licitum autem est argumentari ad minus, via affirmationis in eadem linea. Tum quia Conjunctio non veridicitatis, expellit physicè veridicitatem; mereturque dissensum. Ergo & præcisio veridicitatis, quæ illam expellit intentionaliter, saltem fundabit, ne mereatur assensum.

Respondebis Secundo ex principiis Ripalda, Deitatem non utcunque, sed ut est exigens opponi cuicunque imperfectioni, adeoque mendacio, esse formale fidei.

Contra. Tum quia jam & sumeretur Deitas præcisè ut supponitur, & non præcisè, sed sub formalitate oppositа falso; imò sumeretur pro eodem, ac veritas prima in essendo. Tum quia videtur implicare fides, quæ habeat pro motivo, Quia dicitur verum: videtur enim implicare amor, qui amet, quia non est

malum, & non possit amare, quia est bonum. Videtur item implicare intellectus, non potens quidem assentiri falso, impotens tamen assentiri vero. Ergo etiam ex proportione, impossibilis est fides, quæ tantùm innitatur huic principio, quòd Deus non possit dicere falsum & mentiri, non autem, quod dicat verum. Sed quidquid sit de illius possibilitate saltem præsens fides non debet resolvi in motivum: quia Deus non potest dicere falsum; sed in motivum: quia verum est. Siquidem etiam Theologica charitas, non resolvitur in hoc, quòd in Deo nulla sit malitia, sed in positivum, nempe ejus bonitatem in se. Tum quia Si Deus non tantum est exclusio omnis imperfectionis, sed inclusio omnis perfectionis; imò est exclusio omnis imperfectionis, inclusione omnis perfectionis. Ergo si sumitur Deitas, prout Deitas est; & si sumitur cum exclusione omnis imperfectionis, sumitur cum inclusione omnis perfectionis, adeoque & veridicitatis. Ergo non præcisè ab illa, formalisabit fidem, ut volunt Ripalda. Tum quia Deitas quâ Deitas est, non constituitur exclusione omnis imperfectionis, sed datur aliquis positivus ejusdem conceptus, supra quem fundantur illæ negationes: imò nec inclusione omnis perfectionis constituitur, ut dictum in prima parte. Ergo si Deitas quâ Deitas est, est motivum formale fidei, non est motivum quâ exclusivâ imperfectionis mendacii, & tamen Ripalda ponit Deitatem quâ Deitatem, pro hoc formali. Tum quia sicut partimur has formalites: non dicere falsum; & formalitatem: dicere verum; ita partiri possumus formalitem non discredentis & formalitatem credentis, proportionandoque prædicta, non alia prodibit proportio, quàm ut ei, qui non potest falsum dicere, non discredatur, ei autem, qui nonnisi verum, & verè dicit, credatur positivè: Quia autem nos Divino testimonio non tantùm non discredimus, sed positivè credimus, fit ut fides quam habemus, non illi negativo, Non mentiri; seu Non dicere falsum: sed positivæ veritati innitatur.

Probatur Secundò. Ratio formalis unius non potest contineri in ratione formali alterius. Sed si præter veridicitatem, verinoscitivitatem, veriessentialitatem, esset Deitas quâ talis, motivum formale fidei, ratio formalis unius, contineretur in ratione formali alterius. Ergo Deitas quâ talis, non est motivum formale fidei. Major probatur. Inductione: quia ratio formalis veridicitatis non est ratio formalis verinoscitivitatis; ratio formalis albedinis non est ratio formalis dulcedinis. Quod ipsum in hoc fundatur: quia ratio formalis unius, non aliud est, nisi definitivum prædicatum hujus formæ, vel formalitatis, sed definitio unius non est definitio alterius, nisi pullulet chymæra. Ergo. Minor probatur; quia rationem formalem fidei illæ veritate præstant seipsis. Ergo si illam rationem præstat Deitas quâ talis seipsa, hoc ipso ratio formalis unius, erit ratio formalis alterius.

Respondebis. Quòd præstet diversam specie rationem formalem fidei Deitas, potest autem una ratio formalis, præstare diversam specie rationem formalem, licet sub diverso genere proximo, contentam; unde etiam eadem Conclusio potest ex diversis specie motivis inferri.

Contra. Quia & præstaret tunc Deitas diversam specie rationem formalem fidei ut supponitur, & non præstaret: quia si nihil obst non debemus intra eundem habitum adæquate sumptum, diversam specie inadæquata fidem ponere, ut si nihil obsit, teneat illa paritas; una fides, unus Deus. Quamvis enim baptismus sit triplex, non erit necesse ponere triplicem fidem, quia de baptismo multiplici modo capiendo, datur doctrina Patrum, exigebatque necessitas auferendi originalis; cui commodè uno baptismi modo, satisfieri non potuisset. Sed nec doctrina Patrum procedit de multiplici specie fidei; neque est ulla necessitas ejus habendæ: & infidelitas sufficienter tollitur, per unum assensum: quia DEUS dicit.

Probatur Tertiò. Tum quia Si motivum fidei esset ipsa Deitas, quæro assentiens propter Deitatem, vel potest dicere. Assentior quia Deitas dicit; vel tantum assentior quia Deus dicit; vel tantum assentior quia Deitas est. Si hoc secundum. Ergo non ostendis per quid conjungatur ad testandum Deus, cum hac potiùs parte Contradictionis. v. g. Incarnatio est, hoc enim conjunctivum per ordinem ad nos non aliud cogitari potest, nisi dictio. Deinde etiam Contradictoria, & non revelata credere possemus, si sufficit motivum quia Deus est, quia tàm comparatè ad revelata, quàm non revelata, vera est propositio; Deitas est. Rursus de hoc ipso: Deitas est, quærere restat? Unde de illo constet; & quidem certò & infallibiliter non recurrendo ad veritatem primam. Si autem credas propter Deitatem dicentem. Ergo jam non præcisè sumitur Deitas, sed prout dicens. De hoc ipso Deo dicente quæro, an assentiaris Deo dicenti; quia verum dicit, vel quia falsum dicit, vel simpliciter quia dicit; non primum; quia sic non præscinderet Deitas à veritate prima in dicendo; quod intendit Ripalda. Non secundum: quia cognito mendacio, nemo assentiri potest. Non ultimum quia Iy dicit abstrahens à vero & falso, abstrahit ab assensu & dissensu, & est quid commune ad assensum & dissensum. Ergo recurrere debes ad DEUM verè dicentem, adeoque moventem fidem non præscindendo à veritate in dicendo. Tum quia & præscinderet Deitas movens ad fidem à veridicitate ut supponitur, & non præscinderet quia

vel

vel sumitur Deitas prout est radix veritatis vel non sumitur prout est radix. Si sumitur prout est radix. Ergo non præcisè ut Deitas est, sed sub formali ratione veridicitatis, formalisat fidem. Si autem non sumitur prout est radix veritatis, non poteris ostendere, quo modo opponatur mendacio, quod tamen requirit Ripalda: hæc enim oppositio mendacio, est vel ratione formalis, vel ratione radicalis veritatis: sicut nec oppositio in homine ad irrationale alia intelligi potest, nisi formalis, vel radicalis rationalitas. Tum quia vel dantur aliquæ rationes in Deo, non connexæ cum fide; vel omnes sunt connexæ. Si aliquæ non connexæ ergo nec Deitas præscindens à veridicitate erit ratio connexa: nec enim stat particularis pro illa ratio, nisi recurratur ad prædicatum veritatis, ad quod non vult recurrere Ripalda. Si autem omnes sunt connexæ. Ergo ex ratione quia Deus est ubique, possum nunc credere, Antichristum damnandum.

Objicit Primo Ripalda. Excellentia Deitatis seipsa immediatè confert Auctoritatem suis testimoniis, cohibet enim omnem irreverentiam; Dissensus autem testimonio Dei, est magna irreverentia.

Respondetur. Excellentiam Deitatis sumptam prout est à parte rei, conferre dignitatem suis testimoniis, sed non prout subest nostris præcisionibus. Unde casu quo Deus præscindat à veridicitate, & non præscindat à Deitate, adhuc impendendus erit illi omnis debitus cultus: sed tunc creditio non erit debita: quia carebit suo formali. Neque tunc non creditio, erit irreverentia, quia nec erit debita creditio. Sicut non esset irreverentia, non elicere actum creditionis, si Deus retenta sua excellentia, prohiberet assensum fidei fieri.

Instat idem. Demus Beatos esse impeccabiles & scientia infusa præditos, & quidem ita repugnante mendacio essentialiter, quam repugnet mendacium Deo nihilominus testimonium DEI dignius erit, certe non ob aliud, quàm ob formalisantem Deitatem.

Respondetur. Fore dignius, ob veritatem primam in essendo, quæ competit DEO.

Objicit Secundo. Sacra Auctoritas refert fidem nostram in Deum sine memoria attributorum.

Respondetur. Fidem tribui Deo Auctori quia ille in re est veritas prima. Nec enim Auctoritas Sacra dicit quidquam, de præcisione Deitatis.

Objicit Tertio Eo ipso, quod DEUS apprehendatur testari quidpiam, apprehenditur illud esse verum; quamvis Deus non apprehendatur verax & sapiens; at eo ipso quia Deus apprehenditur testari verum, potest Deo credi. Ergò potest illi credi seorsim à veracitate & sapientia. Major probatur: sufficit apprehendi Divinitatem ab omni attributo distinctam, ut ab ea, ratione sui immediatè, removeatur omnis imperfectio, quia Deitas seipsa repugnat omni imperfectioni. Unde etiam Christi Humanitas, eo ipso, quod apprehendatur unita Divinitati, immediatè apprehenditur libera ab omni peccato, & errore.

Respondetur. Debere semper apprehendi Deum ut veracem & sapientem radicaliter, quamvis non apprehendatur verax & sapiens formaliter. Unde etiam non potest apprehendi Divinitas removens omnem imperfectionem, etiam mendacii nisi in quantum est radix veritatis. Licèt possit non apprehendi cum formali veritate: nec enim est ratio opponendi se omni imperfectioni; nisi ratione vel formalis vel radicalis perfectionis Quod si tunc apprehenderetur Deus, prout est radix veritatis, hoc ipso apprehenderetur tanquam veritas in essendo; consequenter non præcisè ab illa, formalisabit fidem.

Continuatur solutio Objectionum.

Instat Primo. Decernat Deus non conferre suum concursum Petro ad loquendum quidquam falsum; hoc decreto removet Deus à Petro imperfectionem testimonii falsi, tamen non eo ipso confert perfectionem veracitatis & sapientiæ, in iis quæ loquitur, nam cum eo decreto potest componi Petrum esse locutum verum & esse mendacem; quoniam quòd loquitur licèt re ipsa sit verum, & propterea Deus concursum det ad loquendum, tamen loquitur, contra judicium mentis erroneum. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem removentem singulas imperfectiones, quin apprehendamus perfectiones attributales Dei.

Responsum jam est. Posse nos apprehendere Deitatem removentem singulas imperfectiones, quin apprehendamus perfectiones attributales formaliter sumptas. Sed non possumus removentem apprehendere, quin apprehendamus perfectiones attributales radicaliter sumptas: ob rationem supra adlatam. Deinde Consequentia non tenet; quia non est cogitabile, in quid resolvi possit illa veridicitas Petri, quàm in concursum Dei, & tale Decretum, adeoque in aliquid extrinsecum dicentis; perfectio autem illa veridicitatis Divinæ, vel potiùs non dictionis falsi, non potest in aliquid extrinsecum resolvi; & cum non resolvatur in veritatem formaliter sumptam, debebit resolvi in radicaliter sumptam. Si autem radicaliter sumpta veritas formalisabit fidem. Ergo non præcisè Deitas ut sic, quod voluit Ripalda.

Instat Secundo. Gratia Justificans est essentialiter repugnans peccato, atque etiam odio Dei; tamen non apprehendimus gratiam, esse charitatem, licet iisdem imperfectionibus re-

pugnet. Ergò etiam possumus apprehendere Deitatem, cum oppositione ad mendacium, licèt præcisam ab attributis veritatis.

Respondetur. In nostris principiis identificantibus gratiam charitati, falsum est Antecedens. Deinde ex dictis possumus illam Oppositionem Dei ad mendacium cogitare sine attributis veritatis formaliter sumptæ, modo sumatur radicaliter: Si enim non apprehendetur cum radicali veritate, nullum dabitur fundamentum opponendi se mendacio.

Instat Tertio. Uni & eidem imperfectioni possunt opponi plures perfectiones, ut eidem mendacio, Visio Beata, Unio hypostatica, affectus veracitatis. Ergò & in remotione mendacii, non continetur formaliter conceptus veracitatis.

Respondetur. In remotione mendacii non contineri formaliter conceptum veracitatis formalis, licèt contineatur ex dictis, conceptus veracitatis radicalis. Universaliter autem uni imperfectioni opponuntur plures perfectiones, quandò in illis dantur prædicata contraria illi imperfectioni in eodem genere, nec tantum disparatè se habentia: nam disparatè se habere, est præscindere ab oppositione, vel non oppositione, ad illam imperfectionem. Porrò mendacio in eodem genere, non opponitur nisi veritas formalis aut radicalis, sine qua radicali exigentia, Deitas comparata ad mendacium, non nisi disparatè & præcisivè habebit se.

Instat Quarto. Testari falsum potest apprehendi vel conceptu inadæquato, ut imperfectio est, vel conceptu adæquato, ut est talis imperfectio, hinc quamvis Divinitas repugnans falsitati sui testimonii, quatenus talis imperfectio est, non possit apprehendi absque veracitate & sapientia; tamen repugnans falsitati testimonii, quatenus imperfectio est, potest à veracitate & sapientia præscindi: quia Deus non opponitur omni imperfectioni ratione veracitatis & sapientiæ, sed ratione perfectionis proprie Deitatis.

Respondetur. Quando apprehenditur Deitas prout repugnans imperfectioni ut sic, apprehenditur prout est radix perfectionum ut sic, ad quam radicem, tanquam quid positivum, adeoque prius, sequitur negatio imperfectionis. Si autem apprehenditur prout est, ut sic radix perfectionum, adeoque prout est radix veritatis, non apprehendetur præcisè Deitas: sed sub formalitate radicis, sine qua præcisivè se habebit, ad opponi vel non opponi imperfectionibus.

Instat Quinto Idem. Veritas & sapientia radicalis, non est conceptus objectivus, distinctus à conceptu Deitatis: quia Deitas suo conceptu objectivo, est radix omnium attributorum.

Respondetur. Veridatem radicalem, non esse distinctum actu nemine cogitante conceptum à Deitate, esse tamen distinguibilem; quia omnia illa præscindi possunt, quæ non se habent ut definitum & definitio, habentque diversa connotata. Veritas autem, non definitur per esse radicem. Confundendo autem conceptum Deitatis cum conceptu radicis attriburum v. g. veritatis, & sapientiæ sumetur tunc Deitas, pro veritate in essendo.

Objicit Quarto. Cum assensu DEI testificantis & moventis nostram fidem, componitur defectus assensus rei testificatæ. Jam autem si Deus testificans includeret veracitatem & sapientiam, non posset iste dissensus componi: quia ex apprehensione terminorum, evidens est, verum esse, quidquid à sumè veraci dicitur. Major autem probatur exemplo Abraham, Genes. 19. exemplo S. Petri Matth. 14. Rursus discredentes Deo, possunt credere Deum esse mendacem ex illo Joh. 1, 5. Quod non potest fieri nisi dividatur assensus Dei testificantis, ab assensu rei testificatæ: nam mendax minimè creditur, qui non creditur testatus aliquid contra mentem. Denique viri Spirituales consulunt fidelibus, ut se præmuniant assensu perfecto Dei testificantis. Ergò apparet sine assensu Dei testificantis, tardari assensum rei testificatæ, ac nisi alter ab altero esset separabilis, non posset alter in alterum eam motionem conferre. Ergò separabilis est.

Respondetur. Si apprehendatur hoc Deum dicere, qui est veritas radicalis, evidens est Deum non posse mentiri, atque si apprehendatur formaliter verax. Directè ad argumentum dicitur cum assensu dicto, componi dissensum rei testificatæ, casu quo non constet per motiva credibilitatis versatam esse veritatem primam, circa hoc objectum, secus si id constet. Abraham solùm deposcebat in confirmationem promissi aliquod signum, ut illo tanquàm motivo credibilitatis evidentiori, roboraretur, vel suam tenuitatem profitebatur dicens: Unde scire possum quod possessurus sim terram. Sed inde non sequitur, quòd rei à Deo testificatæ, & quam noverat testificari Deum, assensum non præbuerit. Dubitatio S. Petri non erat contra fidem, aliàs debuisset tunc amisisse habitum fidei, quod nemo dicit. Sed illa dubitatio erat contra virtutem spei, non ergò inde sequitur S. Petrum rei testificatæ non præbuisse assensum. Discredentes Deo æquivalenter dicuntur facere Deum mendacem. Quia si illis evidenter moraliter constat, hoc Deum dixisse, & nolint assentiri, debebunt saltem interpretativè censeri, negantes Dei veridicitatem. Concedo præmunitionem illam de quà Argumentum, esse bonam, separarique assensum rei testificatæ à Deo, ab assensu revelationis, si non adsint motiva credibilitatis, secus si adsint. Sed inde non sequitur, solâ Deitate præcisè formaliter fidem.

Objici-

Objicitur Quinto. Fides potest esse imperfecta, quæ imperfectio in eo erit, quia proponetur solùm probabilis connexio, DEI loquentis verè, cum objecto, qualis est apprehensio Deitatis, ut ab attributis distinctæ: in qua, non elucet manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato.

Respondetur. Est manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato: non enim probabile est, sed certum, veritatem radicalem seu in essendo, mentiri non posse. Imperfecta ergo illa fides non in moventem radicalem veritatem, sed in multa in contra occurrentia rejici debet. An autem concedi possint Actus fidei infirmi, de hoc infra.

Addo hîc, qui non tenent Præcisiones objectivas, per illos Deitatem etiam independenter à formalitate radicalis veritatis formalisare & quidem formaliter fidem: quia hæc non præscindunt; & sub aliis formalitatibus respondet Deitas: ad eum modum, quo per illos peccatum factum contra naturam rationalem, est formaliter Theologicum, quia sub natura rationali, formaliter continetur DEUS.

DIFFICULTAS V.

An Ratio Formalis Quæ Fidei debeat esse Excedens?

Meminit aliquoties S. Thomas objecti Fidei cum addito excedentis. Dicit enim S. Thom. Prima Secundæ q. 62. art. 2. *Objectum inquit Theologicarum virtutum* (inter quas est fides) *est ipse Deus, qui est omnium rerum finis, prout nostræ rationis cognitionem excedit*, & ad 2. ibidem Theologicam virtutem esse circa ea, secundùm quod rationem humanam excedunt & art. 3. ad 2. *habere* inquit *fidem & spem, de his quæ sunt supra facultatem naturæ humanæ, excedit omnem virtutem homini proportionalem.* Ex quibus verbis pullulat quæstio: An ratio formalis Quæ fidei, (quamquam id alii etiam ad materiale extendunt,) debeat, habere rationem Excedentis.

Explicant. Hanc veritatem excedentem sic. Omnis certitudo ac veritas cognitionis creatæ, fundatur in veritate prima DEI; sicut enim esse creatum, est participatio Divini esse, sic etiam quæ accidunt Creaturis, sunt participationes attributorum Dei: v. g. Humanitas est participatio Divinitatis; humanitatis virtutes, sunt participationes potentiæ Divinæ; humanitatis duratio, est participatio æternitatis Divinæ. Ergo etiam & certitudo & infallibilitas assensus creaturæ, fundabitur in veritate prima. Quia autem quædam infallibilitas ac certitudo cognitionis creaturæ, est debita creaturæ; quædam autem est supra exigentiam illius; ideo etiam duplicem, secundùm modum nostrum cognoscendi, veritatem in DEO apprehendimus; unum quidem, quæ sit principium infallibilitatis super excedentis omne debitum Creaturæ, altera quæ principiat debitam certitudinem, saltem alicui possibili Creaturæ. Et hujus quidem certitudinis principium est, tribuendo vires cognoscitivas debitas creaturis; objectis verè vim motivam naturalem potentiarum cognoscitivarum, & præstando concursum naturalem. Si autem præstet vires supernaturales & concursum supernaturalem; habebit DEUS rationem veritatis, vel dicentis supernaturalis. Ut de hac doctrina sic explicata statuatur.

Dicendum est. *Licèt ad actum fidei excedentem, concurrat veritas prima formalisativa fidei Theologicæ, ponere tamen motivum formale veritatem primam prout excedentem; ut ratio excedentis teneat se penes motivum, nulla est necessitas.* Prima pars Conclusionis: Nempe quod veritas prima concurrat ad actum fidei excedentem alibi probatur: quia scilicet actus excedens, est actus supernaturalis ut explicans supponit, & ostendunt dicta de supernaturalitate. Sed veritas prima, concurrit ad actum fidei supernaturalem. Ergo concurrit ad excedentem. Secunda pars.

Probatur Primo quia S. Thom. hîc quæst. 1. art. 1. discurrens de objecto formali fidei, ponit veritatem primam sine ullo addito.

Probatur Secundo. Quia est inexplicabile, posito quòd ista excedentia teneat se à parte motivi formalis, ad quidnam deserviat, idque necessariò: nam non deservit ad efficiendam producendamque rationem actus excedentis in fide: quia motiva formalia, non producunt physicè actus, sed in genere causæ formalis extrinsecæ: productioque illorum, spectat ad intellectum & habitum supernaturalem. Non item deservit ad rationem ipsam salvandam motivi requisiti ad actum supernaturalem: quia motivum formale, & objectum formale sunt idem; diximus autem in materia de Ente supernaturali, ab objectis, non desumi supernaturalitatem. Non est etiam necesse ponere veritatem primam excedentem pro motivo, ut sic fiat actus supernaturalis ex ordine suo infallibilis: quia Supernaturalitas, non est infallibilis ex suo ordine: nihil enim repugnat, dari probabilitatem supernaturalem; & opinionem supernaturalem. Si autem per ly, ex ordine suo infallibilis, intelligatur; quia scilicet supposito quod DEO dicenti innitatur, qui est summa veritas, summam infallibilitatem habebit. Sed ad hoc etiam ponere veritatem primam excedentem, pro motivo formali, impertinens est. Ratio quia etiamsi aliquid diceret Deus, prout est veritas prima non excedens, adhuc illi infallibiliter assentiri possemus: quia tam excedens quam non excedens infallibilitas Divina, ab eodem

desumuntur nempe essentiali determinatione naturæ Divinæ, ut nec mentiri, nec falli possit.

Probatur Tertio. Tum quia objectum formale fidei, debet poni, stans in ipsomet Deo, & non involvendo aliquid creatum; ratio autem excedentis, vel non excedentis, desumitur ex comparatione ad creaturam. Tum quia revelatio passiva, non ingreditur formale fidei, ut infra videbitur. Ergo nec ratio excedentis. Tum quia si nihil obsit, maximè debemus exaltare Deum; magis autem exaltabitur, si ratio veritatis illi intrinseca, sine ulla desumibilitate excellentiæ ab alio extrinseco, æquè sufficiat ad formandam fidem, merendumque assensum infallibilem. Ratio autem excedentis habetur nonnisi ratione alicujus extrinseci.

Objicitur Primo. Authoritas S. Thomæ in oppositum ex quæst. 62.

Respondetur. Illo loco non plus velle S. Thom. quàm quòd primaria objecta fidei sint talia, ut ad illa lumen naturale, sine præsupposita revelatione pervadere non possit, ut ad mysterium Trinitatis. Sed inde non sequitur, quòd veritas prima, illa objecta attestans, in ipsa ratione formali motivi, debeat habere rationem excedentis.

Instabis. Saltem fidei pro habitu ænigmatico sumptæ objectum, erit veritas prima excedens: quia etiam visionis Beatæ objectum, est Deitas excedens.

Respondetur. Excedentiam illam visionis hoc sensu admitti: quia nullus est intellectus, qui possit connaturaliter, & actu naturali attingere Deum prout est in se, ubi etiam supernaturalitas tenet se à parte actus, & non à parte motivi.

Objicitur Secundo. Virtus quæcunque Theologica, ordinat hominem in Beatitudinem supernaturalem. Sed si fides non respiceret veritatem primam excedentem, non ordinaret hominem in Beatitudinem supernaturalem; non enim ordinaret in cognitionem finis supernaturalis: præcipuè cum DEUS, ut est principium rerum naturalium, non sit finis supernaturalis.

Respondetur. Negando Minorem. Ordinatio enim in cognitionem finis supernaturalis, non exigit motivum excedens: præcipuè quia tota ordinatio in beatitudinem supernaturalem, est ab ipsamet supernaturalitate, quæ non desumitur ex motivo.

Instabis ex Scoto. Potissimam rationem fidei esse versari circa Trinitatem; hanc autem nihil continet nisi veritas prima excedens: quia nullus effectus inducit in cognitionem Trinitatis.

Respondetur. Negando Minorem: quia licèt creata non inducant nos in notitiam Trinitatis, sufficit illam notificari à veritate prima, nullaque est necessitas, ut excedentia, teneat si à parte motivi. Unde si ordinasset Deus credi Mysterium Trinitatis actu naturali, licèt propter se dicentem, foret ille actus infallibilis, licet non excedens. Quod autem dicitur, fidem vocari supernaturalem, quia est de ratione objecti supernaturalis in fide, non desumatur ab objecto.

Objicitur Tertio. Veritas prima excedens, non potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera: veritas autem prima non excedens, in quantum non excedens, hoc est, agens secundùm exigentiam ac vires debitas Creaturæ, potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera; ut patet in cognitionibus probabilibus, habitus autem fidei est talis; qui tum ex vi speciei, cum ex vi ordinis, non potest esse principium falsi: quia quamvis habitus scientificus, in sua specie, non possit esse falsus, non tamen ex vi ordinis: quia est in ordine naturalis, qui fallibilitatem patitur.

Respondetur. Concedo veritatem primam non excedentem, posse principiare hoc est comprodúcere physicè cognitionem quæ non sit vera. Nego autem veritatem non excedentem, quæ, sit per modum attestantis, posse esse principium falsi. Transeat idem, quod veritas excedens, non possit comproducere Physicè cognitionem, quæ non sit vera. Sed inde non sequitur motivum formale debere esse veritatem excedentem: quia ratio motivi formalis, non habet rationem producentis actus. Dixi *transeat*: quia posset dari opinio supernaturalis, ad quam concurreret Deus, sub formalitate excedentis.

Instabis. Apocal. 20. dicitur: Ecce nova facio omnia. Ergo & objectum fidei novum: quomodo autem novum, si non excedens?

Respondetur. Non satis apparet quomodo in novo Testamento sit novum motivum fidei, cum in utroque fuerit fides infallibilis: adeoque & motivum infallibile; diximusque superius, nato Christo, permansisse eosdem habitus. Salvabitur ergo illa novitas fidei, ob admissos Gentiles ad fidem. Cæterum hoc sensu admittimus veritatem primam excedentem, quod licet ad fidei Theologicæ actum, nunquam moveat veritas prima, nisi dando ei veritatem summam & excedentem quamcunque creatam.

Sub hoc titulo decidendum est id, quod proponit universaliter de omnibus virtutibus Theologicis quæst. 4. Esparza. An sit de ratione illarum, ut sint prælatio Dei super omnia. Et quidem si spectetur hæc prælatio ratione motivi, indubiè illis convenit: quia habent pro objecto Deitatem, cui prælatio super omnia convenit. Sed quia actus supernaturalis & naturalis possunt inniti eidem motivo, non apparet quæ prælatio Theologicis virtutibus conveniat. Ratio, Si enim esset aliqua prælatio, esset ideo, quòd ita præferretur; vel Auctoritas per assen-

sum

sum, vel Bonitas per amorem; ut animus ex vi hujus actus, paratus sit contemnere, cætera omnia repugnantia vel assensui vel amori: Sed hoc potest etiam habere actus naturalis, innitens v. g. veritati Divinæ.

S. Thom. qui in oppositum citatur non habet plus, quàm quòd virtutum Theologicarum objectum sit in genere suo summum v. g. Auctoritas summa, Bonitas summa, &c. Sed Negatur, ab iisdem, actum naturalem specificari non posse. Dantur quidem veritate Theologicæ ut feramur in Deum tanquam ultimum finem supernaturalem, sed dantur, ut feramur supernaturaliter. Nam actu naturali, etiam in finem supernaturalem, ferri possumus. Et sicut dantur gratiæ supernaturales ad agendum supernaturaliter; ita dantur naturales, vel saltem non repugnat eas dari, ut attingant illum finem supernaturalem, naturaliter.

Nequè valet, si dicas cum Esparza: quòd cum agitur de vigore naturæ, sub ea voce universali, solùm comprehendantur omnia naturaliter occurrentia in contrarium. At amor supernaturalis ita amat, ut præterea superet omnia etiam supernaturaliter occurrentia in contrarium: & pollet vi ad ea superanda, pro adimpletione præceptorum supernaturalium, quod est longè difficilius. *Non inquam valet*; quia potest fieri actus naturalis, qui velit etiam supernaturaliter occurrentia, ne DEO v. g. dicenti credatur, superare, idque cum auxilio gratiæ, ordinis naturalis. Ergo hæc superatio supernaturaliter occurrentium, quæ est fundativa istius prælationis in fide Theologica, est quid commune etiam actui naturali; atque adeo ista prælatio non debetur soli virtuti Theologicæ ut voluit Esparza.

QUÆSTIO III.

De Ratione formali Fidei propter Quam.

Præmitto Primò. *Prædictum titulum sub hac phrasi ab Auctoribus tractari*: Quodnam sit ultimum resolutorium fidei? quid autem veniat nomine resolutorii supra dictum.

Præmitto Secundò. *Debere poni etiam in fide motivum assensus* seu rationem Propter quam, adeoque ultimum resolutorium.

Ratio: quia & esset ille assensus, & non esset assensus, esset ut supponitur, non esset autem, quia assensus nullo alio distingui potest à simplici apprehensione, transireque in secundam vel tertiam operationem, nisi ratione motivi. Tum quia per ipsum Gvilhelmum Parisiensem & per Rubionem saltem debet intercedere motivum obediendi Deo. Ergo adhuc ille assensus, non erit sine motivo; hoc autem motivum non sufficere vel exinde ostenditur: quia obedientia spectat ad voluntatem, motivumque illius non est constitutivum virtutis Theologicæ. Tum quia Rationes in oppositum non convincunt: laudabilitas enim fidei, non est in assentiri sine motivo, sed in assentiri sine evidentia; & tamen infallibiliter, & æqualiter omnibus; deferetúrque adhuc in hoc assensu plus Deo, quàm homini, quia deferetur firmior assensus; falsumque est quòd possit præcipere Deus assensum sine motivo: quia non potest præcipere rem impossibilem, & constitutum sine constitutivis. Jam autem assensus quod sit ob motivum, per hoc constituitur.

Præmitto Tertiò. *In quo sit punctus Difficultatis in præsenti?* Credo v. g. sub speciebus Sacramentalibus esse Corpus Christi, hæc veritas non est nota ex ipsis terminis. Ergo illi assentiri debeo propter aliud: nempè quia hoc Deus dixit; hæc ipsa propositio, non est nota ex terminis. Ergo etiam illi non possum assentiri nisi propter aliud; quid ergo est illud aliud? Si aliquid humanum; ergo resolvis fidem Theologicam & infallibilem, in aliquid non Theologicum & fallibile. Si resolvis in Divinum testimonium, quæro an sit distinctum à priori an idem? si idem, ergo nihil respondisti. Si aliud, de ipso illo alio testimonio redit difficultas, cum non sit ex terminis notum. Unde vel dabis processum in infinitum in testimoniis, vel tandem debebis respondere, non per testimonium, in quo aut non salvabis rationem Theologici, aut non salvabis, quomodo sit notum ex terminis, quod tamen in omni resolutorio videtur requiri. *His præmissis, sit*

DIFFICULTAS I.

Examinantur aliorum sententiæ.

Plures post alios sententias refert Amicus disp. 9. & Lugo disp. 1. & alii. Seligentur aliquæ:

Explicat Primo Pontius disp. 27. num. 7. Si loquamur de ultimo motivo formali ipsiusmet fidei ultimo, resolvitur in ipsam revelationem Divinam, vel solam vel cum veracitate. Si vero loquamur de ultimo motivo, quo inclinamur ad judicandum, quod existat revelatio Divina, non habetur idem motivum in omnibus fidelibus. Nam interdum sunt motiva credibilitatis, interdum Auctoritas & testimonium hominis fide digni. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia: si motivum formale ipsiusmet fidei, idque ultimo resolutivum est revelatio Divina, quæro an hæc propositio Deus revelavit, sit ex terminis nota? Si non est ex terminis nota. Ergo illi assentior nonnisi propter aliud, adeoque non erit illa ultimum resolutorium. Si est ex terminis nota, ostende hanc evidentiam; & si illam ostenderis, ostendes intrinsecam connexionem terminorum, si quæ est, quæ ipsa connexio, ex dictis supra, non spectat ad fidem. Tum quia illud ipsum judicium, quò judico existere revelationem, potest esse actus fidei; Ergo habebit motivum fidei, quod docet Pontius, esse revelationem.

nem. Cur ergo universaliter de illo enuntiat judicio, quòd resolvatur v. g. in motiva credibilitatis? Tum quia hîc non quæritur, quodnam sit ultimum resolutorium ex subjecto, sed quod ultimum ex objecto; & tamen Pontius recurrit ad diversitatem motivorum, ex subjecto.

Explicat Secundo Amicus cit. num. 26. quod scilicet ultimum resolutorium sit Scriptura testificans, verbum Dei, traditio, & Ecclesia: mutuo verò unum resolvitur in aliud in diverso genere: omnia autem in Auctoritatem increatam, Dei dicentis, per simplicem duntaxat adhæsionem objecti materialis, propter formale. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia non respondet ad punctum difficultatis: quærere enim restat, An hæc propositio, *Increata id Auctoritas dixit*, sit in terminis nota vel non: redibitque argumentum supra factum; quærereque restabit, quî per simplicem adhæsionem objecti materialis, propter formale, fieri possit assensus, si propositio dicta, non sit ex terminis nota.

Explicatur Tertiò. Resolvi fidem in lumen fidei, quo DEUS illuminat mentem nostram. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia confundit principium effectivum, cum formali, & motivo, hîc autem non quæritur de principio effectivo, quale est illud lumen.

Explicat Quartò Granado, docens motivum fidei & ultimum resolutorium, esse auxilium quoddam Dei actuale, quod non quidem habet se per modum principii effectivi, sed per modum concursûs actualis, quò DEUS illuminat mentem credentis, & ita manifestat illi veritatem objecti credendi, ut crediturus credat connexionem Divini testimonii, cum objecto credendi.

Hæc Sententia immerito impugnatur quasi coincidat cum Hæreticis, qui fidem suam in instinctum internum resolvunt: nam Hæretici admittentes instinctum internum, non in hoc sunt Hæretici, quia illum admittunt, nam etiam Catholici dicere possunt; se instinctum internum ad fidem habere; internamque securitatem de rebus fidei. Sed in hoc sunt Hæretici: quia ad illum internum instinctum recurrunt, ita, ut rejiciant omnem aliam externam regulam, quâ ille spiritus internus reguletur, propterea que appellatur spiritus privatus. Nihilominus *hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia instinctus ille, non est motivum assensûs summè infallibile: major enim est infallibilitas immediatè dicentis Dei. Deinde nullo modo est ultimum resolutorium: Si enim quæram, Cur credas Trinitatem? respondebis, quia Deus revelavit qui est verax. Quodsi quæram de hoc præcisè, quare sit verax, & unde tibi constat esse illum veracem: certè id non resolves in instinctum tuum, tanquam in motivum, sed tanquam in proponentem illam veracitatem? hîc autem quæritur non de propositione, sed de resolutorio.

Explicat Quintò Ripalda disp. 3. num. 5. quòd huic principio, Deus est verax, assentimur immediatè propter se, & non propter aliud. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia. Assensus tunc fieret propter intrinsecam veritatem illius propositionis, hîc autem assensus non potest esse fidei ut dictum supra. Tum quia, si illi propositioni non propter aliud assentiremur, id ideo esset, quia nihil notius est, quàm Deum esse dignum fide & veracem. Sed hæc ratio non convincit: quia quamvis dicto objecto nihil sit notius, notitia Theologicâ & Metaphysicè; falsum tamen est, quòd etiam sit notum notitia fidei: hæc enim non potest esse propter aliud, nisi propter *Quia dicitur*. Quod vero assumit Ripalda; fidem soli objecto secundario assentiri propter revelationem, & non primario, id non convincit: quia hoc ipsum non probatur, nec ostendetur quî adhuc ille assensus, sit futurus fidei. Deinde primarium objectum fidei, est etiam Dei existentia, & tamen assentiri huic objecto possumus: quia dicit: Ego sum qui sum. Tum quia & esset ille assensus fidei ut supponitur, & non esset: quia nihil condistinctivum sui, ab aliis, eandem veritatem attingentibus assensibus, in præcisa ratione assentiendi haberet, si inniteretur intrinsecæ objecti veritati. *Descendamus ad alias sententias.*

Punctum Difficultatis I.

An ultimum resolutorium Fidei sit Authoritas Ecclesiæ?

Affirmat Medina Bannez & alii. Porro Auctoritas Ecclesiæ duplex cogitari potest: Una quidem humana, in quantum dicit collectionem hominum Doctorum & Sanctorum, sub uno capite toto orbe sparsorum: *Secunda* Auctoritas Ecclesiæ, est quasi Divina, sita in speciali assistentia Spiritus Sancti, secundùm quam eam gubernat ne erret. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Primò, quia non tangit punctum difficultatis. Credo v. g. Deum esse Trinum; quæro cur? respondebitur, quia DEUS revelavit, quæro unde constet quòd revelavit? respondebitur, quia ita dicit Ecclesia; quæro etiam notum in terminis quod quidquid dicit Ecclesia est verum, & quia hoc dicit Ecclesia? & inprimis quod hoc dicat Ecclesia non est tibi notum: quia hoc dicit tibi tuus hic & alter in fide Magister, qui non sunt Ecclesia: & ad maximum est hoc tibi notum per sensus & notitia morali. Ergo resolvis fidem, vel in notitiam sensuum vel in aliquid fallibile. Quod attinet ad illam aliam partem. Quidquid dicit Ecclesia est verum; quomodo id est ex terminis notum. Ergo illi propositioni assentiris propter aliud.

aliud. Ergo prior illa non fuit ultimum resolutorium, & de illo alio quærendum restabit: estné notum in terminis:

Non Satisfacit Secundò. Quæro an fides Apostolorum & nostra sit ejusdem speciei vel non, idque in ratione motivi? si ejusdem speciei; ergo immeritò assignasti duplex motivum fidei, nempè veritatem Divinam, & Auctoritatem Ecclesiæ, quæ etiam quâ participata, specie distinguitur ab increata Auctoritate. Si autem est diversæ speciei, dicetur id contra communem sensum. Et deinde non satisfiet præsenti difficultati; quæritur enim hîc de motivo fidei, non ratione subjecti alicujus particularis, sed de motivo ex ratione objecti, quod scilicet competat omnibus actibus, quicunque sunt actus verè fidei. Jam autem credebat aliquid Adam & Apostoli, & non propter Ecclesiæ propositionem.

Respondebis, quòd motivum fidei, ut sic sub distinctione concipi debeat, quòd scilicet sit assensus, vel propter Auctoritatem Ecclesiæ, vel propter Auctoritatem Divinam attestantem.

Contra est. Tum quia si duæ illæ Auctoritates copulativè non accipientur, in quantùm innitetur soli Auctoritati Ecclesiæ fides, non erit summè infallibilis, nec rigorosè Theologica. Tum quia illæ duæ Auctoritates, vel conveniunt in ratione communi motivi fidei, vel non conveniunt, si conveniunt, illa potius ratio communis, erit resolutorium. Si non conveniunt, non satisfacis difficultati: quia hîc quæritur de ratione, in qua, conveniant etiam motiva: quia quæritur de ratione, in qua, conveniant ipsi actus. Tum quia redibit argumentum immediatè factum. An scilicet fides ex hoc motivo elicita, sit eadem specie, cum fide ex hoc alio motivo elicita.

Non Satisfacit Tertiò. Quia fides neque potest resolvi in humanam Auctoritatem Ecclesiæ, neque in divinam; non in humanam quia quamvis hæc magna sit, nihilominus non est ex sua ratione formali infallibilis; non etiam resolvi potest fides nostra in Auctoritatem Ecclesiæ Divinam. Quia fides nostra, ex suo motivo, debet esse summè infallibilis & Divina; non esset autem ex suo motivo summè infallibilis: quia major est infallibilitas per essentiam, quàm per accidentalem assistentiam. Nec videtur quomodo esset fides illa Divina ob illam assistentiam, quæ participativè est quid Divinum. Sicut quod sit propter hominem, non est ex eo præcisè Theologicum, quantumvis homo dicat participationem Divinitatis eamque etiam infallibilem; quia suæ entitati innexam. *Pensandum quomodo aliàs hæc sententia impugnari soleat.*

Impugnatur Primò. Quod scilicet Adami fides & Apostolorum non resolvatur in Auctoritatem Ecclesiæ.

Respondetur. Hoc ipsum concedere Medinam. Hinc ut teneat Argumentum, restaurari debet ex dictis supra.

Impugnatur Secundò. Auctoritas Ecclesiæ nobis innotescit per Auctoritatem Divinam: Cur enim credis Ecclesiam non posse falli? quia id Deus dicit. Si interim quæratur cur id Deus dixerit? respondes quia Ecclesia dicit, en apertum circulum.

Responderi posset. Sicut in simili Hæreticis respondetur. Triplex est classis hominum cum quibus agi debet; sunt enim vel Ethnici, qui aliunde Ecclesiam non habent cognitam, vel Hæretici, vel Catholici: Si Ethnici, illis Auctoritas Scripturæ non potest per Ecclesiam probari, nec Ecclesia per Scripturam, sine manifesto circulo: Assumeretur enim ignotum ad ignotum, cùm tamen probatio legitima, debeat esse à noto ad ignotum, vel à notiori ad ignotius. Quamvis ubi illis postea Auctoritas Ecclesiæ, per motiva credibilitatis fuerit cognita, possit illius Auctoritas assumi, in motivum probandi Scripturam. Quoad secundam classem, hoc est, Hæreticorum attinet; cum istis etiam agendo non potest directè assumi Auctoritas Ecclesiæ ad probandum Articulum, hanc enim negant. Sed immediatè debet assumi primo Scriptura, ad probandam Auctoritatem Ecclesiæ, qua illius Auctoritate probata, posset postea illa assumi ad probandum Articulum. Jam enim non assumeretur aliquid ignotum, sed esset regressus demonstrativus, similis ei, cum causam per effectum aliunde cognitum, & effectum per causam notam probamus. Quoad tertiam classem attinet, hoc est, Catholicos; cum iis supponatur æquè nota Scriptura ac Auctoritas Ecclesiæ, tunc adinvicem se ostendent, nec fiet probatio propriè dicta, in qua fit progressus secundùm conditionem noti ad ignotius; sed potiùs manifestatio unius in alio; ad eum modum quo specula sibi opposita, in seipsis invicem repræsentantur & apparent. Dicerent ergo oppositi, quòd scilicet in auctoritatem Ecclesiæ resolvant fidem, tanquam aliunde cognitam, & non ex sola Scriptura, licèt habeat etiam in Scriptura testimonium: neque enim committitur tunc circulus, quando assumitur aliquid aliunde etiam notum. Sed de hoc argumento aliàs etiam dicetur.

Impugnatur Tertiò. Quia resolvendo saltem partialiter fidem in Auctoritatem Ecclesiæ, resolveretur in aliquid non Divinum, hoc autem non debet admitti: quia sicut de mysterio Eucharistiæ canit Ecclesia; ita & in præsenti dici potest. Sola fides sufficit; ad quod alludit etiam Augustinus, contra epistolam. Fundamenti capit. 14. *Ea credimus non hominibus, sed ipsi Deo, animam nostram firmanti & illuminanti.* Unde & Joan. 12. dicitur. *Qui credit in me, non credit*

credit in me, sed in eum qui misit me & C. 2. *Doctrina mea non est mea.*

RESPONDERI posset fidem non esse adæquatè Divinam, si nomine adæquatæ fidei Divinæ intelligatur fides secundum totam latitudinem sui motivi. Si autem nomine fidei adæquatæ, intelligatur fides, pro principali, à quo fit denominatio, habens pro motivo Auctoritatem quæ est Deus, sic sumpta erit adæquatè Divina: pro principali enim respiciet semper Deum; ad eum modum quo homo dicitur adæquatè & completè rationalis, quamvis nonnisi principalis ejus pars intelligat. Dictum illud *Sola fides sufficit* hoc solum vult, quòd nullus sensus exploret veritatem corporis Christi in Eucharistia, sed sola fides; quod verum est, eam resolvendo etiam in Auctoritatem Ecclesiæ: quæ quia movebit ad fidem, adhuc sola fides sufficiet. Et sicut per arguentes revelatio intrat formale fidei, quamvis illa sit quid creatum; nec id obest ut sit Divina; ita nec obierit Auctoritas Ecclesiæ. Augustini verba verificantur: quia etiam credere propter Auctoritatem Ecclesiæ est credere propter assistentiam Spiritus Sancti; adeoque propter aliquid Divinum. Locus ille S. Joan, non plus vult, quàm esse identitatem naturæ inter Patrem & Filium, hinc qui credit, credit in Patrem, credit & in Filium. Quando autem Petrus dicitur immediatè motus, ad credendum Divina Auctoritate, poterit adhuc movere Auctoritas Ecclesiæ: quia & hæc adhuc non est revelatio carnis & sanguinis, sed aliquid Divinum. Cæterum hæ rationes possunt ex allatis supra restaurari.

DICES Primò in oppositum esse Auctoritates.

PRIMA AUCTORITAS Sanctæ Scripturæ. Actorum 16. dicitur, quòd Deus aperuerit cor Lydiæ, ut intenderet illis, quæ à S. Paulo dicebantur & 1. Joan. 2. *qui novit* inquit *Deum, audit nos, qui non est ex Deo, non audit nos.*

RESPONDETUR. Primum locum non plus probare, quàm quòd gratia Dei prævenerit Lydiam ad intelligendâ & capienda mysteria fidei. Secundus locus non convincit: quia non dicitur eum qui est ex Deo, audire illos & propter illos dicentes assentiri; quod tamen probari debuerat: sed Apost. tantum dicit, eos qui DEUM norunt, recipere doctrinam Apostolicam.

SECUNDA AUCTORITAS est S. Augustini, contra epist. Fundamenti. cap. 5. *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ commoveret Auctoritas.*

RESPONDETUR. In illo commovere, involvi non rationem causæ formalis, sed rationem applicativi, & sicut motu cietur calor, nec tamen motus, est ratio formalis calefaciendi, sed conditio & applicativum; ita & in præsenti.

TERTIA AUCTORITAS est S. Thom. hic q. 5. à 3. ubi, & aliàs, docet fidei formale esse veritatem primam, secundùm quòd in Scriptura S. & doctrina Ecclesiæ manifestatur.

RESPONDETUR. Ly secundùm, non reduplicat motivum: quia illud jam dixerat in ante, esse veritatem primam sine ullo addito: Ly ergo illud *secundùm*, innuit, ubinam contineatur Doctrina fidei, nempe in Scriptura & Propositione Ecclesiæ.

DICES Secundò, Si petatur à fideli cur credat Christum esse Deum? respondet quia hoc Deus revelavit. Si quæratur unde constet quod id Deus revelârit? respondebit, quia Ecclesia Spiritu Sancto directa, hoc me docet: ita autem responderi debere probatur: quia unaquæque res debet in illa principia resolvi, ex quibus nascitur; fides autem nostra nata est ex doctrina Ecclesiæ, Apostolorum autem fides, nata est ex immediata revelatione. Ergo fides nostra, in Auctoritatem Ecclesiæ, Apostolorum, in immediatam revelationem, resolvenda.

RESPONDETUR. Quando pro ratione credendi adfertur Auctoritas Ecclesiæ, non adfertur ratio formalis motiva, sed applicativa: ad eum modum, quo pro ratione ustionis redditur applicatio ignis. Ratio allata multum probat, nempe quod ars Syllogisandi, inventa ab Aristotele, in eodem Aristotele resoluta fuerit in principia lumine naturæ nota; nostra autem Syllogisatio, in Magistros, qui nos illam docuerunt. Porrò res in eadem principia resolvitur ex quibus nascitur, non tanquam applicativis sed tanquàm constitutivis.

DICES Tertiò, Hæretici ideo sunt Hæretici quia fidem suam non resolvunt in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Ideo sunt Hæretici quia negant regulam in proponendo res fidei infallibilem esse Ecclesiam, quod tamen est revelatum.

DICES Quartò. Auctoritas Ecclesiæ habet se per modum organi & instrumenti Divini, & habet se sicut Moyses & Prophetæ, qui fuerunt instrumenta revelationum Divinarum. In humanis autem testimonium Nuntii seu Legati intrat partialiter assensum fidei humanæ.

RESPONDETUR. Organum & instrumentum non se habet per modum motivi, sed explicantis, propter quid credi debeat. Negatur item in Moysen resolutam fuisse fidem. Instantia de Nuntio pro nobis est; quia ille non movet tua Auctoritate, sed solus Princeps, cujus est Legatus. Quamvis autem nuntius in humanis partialiter ingrederetur fidem humanam, non foret absurdum; foret autem absurdum, si ingrederetur fidem Divinam Auctoritas Ecclesiæ: quia fides humana non est summè infallibilis, secus Divina. Si summè infallibilis, debet habere motivum summè infallibile, quod non est, nisi Deus.

DICES Quintò. Ex hoc ipso quòd aliquid ab Ecclesia proponatur credendum, rectè infertur, id esse de Fide.

RESPON-

Respondetur. Inferri id rectè esse de fide, ex eo quòd Ecclesia sit regula certò & infallibiliter proponens, tanquàm quid revelatum, quod est re verâ revelatum. Sed non rectè infertur esse de fide; quasi ipsa, sit ratio formalis credendi; assistentiâq; Spiritûs S. non est in ordine ad complendam Ecclesiam in ratione motivi formalis fidei; sed in ordine ad complendum, ut habeat rationem infallibiliter proponentis.

Punctum Difficultatis 2.

In quid alii resolvant hoc principium: Quod Deus dicit verum est?

Lugo disp. 1. sect. 6. & 7. proponit modum quandam solvendæ præsentis difficultatis, quem est necesse hîc examinare.

Docet Primò. Quod assensus fidei fiat saltem per discursum virtualem v. g. revelatio Divina fallere non potest. DEUS autem revelavit verbum esse hominem. Ergò verbum est homo; quæ omnia cum possint uno actu attingi, conficient discursum nonnisi virtualem.

Docet Secundò. Prædictam propositionem revelatio Divina falllere non potest, æquivalere huic: Deus est summè verax; additque veritatem quæ concurrit ad actum fidei, esse tàm veritatem in dicendo, quàm cognoscendo.

Docet Tertiò. Assensum de summa DEI Auctoritate, qui ad credenda revelata mysteria ducit, debere quidem esse supernaturalem & elicitum à fide, non tamen fieri propter revelationem talis objecti. Sed hæc Suprema DEI Auctoritas aliunde agnoscitur, ut possit movere ad credenda alia, propter revelationem. Rationes hujus dogmatis infra attingentur.

Docet Quartò. Non multum referre: An assensus fidei de Veracitate Divina, ultimò resolvatur in Deitatem ut voluit Aureolus; rationem reddit: quia adhuc assensus ille non minùs esset Theologicus: haberet enim pro objecto formali ultimo naturam Divinam.

Docet Quintò. Posse etiam defendi, quòd ipsa veracitas DEI sit ultimum motivum, in quod resolvitur assensus fidei, dicitque dupliciter posse affirmari eam perfectionem de DEO. *Primò* absolutè dicendo DEUS est summè verax; & tunc debebit id colligi, ex alio medio; idque ideò: quia sicut existentiam Dei non possumus in hac vita cognoscere, nisi ex revelatione vel ex Creaturis; sic & perfectiones Dei, non possumus affirmare absolutè, nisi per aliquod medium vel revelationis, vel alterius argumenti. *Secundo* possumus veracitatem Dei affirmare non absolutè, sed sub conditione, hoc est, si Deus loquitur, loquitur verè; & hic assensus, non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri: si enim penetrentur termini, quòd scilicet DEUS in suo conceptu sit Ens primum, summè perfectum, & simul si apprehendatur, quòd veracitas summa sit maxima perfectio naturæ intellectualis, statim ex terminis constabit, si sit DEUS, debere esse summè veracem. *Hæc doctrina*

Non Satisfacit Primo. Quia attendendo ad dogma quintum. Quæro, an conditionatæ illi: si Deus est, verax est, assentiamur immediatè, vel non. Si non assentimur immediatè. Ergò non respondet ad punctum: assignare enim debebat ultimum resolutorium, atque adeò, cui immediatè assentiamur. Quòdsi immediatè assentiamur illi propositioni. Quæro, an assentiamur illi, propter evidentiam illius vel propter aliud. Si propter aliud. Ergò non fit assensus immediatus. Si non propter aliud contra erit.

Tum quia illi propositioni, Deus est verax, ablolutè spectatæ, non assentimur immediatè propter illam ipsam, eò quòd DEI veracitas absolata, sicut & existentia, per Lugo, præter revelationem, nonnisi ex Creaturis, colligi possit. Ergò & illa conditionata: Si sit Deus, verax est, non habebit assensum immediatum, sed ejus veracitas nonnisi ex Creaturis colligetur: non enim apparet major ratio de una, quàm de alia. Et sicut quòd alicujus rei est causa quòad esse in statu absoluto, est etiam ejus causa conditionata, quòad esse conditionatum, ita quod est nonnisi unica ratio motiva alicujus pro statu absoluto, erit etiam ratio motiva pro statu conditionato, imò hoc ipsum præstitit Lugo: nam illam etiam Conditionatam veracitatem, tanquam ex ratione collegit, quòd scilicet naturæ rationalis proprietas sit, veracitas. Tum quia ex vi hujus doctrinæ sequitur resolvi fidem in aliquid evidens naturaliter, adeòque in lumen naturæ, subrueturque Formalitas: Quà Theologicæ fidei, quæ debet defendi. Quòd autem ille assensus pendeat à principio supernaturali effectivo, impertinens est ad præsentem materiam, quia hîc quæritur de Formalitate Theologicæ fidei, ex parte motivi. Tum quia etiam in hac materia potest similis circulus vitiosus ostendi, qualem opponit aliis de Lugo. Sit verbi gratiâ articulus: Credo DEUM esse; quæro, cur est credendum DEUM esse? respondes: quia Deus dixit, & verax est; quæro quare est verax? respondes: quia si sit DEUS, necessariò est verax. Et quia conditionata trahit semper secum, & supponit sequelam status absoluti, etiam tunc supponetur esse DEUM veracem; de quo ipso esse, primò quærebatur. Ipse Lugo num. 111. docet: quòd ad dilectionem DEI absolutam non sufficiat assensus & cognitio solùm conditionata; quomodo ergò sufficiet ad assensum absolutum fidei quòd

DEUS sit, conditionata illa, si DEUS est, verax est.

Non Satisfacit Secundò. Quia non potest admittere ultimum resolutorium esse Deitatem. Tum quia argumentum redit factum suprà; quia similis circulus vitiosus daretur, qualem aliis objicit Lugo: Nam credis quòd Deus sit, quia DEUS est verax, & se esse dixit? quæram quare est verax? respondebo quia est Deus, en circulum. Tum quia ista resolutio veracitatis in Deitatem, confundit resolutorium in ratione Entis, cum resolutorio in ratione Veri, quæ duo sunt distincta. Certè enim veracitas Petri in ratione Entis resolvitur in esse Petri; neque tamen quisquam dixerit, quòd fides humana resolvatur ultimò, in esse hominis.

Tum quia ultimum hoc, quod ille dicit resolutorium, illemetipse resolvit in aliud: dicit enim quòd DEUS sit, hoc non innotescere propter se, sed nonnisi ex revelatione vel ex Creaturis. Quomodo ergò ly Deus est, erit ultimum resolutorium.

Non Satisfacit Tertiò. Quia restaurari possunt argumenta, quæ sibi objecit Lugo, præoccuparique ejus responsiones.

Formatur ergò Ratio. Tum quia multi rudes credunt, quos certum est non formare cognitionem illam conditionatam, de Dei veracitate & existentia. Status etiam conditionatus non facilitat cognitionem, & tam difficulter definitur; hoc in specie granum absolutè sumptum, quàm conditionate: cùm statu excepto, nihil minus sit in illa conditionata, quàm in absoluta propositione, quomodo ergò resolvetur fides rudium, in evidentiam dictæ conditionatæ. Quod autem dicit Lugo: Rudes cum majori firmitate assentiri, quia non vident rationes in oppositum, id non convincit: quia prius ostendi debuisset, quòd rudes illam conditionatam, idque tanquam evidentem propter se, forment. Deinde ostendit Lugo in rudibus, quæ sit evidentia ex parte subjecti & firmitas, de qua hîc non quæritur. Certum autem est, eum, qui parùm novit, & tamen in oppositum non timet argumenta, non habere hoc ipso ex parte objecti cognitionem evidentem, sed obstinationem quandam in sentiendo, quæ certè non est evidentia, adeòque si hæc solum sit in rusticis, non resolvetur fides illorum in evidentiam dicti principii, propter se, scilicet immediatè assentiendo, quòd Deus sit verax.

Tum quia Quæro: An assensus illius primi principii, sit certior assensu Incarnationis, aut æquè certus, an non? Si æquè certus vel certior, unde hæc illi certitudo? præcipuè cùm sit illi communis, cum aliis notitiis scientificis, attingentibus illam veritatem: Si DEUS est, verax est; & tamen certitudo scientifica non est summa ut fidei, neque ita certa, ac dum assentior: Quia DEUS dixit. Si autem non est certior, nec æquè certus assensus illius principii, ac assensus de Incarnatione, quomodo salvabitur illud axioma, benè procedens de rationibus formalibus: Propter quod unum quodque tale & ipsum magis. Recurrere autem ad certitudinem, ex ipso habitu fidei oriundam, non tenet: quia hic quæritur de certitudine motiva, non de certitudine oriunda, à principio effectivo.

Tum quia concedimus quidem habitum fidei, posse se extendere ad duplicem illum assensum, hoc est veracitatis Divinæ & mysterio, sed non probat Lugo, quòd & quomodo extendat, se ad assensum dicti principii, cum formalitate summæ certitudinis, & salvando formalitatem fidei, quæ videtur semper formalisari, nonnisi per Ly *quia dicitur*.

Deinde non minùs est oppositâ incertitudo certitudini quàm inevidentia evidentiæ; hinc si non potest fides esse principium incerti assensûs, quomodo poterit esse principium evidentis assensûs, qualem ille ponit, circa illam propositionem: DEUS est verax. Imò hoc ipso sequeretur, quòd etiam assensus fidei circa Incarnationem deberet esse evidens, quantumvis minus assensu principii: si enim certitudo motivi communicat suam certitudinem objecto. Ergò & evidentia principii, communicabit evidentiam objecto, seu mysterio; & sicut evidentia principii naturalis communicat suam evidentiam assensui & objecto, ita & evidentia principii fidei, communicabit evidentiam mysterio. Quod ipsum in hoc resolvitur; sicut principium se communicat in motivum objecto, ita necesse est, ut communicet quidquid illi identificatum est realiter. Cùm ergò evidentia sit identificata illi, etiam evidentiam communicabit. *Neque dicas*, quòd de ratione actûs fidei, sit, non esse evidentem, consequenter non potest illi communicari, tanquam subjecto incapaci evidentia. Non inquam id dicas: Inferam enim, & posse esse actum fidei evidentem, & non posse; non posse quidem ut tu dicis, posse autem: quia potest elici propter motivum evidens. Nec videtur quomodo actus, qui potest elici propter motivum evidens, non possit esse evidens. Cùm illius evidentia, sit evidentia principii; & si capax est hujus motivi, capax etiam erit communicandorum sibi prædicatorum motivi, quâ motivum est, inter quæ, est evidentia.

Neque valet ulteriùs si dicas. Sicut non communicatur à principio ratio principii ipsi objecto ad quod movet, ita nec communicandam evidentiam: non inquam valet: hoc enim, quod est non communicari rationem principii, non aliud est, quàm quòd motivum, ad assensum illius objecti, sit hoc principium, non è converso.

verso. Et si communicaretur illi ratio principii, hoc ipso non esset jam objectum, cui propter principium, fieret assensus. Jam autem per omnes, communicatur evidentia objecto, per ipsummet principium. Hinc si à principio, communicaretur ipsi objecto, ratio principii, destrueretur ratio distinctionis inter illa, quæ non destruitur ex communicatione evidentiæ, imò si principium communicaret suam certitudinem objecto, non communicando identificatam realiter evidentiam, daretur in principio aliquid impossibile, nempe distinctio virtualis in ordine ad prædicata physica, qualia sunt communicare certitudinem, non communicare evidentiam, quæ cum illa est idem realiter: supponitur enim evidentiam, non esse meram denominationem secundò intentionalem.

Punctum Difficultatis 3.

In quid per Alios resolvatur hoc principium: Sed id Deus dixit?

EXaminanda est iteratò hîc mens Lugonis, qui ad hoc explicandum.

Docet Primò. Quòd revelatio non sit tantùm conditio sine qua fidei, sed aliquo modo ratio formalis, sive proxima sive ultima.

Docet Secundò. Assensum hujus propositionis: Id Deus dixit, esse immediatum, & ex apprehensione terminorum; non esse tamen evidentem, sed obscurum, licet sit certus.

Docet Tertiò. Eum assensum elici ab habitu fidei: quia licet in naturalibus alius sit assensus principiorum, & alius Conclusionis, id tamen non procedit de habitu fidei; quia hic cùm sit per modum potentiæ, idemmet, extenditur ad assensum principii, & Conclusionis.

Docet Quartò. Licèt non sit necesse ad fidem, ut nobis objectum illius immediatè reveletur, necesse tamen esse, ut proponatur tanquam alicui immediatè revelatum; loquente tunc nobis Deo per os illorum, qui mysteria revelata proponunt, & appellari potest Locutio Dei, hæc illorum propositio: est enim quasi locutio mediata Dei. Unde Psal. 40. dicit David: *Lingua mea calamus scribæ.* Actor. 1. *sicut prædixit Spiritus Sanctus per os David.* Augustinus epistolâ 79. q. 6 Miracula loquelam DEI appellat.

Docet Quintò. Assensum qui sit mediatæ revelationi, hoc est propositioni Parochi, esse immediatum, quamvis obscurum, dicitque eo casu, non fieri talem discursum: Omnis testificatio taliter facta est locutio Dei; hæc testificatio est talis. Ergò est locutio DEI. Sicut enim quando audio Petrum non discurro, omnis vox talis est vox Petri, sed comparo immediatè vocem quam audio, cum idea vocis Petri; ita comparo immediatè locutionem Parochi, cum idea quam habeo de locutione mediata DEI. Concluditque nos quidem omnes, non credere propter immediatè nobis factam revelationem; possumus tamen credere propter revelationem mediatam: quia nobis hæc doctrina ex parte DEI proponitur, & quidem cum tanta evidentia, quam deposcit DEI locutio. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit Primò. Quia hanc propositionem: Id DEUS dixit, & ponit esse ultimum resolutorium fidei, dicit enim illum assensum esse immediatum, & non ponit: quia resolvit hoc ulteriùs in propositionem Parochi, cum tanta evidentia propositionis, quæ non potest haberi nisi pro eo, quòd hoc DEUS dixit. Jam autem nec ipsa propositio Parochi est ultimum resolutorium: quia quæram, cur credis Incarnationem? quia DEUS dixit. Cur credis DEUM dixisse? quia Parochus proponit cum tali evidentia motivorum, quæ non potest haberi, nisi pro DEI locutione. Quæro ulteriùs: Unde id habeas, quòd judices ita proponere Parochum sicut oportet ad propositionem locutionis Divinæ? ultimò id resolves in ideam quam habes de propositione debita locutionis Divinæ; en locutionem Parochi resolves in ideam; de qua ipsa idea quæro. An assensus illi propositioni, secundùm quam judicas, illam ideam esse ideam propositionis debitæ Verbo DEI, an inquam assensus illi, fiat per fidem, an per lumen naturale; si fit assensus, vi luminis Naturalis. Ergò fidem non resolvis in aliquid Divinum & summè infallibile; si per fidem. Ubi obsecrò est revelatio seu dictio DEI, de ista idea, viderisque relabi in circulum, quia DEI dictionem per ideam, ideam per DEI dictionem explicas. Tum quia de utroque illo, scilicet de idea & propositione Parochi quæro: An ille assensus sit evidens an inevidens? Si est evidens, cur obtruduntur illi termini, quòd scilicet proponatur mysterium cum tanta evidentia miraculorum, martyriorum &c. Neque valet si dicas, quòd illa evidentia se habeat nonnisi per modum conditionis, sine qua non; dicam enim etiam illam propositionem Parochi, habere se nonnisi per modum conditionis. Si autem illa propositio erit evidens. Ergò & assensus erit evidens: nam utrumque motivum & quòd DEUS sit verax, & quòd DEUS dixerit, secundùm resolutorium suum ultimum, habent evidentiam. Rursùs si ille assensus est evidens, resolves fidem in aliquid naturale. Imò resolves etiam in perceptionem sensibilem, & auditionem verborum Parochi, tibi propositorum.

Tum quia cùm assentiris illi propositioni: hæc est vera idea modi proponendi, qui debitus est propositioni Verbi DEI; ostende mihi unde illa propositio habet infallibilitatem, & meretur assensum infallibilem? Si ex tuo ju-

dicio. Ergò resolvis fidem in aliquid naturale. Si ex Dei revelatione. Ergò das processum in infinitum. Nam de illa alia revelatione, quæ revelabat illam ideam redibit quæstio. Tum quia hîc quæritur resolutorium universale, quod non est illa propositio Parochi cum tali evidentia. Nam est tanta excellentia Divinæ Majestatis, ut ei etiam non adferenti miracula credi deberet, modò aliunde prudenter judicetur dixisse, laudabilisque actus est: Paratus sum credere istis omnibus, modò mihi aliò medio constet Deum loqui, quem actum videtur elicuisse S. P. IGNATIUS, dum dicebat etiamsi Scriptura periret, se crediturum ex iis, quæ sibi Manresæ patefecerat Dominus. Tum quia quæ assumit Lugo dogmate quinto, non convincunt; nam quòd non discurrat audiens vocem Petri, an sit vox Petri, id referri debet in evidentiam sensuum, qualem evidentiam non habeo in illa propositione Parochi, nisi velim resolvere fidem in experientiam sensuum: idemque dicendum est, cur non discurram de albedine, quando video albedinem.

Addo: Casu, quo aliquis nunquam vidisset albedinem, vel nunquam audisset vocem Petri, posset uterque discurrere, ut si illi dicatur qui nunquam vidit albedinem, quòd sit disgregativa visûs, describaturque qualitas vocis. Sicut ergò in illis, negatio experientiæ de albedine, & voce Petri, fundat discursum; sic & negatio evidentiæ, tam sensuum quàm principii ex terminis noti, fundare potest in fideli, discursum: An talis debeat esse propositio, nomine DEI.

Non Satisfacit Secundò. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec rationes formales, & quod potest esse conditio, vel applicativum, debet esse, ea serie contentum. Sufficit autem ut propositio Parochi, sit per modum applicativi; præcipuè cùm etiam judicium antecedens de motivis credibilitatis, resolvatur in illam evidentiam, quod est distinctum à fide. Cur ergò idem resolutorium utriusque erit? cùm ipsa resoluta, quâ talia, sint distinctissima. Tum quia si quæram, cur credas Deum esse Trinum? respondebis: quia Deus dixit; unde constat quòd dixerit? respondebis: quia Parochus dixit cum evidentia debita verbo Dei; quæro cùm Parochus interdum proponere possit, eadem allegando pro falso persuadendo, quæ allegavit pro verbo DEI, unde sciam, quòd id sit verum vel falsum? recurres ad revelationem. Ergò illa potiùs erit resolutivum, vel de illa ipsa quæram, unde constet quòd hoc Deus dixerit?

Tum quia hunc eundem medium terminum, urgendo, dici potest. Illa propositio cum tanta evidentia motivorum potest fundare articulum fidei, casu, quo res sit revelata, & convincatur audiens: interdum non potest fundare. Ergò hoc, quod est propositionem illam esse talem, præter illam talem, aliquid plùs requiritur, & hoc potiùs erit resolutorium fidei. *Negue valet si dicas.* Interdum etiam principiis Lumine naturæ notis, non præbetur assensus, sunt tamen principia; ita & illa propositio, erit ultimum resolutorium, quamvis illi interdum non præbeatur assensus. Non inquam valet: quia negatio assensus, oriretur ex debilitate ingenii, & ad illud probandum, non assumetur quidquam, nisi sola inductio. Jam autem etiam prudentes, possunt negare propositionem Parochi, esse sufficientem & ad sufficientiam probandam non assumetur Inductio, sed aliquid aliud: quod à posteriori monstrat, non esse illud ultimò resolutorium: nam ultimum resolutorium quâ tale, in illo genere, nec à priori, nec à posteriori probari debet, sed esse ex terminis, in illo genere notum.

Non Satisfacit Tertiò. Quia argumenta quæ sibi opposuit Lugo urgeri possunt. Primum Argumentum est: quia si DEUS loquitur nobis mediante Parocho, deberemus illi credere sicut Prophetis, sequereturque Parochum habere infallibilem Auctoritatem in proponendo.

Respondet Lugo. Non habere Auctoritatem permanentem, habere tamen actualem, tunc, cùm proponit cum sufficientibus motivis credibilitatis: ad Dei enim providentiam spectat, ne in illis quæ tali modô proponit, decipiat Auditores.

Contra est. Tum quia non rarò Parochus proponit tanquam articulum fidei etiam ea, quæ errores sunt, ut indubiè contingebat, quando primum suadebatur V. G. Lutheranismus: potest item proponere tanquam articulum fidei, quod nondum definivit Ecclesia tanquam articulum fidei. Ergò apparet non habere illos etiam actualem assistentiam infallibilem.

Tum quia quamvis immediatè non possit miraculum verum fieri in comprobationem erroris, potest tamen adduci in confirmationem doctrinæ falsæ, quod tamen aliàs servit, ad proponendum articulum verum.

Tum quia spectat quidem ad Divinam providentiam eamque obligatam, ne omnes Magistri errent in proponenda doctrina fidei, erraret enim Ecclesia universa, nisi ad miracula recurratur. Sed non est obligata providentia DEI, ne hic Parochus erret, quomodo ergò inferri potuerit, habere illum infallibilem Auctoritatem actualem. Deinde hæc doctrina videtur supponere, quòd in Prophetis fuerit aliqua Auctoritas permanens, & tamen nullum est fundamentum id asserendi.

Secundum Argumentum est, quod sic proponi potest: Accipiamus testimonium Parochi, prout condistinctum ab immediata revelatione Dei, illud testimonium non est testimonium & dictio Dei, sed verè testimonium hominis. Ergò

vel

vel resolvitur fides in aliquid humanum, vel propositio illa Parochi, non est ultimum resolutorium.

Respondet Lugo. Quòd propositio Parochi, licèt non denominetur à seipsa sola, testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout condistincta à revelatione præterita Dei, est, denominaturque testificatio mediata DEI, hocque illustrat instantiis.

Contra est. Tum quia Nego illam propositionem Parochi, prout condistinctam à revelatione præterita, esse quæ denominetur testificatio mediata DEI. Nec id probat de Lugo. Sed dico esse testificationem merè humanam de objecto Divino, sicut testimonium testis, sequitur conditionem ipsius, & non conditionem ejus quod testatur. Tum quia Instantia quam adfert de veritate propositionis non convincit. Nam quòd propositio vera, quæ independenter ab objecto non habet veritatem, & tamen est vera, ipsa sola prout condistincta ab objecto, in id rejici debet; quia sola prout condistincta ab objecto, est conformis objecto: non enim objectum est conforme sibi ipsi; & tamen veritas in illa conformitate consistit: Jam autem nullum est tale fundamentum, ratione cujus, testimonium Parochi, præcisum à revelatione immediata, habeat prædicatum sui constitutivum, in ratione testimonii DEI mediati.

Tum quia Instantia adducta de characteribus non convincit. Nam quando resolvitur fides humana in characteres, non resolvitur unquam tanquam in motivum formale, sed tanquam in effectum, & applicativum veritatis. Hinc si tenet paritas, etiam testificatio Parochi, deberet esse effectus & applicativum motivi formalis, non autem motivum formale. Rursùs quamvis characteres forent ultimum resolutorium fidei humanæ, non dejiceretur adhuc fides humana, à gradu fidei humanæ, cùm tam character, quàm immediata testificatio, intra gradum humani consistat: cùm autem testificatio Parochi, prout condistincta à testimonio Divino immediato, non habeat gradum Divini, fit ut si fides illi inniteretur, dejiceretur à gradu fidei Theologicæ.

Tertium Argumentum est. Ille qui negat Parochum sufficienter sibi proposuisse mysterium fidei. Vel potest adhuc aliunde credere mysterium, verbi gratiâ ex propositione quam sibi facit, vel non potest: Si potest. Ergo apparet ut in ante urgebatur, non esse hoc ultimum resolutorium, & universale; vel habebitur fides innitens principio, quia DEUS dixit, non resolvendo illam in id, in quod deberet resolvi per Lugonem, nempe in propositionem fidei. Si autem non potest. Cur non?

Respondet Lugo. Verum quidem esse, quòd non obligetur ad credendum aliquis, si sibi sufficienter non proponatur, obligatur tamen ad credendum, si sibi sufficienter proponatur.

Contra est. Quia nihil apparet malitiæ si aliquis dicat, tu quidem sufficienter proponis. Sed ego propter tuam propositionem nolo credere, sed nonnisi propter meam; est quidem malum si sibi sufficienter proponatur, nolle tamen credere: quia est simpliciter, nolle se subdere Deo attestanti; quæ subditio tota manet, si aliunde, & non ex propositione Parochi, movear ad assensum.

Punctum Difficultatis 4.

Fundamentum in Oppositum & variæ Responsiones.

Fundamentum hoc pro se assumit Lugo, nempe quòd de Fide Divina, ita debeamus discurrere, sicut de fide humana; quod aliquot mediis probat. Fides autem humana interdum est assensus immediatus, & sæpè evidens, interdum obscurus & inevidens. Quando enim clarè audio vocem attestantis, quam aliunde optimè cognosco, videtur esse assensus evidens, quo judico Petrum verbi gratiâ loqui, aliquando verò est minùs clarus, ut si audiam vocem Petri distantis, vel videam Scripturam. Similiter ergò vox Dei loquentis, posset aliquando clarè & evidenter audiri, & tunc assensus ille esset immediatus & evidens de locutione Dei; plerumque tamen non ita clarè auditur, ut cùm loquitur per Nuntios, & tunc quidem, licèt obscurè & inevidenter possumus tamen immediatè credere, illam esse vocem seu nuntium aut Scripturam Dei. Addit, quòd sicut quando loquitur Deus, vel revelat immediatè alicui, aliquod objectum potest id facere per revelationem inevidenter cognitam, ita ut possit dubitari, an non sit illusio? Sic potest id contingere in revelatione mediata, potest enim homo formidare, an hic sit nuntius Dei; nihilominùs hoc non oberit, quo minùs inevidenter judicet homo, hanc esse vocem Dei loquentis, per illum nuntium? Sicut potest assentiri id Deum dicere, quod putavit esse illusionem.

Sed Concesso fidem Divinam & humanam proportionari, inde non sequitur, quòd propositio Parochi, sit ultimum resolutorium, de quo quærebatur. Deinde immeritò supponit fidem humanam resolvi in auditionem vocis: verè enim non credit loqui Petrum, quem audit aliquis. Sed certò physicè novit, habens notitiam intuitivam: nam ea quæ sensu percipiuntur, intuitivè noscit Anima. Immeritò item supponit fidem humanam resolvi in vocem vel characteres cognitos. Additum illud non convincit, nam quando dubito de immediata

revelatione, casu quo illi postea assentiar, non accipio aliud pro motivo, nisi illammet ipsam, quamvis assensum illi extemplò non exhibuerim.

Econtra autem si dubitem de propositione Parochi, an sit nuntius Dei? an vera proponat? non resolvo id in ipsum Parochum, sed in veritatem transactæ revelationis, seu quia proponit id Parochus, quod Deus dixit. Cùm ergò in isto assensu, non redeam iteratò ad propositionem Parochi, sed ad Deum dicentem, in quo ultimo conquiesco, fit ut illa potiùs dictio DEI sit ultimum resolutorium, & non propositio Parochi.

Respondebis Primò. Etiam quòd id DEUS dixerit, potest applicari falsis, & tamen DEUM dixisse, etiam per nos, est ultimum resolutorium.

Contra. Negatur ex parte Dei, posse dictionem DEI applicari iis, quæ sunt falsa, nos autem dictionem Dei, nonnisi à parte Dei se tenentem, ponimus pro formali. Propositio certè dictionis DEI, potest esse etiam pro iis quæ non dixit Deus, si non fiat ab Ecclesia sed à privato. Nos autem in talem propositionem, non resolvimus fidem, ut resolvit Lugo.

Respondebis Secundò ex Lugone. Quòd motivum illud, compleatur etiam ex revelatione præterita immediata, ita ut sit unum complexum, ex præsenti propositione, & ex revelatione immediata; non tamen ita, ut singulæ partes illius complexi credantur immediatè, sed una propter aliam, scilicet revelatio præterita, propter propositionem præsentem, quæ cum talibus circumstantiis facta, probat, quòd procedat à revelatione DEI facta: idque explicat exemplo literarum. Si enim accipias Epistolam Patris, quæ refert Petrum obiisse, credis propter Auctoritatem & testimonium Patris. Ubi motivum formale præter Patris veracitatem, est testificatio Patris, cujus Scripturam & characteres agnoscis, quæ quidem testificatio, non continet solùm characteres secundùm se, sed etiam actionem præteritam, quâ Pater illos formavit. Sine qua actione præterita, characteres secundùm se, non sunt testificatio Patris.

Contra est. Tum quia etiam concesso illo complexo, quærere restat quomodo illud sit ultimum resolutorium, cùm necdum ex terminis constet? Tum quia quamvis in aliqua formalitate & consideratione, cur credatur revelatio Dei immediata, responderi possit per propositionem objecti. Nego tamen responderi per illam, tanquam per rationem formalem assentiendi, propter dicta supra.

Tum quia instantia illa de literis allata non convincit: Nam etiam actio præterita quâ talis, formativa characterum, non potest esse motivum formale & ultimum resolutorium, in ratione fidei humanæ, quâ fides est. Sed nonnisi principium effectivum, ut quo, testimonii Patris, cui credo. Certè enim illa actio, non est testimonium, quod tamen respicit fides. Ergo si revelatio illa immediata habet se sicut actio, nullo modo movebit fidem.

Responderi posset tertiò ex eodem. Propositionem factam à Parocho, dicere seipsam in recto, & in obliquo dicere immediatam Dei revelationem, esse tamen rationem assentiendi, nonnisi ratione ejus, quod dicit in Recto ut loquitur num. 154. Sicut dicimus intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem veram, per quam perficitur, & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitio vera involvit in obliquo: non perficitur enim objecto.

Contra est. Tum quia non est in hoc difficultas, quid dicat in Recto illa propositio, sed quomodo illa possit esse ultimum resolutorium. Tum quia sensus fidelium communis resolvit potiùs fidem in illud obliquum: credunt enim fideles Trinitatem: quia id revelavit DEUS.

Tum quia instantia allata non convincit. Nam objectum, quâ tale, non est ratio perficiendi intellectum; consequenter nec perfectio intellectûs resolvetur in illud; quamvis perfectio intellectûs possit connotare objectum. Jam autem Dei dictio, secundùm se, fundat articulum fidei; hinc quamvis illam dicas importari in obliquo, non sequetur exinde, quòd illa non sit resolutorium fidei, & quidem sola & unica, ut quid ergo recurrit ad propositionem Parochi tanquam ad motivum partiale?

Punctum Difficultatis

De Locutione mediata Dei.

Post Lugonem censet Haunoldus, quòd motiva credibilitatis, propositio Parochi, sint testificatio & locutio Divina mediata: vel ut jam alii loquuntur, complementum locutionis Divinæ præteritæ, prout ad nos, & ad singulos in particulari, directæ & derivatæ. In qua difficultate, videtur agitari quæstio de voce, orta exinde, quid sit mediata locutio? Si enim nomine mediatæ locutionis intelligatur, ipsa locutio Parochi, quæ explicat, quid Deus aliquando immediatè locutus fuerit, hoc sensu propositio Parochi, erit mediata locutio: verè enim explicat, quid fuerit Deus locutus, si proponat mysterium revelatum, sed videtur, hoc non mereri, titulum mediatæ locutionis Divinæ. Tum quia alius debet esse conceptus nuntiantis, quòd hoc aliquis dixerit, & alius conceptus ejus, quod est loqui per aliquem. Hinc aliud est loqui mediatè Regem per suum Cancellarium, & aliud est referre & docere aliquem, quòd hoc Rex tibi dicat. Unde etiam in moralibus, aliud est docere mediatè per aliquem, & aliud exponere aliquem vel dictare, quòd hoc doceat Magister.

Qui

Qua inductione ostenditur distinguenda hæc esse duo. Et hoc supposito, inferri poterit, quòd Parochi propositio, non habeat rationem mediatæ locutionis Divinæ, sed non nisi proponentis id, quod dixit Deus.

Tum quia longè aliùs sunt Auctoritatis Prophetæ & Apostoli, per quos locutus est nobis Deus, post factam immediatè illis revelationem, quam sit Auctoritas Parochi proponentis mysterium. Ergò si Prophetis & Apostolis tribuitur ratio mediatæ locutionis, Parochis tribuenda erit, sola propositio objecti à DEO revelati. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec dignificanda. Ergò si sufficit propositionem Parochi, & motiva credibilitatis, habere rationem applicantium, quòd hoc Deus dixerit, non erit necesse tribuere illis rationem mediatæ locutionis, quæ est quid dignius.

Dices Primò cum Haunoldo lib. 3. num. 115. De facto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei & doceri à Deo ut habetur Joan. 6. & 10. Item DEUS dicitur per miracula testimonium dare doctrinæ Evangelii. Ergò illic intervenit Dei locutio sed non immediata. Ergo mediata.

Respondetur. Hoc sensu omnes fideles dicuntur audire verbum Dei, quia assentiuntur ipsi Ly *Deus dixit*. Perceptio illa dictionis, auditio est, sed non audiunt vocem Dei, quasi mediata sit illa Dei locutio, hoc enim probandum esset. Et certè si quis nollet assentiri Auctoritati Prophetæ, quem pro tali agnoscit, quantumvis crederet ei, quod ille dicit, revera sese opponeret revelationi Divinæ, quæ simul revelat, illum esse deputatum, ut hoc nomine Dei dicat. Et tamen si quis crederet ea quæ Parochus proponit, non assentiretur tamen Auctoritati Parochi, non opponeret se revelationi. Quod etiam ostendit, Parocho non competere titulum locutionis Divinæ mediatæ.

Dices Secundò cum eodem. Ad locutionem Dei mediatam plus non requiritur, quàm ut signa credibilitatis appareant à Deo proficisci, ut per ea homines veniant in cognitionem mysterii revelati. Sed sunt talia. Ergò sunt locutio Dei mediata.

Respondetur. Negando Majorem, quia non continet talem descriptionem locutionis mediatæ, quæ ostendat motiva credibilitatis non habere rationem tantùm declarantis, quòd hoc Deus dixerit.

Dices Tertiò. In Oppositum esse Auctoritates.

Respondetur. Theodoretum citatum solùm ostendere, quòd hæc propositio: *DEUS dixit*, confirmetur miraculis. Augustini locutio epist. 49. quæst. 6. Videtur esse figurata, eo enim modo Deus mirabilibus operibus suis loquitur, quo modo dicuntur cœli, enarrare gloriam Dei. S. Thomas in tertium distinct. 23. quæst. 2. art. 2. hoc solùm vult, quòd quando nobis proponit articulum homo, non debemus credere nisi ob motivum, quia Deus dixit. Hoc autem quod est *Deum in homine loqui* est similis locutio ei, DEUS per illum mihi hoc consilium ingessit, quæ locutio non ostendit, nisi quòd eo instrumento usus est DEUS, ut mihi hoc manifestaret. Quæst. autem 14. de fide art. 3. id etiam solùm dicitur, quòd in locutione hominis Dei testimonium debeat considerari, id est, assensus debeat fieri propter resolutorium hoc: *Deus dixit*.

DIFFICULTAS II.

Quod tandem sit resolutorium Fidei Divinæ?

Partiri est necesse difficultatem. *Sit*

Punctum Difficultatis 1.

Præmittuntur tenenda.

Præmitto Primò. *Non omnes quidem actus intellectus & voluntatis habere realiter distinctum objectum materiale à formali, seu rationem propter quam, saltem tamen habere ratione distinctum.*

Ratio est. Tum quia objecta scientiarum aliqua, de facto non habent rationem formalem, à materiali, realiter distinctam: ut cum Metaphysica considerat Ens quà Ens. Tum quia si semper objectum materiale esset distinctum realiter à formali, non daretur assensus immediatus; quia hic deberet esse propter illudmet ipsum; non esset autem propter illudmet ipsum, si esset propter distinctum realiter. Tum quia universaliter debet prædicari quodam modo idem. Ergo apparet, assensum, identitatem deposcere, quantùm fieri potest. Quod autem semper objectum materiale à formali sit ratione distinctum, Probatur. Tum quia etiam Ens quà Ens distinguitur ab ente simpliciter, & si illa reduplicatio alietatem non infert frustranea esset: Imò si ratio materialis objecti qua talis, non est ratio distinctiva scientiarum, & quid reliquis commune, ut ordinariè docetur; etiam ratio formalis, esset adhuc aliquid commune, quod ordinariè negatur, esset inquam ratio Formalis aliquid commune, si illa reduplicatio, non faceret distingui scientias. Tum quia. Cùm eandem rationem possit intellectus per modum materialis, & eandem per modum formalis concipere in aliis materiis, non est ratio cur etiam circa objecta idem facere non possit. Tum quia. Non posset unquam dari propositio formalis identica, si saltem ratione, subjectum & prædicatum non distinguerentur.

Præmitto Secundò. *Non omnem assensum qui sit materiali propter formale, esse discursivum.*

Ratio est. Tum quia assensus principiorum

rum non est discursivus, & tamen est assensus materiali propter formale.

Tum quia discursus, est motio intentionalis ad aliud, sicut ergo in motu datur quies, & ad hanc tendit motus, ita & in assensibus deveniri debet ad quietem; seu non movendo se ad aliud propter quod fiat assensus; consequenter non discurrendo. Tum quia non potest dari processus in infinitum in rationibus motivis. Ergò debet sisti in cognitione non propter aliud; & hoc cognitum non propter aliud, est cognitum sine discursu, seu sine processu mentis ab uno ad aliud. Unde tunc est assensus propter formale materiali, idque sine discursu, quando in eo ipso cui assentior, (quamvis in illo dividam formalitatem formalis & materialis) est inclusa vis movendi, modò ipsum illud penetretur. Unde quando dico: Omne totum est majus sua parte quia est totum &c. illud Ly omne totum, est per modum materialis, Ly quia totum &c. habet se per modum formalis, non est tamen assensus discursivus, quia ipsum formale in illo materiali continetur.

Præmitto Tertiò. *Omnem assensum, qui fit materiali propter formale, idque per discursum* seu propter aliud, sive ille discursus sit virtualis sive formalis, involvere necessariò duas præmissas, ex quibus deducatur Conclusio.

Ratio quia omnis discursus vel innititur illi principio. Quæ sunt eadem unitertio, principioque simili negativo; vel innititur illis aliis: Dici de omni, Dici de nullo. Sed utrumque hoc principium involvit, necessariò duas præmissas. Et quidem de priori probatur. Nam stat in connexione duorum extremorum cum medio termino, quæ connexio haberi non potest, nisi utrumque extremum applicetur medio; applicari autem non potest, nisi per duplicem propositionem seu præmissam. Quod si discursus innitatur illi principio Dici de omni, & Dici de nullo, adhuc sequetur, quòd discursus quicunque stet duabus præmissis: sensus enim illius prioris v. g. principii est quod dicitur de universali debet etiam dici de singulari; ex quo etiam sequitur, debere & hanc propositionem assumi, & attingi, quid dicatur de universali, ut postea inferatur, hoc debere etiam dici de particulari. Unde talem discursum Virtualem etiam in fide admittimus; neque enim fidei actus, est simpliciter affirmo, sed *Affirmo quia* seu eo *quod hæc sint*; nempe *Dictio*; & hoc *dictum*, ex quo sequitur, huic dicto præbendum esse assensum. Universaliter autem assensus, propter Ly: Eo quod hæc sint, notat conclusionem, quæ semper respicit præmissas. Quod autem dicitur ad omnem Syllogismum necessariam esse connexionem inter materiale & formale, quæ non est inter Dei dictionem & mysterium, id etiam non convincit: quia probaret in materia probabili non posse formari Syllogismum, quod si sufficiat necessitas ex suppositione, necessitas talis habetur in præsenti: supposito enim, quòd hoc dictum sit à Deo, non potest non esse dictum.

Præmitto Quartò. *Quamvis in omni discursu sive virtuali sive formali, intervenient duæ præmissæ; nihilominus fieri posse ut non nisi unum sit resolutorium ultimum.*

Ratio quia potest formari ita discursus, ut quæ est ratio assentiendi majori, sit etiam ratio assentiendi minori, consequenter & conclusioni; quo casu, intercedent duæ præmissæ vel formales vel virtuales, unum tamen resolutorium: quia una ratio assentiendi. Talis est *Syllogismus fidelis*: Quod Deus dixit, qui est veritas prima verum est, quia Dixit veritas prima: Sed incarnationem Deus dixit, qui est veritas prima, Ergo Incarnationem esse verum est, quia Dixit veritas prima. In quo discursu omnibus tribus propositionibus, ratio assentiendi est, quia *Deus dixit*. Appello autem hunc Syllogismum Fidelem; hoc est Syllogismum virtualem, qui intervenit in omni actu Fidei.

Præmitto Quintò. In sententia illorum qualis Suar. hîc disputatione 3. S. 6. n. 4. qui huic propositioni *Deus est verax*, dicunt in fide assensum præberi, quia DEUS Dixit; sequitur, quod unum sit nonnisi resolutorium ultimum fidei.

Ratio quia assensus ille duas præmissas involvit, ut dictum, nempe DEI veracitatem & quia hoc Deus dixit; si ergo assentiris quod sit Dei veracitas, quia Deus dixit, cum ly DEUS dixit, sit etiam in alia præmissa, sit ut utriusque præmissæ, eadem sit ratio assentiendi; & quia in fide ultra illa principia non proceditur, fit ut in fide sit unum non nisi resolutorium.

Præmitto Sextò. *Vniuscujusque habitus resolutorium, debet esse proportionatum suo habitui.*

Ratio quia etiam objectum sensuum, est non nisi proportionatum. Unde sonus vel audibile, non est objectum visus. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum suo habitui, non esset ultimum: quia qua parte non proportionaretur suo habitui, ea ratione non resolveretur in illud habitus, sed quærere sibi deberet aliud, suæ sortis & speciei resolutorium. Tum quia habitus in ratione totali, & adæquatè sumpta, importat etiam rationem mobilis per tale motivum. Quod si illud motivum non esset illi importionatum, non importaret habitus rationem mobilis per talem rationem; quia non potest importare rationem sibi improportionatam, præcipuè cum illa ratio mobilis per talem rationem motivam, identificetur realiter ipsi habitui; cui quidquid identificatur, non potest esse nisi proportionatum: nihil enim sibi ipsi est improportionatum. Tum quia id probat inductio: nam motivum & resolutorium scientiæ, non potest esse nisi scientificum resolutorium; assensus probabilis non

potest

potest esse nisi probabile. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum habitui & actibus; & constitueret in debita specie eos actus & habitum ut supponitur, & non constitueret: quia non potest aliam speciem illis tribuere, quam ipsummet habeat: si ergo ipsummet non habeat speciem debitam illis & actibus & habitui, utpote illi improportionatum, nec illa ipsa constituet in debita illis specie, & tamen resolutorium ad hoc quæritur, ut constituat actus & habitum in specie illis debita.

Præmitto Septimò. *Non hoc ipso quia aliquid est ultimum resolutorium debet esse evidens & certum, licèt hoc ipso, quòd sit ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile.*

Ratio prioris partis est. Tum quia esse ultimi resolutorii, & esse evidentis, sunt formalitates omnino separabiles; & ratio communis evidentiæ, non est ratio communis resolutorii; unde lux corporea, suo modo etiam participat de evidentia, nullo modo de resolutorio assentiendi; in quantum subest sensibus. Tum quia in intermediis demonstrationibus, potest esse evidentia, & nondum haberi ratio ultimi resolutorii; hoc ipso enim non esset demonstratio illa intermedia. Tum quia, dantur etiam ultima resolutoria probabilia. Ergo non certa & evidentia in terminis: & tamen ex ipsa terminorum apprehensione probabilia: adeoque immediatè attingibilia, quale est principium: *Si mater est diligit filium.* Unde ulteriùs vides, quòd formalitas ultimi resolutorii, non plus importet; quam rationem talis motivi, in quo in genere assentiendi, ultimò quiescit intellectus, nec ulterius progreditur: formalitas autem evidentis, importat claritatem & perspicuitatem; *Hinc jam*

Secunda pars Præmissi probatur: nempe quòd ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile. Quia ultimum resolutorium est illud, in quo conquiescit intellectus in genere assentiendi, sed nisi esset immediatus ille assensus, non daretur illa quies intellectûs: quia si non esset ille assensus immediatus, esset propter aliud; si esset propter aliud. Ergo in illo quod cognoscitur, non datur quies, sed motus ad illud, propter aliud; in quo ipso si quiescit, erit illud ultimum resolutorium.

Præmitto Octavò. *Non officere naturæ ultimi resolutorii quantumvis extemplò illi non tribuatur assensus, & quantumvis non exerceat rationem ultimi resolutorii, nisi in aliquibus circumstantiis: quod maxime procedit, si ultimum resolutorium non sit evidens.*

Ratio. Tum quia de ratione ultimi resolutorii, quâ talis est, non est esse evidens. Ergo nec cognoscibile ex terminis. Ergo nec tale, cui extemplò præberi natus sit assensus: hic enim natus est extemplò præberi, iis, quæ sunt in terminis nota, si enim non sint in terminis nota, distrahitur animus, & nondum habetur determinativum, ut exeat in actum potentia necessaria intellectiva, quæ ad suum actum ponendum, necessitatur, nonnisi positis omnibus prærequisitis ad agendum, inter quæ, est determinatio ab objecto, non distrahente potentiam. Tum quia potest aliquis dubitare de hoc principio: Omne totum est majus sua parte; & non nisi inductione posita illi assentiri; nec tamen hoc obest, quo minus illud principium sit ultimum resolutorium, in suo genere. Ergo extemplò assentiri, non est de ratione ultimi resolutorii; & quod facit hebetudo ingenii in aliquibus, ut non extemplò ultimum resolutorium principiet in illis assensum sui, hoc potest facere ratio inevidentiæ annexa, ultimo resolutorio: quæ distrahit potentiam intellectivam, ne pro hac parte, actu suo tendat. Tum quia Non tantùm potentias liberas, sed etiam necessarias, videmus non extemplò agere, sed requirere suas circumstantias & prærequisita. Cur ergò etiam non idem dici poterit de ultimo resolutorio, ut rationem ultimi, non exerceat; nisi in aliquibus circumstantiis.

Unde ulteriùs sufficiet ad rationem ultimi resolutorii, quòd positâ inductione aliqua, vel aliis prærequisitis, tum primùm appareat habere illud resolutorium vim sufficientem, immediatè movendi ad assensum. Quod ipsum tum temporis contingit: cum ipsa illa inductio, vel prærequisita, innituntur illi ipsi principio; & ita particulares inductiones, quòd totum sit majus sua parte, innituntur illi principio Omne totum &c. Quodsi ipsa prærequisita, innitantur illi principio, apparet illud habere vim immediatè movendi assensûs; cùm illa ipsa antecedentia, in illo ipso conquiescant. Quod autem est ratio quiescendi intellectui, est ratio immediatè movendi ad assensum.

Præmitto Nonò. *Universaliter hanc propositionem, Id dixit, id dictum est, & alias similes; non posse habere ultimum resolutorium, nisi se ipsas.*

Ratio. Tum quia Dicere, ex generica ratione, non tantùm habet manifestare quod dicit; sed manifestare se ipsum, aptitudinemque importat, fundandi reflexam cognitionem, supra se ipsam. Quod ulteriùs in eo fundatur. Quia si dictio non manifestaret se ipsam, deberet manifestari per aliam dictionem, hæc rursus alia, non est ratio, cur se ipsam manifestet, magis quàm prior. Ergo debebit manifestari per aliam, & sic in infinitum; quod est absurdum. Universaliter autem: Quod est ratio formalis, alteri, est & sibi; hoc enim ipso quia ratio formalis est, sua entitate est, si sua entitate id est, certè si comparative ad alia, habet hanc entitatem, adeoque & ratio formalis, etiam comparatè ad se, habebit eandem entitatem adeoque adhuc erit ratio formalis sibi ipsi. Tum quia experimur: dum aliquis mihi dicit Petrum mortuum esse,

esse, non tantùm mihi dicit, Petrum esse mortuum, sed etiam dicit mihi in actu signato, se dicere: quòd dicat Petrum esse mortuum: in actu inquam signato, non exercito; quia non dicit exercitè: dico me dicere, Petrum esse mortuum: & sicut unio, est ratio uniendi extrema, & simul uniendi seipsam, & similia, sic etiam dictio, non solùm est ratio dicendi aliud, sed etiam ratio dicendi sibi ipsi. Tum quia Reflexens experietur, quando procedent quæsita, de enuntiatis his, ly *Id dixit*, ly *Id dictum est*: nunquam conquiescit intellectus, nisi in eodem, *id dixit*: *id dictum est*.

Quod si universaliter *id dixit*, est ultimum resolutorium sibimetipsi, etiam in præmissa: Id Deus dixit, illud ipsum Dixit, erit sibi ultimum resolutorium.

Dices. Si ego audiam Petrum loquentem, & nesciam illum esse Petrum, dicatque mihi Paulus, Petrus est, eo casu resolvetur meus assensus in dictionem Pauli. Ergo non in dictionem Petri. Ergo hujus ly id dixit, potest esse aliud resolutorium, quam ipsum, id dixit.

Respondetur. Duplicem eo casu intervenire assensum; Unus est: Petrum esse dicentem, & hic assensus resolvitur in Pauli testimonium. Alius assensus est: Quòd hoc dictum sit; & hoc, non nisi in illam dictionem resolvitur.

Neque valet si dicas, id dixit, resolvi in se ipsum non nisi in dictione evidenti: quia quamvis extemplò in dictione inevidenti resolvi non possit id dixit, in ipsum id dixit; resolvetur tamen in aliis circumstantiis motivorum credibilitatis. Deinde si negetur, quòd in evidenti dictione resolvi non possit id dixit in seipsum, non alius medius terminus usurpabitur, nisi quòd non constet ex terminis ipsum id dixit; hoc autem nihil probat: quia potest aliquid esse ultimum resolutorium, quamvis non sit evidens ex terminis. Denique urgebit paritas una cum rationibus supradictis: potest resolvi assensus evidens in *Id dixit*, evidens. Ergo & assensus inevidens, potest resolvi, in *Id dixit* inevidens.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Conclusiones ex Præmissis.

Dicendum est primò. *Ut huic propositioni Deus est veritas prima: huic item: Deus est, & aliis similibus assentiatur fides, pro ultimo resolutorio habet: quia se dixit veritatem primam quia dixit se esse &c. &c.*

Probatur Primò. Suppono dictis propositionibus assentiri fidem, unde expresse dicit Apost: accedentem ac Deum oportet credere quia est. Christus etiam dicit de se: Ego sum via, veritas & vita: quibus omnibus, certè ut articulo fidei assentitur fides, *hoc supposito*. Formatur argumentum quando fides exhibet assensum huic objecto: Deus est veritas prima, in illo assensu debet habere sui specificativum; & distinctum à reliquis assensibus, qui non sunt assensus fidei: hoc ipso enim vel non esset ille assensus fidei, non habens formalisativum fidei, & distinctivum ab aliis, vel omnes actus erunt actus fidei, ut in simili urgebatur, quia habentes idem specificativum cum assensu fidei: Sed nisi assentiatur fides, Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem primam, non habebit ille actus constitutivum sui, in ratione fidei: non enim veritatem intrinsecam, aut evidentiam terminorum ut ante dictum. Ergo nonnisi aliquid extrinsecum; nempe: quia DEUS dixit. Et certe vel possum dicere, credo esse Deum veritatem, quia Christus dicit se esse veritatem; vel non possum dicere, si non possum: ergo non possum credere Evangelio, tanquam dictioni seu Verbo Divino: si possum, ergo possum credere: Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem.

Probatur Secundò. Quia si non posse assentiri, Deum esse veritatem primam, quia se dixit veritatem primam, vel ideo non possem, quia priùs debeo assentiri veritatem primam esse, quam assentiri quia dicit se esse: vel ideo, quia idem probaretur per idem, adeoque committeretur circulus vitiosus, vel quidpiam simile aliud, sed nihil horum obest, ut constabit ex solutione objectionum Ergo. Et certe si possum, per multos ex oppositis, assentiri Deum dixisse, quia dicit, cur non possum assentiri Deum esse veracem, quia dixit se veracem esse.

Probatur Tertiò. Tum quia in omni assensu propter rationem assentiendi, non solùm assentior ipsi objecto, sed & ipsi rationi assentiendi; subjectoque rationis assentiendi. Ergo & quando assentior, quia aliquid dixit veritas prima, non solùm assentior objecto, & ei quod dicit veritas prima, sed & quia veritas prima est, & dixit.

Antecedens probatur. Quando dico sole lucente papyrum illuminatam perstringere visum, quia album disgregat visum, eo casu, & subjecto, & rationi assentiendi, & huic, est album quod disgregat visum, assentior: & sic de reliquis. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia aliàs semper esset ratio de subjecto non supponenti, si ipsi subjecto non assentior, in assensu rationis; consequenter, & esset illa ratio assentiendi ut supponitur; & non esset ratio assentiendi, quia ex negato assensu ipsi subjecto, esset ratio potiùs neganda; consequenter quando assentior, quia veritas prima dicit, debeo assentiri idque per fidem, ipsimet veritati primæ, sicut in aliis assensibus, ipso illo assensu, assentior, subjecto, quod dicit, ratio assentiendi: qui assensus non apparet quî extrahatur ad fidem; nisi propter ly *Deus dixit*.

Tum quia. Si in aliquo habitu rectè colligeretur, ex eo ipso esse subjecti, quia formale, in quod tendit ille habitus, est certificativum

etiam

etiam de subjecto, idque ex titulo, sibi competentis infallibilitatis; hoc ipso, etiam subjecto, posset præberi assensus ratione illius infallibilitatis. Item si aliunde constet de quopiam, quòd non possit mentiri, si dicat se esse, benè potero illi credere, quòd sit: quia dicit se esse. Ergo etiam rectè colligetur, ex eo Deum esse veritatem primam, quia se dicit veritatem primam, colligendo id per ipsam fidem; licèt antecedenter, aliunde inducenda sit mens, quòd Deus sit verax, de quo infra. Tum quia; qui tenent veritatem intrinsecam esse formalisativam fidei, tamen hoc, independenter à DEI Auctoritate, non admittunt. Ergo in fide Deum esse veritatem primam, independenter à Dei dictione, colligi non potest.

Noto. Docuisse Haunoldum lib. 3. nos assentiri veracitati Dei per actum fidei immediatè, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum, si enim veracitati DEi non assentimur immediatè. Ergo mediante revelatione, Atqui hæc sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere veracitas. Ergo si veracitatem Dei credo mediatè seu propter revelationem. Ergo etiam credo veracitatem propter veracitatem: Ergo propter veracitatem immediatè cognitam, & de hac iterum redibit Argumentum, dabiturque processus in infinitum. *Hæc doctrina*

Non Satisfacit: quia impossibile est per actum fidei aliquid attingere, & non reperiri illic Rationem Objectivam fidei, quæ Ratio objectiva fidei, est Revelatio: quomodo ergo assentiri quis poterit veracitati Dei, per Actum fidei, & tamen non propter revelationem. Deinde per nos assentiri propter Revelationem involvit formalissimè ipsum Ly: Deus dixit: immerito ergo supponit, quòd Revelationi tum primùm accedat veracitas Dei. Nec sequeretur processus in infinitum, quia assentior veracitati Dei ex eo: quia Deus dixit se esse veracem, ipsi autem: Deus dixit assentior propter illudmet ipsum. Sed de hoc etiam infra, adeoque sine processu in infinitum. Et certè si interrogetur quare iste paries disgreget visum? Respondebitur, quia est albus, si quæratur quare sit albus? non erit necesse respondere per processum in infinitum, sed sistetur in illa albedine. Ita si quæratur cur credas Deum esse veracem? Respondebitur: quia dixit se esse veracem, ipsi autem Dixit, assentiemur propter illudmet ipsum; cum hoc discrimine, quòd responsio per ipsammet albedinem, sit responsio per aliquid in se evidens, responsio autem per Ly: Deus Dixit, est responsio per aliquid inevidens.

Dicendum Secundò. *Ly: hoc Deus dixit pro resolutorio non habet aliud, nisi se ipsum.*

Probatur Primò. Quia illud aliud, quod haberet pro resolutorio, vel esset certius, vel æque certum, vel minus certum, Si certius: Ergo implicat; quia quod DEUS dicit (ut dicit, quod dicit) est certissimum: nulla enim certitudo major, quàm ea, quæ stat ipsa Divinitate. Non potest etiam esse æque certum, quia hoc deberet esse ipse Deus: si autem quocunque alio modo supponatur Deus dare certitudinem suis dictis, daret seipso dicente: non est enim major ratio, unius quàm aliùs. Non posset etiam esse minùs certum illud resolutorium, quia certum, in incertius non potest resolvi, quia nec per illud probari.

Probatur Secundò. Si Ly Deus dixit, non esset sibi resolutorium assentiendi, vel ideo non esset, quia non constat an dixerit. Sed hoc non obest: quia saltem ubi aliunde collectum id fuerit, poterit adhuc præberi assensus propter ipsummet, *quia dixit*. Sicut in simili dictum de assensu principii: vel ideò non esset sibi resolutorium, quia esset inevidens, & hoc non obstat, ut dictum supra.

Probatur Tertio. Ex iis quæ supra allata: quòd ly *Dixit*, universaliter sit sibi ultimum resolutorium.

Dicendum est tertiò. *Ultimum resolutorium fidei Divinæ prout importat determinationem, per quam aliquid transit, abesse potentiâ objectum fidei, adesse actu objectum fidei: est ipsum Ly Deus Dixit, seu veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.*

Probatur Primo. Quia impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, quæ in præsenti non potest alia ostendi, nisi veritas in dicendo, in actu secundo talis. Ergo.

Probatur Secundo. Quia etiam posito, quòd Deus aliquid cognoscat, & quòd sit veritas in dicendo, non hoc ipso est aliquid objectum fidei, ut ante dictum: quia aliàs quæ Deus non revelavit, imò nollet revelare, essent objectum fidei. Ergò apparet recurri debere ad veritatem in dicendo, tanquam ad ultimum resolutorium determinativum.

Probatur Tertio & Suppono: quòd omnis dictio, sit ablatio secreti in dicente: nam omnis dictio, est definitivè manifestatio mentis ad alterum, si manifestatio est, ablatio est non manifesti. Si ablatio non manifesti, ablatio secreti. Suppono deinde. Quod non possit dici: Credo hoc esse, quia hoc est secretum seu incognitum, seu quia non nosco. Ratio quia aliàs diceret, assentior, (quod est species ipsius nosco) quod implicat. Hoc supposito: Formatur Argumentum. Si ultimum resolutorium fidei, in quantùm importat dictam manifestationem, esset aliud quàm veritas in dicendo, in actu secundo talis, possemus credere, quia aliquid secretum, seu non manifestum, quia non dictum est. Sed non possumus credere, quia aliquid non dictum est, ut dictum in supposito. Ergò ultimum resolutorium determinativum &c. debet esse Deus dicens.

Dicen-

Dicendum est Quartò. *Accipiendo ultimum resolutorium fidei Divinæ, prout fides est præcisè, & in quantum veritas prima in essendo, & cognoscendo transeunt in species objecti fidei, ultimum resolutorium erit veritas in dicendo.*

Supponit Conclusio. Væritatem primam in Cognoscendo & essendo dupliciter spectari posse. Primò prout sunt partiales formalitates veritatis primæ, & constituunt rationem formalem *Quæ* objecti fidei. Secundò potest accipi veritas prima in essendo & cognoscendo, in quantum transeunt in species objecti fidei: hoc ergò secundo modo sumptæ veritates, resolvuntur ultimò in hoc principium; Quia Deus dixit.

Probatur Primò Conclusio: quia ut assentiamur quòd Deus sit veritas prima in essendo & noscendo; necessariò debemus habere aliquod motivum certum, vel certitudine intrinseca vel extrinseca: nam certitudo adæquatè dividitur in intrinsecam & extrinsecam: Sed veritates dictæ, in quantùm transeunt in speciem objecti fidei; non possunt habere motivum certum, certitudine intrinseca. Ergò debet esse certum certitudine extrinseca seu testimonii. Minor est aliàs probata: & insuper ratio est: quia certitudo, quæ est in Visione Beatifica, est certitudo, orta ab aliquo increato, nempe ipso DEO sese clarè manifestante. Ergò & certitudo fidei, debet oriri ab aliquo increato, sed non potest oriri ab aliquo increato clarè sese manifestante. Ergò oriri debet ab Auctoritate Divina obscura, fides enim & visio, non certitudine, quia hæc utrobique summa, adeoque eadem; sed evidentiâ distinguuntur. Excluditur autem motivum certum certitudine intrinseca, excluditur inquam à fide, dictum illud August. *Fidelis sum, nescio quod Credo.*

Probatur Secundò. Quia si quæratur ex fideli: Cur credat DEUM non posse falli in cognoscendo? respondere non potest aliud, nisi quia Deus dixit, nec ulteriùs procedetur in dando motivo. Ergo apparet, quòd etiam veritati in cognoscendo, in quantum illa transit in speciem objecti fidei, ratio assentiendi sit, eaque ultima, *Deus dixit.*

Probatur Tertiò. Quia si dictio DEI, non esset ultimum resolutorium sub dicta consideratione, ideo non esset, quia quærere restaret, quare DEUS verum dixerit. Sed hoc non obest: quia hæc interrogatio, jam non est de præciso assensu fidei, sed est interrogatio, de prædicamento veritatis. *Hinc*

Dicendum est Quintò. *Accipiendo ultimum resolutorium fidei, pro ratione ultima in ordine & prædicamento veritatis, tale resolutorium est etiam unicum, sola scilicet veritas prima in essendo.*

Probatur ex dictis. Quia tale resolutorium, non potest esse veritas prima in dicendo: de hac enim in ratione veritatis, quæri potest: Unde constet quod verè dixerit? non etiam veritas in cognoscendo: quia quærere restat, unde hoc habeat, quòd sit veritas prima in cognoscendo? ad quod aliter respondeti non potest, nisi quia est veritas prima in cognoscendo.

Notantur quædam.

Noto Primò. Probare Suarium Deum esse veracem, debere credi per fidem, & non debere fundari in cognitione naturali Divinæ veracitatis, eò quòd fides cùm sit supernaturalis certitudinis, nequeat habere fundamentum debilius se, cui innitatur, & à quo pendeat: Nam juxta Arist. Propter quod unumquodque tale & ipsum magis. Refutavit hoc Arriaga hic d. 1. n. 55. Quia etiam repugnat credere Deum revelasse, nisi adsit propositio ab aliquo, & motiva credibilitatis, & tamen hic assensus est naturalis. *Hæc refutatio*

Non Convincit. Ratio: quia in casu assumpti ab Arriaga Antecedentis, restabit, adhuc quærere, unde sit desumenda infallibilitas fidei, & adhæsio intellectûs? redibiturque ad ipsum motivum fidei, sufficienter infallibilitivum fidei: Jam autem si nonnisi assensu naturali assentiret Deum veracem esse, non haberetur infallibilitans illum assensum: si enim ipsi veracitati Divinæ non assentior infallibiliter, non potero assentiri infallibiliter ipsi objecto, propter eandem veracitatem; quia Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis.

Noto Secundò. Prædicta ratione Suarij non esse contentum etiam Oviedo, quamvis teneat revelationem credi actu fidei, ad hoc ut obeat munus objecti formalis. *Ponit* ergò inprimis. Si fides non est discursiva, quantumvis ponatur assensus revelationi non ita certus ac actus fidei, non erit necesse per hoc fidem non esse certam: quia non erit necesse ut conclusio sequatur debiliorem partem, siquidem fides non est discursiva: non sequitur certissimam non esse fidem, quamvis assensus revelationi non sit certissimus. Ratio, quia prædicta regula non tenet in fide: quod ipsum probat: quia, ea est certitudo objectiva, desumpta ex objecto formali fidei, ut ex vi ejus, repugnet falsitas actui fidei. *Ponit* deinde: Hoc objectum fidei, non esse propositionem revelationis, sed hæc propositio est extra objectum formale adæquatum fidei, quæ propositio, est inclusa in præmissis. Unde quamvis habeat majorem certitudinem, quàm habeant præmissæ, non deficit illud Axioma. Propter quod unumquodque. Nam in hoc casu, id est *Propter quod*, non sunt Præmissæ formales, sed revelatio, & auctoritas Dei. Quod ipsum in hoc resolvit: quia præmissæ in fide, non sumunt certitudinem, ex eodem capite, ex quo illam desumit actus fidei: quia in hoc Syllogismo. Quidquid Deus dixit est verum. Deus dicit se Trinum esse. Ergo

Deum

Deum esse Trinum est verum: objectum formale conclusionis, quæ est assensus fidei, est veracitas DEI, quam Major proponit ut materiale objectum; & revelatio quam proponit Minor, est itidem ut materiale objectum, & hoc quod est materiale respectu Majoris & Minoris est formale respectu Conclusionis: Objectum autem formale Majoris, esse poterit Deitas cognita à posteriori per effectus, ex qua infertur veracitas; Minor verò potest respicere testimonium humanum, quod non potest refundere certitudinem in conclusionem. Ex quo ulteriùs infertur. Cùm Conclusio supernaturalis elicitur, etiamsi antecedenter ad ipsam, ex vi præmissarum, certum non sit revelationem existere, sit revelationis existentia omnino certa, ex vi conclusionis, essentialiter per se ipsam connexæ, cum existentia revelationis, quæ est illius Formale objectum. *Ponit* denique certitudinem actûs fidei, etsi hic sit conclusio ex præmissis probabilibus, longè esse majorem, certitudine cujusvis Demonstrationis: quia Conclusio ex natura sua, non exigit existentiam physicam formalis objecti, sed si per impossibile illud deficeret, eadem conclusio invariata posset subsistere; exigit autem assensus fidei existentiam sui formalis. Habentur hæc Controv. 2. p. 7. Ubi tandem n. 110. revelationem ut dixi, dicit credi actu fidei. *Hæc doctrina*

Non Satisfacit. Tum quia de hoc ipso quæritur, quare prædicta regula non teneat in fide, cùm non tantum in Conclusionibus quâ talibus, sed in omnibus causis formalibus teneat illud principium. Propter unumquodque tale &c. Tum quia: Concedimus quidem, quòd quando est verè actus fidei Theologicæ, sit certus & infallibilis, si ad illum concurrat habitus infusus, vel ejus locum supplens auxilium. Sed quærere restat, quomodo sit certus & infallibilis? quomodo concurrant ad illum principia dicta? si ipsi existentiæ revelationis, non præbetur infallibilis assensus. Tum quia: Concedimus quidem objectum formale fidei non esse propositionem revelationis, quæ sit in præmissis, tamen ipsa revelatio includitur etiam in præmissis; cui si infallibilis non præstatur assensus, quomodo præstabitur infallibilis objecto? Et sicut si albedini non competeret esse disgregativam visus, nec competeret parieti: quia ratio disgregandi visus, est albedo; ita si non est assensus infallibilis revelationi, qui erit assensus infallibilis objecto propter revelationem, tanquam rationem formalem. Tum quia etiam concesso, quòd aliud sit objectum præmissarum, aliud formale conclusionis fidei, illi ipsi conclusioni, quæ est. *Quod verum, sit illud quod dicit Deus*; quærere restat, quî infallibiliter assentiamur, si ipsi, *quod dixerit*, non infallibiliter assentimur? Tum quia, Totum in quo se fundat discursus Oviedo hoc solùm habet, quòd rei non revelatæ, fides assentiri non possit. Sed inde nihil deducitur ad hoc intertum, quòd possit esse assensus Conclusioni seu assensus propter revelationem, quantumvis ipsi revelationi certò non assentiamur. Tum quia Syllogismus fidelis aliter formari debet, quàm formet Oviedo. Ita ut veritas prima dicens ponatur pro formali in præmissis. Quanquam etiamsi pro materiali ponatur, non desinet habere rationem formalis, respectu Conclusionis, quia assumitur pro ratione assentiendi Conclusioni, quod ipsum spectat ad formale. Tum quia: Concedo quòd exigat actus fidei Theologicæ, existentiam sui formali, sed quærere restat, quomodo actus cæteroqui exigens existentiam sui formalis, possit esse infallibilis, si ipsa existentia revelationis, propter quam alia creduntur, non habeat assensum infallibilem.

Nono Tertiò. Concedi quidem posse, quòd antecedens fidem assensus, quòd scilicet Deus sit verax, possit aliunde haberi, idque etiam à motivis naturalibus, & stare ipse assensus in ordine naturali: quia nulla est necessitas illum supernaturalisandi; nec est ratio, cur habitus Metaphysicæ seu Theologiæ naturalis, deservire ad hoc non possit. Et si per multos judicium prudentiale de motivis credibilitatis & eorum evidentia, potest stare intra ordinem naturæ; cur non poterit stare & assensus prædictus? Cæterum non est necesse, ut semper antecedat iste assensus, assensum fidei, licèt antecedat ordinariè: antecedit inquam ordinariè, quia rarum est, miraculosè aliquem vocari ad assensum, quod DEUS sit, sed ex Creaturis & Visibilibus, paramus nobis notitiam invisibilium; absolutè tamen non est necesse, sicut dixi, ut iste assensus naturalis, præcedat re, assensum fidei: quia non implicat, ut primus actus creaturæ rationalis, sit, quo credat, DEUM esse, propter DEI testimonium. Nihilominus posito, quòd præcesserit assensus naturalis, de DEI veracitate, sequi debebit alius, qui assentiatur eidem Divinæ veracitati, propter ipsummet, Deus dixit, idque ob rationes supra in probatione Conclusionis allatas.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta in Oppositum.

Objicit Primò Lugo. Posita hac doctrina, manere adhuc rationem dubitandi supra positam in suo robore, siquidem Credere te dicis Trinitatem, quia DEUS dixit: rogo an scias evidenter id DEUM dixisse? an verò ex fide, non quidem evidenter ût patet. Ergò solùm ex fide. Ergò assensus ille, nititur alteri jam revelationi; cùm enim ex terminis non con-

stet Deum revelasse, debet assensus ille esse mediatus, daergò medium cui innitatur.

Respondetur. Me nonnisi ex fide scire, Deum dixisse, se esse Trinum. Sed Nego, id me scire per aliam revelationem. Illa propositio: Ex terminis non constat Deum revelasse, distinguitu. Ex terminis non constat, accipiendo, contare ex terminis, pro eodem ac evidenter, non constat id Deum revelasse Conc: propositionem. Non constat ex terminis, id est, non est propositio, quæ sibi ipsi sit principium assentiendi, subdistinguo. Non est principium sibi ipsi assentiendi, extra circumstantias, motivorum credibilitatis actu, ita tamen, ut sit principium intra has circumstantias assentiendi, extra quas, est nonnisi potentia principium, sibi ipsi assentiendi. Ad quod explicandum assumantur dicta in Præmissis, quòd scilicet non sit necessarium ad rationem ultimi resolutorii, ut sit quid evidens, nec illi officere, quòd non extemplò illi præbeatur assensus, modò positis prærequisitis, habeat vim immediatè movendi assensus. Quod autem dixi constare ex fide, ipsum, quòd Deus dixerit hoc, ideo est: quia cùm fides sit per modum potentiæ, erit principium eliciendi, non solùm assensûs, quasi circa Conclusiones, hoc est Mysteria; sed etiam circa Principia, quale est illud; *Deus dixit*, quod in naturalibus non datur. Nam habitus naturales, non sunt per modum potentiarum.

Instat Primò Lugo. Si habitus fidei, haberet vim eliciendi hunc assensum: DEUS hoc dixit, sine aliquo medio, licèt objectum sit de se obscurum; cur non poterit idem habitus elicere assensum immediatum circa rem revelatam, quo diceret, Deus est unus, non utendo auctoritate Dei ad assentiendum?

Respondetur. Disparitatem esse ex dictis; quia veritas sola intrinseca, non potest esse specificativum fidei, & si assentiretur actus fidei, sine Ly *DEUS dixit*, esset sine suo specificativo, quod est, *Deus dixit*, sine quo non esset, si ipsi *dixit* assentiatur *propter dixit*.

Instat Secundò. Quòd DEUS revelet hoc Mysterium non constat ex terminis. Unde ergò intellectus colligit hanc veritatem? dicis assentiri te dictioni; Ergò ipsa dictio manifestat seipsam immediatè, cum sua Veritate constante ex terminis, sicut principium per se notum aliud quodpiam: hoc autem non potest dici: quia non videtur magis nobis constare ex terminis hæc propositio: DEUS dixit se esse Trinum, quàm hæc alia: DEUS est Trinus.

Responsum supra. Propositionem illam, *Deus dixit*, non constare ex terminis, hoc est, non esse per se notam & evidentem, constare tamen ex terminis, hoc est, habere in se vim sufficientem, inclusam, ad principiandum immediatè assensum. Est autem dictio DEI, similis quidem in hoc aliis principiis, quòd sicut alia, ita & illa, se ipsa principiare possit assensum: est autem dissimilis, quia non principiat evidentem, cùm careat perspicuitate in terminis suis. Quid autem habeat plus illa propositio; *Deus dixit se Trinum*, præ hac: *Deus est Trinus*; colligitur ex dictis: habet enim illa prior rationem, sub qua movere se potest intellectus, nempe certitudinem extrinsecam, posterior autem non haberet rationem, sub qua se movere possit intellectus, non enim haberet certitudinem intrinsecam de Trinitatis Mysterio v. g. quia hæc stat in connexione prædicatorum, in notitia causarum & effectuum, quæ vel non dantur in omnibus Mysteriis, vel ad connexionem aliquorum penetrandam, pervadere non possumus nisi Visione Beata &c. Et quamvis daretur certitudo intrinseca, non esset formalisativa fidei ex dictis: non ergò posset assumi pro motivo assentiendi. Nec etiam posset assumi certitudo extrinseca, quia hanc excludit suppositio argumenti, consequenter non haberetur ratio, quâ moveretur tunc intellectus ad assentiendum.

In nostris itaque principiis, talis est processus in assentiendo ultimo resolutorio. DEUS dixit se esse Trinum v. g. non exhibeo tunc extemplò assensum, & investigo unde constare mihi possit hoc DEUM dixisse, pro quo investigando, deserviant mihi motiva credibilitatis, propositio Ecclesiæ, formaturque judicium prudentiale de existentia illius dictionis Divinæ. Quia verò video, quòd non posset hoc proponere Ecclesia, nec possent id stabilire motiva credibilitatis, nisi id defactò dixisset Deus; video quòd illa propositio Ecclesiæ, infunderetur supra illud idem *Deus dixit* cui extemplò non exhibui assensum; hinc fit, ut illud: *Dixit*, proponatur, tanquam ultimum resolutorium. Et sicut si aliquis procedens a fonte, & sequens torrentem, rediret postea ad fontem, terminus illius motûs, esset ipse fons, à quo exierat: sic etiam cùm motiva illa & propositio, quòd id DEUS dixerit, redeant ad ipsum *dixit*: fit ut quies intellectûs, sit in illo ipso *dixit*. Tuncque præinformata voluntas tali propositione objecti, imperat intellectui assensum firmissimum, quo imperio posito, cum primùm intellectus elevatus, producit suum actum.

Instat Tertiò Lugo. Repugnat hæc omnia motiva credibilitatis solùm movere immediatè voluntatem ad imperandum assensum, & non respici ab ipso intellectu, tanquam rationes sui assensûs, quia in ordine ad assensum intellectualem, conditio assensus, & motiva, indistinguuntur. Et sicut repugnat ut postquam voluntas amavit medicinam, tanquam utilem ad sanitatem,

tem, imperet actum amoris circa medicinam, propter se ipsam, sic & repugnabit ut imperet actum assensus propter ipsummet *Deus dixit* cui ipsi: *Deus dixit*, præbitus est assensus, propter motiva credibilitatis.

Respondetur. Duplicem assensum posse cogitari in illo processu, circa objectum fidei. *Primus* assensus est, quo judicat intellectus, imperare posse voluntatem assensum fidei, & in isto assensu, illa motiva respicit intellectus, tanquam rationem sui assensus. *Secundus est assensus* ipsi objecto fidei, respectu cujus non habent rationem ultimi resolutorii, quia ut explicui, tandem illa ipsa motiva, redeunt ad illud principium *Deus dixit*. Paritas allata multùm probat: quia probaret, quòd Inductio facere non possit, ut assentiamur principio: Quodlibet totum, est majus sua parte; cùm etiam amor medicinæ propter sanitatem, non possit facere ut ametur medicina propter seipsam. Consequentia etiam non tenet: quia amabilitas medicinæ propter sanitatem, non ostendit mihi connexionem medicinæ, cum amabilitate propter se. Jam autem antecedens illa cognitio motivorum credibilitatis, ostendit mihi connexionem, non quidem motivi certitudinis intrinsecæ, sed motivi certitudinis extrinsecæ; cum eo, quòd Deus dixit se esse Trinum. Et cùm in nullo casu medicina quâ talis, sit amabilis propter se, quiescere non potest circa illius amabilitatem intellectus & voluntas. Jam autem ipsum, *Deus dixit*, habet vim movendi per se ipsum. Quod colligitur: Tum quia id universaliter dictioni competit. Tum quia illa motiva credibilitatis ita se habent ex dictis, sicut Inductio respectu principii lumine naturæ noti, infundando se illi ipsi principio, ita & motiva credibilitatis infundantur ipsi, *Deus dixit*. Tum quia dicat DEUS immediatè, Dico me esse Trinum, & in talibus circumstantiis, in quibus non possit prudenter dubitari DEUM dixisse, eo casu, imperaretur assensus fidei, propter ipsummet DEUS dixit. Quod ipsum ostendit, inesse illi Deus dixit, vim propter seipsum, principiandi assensûs. Et certè vel ex objecto in hac propositione: DEUS dixit se esse Trinum, est connexio Trinitatis cum dictione; qualis est inter objectum & dictionem veram, vel non est ex objecto hæc connexio; si est ex objecto hæc connexio, seipsa principiare potest assensum, nihil enim desideratur; si autem non est illa connexio ex objecto, ergo defacto DEUS, non dixit se esse Trinum; quod est error.

Ut argumento amplius satisfiat; discurrendum est de illa propositione: An in ordine ad assensum intellectualem, distinguantur conditio assensûs, & motivum assensûs, tradendaque regula dignoscendæ hujus conditionis à motivo. Quòd hæc distinguantur. Ratio est: quia tenet paritas in aliis agendi generibus. Conditio & ratio formalis agendi distinguuntur. Ergò & in linea agendi assensivè. Deinde etiam per Lug. præcisè apprehensio connexionis terminorum, non est motivum assentiendi, sed sola conditio; non enim apprehensio bonitatis Divinæ super omnia, formaliter movet amorem; sed ipsa bonitas. Ergò etiam & in assensibus intellectualibus idem dici poterit. *Sed quænam regula discernendi motivum assensûs intellectualis, à conditione assentiendi?*

Incipiendo à notioribus, videmus quod applicatio ignis ad stupam, sit manifesta conditio, cum qua manifesta conditione, habentia proportionem in linea assentiendi intellectualiter, erunt etiam conditiones. Porrò si comparentur motiva credibilitatis inducentia ad assensum, quòd hoc Deus dixerit, certè non dictio Dei applicat illa motiva, sed motiva dictionem; cum etiam ad hunc finem ordinentur ab Auctore Deo, ut mereantur prudentem assensum, quòd hoc Deus dixerit; benè ergò ex hac proportione colligam, quòd motiva credibilitatis, habeant se nonnisi per modum conditionis. Rursûs manifesta est conditio ad assensum principiis lumine naturæ notis, vel probabilibus, ipsamet Inductio; quam ipsam conditionem, vel ex hoc ipso, ex dictis supra infero: quia tandem resolvitur, & infundatur ipsimet illi principio. Cum hac Inductione, habent proportionem motiva credibilitatis; infundanturque illi ipsi *Deus dixit*; hinc fit ut ob proportionem cum merè applicante, hoc est, Inductione, debeant & motiva credibilitatis, dici nonnisi conditio & applicativum. Hoc ipsum resolvitur in universale principium. Motivum assensûs, est causa assensûs, cùm ipsum motivum numeretur inter causas formales; Causa assensûs, debet definiri accommodatè ad definitionem causæ ut sic. Causa autem ut sic definitur. Quòd sit principium vi sua determinans ad existentiam &c. Videndum ergò est, an motiva credibilitatis vi sua determinent ad existentiam hujus effectûs, qui est, *Credo*. Quòd vi sua non determinent, suadet inprimis illud principium. Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec tribuendæ rationes causandi, si res possit esse contenta, nonnisi conditionis formalitate, nulla autem necessitas attollendi motiva credibilitatis, usque ad rationem causæ fidei. Rursûs nullus effectus superat suæ causæ vires, & tamen assensus certissimus, superat vires motivorum, quæ nonnisi assensum prudentialem fundant, illisque positis recurrendum semper est, ad dictionem divinam. Quia tamen sunt hæc motiva necessaria, debent prærequiri, si non per modum ut dictum causæ, saltem per modum conditionis. Denique motiva credibilitatis non habent vim determinandi ad assensum

fidei; quia ponatur tota motivorum credibilitas, & non ponatur revelatio, non poterit esse assensus fidei. Pone autem nulla dari motiva credibilitatis, sed solam Divinam attestationem, quam tamen constet esse factam, fieret tunc assensus fidei: Ergò apparet vi sua revelationem determinare ad assensum fidei, non autem motiva credibilitatis.

Ex quo *Colligitur* illa in assensu intellectuali habere se per modum conditionis, quæ & accedunt ad manifestè conditiones, & simul vi sua non determinant, ad existentiam actûs intellectus, licèt ad eundem requirantur.

Objicitur Secundò. Hæc explicatio nostra committit circulum inexplicabilem. Si enim quæram; Cur credas Deum esse veracem? respondes, quia dixit se esse veracem. Si quæram; Cur credas quia dixit se esse veracem? respondes, per ultimum resolutorium; quia dixit se esse veracem.

Respondetur. Retorquendo inprimis Argumentum, quod probat in assensu omnium principiorum, ad quem ducit Inductio committi circulum vitiosum: semper enim à principio ad Inductionem ab Inductione ad principium regredimur. Directè autem negatur committi circulum vitiosum. Circulus vitiosus est illicitus, regressus demonstrativus per omnes datur. Ut autem committatur circulus vitiosus, sitque negatio regressûs demonstrativi, id non ex eo colligi debet, quia id conceditur, quod primò negabatur, quod nesciebatur. Si enim hoc esset illicitum, non daretur locus correctioni, aut novis demonstrationibus, hoc ipso enim si quid de novo demonstratur, debet concedi quod negabatur, vel nesciebatur: tolleretur que ipse regressus demonstrativus, quia etiam in illo quod primum negabatur: probarique debuit; tandem ad idem revertendo, concedi debet. Quod ipsum in hoc resolvitur. Quia negatio semel facta circa aliquod objectum, non aufert eidem vim movendi per se assensum, si hanc vim in se habeat objectum. Nec item colligi debet circulus vitiosus, quia adinvicem unum est ratio assentiendi alteri: quia aliàs non posset definiri Pater per connotationem filii, & filius per connotationem Patris, correlativaque non possent esse sibi ratio adinvicem assentiendi; Et tamen correlativa quâ talia non possunt nosci; nisi ex adinvicem; & sub qua formalitate noscuntur non, *ex adinvicem*, non noscuntur correlativa, Consequenter nec ex eo colligi debèt præcisè esse circulum vitiosum: quia credo veritatem primam esse: quia dixit se esse, & dixisse illam se esse: quia dixit.

Cæterum ne committatur circulus vitiosus, debet esse processus à notiori ad ignotius. Quod ipsum interdum notum sumitur pro evidenti, & huic in præsenti non est locus, quia cùm ipse habitus non sit evidens; nec assensus illius principiaque, debent supponi evidentia. Deinde notum supponitur pro concesso vel aliunde persuaso, vel in alio genere importato. Si quis ex taliter noto redeat ad id, quod erat sibi ignotius; adeoque in ante negatum; non committit circulum vitiosum, sed erit regressus, ut ita dicam demonstrativus, procedens ex suppositione assensûs, vel aliunde habitæ notificationis, vel motivi in alio genere: hocque probant instantiæ, ut cum Inductione notificantur Principia, quæ tamen dicuntur habere vim in se assensûs principiandi. Ratio insuper est: quòd tunc non committatur circulus vitiosus; quia tota intentio intellectûs est, ut possit formare affirmationes, vel negationes rationabiles, quæ nunquam sunt rationabiles, quando idem per idem probatur vel negatur. Si tamen idem alio modo innotescat, modi alietatem, inducente vel suppositione consensus, vel aliunde facta notificatione: certè jam tunc rationabiliter movebit se intellectus, nec in idem per idem. Quia ergò etiam in præsenti huic Ly: id *Deus dixit*, ut credatur, fit notificatio, vel ex suppositione consensûs, vel per motiva credibilitatis, vel per actus imperatos Metaphysicæ vel Theologiæ naturalis, convincentis Deum esse veritatem primam, fit ut eandem veritatem in dicendo credendo, non committatur circulus vitiosus. Universaliterque, si posita interrogatione respondeatur per id, quod de se aliam noscitivitatem immediatam habet, quantumvis redeatur ad id, quod ante negabatur, vel unde orta est interrogatio, non erit circulus vitiosus: quia circulus est reditio per idem. Si autem respondeatur, per id quod de se aliam noscivitatem habet, non erit reditus per idem. Quia autem in responsione: quare credas? respondes, quia dixit veritas prima in dicendo. Si rursus quæras, quare dixerit? non quæris jam de assensu fidei, ideo respondendo per motiva credibilitatis, non respondeo tibi per eandem rationem, sed per motiva inducentia adjudicandum quòd dixerit; adeoque non per idem respondeo, sed per aliud; & sic non redeundo per idem, non facio etiam circulum vitiosum, sed regressum quodammodo demonstrativum; quodammodo inquam: quia fides nihil demonstrat; sed eo sensu, quòd redeat intellectus ad veritatem negatam antè, & modo, (aliunde positis prærequisitis) merentem, propter se ipsam assensum.

Instat Lugo. Licèt non esset revelatum in particulari Deum esse primam veritatem, adhuc possent revelari alia Mysteria, & credi per fidem; imò ad assentiendum quòd DEUS sit prima veritas, parùm juvant miracula in confirmationem fidei patrata: hæc enim solùm testantur revelare DEUM Mysteria fidei, non verò esse veracem. Finge enim Deum esse mendacem, adhuc posset operari miracula,

racula, ad captandam sibi fidem apud homines; quòd ergò Deus sit veritas prima, habetur independenter à revelatione, sicut aliunde cognoscitur DEUM esse justum, bonum, &c. quare qui de hac veritate dubitaret, non posset ex vi miraculorum adfidem allici, sed deberet prius per rationes, vel alia via, de suo errore convinci.

Respondetur. Impossibile esse aliquid credi propter veritatem primam dicentem, & non revelari in actu signato, veritatem primam: quia & crederetur tunc propter veritatem primam dicentem, ut supponitur: & non crederetur, quia credi propter illam, est credi illam & omnia, quæ illa in se formalissimè & explicitè importat, ut in omnibus aliis rationibus motivis evenit. Jam autem in Credere propter veritatem primam, formalissimè & explicitè importatur veritas prima, credi ergò & illa debet semper, cùm creditur propter veritatem primam. Concedo miracula non probare, quòd DEUS sit verax, sed solam connexionem inter veritatem primam & dictionem quâ dicit, se esse veritatem primam. Concedo aliunde debere dejici eum, qui putat DEUM esse mendacem, & non per fidem: fides enim non est habitus probativus, sed assertivus. Sed posito quòd aliunde id probatum sit, quando procedendum erit ad ipsum actum fidei de DEI veritate; nego propter aliud motivum id credi posse, quàm propter ipsum Ly *Deus dixit*. Quæ doctrina supponit hanc Majorem. Non repugnat habitui, ut præsupponat in aliquibus circumstantiis, tanquam prærequisita actus aliorum habituum; hocque ostendit Inductio, & probat ratio, quia cùm non sit natura uniuscujusque habitûs, omnes actus exercere, nec sibi unus ad omnia sufficiat, benè exigere potest actus aliorum habituum, licèt illi actus non sint motiva propria illius habitûs, præsuppositivi. Et ita Logica est habitus præsuppositivus, & prærequisitivus demonstrationum Metaphysicarum, motivorumque illius, & tamen hæc motiva, non sunt motiva Logicæ. Cum ergò etiam habitus fidei, non sit sibi sufficiens quoad omnia, maximè quoad probationes, est enim habitus, nonnisi, ut dixi, assertivus, fit ut præsupponat actus aliorum habituum & motiva; licèt illis ipsis non moveatur.

Punctum Difficultatis 4.

Quid de reliquis objectionibus.

Objicit Tertiò. Divina dictio non potest habere rationem primi motivi Ergo in illam non resolvitur fides. Antecedens probatur: quia Divina dictio, non potest sufficienter, & certò, movere ad assensum: nisi intelligatur per priùs saltem originis, involvere rationem veritatis primæ, tanquam suæ compartis moventis ad assensum: Sicut enim quæcunque dictio vel locutio alicujus, non potest habere vim movendi ad assensum certum, nisi constet per prius de veracitate dicentis, ita & de dictione Dei, idem sentiendum.

Respondetur. Hoc Argumentum non habere exactam phrasin: quia nomine prioritatis originis intelligitur: quia hoc ab hoc procredit seu producitur physicè, & tamen sine ulla prioritate dependentiæ. Jam autem veritas prima, non producit veritatem primam in dicendo. Sed quidquid sit de phrasi, dici potest, quod per priùs ratione, præsupponatur DEUS esse veritas prima, quàm veritas in dicendo: ita tamen, ut pro illo priori, nondum possit intelligi fidei Actus: quia hic non potest esse sine proportionato motivo, quod est, non nisi DEI dictio: licèt pro posteriori signo, sit actus fidei, realiterque accipiendo illum assensum est actus fidei: quia indivisibili actu credo veritatem primam, cum credo propter veritatem primam: *Quia dixit*.

Instat Primò Koninck Disp. 9. Dub. 4. Videtur esse stultum, credere esse aliquem Veracem: quia ipse dicit: nec item credi potest, Deum existere: quia Deus dixit, nam itidem ridiculum videtur credere aliquem existere: quia ipse hoc de se testatur.

Respondetur. Etiam in humanis, si quis non assensu certo vel probabili moraliter, sed assensu fidei debet credere aliquem esse veracem, debet id credere, quia id dixit; quod si fiat sine motivis prudentialibus, stultum erit; secus si fiat cum iisdem. Imò defacto ita contingit, dum assentior huic Verbo, *Crede, non te fallo*, qui assensus est propter, quia dicitur; & si fallat dicens, dicimur decepti verbis illius. Ergo apparet dictionem illius fuisse rationem motivam assentiendi. Quia autem in assensu supernaturali fidei, cum debitis prærequisitis, præbetur hic assensus, quòd DEUS sit Verax, quia dicit se veracem; fit ut ille assensus non sit stultus.

Instabis Secundò. Resolutorium fidei quod nonnisi unum assignavimus, debet esse tale, ut in singulis actibus fidei reperiatur; Sed quod Deus dixerit non potest singulis actibus fidei convenire. Quod ipsum probatur: quia non potest competere actui primo fidei, qui est credere Deum esse. Quod ipsum probatur, prius est assentiri ipsi rationi assentiendi quàm objecto cui assentior, propter illam rationem assentiendi; sed non possum assentiri prius rationi illi assentiendi, quam assentiar ipsi objecto. Ergo illa ratio assentiendi, quia Deus dixit, non est ratio assentiendi illi objecto, Deus est. Minor probatur: quia non possum assentiri priùs quòd Deus dixerit, quàm assentiar quòd sit, priùs est enim esse, quam dicere.

Porrò ipsi esse, non possum assentiri: quia vel assentior illi propositioni quia Deus est, ex eo: quia dixit; & hoc non: quia antequam assentiar huic propositioni, quia dixit, jam in priori, assentiri debeo, quia est; & tamen non possum assentiri ex eo: quia dixit; quia Ly dixit, non potest præsupponi ante *esse*, & assensus ad *dixit* ante assensum *ad est*. Ergo ex eo quia dixit, non possum assentiri huic propositioni est Deus. Non etiam possum assentiri ex alio motivo: quia vel assentior illi propositioni, Deus est per fidem, vel non per fidem: si per fidem, & tamen non assentior propter motivum, quia Deus dixit. Ergo non est fidei universale motivum, Deus dixit: Si autem non assentior propter fidem. Ergo ille assensus, quia DEUS dixit, non erit firmus: quia non possum majori certitudine assentiri Deum aliquid dicere, quàm illum existere; cum illa dictio, infundetur ipsi esse. Ergo si illum esse, non habeo pro certo, certitudine summa, nec habebo quod dixerit: quia quod dixerit fundatur in assensu quod sit, quod ipsum fundamentum, non est summè certum.

Respondetur. Priùs esse ratione assentiri ipsi rationi assentiendi, quàm objecto: sed non priùs re; hinc priùs ratione assentior assensu fidei, quod Deus dixerit, quàm quòd Deus sit: Et licèt priùs sit esse, in ordine metaphysico & physico quàm dicere, non tamen prius ordine fidei: quia ratio assentiendi prior est, tanquam causa formalis, objecto, cujus est ratio assentiendi. Et quantumvis in assensibus Metaphysicis & spectato ordine ipsius esse; antequam assentiar illi propositioni quia dixit, jam in priori assentiri debeo, quia est; non tamen in illo priori, & pro illo priori, assentiri debeo assensu fidei: quia pro illo priori nondum intelligitur motivum fidei. Hinc quamvis pro illo priori, pro quo antecedit assensus ad esse, non sit ille assensus ad esse firmissimus: quia nondum intelligitur elicitus ob certissimum motivum: in signo tamen posteriori, tum primùm evadit ille actus certissimus, quia evadit innitens ipsi DEUS dixit. Quia autem fides de esse Dei, non innititur nisi ipsi Ly *Deus Dixit*, fit, ut adhuc ipsum illud esse, teneatur summâ & infallibili certitudine.

Supponit Primò. Hæc Responsio, quod in ordine Metahp: priùs sit assentiri Deum esse quàm veracem esse.

Ratio quia cum metaphysica attendat ad esse, & ordinem objectorum, secundùm intrinsecam suam rationem spectatorum, adeoque non attendendo primò ad dicere: cumque sint dabilia motiva, persuadentia Deum esse, non petibilia, ab ipsiusmet veracitate: Hinc sequendo ipsius Esse ordinem, Metaphysica, per priùs debet demonstrare esse Dei. Econtra autem fides attendit, ad dicere, nec in illa est motivum assentiendi, nisi petibile ab ipsomet dicere. Hinc in fide non habetur per prius assensus: ad esse Dei, quam ad dicere. *Unde ulterius*

Supponit Secundò. Quod in fide non possimus priùs naturâ assentiri Deum esse assensu fidei, quàm assentiamur illum veracem esse.

Ratio, quia pro illo priori, & assentiremur Deum esse assensu fidei ut supponitur, & non assensu fidei: quia pro illo priori, nondum intelligitur motivum formale fidei, hoc est quia Deus dicit, nullumque aliunde ostenditur esse motivum fidei.

Supponit Tertiò. Non esse necesse, quòd assensus Deum esse, præcedat realiter in fide assensum, quo credo, id Deum dixisse. Illustrari hoc præter dicta potest aliquibus instantiis.

Pone ab æterno creaturam rationalem, pone etiam ab æterno DEUM manifestantem hanc propositionem *Crede me esse; quia dico me esse*: in illo casu, priùs non possem assentiri re, Deum esse, & posteriùs assentiri huic; quia dixit se esse; quia aliàs non ab æterno elicerem hunc actum Credo Deum esse quia dicit se esse: præcederet enim illum realiter actus credendi, de ipso esse; & tamen eo, quod est ab æterno, nihil est priùs realiter. Supponit autem instantia, ab æterno posse illum actum elici. Pone, hominem nescientem, Deum esse, nec scientem, quod credi illi debeat, quia dicit se esse. Pone rursus determinantem Deum determinatione etiam ad instans temporis, ut eliciat hunc actum Credo Deum esse, quia dicit se esse, quo casu non præcederet assensus fidei de esse Dei, assensum, quia Deus dicit: & tamen casus, non est impossibilis. Idem in materialibus ostendi potest. Pone speculum æternum, pone etiam florem æternum, non potest esse priùs re flos emittens suam speciem, quam speculum illam recipiens; & tamen prior est productio ejus speciei, repræsentatione. Sic v. g. nesciebam esse in rerum natura sonum, ponatur sonus, non priùs novi sonum esse, quàm audiam illum; licèt in illa auditione, priùs sit natura, esse soni, cui conjuncta est realiter auditio soni. *Ex quibus omnibus* Colligitur, non esse etiam necesse, ut assensus de esse Dei, præcedat realiter, assensum de dicere.

Supponit Quartò. Quod concedatur quidem in assensu fidei, priùs esse ratione, assensum de esse: hoc enim exigit ordo naturæ, conditio præcognitorum; & ne motivum sit de subjecto non supponente: sed non intelligi pro illo priori assensum fidei, sed nonnisi pro posteriori. Cujus Ratio jam assignata: ita ut illa formalitas unius realiter cognitionis, inquantùm verâtur per priùs circa Dei esse, non intelligatur actus fidei, nisi propter realem connexionem, cum posteriori formalitate, inferente ipsum DEUS Dixit; & hoc non obest, quominus illud ipsum esse Divinum, credatur actu fidei: quia ut alicui actui competat ratio fidei, non debet spectari actus inadæquatè excluso formali; sed adæ-

adæquatè, & secundùm totum esse reale, quod dicit.

Supponit Quintò. Assensum illum, qui exhibetur rationi assentiendi priusquàm exhibeatur Objecto materiali, non debere fieri per distinctum assensum, sed per assensum inclusum, in ipso assensu ad objectum; quamvis intra eundem actum realem, prior sit formalitas assentiendi ipsi rationi assentiendi, quàm objecto propter illam.

Ratio. Tum quia oppositum dicere, esset multiplicare Entia sine necessitate. Tum quia daretur processus in infinitum in istis rationibus assentiendi. Si enim assentiendo rationi, debeo per distinctum assensum assentiri, etiam illum ipsum assensum, debeo per distinctum actum facere: non enim est major ratio de uno, quàm de alio. Tum quia, quod est ratio formalis alteri, est & sibi ipsi, ut probatum supra. Ergo & quod est ratio assentiendi alteri, potest esse ratio assentiendi sibi.

Instabis Tertiò. Ex Responsione sequi quòd non possit esse primus actus fidei, de DEI esse. Cùm tamen dicat Apostolus, *Accedentem ad Deum oportet credere quia est*: & tamen iste accessus, primitatem significat.

Respondetur. Adhuc poterit esse primus actus fidei de Dei esse, non quomodocunque, sed vel incluso in ipso dicere, vel propter dicere: præcipuè cum Apostolus non significet exclusionem dictionis Divinæ, in primo actu fidei.

Objicitur Quartò. Ignotius non potest esse ratio cognoscendi notius. Sed notius est nobis Deum esse, id enim est evidens per demonstrationem, nullo modo autem evidens, hoc Deum testari. Ergo illud testimonium, non potest esse ratio assentiendi.

Respondetur. In habitibus sequentibus evidentiam, attendi debet ut assumantur Notiora, in habitibus autem in evidentibus, assumi debent ea quæ habere possunt rationem motivam, præcipuè ultimam, quæ in fide non est Dei esse, sed dicere. Unde si per notiùs intelligas id in quo in fide conquiescere possit intellectus; sic in illa notius est Deum dicere quam esse: licèt in ordine Metaphysico, notius sit esse, quàm dicere.

Objicit Quintò. Rip. d. 3. a. n. 41. quod sint motivum inadæquatum fidei motiva credibilitatis. Non potest assentiri intellectus immediatè Mysterio revelato, etiam per assensum obscurum, nisi præluceat lux extrinseca alicujus objecti. Ergo sine illa, non assentietur existentiæ revelationis.

Responsum. Sine luce extrinseca motivorum credibilitatis tanquam conditione, non exhibendum assensum existentiæ revelationis: licèt illa lux extrinseca, non se habeat per modum motivi. Insuper disparitas in simili data Lugoni.

Instat Primò. Sola apprehensio revelationis, quo ad intrinseca prædicata, non sufficit suadere intellectui assensum illius. Ergo necessario assumi debent prædicata intrinseca, nobis nota.

Responsum. Debere ea assumi tanquam conditionem, non tanquam motivum.

Instat Secundò. Dantur plures assensus Supernaturales immediati & obscuri, qui non moventur ex testimonio Dei; sed ex aggregatione plurium circumstantiarum.

Respondetur. Omnes illos assensus, moveri solo testimonio Dei tanquam formali; aggregationem autem illam, esse nonnisi per modum conditionis.

Instat Tertiò. Potest etiam per nos, assensus naturalis moveri, ex objecto formali supernaturali revelationis Divinæ, ex quo movetur assensus supernaturalis fidei, nullo existente discrimine ex parte objecti inter utrumque. Sed assensus naturalis existentiæ revelationis, potest moveri ex revelatione ut credibili notis extrinsecis Ergo & Supernaturalis.

Respondetur. Notæ illæ extrinsecæ, etiam respectu fidei naturalis, non se habebunt nisi per modum conditionis: quia etiam illius motivum formale, erit nonnisi Dei dictio: ob supra dicta. Unde etiam illa fides naturalis, supposita revelatione, habet objectivam infallibilitatem summam; licèt non habeat summam, petibilem à ratione principii & sui ordinis: nam ejus principium est intellectus, qui falli potest, & ordo est naturalis.

Instat Quartò. Sufficit motivum partiale fidei esse revelationem, si quidem eo ipso, quòd revelatio DEI sit motivum partiale, non poterit existere assensus supernaturalis, non existente re ipsa revelatione DEI: defectus enim motivi partialis, sufficit ad defectum totius assensus.

Respondetur. Non sufficere ad assensum infallibilem, ut unum nonnisi partiale motivum sit infallibile: quia Conclusio sequeretur debiliorem partem, & stare debet principium Propter quod &c. Concedo defectum fidei ex singulis posse haberi, adeoque si desit revelatio: sed quærere restat, quomodo bonum actus fidei infallibilis, haberi possit, si non sit ex integra causa, non habendo scilicet adæquatè motivum infallibile.

Instat Quintò. Infallibilitas & certitudo, non convenit assensui supernaturali ex objecto formali, sed ex modo tendendi: nam idem objectum formale, respicit assensus naturalis fallibilis, & incertus. Ergo quamvis assensus fidei moveatur ex revelatione in consortio aliorum non infallibilium, tamen assensus erit infallibilis, ratione existentiæ revelationis.

Responsum supra. Certitudinem objectivam peti ex formali, eamque reperiri etiam in fide naturali, quæ fallibilis est ratione principii, sed non ratione formalis motivi: quod idem supponitur in utraque fide: quantumvis certitudo subjectiva possit haberi ex modo tendendi. Casu autem quo moveatur sive naturalis sive supernaturalis fides, vera revelatione, in consortio aliorum fallibilium; si illa accipiantur non per modum motivi, sed conditionis applicantis, erit assensus infallibilis: secùs si assumantur ut motivum: neque enim posset esse assensus infallibilis, si motivum illius non foret infallibile.

Ad Auctoritates quod attinet, quas objicit: Concedo verum esse quod dicit August. Lib. contra Epist. fund. epist. 4. Tenet me in Ecclesia consensus omnium populorum, tenet me veritas miraculorum & Epist. 9. Infirmata Catholicorum auctoritate; jam nec Evangelio credere potero: quia per eos illi credideram. Sed his locis aliisque, quæ recitat, non tribuitur motivis illis, ratio formalis motiva credendi: neque enim illic quidquam de hoc motivo. Deinde admittimus & nos motiva credibilitatis in fide, quæ sunt quasi inchoativa, ut postea fides, suo nitatur fundamento.

Objicit Sextò. Argumentum quod sibi opposuit Rosm. Si prima veritas crederetur propter revelationem, non crederetur propter revelationem quamcunque, sed propter infallibilem. Ergo veritas Divina creditur, ut objectum materiale, propter se ipsam, ut objectum formale; ex quo sequitur processus in infinitum: quia quando creditur veritas Divina ut constituens Revelationem Divinam in esse infallibilis, vel creditur propter se ipsam independenter à revelatione, vel dependenter primum non; quia omnis actus fidei innititur revelationi. Si secundum dicatur, redit argumentum cum non credatur propter revelationem quamcunque, sed infallibilem, de qua ipsa redit quæstio, quomodo credatur?

Respondetur. Non dandum tunc processum in infinitum: quia crederetur quòd est veritas Divina propter infallibilem revelationem, quæ tamen, quia sibi ipsi esset infallibilis, terminaret processum.

Objicit Septimò. Arriaga d. 1. n. 58. Antequam homo credat, debet habere prudentia motiva credibilitatis. Ergo etiam ut credat Deum esse veracem.

Respondetur. Concedendo totum. Sed illis motivis positis, negatur posse formari actum fidei, nisi propter Quia *Deus dixit*.

Instat. Ponamus Angelum aliquem incapacem erroris & mendacii, nunquid propterea, nisi quis rationem aliquam ejus veracitatis mihi proponat, potero ego prudenter dicere. Credo illum Angelum esse essentialiter veracem, quia de se dicit.

Respondetur. Non posse credi prudenter nisi positis prærequisitis. Cæterum in consequenti, illisque suppositis, si volo elicere actum fidei de illius veridicitate, non potero id facere, nisi propter, quia dicit de se.

Punctum Difficultatis 5.

Infertur qualis sit processus in Actu Fidei.

Syllogismus quem aliàs appellavimus *Fidelem* in principiis nostris est talis. Omne quod Deus dicit, est credendum quia Deus dicit. Sed Deus dixit v. g. se esse incarnatum. Ergo DEUM esse incarnatum, credendum est quia Deus dicit. Ubi major pro motivo habet Dei veracitatem, quæ se habet per modum motivi, ita tamen ut actus ille fidei, sit mediatus, quia fit propter motivum, quod est Deus dixit, Minor autem habebit assensum immediatum, quia ipsum Ly *Dixit Deus* complectetur. Conclusio etiam involvet actum fidei, quia involvet ipsum Ly *Deus dixit*. Sic debere formari prædictum Syllogismum, ostendunt superiùs dicta, & infra dicenda, ubi de motivis credibilitatis.

Quæ contra objici possent, desumi possunt Haunoldo aptando ea quæ ipse opposuit Syllogismo fideli, prout eum formavit Lugo. *Hinc cum illo*

Objicitur Primò. Ex iis quæ habet libro tertio num. 69. Revelationes Dei non debent esse inutiles; sed conducere ad instructionem nostræ ignorantiæ: juxta illud Pauli, quòd omnis Scriptura Divinitus inspirata, utilis sit ad docendum: si autem tenet prædictus Syllogismus, non ad aliud servit, quàm ut assentiamur veracitati, reflexè, propter eandem veracitatem, directè cognitam, hoc autem nullam habet æstimabilem utilitatem.

Respondetur. Inprimis retorquendo argumentum: Sic in Principiis suis formavit præsentem Syllogismum Haunoldus. Omne quod Deus summè verax revelavit, esse incarnatum, est incarnatum. Sed verbum est aliquid, quod DEUS summè verax revelavit esse incarnatum. Ergo Verbum est incarnatum. Qui Syllogismus si argumentum tenet, non procederet debitè, quia non esse utilis ad instructionem nostræ ignorantiæ; quid enim instructionis habet, quòd scilicet Revelatio, inferens esse incarnatum, inferat esse incarnatum; & si inutile est, assentiri veracitati reflexè, propter eandem veracitatem, directè cognitam, nec in præsenti adfert utilitatem assentiri Revelationi esse incarnatum quod est incarnatum: aptabiturque intento Lugonis quod pro se adfert Objiciens: & si est utile, credere quòd id sit incarnatum quod Deus summè verax revelavit incarnatum, utile etiam erit credere id quod Deus dixit, quia Deus dixit. Deinde: forte hoc

hoc argumentum non petit formatum superius Syllogismum: potiùs enim in illo ostenditur fidei motivum esse Ly Deus dixit, & non inducitur assensus veracitati reflexæ, propter veracitatem directè cognitam. Denique ostenditur utilitas prædicti Syllogismi, quia scilicet inducitur Fidelis in æstimationem veracitatis Divinæ, quam solam apprehendit, tanquam sufficiens motivum.

Objicitur Secundò. Si ita formandus est ille Syllogismus, sequitur, nullum mysterium fidei credi directè, sed semper reflexè: quod est contra omnium sensum.

Respondetur. Quòd sit in oppositum sensus communis Doctorum, non satis liquet. Cæterum distinguenda est hæc reflexio: nam si nomine reflexionis veniat, quòd scilicet nullum sit mysterium fidei (excepta prædicta Majore) quod non credatur nisi propter Ly Deus dixit, cui jam præbitus est in Majori assensus: hoc sensu, concedo omne mysterium fidei, reflexè cognosci, licèt non cognoscatur, aliqua alia reflexione, Imo puto non posse aliter exprimi creditionem de Incarnatione nisi per terminos prædictæ conclusionis. Credo enim Incarnationem, formalissimè importat assensum, quia DEUS dixit, cum omne credo, sit assentior propter Ly Dixit. Per quod etiam ostenditur bonitas prædicti modi formandi Syllogismum, quia solus ille importat actum credendi mysterio, qui actus credendi, cingitur illa conclusione, cingique debet.

Objicitur Tertiò. Si tenet prædictus Syllogismus, posset ex duabus præmissis affirmativis inferri Conclusio negativa, quod est contra Regulas Logicæ. Probatur Seqv. exemplo. Quidquid Deus dicit est verum. Sed DEUS dicit Adamum non obediviſse præcepto. Ergo Adam non obedivit.

Respondetur. Syllogismi prædicti hanc debuisse formari conclusionem. Ergo Adamum non obediviſse præcepto, est verum; quæ propositio non est negativa, sed affirmativa. Et certè aliud est formari Conclusionem Negativam, & aliud subjectum poni Negativum cum copula affirmativa. Ex duabus affirmativis non potest poni Conclusio Negativa, ut demonstrant Dialectici; potest poni subjectum Negativum, ut in præsenti ponitur, præcipuè cum hoc ipsum subjectum Negativum præcesserit cum sua Negatione, in præmissa affirmativa.

Quæres. Quid sit tenendum de Syllogismo prout eum formavit Haunoldus num. 72. Omne quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum, est incarnatum: Sed verbum est aliquid, quod Deus summè verax, revelavit esse incarnatum. Ergo verbum est incarnatum. Videtur non legitimè, nec secundùm conditionem credendi, formari hic Syllogismus. Nam in primis motivum illius Majoris nullum ponitur, etsi dicatur esse in terminis Nota, facient in contra, argumenta superiùs allata. Si dicatur credi illam, exprimi debuisset motivum credendi, ut superiùs dictum. Deinde debet hic Syllogismus ita formari, ut assensus Conclusionis, contineat immediatè, non tantùm articulum fidei, sed etiam ipsum credendi actum, idque ex eo: Quia Conclusio, est ultimum complementum & definitivum ut ita dicam assensûs, quiesque affirmandi vel negandi in illa linea. Porrò Ly verbum est incarnatum, non ostendit quidquam de illa creditione, sed simplicem affirmationem, quòd verbum sit incarnatum, adeòque non habet quidquam de linea credendi, nec habet expressionem ipsiusmet fidei, seu assensûs quia *Deus dixit*, quod tamen requiritur, ad actum fidei: idque ex eo: Quia Conclusio Syllogismi fidelis, importat jam finitum processum, qui erat necessarius ad credendum, exprimereque debet assensum distinctum à reliquis assensibus, quod non exprimit illa propositio: Ergò verbum est incarnatum: & sicut Conclusio Metaphysica, exprimit assensum debitum Metaphysicæ, Conclusioque Metaphysica, debet esse formalissimus Metaphysicus actus; ita & Creditio, includi debet in Conclusione Syllogismi fidelis, quia illa, est formalissimus Actus fidei.

DIFFICULTAS III.

Revelatio extrinseca quomodo se habeat ad rationem formalem Propter quam Fidei?

REvelationem extrinsecam ingredi formaliter motivum fidei docet cum Communi Suar. Vasqv. Valentia, Koninck disp. 9. dub. 4. Lugo disput. 1. sect. 7. Pont. disp. 27. num. 7. Ripaldà disp. 2. num. 115. Arriaga disp. 2. num. 4. Oviedo contr. 2. num. 48. Negat autem Cajetanus & Aureolus.

Punctum Difficultatis 1.

Distinguitur & Probatur Conclusio.

PRÆMITTO Primò. *Revelationem dupliciter spectari posse. Activam* seu intrinsecam *& passivam* seu extrinsecam. *Activa* revelatio nihil aliud est, nisi ipsa veritas prima in dicendo, prout est actu principium internum, dictionis externæ. Passiva autem, est aliquid creatum, extrinsecumque signum, & effectus illius veritatis in dicendo, qualis est, exempli gratia interna illuminatio, formatæ voces à DEO.

Præmitto Secundò. *Conformiter hic de ista revelatione passiva discurrendum esse, ac discurritur de actu Dei libero*: sicut enim communius, à non esse volentis mundum, ad esse volentis mundum, transit Deus mutatione ad extra in Creaturis facta; sic etiam à non esse dicentis actu, ad esse dicentis actu, transit DEUS mutatione ad extra in Creaturis posita; hoc est signo aliquo, quo DEUS manifestet suum conceptum

ptum de aliquâre, & illud signum dicitur revelatio passiva, vel extrinseca.

Præmitto Tertiò. *Posse aliquid spectare ad conceptum objecti formalis & non habere rationem objecti formalis.*

Ratio, quia multa spectant ad conceptum aliquorum, & tamen non habent rationem formalisativam eorum, ad quorum conceptum spectant. Nam exempli gratiâ, ad conceptum formalem relationis spectat terminus, non tamen est formaliter relatio. Item ad conceptum formalem privationis, spectat subjecti capacitas; non tamen illa subjecti capacitas, habet rationem privationis; cùm privatio sit non esse, jam autem capacitas illa, sit ipsum Ens. Quod ipsum ulteriùs in hoc resolvitur: quia possunt aliqua ingredi conceptum formalis, non tantùm tanquam formalisativa, sed etiam tanquam petentia cointelligi ab ipsomet formali, & si ipsæmet definitiones, non semper procedunt per causas intrinsecas, benè etiam id quod ingreditur conceptum objecti formalis, poterit, non esse quid formale.

Præmitto Quartò. *Non esse difficultatem. An revelatio Dei activa seu intrinseca sit objectum formale fidei.*

Ratio, quia sic sumpta revelatio, est ipsa veritas prima in dicendo, quæ aliàs jam supponitur esse motivum formale.

Præmitto Quintò. *In hoc solùm punctum difficultatis versari.* An scilicet revelatio passiva, communiùs vocata extrinseca, sit formale fidei.

Dicendum Primò. *Revelationem passivam pertinere ad conceptum formalis objecti fidei.*

Probatur Primò. Impossibile est concipere rationem connotativam sine suo connotato: quia & conciperetur ut supponitur connotativa ratio, & non conciperetur; cùm ipsum connotatum, sit illud, ratione cujus, illud objectum, est connotativum. Sed veritas prima in dicendo. prout talis in actu secundo, est ratio connotativa, & connotatum illius, est revelatio passiva. Ergò veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, non potest concipi, sine revelatione passiva. Subsumitur. Sed veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, est objectum formale fidei, & ultimum resolutorium, ut supra probatum est. Ergò revelatio passiva, pertinet ad conceptum formalem objecti fidei. Minor principalis probatur. Si veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, non esset ratio connotativa revelationis ad extra, hoc ipso non esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis. Quod ipsum probatur; quia tolle revelationem passivam, nihil potest ostendi, per quid transeat veritas prima in dicendo, à non esse dicentis in actu secundo, ad esse dicentis in actu secundo. Ergò apparet, quòd sine illa revelatione passiva, non esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.

Probatur Secundò. Illud pertinet ad conceptum formalem objecti fidei, quod ingreditur definitionem objecti formalis fidei. Sed revelatio passiva, ingreditur definitionem formalis objecti fidei. Ergò. Major probatur suppositione statûs quæstionis: quia scilicet nihil plus intelligimus, per ingredi conceptum formalis objecti, quàm ingredi definitionem objecti. Minor autem probatur; quia veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, est definitio objecti formalis fidei, & hanc rationem ingreditur revelatio passiva; quod probatur: quia illam definitionem ingreditur esse in actu secundo talis; hic autem actus secundus, non est in Deo præcisè ratione, ipsius Dei, aliàs DEUS mutaretur. Ergò ratione alius extra Deum: & hoc est dicta revelatio passiva: cùm ad dictionem illius prout internè completur, non possit pertingere, sine aliquo extrinseco, fides.

Probatur Tertiò. His argumentis quæ infra in objectionibus ponuntur, quæ saltem evincunt præjactam Conclusionem.

Dicendum est Secundò. *Revelationem Dei passivam, non ingredi rationem objectivam motivi formalis fidei, seu non esse motivum formale fidei.*

Probatur Primò. Auctoritate S. Thomæ, qui hîc quæst. 7. art. 1. in 6. ait: *Si in fide consideremus rationem formalem objecti, nihil est aliud, quàm veritas prima*; quod non dixisset, si revelationem extrinsecam, quæ non est veritas prima, sensisset ingredi rationem formalem objecti fidei. Et 3. parte, quæst. 7. art. 4. in 6. *Fides* ait *in quantum Virtus Theologica, est de quacunque non viso, sed solùm de Deo.* En Ly *solùm* excludit reliqua.

Probatur Secundò. Argumento Negativo. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergò nec rationes motivæ & ultima resolutoria. Sed nulla est necessitas ponendi revelationem passivam plusquàm pro connotato motivi formalis fidei. Ergò erit nonnisi connotatum objecti formalis, non verò motivum formale fidei. Rursùs ex principio Negativo arguitur: quia si nihil obsit debemus fidei assignare motivum quàm maximè Divinum & quàm maximè in seipso infallibile: Sed si illi assignemus solam veritatem primam, assignabimus maximè infallibile in seipso motivum: nam quocunque Creato infallibili motivo, quale est revelatio passiva, magis infallibilis in seipsa est, Divina infallibilitas & veritas. Ergò illa assignari debet.

Probatur Tertiò. A pari & per virtualem inductionem. Tum quia rationem motivam objecti formalis Visionis Beatificæ nihil creatum ingreditur; sed ipsa Deitas in se, seu seipsam clarè revelans. Ergò & rationem motivam objecti

objecti formalis fidei nihil Creatum ingreditur nisi ipsa Deitas in se, in quantum est veritas prima. Et sicut quamvis transeat Deus à non esse se clarè manifestantis, ad esse se clarè manifestantis, nihilominus ipsa manifestatio passiva, non ingreditur rationem motivam formalem visionis. Sic etiam nec in fide ingredietur. *Neque valet si dicas* quia se non per aliud manifestat Deus in Visione Beata. *Inferetur* enim: Ergo etiam non per aliud, habet rationem & Auctoritatem moventis. Deinde quamvis non per aliud manifestet se DEUS; tamen per aliud à se, transit à non esse manifestantis se in actu secundo, ad esse manifestantis se in actu secundo; & hoc in genere principii effectivi est lumen: & in genere causæ ut ita dicam formalis, est ipsa visio Creata: quæ ipsa non ingreditur rationem objectivam beatitudinis, sed est ut quo, & tanquam tendentia ad Beatificativum. Sic etiam revelatio passiva, cùm sit effectus Divinæ veritatis manifestantis, non erit etiam motivum formale objectivum: & sicut in hoc concreto: Deus est in actu secundo se manifestans; quidquid creatum est, rationem motivam non ingreditur. Sic nec in hoc concreto: DEUS est in actu secundo revelans, quidquid creatum est, ingredietur rationem objectivam motivam. Jam autem paritatem fidei & visionis fundat Auctoritas S. Pauli, *nunc in speculo, & in ænigmate. Neque valet ulterius si dicas.* Quòd repugnet beari aliquo Creato, consequenter nihil creatum ingredi potest beatitudinem: dicam enim similiter, repugnare huic termino *summè infallibile* niti aliquo creato: quia quod creatum est, hoc ipso, summè, quâ tale, infallibile non est, etsi per te non repugnat, saltem inadæquatè aliquid creatum ingredi motivum actûs summè infallibilis; urgebitur quòd per te, non repugnet aliquid creatum, beatitudinem formalem inadæquatè constituere. Tum quia non videtur esse major connexio inter Deum ut in actu secundo dicentem, & ejus passivam revelationem, quàm sit inter verbi gratiâ relationem & terminum, inter actum DEI liberum & ejus connotationem: & universaliter quàm sit nexus inter entia connotativa, & eorum connotata. Sed in istis, terminus & connotatum, non ingrediuntur rationem objectivam, sed merè se habent per modum extrinsecorum & petentium nonnisi cointelligi. Ergò etiam idem dicendum de revelatione passiva, comparata ad veritatem primam in dicendo. In aliis etiam materiis signum non transit in rationem formalem signati, verbi gratiâ: fumus est signum naturale ignis, nec transit in rationem formalem ignis; hedera est signum vini vendibilis, nec transit in rationem formalem vendibilitatis. Sonus vocis, est signum conceptûs, nec transit in rationem formalem conceptûs. Ergò & revelatio passiva, quæ est signum motivi formalis fidei, hoc est Dei dicentis, non transibit in rationem motivi formalis.

Tum quia in fide humana, si rigorosè loqui vellemus, verba præcisa Petri, non habent rationem motivam assensûs: verba enim non plùs habent, quàm quòd sint signa ex placito, interni conceptûs. Unde non est, cur illis tribuatur vis motiva, nisi tanquam signis veritatis, & applicationibus illius. Dixi *rigorosè* loquendo: quia moraliter, cum nostra fides & cognitio à sensibus pendeat, secundùm hoc, etiam verbis, rationem motivi damus. Et certè pone verba sola, & non adde illis veracitatem Petri, quam habebunt vim ad conconciliandam sibi fidem; pone autem veracitatem Petri, pone item me perspicere conceptum illius ad me directum, certè eo casu, movebit me veracitas Petri. Ergò apparet verba assumi non tanquam motivum, sed nonnisi tanquam instrumentum illius, quod solum me movet. Rursûs inter Angelos datur etiam fides, ut ita dicam Angelica, secundùm quam, unus, credit alteri dicenti, quæ dictio Angelica, in quantum stat in directione conceptûs, certè in hac sententia, fides Angelica innitetur soli præcisè conceptui Angeli, quem mihi manifestat. Ergò etiam fides Divina, potest inniti soli Auctoritati Divinæ, licèt requiratur tanquam conditio, & aliquid extrinsecum: quia ego non possum penetrare ad internam Dei locutionem. Sed finge per impossibile te attingere ad Dei conceptum & dictionem internam, ipsam in se, & non te videre, ipsummet Deum, nec te habere evidentiam visionis: eo casu, cur non poteris credere, & tamen tunc, nullum extrinsecum erit motivum tuæ fidei. Ergò apparet, rationem motivam, soli illi competere dictioni internæ, quantumvis requirat aliquid extrinsecum, eo quod ad ipsam dictionem internam pervadere non possimus.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICIUNTUR Primò. Variæ Auctoritates Scripturæ & Patrum quæ videri possunt apud Suarez, Valentiam & Arriagam, quæ ostendunt in assensu fidei, attendi ad revelationem Divinam, ejusque testimonium.

RESPONDETUR. Explicando has omnes Auctoritates, quòd procedant de testimonio & dictione Dei activa, non verò passiva, nisi tanquam connotato, applicatione, effectu illius prioris. Vel certè tribuitur revelationi passivæ Auctoritas Divina figuratè & tropicè, nempe signum accipiendo, pro re signata.

OBJICIT Secundò Lugo. Se non intelligere, quomodo prima veritas sit tota ratio formalis assensûs revelationem verò non esse rationem formalem, sed solùm applicantem: Non enim minùs assentior mysterio Trinitatis, quia Deus revelat,

revelat, quàm quia Deus est prima veritas, nec minùs me movet unum quàm aliud, sed utrumque per modum duplicis præmissæ; non autem videtur, quomodo una præmissa sit per modum rationis formalis motivæ, & alia per modum Conditionis.

Respondetur. Revelationem si sumatur activè verè esse rationem motivam formalem; & solam veritatem primam præcisè, prout non dicit veritatem primam in dicendo, non esse sufficiens motivum fidei: licèt revelatio passivè spectata, non sit istud motivum, sed connotatum motivi. Illud quod adfert de duabus præmissis non urget: assumitur enim hæc Major: quòd aliquid ingrediatur præmissam, non est eo ipso objectum formale motivum assensûs, vel ratio formalis. Probat hoc Inductio. Quia quando dico in præmissa, ignis applicatus urit, hic ignis est applicatus. Ergò urit; non sequitur exinde applicationem, esse rationem formalem igniendi, quæ ignitio, est objectè sumpta Conclusio, cùm Formalis Conclusio sit Actus, de illa ignitione. Rursùs possunt poni in præmissis, ipsa motiva credibilitatis dicendo verbi gratiâ. Omne quod Deus dicit, & est mihi per motiva credibilitatis evidens moraliter illud credendum est, nec tamen eo ipso motiva credibilitatis, sunt ratio formalis credendi, quæ omnia accipienda hoc sensu, quòd scilicet applicatio verbi gratiâ non sit ratio formalis, respectu objectivè sumptæ Conclusionis, licet sit ratio formalis, respectu sumptæ formaliter; ita ut etiam revelatio passiva, non sit ratio formalis, respectu sumptæ objectivè Conclusionis fidei. Quorum omnium Ratio est: quia præmissæ non sunt determinatæ, ut in illis nonnisi rationes Formales ponantur; cùm possint etiam poni Conditiones; quâ Majori stabilitâ assumitur aliud principium, quòd idem debeat esse objectum Conclusionis, quod est præmissarum: Si ergò præmissæ aliquid important, nonnisi pro Connotato, & non tanquam rationem formalem, etiam Conclusio respiciet illud tanquam Connotatum, & non tanquam rationem formalem. Quia ergò ex dictis supra, revelatio passiva, ingreditur quidem præmissam assensûs fidei, sed ingreditur tanquam Connotatum, fit ut revelatio passiva, non sit motivum formale fidei. Hæc ergo propositio; Quod ingreditur præmissam assensûs credendi, est motivum credendi; distinguitur: est motivum credendi, si non ingrediatur tanquam connotatum, Concedo propositionem. Nego autem si ingrediatur, tanquam Connotatum.

Instat Primò Koninck. Id in aliquo assensu habet rationem objecti formalis, quod est medium seu ratio nos movens ad assensum, ut patet in assensu Conclusionis ob evidentiam præmissarum & consequentiæ. Atqui ratio, movens me ad assensum fidei Divinæ, est testimonium DEI, ideò enim credo: quia DEUS testificatus est. Ergò.

Responsum distinguendo Minorem. Ratio movens ad assensum, est testimonium DEI activum, & secundùm id quod dicit intrinseca. Concedo Minorem; testimonium Dei, secundùm quod spectatur passivè, & tanquam aliquid extrinsecum, connotatumque, movet me; Nego Minorem. Paritas etiam de præmissarum evidentia & consequentiæ non tenet, quia posito, quòd illa evidentia Præmissarum & Consequentiæ, non esset motivum assentiendi, non posset reperiri ratio ulla assentiendi Conclusioni. Quamvis autem ratio assensûs fidei, non sit revelatio passiva, sed se habeat nonnisi per modum connotati, manet adhuc motivum, nempe veritas prima in dicendo, quoad sua intrinseca spectata.

Instat Secundò. Ex dictis sequi, quòd revelatio passiva respectu assensûs fidei, ita se haberet, sicut se haberet locutio ejus, qui mihi ostendit aliquam Conclusionem sequi ex præmissis per se notis, hoc autem apertè est falsum, quia sic res creditæ, deberent aliunde quàm ex testimonio Dei habere, quòd sint veræ.

Respondetur. Concedo interim sequelam, si procedat de revelatione passiva. Res etiam creditæ habebunt aliunde, quàm ex testimonio Dei passivè sumpto, & secundùm Connotata, suam veritatem: nempe à testimonio Dei sumpto activè, & secundùm sua intrinseca.

Instat Tertiò. Ad Objectum formale fidei, requiritur vera Dei testificatio: sola autem interna Dei locutio, nisi accedat aliquod externum signum, nequit respectu nostri esse testificatio, externumque illud signum, componet unam cum interno actu, locutionem.

Respondetur. Argumentum multùm probare, quia probaret cœnæ partem, esse tempus vespertinum, quia nisi illud accedat, non erit comestio illa, cœna. Directè ex dictis distinguitur minor. Sola interna Dei locutio, nisi accedat aliquod lignum, tanquam ratio formalis motiva, non potest nos movere. Nego Minorem. Nisi accedat tanquam Connotatum, applicatio, & præcisè significatio ejus, quod habet rationem motivi. Concedo Minorem. Distinctoque Consequenti Nego Consequentiam. Componet autem passiva revelatio unam locutionem, unitate, quæ est inter signum & signatum, inter connotativum & connotatum.

Objicit Tertiò Amicus. Testificatio externa Dei, habet eandem certitudinem, quam habet increata veritas. Ergò non minus infallibiliter movebit. Antecedens probatur. Nam testificatio Dei, est actus secundus, directus, & imperatus à prima veritate: testificatio enim Dei, est ipsa locutio Dei, per quam nobis sua secreta manifestat: implicat autem actum directum

ctum & imperatum à voluntate DEI, non habere eandem certitudinem & infallibilitatem, quam habet veracitas DEI: nam si actus hic posset esse fallibilis, & ipsa veritas prima, à qua immediatè dirigitur, fallibilis esset. Consequentiam probat. Testificatio DEI, proponitur intellectui credentis, ut constituens unum cum prima veritate, & ut actus secundus, cum primo. Ergò non est ratio, cur potiùs sit conditio & non ratio formalis assentiendi.

Respondetur. Testificationem externam activè sumptam, habere increatam summam certitudinem; non tamen testificationem externam passivè & secundùm connotata spectatam. Testificatio etiam DEI, nonnisi secundùm intrinseca spectata, & activè, est actus secundus, imperatus ex modo nostro concipiendi à prima veritate: non enim actus ille, secundùm id quod dicit intrinsecè, est quid Creatum. Deinde cùm illa revelatio passiva, sit quid Creatum, non potest ei identificari certitudo increata seu summa: consequenter non erit ipsa secundùm se, motivum summè infallibile; sed connotatum motivi summè infallibilis. Actus item ille imperatus, constituit Unum cum imperante, sumptus secundùm id, quod dicit in recto, quoad intrinseca & activè: nam sumptus præcisè secundùm quòd connotat aliquid Creatum, constituit Unum Unitate signi & signati, connotativi & connotati. Quando autem quærit Amicus, quid desit revelationi externæ, quo minus sit formale objectum, responsum est in probationibus Conclusionis.

Instat idem. Nequit intellectus credentis, assentiri veritati revelatæ, nisi priùs saltem ratione, assentiatur revelationi Divinæ, ut à DEO testificatæ, quo posito sic urget. Vel intellectus credentis, credit hanc revelationem esse à Deo fide humana, vel divina. Si fide Divinâ habetur intentum, si humana, Contra est. Tum quia revelatio ipsa, ob infallibilem certitudinem quam habet, ut propria locutio Dei, est apta movere intellectum credentis, ad assensum infallibilem fidei Divinæ. Tum quia ab assensu in revelationem pendet assensus in objectum revelatum, qui cùm sit fidei Divinæ, non potest pendere ab assensu fidei humanæ.

Respondetur. Nequit intellectus revelatæ veritati assentiri, nisi priùs assentiatur revelationi, modo proportionato; hoc est, nisi fide divinâ assentiatur, tanquam motivo credendi ipsi revelationi activæ, passivè autem sumptæ assentiendo, tanquam Conditioni. Casu autem quo ipsa revelatio passiva transeat in speciem objecti fidei, non assentiar illi ipsi ob illam ipsam tanquam motivum formale, quia illa ipsa non est summè infallibilis, cùm non sit summa infallibilitas, quæ est Deus, sed assentiar illi, propter revelationem activam.

Objicit quartò idem. Revelatio unit primam veritatem cum objecto revelato, ut locutio externa internam nobis unit, quam nobis manifestat. Si autem unit veritatem primam cum objecto revelato, hoc ipso non erit conditio sed ratio formalis assentiendi. Quod ipsum probat: quia pura Conditio, nullam vim motivam in ordine ad effectum causandum confert causæ, sed solùm tollit aliquod obstaculum, quod causam impediebat, ne suam virtutem circa effectum exercere posset. Revelatio autem, specialem vim motivam primæ veritati confert, ad movendum proximè intellectum credentis, quia revelatio, non solùm applicat primam veritatem intellectui credentis, sed etiam illi communicat suam infallibilem certitudinem, quam ut locutio externa Dei, ab ipso directa & imperata, habet.

Respondetur. Si paritas teneat de locutione externa, illa pro nobis est: sonus enim vocis, non est motivum formale credendi, sed Auctoritas formantis illum sonum. Negatur etiam Minor, nempe quòd revelatio passiva communicet infallibilitatem veritati primæ, habet enim illam veritas prima de se, nec perficitur à Creatis. Objecto etiam credendo revelatio passiva non adfert summam infallibilitatem, hæc enim soli Deo competit. Hinc revelatio passiva, aufert nonnisi obstaculum: quia scilicet ad internam Dei dictionem, quæ est motivum formale, pertingere non possumus, nec se illa nobis in hac vita immediatè unit, nisi illâ mediante.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquis Fundamentis.

Objicit Quintò Quidam. Divina revelatio debet esse saltem motivum partiale fidei; quia Divina revelatio, est talis, ut ante illam, nihil priùs possit in actu secundo movere ad assensum fidei, & habet talem cum credendis connexionem, ut si quid de illis dixerit, necesse sit illa credenda, non aliter se habere. Quod totum fundatur in hoc principiò: quia omne medium ac motivum noscendi aliquid, ideò est medium vel motivum, saltem partiale, quia sine eo nihil priùs movet, & cum noscendo necessariò connectitur. Quòd autem ante revelationem nihil sit, quod prius moveat. Probatur: quia hoc esset veritas prima; hæc autem ante revelationem non movet; nam & ipsis Prophetis, æquè impossibile fuit moveri ad credendum; sicut impossibile est moveri Auctoritate Petri, sine ipsius dictione. Quòd verò etiam revelatio, necessariam habeat connexionem cum credendo, probatur: quia etiam illi, nullâ vi, potest subesse falsum.

Respondetur. Immeritò assumi præcisè tanquam notam partialis motivi, nihil scilicet esse, quod priùs moveat. Nam Major priùs movet

ad assensum, quàm Minor, neque tamen hoc obest minori, ne partialiter moveat ad assensum. Et quamvis postea intellectus ex connexione præmissarum inferat Conclusionem, tamen in illa connexione, semper una præmissa habet rationem prioris. Potiùs ergò partialitas motivi desumi debet ex notione partis, & ex notione ipsius motivi, prout condistincti à Conditione, de quo actum supra. In forma distinguitur Antecedens. Divina revelatio secundùm id, quod dicit in recto, est talis ut ante illam nihil prius possit in actu secundo movere assensum, idque per modum motivi formalis. Concedo Antecedens. Divina revelatio secundùm id, quod dicit in obliquo, & importat aliquid Creatum est talis. Nego Antecedens. Licèt illa ipsa revelatio passiva, habeat rationem primi in ratione signi; nullum est enim signum dictionis Divinæ internæ prius, ipsâ dictione externâ. Quando autem idem dicit, sensum esse fidelium, qui dicunt se credere, quia Deus revelavit, id benè accipi potest de revelatione interna tanquam motivo, de externa tanquam signo. Quod ipsum signum, habet quidem connexionem infallibilem cum credendis, sed non summam, quia connexio illa quæ est cum credendis Increatæ veritatis, major est, quàm connexio alicujus Creati.

Instat per varias Paritates.

Prima Paritas est. Præmissa utraque habet rationem motivi formalis, nec est altera ex illis, quæ sit tantùm Conditio. Ergò tàm veritas prima, quàm revelatio, habebunt se per modum motivi, nec revelatio solùm erit Conditio.

Respondetur. Si sit res, de revelatione activè sumpta, Concedo totum. Si de passivè sumpta disparitas est: quia hoc ipso, si utraque præmissa non esset ratio motiva, definitio Syllogismi salvari non posset, quia non esset ex his positis: sed nonnisi ex hoc posito; tota autem essentia fidei fidei salvaretur, imò & meliùs, (ut dictum supra,) posito quòd revelatio nonnisi activè sumpta, sit formale fidei: adhuc enim actus ille inniteretur veritati primæ in dicendo. Rursùs Syllogismus innititur illi principio; quæ sunt eadem unitertio: hinc in ratione commensurandi extrema cum tertio tota ratio illius consistit. Unde habere rationem motivi in Syllogismo, est habere commensurationem cum medio. Cùm autem utraque præmissa dicat hanc commensurationem; utraque habet rationem motivi. Nulla autem talis ratio ostendi potest, quæ quia convenit & veritati primæ dicenti activè sumptæ, & simul revelationi passivæ, ex eo ipso quia illis convenit, exigat fundare in utraque illa, rationem motivi formalis.

Secunda Paritas est. Unio non se habet tanquam Conditio unibilium. Ergò neque revelatio, quæ est quasi Unio quædam veritatis primæ cum objecto revelato.

Respondetur. In principiis Nostris Unio non se habet tanquam conditio Unibilium, quia identificatur realiter Unibilibus in circumstantia modalitatis, Unibilia autem sic ipsis non sunt Conditio. In principiis communibus modalium disparitas est; quia Unione in ordinem nonnisi conditionis redactâ, nullum aliud formale, ut quo, potest ostendi, quod constituat Unibilia in ratione Unibilium; redactâ autem revelatione passiva in ordinem nonnisi connotati, potest adhuc ostendi ratio formalis assentiendi, scilicet veritas prima in dicendo activè & quoad sua intrinseca spectata. Denique hoc, quod est Unio impropria, potest habere rationem Conditionis, & non rationis formalis, ut videre est in approximatione: quia autem revelatio passiva, habet rationem Unionis non rigorosæ, poterit stare in ordine præcise conditionis. Et secundùm hanc responsionem, solvi debet alia paritas, quæ arguit quod sicut actio non est conditio agentis, sic nec debeat esse revelatio passiva.

Tertia Paritas est. Lumen intellectus non est sola conditio intelligendi. Ergò nec revelatio.

Respondetur. Si per lumen intellectus intelligantur præmissæ, hæ non possunt habere rationem conditionis. Si autem per lumen intellectûs intelligatur ipsa potentia intellectiva, tunc non potest habere rationem conditionis: quia non potest ostendi aliud, quod se habeat per modum principii, potest autem ostendi, quod se habet per modum motivi, ad assensum fidei, quantumvis hujus motivi sit merum connotatum, revelatio passiva.

Objicit Sextò Ripalda. Eo differt conditio objectiva ab objecto formali assensûs, quòd assensus innitatur in veritate objecti formalis, & non conditionis. Item quòd objectum formale, debeat esse suadibile intellectui, ut præstetur assensus. At assensus fidei innititur veritati revelationis: quia non sufficit ad illam revelatio solùm apparens. Item revelatio suaderi debet, ut intellectus præbeat assensum objecto revelato. Ergo revelatio non est mera conditio, sed objectum formale.

Responsum. Assensum fidei initii in veritate revelationis activè sumptæ; illaque activè sumpta suaderi debet ut intellectus credat, licet petat illa veritas cointelligi secum revelationem passivam.

Instat Primò. Quidquid pertinet ad connexionem Auctoritatis Divinæ cum re attestata, est objectum motivum fidei: fides enim movetur illa connexione. At Divina attestatio, pertinet ad hanc connexionem: quia Auctoritas Divina secundùm se, non est connexa cum objecto, sed mediâ attestatione. Ergo attestatio pertinet ad formale. Respon-

Respondetur. Majorem esse falsam, quia nec quod pertinet ad ignitionem, est ratio formalis igniendi: nam approximatio pertinet ad ignitionem, non pertinendo ad rationem formalem igniendi. Minor etiam vera est de pertinentibus in recto, non de pertinentibus in obliquo: quia pertinentia in obliquo, nonnisi connotantur.

Instat Secundò. Licèt cognosceretur objectum obscurè in Attributis Auctoritatis Divinæ absque attestatione DEI, ut cognoscitur clarè à Beatis, ea cognitio non pertineret ad fidem. Ergò fides sumit suam speciem, ab attestatione Dei

Respondetur. Si quis obscurè cognosceret aliquid in veritate prima in dicendo ad se directa, etiam sine externo signo, Nego quòd is actus non esset actus fidei, verè enim adhuc haberet formale fidei.

Instat Tertiò. Actus fidei est obscurus, ab objecto formali cognito obscurè, at sola revelatio Dei & non Auctoritas, est cognita obscurè. Ergò illa est objectum formale. Et sicut Visio Beata, non solùm est conditio sed objectum formale spei Theologicæ, ita & in præsenti, erit objectum formale revelatio.

Respondetur. Negando quòd veritas prima in dicendo activè spectata, non sit obscurè cognita. Visio item Beata, non est conditio spei, sed solùm objectum materiale, movet enim spem, non bonitas Divina ut possessa per visionem, sed bonitas Divina prout bona nobis visio autem beata, est bonum inter alia quod speratur. Consequentia etiam non tenet ex dictis contra alias paritates.

Objicit Septimò Rosmer. Revelatio habet triplicem respectum. *Primò* ad DEUM attestantem. *Secundò* ad rem testificatam. *Tertiò* ad intellectum credentis, licèt prout habet respectum hunc tertium, possit esse pura conditio; tamen secundùm duos priores respectus, potest esse motivum formale.

Responsum. Etiam respectu primo & secundo, non posse revelationem passivam habere rationem motivi formalis. Et sicut connotatum extrinsecum non est ratio formalis libertatis Divinæ; ita nec revelatio passiva, comparata ad DEUM testificantem habebit rationem motivi formalis.

Instat. Revelatio Divina creditur vel saltem credi potest fide Divinâ, sed non creditur ut objectum materiale. Ergò ut formale.

Respondetur. Hoc argumentum supponere hanc Majorem: quòd creditur, creditur vel tanquam materiale vel tanquam formale, quæ Major falsa est, quia potest credi aliquid tanquam Connotatum formalis. Negatur item quòd revelatio passiva, non possit esse id, quod creditur adeòque objectum materiale; licèt revelatio activa credatur tanquam objectum formale, dum assentior mysterio revelato.

Addo contra eundem. Rigorosè loquendo non credere nos propter connexionem revelationis Divinæ quâ talem, sed propter id quod connectitur, hoc autem quod connectitur tanquam ratio motiva, est revelatio activa, quod connectitur tanquam connotatum, est revelatio passiva.

Instat Primò, Haunoldus lib. 3. num. 93. Fides reducitur ad verbum Dei & verbum Dei est causa & virtus causativa fidei, nec aliter reducitur ad Auctoritatem, quàm ad ipsam loquelam.

Respondetur. Fidem reduci in verbum Dei tanquam causam fidei verbum Dei accipiendo pro revelatione activa, in quam æquè ac in Auctoritatem Dei, reducitur fides. Sed Nego quòd agat de veritate passiva, quæ quia est quid creatum, non potest DEI Auctoritati æquiparari.

Instat Secundò. Illud tenet se ex parte motivi respectu fidei, per quod in ordine ad nos, ad impetrandum assensum fidei quâ talem, connectitur prima veritas, cum objecto. Atqui hoc facit revelatio activa. Ergò.

Respondetur. Minorem & Conclusionem esse veram de Revelatione activa, quæ habet rationem connexionis cum objecto; cum Revelatio passiva, habeat tantùm conditionem applicandi illam connexionem: unde & objectis quæ scit DEUS, non possumus assentiri nisi aliquid superveniat, per quod nobis innotescat hoc DEUM scire, sed id quod innotescentiam facit est Revelatio activa, applicata per passivam.

Instat Tertiò. Syllogismum qui saltem virtualis est in actu fidei ingreditur Revelatio. Ergò est motivum.

Respondetur. Id verum esse de revelatione activa, nam passiva tantùm applicat Activam.

Addo. Imaginabile quidem esse, quomodo ad actum supernaturalem sufficiat unum principium supernaturale eò quòd tribuat vires naturali, illudque elevet; sed quomodo præmissa involvens aliquid increatum, tribuat vires præmissæ involventi aliquid creatum, non constat; imò nec tribuere debet, ne Conclusio sequatur debiliorem partem; hinc & assensus, qui fieret propter aliquid Divinum, non esset Theologicus, si unà misceatur aliquid creatum, tanquam motivum.

DISPUTATIO II.

De objectis Fidei in Particulari.

QUæ in præsenti tractabuntur, solent ab aliis expediri sub titulo Revelationis, quænam sit sufficiens ad fidem? commodè tamen sub dicto titulo continebuntur, præcipuè post tractationem de objecto fidei, in communi.

QUÆSTIO I.

An Privatim Revelatum sit Objectum Fidei Divinæ?

IN præsenti, per privatam Revelationem non intelligitur Revelatio facta uni, vel aliquot personis. Nam colloquium Angeli cum Beatissima, erat Revelatio olim facta, uni personæ, de qua tamen nemo dubitat, quòd sit Objectum fidei. Non item nomine Revelationis publicæ, intelligitur hîc & nunc facienda revelatio, quæ sit in bonum Ecclesiæ, vel pluribus in eadem communitate facta: nam utrumque hoc publicitatis genus, pro præsenti materialiter se habet, nec excedens limites privatæ revelationis. Hinc nomine Publicæ revelationis, intelligitur, quidquid proponit, vel postmodum proponet Ecclesia, omnibus universaliter credendum, tanquam contentum in Scripturis & Doctrina Patrum; nomine autem Privatæ revelationis intelligitur quæcunque alia.

DICENDUM est. *Privatim revelatum esse Objectum Fidei Divinæ.* Est Conclusio Suarez, Vasques, post illos Lugonis disputatione 1. sectione 11. Amici disputatione 2. sectione 3. Koninck disputatione 9. dubitatione 6. Ripaldæ disputatione 7. num. 7. Arriagæ, Oviedi. Contra Magistrum, Canum, Bannez, Sotum, & Valentiam hîc disputatione 1. quæst. 1.

PROBATUR Primò. Auctoritate Tridentini, cujus sessione 6. canone 16. est talis Textus. *Si quis magnum illud usque in finem perseverantiæ donum, scilicet certò habiturum absolutâ & infallibili certitudine, dixerit, anathema sit.* Ibidem autem capite 12. cùm definiisset quòd nec de prædestinatione, nec de Confirmatione sui in gratia, quisquam certò statuere possit, *Nisi*, inquit, *ex speciali revelatione; sciri non potest, quos Deus sibi elegerit.* Ubi utroque loco supponit Tridentinum, esse falsam hanc propositionem, Nempe ex speciali revelatione sciri non posse, quos DEUS sibi elegerit: quæ scientia non est evidentia, cùm sit tota ex revelatione. Ergò erit scientia latiùs sumpta, pro quacunque cognitione certa, adeoque & cognitione fidei. Mentem hanc fuisse Patrum testatur Catharinus, qui eidem Concilio interfuit, citatus à Lugone.

PROBATUR Secundò Ratione. Cui unitur ratio formalis fidei Divinæ, illud est Objectum fidei Divinæ, hoc enim intelligitur nomine hujus Objecti. Sed privatim revelato, unitur ratio formalis fidei Divinæ: quia ratio formalis fidei Divinæ, est Dei dictio, quæ unitur privatim revelato: supponitur enim dictum à Deo, etsi non diceretur, hoc ipso non esset privatim revelatum. Resolvitur hæc ratio in hoc principium: Impossibile est eandem rationem formalem assentiendi, convenire diversis materialibus, & esse quidem uni rationem assentiendi, non esse autem alteri rationem assentiendi. Sicut impossibile est, ut animalitate & rationalitate constituatur, Petrus in ratione hominis, & idem non constituatur Paulus; hinc si eadem ratio formalis assentiendi convenit tam publicè quàm privatim revelato, nempe veritas prima attestans, utrique erit ratio formalis assentiendi. *Neque valet si dicas*, quòd eadem albedo posita in pariete de albet parietem; posita autem in Angelo, non dealbet Angelum: ità veritas prima conjuncta publicè revelato, extrahet illud ad rationem formalem Objecti fidei, non autem conjuncta ptivatim revelato. *Disparitas enim est.* Nam formæ Physicæ, qualis est albedo, non hoc ipso quia uniuntur alicui subjecto, supponunt illud capax; etsi junguntur subjecto incapaci, non tribuunt ei denominationem, ad quam tribuendam ordinantur. Formæ autem Logicæ seu rationes assentiendi, hoc ipso quia uniuntur per copulam Logicam, hoc est per particulam *Est*; supponunt illud objectum esse capax illius formæ: quia si posita unione per copulam *Est* inter objectum & rationem assentiendi, non esset capax objectum assensûs; posita illo esset copula *Est* ut supponitur; non posita autem, quia cùm id non sit de materiali verum, quod dicit formale, non potest illic esse ex parte objecti particula *Est* sed particula *Non est.* Quod si hoc ipso, quia uniuntur formæ Logicæ, supponunt subjectum capax, non ita se habebunt ac formæ physicæ. Si non ita: quamvis physicæ non semper suam denominationem tribuant, semper tribuent Logicæ, adeòque erunt ratio assentiendi.

PROBA-

Probatur Tertiò. Ut aliquid sit objectum fidei, non est necesse ut verbi gratiâ in oriente dicatur: quia hoc est extrà rationem formalem motivam fidei. Ergò nec est de ratione fidei publicè revelari; quia hoc ipsum publicum, est extra rationem assentiendi & motivam fidei, sicut & ipse locus.

Confirmatur. Vera est hæc universalis: Omnis assensus supernaturalis factus propter Auctoritatem Divinam, est assensus fidei Divinæ: continet enim definitionem & definitum. Ergò si illam negas, da quam placet: modò nihil contineat, nisi quod est verè objectum formale fidei, tenens se præcisè ex parte Auctoritatis Divinæ; ex qua tamen sequetur privatim revelatum posse credi fide Divinâ; posita autem veritate illius Majoris universalis; sequitur omnes particulares in illa contentas veras esse: atque adeò assensum factum Privatæ revelationi, esse assensum fidei Divinæ: fit enim etiam hîc, propter Auctoritatem Divinam.

Respondebis Primò. Privatim revelatum, si proponatur ab Ecclesia credendum, transire in objectum fidei Divinæ.

Contra, quia privatim revelato, vel accedit ratio formalis assentiendi seu motivum fidei posita illa propositione, informans privatim revelatum, cum antea illud non informarit; vel non accedit. Si accedit. Ergò vel de novo aliquid revelatur Ecclesiæ, cujus revelationis nullum fundamentum. Vel ipsa Auctoritas Ecclesiæ, est objectum formale fidei, quod impugnatum est. Si autem non accedit, & tamen supponitur esse objectum fidei. Ergo in ante supponebatur habere hanc rationem, adeoque etiam in ante, erat quantum ex illo credibile fide Divinâ. Deinde ita se habet privatim revelatum per ordinem ad propositionem Ecclesiæ; sicut & alii articuli, de novo in Tridentino definiti; qui tamen articuli, ante propositionem Ecclesiæ, erant ex objecto de fide. Ex quo etiam deduci solet credenda, quoad esse explicitum, successu temporis crevisse, sed non quoad esse revelatum successu temporis. Ergo & privatim revelatum, ex parte objecti erit de fide, ante propositionem Ecclesiæ.

Respondebis Secundò. Privatim revelatum, si postea publicâ revelatione reveletur, transit in objectum fidei.

Contra. Non indiget privatim revelatum ut transeat in objectum fidei publicè revelari, cùm ante publicam revelationem, supponatur jam (ex dictis) præinformatum ratione Formali.

Respondebis Tertiò. Sufficit, ne privatim revelatum sit objectum fidei, quòd scilicet privatim & publicè revelatum, differant conditione ex parte Objecti se tenente.

Contra. Negatur illas conditiones ex parte objecti se tenere. Et posito, quòd se tenerent, urget Ripalda, non esse rationem, cur utramque hanc diversitatem fides eadem complecti non possit.

Objicit Primò. Valentia varias Auctoritates, in quibus dicitur, fidem fundari super fundamentum Apostolorum, in montibus Sanctis. Subditur enim: Dominus narravit in Scripturis populorum, &c. adeoque publicè.

Respondetur communiter. Hæc omnia procedere de fide Universali; quo etiam modo intelligendus est S. Thomas, hîc quæstione 5. articulo 3. Et prima parte, quæstione 1. articulo 8.

Objicit Secundò. Non credens privatæ revelationi non est hæreticus: hæreticus autem est, qui discredit objecto fidei Divinæ. Ergò privata revelatio non est objectum fidei Divinæ.

Respondetur. Ly Hæreticus, secundùm communem acceptionem, notat contumaciam in discredendo objecto fidei Divinæ, prout propositio ab Ecclesia tanquam credendo ab omnibus; consequenter cùm privata revelatio non sit talis, illi discredens, non erit vocandus Hæreticus. Exinde tamen non sequitur, quòd illud objectum non possit credi fide Divinâ.

Objicit Tertiò. Si privatim revelatum esset articulus fidei, daretur ansa multis illusionibus, prætensionibus Spiritus privati &c.

Respondetur. Dandam ansam, si esset credenda imprudenter, & non habitis sufficientibus motivis credibilitatis, secùs si oppositio modo fiat. Spiritus etiam privatus, intantùm malus est, inquantùm non se subdit Ecclesiæ, quòd in præsenti non dicitur. Hinc si privatim ut præsumitur revelatum, damnaret Ecclesia, deberet censeri non revelatum, ob infallibilem Spiritûs Sancti assistentiam, quam in decernendo habet, non enim posset damnare, si verè esset revelatum.

Resolvenda sunt insuper aliqua quæsita.

Quæres Primò. *An Dei revelatio privata, possit obligare ad exhibendum assensum, sub peccato infidelitatis, quamvis non proponatur ab Ecclesia?* Si procedat quæsitum de eo, cui fit revelatio.

Assero Primò. *Posse interdum illum obligari ad exhibendum assensum.*

Ratio, quia improbabile est, quòd Prophetæ, quibus immediatè DEUS revelabat, non fuerint obligati ad credendum; quòd enim DEUS illos mitteret ad idem publicandum, id non auget majorem obligationem: quia ille animus publicandi, est totaliter extra rationem formalem fidei. Aut urgebit argumentum à pari: obligat revelatio postea publicanda ut illi credatur. Ergò & privatim potest obligare.

Assero Secundò. *Posse interdum non obligari eum cui fit revelatio, ad exhibendum assensum, imò obligari ne illum exhibeat.*

Ratio, quia potest evenire, ut aliquis non habeat sufficientia motiva credibilitatis, quòd Sathanas non se transfigurarit in Angelum lucis.

Jam autem unusquisque obligatur ad prudenter in rebus agendum; & eò majori obligatione; quò majorem rem aggreditur; qualis est exhibitio assensûs, nonnisi Deo debiti.

Assero Tertiò. *Etiam positis motivis credibilitatis, quòd Deus aliquid testetur non est obligatus, Cui revelatur, ad positivè semper præbendum assensum, licèt sit obligatus ad non dissentiendum.*

Ratio, quia præceptum fidei ad positivos actus semper non obligat, nisi cùm urget præceptum; licèt obliget ad negativum, hoc est ad non dissentiendum; quod etiam evenit circa publicè revelata. Si autem procedat quæstio non de eo cui fit revelatio, sed de aliis.

Docet Lugo, nunquam aut rarissimè obligari ad credendum objectum revelatum. Probat; quia nimirum quamdiu aliquis mihi nullo modo loquitur, nec mediatè nec immediatè, is non exigit à me fidem; possumque me circa ea objecta negativè habere, tanquam circa id, quod ad me non attinet, etiamsi concurrant tot motiva, ut non possim dubitare de veritate Revelationis & Rei veritate. *Hæc ratio*

Non Satisfacit. Quia quamvis non concedatur obligatio positivè eliciendi actus fidei, id non provenit ex allato fundamento: Certè enim si Paulus immediatè aliquid dicat Petro, & tamen Pauli Auctoritas apud me æstimetur; si mihi Petrus referat id dixisse Paulum, nec prudenter negare possim illum hoc dixisse, non minùs à me exigit fidem illius Auctoritas, quàm si sermonem ad me direxisset, omni eo eventu, quo si mihi immediatè locutus fuisset, deberem ei credere. *Ut difficultati solutio detur.*

Assero Primò. *Qui motiva credibilitatis habet, quòd revelatio privata verè peracta fit, tenetur non discredere.*

Ratio. Quia præceptum de non neganda Auctoritate Divina, est negativum, adeòque semper obligat, ubi innotuerit intercessisse Auctoritas Divina, ut hîc per motiva credibilitatis innotescit.

Assero Secundò. *Ex objecto loquendo, non intervenire obligationem ullam, positivè credendi.*

Ratio, quia non videtur unde oriatur obligatio illa: neque enim hoc ipso quia DEUS revelat aliquid, format simul præceptum credendi quoad omnes.

Assero Tertiò. *Ex subjecto intervenire posse obligationem positivè credendi revelationi privatæ, in circumstantia sufficientium motivorum credibilitatis.*

Ratio, quia potest specialis dari instinctus, talem obligationem inducens, aliæque circumstantiæ.

Quæres Secundò. *Revelationi privatæ ex habitu ne fidei præbetur assensus, dum præbetur?*

Assero Primò. *Is cui revelatio facta est, ex habitu fidei assentitur.*

Ratio. Quia habitus extendunt se ad id in quo reperiunt rationem suam formalem motivam; habitus autem fidei in illo cui revelatur circa illam privatam revelationem, reperit suum motivum nempe Ly: *Deus dixit.*

Assero Secundò. *Eos qui habent motiva sufficientia credibilitatis de revelatione privata, quantumvis ad illos non sit directa revelatio; nihilominùs illi assentiri possunt, ex habitu fidei.* Hæc assertio contra Lugonem.

Ratio. Quia ex habitu fidei assentiri potest Revelationi privatæ is, ad quem est directa. Ergò & alii quibus sufficienter proponeretur, vellentque consentire: nam in utrisque reperiet Habitus suum Formale. Et sicut Habitus Metaphysicæ æque inclinat ad assensus Metaphysicos, sive ad me direxerit Aristoteles notitiam suæ Metaphysicæ sive non; ita & in præsenti.

Dices cum Lugone. Ille assensus non potest resolvi ultimò in revelationem mediatam vel immediatam Dei; sed deberet resolvi in Auctoritatem humanam, non resolveretur in mediatam: quia hæc nulla, cum DEUS nullum nuntium ad audientem miserit, nec iis loqui voluerit. Non in immediatam præteritam: quia hæc non constat immediatè ex terminis, etiam obscurè quibus narratur, sed solùm constat ex narratione referentis.

Respondetur. Illam Fidem resolvendam esse in Revelationem præteritam; quæ seipsâ movet, licèt prærequirat narrationem ejus, verbi gratiâ, cui facta est tanquam motivum credibilitatis, rationemque applicantem quòd facta sit Revelatio.

Assero Tertiò. *Casu quo tamìs, cui facta est revelatio privata immediatè, quàm alii, quibus non est facta, velint illam credere, non habendo tamen sufficientia motiva credibilitatis non assentirentur tunc fide Divinâ illi objecto.* Est assertio contra Lugonem.

Ratio, quia non potest movere sese habitus fidei etiam ad objectum revelatum, nisi præmotus, ita, ut indiget promoveri; sicut enim intellectus non potest moveri ad verum, nisi sibi proponatur, nisi illud apprehendat natura, sic nec Fides; quod ei commune est cum aliis potentiis & habitibus. Sed eo casu non habet habitus fidei requisita, in quibus in actum exire possit; quia prudentia supernaturalis etiam actum fidei dirigit; non dirigit autem sine sufficientibus motivis credibilitatis, simpliciter autem ille actus imprudenter fieret: imperaretur enim firmissimus, sine debito fundamento.

Dices Primò. Omnino ad illum assensum debere dari quartum habitum Theologicum.

Respondetur. Quod non. Quia ille assensus

assensus erit naturalis, ad quem tamen sufficit ipsemet intellectus, assumens pro motivo dictam Revelationem.

Dices Secundò, Actum illum fidei non fore simpliciter fidei, nec posse denominare fidelem, idque ideò quia modus assentiendi ex fide importat assensum firmissimum.

Respondetur. Fidelem non denominat in præsenti materia, nisi actus supernaturalis, prædictus autem actus, esset ut dixi, merè naturalis.

Dices Tertiò. Ab eodem habitu possunt elici actus non solùm perfectissimi; sed etiam minùs perfecti, ut patet in charitate, quæ non semper vult æqualiter placere Deo: interdum enim amat Deum super omnia, ubi est nonnisi obligatio præcepti gravis, qui est imperfectior: interdum autem ita amat, ut se extendat etiam ad ea, ubi non est obligatio gravis. Possum item Petro assentiri firmiter, si mihi clarè constet de ejus testificatione; non ita autem perfectè, si mihi minùs clarè constet. Ergo etiam poterit à fide elici illic assensus, quamvis non habeantur motiva sufficientia credibilitatis, vel poterit etiam positivè discredi alicui objecto parvo quantumvis revelato.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nihil deest habitui charitatis, quominus ad illum actum nonnisi mortalium exclusivum se extendat; deest autem (ex dictis) fidei, directio prudentiæ supernaturalis, consequenter imperium assensûs firmissimi. Deinde cùm actus amoris sit actus liber, potest pro sua parte ipsa potentia elicitiva illius, & habitus, movere se vel non movere, modò servetur substantialis charitas, non recedendi à DEO tanquam ultimo fine. Quia autem actus fidei est actus imperatus quidem à voluntate, elicitus tamen ab intellectu elevato, qui est potentia necessaria, hinc si habeat omnia requisita ad assentiendum, necessariò debebit assentiri, nisi motivum ipsum abjiciat, consequenter sive sint credenda quoad Materiam magna, sive non, necessariò credi debent, si habeantur requisita, necessariò inquam credi debent, (dum creduntur) actu certissimò.

Rursùs Substantialis charitas est in constitutione Dei tanquam ultimi finis, quod stat cum hoc, quantumvis aliquis amet peccata venialia. Jam autem substantialiter fides stat in hoc, credere scilicet DEO dicenti; & quia tam parva quàm magna dicit, si ei in parvis non credas, impetis ipsum substantiale fidei; ad eum modum quo impeteres, si vi charitatis non tantum deberes Deum tanquam ultimum finem constituere, sed ab illo non deviare, tunc enim, non detestatio venialis, ageret contra substantiam charitatis. Denique quia Veritas cùm in indivisibili consistat, hinc æquo pondere, vel magno vel parvo objecto se conjungit; & si semel est ratio assentiendi verè, semper erit. Hinc principium: Omne totum est majus suâ parte, æquè tenet de ligno centum palmari, atque de ligno monopalmari; Bonitas autem licèt in Entitate sit indivisibilis, nihilominus in modo opponendi se oppositio, non æquè se habet; minus enim minori, magis se opponitur majori. Si autem ejus oppositio non in indivisibili consistit, poterit salvo substantiali charitatis, fieri oppositio mortali, quin fiat venialis: licèt hanc majorem vel minorem oppositionem, excludat prædicamentum veri, competens fidei. Huc etiam pertinent moralitates: quia Charitas Theologica est quædam amicitia DEI ad nos & nostri ad Deum. Ratio autem in humanis amicitiæ vendicat, ut leves offensæ non veniant in considerationem & dissolutionem amicitiæ: fides autem datur tanquam assensivum Auctoritati Divinæ: hinc ubicunque illa reperitur, habetur hoc, ad quod ex essentia sua ordinatur, reperitur autem, etiamsi Deus parva dicat. Unde etiam in humanis, levioribus offensis, non solvitur amicitia: semper autem est læsio Auctoritatis non credere, seriò affirmanti. Denique potest disparitas peti ex fide, quæ docet, quòd committens veniale non amittat charitatem; indefinitè autem docet, quòd non credens Deo sit infidelis, ex quo inferimus amittere fidem, qui discredit.

QUÆSTIO II.

An mediatè Revelatum sit Objectum Fidei?

NOmine Immediatè revelati venit aliquid in seipso revelatum: nomine autem Mediatè revelati, venit, cùm aliquid revelatur non in seipso, sed nonnisi in alio.

Revelatio mediata dupliciter fermè dividi potest in Revelationem mediatam confusam, & in revelationem mediatam virtualem.

Mediata revelatio confusa est, cùm aliquid Deus, in alio explicitè revelato, nonnisi implicitè revelat aliud. Revelatio autem mediata virtualis est, cùm in alio actu revelato, aliud nonnisi tanquam in radice & exigitivo revelatur. Hæc ipsa Revelatio mediata confusa, dividi potest in Revelationem definitionis in definito, in Revelationem partis in toto, in Revelationem particularis in universali. *Prioris* exemplum est, cùm revelatur Christus, verbi gratiâ, esse homo, confusè revelatur, quòd sit animal rationale. *Secundæ* exemplum, cùm revelatur quòd Christus sit homo, revelatur confusè quòd habeat animam, & hæc revelatio revocari quidem posset ad priorem: nam inter modos definiendi, est definitio per partes physicas: quia tamen in hac posteriori non attenditur ad utramque partem; sed attenditur nonnisi ad unam: cùm tamen definitio utrâque parte constituatur; ideò adhuc hi modi distingui possunt. *Tertiæ* revelationis exemplum est:

Omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit; in qua universali confusè revelatur hæc particularis: Petrus invocans nomen Domini salvus erit.

Hâc explicatione terminorum peractâ. *Sit*

DIFFICULTAS I.

An Revelato Definito sit de Fide Definitio?

AFfirmat Communis sententia. Negat Arriaga; prima parte disp. 1. & hic disp. 6.

DICENDUM est. *Revelato definito, esse de fide definitionem.* Supple si habeatur illius definitio. In idem recidet si dicas universaliter: Revelationem confusam sufficere ad fidem.

PROBARI solet primò Conclusio. Quia immediatè revelatum, est objectum fidei Divinæ: Confusè autem revelatum est immediatè revelatum: quia objecta confusæ revelationis, immediatè continentur in revelato distinctè.

RESPONDERI posset. Argumentum non concludere: nam tota ista immediata continentia, fundatur nonnisi in identitate reali, quæ per arguentes non est sufficiens ut fundet articulum fidei: nam risibilitas est idem realiter cum esse hominis: nihilominùs tamen per arguentes, etiamsi sit de fide Christum esse hominem, non est de fide esse risibilem.

PROBAT Secundò Suarez. Divina revelatio cadit super omnia sub illa universalitate contenta *adde* cadit supra totam Entitatem. Significatur enim nobis verum judicium DEI de adæquato objecto illius revelationis; & cùm in Deo non sit cognitio confusa, judicium illud DEI attinget, omnia illa contenta.

RESPONDERI posset. Argumentum multum probare: quia probaret etiam risibilitatem Christi, esse de fide quod negant oppositi: non enim datur in Deo revelante Christum esse hominem, confusa cognitio & non adæquatè attingens objectum; cùm tamen in objecto quod est homo adæquatè attacto, contineatur risibilitas. *Hinc aliter*

PROBATUR Tertiò Conclusio. Tum quia si confusè revelatum non esset de fide, verbi gratiâ revelato hoc, quòd Christus sit homo, si non esset de fide, quòd sit animal rationale, id ideò esset: quia quòd homo sit animal rationale, nullô modô id constat per revelationem, quamvis in re ipsa verissimum sit, hominem esse animal rationale. Sed hoc non obest: sufficit enim de hoc evidentia Metaphysica. Quod ipsum probatur. Non est major necessaria evidentia ad assentiendum esse revelatum, quòd Christus sit animal rationale; quàm sit necessaria evidentia, quod hoc DEUS dixerit, verbi gratiâ Christum esse animal rationale, sed ad hoc sufficit evidentia moralis, sita in ipsismet motivis credibilitatis. Ergo multò magis sufficiet evidentia Metaphysica. Quando autem ad hoc recurrit Arriaga: Motiva credibilitatis habere aliud objectum, id non convincit, quia motiva ad hoc adhibentur, & ea intentione assumuntur, ut manifestent, Ly *Deus dixit*; quod respicit Fides. Et quamvis haberent aliud objectum rediret argumentum: cur tamen sufficiat antecedentia illorum motivorum habentium nonnisi moralem evidentiam, & cur in præsenti non possit sufficere evidentia Metaphysica. Etsi per ipsum Arriagam ut assentiamur DEUM esse veracem, sufficit, ut antecedat cognitio naturalis, quamvis illa non sit evidens ut ipse vult hic disp. 1. num. 66. multò magis sufficiet evidentia hæc, quòd homo sit animal rationale. Tum quia ad credendum, quòd homo sit animal rationale, nec deficit objectum formale, supponimus enim DEUM revelando, quòd Christus sit homo, simul revelare quòd sit animal rationale. Nec deficit ipse habitus: quia hic extendit se, ad quodcunque revelatum, & dictum à Deo. Nec deficit prudens fundamentum imperandi hunc actum, quòd Christus sit animal rationale: habetur enim fundamentum in ipsamet evidentia Metaphysica. Ergò credi illud poterit fide Divinâ.

Tum quia esse revelatum quod est revelatum; sufficit ad esse revelatum; sed si reveletur definitum, revelatur & definitio, quod ipsum probatur, quia quando Divinus intellectus in dicendo ad intra, & noscendo, præscindere etiam virtualiter non potest; (suppono enim nunquam Deum formaliter præscindere) eorum uno revelato manet revelatum & aliud. Sed definitionem à definito, totum à partibus simul sumptis, nec virtualiter potest præscindere Deus, quia nec nos. Ergo. Et quamvis certum sit quòd pars comparata ad totum distinguatur inadæquatè ab eodem: quia tamen totum ab illis simul sumptis in sui notitia non præscindit, fit ut si totum reveletur, revelentur & partes.

OBJICIT Primò Arriaga. Vi hujus doctrinæ sequitur, quòd sit de fide Ciceronem esse conceptum in Originali; quia omnis homo concipitur in Originali; & Cicero etiam est homo, & tamen non est de fide absolutè illum esse conceptum. Si enim substantia conceptionis, non est de fide, quomodo circumstantia conceptionis, hoc est, peccatum Originale illum habuisse, erit de fide.

RESPONDETUR. Hoc argumentum potiùs spectare ad hoc: An revelato Universali revelentur particularia, de quo infra. Deinde argumento negari posset Consequentia: nam major est certitudo hominem esse animal rationale, quàm Ciceronem exstitisse. Hinc quamvis circa originale Ciceronis, non posset exiri in actum fidei; posset exiri quòd Christus, quem fuisse hominem constat ex fide; sit animal rationale.

nale. Quod attinet ad ipsum medium terminum propositum, dici non potest esse de fide, sed nonnisi conditionatè Ciceronem sub nomine Ciceronis fuisse in originali conceptum: quia in Universali illa: Omnis homo exceptâ Beatissimâ & Christô nascitur in originali physicè spectata, includitur etiam Cicero. Sed non est absolutè de fide: quia ipsa conditio, sub qua transire iste actus debuit in absolutum, non est nobis ita certa moraliter, ut omnem formidinem expellat: fortè enim Cicero ita se habet sicut Æneas, de quo fabulam nonnisi retexuisse Virgilium, multi autumant. Cæterùm quæro: An ipsi arguenti sit de fide se esse in originali conceptum. Non potest esse: quia illi non est de fide quòd sit homo, si non est de fide: quomodo credit illum articulum omnes homines concipiuntur in originali? imò nec illam universalem credere poterit; quòd sint homines, nec est de fide quid sit homo, fortè enim Scriptura est locuta de aliquo alio Ente, quod homo est, & non de eo, quòd à nobis accipitur nomine hominis. *Hoc tamen*

Addo. Casu, quo aliquis ita assentiretur ex particulari sui dispositione historiis, ut illis omnem prudentem formidinem pelleret, talis assentiretur actu fidei, quòd sit Cicero in originali conceptus. Supposito quòd ex objecto etiam exstiterit, idque ob rationem supra secundo loco allatam; præcipuè, cùm sicut motiva credibilitatis, non requiruntur respectu omnium æqualiter evidentia, modo motivum fidei sit Objecto credendo conjunctum; ita & in præsenti, posset illi sine formidine esse nota existentia Ciceronis, non nobis aliis. Supposito quòd ex objecto ille exstiterit, nihil deerit quominus ponat actum fidei. Nam & prudenter sibi imperabit assensum fidei, & illum elicere poterit ipse habitus, cùm supponatur objectum in re esse revelatum. Diximus autem non esse universaliter de fide, per actum absolutum elicienda, quòd Cicero exstiterit sub nomine Ciceronis. Sed si veniat nomine hoc: quicunque ille cujus Orationes circumferuntur, cùm nobis evidens sit illum exstitisse & hominem fuisse; erit etiam de fide illum sic sumptum, conceptum fuisse in originali, credendo id fide absoluta.

Objicit Secundò idem. Cùm Consequentia sequatur debiliorem partem, quomodo Consequens potest esse certius, quàm una præmissa, quæ tamen non est certa.

Respondetur. Quamcunque præmissam, modò ex objecto sit revelata, prudenterque proponatur, fore de fide.

Objicit Tertiò. Non est determinatè de fide, quòd hic vel ille sit baptisatus: quia non est de fide, hoc quod video esse verum hominem. Ergò erit de fide solum sub conditione. Imò nec id tenetur credere fide Divinâ ipse baptisans: quia non tenetur credere se verè baptisare. Ergò nec puerum verè baptisari: ea enim duo idem sunt. Antecedens probatur. Nam non tenetur credere fide Divinâ se verè loqui: Ubi enim id est revelatum. Ergò nec tenetur fide credere, se verè baptisare: nam baptisare includit, loqui.

Respondetur. Fore solùm de fide sub conditione, quòd sit aliquis baptisatus, quousque judicio prudenti non fuerit determinatum, illam conditionem legitimè scilicet baptisandi, transisse in absolutam. Quod judicium prudens, potest formare ipse baptisans, qui cùm certus sit physicè se loqui: Certus item physicè hunc quem baptisat esse hominem &c. fit ut illis suppositis, possit sibi imperare actum credendi, quòd hic sit verè baptisatus, supposito quòd ipse habitus sit capax extendi ad credenda revelata, & quamvis non sit revelatum immediatè quòd baptisans loquatur, quia tamen est de fide, omnem hominem proferentem debitè verba, & applicantem materiam, baptisare, cùm illi evidens sit quòd proferat verba, evidens erit, etiam se fuisse contentum in illa Majori revelata, adeòque erit illi de fide, quòd sit baptisatus, consequenter quòd ille sit baptisans, erit illi revelatum mediatè.

Objicit Quartò. Licèt sine dubio, sint vera ea omnia, quæ sunt re ipsâ identificata cum revelatis: tamen non omnia quæ sunt vera, sunt de fide, ea scilicet, de quibus nullô modô constat per revelationem, quòd identificentur revelatis; non constat autem de fide, quòd hic & nunc non sit error in definitione hominis, ideòque definitum erit de fide, non definitio. Nam de fide est fuisse columbas in templo, quis quæso jam inde inferret, quæ sit definitio columbarum? summum inde infertur fuisse id, quod per hunc conceptum intendimus, declarare.

Respondetur. Si neque per revelationem, nec aliunde certo constet, quòd aliquid identificetur revelatis, & quòd ab illis præscindere non possit; tunc illud non poterit esse de fide, secùs si prædicta reperiantur. Constat autem aliunde quòd homo sit animal rationale, & quòd hæc præscindi non possint. Illud quòd dicitur de columbis non tenet. Nam aliud est ex definito revelato inferre, quæ sit definitio revelati, quod nos non dicimus, experimurque nos non posse inferre, & aliud, supposità certò definitione, verâ ex objecto, habere definitionem pro re revelata, quod solùm dicimus ob rationes allatas. Hinc si haberemus certam definitionem columbæ ac hominis, etiam illa definitio revelata foret. Quæ incertitudo definitionis columbæ vel exinde oritur: quia non habemus ita exploratas proprias præcipuè internas columbæ operationes ac nostras, & tamen

men ex operationibus devenimus in notitiam principiorum, ex principiis in notitiam prædicatorum constitutivorum, quæ sunt definitiva rerum.

Instat. Corpus est in loco formaliter per Ubi accidentale modale, nec tamen ideò de fide est Christum in templo habuisse Ubi distinctum.

Respondetur. Non est æquè certum, Ubi esse modalitatem ac hominem esse animal rationale: hinc non habetur fundamentum sufficiens imperandi actum fidei circa Ubi modale Christi, in templo. Casu autem, quo alicui certum id esset, & ex altera parte DEUS etiam sentiret, esse in loco, perfici nonnisi per Ubi modale, tunc ad credendum hoc Ubi, exporrigeret se fides, ut in simili dictum supra. Quando autem addit, aliud esse rem includi virtualiter in materia de fide, & aliud eam inclusionem esse de fide. Ad hoc dici potest, hæc quidem distingui, sed ubi aliunde constiterit, esse hanc inclusionem; etiam illa inclusio, erit de fide.

Objicit Quintò. Repugnat esse de fide identitatem unius cum alio, si ea identitas non est revelata. Atqui revelato verbi gratiâ Ly Homo, non revelatur identitas illius cum animali rationali: universaliterque, quando duæ veritates solis vocibus differunt, tunc sine dubio una in altera revelatur. Nam si de fide est esse gladium, de fide est esse ensem.

Respondetur. Negando, quòd revelato Ly Homo, non reveletur identitas illius cum animali rationali: quia ab animali rationali, non est præcisio hominis, hinc si unum reveletur, revelatur & aliud; nec apparet quî ex objecto sit major identitas inter ensem & gladium, quàm inter hominem & animal rationale in ordine ad hoc, quòd neutrum illorum ad invicem præscindi possit; si autem præscindi non potest, revelatur; dictum enim supra, ea quæ à se non præscindunt, semper revelari unà.

DIFFICULTAS II.

An Universali revelato sint de Fide Particularia?

REvelatio in Universali, est revelatio particularium in confuso, quæ phrasis rigorosè loquendo non deberet à nobis acceptari; ne hac phrasi videamur consentire cum iis, qui dicunt, quòd Universale, nihil aliud sit, quàm singularia confusè cognita. Quia tamen usus obtinuit revelationem Universalem confusam appellare, cum multis præstabit loqui. Potiùs enim deberet appellari revelatio in toto potestativo. Porrò universalem revelationem, sufficere ad credenda particularia docet Suarez, Valentia, Lugo; quamvis cum aliqua restrictione. Et Ripalda disp. 8. numero 51. Negat disput. 6. Arriaga.

Examinanda argumenta utriusque partis. Affirmativæ partis.

Primum Argumentum est. Quando aliquid revelatur à DEO, revelatur ejus essentia Physica & Metaphysica, licèt non ita distinctè: quia essentia non distinguitur à re revelata. Unde Deus revelans Christum esse hominem, revelat eo ipso, illum habere corpus & animam. Ergo qui revelat Universalem, revelat ibi omnia singularia, quæ sunt quasi partes componentes illam collectionem universalem. Quod ipsum Confirmatur: quia Sacerdos baptizans puerum aquâ ex mari haustâ, non potest sine Hæresi negare hunc puerum esse baptizatum, & tamen hoc nescit, nisi revelatione universali.

Respondet huic argumento Lugo. Quòd scilicet negans hunc puerum esse justificatum, non videatur esse hæreticus: nam hæreticus is solùm est, qui negat id quod tota Ecclesia Catholica credit, quæ nonnisi sub conditione credit hunc infantem esse justificatum. Imò ipse baptizans potest cogitare, quòd aqua illa verbi gratiâ non sit naturalis, sed quod dæmon supposuerit artificialem, nec constat de fide, dæmonem id non fecisse. *Hæc responsio*

Non Satisfacit. Quia licèt nolens credere Parochus puerum à se baptizatum esse justificatum, non foret hæreticus, saltem committeret peccatum infidelitatis. Quod si committit peccatum infidelitatis, apparet quòd sit non crederet, foret infidelis, adeòque illam particularem esse de fide. Illud de aqua non tenet: quia non adfert prudentem formidinem: sicut quando audita est vox de cœlo: Hic est Filius, ut inquit ipse Lugo, potuissent Apostoli formidare: An ibi non sit alius qui ab ipsis non videretur, sed tantum à Moyse & Elia. Item an dæmonis ope voces illæ formatæ non fuerint: quæ tamen omnia non oberant, ne tunc elicerent actum fidei Apostoli: eò quòd non possent habere formidinem prudentem, quam nec in dicto casu habet Parochus. *Hinc*

Responderi potest argumento Negando Consequentiam. Ratio quia totum à partibus simul sumptis collectivè non potest præscindere. Hinc uno revelato & aliud revelatur; universale autem præscindit à particularibus. Rursùs in particulari sunt duo: unum, Natura; & aliud, hæccceitas. Licèt ergo revelato Universali reveletur natura, non tamen revelatur hæccceitas, seu particularitas utpote non contenta formaliter in Universali. Quodli non revelatur hæccceitas, non erunt particularia de fide; nihil autem simile reperitur in casu Antecedentis.

Secundum Argumentum est, quo utitur Lugo, & supponit; aliud esse aliquid in se de fide, & aliud nobis: Supponit rursùs, easdem voces non eodem modo significare omnibus, mentem loquen-

loquentis, tunc sic arguit. Certum est Deum revelantem omnes parvulos ritè baptisandos fore justificandos, non cognovisse confusè parvulos illos, sed distinctè & hunc & illum: homo tamen audiens illam vocem DEI de justificatione parvulorum, non cognoscit eos nisi confusè, & ideò nec cognoscit distinctè mentem DEI. Unde si homo haberet aliunde scientiam infusam de omnibus & singulis parvulis ritè baptisandis, audiens postea à DEO, tales fore justificandos, distinctè cognosceret de quibus loqueretur DEUS, & per Consequens crederet fide Divinâ. Ergò cùm de Ly *Ritè* constet baptisanti, justificatio baptisati, erit illi de fide.

Responderi potest. Quamvis DEUS non præscindat formaliter ut dictum alibi, præscindit tamen virtualiter, consequenter apprehendit etiam rationes communes, non formaliter sed virtualiter; ita verbi gratiâ dicendo, uno eodemque actu: Petrus est homo, Paulus est homo, & sic in infinitum, de aliis individuis possibilibus, quæ omnia individua conveniunt in hoc, quòd sint animal rationale, ita tamen id dicit, ut præscindat virtualiter, rationem communem hominis, à particularibus. Sic etiam in præsenti dicit Deus: Petrus baptisatus justificatur, Paulus baptisatus justificatur; & omnis ritè baptisatus justificabitur, cum hoc tamen stat, ut possit præscindere virtualiter, rationem ut sic baptisati. Supposito ergò quod Deus potuerit virtuali quadam Universalis fabricatione, habere cognitam hanc propositionem: Omnis ritè baptisatus justificabitur, cùm etiam quòd de facto habuerit talem actum importet suppositio quæstionis, quæ inquirit: An universaliter revelatum, possit in particulari credi fide Divinâ; insuper suadet ratio, quia si nihil obsit, supponendum est reluxisse in mente Divina rem revelatam, eo modò, quo, illam expressit nobis revelatione passivâ. Cùm ergò revelatione passivâ hanc Universalem Baptisatus justificabitur expresserit, danda erit Deo illius Universalis proportionata cognitio, ne dicatur dixisse id quod non cognovit. Ergò restabit quærere de hac formalitate: An ex vi illius universalis revelati, sequatur, Particularia revelari ex mente etiam divina, & cadere sub fidem; non videtur autem quomodo revelentur in Universali, cùm universale à particularibus præscindat. Categoricè ergò ad argumentum dici potest, quòd DEUS non cognoverit confusè baptisandos, sed distinctè, ita tamen ut virtualiter præciderit rationem communem baptisati & hanc solam revelavit dicendo: Ritè baptisatus justificatur, & quia rationes communes præscindunt à particularibus revelatâ illâ Universali poterunt non revelari particularia, consequenter nec esse de fide.

Tertium Argumentum est, quo utitur Ripalda citatus num. 32. Veritas singularis non solùm à Deo cognoscitur distinctè, sed etiam hominibus manifestatur: nam cum manifestatur aliquod prædicatum convenire specifico sive generico subjecto & simul manifestatur subjectum singulare sub ea specie, aut genere contineri, manifestatum relinquitur ei singulari subjecto tale prædicatum convenire.

Respondetur. Concedendo, quòd veritas singularis à Deo distinctè cognoscatur. Nego tamen eam in Universali cognosci: quia per nos universale præscindit à singularibus. Negatur item, quòd manifestato universali, manifestetur subjectum singulare, hocque probari debuisset.

Pro parte Negativa.

Primum Argumentum est. Quia non potest credi hunc ritè baptisatum justificatum esse, nisi per discursum, ita ut assumatur hæc Major: Omnis ritè baptisatus justificabitur; ponetur que Minor. Hic est ritè baptisatus. Ubi autem locutus est DEUS, quòd hic, sit ritè baptisatus.

Responderi potest. Non posse credi hunc ritè baptisatum esse, nisi per discursum virtualem. Sed Nego ex aliàs dicendis, ipsum, officere fidei Divinæ. Quando autem in discursu illo virtuali assumitur illa propositio: Sed hic est ritè baptisatus; non assumitur tanquam evidens naturaliter præcisè: sed assumitur ut revelata à Deo: quia scilicet evidentia illa, quæ habetur de aqua naturali, & de aliis adhibitis in baptismo, cum hoc particulari, ostendit esse connexam Revelationem Divinam, eamque applicat, ut faciunt etiam motiva credibilitatis. Unde ulteriùs erit illa Minor de fide, non prout evidens, sed prout contenta in universali, quam continentiam ostendit & applicat prædicta evidentia.

Secundum Argumentum est. Quia si revelato universali etiam particularia sunt de fide, debebit constare hanc Particularem, contentam esse sub illa universali, cùm dentur baptisati, & tamen non ritè. De qua ipsa continentia vel debet constare per evidentiam physicam, vel moralem. Si per physicam. Ergo Concilium Tridentinum fuisse legitimè congregatum non erit de fide: quia nos sequentes, non habemus de hoc evidentiam physicam. Non etiam sufficit evidentia moralis; quia alias non solùm baptisanti, sed etiam nobis aliis, poterit esse de fide, hunc baptisatum justificatum esse, eò quòd habeamus moralem evidentiam, hunc Sacerdotem probum, non voluisse proferre verba, sine intentione. Hinc si hanc certitudinem moralem non haberemus, deberemus illum rebaptisare. Habemus item moralem certitudinem de consecratione hostiæ: quia aliàs illam adorare non possemus. De susceptione item Presbyterii quia aliàs curaretur reordinatio, & tamen

men hæc omnia, non sunt de fide. Ergò non sufficit evidentia moralis.

Respondetur. Evidentiam in præsenti proportionari & assimilari evidentiæ, & luminoso oculari: sicut ergò in lumine, potest esse unum minus alio, sic etiam in evidentia intellectuali, potest esse una, minoralia. Et sic principia dicuntur esse evidentiora præ Conclusionibus. Et quod dicitur de evidentia intellectuali ut sic; idem dici potest de specie evidentiæ intellectualis, hoc est evidentia morali; quæ etiam potest esse major & minor. Et sic dicente mihi Petro de cujus veracitate mihi constat moraliter, ita se habere historiam, habeo de historia evidentiam moralem, quam tamen superat evidentia moralis quam habeo, quòd plures sint in Urbibus à me non visis binoculi, monoculis, & quòd Roma sit. Positâ autem majori & minori evidentiâ morali, illa fidei subvenire debet, quæ non tantum auferat omne dubium, sed & omnem prudentem formidinem. Cujus ratio est: quia assensui certissimo fidei, hæc nonnisi proportionatur ratio applicans, hoc vel illud, contineri in revelato, hoc vel illud dictum esse à Deo. Quia ergo in nobis qui non baptisavimus, Item de consecratione hostiæ, vel Legitima ordinatione, non habetur evidentia expellens omnem prudentem formidinem; sed nonnisi dubium, sit ut hæc nobis, non sint articulus fidei. Quæ evidentia excludens omne dubium, sed non excludens omnem prudentem formidinem est quidem non serviens imperando actui fidei; sufficit tamen ut verbi gratiâ adoretur Eucharistia non sub conditione, ut non iteretur baptismus, ut non fiat reordinatio. Cujus ratio est; quia evidentia, quæ est requisita ad non adorandum sub conditione, ad non reiterando Sacramenta, est nonnisi ut prudentia supernaturalis oppositum dictare non possit, vel suspendere imperium absoluti actûs. Jam autem ad hoc, ut supernaturalis prudentia operetur, non est necesse semper excludi omnem formidinem, sed sufficit excludi dubium: nam etiam prudentia naturalis, potest ad hoc solùm attendere. Jam autem prudentia naturalis & supernaturalis motivis non differunt. Certè autem prudentiâ naturali acceptatur missus legatus à Principe verbi gratiâ, quando non deprehenditur prudenter positivè subesse literis falsum; ita & in præsenti poterit se exercere prudentia supernaturalis præsertim cùm adoratio, non debeat esse actus ex objecto certissimus. Dixi autem ad fidem requiri amotionem omnis prudentis formidinis: quia non est necesse, ut etiam imprudens amoveatur: quia imprudentem formidinem etiam interdum principia lumine naturæ nota non excludunt; prudens est in nobis formido, quod forte baptisans non fecerit intentionem, sed non habemus fundamentum dubitandi rationemq: ipsi autem baptisanti, nulla potest esse formido, de ea, quam in se experitur intentione.

Tertium Argumentum est. Quia si revelatio in Universali foret de fide, plurimi forent articuli fidei.

Respondetur. Quod non: quia de Minoribus multis; non habetur evidentia excludens omnem prudentem formidinem.

His pro utraque parte præjactis.

Præmitto Primò. *Universale dupliciter accipi posse. Primò* physicè pro ipsa particularium collectione. *Secundò* accipi potest Metaphysicè, seu pro ratione communi omnibus particularibus. Quia verò admisimus præcisiones objectivas, consequenter dicitur, quòd in illa ratione communi, non sint ullæ differentiæ particularium. Ulteriusque in Logicis dicebatur veritatem universalis Metaphysici, esse unitatem objectivam & non formalem tantum: quia non tantum à conceptu meo denominatur universale unum, sed ipsum etiam objectum illius conceptûs, pro statu intentionali est unum. quia in illo, pro statu intentionali, nullæ latent differentiæ, quæ pallientur à nostro intellectu: non absimili modo, quo injustitias nostras docent hæretici latere in nobis, & vestiri palliatique justitiâ Christi.

Præmitto Secundò. *Formare indubiè Deum conceptum Universalis physicè spectati.* Ratio quia aliàs non esset omniscius.

Præmitto Tertiò. *Quòd Deus possit formare conceptum, etiam Vniversalis Metaphysici, non formaliter quidem sed æquivalenter.* Ratio. Tum quia ut dictum aliàs potest præscindere æquivalenter. Tum quia aliàs enuntiando nobis propositiones quæ de se indicant universale Metaphysicum, nesciret, quid diceret. Tum quia nullum est in hoc absurdum, modò ut dixi, præcisio non sit formalis: præcisio enim formalis multiplicitatem actuum, inadæquationem noscendi &c. importat, quæ omnia imperfecta sunt. *His præmissis.*

Assero Primò. *Particulare revelatum in Universali physicè accepto, est objectum fidei Divinæ.*

Ratio, quia universale physicè acceptum, est revera illa ipsa particularia, complectiturque singula divisim, nec physicè acceptum præscindere potest ab illis particularibus. Sicut quinque non præscindit à quinque unitatibus. Ergò si Universale illud est revelatum, etiam particularia illa erunt revelata, atque adeò objectum fidei Divinæ.

Assero Secundò. *Revelatio in universali physicè accepto, est potiùs revelatio particularis, singula particularia, in particulari afficiens.*

Ratio. Quia dicta revelatio, non attingit rationem aliquam communem, sed nonnisi particularia; cùm tamen revelatio Universalis, debeat attingere rationem communem, à qua, tanquam objecto, denominetur universalis.

Appella-

Appellari tamen potest aliquomodo universalis: quia scilicet non uni competit; ad eum modum, quo dicuntur bona in communi, non quòd alicui rationi communi abstractæ à particularibus debeantur, sed quòd non sint uni personæ appropriata.

Assero Tertiò. *Deus revelans aliquod universale Metaphysicè acceptum non revelat particularia quâ talia.*

Ratio, quia DEUS revelando universale, revelat nonnisi id, quod dicit universale; sicut revelando hominem, revelat id quod dicit homo: aliàs non revelaret universale, sed revelaret non universale, revelando scilicet id, quod non dicit universale. Sed universale Metaphysicè spectatum, non dicit particularia, utpote à quibus præscindit. Ergò illa non revelat DEUS tunc.

Assero Quartò. *Deus revelando universale Metaphysicè acceptum, revelat rationem communem particularibus.* Supponit assertam diversam hanc esse propositionem. Universale dicit particularia quâ talia, & universale importat rationem communem particularibus. Prior propositio sensum hunc habet, quòd particularia includantur in universali, quod falsum per nos. Imò dictum in Logicis inclusionem particularium, esse destructivam universalis, quia est destructiva unius apti inesse pluribus. Secunda autem propositio hunc sensum habet, quòd universale dicat aliquod prædicatum, quod & inesse pluribus & de illis prædicari possit, quæ propositio est vera. *Hoc posito*

Ratio asserti est. Si DEUS revelando universale Metaphysicè acceptum, non revelat rationem communem particularibus, & revelaret universale ut supponitur, & non revelaret, quia universale Metaphysicè acceptum, est essentialiter ratio communis particularibus, quam tu negas revelari.

Assero Quintò. *Deum revelando aliquid in Universali, revelare & Physicè & Metaphysicè sumptum Universale.* Revelat physicè sumptum, quia distinctè cognoscit particularia, & interrogatus Deus de aliquo particulari, an sciret illud, ex vi illius revelationis? non diceret: Nescio. Ergò apparet, quòd illam particularem cognoverit; & quia non aliud revelat & aliud cognoscit, etiam illa particularia revelabit licèt in communi. Quod autem revelet tunc etiam universale Metaphysicè acceptum. Ratio: quia revera revelat aliquid commune pluribus, & de illis prædicabile; hoc autem est universale Metaphysicum. Imò si non revelaret universale Metaphysicum, virtualiter à se factum, diceret aliquid, quod non sciret, ut innuimus supra.

Addo quando constat fide, quòd homo hic sit legitimè baptisatus, attendi maximè ad revelationem universalis physicè sumpti: quia hoc solum potest formalisare ut illa propositio sit de fide, quia vi universalis Metaphysici, non importatur hic in individuo homo, & tamen articulus fidei procedit de hoc in divi-duo homine. Cæterùm qui diceret revelationem de justificandis verbi gratiâ ritè baptisatis, processisse secundùm illam nonnisi virtualem præcisionem, ægrè convinci posset, quòd revelato universali, revelentur particularia.

DIFFICULTAS III.

An Revelata Radice sit de Fide Passio?

Eundem titulum sic alii proponunt. An revelatio virtualis sufficiat ad fidem; hoc est: An revelato, quòd Christus sit homo, sit de fide quòd sit risibilis.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur Argumenta Partis Affirmantis.

Primum Argumentum est. Si cùm Deus revelaret Christum esse hominem, revelavit hoc ipso risibilem, potest revelatio virtualis sufficere ad objectum formale fidei. Sed DEUS revelando Christum esse hominem hoc ipso revelavit Christum esse risibilem. Ergo. Minor probatur. DEUS revelando Christum esse hominem revelavit secundùm cognitionem, quam habebat de Christo homine, non quatenus est virtualiter humanitas Christi à risibilitate illius præscindibilis, sed potiùs secundùm cognitionem expressivam humanitatis Christi, ut est Christus in se realiter: Oppositi enim docent istas præcisiones non dari in DEO, & posito quòd DEUS præscindat unam rationem ab alia identificata realiter, tribueretur illi cognitio, nonnisi imperfectis cognoscitivis debita.

Respondetur. Duplici modo præcisiva cognitio fieri potest. *Primò* præcisione formali, quæ fit per plures actus, & excludit in eodem actu, etiam attingentiam distinctam particularium. *Secundò* potest poni præcisio virtualis, quæ id faciat, quod facerent plures actus inadæquatè attingentes, & secundùm quam, ita attingatur una formalitas, ut simul etiam attingatur identitas illius realis, cum alia formalitate. Quamvis ergò in DEO, non ponantur à nobis præcisivæ formaliter cognitiones, ponuntur tamen præcisivæ virtualiter. Quodsi illæ ponantur, sicut, si DEUS præcisivè formaliter cognosceret posset revelare formaliter humanitatem, non revelando risibilitatem; cùm cognoscat præcisivè virtualiter, cur secundùm illam præcisivam virtualiter cognitionem, non poterit revelare formaliter humanitatem, non revelando formaliter risibilitatem? *Neque valet* quod ulterius dicit, proprietates, nullâ vi à sua radice separabiles, & cum eadem convertibiles, non

posse etiam à nostro intellectu præscindi objectivè, utpote non habente fundamentum distinctionis ratiocinatæ; jam autem præcisiones fundatæ in distinctione ratiocinante, non sunt sufficientes; nam hæc distinctio etiam inter definitionem & definitum reperitur; & tamen revelato definito, revelatur per nos definitio. *Non inquam valet* quia per nos etiam præcisione objectivâ præscinditur risibilitas, distinguiturq; per hoc, quòd ratio communis rationalitatis, ejusque definitio, non sit definitio risibilitatis, quod per nos, est unicum fundamentum præcisionum objectivarum. Voca illud si vis fundamentum distinctionis rationis ratiocinatæ, vel ratiocinantis majoris.

Instat Primò. Omnis illa propositio est ad fidem pertinens, quæ est à Deo revelata. Sed quælibet propositio connexa cum revelata, cujus connexio per naturalem discursum evidenter inferri potest, est à Deo revelata; quod ipsum probatur. Omnis illa propositio à Deo revelata est, quam Ecclesia ut revelatam & fide Divinâ credendam definire potest. Atqui omnem talem de qua loquimur definire potest, quod probat inductio, cùm similes propositiones ortâ lite sint ab Ecclesia definitæ. Et certè vel potest definire Ecclesia hanc propositionem: Christus est risibilis vel non potest. Si potest. Ergò cùm illi de novo non fiat revelatio, supponitur dicta propositio esse revelata. Si autem non potest definiri. Cur non?

Respondet Molina & Coninck disp. 9. dubit. 9. Quod propositionem quæ est deducta ex naturali evidenti, & alia revelata, non possit definire Ecclesia tanquam articulum fidei, sed semper stabit nonnisi intra terminos certitudinis Conclusionis Theologicæ. Quando autem objicitur, quòd in professione fidei, inter alia profitens dicere debeat, quòd indubitanter recipiat tradita definita & declarata à Synodis. Ly definita, accipiendum est conformiter ut Ly declarata, quæ declaratio supponit in ante fuisse revelatam rem, & per traditionem Patrum ad notitiam deveniisse. Posset etiam dici id quod in simili respondit Granadus: esse hoc impossibile, adeoque & posse definire Ecclesiam propositionem nonnisi virtualiter revelatam: quia quidquid definit Ecclesia, est nonnisi revelatum; nec posset, quia risibilitas non est revelata, sed tantùm radix illius. Denique dici posset, esse definibilem risibilitatem Christi, beneficio revelationis non virtualis, sed beneficio revelationis latentis in traditione & doctrina Patrum, licèt ante definitionem Ecclesiæ, nobis latens illa doctrina, non ita constet, de quo infra.

Instat Secundò. Revelatio confusa sufficit ad formalisandum objectum fidei. Ergo & virtualis. Nam utraque est infallibilis, utraque obscura, & cùm proprietates Metaphysicæ, nullo modo sint separabiles à sua radice, non est ratio, quòd revelatio formaliter solam radicem, & non passionem. Et certè ponamus Sacerdotem aliquem qui auditâ alicujus confessione proferat hanc unam propositionem: *primus meus pœnitens quem audivi fuit homicida* & postea subjungat: *iste homo fuit meus pœnitens primus*; talis Sacerdos omnium judicio censetur sufficienter revelasse confessionem sui pœnitentis; quamvis non dixerit explicite hunc hominem se accusasse de homicidio, quod prodit, nonnisi propter connexionem illarum duarum propositionum, ex quibus evidenter infertur illa tertia. Ergò etiam in præsenti idem dicendum.

Respondetur. Disparitatem esse quia in revelatione confusa, resolvetur semper assensus in solum testimonium DEI, quod ipsum & solum, etiam in principiis arguentis, debet esse objectum fidei. Jam autem in revelatione virtuali, non potest resolvi assensus, nisi simul resolvatur in aliquam propositionem evidentem naturalem, quæ non probatur esse revelata, consequenter non erit ille assensus fidei, utpote non habens motivum adæquatum fidei. Rursùs si nomine revelationis confusæ veniat revelatio definitionis in definito, disparitas est, quia illa duo inter se non præscinduntur; præscindit autem saltem homo à risibilitate, licèt negaret quis, præscindere risibilitatem ab homine. Illud exemplum de Sacerdote non tenet: quia quantumvis illa revelatio Sacerdotis involveret aliquid, quod non dicit Sacerdos, nullum absurdum sequeretur, si assensus ad illam propositionis, non in solum dictum illius resolveretur. Absurdum autem est, si in fide Divina, resolvatur assensus in aliquid, quod DEUS non dixit. Rursùs illa propositio: Qui mihi primus confessus est fuit homicida, continet confusam revelationem hujus alius propositionis *Hic est homicida*. Cujus ratio est; quia prima illa, habet suppositionem determinatam, & nonnisi de hoc subjecto verificabilem, cum explicetur per descensum, nonnisi de hoc uno verificari possit. Jam autem revelatio de natura humana, benè verificari potest de ipsa nonnisi natura humana, & non de risibili, attendendoque ad suppositionem determinatam, non posset dari præcisio objecti dictæ propositionis, ab objecto, quod est: Homicida hic; præscindit autem rationalitas à risibili. Rursùs ut ex dicta propositione formetur expositorius, non debet accipi pro particulari illa propositio, sed pro singulari, si accipietur pro singulari, deberet habere sensum quasi universalem æquivalentem huic propositioni. Nullus est alius, qui mihi primus confessus sit mihi homicida, in qua æquivalenti universali, continetur hoc individuum. Erit ergò illa revelatio, universalis æquivalenter, adeoque sufficiens

ad fidem.

ad fidem; æquè autem se non habere revelationem virtualem ac universalem, Tu non probas. Non negamus quidem discursum deservire ut prosiliatur in actum fidei, sed tunc cùm aliàs supponitur objectum esse revelatum, & discursus est nonnisi indagativum quid revelationis, non autem tunc, quando discursus pro ratione motiva assumi debet, ut hic fit, cùm dicitur esse revelata risibilitas, revelatò esse hominis.

Instat Tertiò. Quando ex vi revelationis: Quia Christus est homo, fit assensus quòd sit admirativus, ille assensus est Theologicus, nec obstat ut ex eodem motivo revelationis attingatur admirativum & risibile, quamvis nonnisi mediante admirativo, cadat revelatio supra risibile. Ergò etiam non obstabit, quominùs idem habitus fidei attingat Christum hominem & Christum admirativum, quamvis revelatio Divina, immediatè afficiat Christum hominem.

Respondetur. Disparitatem esse; quia habitus Theologiæ assentiendo Christum esse risibilem, quamvis per prius revelatio virtualis conveniat admirativitati, adhuc habet formale suum, quod intendit ex articulis, scilicet ex revelatis scientificè procedendo. Et quia non attendit ad revelationem solam: & si semel possit non soli illi attendere, poterit & aliàs. Jam autem fides attendit nonnisi soli revelationi, non attenderet autem soli, si inniteretur virtuali revelationi, involventi aliam nonnisi certam naturaliter Propositionem.

Secundum Argumentum est Amici. De facto multæ sunt Veritates ab Ecclesia definitæ, spectantes ad objectum fidei Divinæ, quæ tantùm virtualiter continebantur in revelatis expressè, & ita contra Monotelitas definitum est, quòd in Christo sint duæ Voluntates.

Respondetur. Definita talia esse ab Ecclesia, non beneficio virtualis revelationis, tanquam motivi credendi, sed beneficio traditionis Ecclesiasticæ; & doctrinæ antecedentium Patrum, in quibus repertum est, quamvis non voce, sensu tamen, jam præcessisse motivum revelationis factæ, licèt fortè non ita clarè nec quoad omnes; reperiendo etiam id ipsum suo modo in Scriptura: quamvis hujus revelationis ante propositionem Ecclesiæ, & in quanam propositione aliquid contineatur definiendum postea, scire non possumus, sed disceremus ab Ecclesia, cui in talibus assistit Spiritus Sanctus. Quod attinet ad duplicem voluntatem, illius fundamentum habetur in Scriptura: Non mea sed tua Voluntas fiat. Hoc autem quod est aliam Patris esse, & aliam Filii voluntatem, cùm non possit sumi pro Voluntate Divina, hæc enim utrique communis, debet sumi pro Voluntate humana.

Tertium Argumentum est ejusdem. Quidquid est evidenter credibile quòd sit à DEO revelatum, pertinet ad objectum fidei Divinæ. Sed est evidenter credibile, quòd veritas virtualis inclusa in veritate formali, sit à DEO revelata. Discursus enim naturalis evidenter ostendit, in re expressè revelata, inesse suas proprietates naturales.

Respondetur. Ad hoc ut aliquid pertineat ad objectum fidei, non tantùm est necesse ut sit evidenter credibile, sed etiam ut sit ex objecto revelatum. Negatur autem, ex objecto, passionem esse revelatam. Rursùs alia est hæc propositio: An discursus ostendat in natura expressè revelata, contineri illius proprietates quoad esse physicum. Et alia est hæc propositio, quòd discursus noster, ostendat evidenter credibile, quòd virtualis revelatio, seu passionum inclusarum in natura, sit sufficiens ad fidem. Primum concedetur. Secundum negabitur: in quo tamen est præsens difficultas.

Quartum Argumentum ejusdem. DEUS quando revelat aliquam rem, revelat illam juxta naturam. Ergò revelat illam secundùm omnes proprietates, quas re ipsâ naturaliter continet: finis enim revelationis est, tradere notitiam, rei quæ revelatur.

Respondetur præter dicta. DEUM quando revelat revelare rem juxta suam naturam, hoc est non contra, quàm res sit. Neque enim potest revelare esse nigrum quod est album, non revelat tamen rem juxta suam naturam, hoc est secundùm omnes adæquatè perfectiones; cùm etiam in patria, possit seipsum non ita revelare.

Idem Argumentum sic proponitur. Id quod sequitur per se revelationem sequitur ad fidem; risibilitas per se sequitur revelationem, cùm sequatur humanitatem revelatam. Ad quod dici potest, quod sequitur per se & immediatè revelationem ex vi revelationis, est de fide, non autem quod sequitur revelationem mediatè, & ex vi connexionis entitativæ cum esse revelato; attendit autem fides ad revelationem, non ad esse.

Instat idem. Ad aliquid sufficienter proponendum, quòd sit à DEO revelatum sufficit moralis evidentia. Ergò à fortiori physica, per naturalem discursum manifestata. Deinde si semel concedatur ut debet, quòd Deus intendat revelare etiam passiones, debuisset simul providere de modo, quo hujusmodi rationes sufficienter proponantur credenti, qui alius non est, nisi discursus.

Respondetur. Sufficere evidentiam physicam, si aliunde supponi possit objectum esse revelatum, esseque non solam connexionem entitativam, sed etiam revelationis. Negatur item, DEUM intendere revelare virtualiter, consequenter

sequenter nec debuit providere modum applicandæ hujus revelationis.

QUINTUM ARGUMENTUM est. Si revelatio virtualis non esset sufficiens ad fidem, posset Catholicus admissâ hac propositione: Christus est homo; admittere hanc alteram ut veram: Christus non est homo; quia non hoc ipso, quia revelatur aliqua propositio ut vera expressè, revelatur, quòd contradictoria illius sit falsa.

RESPONDETUR. Duplex via iniri potest, secundùm quam Catholicus non potest assentiri huic propositioni: Christus non est homo. *Primò* ex hoc principio, quia duo contradictoria non possunt esse simul vera, & hic assensus non erit fidei. *Secundò* potest non assentiri dictæ propositioni seu non admittere illam ut veram, quia non est revelatum Christum non esse hominem. Sicut enim assensus fidei formalisatur esse revelationis, ita dissensus, formalisatur, non esse revelationis. Unde non esse Christum hominem, nec admittitur ut verum Dialecticum, nec admittitur ut verum de fide, quia hoc non est revelatum, & nihil est verum de fide, nisi revelatum. Quæ responsio ostendit cur non credatur; Christum non esse hominem. Qui autem vellet ostendere, cur, idque ex fide, discredatur huic propositioni: Christus non est homo, posset hoc teneri: quia non repugnat ut Deus præscindat æquivalenter hominem à risibilitate, adeòque revelet hominem esse Christum, non revelando risibilitatem; repugnat autem, ut affirmando hominem, non neget æquivalenter negationem hominis; cùm nulla sit affirmatio, quæ sui oppositum æquivalenter non neget. Unde si affirmatur homo, æquivalenter negatur negatio hominis, hocque ostendit inductio, & resolvitur in hoc, quòd esse omne, sit negatio suæ negationis: esse enim est quid positivum, & negatio negationis, est etiam quid positivum, adeòque affirmatio sequens esse, erit negatio æquivalenter suæ negationis. Quodsi in omni affirmatione, est æquivalenter negatio negationis, etiam affirmatio quæ fit per revelationem, quòd Christus sit homo, erit negatio negationis hominis, æquivalenterque in revelatione hominis, erit inclusa revelatio, de negatione negationis hominis. Hinc si discredatur Christum non esse hominem, erit adhuc discreditio propter revelationem, licèt ad illam indagandam, principia naturalia assumantur. Quia autem non hoc ipso, quia noscitur homo, vel quia assentimur esse hominem, æquivalenter noscitur risibilitas, cùm hæc præscindi possint: fit ut assensus de risibilitate, non sit adhuc futurus vi revelationis de homine, adeòque nec de fide.

INSTARI solet primò. Negans Christum esse risibilem haberetur ut hæreticus. Ergò risibilitas spectat ad fidem.

RESPONDERI potest. Aliud esse an foret hæreticus, & aliud an præsumeretur hæreticus. Primum falsum est: quia ad hoc ut sit hæreticus, negare deberet propositionem de fide Catholica. Negantur autem dictæ passiones esse de fide. Præsumeretur tamen esse hæreticus: quia præsumeretur de illo, quod nollet negare omnem hominem esse risibilem; consequenter ut neget Christum esse risibilem, præsumeretur negare, Christum esse hominem.

INSTARI solet Secundò. Homo sine risibili est Chymæra. Ergò Catholicus credens Christum esse hominem, credit esse risibilem.

RESPONDETUR. Hominem pro esse physico sine risibili esse Chymæram, non tamen pro esse abstractionis vel formali vel virtuali; secundùm quam, potest procedere fides. Et licèt ad infinitam veracitatem DEI spectet, ut sint etiam vera secundùm esse physicum, ea omnia, quæ revelatio dictat; sed non spectat ad veracitatem Dei, ut sint vera veracitate fidei, quæ sunt connexa cum iis, quæ DEUS testificatur, siquidem in hac testificatione, potest se Deus habere præcisivè.

INSTARI solet tertiò. Etiam objectum revelationis virtualis, ultimò resolvitur in veritatem solam: quia si credat aliquis Christum esse risibilem rationem reddit: quia homo est: Si autem quæratur ex credente, quare sit homo, rationem dabit: quia ita est revelatum.

RESPONDETUR. Præsens discursus sub aliqua formalitate, resolvitur mediatè in auctoritatem Divinam, non tamen adæquatè. Quæro enim cur credas Christum esse risibilem? respondes quia est homo. Non quæro cur sit homo, sed quæram; Cur ex eo quia est risibilis, est homo? Ad quod quæsitum pertinens ad assensum illum fidei, responderi non potest per revelationem, sed per Metaphysicum principium: Omnis homo est risibilis. Quodsi non resolvis assensum illum in revelationem solam, non elicis solum fidei actum.

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Argumenta Negantium.

PRIMUM ARGUMENTUM est Suarez. Virtualis revelatio, nec in modo certificandi, nec in substantia est æqualis formali: quia formalis revelatio immediatè & per se certificat, virtualis nonnisi in alio & mediatè: non est etiam in substantia similis: quia non est ita certa.

RESPONDETUR. Quòd revelatio moveat alio modò, non infertur, quòd non moveat modo sufficienti ad fidem. Nam ipsum Ly Deus dixit immediatè movet ad sui assensum & propter se, cùm tamen Incarnationem verbi gratiâ non credamus propter se; & tamen utrumque est assensus fidei. Ergò ex diversitate præcisâ movendi, non colligitur alterutrum non esse revela-

revelatum. Negabunt item oppositi revelationem virtualem, non esse ita certam, ac est immediata.

Secundum Argumentum est quo utitur Lugo. Non potest esse de fide id, quod non creditur, quia revelatum & testificatum est à Deo: sed objectum ejusmodi Conclusionis non dicitur à DEO sed aliud, ex quo hoc aliud infertur. Ergò non potest hoc credi ex fide, cùm non participet rationem formalem & motivum proprium fidei.

Responderi posset. Non posse esse de fide quod non creditur, quia est revelatum vel formali vel virtuali revelatione: posse tamen esse creditum fide Divinâ, quod non est revelatum formali revelatione.

Instat primò Idem. Quantumcunque explicetur revelatio & objectum revelatum, nunquam invenietur dictum à Deo objectum Conclusionis; imò nec aliquid, quod solùm possit movere ad illud credendum.

Respondetur. Non invenietur quidem illud, ut dictum formaliter; invenietur tamen ut dictum virtualiter. Etsicèt non possit reperiri aliquid, quod solum, hoc est cum exclusione etiam rationis applicantis, possit movere ad assensum; inveniri tamen potest aliquid, quod solum, hoc est sine concursu alius principii tanquam motivi & resolutorii, possit movere intellectum. Ut ergò efficaciam haberet argumentum, probare debuisset illam secundam propositionem naturalem, habere rationem motivi, quod non probat. Quando autem addit Lugo, nisi crederetur verum esse illud aliud principium naturale, non crederetur objectum Conclusionis; dicent oppositi non credendum, sed non defectu motivi, sed defectu veritatis, quæ etiam conditioni applicanti revelationem, inesse debet. Quamvis autem Conclusio sequatur debiliorem partem, ad hoc salvandum sufficeret dicere: quia scilicet non superat certitudine utramque præmissam, licèt superare possit præmissam unam. Alii dicunt, quòd scilicet Conclusio ut deducta illativè debeat esse debilior præmissa, non verò Conclusio ut revelata, qualis in præsenti supponitur, hoc est revelata virtualiter.

Instari potest secundò. Credere Christum esse risibilem propter connexionem quam habet risibilitas cum homine, non est credere propter DEI revelationem. Sed credere Christum esse risibilem, propter revelationem de Christo homine, est credere propter connexionem quam habet risibilitas cum homine: quia DEUS revelando Christum esse hominem, revelavit id, ad quod significandum impositus est terminus homo; non autem est impositus ad significandam risibilitatem, cùm possimus vel ignorare, vel non advertere, quid sit risibile, sciendo & advertendo ad terminum homo.

Responderi potest. Quòd credere non possimus Christum esse risibilem, propter connexionem quam habet risibilitas cum homine, licèt possimus credere Christum esse risibilem, accipiendo illam connexionem, nonnisi tanquam conditionem applicativam revelationis virtualis. Nec obest quod interdum ignoretur passio, nam non rarò ignoratur definitio, & tamen ubi de illa constiterit, erit de fide, revelato definito.

Tertium Argumentum est. Habitus Theologiæ ab habitu fidei diversus est, quæ diversitas ostendi non posset, si virtualis revelatio sufficeret ad fidem.

Respondetur. Diversos hos habitus fore: quia habitus Theologiæ principia scientifica assumit tanquam propria, & tanquam motiva, quæ fides nonnisi pro applicantibus admittit.

Quartum Argumentum est. Si revelatio virtualis sufficit ad fidem, positâ revelatione de substantia aquæ, sub fidem caderet etiam illius frigus utpote passio: hoc autem dici non potest: quia aliàs si Deus revelaret alicubi aquam esse, illa aqua calefieri non posset, redderetur enim tunc revelatio illa falsa, revelans frigus, cùm sit illic calor.

Responderi posset. Negando sequelam, ob negationem identitatis inter substantiam & passionem physicam; & tamen ad hanc identitatem in præsenti attenditur. Illud autem quod adfertur de revelatione frigoris non tenet: quia illa sic procedit; competit aquæ frigus si in connaturali statu existat, & quia non revelatur, quòd in, non connaturali statu, existere non possit, calefieri adhuc poterit.

Quintum Argumentum est. Sicut se habet habitus principiorum in scientiis naturalibus ad habitum Conclusionum; ita se habet habitus fidei ad Conclusiones fidei. Sed in scientiis naturalibus habitus principiorum, est specie distinctus, à scientiis naturalibus, seu habitibus Conclusionum deductarum ex præmissis. Ergò etiam habitus fidei, erit diversus ab habitu educente Conclusiones ex præmissis fidei.

Responderi potest. Immeritò supponi si credatur virtualiter revelatum, credendum illud, tanquam Conclusionem deductam, innitentem uni præmissæ naturali tanquam motivo; cùm discursus scientificus sit spectaturus ad fidem nonnisi per modum applicantis. Consequenter non credet quis Conclusionem ut deductam ex præmissis: quia nec illis quâ talibus innitentem, quod tamen supponit objectio.

Punctum Difficultatis 3.

Asserta de Difficultate.

ASSERO Primò. *Casu quo crederetur revelatum virtualiter innitens præmissa naturali evidenti, præmissa illa non se haberet per modum applicantis, sed per modum motivi, consequenter non esset tunc assensus innitens soli revelationi; atque adeò nec assensus fidei.*

RATIO. Quia illa præmissa evidens naturalis, & non haberet rationem motivi ut supponitur: hoc ipso enim si haberet rationem motivi, assensus ille non inniteretur soli revelationi, atque adeò non esset de fide; haberet etiam rationem motivi; quia si quæratur. Cur credis Christum esse risibilem? respondebis, quia est homo: esse autem illum hominem revelavit DEUS. Quæro unde hoc sit, quòd quia est risibilis, est homo? huic quæstioni necessariò debes adferre motivum & resolutorium, quod certè non aliud erit nisi illa universalis: Omnis homo est risibilis; illa ergò erit motivum, & tamen non est revelata. Ubi enim? Interrogatio autem illa quare homo sit risibilis, non est extra limites assensus illi conclusioni exhibendæ, sed pertinet ad plenè exhibendum assensum.

RESPONDEBIS. Ex asserto sequi, quòd etiam motiva credibilitatis, non sint sola applicatio, sed motivum.

CONTRA est. Quia tota interrogationum series, quæ potest fieri de assensu fidei, stabit adhuc nonnisi in hoc: *Quia Deus dixit*, consequenter quæcunque alia, respectu assensûs fidei, non habebunt rationem motivi. Jam autem tota interrogationum series, quæ potest fieri de assensu circa objectum virtuale, non potest absolvi, stando in sola revelatione. Cumque per nos motiva credibilitatis ipsum discursum fidei virtualem non ingrediantur, præmissa autem illa universalis ingreditur; fit ut præmissa illa debeat habere rationem motivi, & non motiva credibilitatis.

ASSERO Secundò. *Accipiendo risibilitatem secundùm id, quod dicit in Recto risibilitas sic sumpta est objectum fidei.* Supponit Assertio, risibilitatem physicè quodammodo acceptam, habere hunc conceptum: quòd sit ipsa natura humana, prout est principium actuum ridendi.

RATIO est. Tum quia risibilitas in Recto, est ipsamet natura humana, sed ipsamet natura humana per se est objectum fidei. Ergò & risibilitas in recto sumpta. Tum quia si risibilitas Christi in Recto, non esset per se objectum fidei, Christum esse hominem, & esset de fide, ut supponitur, & non esset: quia risibilitas in Recto, est ipse homo, & tu dicis risibile in Recto, non esse per se objectum fidei. Tum quia tenet hic expositorius; hic homo est revelatum hoc risibile, in Recto, est hic homo: non enim aliud intelligitur. Ergò hoc risibile, in Recto, est revelatum.

ASSERO Tertiò. *Accipiendo risibilitatem secundùm id quod dicit in obliquo, hoc est actus ridendi, non est objectum fidei Christum esse risibilem.*

RATIO, quia talis revelatio nullibi existit. Rursùs quia revelato uno distincto realiter, non est necesse revelari aliud. Procedit autem assertum si reveletur risibilitas in Recto, sub nomine hominis: sic enim non erit necesse revelari ullò modò actus ridendi. Casu autem quo reveletur sub nomine principii actuum ridendi, quâ talis, sic erit necesse revelari actus ridendi. Ratio, quia & revelaretur tunc ut supponunt principium actuum ridendi sub nomine principii actuum ridendi, & non revelaretur: quia revelato principio actuum ridendi, importantur actus ridendi, quos tu dicis nullò modò revelari. Et sicut si reveletur Pater sub nomine Petri, non erit necesse revelari de filio, quamvis sub nomine Patris, sit necesse revelari in obliquo filium. Ita & in præsenti. Cæterùm nullibi exstat revelatio de risibilitate in recto, sub nomine principii actuum ridendi.

ASSERO Quartò. *Accipiendo risibilitatem per ipsa forma Metaphysica, Metaphysicè jam constinctam talem formalitatem, potest Deus revelare.*

RATIO Prima Asserti est. Quia DEUS præscindit virtualiter ut supra posuimus. Ergò etiam potest præscindere risibilitatem ab humanitate: adeoque & talem revelare, quæ non erit merum figmentum: quia non est figmentum quòd definitio risibilitatis, non sit definitio rationalitatis.

RATIO Secunda. Vel risibilitas cum fundamento in re, præscindit à natura, vel sine. Si cum. Ergò cognitio DEI, quæ seclusis imperfectionibus secundùm fundamenta & exigentias procedit, præscindere etiam poterit illam: adeoque & revelare. Si autem risibilitas cum fundamento in re non præscinderetur. Ergò se haberet sicut Chymæra. Ergò adhuc cadere poterit sub revelationem sicut & Chymæræ.

RATIO Tertia. Nihil est denegandum DEO, quod non implicat contradictionem. Ergò & veritati illius in dicendo, nihil negandum est, quod non implicat ab illa dici. Sed non implicat ab illa dici aliquid de risibilitate Metaphysicè accepta. Ergò.

ASSERO Quintò. *De risibilitate Metaphysicè accepta, nihil de facto revelavit Deus.*

RATIO, quia vel revelasset formaliter; & hoc non: ubi enim hoc revelatum? vel virtualiter. Sed in hac revelatione nihil revelatur de risibilitate Metaphysicè sumpta: quia jam revelaretur revelato homine: revelari autem illam inesse hominis, est revelari illam physicè sumptam, cùm

cùm tamen hic agatur de risibilitate Metaphysicè sumpta. *Ex his*

Colliges. Quod Conclusio deducta ex una præmissâ de fide & alia evidenti naturali, si illa evidens, sit Minor, in universali revelata, erit adhuc Conclusio de fide: innitetur enim soli revelationi. Si autem alia evidens naturalis, sit nonnisi propositio Lumine naturæ nota, non erit Conclusio de fide, quia jam innitetur alicui non revelato. Quodsi Conclusio deducatur ex duabus de fide in seipsis revelatis, erit Conclusio de fide: quia adhuc soli revelationi innitetur. Et hoc Colligendum, in superioribus tractatum est.

Dices Primò. Inter modum assentiendi quo assentimur Conclusioni quâ Conclusio est, non experimur differentiam, atque cum assentimur illi Conclusioni assensu fidei. Ergò Conclusio, etiam ut Conclusio est, necessariò est de fide. Cujus oppositum supponit assertio prima.

Respondetur. Cùm assentimur Conclusioni quâ Conclusio est, fit eductio Conclusionis ex connexione cum præmissis, tanquam innitente principio. *Quæ sunt eadem Vnitertio* &c. poniturque advertentia vel levis, bonitatis Consequentiæ, per quod constituitur assensus Conclusioni, ut Conclusio est. Quando autem fit assensus objecto Conclusionis merè actu fidei, non attenditur ad prædicta, sed ad Ly: *Deus dixit*.

Dices Secundò. Objectum Conclusionis deductæ ex una revelata, & aliâ evidenti quâ tali, non est objectum fidei Divinæ. Ergò neque deductæ ex utraque de fide: quia si risibile pro radice acceptum, est idem realiter cum humanitate, & tamen id non sufficit ad fidem; non est ratio cur identitas objecti Conclusionis, cum objecto præmissarum, faciat objectum Conclusionis esse de fide.

Respondetur. Per nos risibile pro radice acceptum seu in recto, est de fide. Paritas absolutè non tenet. Ratio quia in casu antecedentis, ad assentiendum, non assumitur solùm testimonium Divinum, sed etiam præmissa quâ talis evidens. Objectum autem Conclusioni deductæ ex duabus de fide, semper innititur soli revelationi.

Dices Tertiò cum Hurtado. Per nos neque assensus circa objectum revelatum poterit esse fidei: quia etiam assensus circa objectum revelatum sit propter præmissas saltem virtuales. Ergò etiam illic intercedere debet virtualis cognitio bonitatis Consequentiæ, quæ tamen non est revelata.

Respondetur. Duplex resolutio; assensus præbiti Conclusioni, circa objectum revelatum in Conclusione positum, fieri potest. *Primò* resolvendo bonitatem illationis assensumque in principia: *Quæ sunt eadem Vnitertio*, vel in dictum *De omni*. Hæc resolutio destruit rationem fidei: quia assumit principium non revelatum. *Secundò* potest resolvi bonitas illationis in assensu fidei, non secundùm quod illatio est; sed merè materialiter, assumendo pro illius resolutorio, nonnisi revelationem, nec ullò modò attendendo ad formalitatem illationis, sed merè ad Ly: *Deus dixit*: & hoc non obest fidei, imò illam formalisat. Repetatur hîc supra factus Syllogismus quem conficit Fidelis. Objectio autem Hurtadi supponit, quòd in assensu fidei, intercedat assensus bonitatis illationis, priori modò spectatæ.

Dices Quartò cùm Ripalda disp. 8. num. 45. Christus non solùm creditur per fidem & revelatur esse homo sensu Metaphysico; sed etiam sensu Naturali & physico, in quantùm complectitur hominis propria, juxta leges physicas & naturales. At humanitas revelata sensu naturali & physico, complectitur naturaliter, & non solùm virtualiter proprietates naturales, quarum una est, potentia risiva.

Respondetur. Per nos physicè sumpta risibilitas, est risibilitas sumpta in recto, adeòque est de fide; posito autem quòd potentia risiva esset distincta realiter à natura humana, esset de fide risibilitas, sed non beneficio virtualis revelationis, sed universalis: quia scilicet in illa propositione, *Verbum totum hominem assumpsit*; & in illa: *Verbum habet omnes perfectiones quæ non derogant dignitati suppositi*, continetur etiam tanquam particulare, potentia risiva.

Instat Idem. Possum credere fide humana, objectum notum ex testimonio humano, & argumento naturalis rationis. Ergò etiam possum credere fide Divinâ, objectum notum ex testimonio Divino, & argumento naturali.

Respondetur. Etiam in casu Antecedentis, in quantum ex vi argumenti naturalis, non erit actus fidei humanæ.

Dices Quintò. Magis adæquatur radici suæ proprietas verbi gratiâ risibilitas rationalitati, utpote & ad convertentiam & in abstracto prædicabilis, quàm particulare, universali. Ergò si revelato universali particulare revelatur, revelatâ radice revelabitur passio.

Respondetur. An aliquid uno revelato reveletur, non est pensandum ex adæquatione, sed ex impossibilitate præscindendi. Jam autem physicè spectatum & revelatum universale, est hoc, & illud, & illud individuum, quod certè à seipso præscindere non potest. Jam autem potest præscindi saltem rationale à risibili, adeòque sine illo revelari. Ex dictis etiam colligitur, quòd si res sit de risibilitate in recto, esse illam revelatam, licèt non sit revelata secundùm obliquum.

Instat Primò. Ex eodem habitu charitatis amamus Deum immediatè, alia autem propter Deum, seu mediante DEO. Ergò etiam poterimus credere ex eodem habitu fidei, non

solùm immediatè, sed etiam mediatè revelatum.

Respondetur. Mediante DEO amari alia, non aliud est: quàm amari propter Divinam bonitatem. Hinc actus charitatis procedens propter bonitatem Divinam, non extrahetur extra suam speciem. Si autem fides assentiretur propter propositionem non dictam à DEO, assentiretur non revelato, adeòque extraheretur extra suam speciem.

Instat Secundò. Ponamus, quòd Adamo DEUS nonnisi unum dogma revelare voluerit, verbi gratiâ: quòd sit à se, quæro; potuissetne Adam credere, DEUM esse æternum infinitum. Vel non. Si potuit. Ergò sufficit revelatio virtualis: nam hæ proprietates nonnisi virtualiter continentur. Si non potuit credere. Ergò neque DEI esse, ab Adamo credi potuit: quia nihil prorsùs fide Divinâ credi potest tanquam revelatum à Deo, nisi in ratione medii seu motivi attingatur Authoritas Dei, quæ proximè fundatur in summa veracitate Dei, quæ tamen, virtualiter nonnisi includitur, in ipso esse Dei.

Respondetur. Locutio definitivè, etiam Divina, est manifestatio conceptûs alteri; huic manifestationi activæ, respondet passiva, estque ipsa auditio. Quando ergò dicebat DEUS. Ego sum à me, videndum, cujus illa locutio manifestativa fuerit; & quid sibi manifestatum habuerit Adamus. Si enim præcisam & abstractissimam rationem in Deitate revelabat, in quantùm scilicet dicit, negationem dependentiæ in esse ab alio, sic non potuisset fide Divinâ etiam assèitatem illam credere: quia aliunde vi non nisi intellectûs intulit, DEUM esse veracem, non tamen poterat dicere: Credo illum esse à se; quia dixit se veritatem primam, hoc enim non dixit; sed nonnisi illam rationem præcisam: consequenter ille actus, utpote non innitens Ly *Deus dixit* non erit fidei. Si autem dicendo DEUS suam Assèitatem, manifestavit illi pro objecto Materiali assèitatem, pro formali veritatem attestantem, potuisset tunc credere. Sed negò, quòd solùm in radice revelaretur illi veritas prima. Et certè si Deus diceret: Ego sum à me, intelligendo præcisè quod sit independens à causa inesse, potuisset dicere Adam; *posset quidem aliquis cogitare, quòd licet Deus sit à se, non sit veritas, quia est independens in iis, quæ illi necessariò competunt; fortè autem illi non competit necessario veritas. Sed Ego vi mei intellectûs, demonstro mihi, quòd sit verax, non possum tamen dicere Credo, quia est veritas: hoc enim non dixit mihi de se.* Vi hujus allati directè ad Argumentum, Respondetur, quòd in diversâ suppositione potuerit credere quòd DEUS sit à se, in diversa non potuerit.

Addo. Dici posse, quòd in illa propositione: Ego sum à me reveletur veracitas Divina non virtuali revelatione sed confusâ universali: esset enim illa revelatio hujus sensûs: Contineo in me omnes perfectiones, accedenteque intellectu, quòd etiam veracitas sit perfectio, crederetur tunc ob revelationem universalem.

Instat Tertiò. Revelatio virtualis, est magis amica obscuritati, ostenditque subjectionem majorem primæ veritati, dum creditur etiam nonnisi connexum cum revelato.

Respondetur. Revelatio virtualis, non est magis amica obscuritati, quia assumit pro commotivo aliquid Lumine naturæ notum; illa autem subjectio est nonnisi prætensa: quia non soli Deo & ejus veracitati, sed & commotivo naturali exhibetur, quod destruit subjectionem. Sicut non est subjectio æquè venerari famulos Regis, ac Regem.

Poni etiam solet instantia de Angelis, quòd scilicet præstet de ratione formali fidei, si nihil obsit ita discutrere, ut dicatur magis accommodata Creaturæ intellectuali etiam Angelis. Jam autem Angelus, habitâ specie, noscit Creatorem in Creatura, causam in effectu, consequenter rationabilitatem in risibilitate hinc accommodando se illorum modo intelligendi DEUS debet revelare etiam passionem in radice. Sed hæc ratio non tenet; quia etiam Angeli non semper causam ut causam agnoscunt, sed etiam causam, nonnisi materialiter, non noscitur effectus. Cur ergò etiam huic modo non potuit se conformare Deus, adeòque non revelando passionem revelatâ radice; dicique potest assumptam doctrinam, tunc esse veram: debere scilicet revelationem accommodare sese modo noscendi, quando nihil obest. Obest autem ut præcisa revelatio virtualis, sufficiat ad fidem.

Colliges exinde. Quòd passio formaliter non reveletur in radice, licet possit esse revelata in universali aliquo, & hoc ipso esse de fide.

DIFFICULTAS IV.

Potestne deduci Conclusio de Fide, ex alia præmissa nonnisi probabili?

Dicendum est. *Si nomine probabilis præmissæ, venit præmissa cujus objectum non sit revelatum, non erit illa Conclusio de fide.*

Probatur Primò. Ex non revelato non potest sequi revelatum, sequeretur autem, si præcisè modo sumpto probabili, foret Conclusio de fide. Major autem probatur; quia si ex non revelato posset sequi revelatum, sequeretur contradictorium unum, ex alio contradictorio, ex albo scilicet non album, ex Ente non Ens. Et certè ratio motiva ad aliquid debet dicere rationem nexûs, cum eo, ad quod movet: in hocque stat totum artificium Syllogismi procedentis, *ex eo, quòd hæc sint:* non habet autem hunc nexum, non revelatum cum revelato.

Proba-

PROBATUR Secundò. Restitutione rationum, quas sibi in hac materia opposuit Quiros disp. 3. in prima parte.

PRIMA ratio. Conclusio sequitur debiliorem partem. Ergò Conclusio ex una probabili, solùm erit probabilis, etsi deducta Conclusio ex utraque probabili præmissa non est de fide, etiam deducta ex una probabili, non erit de fide propter idem principium: Conclusio sequitur debiliorem partem. Negaturque ulteriùs non obstare certitudini fidei, quòd motivum illius, sit nonnisi probabile.

SECUNDA ratio. Non potest oriri ex præmissa falsa Conclusio de fide. Ergò nec ex probabili. Quod autem dicit Quiros num. 17. ubi præmissa est falsa, nec objectum præmissæ vel Conclusionis verum est. Idem hîc applicatur. Ubi præmissa probabilis est, etiam objectum illius, erit nonnisi probabile, adeòque non fidei.

TERTIA ratio. Præmissa probabilis per oppositos est naturalis. Ergò in principiis illorum, non poterit sequi Conclusio supernaturalis. Sicut Amor supernaturalis non innititur cognitioni naturali. Et sicut exigentia per se, quam dicit amor supernaturalis ad cognitionem supernaturalem, est talis, ut ex accidenti etiam non sequatur amor supernaturalis ex cognitione naturali: ita idem in præsenti dicendum. Et sicut quamvis objectum actûs cognitionis naturalis, ab objecto cognitionis supernaturalis non differat formaliter, tamen hoc non obstante, non sequitur amor supernaturalis ex cognitione naturali. Ita idem in præsenti dicendum.

PROBATUR Tertiò. Si ex præmissa naturali & quidem probabili, sequitur Conclusio de fide, sequitur posse revelatum esse aliquid, utpote de fide etiamsi non præcesserit revelatio, adeòque revelationi non inniti fidem; inniteretur enim probabili præmissæ, quæ supponitur non revelata.

DICENDUM Secundò. *Si nomine probabilis præmissæ veniat præmissa, ex objecto revelata, sit tamen nonnisi probabilitas, quòd sit revelata non excludens scilicet formidinem prudentem, non erit ille assensus fidei.*

PROBATUR. Quia deberet tunc imprudenter imperari actus certissimus, quod fieri non potest ut dictum etiam supra.

DICENDUM Tertiò. *Si nomine probabilis præmissæ veniat præmissa ex objecto revelata: sit autem hoc sensu probabilis: quia scilicet sine ulla formidine constet, quòd hoc Deus dixerit, non tamen hoc constat certò physicè vel Metaphysicè, poterit tamen Conclusio esse de fide.*

PROBATUR ex dictis supra: quia scilicet nihil deest, ut procedatur ad actum fidei, non deest objectum revelatum; nec judicium prudens informans voluntatem, ut imperet actum certissimum; ut imperat habens motiva credibilitatis, expellentia prudentem formidinem. Ergò benè tunc procedi poterit ad actum fidei; quamvis rigorosè loquendo, non debeat dici hæc præmissa probabilis, sed certa moraliter.

OBJICIT Primò Quiros. Potest esse assensus supernaturalis quamvis objectum illius intrinsecum motivum, secundùm se obscurum appareat. Ergò & quamvis appareat solùm probabiliter: certè enim propositio Parochi modum proponendi probabilem non excedit, cum eodem modo, quandoque proponat suas ignorantias, ut quòd in Eucharistia sit corpus Beatæ Virginis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia necdum erit Conclusio innitens non revelato, quamvis innitatur obscuro, non inniteretur autem revelato, si inniteretur probabili præmissæ, probabilitate de qua Assertô primo. Propositio etiam Parochi potest esse probabilis, cùm non sit motivum fidei, sicut deberet esse dicta præmissa.

OBJICIT Secundò. Supernaturalitas actûs, non venit ex supernaturalitate motivi, nec ex modo quo apparet objectum formale, sed ex præcisa excellentia modi tendendi actûs, essentialem connexionem habentis cum reali existentia objecti. Sed excellentia & certitudo modi tendendi actûs, haberi potest, quantumvis objectum purè probabiliter proponatur, ut cùm mysterium Trinitatis proponitur Catholico & Calvinistæ, iste credit fide naturali quæ probabilis est purè, ille supernaturali certissimâ. Deindè quia actus talis, dirigitur Virtute superiori, benè autem stat actum directum per superiorem Virtutem, certissimè attingere, quod proximè elicienti obscurum est; quemadmodum homo cœcus, rectè dirigit sagittam, directus ab alio scopum discernente. Ergò quamvis motivum præmissarum proponatur, solùm per actus naturales probabiles, inferre poterit supernaturalem Conclusionem, non quidem ex sola vi propria, sed tenente se, ex parte principii, aliquo auxilio superiori.

RESPONSUM. Quòd excellentia & certitudo actûs haberi possit, quamvis objectum probabiliter proponatur, si cæteroqui revelatum sit; secùs si non sit revelatum. Negatur item Calvinianum assensum de Trinitate, esse nonnisi assensum probabilem, quasi habeat motivum ex parte objecti probabile: respicit enim testimonium Dei verum ex objecto. Nec est ille assensus probabilis ex subjecto: habet enim firmam adhæsionem. Sed est hoc sensu nonnisi probabilis, quia proficiscitur à principio naturali, quod non est determinatum, ut assensum eliciat nonnisi certissimum. Superior autem virtus nempe ipse habitus, non confert certitudinem formaliter & objectivè, sed solùm effectivè, efficiendo scilicet actum qui certissimus est. Hic autem quæritur de certitudine objectiva & formali, quam non apparet qui conferre

possit

possit probabilis præmissa? præcipuè cùm nec ad actum talem procedere possit ipse habitus fidei, si non habet præmissam utramque revelatam. Illa directio quâ videns dirigit cœcum sagittantem, disparitatem habet; quia sive sagittans sive alius dirigat ictum, eadem erit ratio constituens formaliter in ratione bonæ jaculationis, recta scilicet tendentia in scopum; non est autem eadem ratio assensûs constituti & formalisati motivo probabili seu non revelato, & motivo revelato.

Objicit Tertiò. Objectum motivum obscurum, assentienti non proponit per se plus, quàm probabile; & tamen hoc contingit in omni actu fidei. Ergò cognitio supernaturalis, inniti potest motivo probabili. Antecedens probatur quia motivum illud, quod prævie proponitur ad fidem supernaturalem negari potest: habemus enim circa fidem libertatem contrarietatis. Ergò apparet probabile oppositum; nemo enim negare potest objectum, cujus oppositum non apparet probabile. Addit plus lucis resplendere in motivo probabili, quàm in purè obscuro, qualis est existentia revelationis in se spectatæ, secluså propositione Ecclesiæ.

Respondetur. Objectum motivum obscurum non proponitur plùs quàm probabile. hoc est proponitur ut non includens in se rationem motivam certissimam. Nego Antecedens. Non proponitur plùs quàm probabile, hoc est inevidenter, quam inevidentiam dicit, esse probabile. Concedo Antecedens. Quæ inevidentia facit, ut revelatum negari possit, quamvis non putetur esse probabile, oppositum ei, quod dicit Veritas prima. Quamvis autem propositio Ecclesiæ sit probabilis nonnisi, hoc est, nonnisi moraliter certa, non sequetur, quòd motivum fidei possit esse nonnisi probabile: quia illo priori posito, habetur, unde adhuc possit procedi ad actum certissimum, ratione scilicet motivi, quòd non haberetur, si etiam motivum, esset nonnisi probabile. Ex quibus solve ea, quæ adfert Quiros num. 12.

DIFFICULTAS V.

An Cognitio deducta ex præmissis supernaturalibus sit ipsa supernaturalis?

EST quæstio spectans ad Procœmilia Theologiæ, sed in hunc locum rejecta, quia non potuisset tractari, his quæ superiùs sunt dicta, non expensis; attendetur autem in præsenti non ad hoc: An deductio illa vel illatio possit formalisare actum fidei; de hoc enim aliàs. Nec attendetur ad hoc: An objectum Conclusionis sit futurum de fide quia hoc est jam expensum, sed attendetur maximè ad supernaturalitatem. Ex quo etiam deducetur: An Theologia sit supernaturalis.

Dicendum Primò. *Non repugnare ut assensus ita deductus sit in Entitate Naturalis.* Est contra Molinam, Fonf. Fass. Gillium & alios apud Ripaldam de Ente supernaturali disputatione 55.

Probatur Primò. Quia id non repugnat.

Probatur Secundò. Quia si deberet ille assensus esse supernaturalis, ex eo id oriretur, quia inniteretur motivo supernaturali, hoc autem non arguit necessariò supernaturalitatem, ut dictum aliàs.

Probatur Tertiò. Quia nullum prædicatum est in hoc assensu exigitivum supernaturalitatis, quod enim? Stat Conclusio solutione argumentorum quæ collegit Ripalda.

Objicit Primò. Cognitio respiciens motivum supernaturale, est supernaturalis, imò etiamsi respiceret præmissam naturalem unam, & aliam supernaturalem: quia motivum intellectûs ad judicium Unionis extremorum inter se, est Unio extremorum cum medio. Sed ubi etiam unum extremum est supernaturale, tota Unio est supernaturalis, ut videre est in unione Verbi cum Humanitate, & Gratiæ cum Anima. Ergo.

Respondetur Negando Majorem. Quod adfertur de Unione non tenet: quia quòd Unio illa physica sit supernaturalis, ex eo oritur: quia si foret naturalis, esset debita subjecto naturali, si esset debita subjecto naturali, etiam extremum quod connectit foret jam debitum: est enim illa Unio essentialis determinatio, ad illud extremum habendum. Si que foret debitum extremum quod connectit, non foret jam illi subjecto supernaturalis, & tamen supponitur illi esse supernaturalis. Non sequeretur autem adhuc aliquod supernaturale, reddi debitum alicui naturali, quantumvis assensus esset naturalis, & concurrant ad illum præmissæ supernaturales, præcipuè cùm illa motiva, non producant physicè illum assensum.

Objicit Secundò. Conclusio deducta ex cognitione supernaturali, suapte naturâ supponit principium supernaturale. Conclusio enim suapte naturâ supponit præmissas, consequenter non contrahitur inter Vires solius naturæ.

Respondetur. Supponit illa Conclusio principium motivum supernaturale sed non effectivum. Non apparet autem, qui præcisè, motivum, supernaturalisare possit.

Instat. Cognitio quæ suapte Naturâ esse non potest sine prævia cognitione supernaturali, est absolutè supernaturalis, sicut actus qui suapte naturâ non potest esse sine vocatione supernaturali, est supernaturalis.

Respondetur. Etiam actum, non ex vocatione supernaturali supernaturalitatem desumere. Unde etiam vocatione supernaturali positâ, potest sequi dissensus peccaminosus naturalis. Eritque tunc ille actus supernaturalis: quia supponit principium sui effectivum supernaturale.

naturale. Non ostenditur autem, quòd in præsenti ad prædictum assensum, non possit dari principium naturale.

Objicit Tertiò. Cognitio deducta ex duplici præmissa, una de fide & alia scientifica, est inevidens & certa, nulla autem naturalis cognitio, potest esse inevidens & certa.

Respondetur. Negando Minorem ut videre est in assensu Hæretici, ad communes nobiscum articulos.

Dicendum est Secundò. *Non repugnare ut assensus ita deductus sit in Entitate supernaturalis.*

Probatur Primò. Quia id non implicat.

Probatur Secundò. Quia non repugnat principium illius cognitionis effectivum supernaturale.

Probatur Tertiò. Quia fieri potest, ut sit illa cognitio naturalis. Ergò & supernaturalis: erit enim hoc ipso magis proportionata motivis Conclusio.

Objicitur Primò. Illa cognitio non habet objectum formale supernaturale, nam assentiremur cognitioni propter connexionem cum præmissis, quæ connexio naturalis est.

Respondetur. Non repugnare principium assensivum supernaturaliter, connexioni naturali.

Objicitur Secundò. Non sufficit ad supernaturalitatem præmissa supernaturalis motiva, sed etiam debet esse principium effectivum supernaturale.

Respondetur. Concedendo, & Negando tale principium repugnare.

Objicitur Tertiò. Principium illius cognitionis, non erunt supernaturales præmissæ, sed cognitio bonitatis illationis, quæ naturalis est.

Respondetur. Negando quòd Connexio illa naturalis, non possit attingi actu supernaturali.

Dicendum est Tertiò. *Concurrente habitu Theologico ad illam notitiam erit illa in Entitate naturalis. Dixi* Concurrente habitu Theologico, quia posset tunc simul exercere se suo actu fides, & elicere actum supernaturalem.

Probatur Primò Conclusio. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergo nec supernaturalisanda; nulla autem necessitas ponendæ Theologiæ supernaturalis.

Probatur Secundò. Quia Ethnicus potest ex principiis fidei assumptis discursum conficere, qui certè erit naturalis, & tamen ex sola assumptione illarum præmissarum, arguitur Theologiam, esse actu supernaturalem.

Probatur Tertiò. Quia datur quædam Metaphysica Christiana quæ tamen non est supernaturalis, licet assumat multa ex fide. Ergò idem dicendum de Theologia.

Objicit Primò Ripalda. Christus Dominus usus est discursu per actus scientiæ infusæ; fideles per actus fidei infusæ, arguunt ex revelatione Dei mysterium revelatum; plura item judicia prudentiæ infusæ, quæ immediata non sunt, per discursum habentur.

Respondetur. Supposito quòd scientia infusa Christi, sit nonnisi quoad modum supernaturalis, producet tantùm naturales actus. In suppositione autem quòd sit in Entitate supernaturalis, disparitas erit. Quia nec per rationem, nec per Auctoritatem constat nobis, quòd Theologia sit principium supernaturale. Fideles utuntur discursu, tanquam aliquo prævio, vel imperato ab habitu supernaturali fidei. Idem dicendum de prudentia, quæ ex supposito discursu naturali tum primum format dictamen supernaturale, Virique Spirituales positis notitiis naturalibus, tum primùm accedente illuminatione supernaturali, faciunt affectus supernaturales.

Objicit Secundò Idem. Conclusiones Theologicæ, quas studio principiorum fidei assequimur, referunt Patres in gratiam Dei. Ergò illæ sunt supernaturales.

Respondetur. Hanc gratiam esse quidem gratiam, sed ordinis naturalis, non excluduntur tamen illuminationes supernaturales. Quæ ipsa illustratio, non supernaturalisat illos actus, sicut nec supernaturalisant Conclusionem, præmissæ supernaturales.

Objicit Tertiò. Cognitio Theologica potest movere voluntatem in actus supernaturales & pro hoc citat Prosperum. Ergò &c.

Respondetur Negando Antecedens. Auctoritas Prosperi non plus vult, quàm quòd fides faciat nos res intelligere, sequensque discursum naturalem, illuminatio Spiritûs Sancti, sufficit ut sit supernaturalis.

Objicitur Quartò. Conclusio Theologica, quæ essentialiter est Conclusio, & præmissas supponit, exigit oriri à præmissis supernaturalibus fidei, ex quibus de facto deducitur. Ergò erit intrinsecè supernaturalis.

Respondetur. Negando, quòd Conclusio Theologica exigat præmissas nonnisi supernaturales, hoc est supernaturali lumine præsentabiles, licet exigat præmissas supernaturales, hoc est aliàs à veritate prima revelatas & ab habitu fidei attingibiles: suppositaque Conclusione, non potest dici, quòd exigat præmissas nonnisi lumine supernaturali proponendas: nam & essent supernaturales ut supponitur; & non essent quia exigerentur ab aliquo naturali: quia tamen Theologia exigit præmissas procedentes ex eo, quia hoc est articulus fidei, cùmque non adimant vim nobiliori agenti, ut si velit præstare id, quod præstat ignobilius, in eodem genere præstet

præstet & ipsum illud nobilius, fit ut præmissæ etiam lumine supernaturali propositæ, possint ad illam Conclusionem concurrere.

Addo. Cum præmissæ à Conclusione nonnisi præsupponantur tanquam motivum & non tanquam principium effectivum, mera præsuppositio illarum præmissarum, supernaturalitatisque earundem, non potest arguere in præsupponente supernaturalitatem. Certè enim vis sublativa gratiæ supernaturalis, inclusa in peccato, præsupponit gratiam supernaturalem, nec tamen illa ipsa vis, est in peccato supernatulis; quod etiam ex aliis illustratur. Nam si color in duplici loco ponatur, naturaliter videbitur, & tamen præsupponitur miraculum supernaturale quoad substantiam. Et ratio est: quia non repugnat ut entitas illa, adhuc habeat superantiam omnis creatæ vel creabilis substantiæ, adeòque supernaturalitatem, licèt nonnisi ex suppositione illius, aliqua naturalia oriri possint, præcipuè cùm illa præsuppositio, non sit præsuppositio supernaturalis, quâ supernaturale est, sed quâ convenit in aliqua ratione communi cum naturalibus; ad eum modum quo licet supernaturale intuitivè non possit nosci naturaliter, potest nosci naturaliter, secundùm rationes communes.

Instat Primò. Electio supernaturalis præsupponens intentionem finis supernaturalis, & ipsa est supernaturalis. Ergò & Conclusio præsupponens præmissas supernaturales.

Respondetur. Disparitatem esse; quia datur principium electionis supernaturale, hoc est prudentia supernaturalis, idquè ex doctrina Patrum, quæ non procedit de supernaturalitate Theologiæ: præcipuè cùm non exigantur præmissæ, nonnisi lumine supernaturali præsentari.

Instat Secundò. De facto natura est elevata ad ordinem supernaturalem, & potest esse Conclusio formalis Theologica, supponens per se præmissas supernaturales. Ergò de facto confertur à Deo auxilium, ad hujusmodi Conclusionem: DEUS enim non denegat connaturalia principiæ.

Respondetur. Naturam esse quidem elevatam ad ordinem supernaturalem, sed non in omnibus, nec ostenditur, quòd elevata sit ad ordinem supernaturaliter Theologisandi. Cùmque Conclusio illa non exigat per se præmissas nonnisi supernaturali lumine præsentandas, etiamsi ita præsententur, non erit exigentia ponendæ Conclusionis supernaturalis: quia nec illas præmissas, quâ supernaturales exigebat. Hinc redibit ad statum naturaliter agendi, ne ita multiplicetur modus agendi, non secundùm exigentiam. Jam verò, nonnisi, per se exigentia, fundat connaturalitatem. Unde posito, quòd aquæ inducatur calor, non est exigentia in aqua & connaturalitas, ut conservetur ille calor, sed reditus ad naturam; ita & in Theologia, non est exigentia ut præmissæ nonnisi lumine supernaturali præsentatæ moveant, ideòque redibit intellectus ad Naturam, & Conclusionem naturalem.

Instat Tertiò. Tales conclusiones maximè conferre ad tuendam veritatem fidei supernaturalis, cùm ex falsitate iliarum colligeretur, falsitas principiorum.

Respondetur. Etiam Metaphysica deservit ad tuendam fidem, quæ tamen est naturalis: & non interest ut illa defensio fiat actu supernaturali, cùm tota vis defendendi, fundata sit in modo procedendi scientificè.

Objicit Quintò. Principium illius Conclusionis, potest esse auxilium supernaturale, imò & ipsa fides: quia etiam habitus influens in intentionem finis, influit in formalem electionem, Conclusio autem est quædam electio.

Respondetur. Posse elici illam Conclusionem, auxilio, non supernaturali, si illud dari, nec Auctoritas nec ratio ostendit. Conclusio & electio eodem modo se habent in genere dependentiæ, sed non in genere Entis & ordinis. Addo Conclusionem illam, non respicere adæquatè idem objectum cum præmissis, quia innititur bonitati illationis, ad quam non attendunt præmissæ: & insuper non est ratio supernaturalisandi attendentiam, ad idem objectum formale.

QUÆSTIO III.

An Putatitiè revelatum sit Objectum Fidei Divinæ?

Hæc quæstio tractari solet ab aliis, ubi tractant de certitudine Fidei, locum tamen etiam hîc non incommodè habet, tanquam oppositum seu non objectum fidei.

Dicendum est. *Putatitiè revelatum non posse esse objectum Fidei Divinæ*; hoc est quando aliquis putat etiam invincibili ignorantiâ deceptus, quòd hoc sit revelatum, & tamen de facto non est revelatum, quantumvis conetur elicere actum fidei, ad illum actum, effectivè non concurret habitus fidei Divinæ.

Probatur Primò. Conclusio Auctoritate Tridentini Sess. 6. cap. 9. ubi docens neminem sine revelatione posse scire de Confirmatione sui in gratia, prædestinatione, justificatione sui subdit: *Cùm nullus scire id valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum*; subesset autem ei falsum, si quod non est revelatum, crederet, quòd sit revelatum.

Respondebis. Intentionem Tridentini non fuisse, eo loco definire, quòd habitus fidei infusæ, non concurrat ad actum cujus objectum est nonnisi putatitia revelatio: sed definire, quòd cui non est revelatum de sua verbi gratiâ justificatione, quòd id non possit credere fide, cui non possit subesse falsum, per quod ipsum supponitur, posse id credere fide, cui possit subesse falsum.

Con-

Contra, quia quamvis eo loco non fuerit mens Tridentini id definire, sufficit quòd id colligi possit, ex verbis illius: agit enim illic de fide Divina, de qua prædicat, quòd ei non possit subesse falsum, & quamvis supponat quòd id credi posset fide, cui posset subesse falsum, non tamen supponere potest, id credi posse fide Divinâ, de quo tamen hîc quæritur. Jam autem universaliter de fide, eaque Divina, (quia in subjecta materia) pronuntiavit Tridentinum: quòd ei non possit subesse falsum.

Probatur Secundò. Non implicat contradictionem talis qualitas, quæ essentialiter deposcat, ut concursus illi ad agendum tribuatur à Deo, nonnisi tunc, cùm re ipsâ, objecto illius Materiali, conjungitur Formale verè. Sed talis est habitus fidei. Ergò implicabit illam versari circa materiale, cui non sit re ipsa conjunctum suum formale. Minor probatur Quia phrases Patrum & Concil. appellant fidem esse certissimam, fidem nunquam falli, & enuntiat Augustinus, quòd potiùs vellet dubitare an vivat, quàm non ita se habere veritatem, quam in corde audivit, id est credidit; non esset autem habitus certissimus, si falli posset, & putatitio formali niti.

Probatur Tertiò. Argumento Negativô. Si nihil obsit, non debet in linea certi, deterioris esse sortis fides, præ scientia; præcipuè cùm absolutè exaltetur certitudo fidei, supra certitudinem scientiæ, de quo infra. Sed scientia non potest esse principium actûs falsi. Ut probatur; quia & esset actus ille scientiæ ut supponitur, & non esset; quia vel nosceret per causam, vel non nosceret per causam. Ergò non esset actus scientiæ: quia scire est noscere per causam: Si nosceret per causam. Ergò non esset actus falsus; quia cui competit definitio scientiæ, seu non falsi, est non falsum. Cognitio autem per causam, est definitio scientiæ seu non falsi.

Objiciuntur primo Paritates aliquæ.

Prima Paritas est. Per nos potest prohiberi actus etiam bonus, & tamen principiari à principio supernaturali. Ergò & assensus putatæ revelationi, poterit principiari ab habitu fidei.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia ex nullo principio colligitur esse determinationem, in aliis principiis supernaturalibus, ne concurrant ad actum supernaturalem, extrinsecè malum. Colligitur autem, esse essentialis determinatio in fide, ne ei subesse possit falsum; adeòque ne innitatur putatitiæ revelationi, præcipuè cùm ille error, foret intrinsecè malus Naturæ intellectuali.

Secunda Paritas est. Positâ præmissâ de fide & alia falsa, non implicat illam præmissam concurrere ad Conclusionem falsam. Ergò nec implicabit concurrere Deum ad assensum putatæ revelationi. Circa Antecedens discurrit Lugo totâ sect. 7.

Respondetur. Disparitatem esse, quia nullum est fundamentum essentialis determinationis in præmissa; secùs (ut dictum) de fide. Deinde posita præmissa de fide, non hoc sensu est de fide & supernaturalis, quòd debeat in Syllogismo credi nonnisi fide Divinâ: sed quòd aliàs sit credibilis fide Divinâ, adeòque adhuc poterit esse naturalis, & quâ naturalis, principiare illum assensum. Deinde, si ex mala intellectione Præmissæ de Fide, sequitur Conclusio falsa, illa non erit actus fidei in quantùm malè intelligitur, adeoque Actus fidei, non concurret ad falsum. Paulò aliter eandem difficultatem solvit Lugo: dicitque, per Accidens illam præmissam, concurrere ad Conclusionem erroneam. Sed eâdem viâ respondent oppositi, quòd scilicet per Accidens fides Divina, possit moveri revelatione putatitiâ.

Tertia Paritas est. Quia multæ aliæ virtutes supernaturales, possunt exire in suos actus, circa objecta ratione suâ formali non informatâ: sic verbi gratiâ potest amor Dei amare subsistentiam absolutam omnibus tribus Personis communem, quamvis illa non detur, & obedientia inclinare ad id, quod revera superior non præcepit. Ergò idem dici poterit de fide.

Respondetur. Præter allatam disparitatem, id obstare: quòd scilicet habitus alii, si versentur circa objectum re vera, suâ ratione formali non informatum, non agent quidquam contra exigentiam suam essentialem, quæ exigentia alia in illis Habitibus ostendi non potest, nisi quæ sit, versari circa objectum prout propositum: hinc eo casu, non tantùm non extrahuntur extra suam formalem rationem, sed operantur secundùm illam. Jam autem si habitus fidei concurreret ad assensum putatæ revelationis, extraheretur extra suam exigentiam essentialem, secundùm quam petit, ut illi non possit subesse falsum, adeoque ne moveatur putatâ revelatione.

Quarta Paritas. Prudentia supernaturalis spectat ad intellectum, & potest versari circa objectum, cui non est unita ratio formalis objecti. Quod ipsum probatur; quia dictat adorandam esse verbi gratiâ hostiam, quantumvis re vera fieri possit, quòd non sit consecrata.

Respondetur. Aliud esse prudentiam supernaturalem versari circa objectum cui non sit unita ratio formalis, quam inquirit prudentia; & aliud est versari prudentiam, circa objectum cui non est unita ratio formalis aliorum habituum: primum est falsum, secundum verum. Hinc jam disparitas est; quia prudentia, est determinata, nonnisi ad dirigendum actiones secundùm circumstantias hîc & nunc. Hinc

si hîc & nunc, secundùm regulas virtutis & honestatis, possit hæc Adoratio fieri, dictando illam, non tantùm non extraheretur ad hoc, ad quod est determinata; sed exerceret se in sibi debito; quia autem fides est essentialiter determinata nonnisi ad assensum certum, si eliceret actum propter putatam revelationem, extraheretur extra suam speciem, & ageret contra suam essentialem determinationem. Rursùs prudentia supernaturalis, comparatur cum prudentia naturali, soloque ordine, & in aliquibus, Materia distinguitur. Prudentia autem naturalis, respicit ad hîc & nunc, secundùm leges judicii. Jam autem fides proportionatur scientiæ. Sicut ergò scientia nunquam cognoscit falsò; ita nec fides.

Quinta Paritas est. Non obstante supernaturalitate, possunt alii actus supernaturales fieri ex imperio venialiter malo, ut si aliquis imperet sibi sumptionem Eucharistiæ, titulô vanæ gloriæ. Ergò & fides, vitiari poterit vitio falsitatis.

Respondetur. Disparitatem esse: quia non est colligere essentialem determinationem in casu Antecedentis, quæ habetur in casu Consequentis.

Objicitur Secundò. Idem est motivum assensûs in utroque casu, nempè revelatio Dei. Ergò in utroque casu, erit idem actus.

Respondetur. Non esse idem motivum in re: putatitiè enim, & verè revelatum, realiter distinguuntur: sed sunt idem apparenter, sicut color verus & apparens.

Instatur Primò. Potest Parochus cum iisdem motivis credibilitatis proponere articulum falsum, cum quibus verum. Ergo & fidelis, ex eodem principio assentiri.

Respondetur. In casu Antecedentis, non potest colligi ulla determinatio essentialis, quâ determinetur Parochus, ne proponat æquè falsum, ac proponit mysterium: & tamen est essentialis determinatio in habitu fidei, ne possit assentiri non revelato.

Instatur Secundò. Ille actus, qui non positus, facit hominem hæreticum, positus, facit illum fidelem, est actus positus ab Habitu fidei. Sed si non præberet Petrus assensum revelationi, quam putat esse veram, quantumvis in re sit falsa foret hæreticus. Ergò ponendo illum actum, erit fidelis.

Respondetur. Falsam in primis esse Majorem, eo, quòd pauciora requirantur ad contrahendam infidelitatem, quàm ad esse fidelis: nam ex generali principio, malum quale est Infidelitas, est ex singulis defectibus: Fidelitas autem quæ est bonum, est ex integra causa. Deinde illi revelationi dissentiens, non propter id quod formaliter & tanquam Minorem negat, foret hæreticus, sed propter id, quod implicitè & tanquam Majorem negat: qui enim putatitiæ revelationi non assentitur, censens illam esse veram, est implicitè resolutus, ad non assentiendum Deo dicenti.

Instatur Tertiò. Eâdem facilitate assentitur aliquis veræ ac putatæ revelationi. Ergò ex eodem habitu.

Respondetur. Consequentiam non tenere: quia habitus fidei infusæ, non est facilitativus. Porrò ipsa illa facilitas, posset referri in habitum aliquem naturalem acquisitum fidei; potest item referri in species easdem: facilitare tenente se à parte objecti; quæ etiam facerent, ne ita sensibiliter advertat se cum difficultate operari, casu quo non haberet, habitum facilitantem. Deinde fortè etiam non sentiret tunc facilitatem, posteaque instructus, discerneret se caruisse illâ; licèt dum illam non experiretur, posset id referre, in aliquam tentationem diaboli. Denique dici posset DEUM ut Auctorem Naturæ, suppleturum defectum principii facilitativi, ad occultandum, ne putet homo, in se esse principium discernendæ infallibiliter putatitiæ revelationis, à vera.

Objicitur Tertiò. Ponamus aliquem Judæum ante Christi nativitatem elicientem hunc actum: Credo Christum nasciturum, ponamus rursus continuare hunc actum eundem post Christi nativitatem, hic actus post Christi nativitatem erit falsus, & tamen erit fidei, quia idem actus continuatur.

Respondet huic Argumento S. Thomas Secundâ Secundæ quæst. 1. art. 3. ad 1. Dici etiam posset, hunc actum *eundem* perceptibiliter & secundùm nostrum putare fore; quia motivum quod perceptibiliter movet, putaret esse idem: in re tamen ipsa, erunt duo distincti actus: & primus quidem supernaturalis, & elicitus ab habitu fidei: secundus autem elicitus viribus naturæ. Addo nihilominùs hunc actum; Christus nascetur, etiam in nobis fidelibus, si formetur per ordinem ad illud tempus præteritum, quo verum erat dicere. Christus nondum est natus, sed nascetur; per ordinem inquam ad illud tempus, Ly Christus nascetur, etiam à nobis fide Divinâ creditur: quia actus ille per ordinem ad illud tempus, semper est verus: hoc sensu, posset continuari ille supernaturalis actus à Judæis, esseque adhuc verus.

Possibilisne Qualitas supernaturalis attendens ad putatè revelatum?

Assero Primò. *Possibilem, esse qualitatem attendentem ad putatam revelationem.*

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia possibilis est qualitas, quæ eadem indivisibilis principiet actus fidei; adeòque habeat vices habitûs fidei, & insuper sit directiva operationum, præscribendo regulas hîc & nunc agendi: ita ut sub hac formalitate, non habeat pro

pro objecto verum prout est à parte rei, sed verum, prout est in his circumstantiis, licèt sub priori formalitate, habeat pro objecto verum, prout est à parte rei. Ergò etiam possibilis erit habitus, attendens & revelationi, veræ & ei, quæ hîc & nunc putatur vera. Et sicut dantur actus voluntatis supernaturales, qui procedunt secundùm merita objecti, prout est à parte rei, & simul prout apparet; & alii procedunt secundùm merita objecti, non prout est à parte rei, sed prout apparet, ut cùm diviti, & tamen mendicanti, eadem misericordia tribuit eleemosynam, cùm misericordia non possit moveri nisi tunc tantùm, quando est miseria: ita ut etiam dictus habitus, non possit assentiri tantùm objecto falso, & quod apparet ut falsum, licèt possit assentiri objecto, quod putat non esse falsum, sed revelatum; adhuc enim illa qualitas erit virtus, quâ nemo malè utatur, hoc est ad falsum credendum, quod ut falsum proponitur, erit etiam dispositio ad optimum in suo genere, hoc est negativè, non inclinando scilicet ad falsum quâ tale, quamvis non sit dispositio ad optimum positivè, hoc est, attingendo perfectionem objecti, prout est à parte rei. Tum quia intellectus non tantùm assentitur vero prout est à parte rei; sed etiam vero, prout hîc & nunc apparet. Cur etiam non poterit dari qualitas supernaturalis, habens se per modum potentiæ intellectivæ supernaturalis, quæ attendat ad veram & putatam revelationem.

Respondebis cum Oviedo cont. 5. à num. 31. Quamvis non possit in hoc puncto assignari repugnantia purè physica, adferri tamen potest Moralis & Theologica: hoc est formaliter resultans ex bonitate & perfectione DEI, licèt radicata in natura actûs.

Contra. Sicut non datur repugnantia moralis, ne actus prudentiæ supernaturalis, procedat secundùm hîc & nunc, licèt non semper procedat secundùm objectum prout est à parte rei, ita nec in præsenti dabitur ulla repugnantia Moralis.

Assero Secundò. *Dictam qualitatem non posse vocari rigorosè habitum fidei.*

Ratio; quia Ly fides, ex acceptione præsenti Theologica, supponit pro habitu nonnisi summè certo.

Assero Tertiò. *Talem habitum posse liber aliùs loquendo, dici habitum fidei*; quia adhuc uterque respiceret communem eandem, rationem, nempe revelationem ut sic.

Sed ad stabiliendum assertum primum solvendæ implicantiæ.

Prima Implicantia est: quia & esset ille habitus supernaturalis ut supponitur, & non esset: quia supernaturale, non potest esse principium assensûs falsi.

Respondetur. Si per falsum intelligas difforme objecto prout à parte rei spectato, in isto sensu falsum est, quòd supernaturale non possit esse principium assensûs falsi, ut videre est in prudentia supernaturali. Quòdsi per falsum intelliges nec objecto nec propositioni conforme: Concedi potest Antecedens. Et sicut in Logicis salvatur veritas primæ Operationis, quantumvis apprehendat Angelum per modum juvenis alati: quia scilicet ille conceptus, cum objecto prout apprehenso, habet conformitatem: sic etiam ille assensus erit assensus verus, prout dicit conformitatem secundùm hîc & nunc putatam ut veram revelationem.

Secunda Implicantia deduci potest ex Amico (quamvis ille hac in materia suspendat judicium.) Quòd scilicet DEUS, esset causa particularis assensûs falsi, & tamen supernaturalis; quia concurreret ad illum assensum, non determinatus à causis secundis.

Respondetur. Implicantiam multum probare, probat enim quòd nec DEUS possit esse Auctor supernaturalis prudentiæ; quia etiam illa est principium assensûs falsi, comparatè ad objectum.

Tertia Implicantia est ex Lugone citato num. 89. Actus supernaturalis in substantia, non potest esse indifferens, ut sit verus vel non. Ergò nec habitus supernaturalis potest esse indifferens ad verum prout conforme objecto, & verum prout apparens. Antecedens probatur. Quia dicti actus sunt Ordinis Divini, dati ad hoc, ut homo constitutus in ordine Divino, operetur, qualiter decet operari hominem, Divini Ordinis.

Responsum. Implicantiam probare multùm: quia probat non esse possibiles actus prudentiæ supernaturalis, qui sint Ordinis Divini, quia etiam hi interdum sunt difformes, comparatè ad objectum prout est à parte rei. Quodsi sufficiat illos esse hoc sensu Ordinis Divini, quia secundùm formalitatem suæ Entitatis, habent superantiam cujuscunque naturæ creatæ vel creabilis, licèt hanc superantiam non dicant, in modo suo procedendi: in hoc enim superantur à scientia verbi gratia. Ita & in præsenti, idem dici poterit, præcipuè autem: quia modus operandi secundùm hîc & nunc, non est malum naturæ intellectualis.

Instabis Primò. Actus supernaturales sunt tales in sua entitate intrinseca, ut formaliter perficiant hominem, siquidem per illos formaliter elevatur natura, supra propriam Conditionem. Ergò per illos perfici & non deterior reddi debet Natura.

Respondetur. Etiamsi prudentia supernaturalis attendat ad hîc & nunc, non redditur deterior per illam natura: quia etiam attendere ad hîc & nunc, est bonum naturæ intellectualis, ita nec per assensum putatæ revelationi, deterior reddetur natura.

Instabis Secundò. Actus supernaturalis vo-

luntatis, non potest esse malus intrinsecè, quamvis possit esse malus malitiâ extrinsecâ & denominativâ. Ergo nec actus intellectûs supernaturalis, potest esse falsus & erroneus, non enim elevaret, sed deprimeret.

Respondetur. Actum supernaturalem non posse esse falsum & erroneum, si nec sit conformis objecto, nec procedat secundùm hîc & nunc; deteriorem enim hominem ut assumitur redderet: sicut semper etiam in naturalibus, deteriorem, error reddit, non reddit prudentia: consequenter nec ille actus fidei deteriorem redderet. Ergo sicut prima operatio, cujus veritas sumitur ex objecto, non prout est à parte rei, sed prout præsentato, non reddit deteriorem intellectum: ita & in præsenti.

Instabis Tertiò. Non potest DEUS producere habitum erroris. Ergò nec dictum habitum.

Respondetur. De Antecedenti inferius erit. Interim disparitas est: quia habitus erroris ut talis, non habet ullum actum, qui importet perfectionem, qui sit in bonum operantis, qui non dedeceat specialiter naturam intellectualem. Jam autem habitus ille, etiam assentiens putatæ revelationi, non haberet actum dedecentem naturam intellectualem, sicut illam nec prudentia dedecet.

R. P.
THEMLOI
zianowski
Tom. 1. et 2
D. VI
S

DISPUTATIO III.

De Passionibus objecti Fidei Divinæ.

Nomine harum passionum veniunt Certitudo & obscuritas: rationem tamen principalioris habet certitudo; hinc inevidentiam permittit sibi truncari fides per motiva credibilitatis, & alia, de quibus infra: summam autem certitudinem non permittit sibi truncari, de qua certitudine *Sit*

QUÆSTIO I.

De Certitudine Fidei.

Præmitto Primò. *Notificari posse certitudinem per contrarii exclusionem*; nempe quòd sit assensus formidinis expulsivus, ad eum modum, quo suo modo notificatur frigus per hoc, quòd expellere natum sit calorem. Quæ ipsa formido, involvit semper & assensum & dissensum. Ratio quia si non involveret assensum non esset formido, sed simpliciter & absolutè Negatio. Rursùs si non involveret dissensum, esset absoluta affirmatio. Qui ipse assensus & dissensus, debet quidem esse circa idem, sed non propter idem. Quòd debeat esse circa idem. Ratio est, quia aliàs assensus ille & dissensus, haberent se omninò disparatè, si haberent se disparatè, assensus non restringeret vim dissensûs, & è contra. Consequenter assensus, simpliciter esset assensus, simpliciter autem assensus, non est formido. Non tamen dissensus & assensus debent esse circa idem propter idem: quia aliàs in formidine verificarentur duo contradictoria; & idem quod affirmaretur, negaretur, & quod negaretur, affirmaretur; duo autem contradictoria in nullo assensu possunt, simul secum stare. Porrò inista v. g. formidine, fortassis Petrus non solvet debitum, fortassis solvet, formido illa, non versatur circa potentiam physicam, non solvendi. Ratio quia objectum formidinis, est illud, quod est ratio formidandi, potentia autem illa physica, non est ratio formidandi: illud enim non potest esse ratio formidandi, quod cum actu certissimo stare potest. Jam autem qui certò scit, quòd sit futura solutio, noscit dari potentiam physicam ad non solvendum, cùm liberè solvat. Nec item versatur illa formido penes solutionem & non solutionem, quia aliàs in illa formidine contradictoria verificarentur. *Quod ergo tandem erit objectum formidinis?* Formido illa versabitur assensu circa objectum quod est futurum vel non futurum, ita ut rationes ipsæ, quas habet assentiendi, & rationes quas habet non assentiendi, ingrediantur illud Objectum. Ratio quia imprimis in hoc modo assentiendi & dissentiendi, non verificabuntur contradictoria, quia licet sint de eodem, non sunt propter idem, seu ratione ejusdem. Ex altera parte, servatur id quod diximus supra, nempe formidinem circa idem debere versari assensu & dissensu. Et certè benè per hoc salvatur formido, quo sublato, primò & per se tollitur formido, sed sublatis rationibus & motivis assentiendi & dissentiendi tolleretur per se formido. Quod ipsum probatur. Quia sublatis rationibus assentiendi, & manentibus rationi-

rationibus dissentiendi, simpliciter esset negatio, adeòque non jam formido, & è converso, sublatis rationibus dissentiendi & manentibus rationibus assentiendi, simpliciter esset affirmatio, adeoque non jam formido, Et hoc præmissum notificat, quid sit certitudo, & quod objectum formidinis, oppositæ certitudini.

Præmitto Secundò. *Duplicem nos posse spectare certitudinem.* Quandam subjectivam, & ex parte certificati se tenentem. Aliam objectivam, & à parte certificativi spectabilem. Est hæc divisio D. Thomæ. Nam hic quæst. 4. art. 7. discurrit utrum fides sit certior scientiâ, & aliis virtutibus intellectualibus, dicitque in (·) quòd dividendo habitus intellectuales, qui versantur circa contingentia, qualis est prudentia & ars, hos duos habitus vel ipsâ certitudine materiæ superat fides: *quia* est inquit *de æternis quæ non contingit aliter se habere.* Secundò potest comparari fides ad sapientiam, scientiam & intellectum. Ad hos habitus comparando fidem, dicit certitudinem dupliciter spectari posse. Uno modo ex causa certitudinis, & sic dicitur esse certius illud, quod habet certiorem causam: & hoc modo est fides certior: quia fides innititur veritati Divinæ, Sapientia autem rationi humanæ. En certitudinem ex parte objecti. *Alio*, inquit, *modo potest considerari certitudo ex parte subjecti: & sic dicitur esse certius, quòd plenius consequitur intellectus humanus.* Conceditque certiores illos esse habitus. En certitudinem subjectivam. Quòdsi duplex est illa certitudo, debet habere commune genus certitudini ut sic, quæ certitudo ut sic, inquantùm est genus proximum, est certitudo intentionalis, quæ ipsa inquantùm communis subjectivæ & objectivæ, erit definitivè firmitas lineæ noscendi; quæ ipsa firmitas videtur non aliud esse, quàm necessitas & infallibilitas quædam. Nam & rationes dantur necessariæ, & assensus necessarii, & rationes dantur infallibiles, & ipsi assensus infallibiles. Unde & S. Thomas in explicanda certitudine recurrit ad infallibilitatem. Hinc quando opponit sibi fidem non esse certissimam, quia est ex auditu, & tamen auditus non est ita certus ac visus: respondet hîc quæst. 4. art. 8. ad 2. *Quòdsi ille, à quo auditur multum excedat visum videntis, sic certior est auditus quàm visus*; quam ipsam certitudinem per infallibilitatem explicat, addit enim: *Magis est homo certus de eo, quod audit à Deo, qui fallinon potest; quàm de eo, quod videt propriâ ratione, quæ falli potest.* In explicanda item certitudine recurrit ad infallibilitatem inferiùs quæst. 14. à 4. in (.).

Præter Auctoritatem ostenditur, quod certitudo infallibilitatem importet. Nam etiam in aliis materiis Ly certum pro infallibili dicitur. Unde dicitur certus ictus, hoc est infallibilis, dicitur item hospes certò venturus, hoc est infallibiliter, infallibilitate prudentiali. Importat etiam certitudo necessarium, nam etiam in aliis materiis infallibile & necessarium, pro eodem sumi possunt. Unde & certus ictus dicitur à nobis, necessariò ponendus à peritissimo sagittante; eo quòd arte sua, sit ad hoc benè determinatus. Hinc jam dividendo firmitatem lineæ noscendi, in firmitatem subjectivam & objectivam. Certitudo subjectiva, erit firma adhæsio intellectûs ad objectum ejus veritatem attingens; Certitudo autem objectiva, erit firmitas rationis motivæ, in fundatæ vero.

Præmitto Tertiò. *Quæ sit distinctio inter certitudinem objectivam & veritatem, quæ item inter infallibile & necessarium in hac materia.* Inter certitudinem objectivam & veritatem, certum est non esse distinctionem realem: quia nullum est signum distinctionis realis inter illa: possuntque hæc omnia salvari per sola connotata formalitatesque diversas: & ubicunque est verum, ibi etiam invenitur proportionatum certum: ita, ut si sit verum absolutè, certum sit etiam absolutè, si verum sub conditione, erit etiam certum sub conditione. Cæterùm verum est prima formalitas: est enim definitivè, esse ita, sicut debet esse, de quo aliàs dictum. Porrò omni certo debet competere, ut ita sit, sicut debet esse. Unde etiam in definitione subjectivæ certitudinis, ponitur attingentia veritatis, & hoc ipso, quia non est ita, sicut debet esse, illud ipsum, erit objectivè incertum. Utpote ex meritis objecti, affectibile particulâ *non est*: cùm tamen id quod est certum, sit affectibile ex meritis objecti, particula *est*. Per hoc autem distinguitur certitudo, objectiva, à veritate objectiva, quia addit quandam firmitatem & immutabilitatem, præsuppositæ formalitati veritatis. Quod attinet ad Ly necessarium est: illud dupliciter potest spectari: pro exigente, ut ita sit ac esse debet; & talis necessitas antecedit verum, etiam objectivè sumptum: quia est quali causa, per exigentiam ipsiusmet ita esse, sicut debet esse. Deinde possumus spectare necessitatem pro determinato, quo etiam modo sumitur, quando opponitur libero. Sic sumptum necessarium, est posterius vero: quia nonnisi ex suppositione, quòd ita sit ac esse debet, habetur determinatio talis esse, & fundata quasi reflexio quædam, supra ipsummet, ita esse. Indubiè certitudo dicit etiam necessitatem: quia dicit determinationem, quæ enim determinata non sunt, incertitudinem habent. Quod attinet ad infallibile: illud est posteriùs necessario, benè enim pro ratione adfero, ideò est infallibile, quia est determinatum. Rursùs determinatum est in ordine ad se, infallibile in ordine ad aliud, quod non debet nec potest fallere. Denique infallibile, est potiùs ex linea dici, determinatum ex linea esse. Quæ ipsa infallibilitas objectiva, non aliud

est, quàm esse, seu ratio, quæ non potest esse principium assensûs aliter se habentis, ac exigunt merita objecti: infallibilitas autem subjectiva, est ipse assensus, innitens prædictis motivis.

Colligendo dicta. Motivum certum in quantùm est ita, ac debet esse, vocatur verum in quantum dicit determinationem, vocatur necessarium, & in quantum est principium formandi assensûs secundùm merita objecti, vocatur infallibile. Ripalda reperitis vicibus hîc disp. 11. per hoc explicat certitudinem, quòd dicat connexionem intrinsecam actûs cum objecto, ita ut veritas dicat solam conformitatem cum objecto, non dicendo connexionem intrinsecam. Sed hæc explicatio ostendit nonnisi certitudinem à parte principii se tenentem, & non certitudinem à parte motivi, tradenda autem fuit descriptio illius ut sic. Jam autem demus per possibile vel impossibile etiam habitum naturalem à DEO infusæ fidei humanæ connexum intrinsecè cum objecto, sed innitentem soli veritati humanæ, habebit certitudinem à parte principii & connexionem intrinsecam cum objecto, non habebit tamen certitudinem à parte motivi.

De Conditionibus Certitudinis.

Præmitto Quartò. *Quid sit sentiendum de doctrina Lugonis* hîc disp. 6. num. 18. qui præter has duas Conditiones certitudinis formalis, quæ est firma adhæsio, & innitentia necessario & infallibili in suo genere motivo, tertiam hanc addit: nempe quòd taliter proponatur objectum, ut cognosci & judicari evidenter possit, repugnantia, cum prudenti dubitatione. Rationem suæ doctrinæ reddit Lugo, quia nisi hæc tertia conditio requiratur, videtur concedenda certitudo in aliquo sensu, qui communiter incertus æstimatur, quod ipsum probat. Quia si aliquis ex præmissis veris in materia necessaria, sed quæ non clarè penetrantur nec proponuntur inferat conclusionem etiam veram, poterit voluntate, sibi imperare, saltem imprudenter assensum firmum, & excludentem omnem formidinem, tam circa Præmissas quàm circa Conclusionem: licet rem non penetret; quo casu assensus ille habebit utramque Conditionem: habebit enim veritatem & necessariam cum ea connexionem: cùm enim objectum sit verum in materia necessaria, impossibile est quòd fuerit falsum, & per consequens impossibile est, quòd assensus illius objecti fuerit ullo casu falsus; habebit etiam firmam adhæsionem, cùm voluntas possit imprudenter assensum firmum imperare, sine sufficienti fundamento, ut constat in Hæreticis firmissimè & obstinatissimè tenentibus suos errores: nam sicut voluntas, licèt non possit imperare actum Amoris circa objectum, nisi in illo appareat aliqua ratio boni, potest tamen proposito bono, imperare sibi amorem majorem, & firmiorem supra meritum talis objecti; ita intellectus, licèt non possit assentiri objecto, in quo non appareat aliqua ratio veri, nec voluntas possit hoc ei imperare, proposità tamen aliquâ ratione veri, ad quam possit terminari assensus, potest voluntas assensum imperare & quidem firmiorem, quàm illa ratio veri, taliter proposita mereatur: quo casu, assensus ille erit firmus, & innitetur rationi necessariæ & infallibili, seu ut communiter dicitur, habebit necessariam Connexionem cum veritate objecti, non tamen erit absolutè & simpliciter certus; alioquin posset ille homo jurare, se certò scire veritatem talis objecti: nam ex uno capite judicat illud esse verum, ex alio capite firmiter judicat, quæ duo sufficerent ad certitudinem. Neque potest dici illum hominem eo casu posse jurare: quia aliàs idem dicendum esset de omni alio objecto probabiliter nobis proposito: possemus enim jurare, nos esse certos, nimirum imperato nobis priùs assensu firmo circa tale objectum, & cohibente formidinem actualem. *Hæc illius Doctrina*

Non Satisfacit Primò. Quæro enim, An ille assensus, sit Intellectus, an Scientia, an Fides, an Error, an Opinio? neque enim communis philosophia agnoscit alios assentiendi modos. Jam autem ille assensus non esset Intellectus: quia intellectus est assensus principiorum propter illametipsa; cùm tamen prælatus assensus procedat propter aliud. Rursùs ille assensus non est Scientia: quia hæc inter requisita habet, quod sciens in actu signato, sciat se scire. Non etiam Error: quia hic nunquam perficitur per causam rei; hocque ipso, illa cognitio, non esset certa, & non esset innitens necessariæ & infallibili rationi, si foret error. Non etiam ille assensus est Fides, quia non elicitur merè propter testimonium. Ergò necessariò debet esse opinio. Ergò necessariò non habens firmam adhæsionem: nemo enim opinans, firmè adhæret. Ergò ulteriùs ille assensus, non erit certus sed opinativus: opinativum autem, certitudinem excludit.

Non Satisfacit Secundò. Quia in progressu hujus discursûs, assumit aliqua Lugo quæ non convincunt. Nam imprimis Nego, quòd eo casu possit imperarè voluntas assensum firmum. Ratio quia etiam voluntas, non potest imperare assensum firmum, nisi antecedat cognitio directiva illius imperii, quæ non potest hic illâ reperiri, firmitatem internam inducens, licèt aliquis exteriùs dicat se firmè adhærere: quòd enim imperet voluntas assensum firmum in rebus fidei, id proficiscitur, tam ab evidentia motivorum credibilitatis, quàm à speciali Illuminatione Spiritûs Sancti, qualia principia non possunt ostendi, ut in casu difficultatis, imperet voluntas, firmam adhæsionem. Sicut quamvis mihi Petrus aliquid testetur, cujus veracitas

apud

apud me est in supremo gradu, nunquam potest mereri, ut voluntas imperet assensum, quo, major assensus fiat, quàm exigat veracitas Petri, & & qui transeat in certitudinem cognitionis Physicæ vel Metaphysicæ: sic nec in præsenti imperari poterit major certitudo, quàm mereatur ratio, & motivum sic repræsentatum. Rursùs quando in fide Divina imperatur assensus summè firmus, firmitas illius pro motivo habet non imperium, sed ipsam revelationem, certò moraliter cognitam. Jam autem ratio illa, non est certò cognita: si enim esset cognita, esset etiam evidenter cognita: nam in rationibus talibus, evidentia conjungitur certitudini. Illud etiam, quod assumit de Hæreticis cum distinctione accipiendum: si enim procedat de Hæreticis nonnisi materialibus, qui scilicet non sciunt se errare, in talibus voluntas potest imperare firmum assensum, quia moventur rationibus seu motivis credibilitatis, quæ secundùm ipsos sufficientissima sunt, & nituntur ut supponitur testimonio DEI in iis, in quibus nobiscum concordant, & in iis in quibus discordant nituntur putatâ revelatione, cui tamen tantùm illi tribuunt, quantùm ipsi veræ, licèt fortè cum interioris securitatis aliquo defectu, de quo aliàs. Quòdsi procedat res de Hæreticis formalibus, & qui sciunt rem aliter se habere, quàm credant: ii imperant sibi quidem firmam adhæsionem externam, sed remordente conscientia, V. G. negant id, quod sentiunt non esse negandum. Sicut aliqui in materia Scholastica convicti forinsecùs negant, quod interiùs sentiunt. Consequenter dicti Hæretici, non habent firmam adhæsionem intrinsecam, qualis intelligitur sub hoc termino *Firma adhæsio*. Deinde quando assumit paritatem ab actu amoris, quem firmissimum potest voluntas imperare, supra merita objecti, id non tenet. Quia Voluntas ex una parte est potentia libera; aliunde habetur, unde juvetur, nempe à propositione objecti. Jam autem intellectus est actus necessarius, etsi non proponatur motivum, quo moveatur sufficienter, non habetur in intellectu, per quid ille defectus suppleatur.

Non Satisfacit Tertiò. Quia hæc Conditio certitudinis, quam condistinctam ab illis duabus requirit, nempe ut objectum proponatur taliter, ut judicari possit evidenter, repugnantia omnimoda assensûs, cum prudenti dubitatione, non potest explicari, quî causet & ingrediatur actualem certitudinem. Nam imprimis non ingreditur actualem certitudinem in actu exercito, facta reflexio, de necessaria connexione ipsius assensûs cum Veritate, ut consentit ipse Lugo. Et ratio est, quia non minor requiritur certitudo ad assensum intellectûs certum, quam habeatur certitudo dum video lucem, ad quam certitudinem non est necesse ut me reflectam, quòd videam lucem: nec item requiritur judicium quo judicari possit, quòd scilicet non possit sub tali motivorũ gradu, proponi aliquid falsum: quia ut rectè arguit ipse Lugo, rusticis sub iisdem motivis proponi potest aliquid falsum, tanquam pertinens ad fidem, sicut proponitur aliquid verum. Non etiam illa conditio ingreditur per hoc actualem certitudinem, quia scilicet ex modo quo objectum proponitur, id possit evidenter judicari, quamvis actu non judicetur: quia ad actualem certitudinem, prædicata illius & conditiones, necesse est actu poni. Hinc non sufficit posse habere firmam certitudinem, nec sufficit quòd possit habere necessariam (ut communiter dicitur) connexionem cum veritate objecti, sed necesse est, ut actu habeatur. Ergò etiam non sufficiet ad actualem certitudinem, posse judicari tale. Addo posse illud judicari, provenire benè, à firma adhæsione, procedente secundùm veritatem objecti, quid ergò ultra ponetur tertia conditio?

Ex his Colliges. Hanc conditionem non esse specialem, sed inclusam in adhæsione firma, & in suppositione procedendi secundùm veritatem objecti.

Dices cum Coninck. Si ad certitudinem requirerentur duæ nonnisi illæ conditiones, sequitur hæreticos saltem quosdam, tam certo assensu credere aliquos veros fidei articulos, atque nos credimus: quia quidem illos credunt, propter idem objectum formale.

Respondetur. Hæreticos formales non credere propter solum motivum, quòd sit veritas prima, sed illi addunt suas regulas cæteroquî falsas. Hinc non moventur, æquè certò motivo ac nos. Sed posito quòd eodem motivo moverentur elicerent actum æquè certum ratione motivi, sed non ratione principii: quia hoc principium in nobis est habitus, cæteroquî essentialiter determinatus, ad concurrendum nonnisi ad veram revelationem; quod principium non est in Hæreticis.

Præmitto Quintò. *Quid sit sentiendum de Conditionibus Certitudinis quas assignat Koninck* disp. 14. dub. 4. *Prima est* ut medium habeat necessariam connexionem cum veritate objecti. *Secunda* ut modus eô utendi sit infallibilis; hinc Hæretici quamvis moverentur DEI revelatione solâ, non haberent certum assensum: quia modus utendi illo mediô, non est infallibilis: Nam cùm negant Ecclesiæ potestatem infallibilem proponendi mysteria fidei, & cùm ad judicium, quod voluntatem credendi antecedit, utantur notis fallibilibus, adeòque secundùm illas notas & vera & falsa credenda judicant, fit ut utantur Divino testimonio, modo fallibili. *Tertia Conditio est*. Ut hic modus assentiendi sit ipsi assentienti infallibilis, ut scilicet ipse verè agnoscat, suum modum cognoscendi, esse infallibilem, & sine hac conditione, erit

assensus nonnisi materialiter certus. Quod ipsum illustrat: quia casu, quo DEUS per supernaturalem concursum concurreret ad assensum fidei humanæ, assensus ille foret certus: quia DEUS non potest concurrere ad assensum falsum: nihilominùs si ego, qui elicio actum fidei humanæ, nescirem DEUM eâ ratione mecum concurrere, non essem tunc propriè certior, quàm si actu merè naturali eam crederem. *Quarta Conditio.* Ut assensus sit firmus per quem scilicet ita adhæreat objecto, ut ab illo vel nullo modo vel nonnisi difficulter dimoveri possit. *Hanc Doctrinam pluribus impugnat Lugo:*

Impugnat Primò. Quòd possit dari assensus immediatus certus, licèt non appareat connexio necessaria, inter extrema, ut constat in assensu fidei. Ergò apparet, non esse universalem Conditionem, connexionem medii cum objecto.

Responderi potest. Non posse negari, quòd ad assensum certum, necessaria sit connexio motivi cum objecto, sive sit inter extrema realiter, sive nonnisi ratione distincta: cùm impossibilis sit assensus certus & non verus, ita, ut si sit objectum verum ex suppositione, etiam connexio sit necessaria ex suppositione. Si autem sit simpliciter verum, etiam connexio erit simpliciter necessaria: qualis connexio ex suppositione, est etiam inter Dei dictionem & rem dictam.

Impugnat Secundò. Quia ad certitudinem, non requiritur quòd assentiens cognoscat verè suum modum assentiendi esse infallibilem. Nam Beatus videns DEUM, habet actum omninò certissimum, quamvis non habeat actum reflexum, supra ipsammet visionem & supra modum ejus tendendi infallibilem.

Responderi posset. Quòd hæc Conditio non sit necessaria, ut actu exercito cognoscatur, sed sufficit ut in actu signato id fiat, & eo modo, quo, sciens, scit se scire, quamvis id non est necesse ut faciat, in actu exercito. Hocque solum voluit Koninck. Unde nec requirit in allato exemplo, ut in actu exercito, noscatur infallibilitas fidei illius humanæ.

Impugnat Tertiò. Lugo. Exemplum adductum, à Koninck probare oppositum: quia scilicet sequens reflexio, pro priori naturæ elicitum actum fidei humanæ, eumque supernaturalem, non posset facere certum, qui in ante non supponitur fuisse certus: non potest enim actus esse certus, qui intellectum non certificat de suo objecto. Cujus ulterior ratio est, quia eadem forma, eodem modò unita, non potest in posteriori naturæ, dare novum effectum formalem subjecto.

Responderi posset. Illum actum in se fuisse certum, quia ante eam reflexionem habuit supernaturalitatem, cui annexa est certitudo: sequensque reflexio, non faceret actum in se magis certum, faceret tamen habentem illum, magis certum; ad eum modum, quo qui invenit demonstrationem aliquam, & nondum illam pro tali agnoscit, nisi positâ reflexione, is certe suâ reflexione nihil plùs certitudinis objectivæ illi actui tribuit, quàm ante non habuerit, sed se certificat de illa certitudine, quæ jam est in actu. Quo in casu, duplex certitudo intervenit, certitudo scilicet objectiva actûs, & certitudo de certitudine actûs; hæc posterior provenit à reflexione, non prior. *Nihilominus hæc Doctrina*

Non Satisfacit Primò. Quia omnes hæ Conditiones possunt revocari commodè ad duas. Nam prima potest revocari ad connexionem objecti. Tertia revocari potest ad firmam adhæsionem: Si enim non sit ipsi assentienti infallibilis, firmè ei non adhærebit; sed semper cum formidine. Quarta etiam Conditio non aliud habet, quàm firmam adhæsionem.

Non Satisfacit Secundò. Quia secunda illa Conditio nullo modo ab eodem explicatur quid universaliter velit. Nam quod addit de hæreticis illud est particulare; & particulare certitudinis exemplum. Hîc autem quæritur de certitudine, quibuscunque tandem actibus communi. Rursûs per istum modum infallibilem, vel intelligit infallibilitatem ex parte objecti, & sic revocabitur ad Connexionem cum veritate objecti, vel intelligit infallibilitatem ex parte cognoscentis, & hæc revocatur ad firmam adhæsionem, utrumque autem simul sumptum formalisat infallibilitatem.

Non Satisfacit Tertiò. Quia quòd hæretici non accipiant Ecclesiam tanquam regulam infallibilem, hoc ipsum non est simpliciter necessarium, saltem positivè ut supra dicebam: quia DEO credi potest, etiam sine propositione Ecclesiæ, ut fit in privata revelatione. Rursûs quod hæretici eadem regulâ ad veros & ad falsos articulos utantur, id etiam instantiam habet: quia eadem motiva credibilitatis, deserviunt alicui rustico ad credendum articulum verum, & falsum. Ergò explicatio illa medii infallibilis utendi, non satisfaciet, propter Instantiam allatam.

DIFFICULTAS I.

An assensus Fidei sit Certissimus?

Supponunt omnes assensus Fidei, esse certissimum; habet tamen id suas difficultates.

Punctum Difficultatis I.

Distinguitur quo sensu assensus Fidei sit certissimus?

Dicendum Primò. *Assensum fidei esse assensum certissimum, certitudine objectivâ.*

Probatur Primò. Auctoritate. Act. 2. *Certissimè*, inquit S. Petrus, *sciat domus Israël, quia & Domi-*

Dominum eum, & Christum fecit. Secunda Petri 2. *Habemus*, inquit, *firmiorem Propheticum sermonem.* Augustinus lib. Confess. cap. 10. *Faciliùs dubitarem me vivere, quàm non ita esse veritatem, quam audivi in corde.* Basilius epist. 43. ad Greg. Niss. *In sublimioribus dogmatibus potior est ratiocinationum comprehensione, ipsa fides.* Et in Psalm. 115. *Fides supra rationales Methodos, animam ad assensus trahens.* Richardus 1. de Trinit. cap. 2. *Quotquot* inquit *veraciter fideles sumus, nihilque certiùs tenemus, quàm quod fide credimus*; plura vide apud Valent. disp. 1. quæst. 4. puncto 8.

Probatur Secundò. Quod habet eandem certitudinem objectivam, quam habet ipse DEUS, est ex parte objecti certissimum: quia Divinâ certitudine nihil potest esse majus, hoc ipso non esset Divina, si illâ daretur major. Sed fides habet certitudinem objectivam quam habet DEUS: quia idem est objectum & motivum formale assensûs fidei, quod motivum formale assentiendi, & esse veracis, ipsimet DEO, nempe quòd sit Veritas prima.

Probatur Tertiò. Quò motivum est certius, eò assensus est certior certitudine objectivâ: desumitur enim illa à motivò; & ita magis certi sumus certitudine physicâ, quàm morali, magis Metaphysicâ, quàm physicâ: quia etiam motiva sunt certiora. Sed motivum fidei est certissimũ: quia Divinum. Et sicut subsistentia Christi est subsistentia perfectissima, quia Divina, ita & motivum fidei est perfectissimum, quia Divinum.

Dicendum est Secundò. *Non esse de natura actûs fidei, esse certissimum certitudine graduali.*

Probatur Primò. Falsa est hæc Universalis: Omnis actus fidei est certissimus certitudine graduali. Ergò debet esse vera hæc particularis. Aliquis actus fidei non est certissimus certitudine graduali. Ergò ulteriùs est verum, non esse de natura actûs fidei esse certissimum certitudine graduali. Si enim hæc esset, de natura illius, omni actui conveniret. Falsam autem esse illam Universalem probatur. Tum quia in aliis Virtutibus Theologicis, non omnes sunt æqualis intensionis gradualis, aliàs omnes essent æquè meritorii. Ergò idem dicendum de fide. Tum quia de facto experimur interdum nos intensiùs, interdum minùs intensè moveri, licèt numerus gradualis à nobis taxari non possit. Experiunturque conversi ex hæreticis, quòd aliqua intensè credant, alia non item, ob speciales superandas difficultates. Tum quia nullum est principium determinativum ad æqualitatem gradualis intensionis: non enim hoc est Lumen intellectûs: quia etiam suos actus naturales, non omnes æqualiter intensos facit, intensiùsque assentitur Principiis quàm Conclusionibus. Non etiam hoc principium determinativum, est ipse Habitus fidei, quia ille se habet per modum potentiæ; solæ autem potentiæ, non sunt principium determinans ad æqualem intensionem. Non etiam habitus acquisitus naturalis, est tale determinativum: quia nec habitus naturalis, hoc habet. Ergò id referri debet sicut in naturalibus, ita & in præsenti, in majorem applicationem potentiæ, excitationem ab extrinseco, quæ non est ratio, cur semper sit æqualis.

Probatur Secundò. Quia intensio actus fidei vel est quid realiter distinctum à fide, vel nonnisi ratione; utrumque autem probat, quòd non sit de natura actûs fidei, esse certissimum certitudine graduali: nam si intensio est distincta realiter, cùm unus actus, non habeat gradus, qui finitis in infinitum actibus, conjungi possunt; aliàs esset infinitè intensus, utpote actu id habens, quod finitis in infinitum actibus convenire posset. Ergò non est certissimus certitudine graduali, quia addibilis est illi copia graduum: quodsi intensio realiter identificatur fidei actibus, non potest esse unus actus certissimus: quia unus actus, non habet sibi identificatos realiter alios actus, nec æquivalentiam ad plures actus.

Probatur Tertiò. Habitus ipse fidei, non est in omnibus æquè intensus. Ergò nec actus.

Respondebis. Quòd tota species per nos contineatur in uno Individuo. Ergò etiam & tota gradualis intensio contineri poterit in uno actu.

Contra. Quando docetur, speciem contineri totam in individuo, accipitur species secundùm quod natura est, & non secundùm divisiones individuales. Neque enim in uno individuo sunt reliqua individua, consequenter nec rationes, quæ consequuntur individuationem sunt in uno actu. Jam autem nos non negamus, quòd tota natura actûs fidei contineatur in uno individuo, sed negamus contineri totam intensionem, quæ sequitur individuationes.

Hanc Conclusionem tradit Scriptura, dum aliquorum appellat magnam fidem, in aliis dicit non esse multum lumen.

Dicendum est Tertiò. *Si nomine assensus certissimi ex parte subjecti; accipiamus assensum seu actum, qui de facto certissimum reddat subjectum, in isto sensu, actus fidei, non est assensus certissimus.* Pro hac Conclusione sunt Cajet. in Secunda Secundæ quæst. 4. art. 8. Capreolus in 3. distinct. 35. art. 3. Albertus Magnus in 3. disp. 23. art. 17. D. Bonaventura distinct. eadem art. 1. quæst. 4. Richardus art. 7. quæst. 1. Alensis tertiâ parte quæst. 68. art. 1. Et S. Thomas hic, quæst. 4. art. 8. Ubi cùm dixisset fidem certiorem esse scientiâ, addit esse interiorem ex parte subjecti. Et Valentia citatus assert. 2. docet Sapientiam, Scientiam, Intellectum principiorum, quodammodo esse habitus certiores, quàm fidem.

Proba-

PROBATUR Primò Conclusio. Impossibile est assensum fidei ex parte subjecti esse certissimum; & esset enim talis ut supponitur, & non esset; quia assensus ille ex parte subjecti, est certissimus, quo ex parte subjecti non datur certior, sed assensu fidei quocunque, ex parte subjecti, datur certior. Quod ipsum probatur. Impossibile est ita cognoscere Auctoritatem Dei attestantem, ut non possit magis adhuc & perfectiùs cognosci. Ergo impossibile est illam Auctoritatem attestantem, ita ex parte subjecti certificare, ut non possit magis: quò enim ex parte subjecti magis penetrabitur, eò ex parte subjecti, magis certificabit.

PROBATUR Secundò. Illa certitudo ex parte subjecti est certissima, quâ ex parte subjecti non datur major. Sed certitudine fidei ex parte subjecti datur major certitudo: quia certitudo quam habet DEUS ex eodem motivo hoc est veritatis primæ, de re revelata procedentis, ex parte subjecti est major: quia ex parte subjecti illa certitudo in DEO est infinita, in credentibus finita, hocque ipso, quia ex parte subjecti est Divina, ex parte subjecti est certior: quæcunque enim perfectio Divina, est identificata Deitati, & ex ipsa identificatione perfectior est. *Neque valet si dicas.* Assensum fidei ex parte subjecti esse certissimum, comparando ad subjecta creata non ad increatum; non inquam valet quia Conclusio procedit universaliter. Et sicut si dicas creatam scientiam esse maximam, benè argueretur quòd non: quia scientia Divina est major, ita & in præsenti.

PROBATUR Tertiò. Quia si ex parte subjecti assensus fidei esset certissimus, esset ex eo, quòd haberet motivum certissimum. Sed ex eo quòd habeat motivum certissimum, non sequitur quòd adhuc esset certissimus, quod ipsum probatur. Tum quia, quæ se tenent ex parte objecti, non debent confundi cum iis, quæ se tenent ex parte subjecti. Ergò nec principia, quæ ex parte objecti reddunt assensum certissimum, confundi debent cum principiis, quæ ex parte subjecti, reddunt assensum certissimum; præcipuè cùm possit esse per omnes aliquid ex parte objecti certissimum, non tamen ex parte subjecti. Tum quia, subsistentia Christi, quamvis sit infinita, non tamen facit modò infinitò subsistere Humanitatem Christi. Ergò etiam poterit esse motivum ex parte objecti certissimum, & non hoc ipso, facere ex parte subjecti certissimum assensum. Tum quia, universaliter objectum non communicat suas perfectiones subjecto omnes, si modus communicandi non sit æqualis, ipsi objecto; cum ratione modi communicandi, se communicet objectum, subjecto; quæ communicatio inter alia, hîc stat, in perceptione objecti, quæ non potest esse semper æqualis.

Per hoc tamen non Nego, assensum illum esse in hoc sensu certissimum certitudine maximâ subjectivâ, si scilicet comparetur cum certitudinibus naturalibus, quas credens potiùs vellem deserere quàm fidem, ubi erit certitudo subjectiva maxima, non quidem petibilis ex conditione ipsa penetrationis, & aliis tenentibus se à parte subjecti, sed petibilis à conditione ipsius objecti, licèt subjecto, relucentis & appretiati ab eodem.

Punctum Difficultatis 2.

Comparatur certitudo Fidei cum aliis Certitudinibus.

CErtitudo fidei comparatè ad alias certitudines verbi gratiâ Metaphysicam, *sic*

EXPLICATUR. Si deserendum esset per impossibile motivum Metaphysicum, eò quòd esset contrarium fidei, potiùs illud vellem deserere, quàm motivum fidei: quæ suppositio est impossibilis: impossibile enim est, esse duas veritates pugnantes. Ne tamen dicatur esse suppositio tollens se ipsam, de qua universaliter, præter alibi dicta, pono hic controversiunculam quam habui de hac materia, cum Collega meo Viro præcellentis ingenii Patre ALBERTO ZERONSKI.

SUPPONO Primò. Categoriam impossibilis: Supremum genus erit impossibile; dividitur in impossibile absolutè & impossibile ex suppositione. Impossibile absolutè dividitur in impossibile, Metaphysicè, physicè & largiùs in impossibile moraliter. Impossibile autem ex suppositione, dividitur in impossibile ex suppositione tollente seipsam, seu ut vocat Durandus in impossibile incompossibile, & in impossibile ex suppositione, non tollente seipsam, seu in impossibile compossibile.

SUPPONO Secundò. Tam impossibile incompossibile, seu ex suppositione impossibili tollente seipsam procedens, quàm impossibile ex suppositione non tollente seipsam, seu impossibile compossibile, implicare contradictionem & quia difficultas oritur de suppositione impossibili non tollente seipsam, quòd illa etiam involvat duo contradictoria in re ipsa.

RATIO est. Tum quia si suppositio impossibilis, non tollens seipsam, non involveret duo contradictoria in re ipsa. Ergo Petrus potest esse non substantia. Sequela probatur; quia si semel sequitur supremum genus Categoriæ, alicui inferiori non convenire, ut potest non convenire in suppositione impossibili non tollente seipsam, poterit & alteri inferiori non convenire supremum genus, quod est substantia, adeòque nec convenire Petro. Tum quia de suppositione impossibili non tollente seipsam, vel potest prædicari, quòd sit impossibilis, vel non potest. Si non potest. Ergò aufertur tota ratio verificandæ prædicationis, quia illa stat in identitate proportionata prædicati cum subjecto, ut notum

tum ex dialecticis, quæ ratio auferetur, si non posset prædicari impossibile, de suppositione impossibili non tollente seipsam, cùm enim impossibile, ex suppositione non tollente seipsam, sit subjectum, quod in sua ratione impossibilitatem importat, quare ergo de eo subjecto dicitur, non posse prædicari impossibile, in quo tamen stat, tota ratio prædicandi. Si autem de suppositione impossibili non tollente seipsam, potest prædicari, quòd sit impossibilis, potest etiam & definitio impossibilis petita ex linea Dici de illa prædicari, ob identitatem definitionis & definiti. Si potest prædicari definitio impossibilis, petita ex linea Dici, potest prædicari, quòd involvat duo contradictoria: hæc enim est definitio impossibilis, in linea Dici. Tum quia nulla suppositio immutat naturas rerum: intentiones enim non auferunt, nec addunt prædicata primò intentionalia, quale est objectiva possibilitas vel impossibilitas. Hinc si independenter à suppositione est impossibile in re, etiam posità suppositione, erit impossibile quoad rem.

Respondetur. Impossibile absolutè includit contradictionem prædicatorum in Conditionato Concedo; impossibile verò absolutè, possibile verò conditionatè involvit contradictionem prædicatorum tam in absoluto quàm in Conditionato. Nego.

Contra. Tum quia Concesso hoc, quòd impossibile ex suppositione non involvat pro statu conditionato, duo contradictoria, sed in sensu absoluto, habetur intentum aliis verbis, nempe in re, involvi duo contradictoria: absolutum enim & in re, in præsenti, verbis differunt. Tum quia si concedatur, quod impossibile absolutè, involvat duo contradictoria, non autem impossibile ex suppositione: rediret paritas & argumenta jam facta. Quod si dicatur non in Utroque statu involvi hanc contradictionem, nihil erit contra intentum argumenti nostri. Nam nos volumus in re convenire duo prædicata contradictoria; non autem quòd ei conveniant, tam in statu absoluto, quàm conditionato.

Dices. Quando dico, si Leo esset homo esset discursivus, sensus est, si possibile esset Leonem esse hominem possibile quoque esset esse illum rationalem. Sicut autem ex conditionata existentia & causa illius conditionata, non ponitur res absolutè in esse existentiæ, sed absolutè est non existens, ita ex conditionata possibilitate rei, & causa illius possibilitatis conditionata, non ponitur res absolutè possibilis, sed manet impossibilis.

Respondetur. Si manet res impossibilis absolutè. Ergò in se involvet duo contradictoria, qui medius terminus nostrum intentum probat. Si enim Conditio nihil ponit in rebus, nec ponet possibilitatem in re. Ergò si aliquid est impossibile in re; posità conditione possibilitatis manet in re impossibile. Ergò de illa verificantur duo contradictoria.

Suppono Tertio. Regulam dignoscendi quòd aliquâ suppositio sit impossibilis incompossibilis, seu tollens seipsam, hanc esse, si quod una pars affirmat, hoc altera formaliter, immediatè, & per locum intrinsecũ negat, quæ autem non tollit seipsam, non idem quod affirmatur, formaliter & immediatè negat, licèt ut dixi neget in re.

Ratio. Tum quia nulla est ostensibilis suppositio impossibilis sine dubitatione, tollens seipsam, quæ id non habeat, & omnis hoc habet, semperque, ut ostendet Inductio. Ergo per regulas definitionis procedet illa regula. Et certè hæc suppositio, si per impossibile Leo esset homo, non esset animal rationale, est suppositio impossibilis tollens seipsam. Nam affirmato definito, negatur definitio, quæ tamen formaliter & immediatè, per locumque intrinsecum, habet se ad definitum. Hæc autem: Si Leo per impossibile esset homo, nondum esset dignus, qui superet & regat quæcunque animalia, est suppositio impossibilis, non tollens seipsam: quia non sequitur ad Leohominem, formaliter & immediatè, regimen animalium. Item hæc: Si lapis esset animal, non esset rationalis, est suppositio impossibilis: impossibile enim est lapidem esse animal, non tamen tollens seipsam: quia adesse animalis, non sequitur formaliter immediatè, & per locum intrinsecum rationalitas. Tum quia si suppositio impossibilis duo contradictoria immediatè & formaliter involvat est inutilis, si non involvat est utilis. Ergò benè prædictô modô explicatur: quia tota explicatio illius ad hoc tendit, ut sit ad arguendum, illa suppositio utilis. Antecedens quoad primam partem probatur. Si posset suppositio non tollens seipsam affirmare, & idem immediatè negare, æquè involveret duo contradictoria ipsamet suppositione staruque illo intentionali, atque involvit in statu physico & absoluto: procederet enim de eodem, per idem, ratione ejusdem. Si in ipsa etiam suppositione formata, involvit duo contradictoria. Ergò nulla veritas habebitur: quia duo contradictoria verificari impossibile. Et sicut argumentum, quod multum probat, nihil probat: ita & veritas duorum contradictoriorum est multa veritas, adeoque nulla. Ergò sicut esse, quod est non esse, nullum est esse: ita veritas affirmationis ejusdem, & veritas negationis ejusdem, est nulla veritas. Antecedens idem quoad secundam partem probatur: quia si non idem quod formaliter negatur, formaliter affirmetur, non erit contradictio in suppositione, si non erit contradictio in suppositione, poterit esse veritas, si veritas, ergo & utilitas ad scientias, rerumque formalitates internoscendas. Tum quia si spectaretur

retur natura hujus quod est tollere seipsum, videndum est, quis possit formari conceptus, tollentis seipsum. Inimaginabile est, quod tollat seipsum aliquid, nisi quòd in linea esse sit, sicut esse & non esse; tumque intelligitur tollere seipsum, esse, quando in suo esse, includit & inambit non esse: in linea autem dici, quæ versatur inter extrema *Non* & *Ita* non apparet, qui *Ita* tollat seipsum: nisi in se, habeat *Non*. Tollentis ergò seipsum erit iste conceptus; quod in esse, quod est, dicit non esse, & in *Ita* dicit *Non*. Hinc è contra conceptus non tollentis seipsum contra conceptus non tollentis seipsum est, quod in suo esse non dicit non esse, & in suo *Ita* non dicit *Non*. Ergo & suppositio impossibilis non tollens seipsam, illa erit, quæ in suo esse, non dicit non esse, & in suo *Ita* non dicit *Non*. Sed suppositio impossibilis non tollens seipsam, ea sola non dicit in suo esse, inclusum non Esse, & in suo *Ita* non inclusum *Non*, quæ id non affirmat formaliter & immediatè, quod negat formaliter & immediatè. Si enim non formaliter & immediatè hoc neget, non erit contradictio ratione ejusdem, de eodem, per idem, adeoque nec sublatio sui ipsius.

Dices. Primò Suppositionem impossibilem tollentem seipsam, in hoc stare, quod Conditio repugnet illi prædicato aut conceptibilitati, quæ objecto alicui sub conditione tribuitur, quod multis modis contingere potest. Ut si effectus formalis negetur causæ formali, vel effectus virtualis causæ virtuali, vel duo aliqua inter se connexa separentur. Ponuntur exempla: Si Leo esset homo, non esset rationalis, si Leo esset homo, non esset risibilis. Si Petrus esset Leo, non esset homo.

Respondetur. Negando tenere hanc regulam in quantùm se opponit nostræ. Ratio. Tum quia hæc regula non convenit soli; convenit enim etiam suppositioni non tollenti seipsam: quia hæc suppositio, si possibile esset, Leonem esse hominem, possibile quoque esset, esse illum rationalem: non est tollens seipsam. Ubi objectum cui prædicta ratio tribuitur est Leo, conditio sub qua tribuitur, est, esse hominem; hoc quod tribuitur, est, esse rationalem, & tamen indubiè huic objecto quod est Leo, repugnat esse rationalem. Tum quia hoc quod est tribui prædicatum repugnans non satis liquet quid velit: quia ista repugnantia vel est comparatè ad id cui tribuitur illud prædicatum, & sic illa propositio, si Leo esset homo, non esset rationalis, non erit tollens seipsam: quia negatio rationalitatis, non repugnat Leoni, qui Leo, est dictum objectum. Vel ista repugnantia quæ non debet reperiri in suppositione non tollente seipsam, est comparatè ad Conditionem, tunc hæc propositio: Si Petrus esset Leo non esset homo, non erit tollens seipsam, cujus oppositum voluit arguens, quia Negatio hominis non repugnat Leoni, & tamen Conditio hic est, esse Leonis. Tum quia deberet ostendi: posito, quod hæc nostra sententia non teneat, per quid differat hæc altera. Nam dicere quod in suppositione non tollente seipsam non debeat esse repugnantia, est dicere, quod non debeat esse contradictio, quæ ratione ejusdem formalis, debet esse.

Quod attinet ad illa exempla. *Primum Exemplum* est legitimum sed non ex eo, quòd negetur effectus formalis de causa formali, sed quia id affirmatur formaliter, negatur formaliter & immediatè. Nam cùm nihil sit magis formale & immediatum quàm definitum & definitio, & tamen hic affirmato definito quod est homo, negatur rationale, quod est definitivum. Imò dico effectum formalem posse negari de causa formali rigorosè loquendo. Nam dealbationis causa formalis est albedo, nec causa ejus formalis est subjectum capax, & tamen si non sit subjectum capax, non dabitur effectus formalis: nec enim albedine dealbabitur Angelus, denominaburque albus. Item in rigore loquendo effectus formalis rationalitatis, non est homo, sed constitutum seu Compositum, quod tamen componit, etiam id, quod non est causa formalis, sed materialis verbi gratiâ animalitas. Unde etiam effectus formalis albedinis positæ in pariete, non est paries albus rigorosè loquendo, sed dealbatio, hoc est denominatio consequens ipsum illud Compositum Accidentale. Sed hoc ad præsens non facit: neque enim hîc mens est, discurrere de effectu formali.

Secundum Exemplum. Nego continere suppositionem tollentem seipsam: Non rarò enim hanc suppositionem audimus & admittimus. Si per impossibile homo esset rationalis, & non esset risibilis. Major item est connexio in homine, animalitatis cum rationalitate, tanquam partis essentialis, quàm cum passione, & tamen admittitur hæc suppositio: si per impossibile Petrus esse animal & non esset rationalis.

Tertium etiam Exemplum non plenè satisfacit quia admittuntur similes; verbi gratiâ. Si possibile esset Leonem esse Petrum, possibile quoque esset esse illum rationalem; Petrusque in dicta suppositione sumitur, nonnisi pro sola individuatione. Unde sensus est: si hæc individuatio: Petrus, non esset homo, sed Leo, non esset animal rationale, quod magis tenet distinguendo Petreitatem formaliter ex natura rei, ab esse hominis. Sed posito etiam, quòd dicta suppositio tolleret seipsam; ajo non ex eo id esse, quia inter se connexa separantur: nam etiam in suppositione non tollente seipsam talis separatio contingit, ut si dicam: si per impossibile lapis esset rationalis, non tamen animal.

Dices Secundò. Ubi sunt duo contradictoria sive mediatè sive immediatè, ibi non est veritas. Sed nos hoc admittimus. Ergò non

potest

potest esse tunc veritas, quod tamen falsum est. Nam in hac suppositione, si Leo esset homo, esset rationalis, est veritas; in hac verò tollente seipsam, si Leo esset homo non esset rationalis est falsitas.

Respondetur, Imprimis. Hoc argumentum nos non petere, quia nihil agimus de mediata contradictione, sed de contradictione in re. Directè tamen Respondetur; ubi sunt duo contradictoria mediatè, non posse esse illic veritatem absolutam, posset tamen esse conditionatam. Non potest esse absoluta veritas, hæc enim est veritas in re; dictum autem, in re, esse illic duo contradictoria; potest tamen esse conditionata veritas: quia non affirmatur illic & simul negatur Conditio, adeoque non est in illa contradictio: neque enim quando dico. Si Leo esset homo, esset rationalis, affirmando esse hominis, nego esse hominis. In idem recidit si dicas: Ubi sunt duo contradictoria sive mediatè sive immediatè, eo respectu quo sunt contradictoria, non posse esse veritatem, secùs eo respectu, quo non sunt contradictoria.

Dices Tertiò Ponamus, quod infinitum Categorematicum verbi gratiâ implicet, etiamsi in hac propositione: Non datur infinitum Categorematicum, non sint, termini immediatè & formaliter contradictorii; tamen eo ipso propositio esset falsa; quia continet terminos contradictorios immediatè.

Respondetur. Fortasis attendendo ad hoc, quod supponatur infinitum Categorematicum implicare, non debuisset poni propositio; non datur infinitum Categorematicum: oppositum enim hîc intenditur. Sed datur infinitum Categorematicum, nisi fortè mentem non penetrem arguentis. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod ad impossibilitatem, sufficiat mediatè involvere contradictionem, nec de hoc hîc disputatur: Sed an sit suppositio impossibilis non tollens seipsam, quæ licèt in re contineat duo contradictoria, non tamen immediatè hoc negat, quod alia affirmat, & de hoc est quæstio. Denique etiam in ostensione implicantiæ, quod implicet infinitum Categorematicum talis est processus, & esset infinitum & non esset infinitum, quæ est immediata contradictio, ad quam quęcunque alię revocantur, virtuteque illius robur habent.

Dices Quarto. Hæc suppositio est tollens seipsam adeoque falsa: Si Leo esset homo, non esset discursivus; vel non esset risibilis, etiamsi non contineat prædicata immediatè contradictoria; quod autem hæc si suppositio impossibilis tollens seipsam probatur; quia non esset ratio, Cur talis una propositio sub conditione impossibili sit falsa, altera non, nisi quod una sit in suppositione tollonte, altera non tollente seipsam.

Respondetur. Doctrina hæc assumit, quòd illæ suppositiones sint tollentes seipsas, quæ sunt falsæ. Unde supponitur hæc Major. Omnis suppositio tollens seipsam, est falsa, quæ Major non tenet. Non repugnat enim dari suppositionem non tollentem seipsam, & tamen falsum, tollere etiam seipsum & esse falsum, non sunt rationes, quæ se ex definitivis prædicatis consequantur. Primum Exemplum est legitimum, quia affirmatur discursivo seu rationali, in ipsomet definito quod est homo, negatur idem rationale seu discursivum. Secundum autem exemplum etiam supra negatum est, quòd sit legitimum. Quodsi quæras quæ sit regula taxandi; quænam suppositio sit non tollens seipsam; & tamen falsa vel vera, id spectandum erit ex nexu vel disnexu prædicati cum subjecto.

Dices Quintò. Propositio hypothetica vel Conditionalis est tota vera, ac indivisibiliter. Ergo & in suppositione non tollente seipsam, est tota ac indivisibiliter vera, quomodo, autem potest esse vera, si continet duo contradictoria.

Respondetur. Hypotheticam esse totam veram, (addo vel falsam) ex suppositione, sed sed non est necesse, etiam in re esse veram. Estque in imaginabile posità veritate hujus conditionatæ, si Leo esset homo, esset animal rationale. Non implicare in re, esse Leonem animal rationale. Si autem implicat; quæ restat quæstio, cùm hoc solùm à nobis dictum sit.

Addo imprimis. Si in suppositione non idem formaliter & immediatè verbi gratiâ negetur, quod affirmabatur, non fore contradictionem, quia hæc debet esse ratione ejusdem. Si autem verbi gratiâ affirmetur de Petro rationalitas, negetur risibilitas, erit in re contradictio: quia risibile, in re, est ipsum rationale: hinc Negato risibili, negatur in re rationale: mediatum enim & immediatum, non habetur in rei existentia; infundabiturque contradictio in illo, & esset homo realiter, & non esset homo realiter. Deinde revoco, quòd scilicet in omni suppositione non tollente seipsam, supponatur semper vera aliqua, verbi gratiâ, si per impossibile Leo esset homo, esset animal rationale, supponit hanc, Omnis homo est animal rationale, hancque doctrinam supponit frequentiùs Perez ex Aureolo.

Suppono Quartò. Actum hunc: Vellem potiùs deferere motivum Metaphysicum, quàm motivum fidei, non posse explicari per ipsum præsens: Volo.

Ratio hujus suppositi ex S. Thoma tradita de Pœnitentia D. 1. N. 81.

Suppono Quintò. Actum prædictum vellem potius deferere motivum Metaphysicum, quàm motivum fidei, non posse esse, nec dici, actum absolutum ex parte actûs; sed esse illum conditionatum etiam ex parte actûs.

RATIO. Tum quia Tota Schola Thomistica & Nostra in hoc concordant, quòd actus conditionatus ex parte actûs, sit penes *Vellem* verbi gratiâ, & actus absolutus ex parte actûs, sit in *Volo*. Hinc quando ponitur à Thomistis exemplum actûs absoluti ex parte actûs, conditionati ex parte objecti, sic formatur: Volo ut si Petrus me respexerit convertatur, in quo nos cum illis concordamus; nec unquam objicimus illis, quòd ille actus non sit absolutus ex parte actus. Nos autem consentientibus etiam Thomistis, actum conditionatum ex parte actûs, exprimimus; per Vellem, ex quo sic formatur Argumentum. Vel potest voluntas elicere actum conditionatum ex parte actûs vel non potest. Si non potest. Ergo nonnisi prædeterminatio datur: datur enim Volo nonnisi, absolutum, Thomisticum, conditionatum autem ex parte objecti. Si potest elicere Voluntas actum conditionatum etiam ex parte actûs, non ostenditur illorum condistinctio, nisi quod actus absolutus ex parte actûs stet in *Volo*: uterque enim habebit êxistentiam; uterque versabitur circa conditionem, & quæcunque alia distinctio adferetur, ea non se tenebit à parte actûs, de quo hîc quæritur, sed ex aliis prædicamentis. Ergo cùm prædictus actus non sit exprimibilis per Volo: hoc ipso non erit absolutus ex parte actûs. Tum quia actus significabilis nonnisi per Vellem, & esset absolutus ex parte actûs ut supponitur, & non esset absolutus ex parte actûs, quia quæcunque ratio communis assignabitur actûs absoluti ex parte actûs, ejusque exprimibilitas, ea ostendet, actum, nonnisi per Vellem verbi gratiâ significabilem, non esse absolutum ex parte actûs: quæ ratio per nos, est tendentia ex parte actus, nullâ conditione affecta, & exprimibilis per verbum de præsenti indicativi: ipsumque Ly Indicativi, ejusque definitio videtur hoc significare: quæ enim absoluta sunt, indicari possunt. Rursùs omnes apprehendimus absolutam volitionem significari per Volo, quod ipsum probatur Actus absolutus ex parte actus, est actus exprimibilis absolutè, exprimibilitas enim illa, sequitur conditionem objectivam actus. Sed nullus actus nisi actus Volo, est exprimibilis absolutè. Ergo nullus actus nisi actus Volo, est actus absolutus ex parte actus. Minorem ostendit præter dicta, Inductio; Ly enim scirem, ambularem, appeterem, communis apprehensio docet, non importare esse absolutum ex parte actus.

Tum quia istud Vellem, per se est quid commune & actibus absolutis ex parte actus, & actibus etiam conditionatis ex parte actus; da ergo per quid distinguantur in eo ipso, quod se teneat ex parte actus: & quodcunque ostenderis, illud probabit, quòd actus absolutus ex parte actus, non debeat per Vellem exprimi.

DICES. Auctores Clasicos, hunc actum: Vellem non peccâsse appellare absolutum ex parte actus. Ergo & dictus actus, erit absolutus ex parte actus.

RESPONDETUR. Classicos illos loqui cum restrictione: dicuntque illum actum quod & nos alias diximus: esse absolutum suo modo, ex parte actus, hoc est existentem: nihil enim conditionatè existit, ut videre erit attendendo ad argumenta, quæ ut solvant, dictam propositionem assumunt. Sed non docent iidem, posito quòd possint elici actus à voluntate etiam Conditionati ex parte actus, & quidem distincti ad actibus absolutis ex parte actus, non dicunt inquam, actum Vellem non peccasse, esse absolutum ex parte actus: hoc est in modo tendendi & versandi, nullam habere Conditionem à parte actus, de quo solo, est hîc quæstio.

Applicantur suppositа ad præsens.

ASSERO Primò. *Impossibile esse, ut sit aliquid evidens Metaphysicè, & tamen sit contrarium fidei.*

RATIO. Quia impossibile est verificari duo contradictoria; hæc autem tunc verificantur: nam in quantum est aliquid revelatum, est Verum: DEUS enim nec falli nec fallere potest; in quantùm autem etiam oppositum esset evidens Metaphysicè, supponitur esse Verum, & est Verum: quia evidentia Metaphysica, non potest esse nisi Vera; opposita tamen ut dixi, seu contradictorium dictans, Ergo tunc verificarentur duo contradictoria.

ASSERO Secundò. *Posito quòd per impossibile oppositum fidei dictaret Metaphysica, deberet esse homo resolutus sub conditione, ad potius sequendum motivum fidei.*

RATIO quia motivum fidei, est nobilius & infinitæ certitudinis; Metaphysica autem veritas, est Creata & infinita.

ASSERO Tertiò. *Hunc actum. Si alterutrum faciendum foret, potiùs assentirer motivo fidei, quam Metaphysicæ, esse actum etiam ex parte actus conditionatum.*

RATIO. Quia est actus, nonnisi per Vellem exprimibilis: exprimibilitas autem talis, notat actum conditionatum, etiam ex parte actus. *Ex quibus.*

INFERES: Certiorem esse fidem, evidentiâ Metaphysicâ, quia motivum fidei ut dictum, est certius. *Sed insuper*

QUÆRES Primò. *An assensus fidei sit certior actu scientiæ infusæ?*

ASSERO Primò. *Actum scientiæ infusæ per se, seu quæ per se excedit vires naturæ, non esse aquè certum, certitudine, objectivâ, ac actum fidei.* Est assertum Turriani Secundâ Secundæ disp. 42. dub. 2. Contra Amicum, Granadum & ex parte contra Lugonem.

RA-

Ratio, Tum quia certitudo objectiva, sumitur ex certitudine motivi; scientiæ autem per se infusæ, non est motivum æquè certum: quia Scientia infusa, quâ Scientia est, debet esse cognitio per causam, cognitio autem per causam, non est æquè certa, ac cognitio per locum extrinsecum, qui est Veritas prima qua attestans, hæc enim certitudo, est infinita ex genere suo. Tum quia nullum motivum Creatum, est comparabile cum motivo increato. Tum quia quacunque ratione æquabuntur, æqualitas illa non petetur ab æqualitate motivi. Ergò non ostendetur certitudo æqualis objectiva.

Dices Primò Cum Lugone. Non est ratio, cur actus scientiæ per se infusæ, non sit æquè certus, si scientia infusa sit talis, ut non sinat ullo modò intellectum dubita vel formidare, etiam ex imperio voluntatis.

Respondetur. Certitudinem objectivam non esse pensandam ex defectu formidinis, sed ex excellentia motivi. Quanquam etiam, motivum fidei, quantum ex vi motivi, non admittit ullam formidinem, sed nonnisi ratione applicationis illius motivi.

Dices Secundò cum Amico. Scientia infusa supernaturalis est à DEO, ut causa particulari, à qua non minùs implicat infundi falsum, quàm implicet ut actus fidei fallat.

Respondetur. Concesso hoc. Nego certitudinem objectivam non esse majorem in fide: quia hæc non spectatur penes præcisam exclusionem falsi, sed penes excellentiam ipsiusmet motivi, modumque excludendi falsi, qui in Veritate prima, longè est nobilior. Nec videtur probabile, quod si DEUS concursu supernaturali concurreret cum Petro ad credendum Joanni, quòd ille assensus, sit æqualis certitudine objectivâ, ipsi Actui Fidei Divinæ.

Dices Tertio cum eodem. Ad utrumque actum concurrit Auctoritas Dei, licèt ad actum fidei immediatè, ut motivum formale: ad actum autem scientiæ infusæ nonnisi mediatè: nam hoc ipso quod ad illam DEUS concurrit ut Causa particularis, interponit suam Auctoritatem, ne tali actui possit falsum subesse & ne falsitas tribuatur Deo, ut Causæ particulari.

Respondetur. Eo casu interponere Deũ suam Auctoritatem non per modum motivi, sed per modum principii productivi. Si autem non interponit suam Auctoritatem per modum motivi; hoc ipso non habebitur æqualis Veritas objectiva, quæ desumitur à motivo.

Neque valet quod dicit. Ideò motivum scientiæ per se infusæ, quamvis sit certum, fundare æqualem certitudinem, quia movet intellectum, ut applicatum per lumen infallibile, infusum à Deo, ut causâ particulari; Non inquam valet, quia illa applicatio, est in genere causæ efficientis; hîc autem non quæritur de infallibilitate oriunda ex parte causæ efficientis, sed nonnisi motivi.

Assero Secundò. *Actum scientiæ infusæ posse magis certificare subjectum, præ actu fidei.*

Ratio. Quia potest majori lumine penetrari vis motiva in circumstantia principii supernaturalis, quàm penetretur eliciendo actum fidei. Ergò & magis certificare subjectum.

Assero Tertiò. *Actum scientiæ per Accidens infusæ, non esse tam certum, certitudine objectivâ & entitativâ, quàm fidem.*

Ratio ex dictis: quia motivum fidei est excellentius, nec proficiscitur actus fidei à principio, ex sua ratione fallibili. Potest tamen actus scientiæ infusæ ex parte subjecti magis certificare; quia & magis penetrati illius veritas, inclusa in motivo.

Quæres Secundò. *An assensus fidei sit certior Visione Beatificâ?* Esse certiorem docuit Cajetanus, esse autem æqualis certitudinis docet Amicus, Lugo, Koninck.

Assero Primò. *Visionem Beatificam esse æqualem fidei, certitudine objectivâ.* Quia idem utrobique motivum certitudinis, nempe Veritas prima: Idem autem seipso non potest esse certius.

Assero Secundò. *Quamvis in Visione Beatifica immediatè nobis applicetur Veritas prima, per fidem nonnisi mediante revelatione creatâ, non obest hoc, quominus æquent se certitudine.*

Ratio quia persona Verbi communicatur Humanitati, mediante Unione aut dispositionibus: naturæ autem Divinæ per itenditatem: & tamen non est major dignitas Personæ increatæ terminantis Naturam Divinam, præ se, terminante Naturam humanam: quia dignitas hæc est eadem. Ergò in Visione Beata & fide erit æqualis certitudo: quia ab eadem Veritate prima petibilis.

Assero Tertiò. *Visionem Beatificam ex parte subjecti, adferre majorem certitudinem.*

Ratio, quia certitudo subjectiva desumitur ex penetratione motivi, quæ indubiè major in Beatis, circa Veritatem primam.

Dices ex Ripalda disp. 11. num. 69. Fides superat certitudine quamcunque notitiam naturalem etiam intuitivam. Ergò etiam deberet superare Visionem, præsertim cùm Visio Beata majoris & minoris claritatis capax sit, ita ut ejus claritas remitti possit: Imò potest DEUM cum Creatura confundere, sicut interdum Visio sensûs & intuitiva, confundit hominem cum Leone.

Respondetur. Disparitatem esse: quia nobiliori motivo innititur fides præ scientiâ, non autem præ Visione. Et licèt possit esse major & minor Visio Beata, non tamen unquam excludendo identitatem sui motivi cum fide, & retinendo semper rationem intuitivæ beatificantis. Negatur etiam Visionem posse confundere Deum & Creaturam: quia hoc ipso non foret

Visio Beatifica ut supponitur: nam notitia, quæ non beatificativum seu Creaturam, ac beatificum, attingit, non est beatificativa.

Quæres Tertiò. *An actus fidei naturalis, cum actu fidei infusæ, sit æqualis certitudinis?*

Assero Primò. *Illum actum fidei Naturalis non habiturum æqualem certitudinem entitativam, & ratione principii desumibilem.*

Ratio. Quia certitudo entitativa, desumitur à principio essentialiter determinato nonnisi ad actus certos; assensus autem ille, non oriretur à tali principio: quia oriretur ab intellectu, qui non essentialiter determinatus, nonnisi ad assensus certos, quam determinationem dicit principium actûs fidei infusæ.

Assero Secundò. *Illos duos actus, habituros æqualem certitudinem objectivam.*

Ratio, quia assensus ille uterque, eandem Auctoritatem Divinam respiceret tanquam motivum: à motivo desumitur certitudo objectiva.

Assero Tertio. *Assensum illum Naturalem, comparatè ad alios assensus naturales, fore certiorem.*

Ratio, quia & assensus fidei infusæ, comparatè ad alios actus naturales, est certior. Ergò & dictus actus erit certior: quia ex una parte eidem motivo innituntur; ex altera parte nos qui differentias actûs naturales & supernaturales non percipimus, ab utrolibet æquè certificamur.

Dices Primò cum Lugone. Illum actum esse quidem magis firmum, propter majorem adhæsionem ad objectum, quàm ad objecta ficta, non tamen esse æquè certum, quia non habet æqualem repugnantiam intrinsecam cum falsitate, quam repugnantiam habet actus fidei infusæ.

Respondetur. Si per repugnantiam intrinsecam intelligatur repugnantia ratione Entitatis, Ordinis principii, in hoc sensu non habet æqualem certitudinem assensus ille fidei naturalis, cum assensu fidei infusæ: si autem per repugnantiam intrinsecam cum falsitate, intelligatur, quasi objectiva & ratione motivi desumibilis certitudo, hæc erit æqualis; quamvis concedi possit, quòd pluribus titulis non possit esse falsus assensus fidei Divinæ, quamvis uterq; non possit esse falsus; supposito quod eidem revelationi innitantur. Ad eum planè modum, quo pluribus titulis repugnat homini esse Chymæram quàm lapidi, eo quod lapis nonnisi esse participet, quod repugnat Chymæræ; homo autem, & esse, & vivere, & sentire, & ratiocinari; quorum singula, sunt exclusiva Chymæræ. Nihilominus nec lapis nec homo, potest esse Chymæra.

Dices. Secundò cum Ripalda disp. 11. num. 55. ut assensus ille naturalis sit intrinsecè verus, non sufficit moveri ex Auctoritate infallibili Dei, sed etiam connecti in individuo, cum testimonio ipsius re ipsâ existente. Ergò.

Respondetur. Ut assensus ille, etiam ex parte principii sit infallibilis, nõ sufficere ut moveatur Auctoritate infallibili, secùs ut sit certissimus non nisi ex parte objecti; ad quod sufficit certissimo motivo moveri, & illud reipsâ, testari Deum.

Dices Tertiò cum eodem. Reliqui assensus naturales obscuri, ut opinativi & probabiles, non sunt certissimi. Ergò neque hi.

Respondetur. Disparitatem esse: quia priores illi non respiciunt objectum certissimum, secùs actus fidei Naturalis innitens Divinæ revelationi: idque motivum suum penetrando, illique firmissimè adhærendo.

Dices Quartò cum eodem. Assensus Naturalis non potest connecti cum objecto supernaturali: connecteretur autem cum objecto supernaturali, si esset cum testimonio Dei supernaturali intrinsecè connexus.

Respondetur. Negando illum actum esse intrinsecè à parte principii connexum, cum vera nonnisi revelatione. Deinde assensus Naturalis non potest connecti cum objecto connexione supernaturali proportionis, potest tamen connecti connexione mobilis & moti, potest enim actus Naturalis moveri motivo supernaturali, & ipsa veritate prima.

Dices Quintò cum eodem. Dictus assensus non est dignus, etiam pari adhæsione firma voluntaria intellectûs, quâ assensus scientificus dignus est: quia is assensus re ipsâ non est intrinsecè cum objecto connexus, sicut est scientificus.

Respondetur. Assensum scientificum majori entitativâ certitudine certum esse, præ fide naturali: hoc ipso enim non esset assensus scientificus, si non necteretur cum objecto: actus tamen fidei naturalis, ex suppositione factæ revelationis, habet majorem objectivam certitudinem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicit Primò Lugo. Si detur aliqua cognitio evidens evidentiâ Metaphysicâ, adeò convincens, ut non sinat intellectum dubitare vel non assentiri; certè tunc fideles, credentes super omnia, fidei objectum, non habent animum firmum adhærendi rebus creditis, etiam contra id quod tali notitiâ cognoscunt.

Respondetur. Quòd fideles non habent illum animum absolutum: quia positâ suppositione impossibili, non proditur in actum absolutum: habent tamen actum firmum condionatũ; actusque ille non potest quidem prudenter, imperari tanquam absolutè faciendus à voluntate: quia absolutè faciendus non cadit sub objectum pru-

prudentiæ supernaturalis, cadit tamen sub conditione faciendus.

Addo. Quod ille Actus non sit futurus fidei, neque enim de hoc ulla exstat revelatio, quod credendum sit etiam contra evidentiam Metaphysicam, Deusque in sua revelatione possibilia involvit, nec attendit de facto ad ea revelanda, quorum impossibilitas vel possibilitas, ex nostris conceptibus pendet. Quodsi ille actus non est actus fidei, non est necesse ut illum antecedat evidentia motivorum credibilitatis; quæ certè haberi non potest contra evidentiam Metaphisicam; elicietur ergò ille actus nonnisi ab intellectu, si fuerit necesse cum auxilio supernaturali, ponderante ipso intellectu dignitatem motivi fidei, & attollente, ultra dignitates aliorum motivorum.

Objicitur. Secundò A pari.

Prima Paritas est. Fideles non præferunt fidem iis, quæ per Visionem Beatificam intuentur. Ergò neque præferent, evidentibus Metaphysicè.

Respondetur. Disparitatem esse: quia in casu Antecedentis, utroque est eadem dignitas motivi, quæ non habetur in casu consequentis.

Secunda Paritas est. Una veritas non est major aliâ. Ergo neque una certitudo major aliâ.

Respondetur. Disparitatem esse: quia majoritas veritatis non habetur, unde attollatur, stat enim in præcisa conformitate cum objecto, seu ejus attingentia. Habetur autem, unde desumatur majoritas certitudinis ex digniore motivo. Quanquam non pauci negant Antecedens.

Tertia Paritas est. Unum impossibile non est magis impossibile aliô. Ergo nec una certitudo certior aliâ.

Respondetur. Antecedens non convincit. Disparitas etiam dari potest; quia *impossibile* est quid negativum, in Negativis autem, non datur præcisè intensio, nisi ut ita dicam ratione aliûs, ratione formæ oppositæ. Jam autem certitudo, est quid positivum, unde potiore jure, majoritatis capax.

Objicitur. Tertiò à Lugone. Quamvis justus diligat DEum per charitatem super omnia absolutè, non est tamen promptus ad habendum odium Dei, vel mentiendum, si per impossibile id Deo placeret, ille enim casus est chymericus, & non comprehenditur sub universalitate dilectionis Dei super omnia. Sic etiam chymæricum est, proponi per fidem id, cujus oppositum est evidens Metaphysicè.

Respondetur. Disparitatem esse; quia suppositio Antecedentis circa illud odium, non tantùm est impossibilis, sed etiam tollens seipsam: vellet enim Deum amare super omnia, ut supponitur, & non amare super omnia, odiendo: Si autem est tollens seipsam, non potest esse objectum prudentiæ supernaturalis. Jam autem in casu Consequentis, est quidem suppositio impossibilis, non tamen tollens seipsam, adeoque fundans prudens dictamen, de præferendo. Metaphysicæ, motivo fidei. Quamvis autem talis actus non exigatur à fidelibus, parùm refert, quia multi sunt actus laudabiles, qui non exiguntur.

Objicitur Quartò. Id magis est certum, de quo ne dubitare quidem quamvis per actum indeliberatum quisquam potest. Jam autem de rebus fidei, saltem indeliberatè dubitari potest.

Respondetur ex S. Thoma quæst. 4. art. 8. *Dicendum*, inquit *quòd illa dubitatio, non est ex parte actûs fidei, sed quoad nos, in quantùm non plenè assequimur per intellectum, quæ sunt fidei.* Quod ipsum exponitur. Duplex dubitatio intervenire potest. *Prima* quæ sit fundata in objecto & ex meritis objecti. *Secunda* fundata nonnisi in capacitate & defectuositate subjecti. Dubitatio orta ob merita objecti, arguit in objecto defectum certitudinis, non arguit orta ex subjecto: quia hæc, potest etiam circa certissima, principare dubitationem, ex non intellectis verbi gratiâ terminis. Quia verò dubitatio in fide, oritur nonnisi ex parte subjecti, & non secundùm merita objecti, non enim meretur DEUS ut dubitetur de ejus dictis, fit ut hæc dubitatio, nullo modô noceat certitudini fidei: oritur enim ex excellentia objecti, quod est Veritas prima, ad quam defectuositas nostra, in illa ipsa noscenda, non accedit.

Instabis. Certitudo quæ non meretur assensum, nisi ex imperio voluntatis, non est tanta, ac certitudo, quæ est ex exigentia præcisa objecti; & tamen assensus fidei, oritur nonnisi ex imperio voluntatis: assensus Metaphysicus, ex exigentia objecti.

Respondetur. Quando præbetur assensus nonnisi ex imperio volutatis, ita exigentibus meritis motivi, non erit illa tanta certitudo, ac quæ habetur sine tali imperio. Cæterùm si hoc imperium interveniat propter defectuositatem subjecti, non potentis pervadere ad motivum in seipso spectandum, poterit illa certitudo esse major, si cætera sint paria; hoc autem est in fide.

Objicitur Quintò. Assensus fidei non est certissimus: quia dantur assensus qui non sunt certissimi intra fidem, quod ipsum probatur, quia assensus qui exhibetur objecto revelato propter primam veritatem, non est æquè certus, atq; est assensus, qui exhibetur ipsimet veritati primæ: quia veritas prima, habet se per modum principii: assensus autem Principiorum, certior est assensu Conclusionum; quod fundatur in illo Aristotelico principio: propter quod unum quodque tale, & ipsum magis.

RESPONDETUR. Principia assensuum naturalium, certiora esse Conclusionibus secus Principia assensuum supernaturalium. *Ratio* quia in assensibus naturalibus alia est ratio assentiendi principiis, alia Conclusionibus; ratio assentiendi principiis naturalibus, est ipsorum evidentia in illismet ipsis inclusa. Jam autem ratio assentiendi Conclusionibus, est alia, nempe, connexio quâ talis, cum illo principio. Unde etiam in Logicis dicitur, quòd assensus principiorum sit assensus secundæ operationis; assensus autem Conclusionis, sit assensus tertiæ operationis, qui assensus, etiam motivis, inter se distinguuntur. E contra in assensu fidei ratio assentiendi principio eadem est quæ ratio assentiendi objecto revelato: quia huic principio, quidquid Deus dixit credendum est quia dixit; assentior, propter Ly DEUS dixit. Rursùs assentior Incarnationi, quæ est objectum fidei & subjectum Conclusionis fidelis, propter idem principium, quia DEUS dixit. Quodsi utrobique propter eandem rationem assentiendi assentior, & idem assumo, pro motivo assentiendi principio, ac pro motivo assentiendi objecto, fit ut in rationibus assentiendi non sit distinctio, adeoque differentia nulla, in ratione formali. Quodsi utrobique est eadem ratio formalis assentiendi; fit ut uterque assensus, sit æquè certus.

Ut autem salvetur quomodo hoc quidem verè sit principium, & hoc verè non principium, quamvis utrobiq; sit eadem ratio assentiendi; hoc inde petendum: quia scilicet de ratione principii est, assentiri illi non propter aliud. Jam autem ipsi Ly DEUS dixit, assentimur propter ipsummet Ly DEUS dixit. Jam autem assensus qui exhibetur huic verbi gratiâ objecto, datur Trinitas, exhibetur propter aliud, nempe propter: quia DEUS dixit. Casu verò quo assentimur, DEUM esse verbi gratiâ, quamvis veritas prima, quæ est motivum assensûs, sit idem cum esse Dei; assentimur tamen illi esse Dei propter aliud; quia non attenditur hic ad identitatem realem objecti & motivi; sed ad hoc, an ipsi termini quà tales, sint sibi ratio assentiendi. Illud principium: Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis, debet accipi cum moderatione; aliàs ipsa albedo magis disgregaret visum, quàm paries albus. In hoc sensu ergò solum procedit, quòd rationi formali propter illamet ipsam & immediatè, competat illud prædicatum, de quo agitur, sicut immediatè propter ipsummet DEUS dixit, assentimur ipsi DEUS dixit; quòd autem sit Incarnatus, non assentimur immediatè propter Incarnationem, sed quia DEUS dixit.

INSTABIS Primò. Etiam inter articulos fidei intervenit præsuppositio unius ante alium, & sic creditio, quòd DEUS creaverit mundum præsupponit, quòd sit DEUS. Ergò falsò assumitur, non credi objecta, propter connexionem: Si autem credentur propter connexionem, non æquè omnia creduntur, ut antedictum.

RESPONDETUR. Inter articulos fidei dari connexionem quoad esse, sed non præcisè quoad moveri, motu debito fidei; nec pro ratione, quòd creaverit, assumetur, quòd sit, sed quod dixerit.

INSTABIS Secundò. Assensus exhibitus evidentiæ motivorum credibilitatis non est assensus certissimus. Ergo neque assensus exhibitus objecto fidei, erit assensus certissimus, quia hic posterior pendet à priori.

RESPONDETUR. Assensum fidei pendere ab assensu motivorum præsuppositivè; non autem tanquam à ratione formali; hinc licèt ipsa motiva credibilitatis non fundent assensum certissimum, modò illum fundet veritas prima, fiet adhuc assensus certissimus, ex suppositione motivi certissimi, & accedente imperio voluntatis, proportionatum motivo assensum imperantis. Sicut approximatio præsupposita ante ignotionem, quamvis non habeat vim igniendi, sufficit, quòd illa reperiatur, in ipsomet igne tanquam causa: ita etiam, licèt motiva credibilitatis non mereantur assensum certissimum, sufficit quòd illum mereatur veritas prima.

INSTABIS Tertiò. Ponamus Ethnicum Philosophum converti, in quo præsupponebatur ante, demonstratio, de existentia Dei: idem fidelis factus, credit eandem existentiam, nec potest magis assentiri assensu fidei, quòd DEUS existat, quàm assensus fuerit per suam demonstrationem; non enim potest credere plùs Dei existere, quàm Dei existentiam, cum sit idem objectum. Ergò vel fides non est assensus certissimus, vel non est certior, quàm sit demonstratio Metaphysica.

RESPONDETUR. Tam demonstratio, quàm assensus fidei, spectari potest vel secundùm objectum cui conjungitur assentiendi, vel secundùm rationem assentiendi: priori illi non convenit majus & minus, quia objectum, seipso certius esse non potest: si autem spectetur secundùm rationem assentiendi, hæc potest esse magis & minùs certa, quin idem sit seipso certius; poteritque esse certior fides ratione motivi, præ illa demonstratione.

OBJICITUR Sextò. Potest voluntas imperare assensum objecti non revelati, æque firmum, ac revelati, ut patet in Hæreticis. Ergò fides, non est assensus certissimus.

RESPONDETUR. Non fore illum assensum æquè certum ex parte objecti & motivi, de quo, hîc quæritur.

OBJICITUR ex Ripalda disp. 11. num. 40. Ideò fides est certissima per nos, quia magis repugnat DEO fallere, quàm humanæ scientiæ, idque

idque ob dignitatem excellentioris motivi; sed hoc non convincit; quia licet Deo repugnet magis fallere quàm scientiæ, falli, potest esse par, scientiæ ac fidei, repugnantia falsitatis: quia etiam magis repugnat Deo fallere quàm fidei falli, quod ipsum probatur; quia fides potest falli, quamvis DEUS non fallat: quia potest concipi fides, quòd assentiatur revelationi verè non existenti, quin DEUS re ipsâ fallat: quia DEUS nihil testans seu revelans, fallere non potest.

RESPONDETUR. Negando posse concipi fidem assentiri revelationi non existenti, & tamen ex objecto, (de quo hîc quæritur) moveri veritate primâ. Æquè autem DEUS & fides ratione objecti & motivi falli non potest: quia utrobique eadem reperitur veritas prima.

DIFFICULTAS II.

An fides moveri possit revelatione falsâ?

SEnsus tituli est. An DEUS possit falsum revelare? seu aliter, quàm se res habeat; de quo consule Valentiam hîc disp. 1. quæst. 1. punct. 3. Koninck disp. 10. dub. 1. Lugo disp. 4. sect. 2. Pontium disp. 21. quæst. 4. Amicum disp. 2. sect. 8. & alios.

Punctum Difficultatis 1.

Potestnè DEUS de absoluta potentia mentiri?

UT decidatur, an possit DEUS revelare falsum, quærendum erit universaliter, an possit mentiri?

DICENDUM est. *Deum de absoluta potentia, non posse mentiri* consequenter nec falsum revelare; atque adeò nec fidem moveri à revelatione falsa. Est conclusio non tantum contra Armenos, & Priscilianistas, qui censent DEUM interdùm mentitum fuisse, sed etiam contra Holcot, Gabrielem & quosdam alios, qui Catholici cum sint; docent nihilominùs, de potentia absoluta, DEUM mentiri posse, quamvis non de ordinaria. Idem sub aliis terminis: Nempe posse esse revelationem non veram, docuit Cardinalis Petrus de Aliaco, Adamus, Almainus, omnes apud Ripaldam de Ente supernaturali disp. 51.

PROBATUR Primò. Authoritate ad Hæbr. 6. cum dixisset Apostolus *Deum suæ pollicitationi addidisse juramentum, subdit: ut per duas* inquit *res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium haberemus*; & tamen per oppositos possibile est mentiri DEUM: & sicut non dicimus, impossibile est DEUM denegare concursum ad peccandum, quamvis de potentia ordinaria, illum negare non possit, sic nec dixisset Apostolus impossibile est DEUM mentiri, si de absoluta potentia mentiri posset. Et alio loco: *Fidelis* inquit *permanet, negare seipsum non potest.* Ex quo sic urgetur. Impossibile est quemquam negare se esse, Ergò impossibile est, & DEUM mentiri: nam si mentiretur, per Apostolum, negaret se ipsum. Similia habet Dionys. c. 8. de Divinis Nominibus. Ambrosius c. 6. epist. 36. ad Chromat. *Nunquid* inquit *non mentitur Deus? Sed non mentitur, quia impossibile est mentiri Deum.* Similia habet Aug. lib. 2. de civit. c. 5. & lib. 2. de Symb. ad Catech. c. 1.

PROBATUR Secundò. Rationibus Auctorum. Tum quia ut ait Amicus, DEUS peccare non potest. Ergo nec mentiri: peccaret enim si mentiretur. Tum quia ut ait Valentia, Contradictionem implicat ut is mentiri possit, qui habet summam & infinitam auctoritatem ad persuadendum aliis, id esse verum, quod ipse dicit: talis enim auctoritas debet excludere omnem formidinem in credendo, non excluderet autem, si mentiri DEUS posset. Tum quia ut ait Lugo mendacium est intrinsecè malum, & ex iis quæ ideo sunt prohibita quia mala; quod supponit S. Thomas hîc quæst. 110. art. 3. Ergo à Deo committi non potest.

PROBATUR Tertiò. Si Deus posset mentiri etiam de potentia absoluta; & esset Deus ut supponitur, & non esset: quia non esset infinitæ perfectionis: major enim est perfectio, non posse etiam de absoluta potentia mentiri; sicut major est sanctitas, non posse etiam de potentia absoluta peccare. Jam autem si Deus non esset infinitæ perfectionis non esset Deus; nomine enim Dei, venit ens infinitæ perfectionis. Idem sic ulterius proponitur. Implicat contradictionem veritatem esse mendacium. Ergò & veritatem primam mentiri. Ergo & Deum. Antecedens probatur, Quia & esset illa veritas ut supponitur, & non esset: quia mendacium esset; & sicut implicat hominem esse chymæram; ita implicat veritatem esse mendacium, cum utrumque definitionibus differat. Secunda illatio probatur. Tum quia par est ratio hujus, ac prioris illationis. Tum quia mendacium illud factum à Deo, esset actus Dei; si esset actus Dei; esset ipsemet Deus, quod est absurdum: & sicut veritas ut sic, non potest esse mendacium; ita nec veritas prima, potest esse mendacium; quod ipsum in hoc fundatur: quia de cujus ratione communi, est non posse esse tale, ejus nec ratio particularis potest esse talis. Et sic si implicat, hominem esse bovem, implicabit etiam Petrum esse bovem: prædicata enim sua assentialia ratio communis, defert ad particulare. Hinc si veritas ut sic, non potest esse mendacium, nec veritas prima potent esse. *Neque valet si dicas*: Ratio communis animalis non potest esse rationale, & tamen homo qui est particulare

cularе animal potest esse rationale. Ergo etiam quamvis veritas ut sic non potest esse mendacium; non sequitur veritatem primam, non posse mentiri. Non inquam valet: quia alia est hæc propositio: De essentia est rationis communis animalis, non posse esse rationale, & alia hæc est: Non est de essentia rationis communis animalis, esse rationale. Hæc posterior est vera; prior autem falsa. Quodsi prior est falsa; poterit restringi animal per rationale; si autem esset vera, nunquàm posset restringi: quia verò est de essentia veritatis, non posse esse mendacium; hæcque propositio est vera: fit ut nulla particularis veritas, possit esse mendacium. Tum quia ex eo quia sanctitas ut sic non potest esse vitium; benè infertur amorem Dei non posse esse vitium. Ergò & in præsenti idem dici poterit.

Et hæc probant, Deum etiam de absoluta potentia mentiri non posse. An autem possit falsum dicere per alium, missis aliorum rationibus per hoc resolvi debet: quia si etiam per alium falsum diceret, faceret actionem dissonam naturæ intellectuali, quod argumentum infra pertractabitur.

Objiciuntur Primò. Authoritates Scripturæ Genes. 4. Timenti suam necem Caino respondet Deus: nequaquàm, fiet; & tamen postea occisus est à Lamech. Multi etiam Sancti Spiritu Dei afflati, mentiti sunt.

Respondetur. Non dixisse Deum, non occidendum Cainum, sed non occidendum impunè. Alii etiam negant eundem fuisse Cainum, qui est occisus à Lamech. Quando verò Genes. 22. cæteroqui Spiritu Dei afflatus Abraham, dixit: Ego & puer, postquam immolaverimus revertemur ad vos: non est mentitus Abraham; quia putabat filium suum reducendum ad vitam, viâ aliquâ DEO notâ; qui etiam præcepit, ut sua uxor diceret se sororem Abraham; ita enim, ex usu Orientis, appellabantur uxores. Jacob quando se dixit primogenitum, dixit se primogenitum non generatione, sed dignitate, quam jam emerat. Subdit Koninck regulas explicandi Scripturam in hac materia. *Primam.* Deum multa prædicere, nonnisi sub conditione & comminativè. *Secundam.* Sæpè cum dicitur DEUS aliquid prædicere, nonnisi permittit, per hellenismum loquendo. *Terriam.* Sæpè Scripturam adhibere tropos; ut cum Joannes dixit, Libros non posse capi à mundo, de Christi factis; hoc etiam notat quod Sancti viri, non sint semper locuti ex instinctu speciali Dei. Auctoritates Patrum explicari debent per hoc, quòd nomine mendacii, intelligant amphibologiam, de qua infra.

Objicitur Secundò. Potest Deus dispensare in homicidio ut dispensavit cum Abrahamo in occisione filii; potest dispensare in furto ut dispensavit cum Israelitis, cùm mandavit accipere inaures apud Ægyptios. Potest in fornicatione dispensare: quia mandavit Oseæ accipe uxorem fornicationum. Ergò etiam saltem de potentia absoluta poterit dispensare in mendacio. Ergò etiam & sibi illud permittere.

Respondetur. Missis aliorum rationibus, disparitatem quoad illa priora duo, esse; quia si Deus mentiretur, non esset infinitus in perfectione ut dictum supra; cujus oppositum sequitur, si non haberet potestatem in vitam & fortunas hominum; Item si posset dispensare in mendacio, dispensaret in hoc faciendo, cum quo essentialem contradictionem habet, ex prædicato, veritatis, per essentiam. Non habet autem Deus essentialem contradictionem, ne de vita hominum & fortunis liberè disponat. Cum Osea non dispensavit ut fornicaretur, hoc enim est intrinsecè malum; sed eam quæ fuit fornicata ut legitimè sibi copularet, mandavit: deditque illi Deus pro sua parte jus in illud corpus, de quo, debebat Oseas ex consequenti, conjugaliter contrahere. Unde non dedit illi Deus jus ad accedendum ad non suam, nec dedit jus, accedendi affectu merè libidinoso.

Objicitur Tertiò. Revelavit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, & tamen posset illos privare beatitudine. Ergò & posset non implere suam promissionem. Ergò & mentiri,

Respondetur. Conformiter ad dicta in 1. par. Quòd revelaverit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, non quomodocunque sed dependenter à sua voluntate. Si dependenter à sua voluntate, reliquit titulum, ut sine mendacio, possit absolutè oppositum facere.

Instabis. Potest Deus præcipere actum falsum, ut si aliquis putaret, ad defensionem proximi, esse necesse mentiri: tunc enim obligaretur ad mentiendum. Ergò & ipse Deus, mentiri posset.

Respondetur. In illo casu, adesse obligationem ortam ex ignorantia. In Deo autem illa locum non habet. Addit Ripalda, sicut illic non est ex objecto honestas in mendacio, sed ex sola apprehensione errantis; ita nec est in re præceptum de mentiendo. Sed tantùm est Major de amando proximo. Minorem autem sibi subsumit, ipsemet errans.

Universaliter autem ea cadunt sub dispensationem, mandatum, vel exercitium Dei; quando dispensatio, imperium, & exercitium, est consonum naturæ intellectuali; licèt alicui in particulari sit indebitum, vel ejus potestatem excedens, potest à Deo dispensari, mandari, exerceri. Consonum autem est naturæ intellectuali, ut disponat de rebus & vita Supremus Princeps, sed non est consonum naturæ intellectuali, contra mentem ire: quia est opponere se, suo maximo bono, hoc est propriæ menti, & dejicere se à gradu propriæ dignitatis & excellentiæ,

lentiæ, cui competit pro regula agendi, nonnisi veritas: per mendacium autem, assumitur id, quod non est regula agendi.

Punctum Difficultatis 2.

Potestné DEUS infundere qualitatem erroris?

POsse infundi creaturæ habitum erroris docet Vasquez, Arriaga, Hurtadus Lugo citat. Sect. 3. Ripalda hîc disp. 4. num. 37. Pontius & alii. Negat uterque Suar. & Recent. quidem tract. 7. de anima disp. 3. num. 352. Koninck citat. dub. 2. Amicus citat. Sect. 5. & favet Oviedo Controv. 3. num. 12.

DICENDUM est. *Accipiendo errorem pro qualitate habituali; quæ est principium actuum errandi, ad illum non infundendum, non obligatur Deus ex veracitate.*

PROBATUR Primò. Quia præcisa productio principii noscendi aliquid, non est locutio; alias productio animæ, vel intellectûs, si foret potentia distincta; productio item præcisa speciei impressæ, foret locutio: hæc enim omnia sunt principia locutionis. Sed illius erroris productio, esset præcisa productio principii noscendi erroneè: in hac enim suppositione loquimur: Ergo productio illius, non est locutio. Ergo ne illam producat Deus, non obligatur titulo veracitatis: quia veracitas, extenditur nonnisi ad locutiones. Respicit hoc argumentum definitionem Locutionis, quæ debet esse, manifestatio conceptûs directi ad alium; quæ prædicata, non competunt principiis notitiarum.

PROBATUR Secundò. Quia qualitus illa, esset error ut supponitur. Rursûs error quâ talis, non est mendacium; cum in multis committatur sine mendacio. Quòdsi ille error non est mendacium, ad illum non ponendum, non obligabitur Deus ex veracitate; siquidem ex veracitate obligatur, ad non ponendum contrarium veracitati, quod est mendacium; error autem ille non est mendacium.

PROBATUR Tertiò. Illo errore nec mentiretur Deus: quia illo errore non erraret, & quantùmvis foret ille error mendacium, tamen non mentiretur tunc Deus: nullum enim ipse in se actum errandi haberet. Non etiam illo errore mentiretur creatura: quia nemo sibi ipsi mentitur. Ergo ille error nullo modo esset mendacium. Ergo nullo modo oppositus veracitati. Ergo nec Deus ad illum non producendum, obligaretur ex veracitate.

DICENDUM Secundò. *Quamvis ad non ponendum illum errorem non obligetur Deus ex veracitate: nihilominus illum implicat poni à Deo.*

PROBATUR Primò. Quia & posset poni à Deo, & non posset; posset quidem ut supponitur: non posset autem: quia quod participat rationem communem non ponibilium per se à Deo, illud non potest poni à Deo: haberet enim impossibilitatem positionis sui, ex ratione generica. Sed error habet rationem communem non producibilium per se à Deo; quod ipsum probatur: quia ratio dissoni naturæ intellectuali quà tali, est ratio communis non ponibilium à Deo. Si enim quæratur, cur peccatum à Deo poni non possit? pro ratione reddi potest ejus objectiva malitia, nempe dissonantia ad naturam intellectualem quà talem. Sed etiam error dicit dissonantiam ad naturam intellectualem quà talem. Tum quia est dejectio naturæ intellectualis, in sua intellectualitate se exercentis, ad non intelligentem quodammodo: errans enim non intelligit illud, quod intelligere se putat. Tum quia sicut morbi & defectus, sunt naturæ animalis quà talis, dissonum; quid ita & error, est deformitas naturæ intellectualis qua talis. Tum quia præcipuum & principale quod intendit natura intellectualis per naturam, est attingentia veri; cui quia opponitur error, fit, ut sicut opponitur præcipuè intento à natura intellectuali; ita opponatur etiam ipsi naturæ intellectuali; præcipuè, cum sicut malum, est dissonum voluntati; ita error intellectui.

RESPONDEBIS. Dissonantiam quam trahit secum peccatum, repugnare naturæ intellectuali qua tali. Jam autem error, non est dissonantia trahens secum peccatum.

CONTRA. Tum quia nego solum dissonum peccaminosum, dicere dissonantiam ad naturâ intellectualem; probarique id debuisset. Tum quia ut dicebam, si de ipso peccato quæratur, cur poni non possit? pro ratione redditur, ipsa dissonantia ejus ad naturam intellectualem quà talem. Hinc fit ut illa dissonantia, etiam non restrictè ad peccatum, dicat rationem non ponibilis à Deo. Tum quia etiam illud agere, Deo, foret peccaminosum, quia interveniret tunc actus voluntatis in DEO, producendi aliquid per se dissonum naturæ intellectuali; & quidem tunc, cum Deus ad illud producendum, non determinatur à causa secunda.

PROBATUR Secundò. Quia de Deo perfectissimum conceptum formare debemus, tribuendo illi omnes perfectiones possibiles. Ergo debemus dicere essentiale illi esse, ut non possit producere per se errorem. Quodsi essentiale illi erit non posse producere errorem; implicabit ut illum producat: quia essentiis contravenire non potest. Jam autem quòd formando perfectissimum conceptum de Deo, debeamus dicere essentiale illi esse, ut non possit producere errorem, hoc inde suadetur: melior est ista perfectio indeceptivitatis, quæ est principium absolutè ad non decipiendum, tàm se quàm alios: sicut major est impeccabilitas, quæ impedit ne Deus peccet, & ne alios faciat peccare. Jam autem

autem sicut perfectio est non posse decipi; sic etiam perfectio in genere indeceptivitatis, est non posse decipere. Indubiè item perfectio, quæ est non posse decipi, & decipere, major est perfectione, quâ quis, non possit decipi ipse. Nam illa prior, continebit & hoc, quod est non posse decipi; & insuper hoc, quod est non decipere alios: quæ perfectio Deo non competeret, si posset per se producere qualitatem errandi, seu facientem errare.

Respondebis Primò. Quod Deus decipi non possit, proficiscitur hoc ex eo prædicato, quia est veritas prima in cognoscendo; nulla autem est perfectio, ex qua deberet pullulare in Deo, ne possit decipere vel producere errorem.

Contra. Indeceptivitas ipsa, est perfectio, quæ non est ratio, cur accenseri non possit in serie, infinitarum Dei perfectionum.

Respondebis Secundò. Major esset perfectio, si nec per accidens concurreret ad peccatum, & tamen non sequitur quod non debeat concurrere ad peccaminosum actum. Ergo nec sequetur quòd non debeat producere per se errorem.

Contra est. Tum quia, est signum à posteriori, non esse hoc majorem perfectionem in Deo: quia de facto novimus illum etiam ad actiones peccaminosas concurrere; non novimus autem per se illum producere errorem; ex altera parte non posse illum producere errorem, arguunt dicta. Tum quia si Deus non concurreret ad actus peccaminosos, deficeret in illo ratio causæ universalis, quæ est manifestissima perfectio: deficiente autem vi, deceptivâ creaturæ, vel faciente errare, non deficeret perfectio manifesta. Præcipuè autem quia ad taxandum an aliquid spectet ad omnipotentiam Dei; priùs debet ostendi, illud non implicare, cùm possibilitas absoluta antecedat respectivam, seu in causa; non ostenditur autem deceptivitatem, vel vim faciendi errorem, esse aliunde in Deo possibilem. Tum quia non desinit Deus esse causa universalis, quamvis per se non possit producere peccatum? Ergo nec desinet esse causa universalis, quamvis per se non possit producere errorem. Ad rationem enim causæ universalis sufficit vel per se, vel cum alio ponere ponibilia.

Probatur Tertiò à Congruo. Quia si id negetur Deo, magis exaltabitur Deus: quia magis ab imperfectione ostendetur alienus, & ex altera parte, nihil obstat.

Dicendum Tertiò. *Actum erroris quo v.g. concipiatur cœlum esse lapideum; & hoc esse in mente Dei, talem inquam actum erroris, implicat à DEO infundi.* Est Conclusio contra de Lugo. Præterautem fundamenta immediatè allata, *Insuper*

Probatur Primò Conclusio. Quia tali actu, & non mentiretur Deus ut supponitur, & mentiretur: quia diceret aliter quàm habeat in mente: in mente enim non habet cœlum esse lapideum; & tamen diceret tunc cœlum esse lapideum, diceret inquam; quia tali conceptus efformatione, non implicat DEUM loqui; & de facto consimili efformatione loqui putat potest in ecstasi vel revelationibus. In quibus si illa locutio est vera, estque locutio, etiam in præsenti erit locutio, licèt falsa.

Probatur Secundò. Infusione illius actûs & non loqueretur Deus mentiretur enim: & loqueretur, quia ille conceptus haberet conditiones requisitas ad loquendum ab ipso Lugo disp. 1. Sect. 11. quia non tantùm aperit audienti rem, sed etiam obiter manifestat conceptum internum quem habet Deus de illo objecto; intercedit etiam ordinatio mentis divinæ: quia si intercedit in efformatione conceptus, quo Deus manifestat in ecstasi suam mentem, etiam in præsenti intercedet ordinatio.

Respondebis Primò. Eodem jure potest dici, infusio Metaphysicæ, locutio divina, & Angelus concurrens per modum objecti cum altero Angelo ad visionem suæ substantiæ. Ergo si prædictis non competit locutio, nec in præsenti competet.

Contra disparitas est. Quia ad locutionem essentialiter requiritur, manifestatio conceptûs ordinata ad alium: ex simplici autem infusione Metaphysicæ, vel concursu Angeli, non habetur manifestatio conceptûs, nec ordo.

Respondebis Secundò. Illam efformationem ita se habere, sicut se haberet ille actus, quem Deus infunderet, quo cognoscitur Deum habere scientiam infinitam, & tamen hic actus, non foret Dei locutio.

Contra. Quia etiam ille infusus actus foret locutio, si fieret intentione non quomodocunque manifestandi conceptum, sed prout est in mente, & cum titulo ordinantis, quæ omnia in præsenti habentur.

Respondebis Tertiò. Quòd efformatio conceptûs, interdùm sit locutio, interdum non.

Contra. Non est ratio cur in præsenti casu, dicta efformatio non sit locutio, & tamen supponitur illam fore mendacium.

Probatur Tertiò à Convenienti. Quia quamvis non possit implicantia ostendi in infusione talis actûs, tamen nisi nos premat convictiva ratio, negandum id erit; ut adstruamus fidem nostram & revelationem esse certissimam. Quod ipsum probatur. A posteriori benè colligimus, Deum non posse esse mendacem: eò quòd fides, nutaret, dubitando, An Deus potentiâ absolutâ non sit usus ad mentiendum. Ergò etiam benè arguemus Deum non posse infundere actum, quod cœlum sit lapideum; & id in mente esse Dei, ne quis addubitet, quòd hic actus infusus, Deus est trinus, & est id in

mente

mente Dei; ne inquam dubitet, quòd sit similis priori.

Fundamenta pro qualitate erroris:

Objicit Primò Lugo. Quia eo casu Deus non mentiretur, nec loqueretur per illum actum: quod autem sit causa erroris, non repugnat: quia error non est malus moraliter, sed physicè: Sicut aliæ qualitates, quas Deus causat in homine. Imò errorem causat Deus verè & propriè, quandò homo per causas naturales decipitur: nam qui causat id ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, dicitur propriè idem causare.

Respondetur. Si res sit de actu de quo Conclusione tertiâ, Negatur illo actu non locuturum Deum, nec mentiturum. Si autem sit res de præcisa productione qualitatis erroris; illa productio, ut dictum, non repugnabit Deo, titulo veridicitatis, sed aliis, de quibus supra. Quod autem dicitur errorem non esse malum moraliter; si ly moraliter supponat pro ly peccaminosum vera est propositio: si autem per malum moraliter, intelligatur, quodcunque dissonum naturæ intellectuali quà tali, quæ dissonantia appellatur moralitas objectiva, Nego in hoc sensu, errorem, non esse malum moraliter. Quamvis autem Deus causet errorem in homine per causas necessarias, non probatur, quòd per se, eundem causare possit: quia causando illum cum aliis comprincipiis, faceret ut causa universalis: per se autem illum infundendo, faceret ut causa particularis. Jam autem multa non potest Deus facere ut causa particularis, quæ facit cum aliis; ut comproducendo actionem peccaminosam, actum vitalem &c. Et qui causat id, ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, tunc proprie dicitur esse causa illius, quandò illam causam producit ex intentione effectûs, quantùm est ex se, & quandò illa causa habet se per modum instrumenti: ut cum ex mandato fit occisio, & cætera similia; non tribuetur autem producenti causam effectus, si sine hac intentione, producatur causa. Et ita non est causa occisionis innocentis, qui conficit tormentum: nam agens intellectuale, ut illi tribuatur aliquid tanquam causæ particulari, debet agere tanquam agens intellectuale; adeòque ex intentione finis. Jam autem Deus non intendit errorem, nec causæ, sunt instrumenta Dei, ut erret creatura.

Objicit Secundò. Idem DEUS potest conferre appetitum sensitivum, licèt ille per causas naturales excitet concupiscentias illicitas. Ergo & habitum erroris infundere poterit.

Respondetur. Negando consequentiam: quia appetitum sensitivum infundit DEUS ad exigentiam naturæ animalis; consequenter non est adhuc illius causa particularis. Jam autem habitum erroris DEUS per se causans, ad nullius creaturæ exigentiam illum produceret; consequenter esset illius causa particularis, & quidem tanquàm alicujus dissoni naturæ intellectuali. Rursùs in casu Antecedentis non committitur quidquam per se dedecens naturam intellectualem eique dissonum: quia primò & per se ordinatur appetitus sensitivus ad bonum sensibile delectabile; quod non est malum per se, nec dicit vel malum animalis vel malum naturæ intellectualis, ad quam quà talem, nullo modo spectat. Jam autem infundendo errorem; infunderet aliquid per se malum, quia per se dissonum naturæ intellectuali, quæ sola, posito errore, malè habet.

Instari potest Primò. Errorem esse dedecentem objectivè & materialiter, non autem indecentiâ morali; potest autem Deus velle indecentiam materialiter, quandò hîc & nunc, non habet malitiam moralem, ut constat in eo, qui ob ignorantiam comedit die jejunii.

Respondetur. Ut aliquid DEUS tanquàm causa specialis producere non possit, sufficit quod sit objectivè malum. Sic Deus non potest producere prædeterminationem necessitantem ad peccatum, quamvis tunc prædeterminatus non peccaret, errorque ille non foret moraliter malus, hoc est peccaminosus creaturæ; esset tamen moraliter malus, hoc est participans de moralitate objectiva mali, quam dicimus esse dissonantiam. Quanquam ex dictis, Deo producenti errorem, esset ille error malus moraliter, faceretque DEUM peccare.

Instari potest secundò. Si DEUS non posset esse causa particularis erroris, nec poterit esse monstri, vel cæci; cùm non minùs sit contra intentionem naturæ, uno oculo carere, quàm si monoculi nonnisi nascerentur.

Respondetur. Concedere aliquos non posse esse DEUM causam particularem monstri. Per nos disparitas sit. Cum monstrum vel esse monoculum, non habeat specialem dissonantiam ad naturam intellectualem quà talem, fundatque rationabile Dei dominium de membris creaturarum & habitudine, extendere se poterit ad hæc omnipotentia Dei. Jam autem error, habet specialem dissonantiam ad naturam intellectualem, quà talem, ad quam quà talem non spectat vel claudum vel monoculum: & insuper non fundat majus rationabile Dei dominium super creaturam, sicut non fundat, si determinet ad peccatum.

Instari potest tertiò. Quod non inveniatur quoad hoc differentia, quandò DEUS ut causa particularis quidquàm facit, ac quando per causas necessarias, (quas ipse cum illa determinata virtute facit) idem producit: Nam sicut non magis DEUS debet verum dicere, quando per seipsum immediatè loquitur, quàm si per alios loquatur, quos ad loquendum deputavit: ita non

non minùs tribueretur Deo effectus, qui sequitur necessariò ex causis secundis à Deo factis, quàm qui à Deo solo immediatè fierent.

Respondetur. Quæcunque est differentia cur DEUS seipso actum peccaminosum producere non possit, quamvis illum cum creatura producat concurrendo: eadem differentia est, cur errorem per se producere non possit, possit comproducere. Ad eum modum, quo, pes rectus, non potest per se producere claudicationem, potest cum pede curvo. In quibus omnibus hæc est differentia, quia scilicet, si aliquis faciat nonnisi ex determinatione causæ defectibilis, non tribuetur indefectibili effectus; præcipuè si se habeat per modum causæ universalis: secus si id faciat causa indefectibilis, sine determinatione à causa defectuosa. Produceret autem DEUS, illam qualitatem, sine ulla determinatione à creatura. Rursùs non satis explicat hæc objectio, quomodo DEUS cum determinata virtute, producat causas, per seipsum nonnisi ad causandum errorem determinatas: Nam hanc determinationem, nec intellectus habet; nec evidentia sensuum; quæ licet fallat interdùm; non est causa per se producta à Deo, sed ad exigentiam causarum secundarum, & insuper non est determinata ad errorem; cum saltem in prima apprehensione, possit deservire ad veritatem. Prima enim apprehensio, ut dictum aliàs non potest esse falsa. Prima Paritas allata non tenet, quia illa falsitas quam DEUS mediante alio narraret, tribueretur Deo, tanquàm causæ principali. Casu autem quo nonnisi mediis causis secundis producat errorem, non tribueretur Deo error, tanquàm causæ principali, sed tanquàm causæ universali.

Objicit Tertiò Pontius, quod etiam attingit Lugo. Ille error, si non posset produci, quia haberet aliquam imperfectionem physicam aut moralem. Neutrum horum suadet. Non haberet imperfectionem physicam impedientem Deum à sui productione: quia DEUS multa physicè imperfecta potest producere; nec etiam moralem: quia in tali errore, non est imperfectio moralis peccaminosa.

Responsum. In errore esse imperfectionem physicam non quà qualem; sed cum titulo dissonantiæ, ad naturam intellectualem quà talem; ita autem imperfectum, nego à DEO posse per se produci: est etiam illic imperfectio moralis, jam explicata.

Objicit Quartò Ripalda num. 38. Deus est causa principalis illius actûs, in quem confert per se auxilium supernaturale: quia auxilium supernaturale, est specialis concursus Dei, & eo constituitur Deus causa specialis actûs moralis boni; at in actum erroneum confert per se auxilium supernaturale Deus, ut ostenditur in exemplo prudentiæ infusæ, studiositatis supernaturalis, piæ affectionis, imperantis assensum revelationi apparenti, necnon præmissæ supernaturalis concurrentis ad Conclusionem falsam.

Respondetur. Confundi in hoc argumento duas formalitates; formalitatem causæ principalis, & formalitatem causæ specialis, cum inclinatione ex propria determinatione agentis. Sed quidquid sit de hoc: Negatur Minor. Negatur item prudentiam infusam, virtutem Studiositatis, dictamque voluntatem committere errorem aut aliquid dissonum naturæ intellectuali quà tali, neque enim est illi dissonum operari prudenter, de quo supra, ubi de putatiè revelato. Ad illam instantiam de Præmissa suppono ex Philosophicis, quod illa physicè non non producat Conclusionem; & quamvis physicè illam produceret, non esset Deus causa specialis erroris: quia illum concursum exhiberet, ad exigentiam causarum secundarum, & non cum inclinatione.

Instat Primò. Cognitio referens objectum contingens, est falsa ab existentia vel carentia objecti. Deus autem est causa per se entitatis cognitionis, & simul existentiæ, aut carentiæ objecti. Ergo est causa per se cognitionis falsæ.

Respondetur. Quandò Deus aufert objectum, cujus ablatione, redditur cognitio falsa; non facit id intentione ut contingat error; sed ex aliis principiis à dominio suo in res creatas petitis, licèt per accidens respectu Dei, ad illam subtractionem concursûs, pro conservanda existentia objecti, sequatur error.

Instat Secundò. Cognitio ita est falsa, ut secundùm se potuerit esse vera, terminans eandem causalitatem Dei: Sed quandò est vera ab existentia objecti, Deus est causa per se cognitionis. Ergo etiam quando est falsa: siquidem utroque eventu, terminat eandem causalitatem DEI.

Respondetur. Utroque eventu intervenire eandem causalitatem Dei, sed non eodem modo & intentione applicatam: verum enim intendit Deus, non intendit quantùm ex illo, falsum.

Instat Tertiò. Judicium intuitivum, potest divinitus existere, non existente objecto; sicut potest existere apprehensio sensitiva; sed concursus miraculosus quem Deus præstat in tale judicium falsum, constituit Deum causam specialem ipsius. Ergò Deus potest esse causa specialis judicii falsi; imò illud judicium potest conferre, per se, in affectus salutares moraliter bonos; & interdum efficacia auxiliorum, complectitur similes errores. Unde dicit Vasquez, interdùm errorem intellectùs, esse gratiam per Christum.

Respondetur. Casu quo Deus exhiberet concursum ad judicium intuitivum absente objecto, exhiberet illud vel ad exigentiam causarum secundarum; ut si appareat, & non sit objectum:

ctum: vel exhiberet illum, non ex intentione erroris; sed ex dominio suarum actionum, liberoque suo concursu: licèt ad hoc consequatur per accidens error: qui non erit quidem per accidens ipsi cognitioni, vel causæ erroris, erit per accidens illi dispositioni divinæ, de suis concursibus. Error etiam causatus ad exigentiam causarum secundarum, potest esse ex gratia per Christum, non tamen error per se intentus à DEO.

Objicit Quintò Rozmer. Licèt DEUS sit essentialiter omniscientia; tamen potest esse causa per se ignorantiæ: quid enim impedit quominùs auferat homini omnes species & habitus scientificos, quibus ablatis homo redderetur ignorans. Licèt item sit summa lætitia, potest esse causa tristitiæ; & licèt sit essentialiter vita, potest esse causa per se mortis. Ergò etiam licèt sit essentialiter veritas, potest esse causa per se erroris.

Respondetur. Quod attinet ad ignorantiam; posse aliquem dicere, quòd ignorantiæ possit esse DEUS causa per se: quia illa quà talis, non est quid dissonum naturæ intellectuali, quà tali; multa enim titulo hoc quia homines sumus, ignorare tenemur; & tamen hujus quod homines simus, est Deus per se causa. Conformiter tamen ad supra dicta dici potest, auferente Deo illas species, non fore Deum causam per se ignorantiæ, aufert enim ex alio titulo honesto, dominium suum concernente, licèt posteà subsequatur ignorantia. Tristitia etiam & Mors, possunt per se causari à Deo, quia non sunt quid dissonum, naturæ intellectuali quà tali.

Instat idem. Deus potest specialiter concurrere ad deceptionem, quà unus homo alterum decipiat. Ergò etiam poterit concurrere specialiter etiam ad errorem.

Respondetur. Disparitatem esse quia in casu antecedentis, ageret Deus ad exigentiam causæ secundæ, volentis decipere; non ageret autem ita, in casu consequentis. Immeritò etiam supponitur, quòd deceptio illa quâ aliquis decipitur, quòd hodie sit festum, & audiat sacrum, quòd inquam illa deceptio, sit meritoria: non enim illa deceptio, sed affectus audiendi sacrum, est meritorius. *Ex quibus*

Colligitur. Deum non posse esse etiam causam specialem infusionis habitûs vitiosi, quem debeat vincere creatura.

Punctum Difficultatis 3.

Potestne Deus amphibologicè loqui?

Latè de hoc tractat Koninck pluresque citat. disp. 10. dub. 3. & Lugo disp. 6. Sect. 5. Præjaciendum erit, an amphibologia sit licita? si enim sit illicita, impossibilis erit Deo, si licita; advertendum, an Deum deceat: *hoc ut fiat.*

Suppono Primò. Duplicem esse amphibologiam. *Primam* quæ committitur ratione verborum integrè prolatorum. *Secundam* quæ committitur ratione verborum, non integrè prolatorum. Prior dupliciter committi potest, vel usurpando verba ambigua, ut Ajo te Aëacida Romanos vincere posse: vel usurpando voces in sensu rariori, ut cum dico: Præsens Pontifex est Petrus, intellige officio, non nomine.

Suppono Secundò. Quod sit objectum seu finis amphibologiæ? Si enim sit finis ejusdem, aliter dicere, quàm sit in mente: verè finis illius erit idem qui mendacii, quia etiam mendacii finis est, aliter dicere, quàm sit in mente; quodsi eundem finem habent mendacium & amphibologia, utrumque erit ratione finis vel ex objecto illicitum; quis ergo erit alius amphibologiæ finis? Ratio dubitandi est, voluntas efficaciter duo oppositissima & contradictoria, simul, velle non potest, non potest autem ostendi, quomodo in amphibologia duo opposita nolit voluntas; quia velle manifestare mentem, & velle non manifestare mentem, sunt duo oppositissima; utrumq; autem hoc vult voluntas amphibologisandi. Vult enim efficaciter loquendo non mentiri; adeoq; loquendo manifestare mentem. Si enim mentiri, est loquendo non manifestare mentem: non mentiri erit loquendo manifestare mentem. Ex altera parte etiam vult non manifestare mentem, idq; efficaciter; quia ad hunc implendum finem, quærit verba occultantia mentem. Ut hæc ratio solvatur, expliceturque amphibologiæ finis & objectum.

Suppono Tertiò. Quòd hi duo actus distincti sint. Vellem loquendo non manifestare mentem meam: & Nolo loquendo manifestare mentem meam. Prior est conditionatus, & applicabilis in circumstantiis, etiam inefficaci voluntati: alius autem, ex modo etiam significandi, est efficax, absolutus, & determinatam voluntatem indicat. Posterior ille actus involvit semper mendacium: prior autem actus, non involvit mendacium, conjungiturque amphibologiæ. Ratio, quia ex una parte non vult absolutè occultare mentem suam: si enim id vellet, uteretur potiùs mendaciis, quàm amphibologiâ, Ex altera parte optaret, non manifestare illam, hinc fit ut claris verbis non utatur. Porrò sub illo actu conditionatè expresso: Vellem non manifestare clarè mentem meam, potest subintelligi & debet, hic alius actus, Nolo simpliciter occultare mentem meâ. Quod possit cum illo actu stare hic alius. Ratio. Quia cum actu conditionato, potest stare oppositus actus absolutus, ut si dicas vellem comedere carnes feriâ sextâ, si non prohiberet Ecclesia; nolo tamen comedere quia prohibet. Ergo etiam sub illo actu conditionato vellem non manifestare clarè | mentem meam potest stare hic alius:

Nolo, simpliciter occultare mentem meam. Quod autem debeat sub illo conditionato & optativo actu, involvi ille absolutus; nolo occultare absolutè mentem meam; Ratio est, quia nisi hic actus habeatur, omninò sub amphibologia latebit mendacium; & à posteriori colligitur: quia prædicti actûs absoluti, habetur effectus, nempè quæsitio verborum amphibologicorum, & rejectio verborum mendacii. Propter hunc actum, illi conditionato annexum, salvatur, quomodo in amphibologia non committatur mendacium: est enim illic exclusio, (ut reflexio ostendit) mendacii: salvatur item, quomodo illic non velit contradictoria voluntas: quia contradictoria vera, debent esse ejusdem, de eodem, propter idem, & eodem modo; non eodem autem modo voluntas vult manifestare mentem: hoc enim vult nonnisi actu optativo: hoc autem, quod est non occultare absolutè mentem, vult actu absoluto. Unde ulteriùs objectum amphibologiæ non debet exprimi positivè, volo manifestare mentem meam: non enim amphibologians quæreret terminos amphibologicos; sed debet exprimi negativè, Nolo simpliciter occultare mentem meam. *Ex his jam suppositis*

Explicatur Finis & Objectum amphibologiæ. Nempe quod vellet eâ utens non manifestare mentem suam; quantumvis nolit illam simpliciter occultare. Quæ explicatio vel ipsa praxi amphibologias usurpantium probatur; qui nec volunt simpliciter mentiri, & simul nolunt simpliciter occultare mentem suam, eique contravenire.

Suppono Quartò. Amphibologiam quæ verbis integrè prolatis committitur, esse cum ratione licitam. Ratio quia in illa non committitur mendacium; & non intelligens illa verba, suæ ignaviæ & insolertiæ id imputare debet; nec est dissonum naturæ intellectuali altiori modo operari, quàm possint attingere ordinatiæ capacitates. Dixi cum ratione; quia provisa est à natura locutio, ut manifestet mentem, accommodetque se audienti; si cætera sint paria. Unde nec concionari quisquam debet græcè, si auditor, non intelligat græcè.

Suppono Quintò. An amphibologia sit licita, quæ sit ratione verborum non integrè prolatorum, quam appellat Oviedo Contr. 3. num. 40. intereticentiam; dubitant Authores. Ponunt illam licitam Valentia, Lessius, Toletus Sanchez. illicitam Lugo, Soto, Cajetanus, Azor Ripalda dis. 4. num. 68.

Suppono Sextò. Intereticentiam interdùm esse talem, ut non componat cum verbis externis orationem integram. Ratio, quia aliàs nunquàm diceretur mendacium. Nam si quis diceret non est ita, non mentiretur, subintelligendo, ut tibi dicam. Interdùm etiam componit eandem orationem cum verbis externis; datur enim figura quæ appellatur Aposiopesis quæ reticentia est, quâ sententiæ inchoatæ cursus, ita revocatur, ut inde pars ejus aliqua non dicta intelligatur; hocque etiam habet illa oratio Virgilii. Sed motos præstat componere fluctus; in quibus aliqua sunt quæ exprimuntur, & tamen non committitur mendacium; estque illic conjunctio verborum externorum cum internis. Quod etiam fit dum prudens Auditor colligit ex verbis prolatis, alia internè tacenti. Imò hoc videtur fecisse aliquoties Christus, ut cum dicebat, quod de hora judicii nequidem filius hominis sciret, supple, scientiâ communicabili. Seipsum item non ascensurum ad diem hunc festum, & tamen ascendit; intrò retinendo, non ascendam manifestè; sed in occultò.

Suppono Septimò. Ut colligatur, quando potest oratio interna, componere eandem cum externa; advertendum erit easdem voces materialiter acceptas, ratione variarum circumstantiarum alium sensum, licèt non obviè facere; ita ut ipsæ circumstantiæ sint æquivalenter signum locutionis internæ; ut cum circumstantiæ ostendunt verbum *Est* sumi pro edit; & verbum absolvo, vel pro solutione corporis, vel pro solutione peccatorum, vel offensæ intelligi. Hinc consequenter tunc oratio interna cum externa potest componere unam orationem, & à mendacio eximere verba dicentis, quando circumstantiæ æquivalent signo & locutioni, quamvis illæ circumstantiæ, non sint voces obviæ & passim penetratæ: quam sententiam video etiam docuisse Oviedo, Contr. 3. num. 44.

Addo. Quòd commodiùs dicatur circumstantiis quasi vocibus æquivalentibus mentem dicentis internam explicari; atque per hoc vitari mendacium: quàm si dicas, ex eo vitari mendacium quia prudens colligit alium sensum, sub verbis latere. Ratio. Quia prudentia audientis, nullo modo ingreditur locutionem, quomodo ergo illam eximet à mendacio? Cumque mendacium teneat se à parte loquentis; etiam id quod facit ne sit mendacium, debet aliquid esse, tenens se à parte loquentis. *His suppositis*,

Dicendum est. *Posse Deum loqui amphibologicè etiam per intereticentiam, modo explicata.* Probatur. Quia DEUS mentem suam omni illo modo exprimere potest, qui illicitus non est, aut indecens naturam intellectualem, quà talem: est enim infinitus in locutiva, adeoque omnes in ea perfectiones continens. Sed amphibologia & intereticentia explicata, non est illicita. Ergo eam DEUS usurpare poterit.

Objicit Primò Koninck. Illa intereticentia non habet ullum sensum vel significationem veram. Ergò est mendacium illicitum. Antecedens probatur. Quia ut duæ locutiones unam integram componant, debet esse inter eas aliqua connexio, vel tanquàm inter signum & signi-

& significatum, vel tanquàm inter duas orationis partes, quæ tractim inter se junguntur; in præsenti autem nihil horum est, nec est unio inter illam locutionem externam & intereticentiam.

Respondetur. Circumstantias externas, esse signum æquivalenter, licèt non formaliter internæ locutionis, & per hoc signum æquivalens, uniri & explicari locutionem internam seu intereticentiam.

Objicitur Secundò ex Lugò. Veracitas obligat quidem ad conformanda verba menti, sed non ad conformandam mentem cum mente; debemus ergo comparare verba ipsa cum mente, & videre ex una parte voces externas, cum sua significatione; ex alia mentem loquentis, & considerare, an verba exprimant id, quod est in mente; quomodo autem exprimunt si ponitur intereticentia?

Respondetur. Illa verba si sumantur in circumstantiis, in quibus plura significant, quàm dicunt, exprimere mentem loquentis.

Objicitur Tertiò. Tota obligatio veracitatis, est, ad conservandam vitam humanam & commercium politicum; quod æquè nutaret, si licita esset intereticentia.

Respondetur. Ita ad convictum politicum attendendum est, & eum salvandum, ut servetur jus secreti, quod facile extorqueri posset, si illicita foret intereticentia; nemoque tenetur abstinere ut plùs significet quam dicatur, quantumvis ex ignavia, aliquis non penetret; ita etiam in præsenti, ingerentibus ipsis circumstantiis ad notitiam, quod ingererent verba, si ponerentur.

Objicit Quartò Ripalda. Ejusmodi locutiones quæ sunt cum intereticentia sunt mendacium: locutio enim constituitur significatione externa verborum.

Respondetur. Locutionem formalem humanam, constitui locutione externâ, sed non locutionem æquivalenter, quæ pendere potest à circumstantiis, ut cum plus significamus quàm dicimus.

Objicitur Quintò. Possemus dubitare de fide, an non DEUS aliquid reticuerit in revelatis.

Respondetur. Quod non. Ratio quia penes Ecclesiam est infallibilis assistentia Spiritûs Sancti, explicativa circumstantiarum revelationis, si fortè quæ essent æquivalens locutio; præcipuè autem: quia in explicandis altioribus theoriis præceptionibusque morum, dissonum esset naturæ intellectuali, intereticentias frequentare; ex quo titulo obligatus est DEUS, illis abstinere in rebus fidei.

Instabis. Licèt DEO amphibologia. Ergò & mendacium.

Respondetur. Negando consequentiam. Quia in amphibologia nulla est dissonantia ad naturam intellectualem secus in mendacio.

DIFFICULTAS III.

An cognitio supernaturalis omnis, sit nonnisi essentialiter vera?

Ripalda de ente supernaturali ponit disp. 58. An Cognitio supernaturalis, possit esse falsa ex natura rei? & 59. An saltem potestate DEI absolutâ? Priorem thesim negat; de posteriori judicium suspendit, ad quas etiam disputationes, remittit se hîc disp. 10. Sect. 1.

Dicendum est. *Possibilem esse cognitionem supernaturalem, & tamen nonnisi probabilem.*

Probatur Primò. Quia nulla implicantia.

Probatur Secundò. Possibilis est actus prudentiæ supernaturalis. Ergo & judicium supernaturale probabile; nam etiam judicium prudentiale, movetur rationibus probabilibus.

Probatur Tertiò. Opinari probabiliter, non est ratio dissona naturæ intellectuali creatæ, quamvis non sit perfectio naturæ ut sic intellectualis. Ergo non est ratio, cur illi elevativum supernaturale accedere non possit. *Aptantur in contra argumenta Ripalda.*

Objicitur Primò. Supernaturalitas sicut naturam cognitionis evehit supra naturam cognitionis naturalis, ita ejus proprietates celsiores arguit: prima autem eaque potissima perfectio cognitionis, est veritas, & ad præsens certitudo.

Respondetur. Quod supernaturalitas evehat cognitionem naturalem, ratione ordinis non in gradu entis & perfectionis; hinc accidens supernaturale, est perfectiùs substantiâ naturali, ratione ordinis, non ratione gradus entis. Consequenter & probabilitas, erit perfectior ordine, præ certitudine naturali, licèt non perfectione & gradu noscendi.

Objicitur Secundò. Ex conceptu virtutis intellectualis, quæ ex Aristotele verum attingit. Unde etiam opinionem negat esse virtutem; omnis autem cognitio supernaturalis, est actus virtutis supernaturalis.

Respondetur. Negando hoc sensu omnem cognitionem supernaturalem esse actum virtutis. Cur enim implicet opinio supernaturalis?

Objicitur Tertiò. Nihil est quod deturbet cognitionem supernaturalem â ratione certissimæ, si eam non deturbat in fide, ratio obscuri.

Respondetur. Debilitatem motivorum, & concursum ab utraque parte pugnantium rationum, restringere cognitionem supernaturalem, ad formalitatem opinionis.

Objicitur Quartò. Voluntas perficitur quidem affectu tendente etiam in bonum apparens, secus intellectus: quia veritas cognitionis non sumitur ab apparentia objecti; sed à reali ejus existentia.

Respondetur. Intellectum perfici primò à vero, prout est; sed minùs principaliter, perfici etiam à vero prout apparet, ut videre est in prudentia & ipsis opinionibus, quæ indubiè, meliores sunt errore.

Objicit Quintò. Quiros in 1. par. disp. 4. num. 1. Actus supernaturalis, est specialissimè intentus à Spiritu Sancto, est formalis vel virtualis Dei locutio, est titulo suæ perfectionis supra vires naturæ; & tamen perfectio maximè necessaria cognitionis, etiam naturalis, est veritas. Omnis item actus supernaturalis, est debitus soli Deo: egregia verò Deitatis est laus, si sibi appropriet errorem, & si fides quæ inter actus supernaturales obscurior est, non potest esse falsa. Ergò nec ulla cognitio.

Respondetur. Sicut datur cognitio certa & certior, ita dabitur minùs specialiter & specialissimè intenta à Deo: & ita habitus determinatus nonnisi ad verum, erit specialissimè intentus: opinio autem minùs principaliter; ita, ut ei ratio specialissimæ conveniat in ratione ordinis, non autem in aliis formalitatibus. Negatur item, omnem actum supernaturalis cognitionis, esse vel formalem vel virtualem Dei locutionem, eritque adhuc actus opinionis egregia laus Dei in ratione ordinis, licèt non æquando, alias perfectiones naturales; ut dictum supra in simili. Cumque de præsenti habitu constet ex revelatione & doctrina Patrum, illum esse certissimum, quæ revelatio non se extendit ad exclusionem opinionum supernaturalium, fit, ut adhuc illæ sint possibiles.

Instat. Omnis cognitio probabilis ex objecto est falsa vel vera. Ergo sicut Deus non potest esse causa erroris; ita nec probabilis notitiæ supernaturalis.

Respondetur. Ex argumento sequi, saltem esse possibilem notitiam probabilem supernaturalem, quando ex objecto est vera. Deinde, potest dari notitia prudentialis supernaturalis, etiamsi attento objecto ut est in se, res aliter se habeat. Ergo etiam in præsenti idem dici poterit.

Dicendum est Secundò. *Possibilem esse cognitionem supernaturalem, quæ comparatè ad unum v. g. instans sit vera, comparatè ad aliud falsa.*

Probatur Primò. Quia in hoc nulla implicantia.

Probatur Secundò. Ponamus ante instans Nativitatis Christi, elicere aliquem fidelem, hunc actum. *Christus nascetur*; posset velle illum continuare, aut posset etiam DEUS illum determinare, auxilioque suo elevare, ad continuandum hunc actum, etiam pro instanti quo jam Christus natus est: qui actus comparatè ad illud instans quo nondum natus est, verus erit. Ergo

Probatur Tertiò. Quia si tales cognitiones supernaturales non darentur, etiam hæc cognitio; *erit extremum judicium*, non esset supernaturalis: quia etiam illa cognitio est falsa, comparatè ad instans, quod nondum erit judicium extremum.

Dicendum est Tertiò. *Impossibilem esse cognitionem supernaturalem, & tamen erroneam simpliciter.*

Probatur Primò. Quia impossibile est Deum producere hoc, quod est dissonum naturæ intellectuali quà tali; id autem competit errori.

Probatur Secundò. Quia & componeretur cum gradu supernaturalis ille error; & non componeretur; componeretur quidem ut supponitur; non componeretur autem: quia defectibile ex conceptu suo, non sunt componibilia; summè enim oppositorum, non datur compositio; nec apparet, quomodo error & supernaturale possint comparari inter se, sicut perfectibile & perfectivum; error enim, non posset esse perfectivus. Non etiam supernaturalitas esset perfectiva erroris; cum ipse error supernaturalis, non aliquam elevationem, sed depressionem potiùs adferret.

Probatur Tertiò. Si comparentur inter se error naturalis & supernaturalis; vel esset major defectus error supernaturalis, vel non; non potest dici quod sit major defectus: quia supernaturale adfert perfectionem, quæ debet superare quamcunque perfectionem naturalem in eodem genere ut ostendit inductio; non etiam posset esse major defectus: quia excellentior defectus, in ratione defectûs, semper est quid turpiùs; & sic turpiùs est aurigari Neronem, quàm simplicem colonum, turpiùs est si scientia actus erret, quàm opinio. Cujus ulterior Ratio est quia præter defectum, qui se solo adfert turpitudinem, datur etiam turpitudo, ut ita dicam, victi prædicati excellentis, quod debeat impedire illum effectum, nec confundi illâ conjunctione.

Respondebis Primò. Quod ille error in quantum supernaturalis est, sit minùs defectuosus, magis autem defectuosus in ratione erroris.

Contra. Quia ex hoc sequeretur aurigari Neronem esse magis nobile, quàm colonum, in quantùm Nero est quid nobiliùs. Rursùs cum ille error non quomodocunque sit major; sed prout junctus supernaturali; sic sumptus trahit secum supernaturale. Ergò si quà junctus est major, quà supernaturalitatem importans, est major.

Respondebis Secundò. Errorem, esse quid, supernaturali extrinsecum, adeòque salvâ entita-

entitate supernaturalis, potentem contingere.

Contra est. Quia etiam odio Dei, est extrinseca amabilitas Divina; & tamen hoc non obstante, odium Dei non potest esse supernaturale. Ergò præcisè ex eo, quòd aliquid sit ratione extrinseci, non sequitur conjungibile jam illud esse cum ente supernaturali. Deinde licèt quid sit extrinsecum error cognitioni: quia desumitur ab objecto aliter se habente: non tamen hoc sensu est extrinsecum, hoc est realiter superadditum, ipsi entitati.

Objicitur Primò. Falsitas conveniens divinitùs cognitioni, componitur cum conceptu primario & secundario cognitionis supernaturalis. Ergo non implicat cognitio supernaturalis divinitùs falsa.

Respondetur. Negando antecedens, obrationes allatas, & licèt quidem ille actus erroris supernaturalis, foret distinctus ab errore naturali, sed hoc ipsum subjectum negatur, posse dari errorem supernaturalem.

Objicitur Secundò. Potest affectus supernaturalis esse vitiosus. Ergò & falsus.

Respondetur. Antecedens esse verum, quando est extrinseca malitia illius actûs vitiosi. Jam autem ratio dissoni, non est quid extrinsecum ipsimet errori. Supponitur autem quòd Deus dissonum naturæ intellectuali quà tali, qualis est error, operari non possit.

Instat Ripalda. In casu antecedentis non solùm mediatè, potest ille actus esse malus, in quantùm scilicet ab actu malo referretur in finem malum, verùm etiam immediatè: quia ipse immediatè à Deo pro suo libitu prohibitus, fieri potest, contra prohibitionem divinam.

Respondetur. Prohibitionem illam reddituram illum actum, nonnisi extrinsecè malum: quia hoc est intrinsecè malum, quod ipsum in entitate manens, non potest fieri benè: hoc autem non competeret illi actui. Ea quæ subdit de duratione visionis beatæ; alibi soluta, hoc tantùm addo. Negando à scientia simplicis intelligentiæ præsentari in visione repugnantiam ad destrui; cum possit esse visio Dei temporanea: vel ad maximum repræsentat, non posse illam à DEO destrui sub conditione, si DEUS nolit; ad eum modum, quo in Angelis repræsentatur incorruptibilitas, si Deus nolit uti suâ potentia ad id.

Objicitur Tertiò. Potest existere cognitio supernaturalis potestate absolutâ Dei, non existente objecto, quoad repræsentat. Ergò & cognitio supernaturalis poterit esse erronea.

Respondetur. Duplicem errorem distinguidebere; quendam simpliciter, & pro omni eventu, ut si quis dicat Deus non est trinus. Secundò error, qui respectu hujus quidem instantis error est, respectu aliûs veritas: Prioris illius erroris non potest esse causa Deus per se; nec potest existere supernaturalis cognitio, ita errans: potest posterioris ordinis: expressèque docet Quiros, occasionaliter posse se Deum habere ad errorem, sed non determinando præcisè ad eundem; & ita etiam Deus, non dando gratias efficaces, utitur jure suo; licèt illis non datis, sequatur per accidens peccatum.

Objicit Quartò idem. Cognitio supernaturalis non alligatur objecto extrinseco immediatè, ac per se; sed mediâ voluntate Divinâ. Deus autem potest negare exigentiæ rerum supernaturalium, quod negat exigentiæ naturalium. Ergò potest negare cognitioni supernaturali, existentiam objecti.

Responsum, quod Deus possit negare cognitioni supernaturali existentiam objecti, si illa versetur circa aliquid contingens, consequenter erit adhuc vera respectu diversi instantis; nec erit tunc error: quia prosilire in actum secundum, quem hîc & nunc circumstantiæ deposcunt, non est errare. Negatur tamen posse Deum denegare concursum existentiæ objecti necessarii, & quà talis, attacti à notitia supernaturali, idque ob rationes allatas. Ex quo etiam regulari debet, qualinam apparenti revelationi, possit fieri assensus supernaturalis.

Objicit Quintò idem. Potest esse visio sensitiva intrinsecè supernaturalis, quæ tamen retineatur in absentia objecti. Rursùs de facto in apparitionibus miraculosis, ita fit, ut faciat Deus fieri visiones referentes objectum, quod re verâ non est. Ergò etiam poterit facere idem, cum sensationibus intrinsecè supernaturalibus. Ergò & notitia supernaturalis, poterit esse erronea.

Respondetur. In sensatione nullum propriè reperiri errorem, de quo hîc agitur. Deinde non esset tunc Deus causa per se erroris, sed nonnisi occasionaliter; apparitiones etiam illæ non sunt dissonæ naturæ intellectuali, qua tali.

QUÆSTIO II.

De Obscuritate Fidei.

Præmitto Primò. *Fidem esse obscuram.* Ratio, quia id docet Scriptura & Patres, unde vocatur argumentum non apparentium, lucerna in caliginoso, enuntiatumque est Patrum: Fidelis sum; nescio quod credo.

Præmitto Secundò. *Obscuritatem fidei, ex aliàs dictis, nullo modo posse habere rationem motivi,* & quamvis obscuritas conjungatur rationi formali fidei, ut si dicatur: formale fidei est veritas divina obscurè attestans: nihilominùs obscuritas

non habebit rationem motivi, ad eum modum quo si dicam: Ignis applicatus ignit, applicatio, non est ratio formalis igniendi. Quod universaliter in hoc resolvitur. Id quod est annexum rationi formali, tunc habet rationem formalis, quando extra conjunctionem, est in illa partialis vis, ejus, de quo quæritur. Nam conjunctio ipsa, perficit, non immutat rationes rerum; ipsaque cunjunctio, non dat vires. Hinc si minor, non habeat vim movendi partialem, etiam conjuncta cum majori, non habebit vim; applicatioque conjuncta cum igne non ignit: quia seclusâ conjunctione, igniendi vim non habet. Quia autem etiam obscuritas, non conjuncta authoritati divinæ, vim movendi intellectum non habet, fit ut nec conjuncta habeat.

Præmitto Tertiò. *Præter evidentiam formalem, dari etiam evidentiam objectivam.* Ratio. Tum quia datur certitudo objectiva. Ergò & evidentia objectiva ob paritatem rationis. Tum quia si potest dari conceptus illius; & hic ostendetur de facto competere objectis; de facto dabitur evidentia objectiva; hic autem conceptus mox adferetur. Tum quia communiter dicimus, quòd non tantùm hoc evidenter cognoscamus, sed quod ipsum sit in se evidens, quo loquendi modo significatur evidentia objectiva.

Præmitto Quartò. *Quid sit evidentia objectiva?*

Explicat Primò. Valentia id disp. 1. quæst. 5. puncto 1. Quod evidentia sit necessitas assentiendi objecto. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit Tum quia non loquitur distinctè, an id sentiat de evidentia formali, an de evidentia objectiva. Tum quia etiam dum assumitur medium nonnisi probabile, & Syllogisticè disponitur concessis præmissis, necessitatur intellectus ad assentiendum, neque tamen tunc datur evidentia objecti vera, & non putata. Tum quia si Deus determinaret ad assentiendum alicui propositioni, nonnisi propter testimonium fallibile, humanum; esset ibi necessitas assentiendi objecto, non tamen evidentia. Tum quia datur, sua etiam, in voluntate necessitas, in qua nulla evidentia. Ergo necessitas, ut conveniat aliquomodo tantùm intellectui, debet aliquo alio restringi. Tum quia non explicat unde oriatur illa necessitas: si enim sit ex necessitate prædicatorum objecti materialis, talis necessitas etiam fidei convenit: nam v. g. Deus materiale objectum fidei, habet etiam necessariam connexionem suorum prædicatorum. Si item est ex certitudine, immutabilitatè &c. suorum prædicatorum formalium, talem evidentiam habebit fides: quia etiam illa habebit immutabilitatem motivi formalis, Et ex his impugnari debet etiam explicatio Hurtadi, dum ait evidentiam in hoc stare, ut eâ positâ, non habeat intellectus potentiam proximam ad dissentiendum.

Explicat Secundò Lugo. Quod evidentia sit necessitas assentiendi, quæ provenit ex eo, quòd intellectus ab ipso objecto convincatur, ad ejus veritatem non negandam: quod ulterius explanat per differentiam illius necessitatis, ab omni alia, quæ non est ipsa: quia scilicet omnis alia necessitas, sive proveniat à voluntatis imperio, sive à Deo, sive ab inadvertentia ad alia motiva contraria, talis est; ut licèt in sensu composito, non possit cum ea necessitate conjungi dissensus; potest tamen postea, perseverante nonnisi memoriâ illius assensûs prævii, opponi parti assentiri intellectus. Quandò autem assensus est evidens; repugnat dissensus, etiam nonnisi memoria præteriti consensûs manente. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia non explicat in quo sita sit ista convictio; posset enim Deus elevare aliquod objectum probabile, ad producendam aliquam qualitatem determinatam, quæ ejus esset naturæ, ut etiam nonnisi ob memoriam præexhibiti assensûs, determinetur homo ad non dissentiendum. Quodsi hoc dicas provenire in evidentia, ex vi motivorum; necesse fuit explicare cujusnam conditionis sint illa motiva? Tum quia etiam sola memoria amittoni, potest impedire voluntatem, ne illud oderit, & tamen non competeret tunc ulla evidentia voluntati; explicandum ergò venit, quid addat illi necessitati, evidentia spectans ad intellectum. Tum quia etiamsi per impossibile nulla foret memoria; posset adhuc esse evidentia: non rectè ergò per id explicabitur evidentia ut sic. Rursùs memoria est quid consequens evidentem assensum: quæro, pro illo priori, per quid formalisabitur evidentia.

Explicatur Tertiò. *Quid sit evidentia* ut sic, communis ad subjectivam, & objectivam est claritas & perspicuitas in linea nosendi. Quam explicationem probat vel ipsa proportio ad evidentiam physicam vel lumen: quæ claritas si se teneat ex parte objecti, erit evidentia objectiva; si se teneat à parte subjecti, formalis. Hinc jam evidentia objectiva, erit claritas & perspicuitas ipsius cogniti objecti. Hæc ipsa claritas & perspicuitas desumitur à lumine Naturali; lumen autem in noscibilibus, sunt principia lumine naturæ nota, aut veritas seipsam in se manifestans. Quotiescunque ergò actus aliquis, movetur principio lumine naturæ noto, vel proximè vel immediatè, aut veritate seipsam manifestante; ille actus habebit evidentiam formalem: quia scilicet illud motivum, est ratio claritatis & perspicuitatis actûs. Quando verò ipsum objectum, dicit pro sua parte & repræsentat ipsum principium, aut connexionem cum illo proximam, vel est ipsa veritas seipsam manifestans, habetur claritas & perspicuitas objecti-

va.

va. Sicut enim cui applicatur lumen oculare, reddit illud clarum & evidens, & ipsum lumen est etiam in se evidens: sic etiam cui objecto applicatur lumen intellectus seu principia, reddet illam cognitionem claram, & ipsum etiam objectum, seu illud luminosum intellectuale, erit clarum.

Præmitto. Quintò. *Quod cum evidentia opposita sit inevidentia, & cum fides includat inevidentiã necessariò debet excludere evidentiam.* Porro hæc evidentia posset intervenire vel ab extrinsecis fidei, vel ab istis quæ intrinsecè importat fides. Jam autem fides importat intrinsecè veracitatem Dei & dictionem. Hinc disputari potest: An possit stare fides cum evidentiâ, quâ mihi evidens sit veracitas Dei, & dictio ab ea facta. Extrinsecum autem quid fidei, sunt motiva credibilitatis, experientia sensuum, notia scientifica, &c. Dicuntur autem ista esse extrinseca fidei, quia illa nullo modo ingrediuntur rationem formalem fidei.

DIFFICULTAS I.

An fides stare possit cum evidentia rationeintrinsecorum Fidei?

EXaminabitur primùm hæc thesis. An possit haberi evidentia de revelatione non habitâ evidentiâ de ipso Dei; sive non viso Deo clarè in seipso? Negat Bannez, Affirmat Suarez & Vasquez & post illos Lugo disp. 11. Sect. 1.

Assero Primò. *In sententia quæ asserit non posse videri essentiam Divinam sine attributis, vel attributa sine essentia, impossibile est cognosci evidenter & scientiâ visionis revelationem activam, & non cognosci scientiâ invisionis Deum.*

Ratio, quia & cognosceretur tunc scientiâ visionis revelatio activa, ut supponitur, & non cognosceretur, quia revelatio activa, est ipsemet Deus. Ergo si nihil potest cognosci visivè identificatum Deo, quin cognoscatur visivè Deus: si non cognoscitur tunc per visionem Deus, nec revelatio activa cognoscetur.

Assero Secundò. *In sententia quæ asserit posse videri attributa non visâ essentiâ, potest videri revelatio activa, non viso Deo.*

Ratio. Quia non majorem dicit identitatem cum Deo revelatio activa, quàm dicat attributum cum essentia. Ergò si non obstante identitate reali attributi cum essentia, potest videri attributum non visâ essentiâ, poterit etiam videri revelatio activa non viso Deo; quia adhuc debet tunc nosci Deus: quomodo enim noscetur locutio Dei, si non noscitur Deus.

Assero Tertiò. *Revelatione passivâ intuitivè cognitâ, non est necesse intuitivè cognosci Deum.*

Ratio. Tum quia revelatio passiva non magis connectitur cum Divina essentia, quàm connectatur creatura cum Creatore; & tamen intuitivè cognitâ creaturâ, non est necesse intuitivè cognoscere Deum. Num dæmones intuitivè cognoscunt muscam esse creaturam, & tamen non vident Deum. Universaliterque viso respectivo, non est necesse eodem genere noscendi; pervadere ad terminum. Tum quia sicut ponitur qualitas, quâ constituimur participes naturæ Divinæ; ita possibilis erit qualitas, quâ Deus nobis constituatur formaliter loquens; & per quam qualitatem impossibile sit alium loqui quàm Deum: sicut impossibile est, ut qualitas gratiæ, sit aliûs naturæ participatio, & non Divinæ; nec apparet implicantia in tali qualitate; cujus ipsius qualitatis, possibilis erit Species impressa quidditativa. Ergo illâ positâ, poterit cognosci evidenter, illud esse locutionem Dei; sed tunc non erit necesse cognoscere intuitivè Deum: quia species illa, repræsentat nonnisi illam qualitatem; & si id negas, non stas in supposito. Tum quia ut urget Lugo. Potest Angelus cognoscere supernaturaliter entitatem actûs Fidei & ejus supernaturalitatem. Ergo & cognoscere evidenter, quod habeat pro objecto veram revelationem Dei; consequenter scit evidenter existentiam revelationis: hoc enim ipso, quia videt entitatem illius, videt etiam connexionem essentialem ejusdem ad Deum verè revelantem; nec tamen inde sequitur, ut videat etiam Deum.

Assero Quartò. *Revelatione passiva intuitivè cognita, est necesse præsuppositivè, cognoscere Deum, tanquàm quid connexum.*

Ratio. Quia impossibile est noscere locutionem, & non hoc ipso præsupponere loquentem, alioqui esset locutio sine principio. Universaliterque ratione relativâ cognitâ, saltem alio genere notitiæ, attingi debet id, ad quod est relatio.

Assero Quintò. *Dum cognoscitur Deus materialiter ut dixi & præsuppositivè; illa materialis & præsuppositiva Dei cognitio, est evidens evidentiâ scientiæ, licèt non evidentiâ visionis.* Quod sit evidens evidentiâ scientiæ.

Ratio est. Quia omnis notitia demonstrativa evidens est: demonstratur autem, eum, qui loquitur, seu agit, esse; non erit tamen evidentia illa visionis: quia poterit necdum videri Deus.

Dices Primò. Nullus est intellectus proportionatus speciei, quæ manifestet Deum loquentem, imò & nulla species, quæ id præstare possit. Ergo asserta sunt falsa.

Respondetur. Nullum quidem intellectum esse proportionatum speciei supernaturali, manifestanti Deum loquentem; potest tamen esse proportionatus per potentiam obedientialem: sicut est proportionatus per nos, ad possibilem speciem impressam Dei.

Dices Secundò. Si cognoscitur evidenter revelatio quod sit à Deo, & quod sit locutio

Dei: non hoc ipso cognosci debet evidenter Deum esse: quia qui audit vocem Petri, non hoc ipso cognoscit evidenter Petrum loqui, nisi simul videat ipsum Petrum. Ergo & qui cognoscit Deum loqui, non noscit evidenter loqui Deum, nisi videat ipsum Deum.

RESPONDETUR. Negando quòd cum cognosco evidenter loqui Petrum, non cognoscam illum esse evidenter, evidentiâ scientiæ. Rursus cum vox Petri sit imitabilis à Paulo, ita ut sensu, qui judex vocis est, discerni non possit, fit, ut auditâ voce Petri, possit adhuc non inferri evidenter existentia Petri. Jam autem potest dari vox Dei, quæ sit inimitabilis à creatura; præcipuè autem cum (ut dixi,) inferri possit, etiam in humanis evidenter Petrum loqui, si ita auditus discernat, & ostendant circumstantiæ evidentes, nullum alio loqui.

DICES Tertiò. Ipse actus fidei innititur nonnisi oscuræ revelationi. Ergo cognitio etiam quidditativa actûs fidei, non poterit fundare cognitionem evidentem, revelationis Divinæ.

RESPONDETUR. Quamvis actus fidei, sit obscurâ revelationis divinæ cognitio, in genere causæ formalis motivæ fidei præcisè, non tamen est obscura, in ratione medii cogniti, & illativi. Benè enim illa revelatio tanquàm effectus, ad evidentiam usque ostendere potest existentiam causæ.

Punctum Difficultatis 1.

An positâ evidentiâ de revelatione, possit dari actus Fidei.

DICENDUM est. *Posse dari actum fidei etiam positâ evidentiâ* (suppone scientiæ naturalis vel supernaturalis, modo illa non sit visio) *de revelatione Dei.*

PROBATUR. Primò. Quia id non implicat contradictionem, nec oppositum suadet authoritas Sacra, vel Ratio.

PROBATUR Secundò. Si positâ evidentiâ quod Deus hoc revelaverit, non posset esse actus fidei de revelatione; vel id esset ex ratione generica fidei, vel ex ratione specificâ, nempe fidei divinæ. Non ex ratione generica fidei, quia evidentia moralis, quæ habetur de veracitate Petri, & evidentia etiam physica quæ habetur de hoc, quod id Petrus dicat, non impedit, quominùs adhuc ponatur actus fidei humanæ, & credatur, verè id Petrum dicere. Ergo apparet, quod id non sit ex ratione generica fidei; non etiam ex ratione specifica; quia non est major ratio de fide humana ac divina. *Neque valet*, si dicas. Quod cum mihi constet evidenter Petrum id dicere, tunc non credo, quòd hoc dicat, sed scio. Non inquam valet, quia quamvis non credam sed sciam hoc illum dicere; tamen adhuc possum credere, quòd verè dicat. Ergo & in præsenti idem dicendum. Et sicut evidentia physica de dictione, & evidentia moralis de veracitate, non impedit assensum fidei humanæ; ita evidenria quæcunque minor certitudine fidei Divinæ, non impediet fidem Divinam.

PROBATUR Tertiò Communiter. Quando Apostoli audierunt in monte Tabor vocem è nube *Ipsum audite* evidens illis fuit, Christum audiendum esse, tali evidentiâ, qualis habetur dum ego audio, Petrum ante me loquentem. Et sicut non obest quominùs ego dicat evidenter nosse Petrum ante me loqui, quantumvis fieri possit, quòd deludantur sensus mei; & sit nonnisi phantasma aliquod loquens: sic etiam evidenter erat Apostolis Deum hoc loqui; quantùmvis subesse potuerit suscipio, quòd esset dæmon qui illusurus Apostolis, eas voces formaret. Universaliterque fides hæc, non excludit evidentiam sibi improportionatam, aliàs etiam excluderet evidentiam moralem & demonstrationem de veracitate Dei. Ergo excludit evidentiam nonnisi proportionatam, quæ nulla alia est, nisi visienis beatæ: sicut etiam fidei nostræ, proportionata est certitudo visionis beatæ, & ab ipsomet Deo petibilis formaliter; ita & evidentia fidei proportionata, erit nonnisi evidentia visionis.

OBJICITUR. Primò cum Lugo Assensus genitus ex clara revelatione, non potest non esse assensus evidens objecti revelati, assensus autem ad quem ordinatur nostra fides, est assensus inevidens; ad quod respexit Hilarius 8. de Trinit. *non habet* inquit *veniam, sed præmium, ignorare, quod credis.*

RESPONDETUR. Casu quo veracitati divinæ assentiamur evidenter, hoc sensu erit fides inevidens, quia scilicet assensus ille fidei, excluderet proportionatam certitudini evidentiam, & de hac loquuntur Patres. Loquuntur enim de evidentia simpliciter & sine addito, adeoque de proportionata fidei; proportionata autem est, nonnisi evidentia visionis.

INSTAT idem. Si idem habitus sufficit ad assentiendum etiam revelationi claræ, non esset cur habitus fidei destrueretur in Beatis.

RESPONDETUR negando sequelam ob dicenda infra. Pronunc paritas non tenet; quia visionis evidentia, cum sit proportionatâ certitudini fidei, illam censenda est negare fides; per proportionatam evidentiam non intelligendo, quasi illam exigat fides, sed hoc sensu, quod sit evidentia tanta & tàm adæquata; atque magna est, ejusdem certitudo. Quod autem dicit idem Lugo ex Patribus: assensum fidei esse assensum liberum, quod etiam docet August. tract. 26. in Joann. *Multa potest* inquit *homo facere non volens, credere autem non potest nisi volens;*

lens; & tamen assensus evidens, non est assensus liber, nisi forte in causa, liberè se applicando ad cogitandum de motivis. Id non covincit. Nam assensus fidei, est assensus liber, etiam posità evidentiâ, liber scilicet ad assentiendum certitudine summâ; quamvis posità evidentiâ, non sit liber in ordine ad assentiendum aliquâ certitudine. Ratio, quia illa evidentia non est summa; est tamen aliqua; si non est summa, non necessitabit ad actum summè certum: quia autem est aliqua, necessitabit ad aliquem certum assensum. Jam autem fidei assensus, cum debeat esse certissimus, fit, ut cum non necessitet ad illum, evidentia, quæ non est summa; casu quo exhibeatur assensus certissimus, non exhibebitur propter illam evidentiam, nisi liberè; siquidem evidentia minor maxima, non meretur assensum certissimum.

Objicitur Secundò cum Recent. Suar. Ex Principio seu medio evidente, sequitur Conclusio evidens. Sed hujusmodi Conclusio DEUS est trinus, sequitur ex medio evidente, nempe ex hoc, Quidquid DEUS dicit est verum. DEUS dicit se esse trinum. Ergo est evidens; ac proinde non potest esse assensus fidei.

Responsum. Ex medio evidente, evidentiâ proportionatâ certitudini fidei, non posse sequi assensum fidei; licèt possit sequi ex evidentia minori.

Idem medius terminus sic proponitur. Posità evidentiâ Divinæ attestationis, infertur evidenter objectum attestatum, ita se habere, sicut à Deo revelatur. Ergò de illo non potest esse fides. Antecedens probatur: quia quidquid per necessariam sequelam ex præmissis evidentibus infertur, evidens est. Sed posità evidentiâ attestationis, infertur esse id, quod revelatur; idque per necessariam sequelam ut patet in hoc Syllogismo. Quidquid DEUS testatur evidenter, evidens est, ita esse in se. Sed DEUM esse trinum & unum, evidenter DEUS testatur. Ergò Deum esse trinum & unum, est evidens in se.

Responsum. Habendam tunc, evidentiam, sed componibilem cum fide: quia non est summa & proportionata certitudini fidei.

Instat idem. Fides non solùm credit objectum revelatum. Sed etiam revelanti; idque probat Authoritate S. Thomæ. Sed quandò revelans est evidens, non potest illi credi: nam evidens cum sit, non manet objectum fidei. Ergò evidentia testimonii, & veracitatis illius, tollit fidem.

Responsum. Si constet de revelante, evidentia proportionata certitudini assensûs, non poterit circa illum revelantem, esse fides. Secus si sit evidens, evidentiâ improportionatâ certitudini. Quæ omnia respiciunt hoc principium. Quia si aliquid sit evidens, evidentiâ proportionatâ certitudini, debitæ ad fidem; ipsum illud motivum & certificabit, & evidens erit, adeòque non habebitur, unde petatur ratione motivi obscuritas fidei.

Objicitur Tertiò. Posità evidentiâ Divinæ attestationis, assensus ex illa proveniens, non resolveretur ultimò in solam Dei Authoritatem; sed potiùs in quandam notitiam seu scientiam à posteriori. Ergò non esset assensus ille fidei: quia hic, in solam Auctoritatem Dei resolvitur: & si in aliud resolvitur; jam non est actus fidei: quia ad mutationem motivi formalis, necesse est mutari actum; præcipuè quia assensus fidei, debet esse certissimus: certissimus autem non esset, si in Authoritatem DEI non resolveretur.

Respondetur. Sicut quando antecedit actum fidei evidentia motivorum credibilitatis, in ipso actu fidei, & assentiendi modo, secundùm quem ex imperio voluntatis elicitur actus certissimus, intervenit virtualiter hic actus, quo dicat intellectus, se non ob illa motiva assentiri objecto fidei; Sic etiam in præsenti, intervenit virtualis actus, quo dicat intellectus, se non ob illa motiva assentiri objecto fidei, intervenitque virtualis actus, quo dicit intellectus, se paratum esse assentiri, etiam non habitâ eâ evidentiâ, modo aliunde constet id Deum dixisse. Intervenire autem tunc talem actum virtualem. Ratio est: quia actus fidei est actus certissimus, & quia illum certissimum, non ob illam evidentiam producit intellectus, ut repetitò dictum: hinc potiùs sequitur ipsum motivum certissimum, & virtualiter dicit, se non sistere in iis motivis, quæ non sunt certissima.

Punctum Difficultatis 2.

An ex præcisa ratione testimonii, semper fiat assensus obscurus?

Affirmat Vasquez, cui ait Lugo consentire Turrianum & Lorcam. Negat Lugo & Recentior: Suarez cit. num. 306.

Dicendum est. *Accipiendo testimonium nonnisi formaliter, & præcisè in illo sistendo, semper assensus propter illud exhibitus, est obscurus.*

Probatur Primò. Quia testimonium præcisè, ostendit quidem se esse connexum cum objecto; aliàs & testaretur objectum ut supponitur, & non testaretur: quia testari non aliud est, quàm illud connecti cum objecto, sed non ostendit prædicata connexa inter se, ut inferiùs explicabitur. Ergò semper erit obscurus: illud enim omne obscurum est, cujus prædicatorum connexionem in illomet ipso non advertimus.

Probatur Secundò. Pone quod demonstrari non possit, Deum esse veritatem primam in dicendo & cognoscendo; si pro motivo assumas

Deum

Deum esse trinum, quia dixit se esse trinum, æquè obscurum hoc erit ante, nihilque inde lucis & evidentiæ accipietur. Ergo apparet illam evidentiam, non peti ex solo præcisè testimonio.

Probatur Tertiò à pari. Constat mihi evidenter esse aliquem bonum Mathematicum; dicat mihi se habere hanc vel illam demonstrationem, quam tamen ego in illamet ipsa non capio; certè testimonium ejus, non faciet assensum meum de illa demonstratione evidentem; quia illa testificatio, non manifestat objectum ut est in se, connexionemque prædicatorum cum seipsis. Ergo & omne testimonium idem faciet, ex paritate rationis. Omnes hæ probationes fundantur vel maximè in hoc negativo principio. Non apparet, quî præcisè testimonium manifestet objectum in illomet ipso: & tamen evidens notitia, debet attingere prædicata & conexionem illorummet secum.

Per hoc tamen negatur, quod materialiter accipiendo assensum fidei, possit dari simul evidentia procedens ex alio motivo, de quo in Animastica, & infra.

Restat adhuc explicare, quid hoc sit, rem esse evidentem per principia intrinseca & cur hanc intrinsecitatem non habeat Dei testimonium?

Nomine intrinseci principii non est hîc accipiendum, id, quod est intrinsecum intrinsecitate constitutionis entis; aliàs res, non possent nobis innotescere, nisi vel per genus & differentiam, vel per materiam & formam: cum tamen dentur & demonstrationes à posteriori seu per effectus, & à priori, v. g. per causam effectivam & ejus applicationem. Sed nomine intrinseci accipiendum est omne illud, quod pertinet ad esse; sive tanquàm principium effectivum, vel applicatio principii, sive tanquam principium constitutivum, sive tanquàm effectus & passio, quam sibi determinat illud esse. Quod autem nomine principii intrinseci, id venire debeat; suadetur imprimis: quia nihil est magis intrinsecum rei; quàm esse illius. Imò hoc solùm esse, est intrinsecum. Porrò ipsum esse supponit & involvit non solùm sua intrinsca; sed etiam principia agendi: est enim esse propter operari. Supponit item causam efficientem, quæ terminum non alium habet nisi ipsum esse intrinsecum, supponit item effectus, passiones: &c. fit ergo ut assumere talia, ad aliquod esse notificandum, sit sumere aliquid intrinsecum; hoc est intrinsecè in illomet ipso manifestativum. Universaliterque nomine intrinseci venit: quod nexum prædicatorum, ipsius esse, in seipso, quà tali, ostendit. Suadetur idem à posteriori: quia quæcunq; vera demonstratio habetur de objecto, semper procedit ex aliquo illo genere nominatorum; hinc enim quando volo demonstrare, quidquid Deus dicit est verùm, accipio pro principio v. g. quod Deo debeat competere omnis perfectio: in qua demonstratione assumitur aliquid intrinsecum Deo. Cum ergo testimonium divinum quà tale præcisè in ratione testimonii spectatum; neque sit principium rei effectivum, nec constitutivum, &c. hinc fit ut præcisè testimonium, non sit motivum intrinsecum. Denique, ut res nobis connexionem prædicati & subjecti, in objecto illo reperibilem; & non solam connexionem testimonii cum objecto: quia hæc connexio, solùm manifestat, quòd res sit manifestata: non autem manifestat connexionem prædicati & subjecti in se.

Objicit Primò Lugo. Si principium intrinsecum, sit illud, quod est intrinsecum in seipso, ut essentia vel passio: certum est non requiri hujusmodi principium ad evidentiam Conclusionis. Nam plures demonstrationes à priori, fiunt per causam efficientem. Si verò per principium intrinsecum, solùm significetur aliquod medium, habens connexionem cum objecto Conclusionis, per aliquam habitudinem intrinsecam; talis habitudo reperitur, dum assentimur objecto, quia Deus dixit propter hunc Syllogismum. Omnis revelatio Dei est vera. Deus revelat Incarnationem. Ergo Incarnatio est vera.

Respondetur. In assensu fidei materialiter accepto, haberi medium dicens connexionem cum objecto Conclusionis, idque per intrinsecam habitudinem, non tamen haberi in assensu fidei formaliter accepto. Materialiter tunc accipitur assensus fidei, quando accipitur assensus circa objectum fidei, licèt non ex motivo fidei; seu ex ly *Deus dixit* formaliter accipitur assensus fidei; cùm innititur præcisè ly *Deus dixit*. Porrò in assensu fidei materialiter accepto, reperitur habitudo medii ad objectum eaque intrinseca; quia illi propositioni Omnis revelatio Dei est vera, præbetur assensus, propter ulterius motivum demonstrativum; ita ut rectè à posteriori colligi possit rem ita se habere: quia illam ita se habere Deus dixit. Jam autem in assensu fidei, formaliter accepto, non reperitur intrinseca habitudo medii ad objecta: quia illi propositioni, Omnis revelatio Dei est vera, in assensu formali fidei, præbetur assensus, propter Ly: quia Deus dixit, & tamen ly: Deus dixit, nihil omninò evidentiæ & claritatis adfert, Et sicut si detur Professor Mathematicæ, ut dictum, de quo constet evidenter moraliter, quod sit bonus Mathematicus; si dicat ipse diametrum quadrati esse majorem costâ quadrati, nihil evidentiæ accresceret; idque ex eo: quia motivum præcisum *dixit* non ostendit connexionem prædicatorum: si autem demonstret idem, tum primùm accresceret evidentia; ita & in præsenti. Pone enim non demonstrati quod DEUS vera dicat & dicere debe-

debeat; quid evidentiæ accresceret si dicat se verum dicere?

Instat Primò idem. Sicut ex vehementi operatione ignis, evidenter noscitur ejus applicatio, per demonstrationem à posteriori: sic, etiam per similem demonstrationem, colligimus veritatem Incarnationis, ex revelatione clara, per intrinsecam & necessariam habitudinem, quam revelatio habet ad suum objectum.

Respondetur. Revelationem habere habitudinem claram, quòd suum objectum manifestet; sed non ostendit clarè, innitendo ipsi ly Deus dixit, connexionem prædicatorum objecti, in illomet ipso.

Instat Secundò idem. Evidentia intellectualis, prout condistinguitur ab inevidentia, non potest in alio consistere, nisi in hoc, quòd intellectus convincatur ab ipso objecto, & necesitetur ad assentiendum: sed quando deducitur Conclusio ex revelatione evidenti, convictus manet intellectus. Ergo.

Responsum. Quando deducitur Conclusio ex revelatione evidenti, assumendo alia principia, in quæ tanquàm in motiva non resolvitur fides, infertur evidenter objectum, & per medium, dicens saltem à posteriori, intrinsecam habitudinem medii cum objecto. Quodsi assumuntur præcisè principia, in quæ resolvitur fides, non assumitur medium dicens intrinsecam habitudinem cum objecto, sic v. g. sit alicui ignota hæc propositio: Omnis revelatio DEI est vera: si probem illam per hoc, quia Deus dixit, omnem revelationem suam esse veram; æquè est ignota hæc propositio, hoc medio assumpto, ut erat ante; nec enim assumptum est quidquam, quod diceret intrinsecam habitudinem medii cum objecto. Quodsi demonstres id aliunde, tum primùm assumes medium dicens intrinsecam habitudinem ad objectum, adeoque aliud clarum.

Instat Tertiò. Posito assensu evidenti utriusque Præmissæ, & notitiâ evidenti de bonitate illationis; veritas Conclusionis non potest manere simpliciter obscura. Ergo etiam posito, quod utraque Præmissa sit evidens; non manebit Conclusio obscura, alioquin intellectus, saltem secluso imperio voluntatis, posset dissentiri. Et certè, sicut ex vero non potest sequi nisi verum; sic ex evidentibus, non potest sequi nisi evidens.

Respondetur. Ex dictis, negando scilicet quòd si assentiamur præmissis assensu formaliter fidei, & præcisè ex hoc motivo, quia Deus dixit, evidenter nos assentiri; licèt aliunde, & non titulo fidei, possit haberi evidentia.

Objicitur Secundò. De facto dari potest actus qui sit ob testimonium, & tamen sit evidens: quia casu, quo sit evidens Deum aliquid dicere; erit ille actus propter dictionem Dei; & tamen erit evidens: si enim non esset evidens, tunc & esset evidens illud Deum dicere, & non esset evidens: esset quidem evidens, ut supponitur; non esse autem: quia evidentem actum non principiaret.

Respondetur. Casu quo mihi sit evidens aliquid Deum dicere; erit ille actus evidens quoad hoc, quod hoc Deus dixerit; non erit tamen evidens evidentiâ clarificante connexionem prædicati cum subjecto. Unde distinguendæ sunt hæ duæ propositiones: Evidens est Deum dicere, quod sit trinus: & Evidens est Deum esse trinum, ex eo præcisè, quia Deus dicit; illa prior in dicto casu erit vera, posterior falsa. Ulteriùsque distinguendæ sunt evidentiæ. Una quæ sit intransitiva. & sui, de se; & alia transitiva quæ sit sui, & aliorum. Evidentia quæ habetur quòd hoc DEUS dicat, est evidentia sui & de se, sed non est evidentia sui & aliorum. Unde ulteriùs cum mihi evidens est testimonium; illud testimonium non est respectu sui extrinsecum, sed intrinsecum, adeoque non est illic evidentia, præcisè ratione alicujus extrinseci: neque enim testimonium de seipso testatur, sed manifestat se. Et tamen in præsenti quæritur de testimonio, non comparato ad seipsum, sed de comparato ad objectum.

Instabis. De facto in cœlo videtur clarè objectum, & tamen nonnisi ex præcisa ratione testimonii Divini.

Respondetur. Negando antecedens. Videtur enim objectum, non ex præcisa ratione testimonii, sed quia stat simul cum visione, quæ visio est manifestativa prædicatorum intrinsecorum, & veritatis, ut est in se.

Objicit Tertiò Recent. Suar. Veracitas Divina est medium intrinsecum rei dictæ. Quod ipsum probatur. Quia veracitas Divina includit duo: Veritatem in cognoscendo, & Veritatem in dicendo. Jam autem veritas in dicendo & cognoscendo, habet intrinsecam connexionem cum re dicta. Veritas enim in cognoscendo, cum sit cognitio rei revelatæ, est quædam illius repræsentatio: ac proinde habet intrinsecam connexionem cum repræsentato: Veritas etiam in dicendo, cum sit virtus naturalis; habet necessariam connexionem cum objecto.

Respondetur. Veracitatem divinam esse medium intrinsecum, saltem à posteriori rei noscendæ. In quantùm illa ulteriùs demonstrari potest; sed non ex præciso prædicato testimonii.

Punctum Difficultatis 3.

An Fides stet cum visione beatifica?

Non est quæstio: An de facto fides stet cum visione beata. Consentiunt enim Theologi de facto visionem beatam non stare cum fide ex 1. ad Corinth. 30. ubi dicit Nos nunc videre in speculo, & in ænigmate; tunc autem facie ad faciem: & tunc *evacuabitur* inquit *quod imper-*

imperfectum est. Estque hæc positio Communis Theologorum. Adducit tamen Valentiâ hîc disp. 1. quæst. 5. punct. 2. Auctoritatem Irænei ex lib. 2. c. 47. & ex lib. 4. c. 25. »*Paulus* inquit *omnibus cæteris evacuatis, manere fidem, spem, dilectionem.* Similia habet Tertullianus. Sed eo loco non docet Paulus quod fides sit mansura in cœlo, dicit enim quòd non simus visuri in ænigmate, & quòd evacuandum sit id quod imperfectum est. Ly autem *Nunc* positum referendum est, non ad vitam futuram, sed ad præsentem. Authoritas autem Irenæi hoc solùm vult, quod fides sit mansura, secundùm communem rationem assensûs firmi. Ut enim loquitur lib. illo citato. *Fides quæ est* inquit *ad Magistrum nostrum, permanet firma.* Nec est item difficultas in hoc: an de facto maneat habitus fidei in Patria. Consentiunt enim Theologi, de facto non manere: colligiturque id ex illo Apostoli loco. Suadentque congruentiæ. Quia habitus fidei in ordine supernaturali, datur per modum intellectûs supernaturalis, supernaturali notitiâ noscitivi; & quia succedit lumen gloriæ, non erit tamen necessitas habitûs fidei. Datur idem fides habitualis, ut præluceat meritivæ voluntati supernaturali; quia autem in cœlo nullum meritum; & quia prælucescentia hæc actibus voluntatis, perfectiùs haberi potest à lumine gloriæ; fit ut desinat necessitas habitualis fidei. Tota difficultas est; An de potentia absoluta possint secum stare visio & fides? Affirmat Suarez Hurtadus Koninck hîc disp. 11. dub. 1. Arriaga. Petrus à S. Joseph. & alii. Negat Lugo disp. 17. Sect. 3. num. 27. Amicus cum distinctione hîc disp. 11. Sect. 2. & alii.

Dicendum est. *Non apparere implicantiam, quare cum visione, non possit stare fides.*

Probatur Primò. Quia nulla adferri potest in hoc implicantia.

Probatur Secundò. Quia per nos possunt secum stare divinitùs forma rationalis, & irrationalis in eadem materia. Peccatum item & gratia in eadem anima; & alia similia. Ergo etiam poterunt secum stare fides & visio.

Probatur Tertiò: Ea solùm non possunt secum stare, quæ contradictoriè opponuntur, qualis non est oppositio inter visionem & fidem; quia & sunt formæ seu actus positivi; & non procedunt ratione ejusdem, licet procedant de eodem. Semper enim alietas erit, in ratione modi movendi.

Quod attinet ad Fidem habitualem.

Objici potest Primò. Ex Lugone: Quia scilicet ille habitus esset otiosus in Patria: ratione enim statûs beatifici, cui obscurus assensus repugnat, nunquam potest elicere actum suum. Cum ergo habitus non conservetur nisi in ordine ad operandum, cessante hoc fine, non potest servari talis habitus.

Respondetur. Hanc congruentiam ostendere, quòd de facto non maneat habitus fidei in Patria; quia tamen non esset essentialiter frustra, adeoque non otiosus essentialiter; posset enim saltem divinitùs principiare actus fidei, manereque in testimonium militantis Ecclesiæ; ad eum plane modum quo Milites etiam senes, servant arma quibus usi; Rursùs non pauci Doctores docent in Patria manere fortitudinem, & tamen nulla illic adversa quæ tolerentur, docent manere castitatem, & tamen illic nulla rebellio corporis. Ergo necessaria est ulterior restrictio, quod etiam de facto aliquis habitus non detur. Imò posset aliquis etiam præsentis habitûs fidei invenire necessitatem in Patria, ad credendum scilicet ea, quæ aliàs à Sanctis non videntur, & tamen revelantur.

Objicitur Secundò ex Eodem. Habitus infusi producuntur & servantur ad exigentiam gratiæ. Cùm ergò gratia in cœlo ex natura sua exigat perpetuitatem, & inamissibilitatem illius statûs; per consequens exigit, quòd habitus fidei nunquam ampliùs operetur; cessante autem hac exigentiâ gratiæ; imò positâ exigentia eadem gratiæ contrariâ, non posset jam Deus conservare habitum fidei.

Respondetur. Non implicare contradictionem ut servetur habitus fidei, etiam sine ulla, imò & contra exigentiam gratiæ. Negatur item quod fides stare non possit, etiam cum inamissibilitate gratiæ.

Objicitur Tertiò. Beatitudo est status omni aggregatione bonorum perfectus: quod falsum esset, si in Beatis haberetur fides: haberet enim obscuritatem & inevidentiam, quæ secum trahit aliquam formidinem.

Respondetur. Beatitudinem esse statum omni aggregatione bonorum perfectum, seu sibi debitorum. Negatur autem esse debitum, idque per exigentiam indispensabilem, ne sit habitus fidei in Beatis. Argumentum ut sonat, multùm probat: probat enim quod nihil sit, quod non videant Beati in Deo, eò quòd ignorantia excludatur à statu omni aggregatione bonorum perfecto.

Objicitur Quartò. Sublato & impossibili reddito, ex suppositione objecto formali attributionis alicujus habitûs, & ipse habitus ex suppositione illa impossibilis redditur: sicut etiam si simpliciter objectum formale attributionis redderetur impossibile, redderetur simpliciter impossibilis ille habitus. Sed in Beatis, ex suppositione, redditur impossibile formale objectum attributionis fidei, nempè veritas prima obscurè attestans. Ergo.

Respondetur. Negando minorem: quia diverso respectu potest esse veritas prima nota, diverso

verso respectu potest esse obscura; adeoque manere objectum attributionis.

Objicitur Quintò. Communis est sententia manere habitum fidei in Beatis.

Respondetur. Illam procedere de eo, quod de facto est: idque ex congruentiis supra allatis, non autem de eo quod possibile est.

Quod attinet ad compossibilitatem actûs fidei & visionis in contra.

Objicit Primò Amicus. Quia formale testimonium fidei, nullam novam cognoscibilitatem adfert objecto, viso in Verbo ut in objecto clarè manifestante. Nam ita videre objectum in verbo, est videre illud ut in attestante: est enim visio Beata, clara quædam locutio: & sicut unus Angelus loquitur alteri manifestando illi secretum cordis sui; sic Deus loquitur Beato, manifestando illi intima sua, quod agnoscit Psalm. 88. *Locutus es in visione Sanctis tuis.* Ergo cum obscurum testimonium, præter attestationem Dei, quæ est formale motivum, nihil adferat, nisi puram negationem evidentiæ, quæ idonea non est ut intellectum moveat ad novum assensum; nullam novam adfert cognoscibilitatem, ratione cujus possit intellectum beati ad novum assensum movere.

Respondetur. Negando quod implicet contradictionem, duos actus simul esse, quantumvis unus non adferat novam cognoscibilitatem. Et si non implicat duos actus simul esse de eodem objecto, & ex eodem motivo, planè nonnisi solo numero differentes; non implicabit etiam simul esse actus duos, quantumvis nullam novam cognoscibilitatem, alter, adferat objecti. Et sicut non implicat cõtradictionem informari subjectum duabus albedinibus; quantumvis una nihil plus adferat, quod non habeat altera; sic nec implicabit simul esse duos actus, quantumvis unus in circumstantia aliùs, nullam novam cognoscibilitatem adferat: allatutus cæteroqui, si hic alter abesset. Sed pone implicare contradictionem duos actus non adferentes diversam cognoscibilitatem simul secum stare: id nonnisi verum esset tunc, si neque quoad modum; diversa esset cognoscitivitas in altero actu. Certè autem actus fidei, diverso, quia obscuro modo, attingit objectum, quo modo, non attingit visio. Unde & illic diversitas est, in modo attestationis.

Objicitur Secundò & Koninck Finis agentis est, per formam productum assimilare sibi passum: hinc nullum agens potest naturaliter ullam formam producere in Subjecto, quod jam est actuatum antè aliquâ formâ; quæ naturaliter vel eminenter, continet perfectionem illius formæ: Nam calidum ut duo, non potest calefacere ut quatuor. Quodsi agens reperiat formam quæ ex parte continet perfectionem formæ inducendæ, adhuc agens; modo subjectum sit capax formæ, potest in illud agere; sic calidum ut ex, potest calefacere ut quatuor. Cum ergo tota perfectio quæ haberi potest ab actu fidei, reperiatur in visione, non potest cum illa stare fides. Visio autem potest supervenire fidei: quia visionis perfectionem nonnisi inchoatam, continet fides.

Respondetur. Argumentum probare, quòd id fieri non possit naturaliter. Nam non est dubium, quòd calidum ut duo, possit agere miraculosè in calidum ut quatuor. Rursùs argumentum multùm probat: quia probat abstractivam notitiam de Deo, non posse stare cum visione: continet enim perfectionem abstractivæ, visio. Quodsi abstractiva notitia & visio ex eo secum cohærere possunt: quia alio modo, idem attingit abstractiva; poterit etiam stare fides cum visione: convenit enim etiam illi, alietas modi agendi, à visione. Addit Lugo, quòdsi applicetur calidum ut duo, ad calidum ut quatuor, simul utrumque agere potest. Ergo stando in similitudine, si non præcedat visio fidem, & principia simul utrisque applicentur, poterit esse simul visio & fides.

Objicitur Tertiò ex Lug. cujus Argumentum sic disponi potest. Implicat quòd intellectus moveatur ad aliquem assensum sine motivo sufficienti: Sed positâ visione, non habetur sufficiens motivum fidei: quia hæc repugnantia non est repugnantia ex solo defectu virtutis in causa efficienti, sed ex ipsa repugnantia formarum; ut positâ plenâ possessione, boni, non potest procedi ad desiderium ejusdem, vel electionem mediorum, quibus illud bonum procuretur. Ergo etiam positâ pleniſſimâ possessione veri, in seipso immediatè, non potest dari usus medii, ad id verum comparandum. Ergo nec positâ visione, quæ est possessio veri, potest dari fides, quæ est quasi usus medii ad eundem finem. Ergo ulteriùs positâ visione, non datur sufficiens motivum fidei.

Respondetur. Concesso, esse illic repugnantiam ex parte ipsarum formarum, quæ sunt fides & visio; nego esse repugnantiam indispensabilem. Quod attinet ad Antecedens; non demonstratur in hoc argumento, cur eo tempore, cum de facto possidetur bonum, non possit saltem divinitùs præsentari ut acquisibile; quo casu, cur non poterit etiam elici desiderium. Cur item quando habetur gaudium de possesso bono, non possit dari species, illud repræsentans ut futurum? & cur Deus determinare non possit, & ad habendam hanc speciem, & ad habendum actum desiderii.

Objicitur Quartò. Implicat idem affirmari & negari de eodem, & ratione ejusdem; in his enim stat verè contradictio. Sed cùm visione staret fides, affirmaretur idem & negaretur de

eodem, & ratione ejusdem: Nam affirmaretur tunc & negatur ly evidens de eodem objecto, & ratione motivi ejusdem, nempè veritatis primæ, quæ est motivum formale fidei & visionis. Jamque eadem v. g. essentia Divina & esset Beato evidens, & inevidens, ratione ejusdem motivi, hoc est veritatis primæ attestantis.

RESPONDETUR. Quod ex vi quidem ejusdem veritatis primæ, competeret idem objectum videri & non videri, sed competeret ex vi ejusdem veritatis, aliter, & alio modo se habentis. Nempè clarè se manifestantis per ordinem ad visionem, & obscurè attestantis per ordinem ad fidem. Ad eum modum, quo si Sanctus superior dicat inferiori, se aliquid videre in Deo; inferior potest asserenti credere; & tamen credendo attinget veritatem primam obscurè attestantem; quam aliàs ipse clarè videt.

INSTABIS. Hoc ipsum esse quod negatur eandem veritatem primam, respectu ejusdem, posse se habere clarè manifestantem, & non clarè manifestantem. Sicut implicat idem lumen corporale, respectu ejusdem illuminare, & non illuminare, quamvis respectu diversi objecti, possit non illuminare.

RESPONDETUR. Negando hoc ipsum implicare, quod instantia dicit implicare, restatq; probandum. Universaliter autem non sufficit ad contradictionem, ut de eodem verificentur prædicata; sed debent verificari ratione ejusdem, non utcunque, sed eodem modo sumpti, quod hîc non habetur. Illud de lumine non tenet: quia non habetur alius ullus modus applicandi luminosi subjecto capaci, & dispositio nisi illuminando. Jam autem sunt varii modi, quibus se applicat veritas prima.

INSTABIS Secundò. Ex præcisa hac additione, quòd id faciat veritas prima, alio modo, seu diverso respectu, salvaretur, quod non reperiantur duo contradictoria; dicam enim possibilem esse hircocervum, qui diverso respectu erit hircus, diverso respectu cervus.

RESPONDETUR. Negando sequelam Disparitas est. Quia illic ille hircus, esset non hircus ratione ejusdem realitatis, ad quam realitatem in dicta contradictoria attendi debet; adeoque esset adhuc illa entitas hirci, in seipsa, non entitas hirci. Jam autem in præsenti, eadem quidem realiter veritas esset clarè & non clarè repræsentata; sed ratione diversi modi, & penes quem solum modum, versatur in præsenti tota quæstio. Nec sequetur eandem veritatem primam esse in entitate claram; & in entitate non claram: sed tota diversitas erit, extra illam entitatem, spectabiturque penes extrinseca, hoc est actus clarè & non clarè repræsentantes veritatem primam, & ipsam veritatem clarè & non clarè attestantem.

INSTABIS. Impossibile esse videri idem oculo corporeo, & non videri oculo corporeo. Ergo impossibile etiam erit videri idem visione beata, & non videri visione beatâ.

RESPONDETUR. Disparitatem ex dictis esse: quia non dantur plures modi versandi in visiva, nisi sola visio; hinc si poneretur non visio, esset merè nonnisi sublativa visionis. Dantur autem plures modi versandi intellectûs. Unde non visio, poterit non procedere ad tollendam visionem, sed includi in alio nonnisi actu diverso positivo: positivorum autem, non est contradictio. Quandò recurritur, quod hæc sint consequenter contradictoria, ostendi id non potest. Beneque defenditur, contradictoria consequenter non alia esse, nisi quando termino positivo, exprimitur formalitas negativa, qualis est oppositio consequenter ex modo significandi contradictoria, inter tenebras & lucem.

DIFFICULTAS II.

An fides stare possit cum evidentia extrinsecorum Fidei?

TItulus jam est supra explicatus. Sed ut præsens difficultas & subsequens penetrentur, consulenda erunt in simili dicta in Animasticis.

Non est tanta difficultas, An idem possit esse creditum & sensu perceptum: nam Apostoli credebant Christum habere verum corpus, hocque ab ipsis exigebat Christus, & tamen ipso Christo monente, ut roborarentur in fide, palpabant & videbant, quoniam Spiritus carnem & ossa non habet. Nec est item tanta difficultas: An qui habet demonstrationem de aliquo objecto, possit successivè de eodem, exercere actum fidei; aliàs nemo Philosophus, posset credere Deum esse. Et si fidei potest succedere visio beata: cur eidem v. g. scientia non possit succedere? Nec item est tanta difficultas: An simul possint stare habitus fidei & habitus scientiæ de eodem objecto, aliàs in Metaphysico adulto, baptismus una cum ejus dispositionibus, non afferret habitum fidei. Et si potentia amandi & non amandi, inrra eandem entitatem voluntatis conjungi possunt, cur non poterunt conjungi habitus Metaphysicæ & fidei, qui sunt distincti.

Neque valet si dicas. Non possunt simul esse actus fidei & scientiæ. Ergo nec habitus: quia quorum habituum actus inter se pugnant, illorum etiam actuum habitus, inter se pugnabunt. Concedo enim inter illos habitus pugnam; sed non per incompatibilitatem; consimilemque, qualis habetur caloris & frigoris in tepido. Unde non potest esse simul v. g. actus amoris Divini, & actus voluntatis homicidii; nihilominus latro conversus; potest habere habitum amoris Divini; & simul habitum illius voluntatis

tatis, cum qua pugnet; quando autem peccator perdit habitus infusos per peccatum mortale, id non procedit ex repugnantia habituum inter se, sed ex connexione quam habent cum gratia, tanquam perfectiones illius. Sicut ergo perdità formâ & radice passionum pereunt passiones; sic sublatâ gratiâ, tolluntur alii habitus infusi, qui gratiam tanquam passiones suam radicem consequuntur.

Major est in hoc difficultas. An possit simul esse actualis scientiæ evidentia, cum actuali fide, eique conjuncta inevidentia? Quæ ipsa difficultas adhuc subdividi potest. An fides possit simul componi cum evidentia, inclusa, nonnisi in scientia abstractiva? In quo puncto ordinariè affirmant nostri, exceptis Molinâ & Fonsecâ. Negant autem Thomistæ, contra quos pluribus post alios agit Ripalda.

Quod fides possit componi cum actu scientiæ, seu notitiæ evidenti. Ratio est. Tum quia Angeli videndo Deum visione beata, possunt eundem abstractivè cognoscere in creaturis; adeoque componere cognitionem non intuitivam cum intuitiva. Ergo & fides componi potest cum notitia evidenti. Tum quia possumus discursu evidenti cognoscere, quòd visione materiali confusâ, discernere non valemus, componendo tum temporis notitiam evidentem & obscuram. Ergo etiam poterit componi simul fides & evidentia. Tùm quia illa oppositio actûs fidei, & alicujus evidentis actûs, nec habetur ratione objecti; supponitur enim idem esse actûs utriusque objectum. Nec ratione motivi: quia unus actus procedit per principia intrinseca, & alius per extrinseca; hæc autem nullam inter se oppositionem dicunt. Quæ opponuntur in contra ex authoritate, id solum volunt, quod quantùm ex vi & motivo fidei, nihil appareat evidens; vel quòd, non stent secum evidentia beatitudinis, cum actu fidei. Quandò autem dicit Gregorius: fidem non habere meritum, ubi humana ratio præbet experimentum: id eo sensu accipi debet, quòd scilicet non habeatur tantum meritum: majus enim est si credatur id, quod ratio non demonstrat. Quandò item dicunt Patres aliud S. Thomam vidisse, aliud credidisse, illi hoc solùm volunt, quòd visio non fuerit ratio & motivi credendi. Alii Patres instabant contra Manichæos qui dicebant nihil esse nobis credendum, quod non videmus. Cui errori, ut se opponerent Patres, dicebant: fidem non esse eorum quæ videntur; non quòd non possit esse etiam eorum quæ videntur, sed quòd non debeat esse tantùm eorum, quæ videntur, Unde Sancti Patres non dicunt non potuisse credere S. Thomam illud quod videbat; sed attenderunt maximè ad verba illius: Dominus meus & Deus meus; ubi omnino nihil dicendo de corpore Christi, quod videbat; solum explicuit fidem de ejus Divinitate. Unde & aliud vidit, & aliud credidit seu professus est. Hinc & laus est Apostoli, quòd id, quod non vidit crediderit: nempe sui Domini Divinitatem, licèt non negent Patres credere illum potuisse, etiam id, quod videbat. Nec ex verbis illis Christi: *Beati qui non viderunt & crediderunt*, quidquam in contra elici potest, quia etiam respectu objectorum sensu perceptorum fides & libera & meritoria est: non videndoq; visione proportionatâ certitudini, semper creditur, quantùmvis qui credunt quod vident, non sint beati, hoc est excellenter credentes. Conjungi autem posse evidentiam, cum creditione, vel ipsa illa verba ostendunt. *Quia vidisti me Thoma credidisti.* Paritas illa quod scilicet lux minor, non illuminet, illuminante majore, per aliquos non tenet. Ratio: quia nihil habet lux minor, quod simili modo non exhibeat lux major: habet autem fides aliquid, quod non exhibet scientia: quanquam aliqui negant etiam Antecedens; hæc & plura alia Ripalda.

Restat difficultas. An fides simul stare possit cum evidentia intuitiva. Negat Suar. Vasq. Koninck, Hurtadus, Turrianus. Granadus, Lugo. Affirmant alii inter quos Arriaga. Mediam quasi sententiam tuetur Ripalda hîc disp. 12. n. 65. quòd scilicet stare quidem hæc duo possint, sed regulariter non stent.

Dicendum est. *Posse stare fidem cum notitia intuitiva.*

Probatur Primò. Quia id non implicat contradictionem.

Probatur Secundò. Tum quia quæcunque in hoc repugnantia ostendetur, illa tantùm evincet, idem esse visum, & non visum; hoc autem ad contradictionem non sufficit: quia contradictio non petitur ex hoc, ut subjectum sit idem contradictorii prædicati: quia etiam non contradictoriorum; potest esse idem subjectum; per hoc ergo, quod est commune, etiam non contradictoriis, non potest aliquid statui, in ratione contradictorii. Jam autem visum & non visum, erit nonnisi subjectum, vel si mavis dicere objectum, circa quod versabitur fides & intuitiva. Tum quia contradictorium ut sic stat in esse & non esse. Ergo & particulare contradictorium, stabit in particulari esse, & particulari non esse. Jam autem quæcunque positiva, non se habent sicut esse & non esse; hoc ipso enim non essent positiva. Si autem non se habent sicut esse & non esse. Ergo contradictoria non sunt. Jam autem actus fidei, & visionis seu intuitivæ (hæ enim duo in præsenti pro eodem sumuntur; sumique & aliàs possunt, inquantùm accipietur evidens condistinctum ab intuitiva) sunt formæ positivæ; adeoque non se expellunt contradictoriè. Tum quia ut urget Ripalda. Saltem fides præcedens tempore vel naturâ, potest connaturaliter cum quavis evidenti notitia & intuitiva componi. Quod ipsum probat: quia à

somno excitatus, credo diem esse; quia socius me excitans id mihi testatur. Deinde apertâ fenestrâ video diei lucem, nec discedo tunc à fide: quia veritas testimonii comperta, potiùs advocat assensum illius, quàm ab illo revocat.

Probatur Tertiò. Restaurando rationes, quibus solutionis aptavit Esparza.

Prima Ratio est. Quia plures ex his qui accedunt ad Deum, cognoscunt evidenter ipsum existere; & nihilominus credunt ipsum; juxta illud: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se, remunerator sit.

Respondet Esparza. Non de accessu imperfectissimo per effectū loqui Apostolum, cujusmodi accessus nec dæmoni deest. Sed loquitur de accessu perfectiori, & supernaturali; nempe ut ad Justificatorem, & Glorificatorem. Unde etiam quandò Philosophus dicit. Credo in Deum. Sub ly Deum respondet conceptus Deitatis proprius fidelium, qui sub eo nomine complectuntur principium & ultimum finem supernaturalium.

Contra. Tum quia quod attinet ad ipsum locum condistinguit Apostolus, esse Dei, ab esse remuneratoris: quæ duo confundit prædicta doctrina. Tum quia quamvis agat Apostolus de accessu perfecto, hoc est supernaturali; quærere restat quare circa, conceptum illum fidelium proprium de Deo, qui à fidelibus exercetur actu supernaturali, quare inquam non possit simul exerceri circa idem objectum, actus naturalis, ita ut uterque actus, se compatiantur. Tum quia ipsum illud esse, prout est priùs formalitate justificatoris & remuneratoris, vel potest à fidelibus credi, vel non potest. Si non potest; cur non? Si potest; cum illud antecedens esse, attingat demonstratio Metaphysica; quare, illa, cum actu fidei componi non posset. Et certè, vel potest Deus dicere se existere, vel non potest dicere. Si non potest; Ergo non dixit. *Ego sum qui sum.* Si potest dicere. Ergo & nos id credere possumus, alias daretur dictio DEI, quæ non posset mereri assensum fidei; & tamen de illo ipso existere, dantur demonstrationes; quæ, non est ratio, cur non possint componi cum fide.

Secunda Ratio est. Evidentia credibilitatis mysteriorum nostræ fidei, est de fide, & tamen etiam est evidens. Ergo simul & sciuntur & creduntur.

Respondet Esparza. Est quidem de fide dari motiva credibilitatis de se evidentia moraliter, nihilominùs non est de fide adesse mihi hîc & nunc, evidentiam credibilitatis convenientis. Versantur ergò circà diversa formaliter, evidentia & revelatio; discernuntur autem cognitiones directæ & reflexę, universales & particulares, circa tempus & personas, quæ semper inducunt diversitatem formalem inter objecta fidei, & objectum & scientiæ de credibilitate.

Contra. Tum quia concedo illas duas propositiones prout sunt formatæ ab Esparza esse distinctas; sed quærere restat circa primam: detur evidentia motivorum credibilitatis potest ne circa illa versari fides & notitia evidens. Si potest versari habetur intentum. Si non potest versari. Ergo vel nec est de fide, testimonia Dei credibilia esse; vel non est evidens moraliter, quod est evidens moraliter. Tum quia sufficit diversitas in actibus, petibilis, à ratione reflexæ: vel directæ notitiæ, ita ut illæ circa idem compati se possint. Ergo & diversitas motivi, adferentis evidentiam, & non adferentis evidentiam, erit sufficiens, ut actus illis innitentes, se compatiantur. Tum quia per nos ex dictis supra revelato universali revelantur particularia. Ergo poterit esse alicui hîc & nunc de fide, quòd habeat evidentiam motivorum credibilitatis, & tamen simul experietur notitiâ evidenti se illam habere. Ergò fides & talis notitia compatibiles sunt.

Solvuntur Objectiones.

Objicit Primò Koninck. Non potest agens in subjecto, inducere formam, quam invenit formaliter vel eminenter inductam. Unde calidum ut duo non potest facere calidum ut quatuor. Evidentia autem continet evidenter notitiam fidei.

Respondetur. Majorem tunc esse veram, quando præter continentiam eminentialem, nihil aliud habet forma quæ inducenda est. Jam autem fides præter continentiam sui eminentialem in notitia intuitiva, adfert alietatem modi noscendi: hinc aër illuminatus quantumvis contineat eminenter calorem potest calefieri: quia ipse calor adfert aliquid speciale præter sui continentiam eminentialem; quanquam si evidentia ista sit ex principiis naturalibus, ad qualem hîc maximè attenditur, negatur contineri in tali evidentia eminenter fidem. Rursùs aliud est loqui de formis physicis aliùd de intentionalibus, veraque erit major de solis formis physicis hæc enim ut inducantur multa requirunt; v. g. ut non fiat actio in simile, ut sit capacitatis subjecti non impleta, ut operatio fiat ab excessu, &c. similia; quæ quandò non habentur induci non potest forma. Et quia formæ intentionales à tot conditionibus non dependent, benè potentiales in se inducere poterit, compatique illas. Denique major falsa est, saltem de potentia absoluta.

Objicit Secundò Suar: Superfluitatem abhorret natura, superfluus autem esset assensus fidei, quando habetur evidentia.

Respondetur. Saltem hæc superfluitas non erit insuperabilis absolutæ potentiæ, quæ etiam duos calores, solo nonnisi numero distinctos,

ctos, inducere potest. Et si res procedat de assensu naturali, non superfluet fides divina, quia adfert majorem longè certitudinem.

Objicitur Tertiò. Tunc intellectus utitur medio ad assequendam veritatem, quandò aliquâ ratione absens est, & non perfectè possessa; sicut est voluntatis natura, non eligere medium ad assecutionem boni, nisi illud absens sit.

Respondetur. Divinitùs saltem posse esse evelationem, etiamsi bonum præsens sit, naturaliter etiam id fieri potest, si perfecto modo non possideatur objectum, poterit se circa illud exercere intellectus. Jam autem per solum lumen naturale, non perfectè possidetur. Paritas adlata non tenet: quia electio connaturaliter ordinatur ad ponendum aliquod, quod non habetur, novaque electio circa bonum possessum, non inducet novam possessionem. Jam autem nova cognitio, est novus modus, & ratione novi modi, nova possessio ejusdem objecti.

Objicitur Quartò. Experientia, quia dum oculis cerno solem, quantumvis aliquis testetur diem esse, & ego coner assentiri, non potero: sed tantùm assentiar: quia video. Ergo apparet fidem & assensum evidentem incompati se.

Respondet Mæracius & Lugo. Negando Antecedens Possumusque experiri quod credamus, si nobis dicat aliquis Posnaniam, quam cæteroqui videmus, vel vidimus. Non incommoda est in simili doctrina Ripalda; regulariter loquendo non conjungi fidem notitiæ intuitivæ. Ratio: quia assensus fidei, non præstatur nisi ex imperio voluntatis: voluntas autem ad hoc imperium regulariter loquendo, non movetur. Ratio: quia ab intellectu ei non proponitur ut imperet assensum, contentante se intellectu, per notitiam intuitivam. Denique experientia si tenet, in hoc tenet; quandò ipse assensus fidei non adfert majorem certitudinem, quàm adfert notitia sensuum, non exerceri tunc actum fidei; appetitus enim veritatis, qui competit intellectui, sufficienter tunc expletur: sed si fides adferat majorem certitudinem, ut adfert fides Divina, hoc ipso inclinabitur intellectus, ad arripiendum illud motivum.

Instabis. Vi hactenùs dictorum sequi, quòd etiam connaturaliter fides & notitia intuitiva secum stare possint.

Respondetur. Fides humana & notitia intuitiva ob dictam rationem ratò secum stare, secus fides Divina: quia anima appetit certiori motivo moveri. Fides tamen evidentia visionis beatæ non stant secum connaturaliter: quia cum visio non minùs certò, insuperque evidenter proponat veritatem primam; superfluit jam fides: præcipuè cum modus noscendi distinctus, qui habetur in fide præ visione, comparatè ad visionem, sit imperfectus; cum dicat scriptura evacuandum esse, quod imperfectum est. Anima etiam v. g. bovis & anima rationalis non stant secum connaturaliter; quia requirunt pugnantes oppositas dispositiones, quę secum connaturaliter non cohærent; estque determinatio in materia ad unam formam, non est autem in intellectu ad unam nonnisi cognitionem, quæ etiam non requirunt dispositiones contrarias, & contrarietas quæ est ratione diversorum motivorum, est similis ei, quæ est in diversa temperatura colorum, se compatientium.

Objicit Quintò Esparza. Nemo credit Deo nisi loquenti, locutione interiore, determinatè ad illum hîc & nunc directâ; cum homines sæpè loquantur vagè, nequit autem Deus exercere locutionem directam hîc & nunc ad me determinatè, si illud ipsum formaliter actu video: quia nequit Deus ineptire loquendo, nec vult authoritatis suæ derisionem: ineptit verò qui interpositâ suâ authoritate vult suadere rem, quam audiens videt, & si dicendi: crede mihi duo & tria, esse quinque, respondeatur credo ita esse ob tuam authoritatem, manifesta hæc esset derisio.

Respondetur. Ineptiret DEUS, si alio modo idem objectum non manifestaret, quàm habeatur per evidentiam, & non adferret motivum excellentiùs quàm si evidentia, vel par; posset enim contemni & refelli ut pote ignobilùs. Et quia in humanis non adfertur motivum majus, præ evidentia, fit ut illi soli inhæreatur, contemnaturque regulariter loquendo, authoritas dicentis. Supra autem evidentiam naturalem, adfert DEUS certiùs motivum; & si vellet componi visionem beatam cum fide, adferret par motivum; adeoque non contemptibile.

Instat Primò. Licèt credens non formidet actu, nec formidare possit in sensu composito fidei, assentitur tamen ad modum formidantis; sed nequit intellectus assentiri ad modum formidantis veritati, quàm formaliter videt.

Respondetur. Non satis apparere, quomodo vi certissimi motivi procedatur ad modum formidantis; sed posito etiam ita procedere fidelem, procedet formidando ex vi unius motivi, non procedet formidando ex vi alius.

Instat Secundò. Repugnat ut quis concipiat promissionem quasi de futuro sub conditione, quod videt jam existere absolutè: nec quisquam poterit, tametsi maximè conetur, elicere hunc actum: volo Petro dare centum si navis venerit, dum videt navim venisse. Ergo etiam repugnabit, ut quis concipiat assensum ænigmaticum, circa id, quod in propria specie cognoscit.

Respondetur. Sicut per ipsum Esparza, scientia conditionata stat in Deo cum absoluta,

cur non poterit stare, & in creatura. Negoque talem promissionem non posse fieri. Sed regulariter non fieri: quia regulariter non proponitur ab intellectu eventus futurus, cum est jam præsens. Sed positâ evidentiâ circa objectum fidei, potest proponi & acceptari ab intellectu motivum fidei; utpote magis certificans potentiam quæsitivam certitudinis, hoc est intellectum.

INSTAT Tertiò. Si quis alii denuntiet ad modum formidantis, quem aliunde notum est id scire, certissimè protinùs dicetur eum fingere, nec omnino loqui ex animo, quod tamen fieri non posset, nisi supponeretur ut certum, non posse simul eum habere in animo, talem modum concipiendi eandem rem; præcipuè quia nemo potest sibi fingere, nec perinde agere interiùs, acsi non esset sibi suorum conscius secretorum.

RESPONDETUR. Cùm legaliter hæc duo non stent secum, multò magis in humanis, benè tunc dicetur talis non loqui ex animo, sed fingere; præcipuè cum loqui ex animo, sit loqui nihil reticendo; ille autem habet in animo, etiam certam scientiam, de qua nihil enuntiat. Casu autem quo secum componantur illi duo assensus, nemo sibi ipsi finget, sed ex vi hujus motivi assentietur certò, ex vi alius incertò.

DIFFICULTAS III.

Potestne Fides stare cum incertitudine extrinsecorum Fidei?

INcertitudo extrinsecorum fidei est incertitudo petibilis à motivis probabilibus, quæ non agnoscit pro suis fides, sed spectant ad opinionem. Quæritur ergò. An fides Divina stare possit cum opinione?

DICENDUM est. *Esse compossibilem opinionem, fidei: posseque hæc duo secum stare.* Est Conclusio post alios contra Esparza quæst. 23.

PROBATUR Primò. Quia nulla in hoc implicantia.

PROBATUR Secundò. Rationibus quæ secundo loco sunt positæ in difficultate præcedenti. Unde urget paritas; possunt duo alii assensus, ex diversis motivis, circa idem objectum, secum stare. Item cognitio abstractiva de Dei existentia, cum Visione beata: potest item ex dictis compati visio beata, Fidem. Ergò & opinio poterit stare cum fide.

PROBATUR Tertiò argumento quod sibi opposuit Esparza. Si opinio & fides non possent secum stare in eodem circa idem, rationes probabiles Theologorum circa mysteria nostræ fidei, excluderent à Theologis fidem illorum, & essent inutiles, ad confirmandam fidem aliorum.

RESPONDET Esparza. Theologos tunc non moveri per rationes ad opinandum de rebus fidei, sed ad judicandum esse rationabilia eadem mysteria, etiam secundùm discursum naturalem, nec impediunt exercitium fidei, sed magis illud reddunt facile.

CONTRA. Tum quia quando illæ rationes reddunt rationabilia mysteria fidei, vel sunt demonstrativæ vel probabiles. Si demonstrativæ. Ergò scientia & fides stare secum possunt. Ergò & opinio cum fide. Si sunt probabiles. Ergò quantùm ex vi sua, probabilem nonnisi assensum adeoque opinativum de illo objecto generant, de quo tamen, assensum certissimum generat fides. Ergo illi duo actus stare secum adhuc possunt. Neque enim, ut dicis, excludit fides, ut mysteria nostræ fidei reputentur rationabilia. Tum quia rationes illæ non impediunt exercitium fidei, redduntque illud magis facile. Ergo nec assensus illis innitens, qui indubiè opinativus est, impediet actum fidei. Tum quia possunt secum stare certitudo nonnisi moralis, quod hoc DEUS dixerit, habita per motiva credibilitatis, cum certitudine summa, quod hoc Deus dixerit, petita, ex ipsomet ly *Deus dixit*. Ergo etiam secum stare poterunt opinio & fides. Mitto objectiones quæ in simili tractatæ in animasticis. Perstringuntur nonn si Recent.

OBJICIT Primò Esparza. Fides est certa certitudine excludente penitus possibilitatem oppositi; opinio autem est incerta incertitudine & formidine admittente possibilitatem oppositi, ut habet Aristot. & S. Thom. quæst. 67. art. 3. at sunt incompossibiles essentialiter, hujusmodi certitudo & incertitudo, de eodem; secundùm idem, essent enim compossibiles affirmatio & negatio secundum idem; negat autem possibilitatem oppositi fides, quam affirmat opinio.

RESPONDETUR. Negando tunc fore affirmationem & negationem secundùm idem: quia erit secundùm diversa motiva.

OBJICIT Secundò. De ratione opinionis est, ut sibi proponantur opposita, neque potest ita amplecti unam partem, ut omninò excludat oppositam: quia caret medio excludente oppositam partem; & tamen fides excludit oppositam partem.

RESPONDETUR. Fore hîc exclusionem unius oppositæ partis, non ratione ejusdem; sed vi motivi fidei, non exclusio autem oppositæ partis, erit vi motivi opinionis; quæ duo secum stare non posse, necdum demonstratur.

OBJICIT Tertiò. Vi hujus doctrinæ sequeretur, quod connaturaliter possent esse simul amor & odium, assensus & dissensus: procedent enim ratione diversorum, quæ quidem ne divinitùs stare secum posse, multi autumant.

RESPONDETUR. Negando sequel. Quia motivum amandi habet vim expugnandi motivum odii,

odii, utpote non trahens ad amandum saltem imperfectè; sed trahens simpliciter ad oppositum, consequenter ipse amor, habet vim expellendi odium, utpote oppositi rationem habens, unumquodque autem est natum expellere sibi oppositum vel ex ipso titulo conservationis sui. Opinio autem circa idem & fides, ex eo ipso quia utraque est assensiva objecto, non sibi opponuntur, adeoque nec habent vim expellendi se, quæ vis expellendi fundatur in oppositione; ipsaque opinio comparata ad fidem, est sicut imperfectus assensus, comparatus ad perfectiorem.

Objicit Quartò Quidam. Non possunt secum stare scientia & opinio. Ergo nec fides & opinio. Antecedens probatur. Duo contradictoria non possunt verificari de eodem subjecto, fieret autem hoc in præsenti; quia actus certus qui est scientiæ, & actus incertus qui est opinionis, sunt contradictorii; & sicut irrationale, dicit negationem rationalitatis; ita incertus actus, dicit negationem certitudinis; & ulteriùs patet. Nam irrationale: quia dicit negationem rationalitatis, potest dici irrationale, non est rationale. Ergo etiam quia incertum dicit negationem certitudinis, incertum poterit dici, non esse certum.

Respondetur. Argumentum videtur multum probare: quia probat album & nigrum non posse divinitùs secum esse; quia nigrum dicit negationem albedinis: benè enim prædico nigrum est, non album: probat item animâ rationali & irrationali non posse informari eandem materiam: quia irrationale est negatio rationalitatis; nihil autem sui positione & sui negatione informari potest. Ex quâ retorsione consurgit hæc major. Quando aliqua negatio est in re aliquid positivum, importans aliquid negativum, tunc cum opposito positivo, non dicit contradictionem, & quando negatio in re, non est aliquid positivum; tum primum vera erit contradictio. Jam autem incertitudo est quid positivum in opinione. Unde etiam de opinione, est prædicabilis assensus, qui est quid positivum.

Objicit Quintò. Tota hæc Conclusio supponit, ideo hæc secum stare posse, quòd procedant ratione diversi motivi, & diversi objecti; sed licèt procedant ratione diversi medii, procedunt tamen ratione ejusdem objecti. Ergò adhuc hæc simul secum stare implicat, quia sufficit ad rationem contradictionis ut de uno eodemque objecto, sit assensus certus & incertus: & si diversitas mediorum tolleret contradictionem; posset etiam secum stare judicium quo dicat hoc esse verum, & judicium quod dicat hoc esse falsum; item assensus & dissensus: posset enim hoc fieri, ratione diversorum motivorum.

Responsum. Assensum & dissensum, illaque judicia divinitùs secum stare posse: quod autem connaturaliter secum repugnant, non repugnant ex oppositione contradictoria, sed quia habent secum particulares oppositiones, adeoque pugnam: neque enim ut dictum, dissensus, est imperfectus eidem objecto assensus, ut contingit in actu probabili comparato ad certum, utrumque enim est assensivum eidem objecto.

Instat. Quamvis actus certus & incertus non sint contradictorii ratione sui, erunt tamen contradictorii, ratione ejusdem objecti, & ejusdem intellectûs; à quo procedunt, & quem denominant esse simul certum & incertum: contradictio autem desumitur non ex diversitate ipsorum actuum; sed ex identitate intellectûs & objecti ejusdem, alias nulla contradictoria darentur: quia intellectus posset unam propositionem ex contradictoriis uno actu judicare tanquam veram; & eandem alio actu simul judicare tanquàm falsam, quod dicere est absurdum; quod autem desumatur contradictio ex uno eodemque objecto per ordinem ad unum eundemque intellectum patet: quia omnes concedunt propositiones contradictorias simul & semel sive uno, sive duobus actibus, ab intellectu tanquàm veras, admitti non posse.

Respondetur. Non satis liquere quomodo ex identitate intellectûs desumatur contradictio. Licet enim non possint esse duæ contradictoriæ simul veræ vel falsæ; benè tamen possunt ab intellectu elici, & tamen tunc illæ contradictoriæ, verè erunt contradictoriæ, denominabuntque intellectum contradictoria elicientem, quod quomodo fieri poterit, si contradictio petenda est, ab eodem intellectu. Rursùs intellectus, est principium etiam contradictoriorum actuum, quod quomodo stare poterit, si contradictio petitur ab eodem intellectu, contradictoria autem nunquam secum stare possunt. Unde ulteriùs negatur fore illic veram contradictoriam, cum non desumatur ut dictum ratione ejusdem motivi: si enim non erit ratione ejusdem motivi contradictio, quomodo erit affirmatio & negatio de eodem.

Supposita de legitima contradictione.

Suppono Primò. Contradictionem esse terminum de linea dici; & quia dici sequitur ad esse, etiam contradictio supponet esse circa quod, hinc distinguendo terminos, contradictoria Logicè sunt in *Affirmo* & *Nego*, in *Ita* & *Non*; contradictoria Metaphysicè sunt in *Esse* & *Non esse*.

Suppono Secundò. Maximam esse differentiam inter contradictoria. Videtur hoc Aristoteles ita explanare 10. Metaph. à tex. 13. Quæ se habent in differendo sicut distantia quæ maximè distant, maximè differrent. Jam autem contradictoria sunt quæ maximè distant; *distantia autem ultimorum* inquit ille *maxima est*

quæ etiam contrariorum. Porrò quod contradictoria maximè inter se distent explanat id Arist. per explicationem maximi & perfecti. Maximum est cujus non est excessus, perfectum verò extra quod non est possibile aliquid habere, quemadmodum etiam cætera perfecta dicuntur, eo quod habeant finem. Jam autem contradictoriam distantiam nihil excedit. Ergo illa maxima, estque illa perfecta differentia: Cum enim in illa debeat esse oppositio per esse & non esse; hoc ipso est perfecta: quia cum dicat pro alio extremo nihil, seu non esse; perfecta oppositio erit; *extra finem enim* inquit ille *nihil est*; perfecta ergò erit illa oppositio: quia terminata ipsomet opposito nihil, tanquam finali, quod nota finis seu perfecti: *nihil enim* inquit ille *extra finem est*. Hoc ipsum suppositum per hoc

Probari potest. Maximè differunt quæ nihil habent commune, nataque sunt se nonnisi auferre, & se à se extrudere: si enim sit aliquid commune; hoc ipso quia commune est, non faciet differre, sed communicare: & sicut duæ paralellæ magis distant, eò quod nihil habent commune; nec ita distat triangulus rectilineus, eò quòd habeat aliquid commune nempe angulum; ita & in entibus & dictionibus, ea maximè distabunt, quæ nihil habent commune. Nam *non est* nullo modo est commune *Est* & negatio utpote malignantis naturæ, nata est extrudere affirmationem; fit ut maxima sit inter contradictoria differentia.

Huic supposito videtur dissentire S. Thomas, quærit ille Secundâ Secundæ q. 79 art. 2. An peccatum omissionis sit gravius præ peccato transgressionis, seu commissionis? dicitque gravius esse peccatum Commissionis cæteris paribus: Rationem dat: quia magis distat contrarium à suo contrario, quàm simplex ejus negatio, sicut nigrum plus distat ab albo, quàm simpliciter non album: *omne enim nigrum est non album; sed non convertitur; manifestum autem est* inquit, *quod transgressio contrarietur actui virtutis; omissio autem importat negationem ejus.* Sed hæc doctrina S. Thomæ non est contraria supposito allato: nam non loquitur S. Thomas de contradictoria oppositione, an illa comparatè ad contrariam, idque in ordine oppositionis Logicæ sit major; sed loquitur de negatione simpliciter; nomine autem negationis simpliciter intelligit, quandò aliquid in ratione sua primaria quam importat, non dicit oppositionem & repugnantiam; non erit autem negatio simpliciter, si in primaria sua ratione oppositionem dicat; nec se habet merè disparatè, & ita magis opponitur albo nigrum, quia in primaria ratione pugnant; minùs autem pugnat viride, quia non dicit oppositionem ad album in primario suo ratione; licèt ad viridè sequatur negatio albi. Cum autem contradictoria secundum primas rationes secum pugnent, fit ut maximè distent. Sed explicandum venit, quomodo Contradictoria, nihil habeant commune. *Hinc*

Suppono Tertiò. Sicut quæcunque distantia supponit commune hoc, quod utrumque distet. Supponit item spatium quod mensurat & intercipit; ita maxima contradictoriorum differentia, supponit etiam aliquid commune, nempe subjectum illud de quo procedit, & tunc pullulabit *prima conditio contradictionis*; nempe ut sit contradictio de eodem. Docuit hoc Arist. lib. 1. de interpr. c. 5. *Manifestum est autem* inquit *quod una negatio, unius affirmationis erit*: hoc enim idem oportet negare negationem quod affirmatio affirmavit; idque ostendit argumento à posteriori. Non est homo albus, & est homo albus, si non sint de eodem subjecto non sunt contradictoriæ, hinc & veræ esse possunt prima v g. de Petro, secunda de Paulo; quia non procedunt de eodem subjecto.

Quorum omnium Ratio? quia si non procedat de eodem subjecto negatio & affirmatio, per non esse, non tolletur esse: quia deberet illud tollere conjunctione sui Non; non tolleret autem conjunctione sui Non; siquidem illi eidem non uniretur, non procedendo de eodem. Nec affirmatio tolletur à negatione, neque ab illa malignabitur: quia eam non afficiet. Et sicut nemo ægritudine alienâ ægrotat & malignatur; ita nulla affirmatio, negatione malignabitur, si supra illam non cadet. Per hoc tamen non constituetur contradictio (ut dixi supra) quia habere commune subjectum (ut dicebam supra,) convenit etiam affirmationibus veris; hinc per hoc quod est commune etiam non contradictoriis, formalizari non poterit contradictio.

Suppono Quartò. Contradictionem debere procedere etiam ratione ejusdem sive prædicati sive motivi. v. g. Expressit hoc Arist. cit. *Una autem* inquit *affirmatio & negatio est, qua unum de uno significat*, & infra. *Si verò duobus unum nomen positum est, ex quibus non est unum, non est una affirmatio, neque una negatio.* Quod ipsum probatà posteriori. Quia in contradictoriis est differentia; si autem non dicatur idem de eodem, non erit differentia: *nihil enim inquit differt qui diceret quod est homo, equus albus; hoc autem nihil differt quàm diceret est homo albus, & est equus albus; si ergò hæc multa significant, & sunt plures, manifestum est quod & prima, & multa, & nihil* (supple contradictionem) *significat.* Hoc ipsum probatur. Pone has propositiones: Attingo veritatem, ut est in se ratione visionis; Non attingo veritatem ut est in se ratione opinionis vel fidei. Certè hæ Contradictoriæ non sunt; & sic de reliquis: quia non procedunt ratione ejusdem. Deinde si non procedat affirmatio & negatio de eodem, non erit vera contradictoria ut dictum supra. Ergo etiam si non proce-

procedat contradictio ratione ejusdem prædicati vel motivi &c. non erit etiam vera contradictoria. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia si non sit affirmatio & negatio ratione ejusdem prædicati, manebit omninò affirmatio innegata: si manebit innegata, hoc ipso non erit contradictio, quæ semper debet esse in ordine Logico, secundùm affirmationem & negationem, & in ordine Metaphysico erit nonnisi *Esse*: quia non habet deturbativum sui, *Non esse*. Cum autem hoc ipsum motivum, possit hoc vel alio modo sumi; quæ alietas modi æquivalet ipsi diversitati motivi; hinc, ut sit vera contradictio, debet esse oppositio per est vel non est, per affirmo & nego, etiam ratione modi ejusdem. Ratio, quia si non erit oppositio in ratione modi; non erit in ratione modi differentia, adeòque nec contradictio. Et hinc pullulat illa conditio contradictionis, quòd debeat esse de eodem, ratione ejusdem, ly ratione ejusdem, subdividendo, sive ratione ejusdem prædicati aut motivi, sive ratione modi. Quod alii exprimunt: Contradictionem debere esse, de eodem, circa idem, ratione ejusdem.

Suppono Quintò. Ex dictis contradictionem non debere sumi præcisè ad intellectum, quem denominant illa affirmatio & negatio: licèt ad veram contradictionem, requiratur ut idem intellectus affirmet & neget; ad contradictionem inquam formalem, nam ad objectivam id non requiritur: si enim dicat Christianus est DEUS, dicat Atheus non est DEUS, erit adhuc objectiva contradictio, licèt non formalis ejusdem subjecti, non enim idem subjectum est affirmans & negans. Quod autem non debeat sumi contradictio præcisè per ordinem ad intellectum qui denominetur. Ratio. Tum quia ut dicebam quando intellectus dicit, non potest idem esse & non esse, affirmat esse, & negat esse; & tamen affirmatio & negatio recipitur in intellectu, recipi autem non potest, si contradictio sumi deberet per ordinem ad intellectum recipientem, & denominatum affirmatione & negatione, à quibus non potest non denominari, cum omnis actio vitalis denominet suum subjectum, & si potest denominati; poterit majori jure, nempe ratione diversorum motivorum, poterit inquam denominari certus vel incertus. Tum quia omnes qui dicunt possibile esse formari ab intellectu ens rationis; dicunt illud existere objectivè in intellectu, denominareque intellectum, illa contradictoria simul concepta affirmantem & negantem. Ergò apparet, quòd contradictio, non sit desumenda ab intellectu, illis contradictoriis denominato. Tum quia omnis contradictio duos terminos respicit. Cum autem intellectus recipiens utramque denominationem, sit unus, respectu illius præcisè, contradictio non erit. Tum quia quamvis desumeretur contradictio ratione intellectûs denominati, cum denominetur à contradictoriis, & diversitas motivorum non inducat contradictionem, fit, ut adhuc denominari ab illis non possit. Tum quia dividendo ut diximus oppositionem hanc in lineam dici, & lineam esse; intellectus acquirens illas denominationes, non acquirit contradictionem, nec ex linea dici nec ex linea esse; non ex linea esse: quia esse illius ex illis denominationibus non acquirit non esse, nec acquirit oppositionem ex linea dici: quia ipse intellectus non est dictio; ipsæque illæ dictiones nempe affirmatio & negatio ratione diversorum motivorum, si non opponuntur sibi contradictoriè, quomodo denominabunt contradictoriè?

Tritum est principium, & nota investigandi legitimitatem contradictionis, quòd duo contradictoria, non possint esse simul vera & falsa. Hoc principium est Logicum; nec à Logico probari potest: potest probari à Metaphysico per esse, tanquam per priùs, præ dici. Ratio dictæ positionis est: Impossibile est, ut esse, sit non esse, & hoc jam ulterius probari non potest: quia ipso esse, in linea esse, & ipso non esse, in linea non esse, non datur quidquam priùs. Ergò nec dictæ propositionis ulterior probatio, sed sola explicatio terminorum, inductio, & deductio ad absurda notificant illud. Sed si duæ contradictoriæ verificarentur, esse, esset non esse. Quod ipsum ut probetur. Suppono has duas Omnis homo est rationalis, aliquis homo non est rationalis esse contradictorias. Suppono rursùs illius Majoris: Omnis homo est rationalis, esse hunc sensum, & Petrus est rationalis, & Paulus est rationalis & sic de reliquis; ita ut si non esset verum de reliquis, hoc ipso falsum esset *Omnis*. His suppositis. Formatur argumentum. Verificari, quòd esse hominem, sit non esse hominem, est verificari esse & non esse. Sed verificatis duobus contradictoriis, verificatur in universali Petrum v. g. esse hominem, ut fuit suppositio. Ergo verificatis duobus contradictoriis, verificaretur esse & non esse.

Quod etiam ostendit quare utraque non possit esse falsa modo commutetur propositio.

DISPU-

DISPUTATIO IV.

De Conditionibus Applicantibus objectum Fidei.

PRÆMITTO Primò. *Quid veniat nomine conditionum objecti fidei.* Approximatio causæ ad affectum, in genere causæ efficientis, vocatur Conditio sine qua non; quod autem est approximatio in genere efficientis, hoc est, applicatio motivi in genere causæ formalis: non intelligendo applicationem illam, secundùm quam motivum unit sese objecto materiali, illique sese applicat, ut illud intentionaliter informet. Sed nomine applicationis, intelligendo applicationem objecti materialis, jam informati ante, vel tunc actu informati ab objecto Formali, applicationem inquam ipsius objecti, ipsi assensuro, ad versandum, vel non versandum circa illud objectum; quæ applicatio vocari potest, applicatio ex parte subjecti, sicut applicatio illa prior, vocari potest applicatio ex parte objecti.

PRÆMITTO Secundò. *Quotuplex sit hæc applicatio & conjunctio?* Quantum ad præsens triplex est. *Prima* quæ fit ratione evidentiæ motivorum credibilitatis, quæ evidenter ostendunt, hoc objectum quod proponitur credendum, informatum esse ratione formali Fidei: hoc est, esse dictum à veritate prima. *Secunda* applicatio, est ab ipsa voluntate, sequente illa motiva, & imperante fieri actum illum fidei. *Tertia* est ab ipsomet Papa & Ecclesia proponente.

PRÆMITTO Tertiò. *Semper debere intervenire aliquam applicationem Mysteriorum fidei credituro.*

RATIO. Quia nisi applicetur, manebit planè, atque si nunquam revelatum fuisset, sicut hoc quod post ducentos annos, de novo est propositura Ecclesia, quæ non habet ullas novas revelationes, adeoque supponit etiam pro nunc, hoc esse revelatum, respectu nostri ita est revelatum, ac si non esset revelatum, quia nec propositum. Quod ipsum ulterius in hoc fundatur. Quia cum revelatio Divina, alteri facta, nec cadat sub sensus, nec ex principiis luminæ naturæ notis inferri possit, nisi aliunde proponatur, non habebitur sufficiens fundamentum Credendi aliquid: nam notitiæ nostræ derivantur nonnisi à sensibus, & principiis lumine naturæ notis. Et certè cum revelatio sit libera Dei actio, adeoque potens esse & non esse, fit ut se solo intellectus, non possit pervadere ad quam contradictionis partem, determinarit se libertas Divina.

PRÆMITTO Quartò. *Quod attinet ad applicationem objecti, quæ fit per motiva credibilitatis & volitionem imperantem assensum*; hæ applicationes respectu omnium & singulorum semper intercedere debent propter dicenda inferius; suntque universaliores applicatione per Ecclesiam, idque ex duplici capite. *Primò* quia etiam auctoritas Ecclesiæ, secundùm quod humana est, habet rationem motivi credibilitatis, adeoque est quid particulare sub illo universali contentum, ipsam autem auctoritatem Ecclesiæ Divinam, motiva credibilitatis nobis applicant. *Secundò*, etiam ex eo ipso capite motiva credibilitatis sunt regula universalior, quia in ordine ut aliquid credatur fide privata, non est necessaria applicatio, quæ fiat per propositionē Ecclesiæ, & tamen est necesse ut fiat per motiva credibilitatis, & volitionem imperantem assensum; aut enim fieret irrationabilis ille assensus, aut nonnisi necessarius.

PRÆMITTO Quintò. *Quod attinet ad applicationem objecti fidei quæ fit per propositionem Ecclesiæ*, de hac plura controversi; attingemus quæ sunt juris nostri.

QUÆSTIO I.

De Applicatione per motiva credibilitatis & Judicium subsequens.

PRæmittenda est explicatio terminorum. *Nempè quod aliud sit verum & aliud credibile.* Quam distinctionem in eo docet stare Amicus, quòd verum attendat ad conformitatem cum objecto, & connexionem Rei cum suis principiis intrinsecis; credibile verò, dicit connexionem cum Testimonio & rationibus extrinsecis. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia objectum fidei quâ tale est verum, & tamen veritas illius non dicit connexionem cum principiis intrinsecis, sed connexionem cum testimonio Dei, quod est quid extrinsecum.

ALITER eandem diversitatem explicat Kon. d. 11. n. 45. eò quòd possit esse res à parte rei

rei falsa, verè tamen credibilis, ut si duo vel tres fide digni, eam asserant. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Nam non dat rationem Communem credibilitatis, quæ conveniat, tam iis, quæ à parte rei vera non sunt, quàm iis quæ à parte rei sunt nonnisi vera, unde explicat genus per speciem.

Potiùs itaque nomine veri venire debet conformitas cum objecto, loquendo de vero formali, & nomine credibilitatis, omne illud, quod inducit ad hoc ut moveri velimus motivo fidei; vel strictiùs loquendo est innitentia motivis credibilitatis, & rationibus moralibus, quæ inducunt credendum esse & in concreto loquendo, credendum esse, quod hoc DEUS dixerit.

DIFFICULTAS I.

Qualia debent esse motiva credibilitatis?

Debere esse evidenter credibile objectum fidei, docet Suar. Hurt. Kon. d. 17. dub. 1. Amicus, d. 3. Lugo, dub. 5. S. 1. Censetur Capreol. negasse requiri evidentiam. Canus requirebat evidentiam nonnisi ut plurimùm, & noster Valent. hic q. 1. p. 4. docet sufficere evidentiam credibilitatis, quæ sit talis in potentia proxima, ex qua scilicet posita, facile posset colligi evidentia credibilitatis. Pont. d. 88. tenet Mysteria fidei nostræ evidenter credibilia, licet judicium non debeat esse semper, ut docet n. 13. moraliter evidens & certum.

Punctum Difficultatis I.

An ad Assensum fidei sufficiant motiva credibilitatis probabilia?

Dicendum est. *Ad assensum fidei non sufficere motiva credibilitatis solum probabilia.*

Probatur Primò. Si sufficerent motiva credibilitatis nonnisi probabilia ad fidem Divinam, sufficeret etiam judicium nonnisi probabile: nam ex una parte, non possunt illa motiva movere nisi ad judicium probabile, hoc ipso enim non salvaretur motiva illa esse probabilia. Ex altera parte non esset ratio, ut si ad fidem sufficiat etiam judicium probabile. Sed judicium probabile non sufficit ad assensum fidei: quia illo solo posito, non posset imperari certissimus actus, quod probatur. Quia & imperaretur actus certissimus ut supponitur; imperaretur enim actus fidei qui certissimus est, & non imperaretur certissimus: quia certissimum est, quod judicatur tale, ut oppositum illius non sit probabile, sed per judicium probabile, non potest imperari actus, cujus oppositum non sit probabile: quia & esset judicium illud probabile ut supponitur, & non esset probabile: quia ex eo ipso quod imperetur actus, cujus oppositum non sit probabile, non est probabile; probabile enim dicit utramque partem posse subsistere; quod non habetur in judicio, ratione cujus, imperatur, nonnisi actus certissimus.

Probatur Secundò. Voluntas quæ dicit: fac actum fidei, debet habere sibi præsentatum motivum, quod præsentet, hoc esse certissimum, sed tale motivum non est probabile: hoc ipso enim non esset probabile sed certissimum. Et certe esset semper rationabilis excusatio in intellectu, non prodeundi ad actum certissimum, cùm non sit convictus, quòd illum debeat elicere, habendo nonnisi probabilitatem, quòd debeat illum elicere; esset etiam excusatio in voluntate ne imperet actum certissimum: quia non præsentatur illi ulla evidentia & certitudo, sed sola probabilitas: hinc solâ probabilitate illustrata, probabilem nonnisi posset imperare assensum.

Probatur Tertiò. Communiter ex absurdis. Tum quia sequeretur facta sufficienti propositione fidei, non teneri aliquem ad credendum; quia in probabilibus, potest quis sequi oppositam partem. Tum quia fidelis posset recedere à sua fide sine peccato: quia licet probabilem sententiam sequi. Tum quia in probabilibus pro utraque parte cum processu temporis crescere possunt majores probabilitates, consequenter, etiam contra res fidei.

Objicitur Primò à Pari. Potest aliquis prudenter cultu latriæ adorare hostiam, quamvis eliciat hunc actum; fortè hæc hostia non est consecrata. Ergo etiam potest fieri actus fidei, quantumvis interveniat ille actus, fortassis non est hoc revelatum.

Respondetur. Disparitatem esse: quia ad exhibendum latriæ cultum, non est necesse certissimum reddi adorantem, quia hæc obligatio nec ex ratione, nec ex auctoritate constat. Sed sufficit ipsum prudenter nonnisi operari; adeoque secundùm hic & nunc, ut superiùs dictum. Jam autem actus fidei, debet esse certissimus; hinc fit, ut judicium antecedens imperium Voluntatis, debeat ostendere, ita rem esse, & non non tantùm probabilem esse.

Objicitur Secundò. Potest ipsa obligatio credendi, adeoque exhibendi actum certissimum, nonnisi probabiliter judicari; ad eum modum, quo motivum scientificum, potest nonnisi probabile apprehendi, & dici v.g. probabile est, hoc esse demonstrationem. Et sicut in problematicis sententiis, potest utraque pars defendi, & judicari probabiliter vera. Ergo etiam poterit judicari probabile esse, quod debeat poni actus certissimus fidei.

Respondetur. Tale judicium secundùm quod aliquis judicet probabiliter se hîc & nunc obligari ad ponendum actum certissimum fidei, vel non ponendum, intervenire in omni deliberatione de credendo, sed nego intervenire

nire posse conclusâ deliberatione, ut concludi debet quando imperandus est actus certissimus. Ratio quia prius illud judicium, hoc ipso quia deliberativum est, attendit ad rationes utriusque partis; fierique potest ut judicet aliquis cetissimum esse perpensis rationibus unius partis, & non judicet esse certissimum attentis rationibus aliùs partis. Quia verò judicium illud, post quod imperatur actus certissimus, non est deliberativum, nec attendit ad rationes oppositæ partis, imò eas refellit, adimitque illis vim movendi sui, in oppositum; hinc fit, ut illud judicium, præcedens imperium actus certissimi, & ipsum debeat esse certissimum. Et sicut si judicem probabile est, quod hoc, sit demonstratio, non possum dicere, est hoc certissimè demonstratio, ita si judico probabile esse, quod hæc sit revelata, non possum vi illius dicere, certissimè esse hoc revelatum. Addo probabilem demonstrationem, non esse demonstrationem. Quia demonstratio est scientia, seu est faciens scire, quod autem me facit scire, non facit me opinari. Instantiæ allatæ, probant id, quod intendimus: nam sicut motivum scientificum non debet apprehendi tanquam probabile, sed tanquam scientificum, ut fundet scientiam; ita judicium illud ut præcedat imperium actûs certissimi, non debebit formari ut probabile, sed ut certum.

Objicitur Tertiò. Judicium illud, quod dictat imperandum esse actum certissimum, licèt cognoscat & affirmet obligationem illam credendi, non tamen cognoscit & affirmat evidentiam & certitudinem sui, nec se reflectit, ut affirmet certitudinem & evidentiam sui. Ergo obligatio credendi, non includit in se essentialiter judicii evidentiam de obligatione, aliàs judicium illud non posset affirmare obligationem, quin affirmet etiam seipsum, & suam evidentiã. Ergo ulterius poterit totum objectum affirmatum illo judicio evidenti affirmari verè, etiam per judicium probabile. Ergo etiam absque judicio evidenti poterit intellectus proponere obligationem credendi firmissimè. Ergo & voluntas prudenter poterit imperare assensum firmissimum, cùm haberet idem prorsus motivum imperandi, quod nunc habet; nempe obligationem & honestatem credendi.

Respondetur. Missâ doctrinâ in hoc genere Lugonis, respondetur inquam, quòd judicium illud, quod dictat imperandum esse actum certissimum fidei, affirmando & cognoscendo illam obligationem credendi, affirmet & cognoscat se ipsam, non quidem formaliter & clarè, sed virtualiter & confusè, ad eum modum quo sciens aliquid demonstrativè, debet scire quod sciat, licèt hoc ipsum non formaliter & clarè, nec reflexè percipiat: censetur id tamen virtualiter apprehendere, quia ponit talem & eo modo actum, ut si ex vi illius actûs & modi tendendi, promptus ad eliciendum formalem hunc actum, quo dicat: se scire, quòd sciat. Ad primam illationem ex dictis habetur responsio, quòd scilicet obligatio illa credendi, non includat essentialiter judicii evidentiam, se ipsam formaliter & clarè apprehendentis, involvit tamen judicium, se & suam certitudinem virtualiter & confusè apprehendens, non apprehendendo eam evidentiam tanquam aliquid essentialiter, & per modum partis complentis obligationem, sed tanquam aliquid applicans ultimò illam obligationem. Secundâ autem illatione transitâ. Nego Tertiam. Ratio negandi ex dictis est: quia scilicet illud judicium & esset sufficiens ut imperetur actus certissimus: & non esset sufficiens, ex dictis immediatè. Et licèt habeat idem motivum illud judicium probabile, quòd motivum habet judicium evidens, non tamen habet motivum eodem modo movens, ad eum modum; quo idem est motivum penetrantis terminos demonstrationis, & non penetrantis, sed alio modo movet; quia scilicet termini demonstrationis penetrati, habent simul vim adimendi, (ut ita dicam) prætensum jus in contradictorio objecto, ad movendum in oppositum; idque præstando quantùm ex vi illius motivi; sic etiam judicium illud evidens, quamvis habeat idem motivum cum probabili, alio tamen modo est movens: movetur enim illo ita, ut excludat probabilitatem in oppositum, & nonnisi in unam partem fertur, quantùm ex illo. Quia verò dixi, quòd sufficiat illam evidentiam virtualiter & confusè apprehendi, non erit necesse dari processum in infinitum in illis judiciis: quanquam hic processus, concessâ illâ clarâ evidentiâ; non sequetur in infinitum, sicut non sequitur quando sciens clarè & distinctè facit hunc actum: scio me scire.

Objicitur Quartò. Ex una parte, posito quòd nonnisi probabili judicio advertam me obligari ad ponendum actum certissimum, excusor tunc ab illo ponendo, quando per cognitionem reflexam cognosco hoc, nonnisi probabile esse. Ex altera parte fieri potest; quòd ego non habeam cognitionem reflexam supra meum judicium, quòd non nisi probabile sit: quo casu, non excusabor ab obligatione ponendi actûs certissimi. Ergo tunc dabitur obligatio credendi, cum solo judicio probabili de obligatione credendi.

Respondetur. Quamvis aliquis non habeat judicium formale & distinctum, quo judicet se excusari ab obligatione ponendi actum certissimum, sufficit tamen quòd in modo ipso assentiendi, includatur virtualiter & confuse, quòd hoc sit judicium nonnisi probabile: hoc ipso enim quòd determinatè non noscitur ponendum esse actum certissimum, adest excusatio de illo non ponendo, ad eum modum, quo qui non benè penetrat terminos demonstrationis,

nis, à ponendo assensu excusatur, non per ipsam reflexam cognitionem, de non penetratis terminis, sed excusatur ipso modo apprehendendi terminos, incluso, in ipsa illa notitia præsenti, quam habet.

Objicitur Quintò. Nonne per nos potest stare opinio cum fide. Ergo non est necesse ut judicium illud præcedens imperium, sit nonnisi certissimum.

Respondetur. Concedo quod opinio possit stare cum fide, sed nego quòd opinio possit imperare actum fidei, de quo est quæstio.

Punctum Difficultatis 2.

An ad assensum fidei requiruntur motiva credibilitatis certa?

SUB hoc titulo ponetur nonnisi continuatio præteritæ conclusionis. *Hinc*

Dicendum est. *Ante assensum fidei præcedere debere judicium evidens.* Est conclusio S. Th. hic art. 4. ad 2. *Non enim* inquit *quis crederet, nisi videret, ea esse credenda, vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid hujusmodi:* ubi Ly videret, idem significat, quod evidenter cognosceret.

Probatur Primò Auctoritate. *Testimonia tua* inquit David Psal. 92. *credibilia facta sunt nimis*; nimis autem credibilia non essent: si certò credibilia non essent. Idem indicat locus ille ad Galat. 1. qui certè non concluderet; quis enim Angelo potius credere nollet dicenti, nisi nosceret evidenter oppositum. Christusque ipse dicit *Nunc autem excusationem non habent*, quod non dixisset, si evidentiam non haberent; nam in probabili, unusquisque excusatur.

Probatur Secundò. Quia judicium illud non potest esse probabile ut supra probatum. Ergo debet esse certum.

Probatur Tertiò. Ante imperium voluntatis imperans actum fidei, vel præluxit judicium, judicans, debere imperari actum certissimum, vel non præluxit. Si non præluxit. Ergo aliquid erat volitum quod non erat cognitum; si autem præluxit judicium, quod dictabat debere imperari actum certissimum, tunc quæro, vel illud judicium dictabat sibi evidens esse, quòd deberet imperari actus certissimus, vel non dictabat sibi evidens id esse: si dictabat id sibi evidens esse. Ergo non fuit probabile: quia probabilitas, sicut certitudinem, ita & evidentiam excludit. Si autem judicium illud non dictabat id sibi evidens esse, quòd deberet exhiberi actus certissimus. Ergo sola determinatione voluntatis factum est, ut exhiberetur actus certissimus. Ergo ille actus fidei est irrationabilis, quod nemo dixerit. Quòd autem ille actus irrationabilis sit. Ratio est. Quia & voluntas ita credendi vituperabilis est: quia jubet intellectui ut maximo nisu feratur, cum præcedat judicium, non esse necesse, ut tanto nisu feratur; Et sicut irrationabiliter facit homo & peccat, imperando sibi majorem amorem rei creatæ, quàm dictet illi lumen rectum intellectûs; sic peccabit, & irrationabiliter operabitur, imperando majorem certitudinem, quàm illi appareat. Ex alio etiam capite defectuosum esset illud imperium: quia vellet agere contra naturam habitûs, sibi à Deo infusi, volendo illo abuti, abuti autem vellet; quia vellet ponere exercitium habitûs fidei, contra naturam ejusdem: natura enim ejus est, non operari sine prævio dictamine prudentiæ supernaturalis, quod tunc non habetur; dictat enim prudentia, imprudens esse, tanto nisu velle ferri intellectum, cum non habeatur evidentia, quòd tanto nisu ferri debeat; dictatque prudentia, quòd non debeat se homo exponere periculo in re gravissima errandi, accipiendo Deum in testem, non agendo tamen cum omni diligentia, exponendoq; se periculo ad præbendum assensum, talem, etiam rei falsæ, qualis nonnisi soli DEO præberi debet.

Colliges. Cum in unoquoque, saltem ratione motivi, actus fidei debeat esse certissimus & unicuique repræsentatur illud motivum ut certissimum, fit ut in crediturus, intervenire debeat ista certitudo & evidentia moralis.

Respondebis Cum Pontio. Quòd ex judicio probabili, possit sequi actus certus, loquendo de certitudine quam habet ex se ille actus fidei; eò quòd proveniat ab habitu determinato ad actum, & quòd innitatur motivo formali infallibili. Et sicut prudentissimè quis credit homini, qui habetur pro veraci, quando non potest meliùs informari, prudentissimèque hîc & nunc adoratur hostia; ita & in præsenti prudenter exhibebitur actus certissimus fidei.

Contra. Hæc responsio est de termino non supponente: supponit enim quòd ille actus possit imperari, eliciendus ab habitu determinato ad actum certissimum, quod ipsum probandum fuit. Quod attinet ad illas instantias non convincunt. Nam de prudentia supernaturali, paritas, alibi soluta, ubi de putatitiè revelato; Quod attinet ad fidem humanam, ab ista non valet instantia: quia cum non debeat certissimum actum elicere, imò nec possit, alioqui hoc ipso extra statum fidei humanæ extraheretur, hinc fit, ut possit esse contenta, judicio, nec certo, nec evidenti.

Noto. Ad alias Ejusdem responsiones impugnandas. Si constat absq; ulla dubitatione, quòd hoc sit revelatum, debet constare absq; probabilitate partis oppositæ, neque enim possibile est, quòd sit & reluceat cognoscenti probabilitas partis oppositæ, & tamen non sit dubitatio ulla. Deinde condistingui debent: prudens dubium cum dubio imprudenti, quod imprudens dubium, recurrit quidem menti contra evidentiam motivorum credibilitatis, sed recurrit ita, ut non fundet in mente assensum, sed mereatur nonnisi repulsam & negationem assensûs: qua distinctione posita, verum est, quòd talis dubitatio

non obsit fidei: quia non habet meritum ut illi adhæreatur; hinc cedere debet, ut agat sola evidentia motivorum credibilitatis; prudens tamen dubitatio, quæ est probabilitas oppositi; nullo modo potest proponere voluntati imperium actûs certissimi, ut dictum supra.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Prisaò Pontius, estque communis objectio. Pueri fideles quando perveniunt ad usum rationis plenum, non habent tale judicium, tunc etiam, quando firmiter credunt articulis fidei: nam non habent motivum moraliter certum & evidens, de credibilitate istorum mysteriorum: non enim habent aliud motivum præter auctoritatem Parentum vel Præceptorum, quæ certè non est sufficiens ad generandum motivum certum & evidens; quod maximè usu venire potest in locis dominio Hæreticorum subjectis, quanquam & alibi id evenire potest: Nam etiam ex Doctioribus aliqui, non possunt assignare sufficientia motiva ad moralem evidentiam revelationis. Ergo apparet, judicium istud evidens, non prærequiri ad fidem.

RESPONDETUR. Duplicem esse evidentiam. Primò quandam quæ est quasi Universalis, & ex merito objecti, & quæ quantùm est de se, applicari non potest, nisi objectis, verè à Deo revelatis; qualis est saltem tota motivorum collectio. Secundò potest accipi evidentia in particulari, & ex parte subjecti, & hæc, non est æqualis in omnibus, non tantùm exinde, quia illud quòd potest certificare unum, non certificat alium, sed etiam ex eò, quòd non omnia singulis proponantur, & proposita, non æqualiter ab omnibus penetrentur. Prior illa evidentia, non est singulis necessaria, idque benè probat objectio allata. Secunda tamen semper est necessaria, ob rationes conclusionis. Huic motivo credibilitatis quodcunque tandem sit accedit pondus ex illuminatione Spiritûs Sancti, quæ dictat honestatem credendi objectum propositum.

Neque valet si dicas, quod hæc Illuminatio coincidat cum Spiritu privato hæretico: non enim sunt in hoc hæretici, quia illam illuminationem admittunt; sed quia illam ponunt, pro ultima crisi fidei universalis. Admittit istam Illuminationem Suar. & meminit citatus Amicus ponens hæc. *Si tale judicium in ipsis non sufficiat ad tollendum omne dubium & formidinem de opposita parte, Deus ipse interna illuminatione, supplet id, in quo externa propositio deficit.*

Quod attinet tam ad rudes homines quàm ad pueros, utrique habent proportionata sibi motiva credibilitatis; pueri pro motivo credibilitatis assumunt doctrinam Parentum, evidens autem est moraliter, Parentes non velle fallere, in rebus Dei docendis: evidens enim est moraliter, quod puer stare debet dictis & Magisterio suorum Parentum, quamdiu per se ipsum indagare veritatem non potest. Hocque judicium prælucet imperio actûs certissimi. Ad rudiores quod attinet, si illi sint in dominiis Catholicis; sub oculos & experientiam veniunt illis motiva plura credibilitatis, secundùm captum illorum evidentia. Si autem sint in dominiis Hæreticorum, adsintque illic fideles Catholici oppressi, ipsa constantia oppressorum, fundat judicium evidens moraliter: si autem nulli adsint illîc Catholici, auditione de illis accipiunt, dirigente ipsomet Deo, ut possint narratis sufficienter convinci. *Sed de hoc agetur infra.*

OBJICITUR Secundò. Si motiva credibilitatis debent esse evidentia moraliter, sequitur, quod nunquam quis possit discredere objecto fidei: quia qui nullam habet prudentem oppositi probabilitatem, non potest actu positivo dissentiri, nam non advertit posse subesse falsum, cum tamen solum falsum, dissensum mereatur. Jam autem posse dissensum præberi objectis revelatis, & exinde probatur: quia in nobis actus credendi est liber, & quia alias nulli Hæretici formales darentur: nam qui, non putans esse aliquid esse revelatum, discredit, non est formalis hæreticus, cum Hæresis, sit voluntaria Electio. *Antequam Respondeatur*

SUPPONO Primò. In processu fidei duo intervenire judicia. *Primum*, de ipsa evidentia motivorum credibilitatis. *Secundum*, de ipsa connexione objecti credendi, cum motivo fidei.

SUPPONO Secundò. Diversitatem quæ potest reperiri inter Hæreticos, circa judicium de motivis credibilitatis. *Primò*. Aliqui quidem non concipiunt, ullo modo evidentiam illam, stare pro fide Catholica; sed mente simplici, putant illam stare pro se, & hi, non sunt nisi materialiter Hæretici. *Secundò*. Alii non concipiunt, nec pro sua, nec pro nostra parte, illa stare, suntque aut ignorantes, aut dubii, aut Athei. *Tertiò*. Sunt qui concipiunt motiva credibilitatis stare pro parte nostra; quod adhuc dupliciter contingere potest, vel ita, ut nihil habeant quod opponant illis motivis, vel ita ut enervent sua passione obcæcati, vim illorum motivorum, ut ad illa attendere, eaque perpendere, & ponderare nolint, quantumvis sibimet ipsis non satisfaciant; quæ enervatio illius vîs movendi, etiam ex eo contingere potest; quod evidentia illa non sit maxima naturalis, qualis est Metaphysica, & post illam Physica.

SUPPONO Tertiò. Ii qui nihil habent quod opponant illis motivis, non possunt non assentiri illis: nam intellectus est potentia necessaria, adeòq; non potens non assentiri objecto, quod scit certò & evidenter taliter se habere. Hinc ii ordinariè non sunt hæretici formales, sed deficit illis, sola confessio externa. Ii verò qui suâ passione excæcati, enervant vim illius evidentiæ, opponendo

nendo aliquid imprudenter, & quasi fucum, per hoc quidem ipsum præcisè non constituuntur hæretici, quia præcisè illo actu non opponunt sese motivo fidei, nihilominus talis classis homines, ratione consequentis judicii, quo se opponunt motivo fidei, evadunt hæretici formales; ex eo, quia enervando vim illius evidentiæ, saltem imprudenter oppositam partem, sequi possunt, quæ sequi postunt, quæ sequutio est formalis hæresis. *Ex quibus*

Respondetur. Secundùm explicatas conditiones hominum & perpendentium illa motiva, alios quidem posse discredere objectis fidei, & alios non posse. Actus autem credendi semper est in nobis liber; quia prærequirit actum voluntatis, qui imperet assensum, non quidem motivis credibilitatis, sed judiciū, de conexione objecti revelati cum testimonio Divino.

Objicitur Tertiò. Assumendo istud principium. Quòd scilicet, si illa motiva essent evidentia, etiam fides nostra foret evidens, quod pluribus viis urgetur; si fideles cognoscunt objecta fidei esse evidenter vera & possibilia. Ergo illa cognoscunt evidenter vera & possibilia: Nullum enim falsum potest esse evidenter verum & possibile, quod si Mysteria fidei sunt, evidenter vera & possibilia. Ergo etiam Mysterium Incarnationis, & alia capacitatem intellectûs superantia, erunt vera evidenter.

Responsio Communis est. Negando sequelam; eò quòd supra dictum sit, aliud esse verum, & aliud esse credibile, consequenter aliud etiam erit evidenter credibile, & aliud evidenter verum. Addit Lugo contingere posse, taliter aliquando proponi falsum, ut quispiam convincatur evidenter, rem ita se habere.

Neque dicas. Si possit subesse falsum illi evidentiæ. Ergo nunquam poterit imperari actus certissimus: quia poterit cogitari, quòd sub tali motivo, latere possit falsum. *Non inquam valet*; quia in aliquo judicio evidenti motivorum credibilitatis, dupliciter potest cogitari, quòd illi evidentiæ possit subesse falsum. *Primò*, ita, ut cogitet absolutè loquendo, posse illi subesse falsum; tamen ut hîc & nunc judicet, non posse subesse falsum. *Secundò* ita, ut judicet hîc & nunc, posse hîc & nunc subesse falsum; hoc secundi generis judicio posito, non potest imperari actus certissimus: quia hîc & nunc habetur probabilitas oppositi: si autem priori modo cogitetur, poterit imperari hîc & nunc actus certissimus; quia potest habere hîc & nunc judicium certum. *Sed insuper*

Respondetur Objectioni. Evidentiam ex duplici principio fundari posse. *Primò*, ex principio negativo, quòd scilicet res non implicet contradictionem, quæ evidentia est impropria, secundaria, & potiùs negatio, luminis, in oppositum. Vocari inquam potest Evidentia Secundaria: quia illa v. g. propositio: Omne totum est majus sua parte, non tantùm se notificat, sed etiam aufert lumen omne quo clarescat intellectui, partem, posse esse æqualem toti. Quæ ablatio luminis, potest vocari Evidentia Secundaria, utpotè effluens ex prima. Cum ergo etiam hoc principium: Non implicat contradictionem, auferat oppositio evidentiam, qua clarescere possit, & apparere intellectui, tanquam impossibile, fit, ut illud principium adferat evidentiam secundariam, quæ simul est evidentia impropria: quia non est illustratio positiva connectionis prædicatorum intrinsecorum, quod ad evidentiam propriam requiritur, sed mera negatio luminis. Vocari etiam potest hæc evidentia extrinseca: quia non adfert lumen in se & evidentiam. *Secunda* Evidentia, est Primaria & Intrinseca; quæ est inclusa in principiis lumine naturæ notis, vel in propositionibus ostendentibus connexionem prædicati cum subjecto, in illamet ipsa. Vocatur autem hæc evidentia propria, quia tale simpliciter & sine addito, semper dicitur tale propriè. Cùm ergo descripta evidentia sit evidentia simpliciter, & sine addito, fit, ut vocari possit evidentia propriè: præcipuè cum sit inclusa in ipsamet re, adeòque illi appropriata, tanquam aliundè non orta; vocatur item Primaria, quia est ex ipso esse, non verò ex negationibus, consequentibus esse; esse autem, semper est primarium, in eo, cujus est. Vocatur item intrinseca, quia ostendit intrinsecam connexionem, modo aliàs supra explicato. Hinc in forma solvendum est argumentum. Quod scilicet fideles cognoscant Mysterium v. g. Trinitatis, esse verum evidentiâ extrinseca; hoc est orta ratione alicujus conjuncti cum Mysterio fidei; & evidentia secundaria, hoc est, adimente possibilitatem & veritatem oppositi; licèt non sit vera evidentiâ intrinsecâ: etenim motiva credibilitatis, non sunt Mysteriis fidei intrinseca, & tamen illa sola, habent evidentiam.

Instabis. Bona est hæc consequentia. Hoc objectum est evidenter impossibile, Ergo est evidenter incredibile. Ergo etiam hæc alia erit bona. Hoc objectum est evidenter credibile. Ergo est evidenter possibile. Consequentia probatur. Quia ab opposito consequentis benè arguitur ad oppositum Antecedentis. Unde etiam ab hac propositione Petrus currit. Ergo movetur, benè arguitur, Non movetur, Ergo non currit. In præsenti autem res eodem modo se habet; Nam evidenter credibile, opponitur evidenter incredibili, ponitur; in Consequenti; Jam autem in Antecedenti ponitur evidenter impossibile, cui opponitur evidenter possibile, hinc ad illud argumentatio valebit.

Respondet Bannez, & cum eo Lugo. Ab oppositio Consequentis valere argumentationem ad oppositum Antecedentis, si illud oppositum sit contradictoriè oppositum, non vero si contrariè. Et sic non valet hæc argumentatio, si ex hac propositione: Petrus est homo. Ergo est

animal: inferas, Petrus non est animal. Ergo est brutum; idq; ideò quia Ly Brutum non est contradictoriè, sed contrariè oppositum homini. Cùm ergo in prædicta argumentatione sit nonnisi illatio ad contrarium, consequenter non erit legitima. Certè enim evidenter incredibile, non est contradictoriè oppositum evidenter credibili, sed nonnisi contrariè. Subdit postea Lugo quomodo illa illatio formari deberet eamque sic formet. Hoc objectum est evidenter impossibile. Ergo est evidenter incredibile. Item, hoc objectum non est evidenter incredibile. Ergo non est evidenter impossibile. Deinde concessa hac prima illatione. Hoc objectum est evidenter impossibile. Ergo est evidenter incredibile: illa illatio secunda: Hoc objectum est evidenter credibile. Ergò est evidenter possibile; distingui debet. Hoc objectum est evidenter credibile evidentiâ intrinsecâ Concedo: evidentiâ intrinsecâ Nego: consequenter est etiam evidenter possibile evidentia extrinsecâ non intrinsecâ. Explicatio distinctionis ex dictis supra colligitur.

Objicitur Quartò. Implicat in terminis, esse aliquid evidenter credibile; quia implicat esse fidem, & tamen evidentem. Sed credibile denominatur à fide, sicut visibile denominatur à visu, sensibile à sensu, ita credibile à creditione, seu fide. Ergo si fidem implicat esse evidentem, implicat etiam credibile aliquid, esse evidens.

Respondetur. Implicare fidem esse evidentem evidentia desumibili ex ipsomet motivo & proportionata certitudini fidei ut dictum supra; potest tamen fides esse evidens evidentiâ aliundè petitâ. Quod attinet ad paritatem duplici via ei satisfit. Imprimis. Visibile & alia similia denominativa, vel possunt considerari radicaliter & fundamentaliter, vel proximè & formaliter; formaliter considerata, denominantur à visu, radicaliter accepta, non denominantur à visu, sed à sua entitate, seu proprietate intrinseca, quæ est virtus quædam materialis, motiva sensûs; sic etiam credibile formaliter denominatur à creditione seu fide, sed non credibile radicaliter, quia credibile radicaliter, est ipsum meritum movendi ad assensum certissimum, idque ob veritatem primam.

Alia via satisfit. Distinguenda est visibilitas & visio, prior enim præcedit posteriorem, prior tenet se ex parte objecti, posterior à parte potentiæ. Negatur ergo rigorosè loquendo, visibile denominari à visu, sed à visibilitate; ita etiam aliud est creditio & credibilitas, creditio enim est idem quod fides actualis, credibilitas autem, est quid antecedens fidem, & distinctum realiter ab eadem, & insuper etiam ab ipso motivo, & ab hac credibilitate, rigorosè loquendo, denominatur credibile.

Objicitur Quintò. Motiva credibilitatis vel singula possunt fundare illud imperium, vel nonnisi simul sumpta. Si nonnisi simul sumpta. Ergo in rudibus non dabitur assensus fidei: quia nesciunt omnia motiva; singula sufficiunt. Ergo etiam Hæretici habebunt motiva sufficientia pro suis sectis.

Respondetur. Regulam universalem dari non posse, aliquem convincit nonnisi unum, credibilitatis motivum, alios plura. Quod ad Hæreticos attinet, si sint materiales, possunt moveri pro sua secta aliquo motivo credibilitatis, ex subjecto, applicante illud, sectæ, non ex objecto. Si autem sint formaliter Hæretici, ne uno quidem prudenter & convictivè moveri possunt: non enim potest id illis esse evidens moraliter, cujus oppositum & aliter se habens, putant in re esse.

Addo. Differentiam erroris Manichæi à doctrina exigente evidentiam motivorum credibilitatis. Convenit utraque pars in hoc, quod exigat evidentiam; sed discrepat in substantia evidentiæ: quia communis sententia exigit Evidentiam Extrinsecam objecto fidei: Manichæi Intrinsecam. Differunt idem in modo exigendi: quia Manichæi dicebant, non posse esse quidquam objectum fidei Divinæ, nisi quod in se sit evidens; Communis hoc sententia non dicit.

Punctum Difficultatis 4.

Dantur né aliqui assensus Fidei infirmi?

Ripalda, cum posuisset hic d. 6. num. 43. objecta nostræ fidei esse evidenter credibilia, semperque iis præinformari assensus fidei perfectos & firmos, tandem n. 58. ponit aliquos esse assensus fidei infirmos, qui non supponunt credibilitatis evidentiam.

Dicendum est. *Non dari assensus infirmos fidei, qui non supponant evidentiam credibilitatis.*

Probatur Primò. Implicant assensus fidei infirmi. Ergo & qui non supponant evidentiam credibilitatis; cùm ex eo deberent esse infirmi, quia illam non supponerent. Antecedens probatur. Et essent assensus illi fidei infirmi ut supponitur, & non essent infirmi; quia innituntur veritati primæ, & saltem implicitè noscunt se inniti veritati primæ; & si, ita innitentes illi veritati, assensus, essent infirmi, & inniterentur illi veritati, ut supponitur, cum sint actus fidei, & non inniterentur; quia si inniterentur veritati primæ illi assensus infirmi, hoc ipso non essent infirmi; quia omni assensui noscenti se moveri hoc motivo, tribuit motivum sicut se; ita & omnes suas rationes formales, adeoque & suas firmitates objectivas & infallibilitates, ut ostendit Inductio; probatque ratio, quia illorum effectuum communicatio, in ipso includitur motivo: Hinc si illud motivum communicat se assensui, movendo illum communicat

municat omnia sua, consequenter & firmat, cum ipsum firmare motivi, sit movere motivi; adeoque si ille assensus fidei innititur veritati primæ, evadit assensus firmus. Et certè sicut non dantur ulli actus scientiæ infirmi, & si infirmi sint, hoc ipso assensus scientiæ non sunt, cur ergo idem non dicetur de fide.

Idem medius terminus sic proponitur; Infirmitas illa fidei, vel est ex parte objecti motivi: & hoc non, quia tàm in firmis, quàm in infirmis actibus fidei, idem est motivum; Vel est ex parte penetrationis motivi, & tunc, vel experitur se moveri veritate primâ vel non experitur, si non experitur, ergo non credit: creditio enim formalisatur veritate prima. Si experitur, Ergo habet eandem, licèt fortè non gradualiter, firmitatem, ac in actibus firmis; quia etiam in actibus firmis, substantialis ut ita dicam firmitudo, desumitur ex fonte veritatis primæ, quæ informat, etiam illum actum, per te infirmum.

Respondebis. Infirmitatem hanc sumi, ex vi ipsorum motivorum credibilitatis non evidentium, respectu hujus Mysterii.

Contra. Tum quia; hoc ipso ille adhuc actus fidei non debet dici infirmus, sed firmus: quia ille actus non potest esse infirmus, qui hæc facit quod firmus, imò est firmior actu firmo: quia habens debiliores vires, facit hoc quod majores faciunt. Et sicut debilis non est exercitus quinquè millium, qui facit hoc, quod exercitus decem millium, ita & in præsenti: Tum quia posito illo defectu evidentiæ motivorum credibilitatis, non potest inferri debilitas actus fidei, sed debilitas assensus ad motiva credibilitatis, quia fides non respicit motiva credibilitatis, tanquam rationem sui motivam. Tum quia posita illa infirmitate assensus ad motiva credibilitatis quæ appellatur infirmitas extrinseca fidei, quomodo stante illâ, poterit imperari actus firmissimus firmitate fidei. De quo supra actum.

Probatur Secundò. Ex principiis Rip. Assensus fidei firmi, supponunt per se evidentiam credibilitatis. Ergo & assensus infirmi eundem supponent. Consequentia Probatur. Ideò assensus fidei firmi supponunt per se evidentiam credibilitatis, quia supponunt affectum credendi, adeò constantem, ut nullam admittat formidinem; potiusque eligat mori, quam objecti veritatem negare; sed etiam in assensu illo, qui supponitur infirmus, est affectus constans credendi, non admittendo formidinem & dubietatem, & cum affectu moriendi pro illo quod credit; si enim admitteret formidinem, quomodo esset firmus firmitate fidei. Et si non haberet illum affectum moriendi. Ergo dantur aliqui actus veræ fidei, pro quo non teneretur homo mori: daturque fidelis, qui non debeat appretiare plus veritatem primam quâ movetur, quàm vitam suam, quod tamen concedere videtur difficile.

Respondet Ripalda: Non esse necesse ut ratione omnis actûs fidei, fidelis debeat esse paratus mori, quod ipsum probat. DEUS est dignus amore efficaci oppositi omni offensæ etiam veniali, tamen amatur amore efficaci, solum ad vitando mortalia, & non venialia. Ergo similiter quamvis fides digna sit prædicto affectu, poterit amari honestè, alio minus efficaci, sed imperfecto; potestque fideli non occurrere tota obligatio & dignitas fidei, saltem ex defectu inculpabilis considerationis, vel ex defectu scientiæ motivorum.

Contra. Licèt ex accidenti posset aliquis non esse resolutus ad moriendum ob suum actum fidei, ex objecto tamen, & ex meritis motivi, debet ad hoc esse resolutus; quia non est major ratio de uno actu, quàm de alio, cùm uterque eodem motivo moveatur. Jam autem si darentur actus fidei infirmi ex merito objecti, non deberet esse homo resolutus ad moriendum. Paritas adlata de amore non tenet: quia ut dictum aliàs, substantialis Charitas salvari potest, etiamsi non fiat detestatio venialium, substantialis autem ratio fidei salvari non posset, nisi sit actus certissimus, quia non supremæ veritati innitens. Sed de hoc ut dixi aliàs actum.

Probatur Tertiò. Dantur actus fidei infirmi. Ergo non dantur actus fidei infirmi. Est Consequentia quam vocant mirabilem, ut dixi repetito aliàs, cujus reducendæ ad formam syllogisticam rationem, unam & alteram hîc trado.

Cavendum hîc est ne probetur Consequens potiùs quàm Consequentia, probabitur Consequens nonnisi: si probetur v.g. Non dari actus fidei infirmos. Probabitur autem Consequens & Consequentia, si non tantùm probetur non dari actus fidei infirmos, sed ideo non dari, quia dantur; qui modus arguendi quoad modum est novus, sed in antiquis principiis Dialecticis stabilitus. Hic autem modus probandæ Consequentiæ, varius erit, ex variis sensibus, illius factæ illationis.

Primus Modus est. Unam contradictoriam ponendo pro Majori, aliam pro Minori, & in Consequentia colligendo utramq;. Sic v.g. Non dantur actus fidei infirmi: dantur actus fidei infirmi. Ergo dantur actus fidei infirmi. Ergo dantur actus fidei infirmi, non dantur actus fidei infirmi: estque hæc eadem Methodus, quâ si negetur Consequentia Argumento in forma, arguimus reducendo ad impossibile, & inferendo oppositam contradictoriam. Et hic modus oritur ex primo sensu illius Illationis; qui est, si negas unam contradictoriam, quæ est; Non dantur actus fidei infirmi, negare debes, hanc; dantur actus fidei infirmi. Sed quibus non placet positio enthymematum, in quibus probanda consequentia non Antecedens, non placebit hic modus.

Secundus Modus est. Assumendo medium terminum & applicando utrique contradictoriæ, demum inferendo utramque contradictoriam,

quæ si non inferatur probabitur Consequens, non Consequentia. Sic v. g. Non dantur actus fidei infirmi qui non sunt certissimi, dantur actus fidei infirmi qui non sunt certissimi. Ergo dantur actus fidei infirmi, non dantur actus fidei infirmi, quòd sic benè probetur Consequentia & non solum Consequens ratio petitur ex sensu ejusdem Illationis. Datis actibus fidei infirmis, sequitur non dari assensus fidei infirmos. Quia autem omnes similes sequelæ probantur per allationem rationis; unde & hîc erit adferenda, & cùm utraq; illa propositio, habeat se non-nisi per modum unius, utraque erit inferenda, & si non inferatur non probabitur negata: quia totum illud complexum quod in re est sequela, inferendum fuit.

Tertius Modus est. Probando per hypotheticum Syllogismum qui non censetur Categoricus, ne autem incidatur in vitium probati nonnisi Consequentis & non Consequentiæ, Conclusio debet utramque contradictionem colligere. v. g. Ergo si dantur actus fidei infirmi, non dantur actus fidei infirmi: & si non colligatur, utraque contradictio, probabitur solum non dari actus fidei infirmos, quod est probare solum consequens & non consequentiam, ex eò ortam, quod ponat non dari actus fidei infirmos, quia dantur. *His de artificio probandæ consequentiæ dictis.*

Illa propositio. Non dantur actus fidei infirmi, & alias similes sic probare poterimus. Si dantur actus fidei infirmi voluntas credendi præcedens actum fidei, vel imperat assensum certissimum, vel non imperat; Si non imperat actum certissimum, Ergo non tantum ex parte motivorum credibilitatis est in illis infirmitas & incertitudo, sed etiam ex parte motivi credendi, cujus oppositum aliàs probatum. Si autem imperat tunc voluntas assensum certissimum, vel præinformatur voluntas quod hoc sit certissimum, vel non præinformatur; Si non præinformatur, Ergo est aliquid volitum non cognitum, Si præinformatur quòd hoc sit certissimum, Ergo supponuntur credibilitatis motiva evidentia; quia non appareret ratio, quomodo tunc posset imperari actus certissimus.

Per hoc tamen non Nego, quòd dentur actus fidei infirmi hoc sensu; hoc est cum multis in oppositum difficultatibus, quæ tamen ipso exercitio actûs fidei contemnuntur; dantur item infirmi gradualiter, hoc est, non æquè omnes intensi, etiamsi omnes sint substantialiter firmi, quia certissimo motivo innitentes, & imperati tanquam certissimi.

Solvuntur Objectiones.

Objicit Primò Ripal. Evidentia credibilitatis nostræ fidei, oritur ex consideratione perfecta motivorum; At plures fideles eliciunt actus supernaturales, absque consideratione perfecta eorum motivorum: quia sæpè fideles eliciunt actum fidei instructi à parente indocto, qui non facit sufficienter intellectum convinci, ejus, qui vellet dubitare; & si tales non credunt fide Divina, major pars populi Christiani, dicenda erit, non credere fide Divina.

Respondetur. Hanc evidentiam oriri ex perfecta consideratione non graduali, sed substantiali ut ita dicam, hoc est potente certissimum reddere subjectum. Quæ ipsa perfecta consideratio substantialis, licèt non sit perfecta ad subjectum aliud, quod tali consideratione non moveretur, sed est perfecta & sufficiens, ad hoc in particulari subjectum.

Instat Primò Ripal. Qui rudes rerum, dum suspiciunt fidem, possunt de cursu temporis ad eam sagacitatem pervenire, cui motivum credibilitatis non sufficiat, quin deinde aliud illis propositum sit; tamen possunt semel acceptam fidem profiteri, repetendo ejus assensus. Occurrentibus item dubietatibus circa fidem, licèt fideles non succumbant, inde liberatè tamen eis occurrunt. Si autem haberent evidentiam credibilitatis, non posset cum illa componi ulla dubietas: quia evidentia, physicè repugnat, cum omni dubietate. Rursus si alia fides proponatur à Patre, alia à Matre, alia à Patruo, qui eligit religionem Catholicam, credendus est veros assensus fidei elicere, quamvis jure possit dubitare de credibilitate Religionis Catholicæ, cùm videat plerosq; suæ familiæ, oppositum credere, & sibi non occurrunt argumenta, quibus ad credibilitatem Religionis Catholicæ convincatur.

Respondetur. Quibus apparet non sufficiens motivum credibilitatis, quod habeant pro sufficienti: Nego quòd possint continuare actum fidei, quia elicerent actum fidei certissimum, sine sufficienti præinformatione. Quod autem indeliberatè occurrat dubietas, id non arguit, de se, inevidentiam. Nego enim quòd se non possint compati, indeliberata dubietas cum evidentia, saltem in aliquibus casibus, vel si se non compatiuntur, id non procedit de evidentiis moralibus; Nam hæ cùm non excludant: Posse oppositi, dant locum, saltem indeliberatæ dubietati. Qui Patrem aliûs, Matrem aliûs fidei habet, casu quo sequatur fidem Catholicam, præsupponitur in illo necessariò ex dictis sufficientia evidentiæ in motivis credibilitatis inclusæ; quibus addit pondus, illuminatio Spiritûs S.

Instat Secundò. Initio Ecclesiæ multi sunt conversi, sola prædicatione veritatis, absque ullis miraculis; plures item rustici post auditum Evangelium resistunt nostræ fidei, existimantes suam sectam esse prudenter credibilem, tamen possunt si velint ad nostram fidem converti; quamvis in eorum potestate non sit, deponere errorem, credibilitatis suæ sectæ.

Respondetur. Solus modus prædicandi in his & illis circumstantiis, potest esse sufficiens motivum crebibilitatis, saltemque præcedentia miracula, poterunt esse hoc motivũ, præsertim cùm

cùm supponitur adesse vehemens Sancti Spiritûs illuminatio, dictans, quòd hæc prædicatio, sit Divina. Si autem aliqui non habent motiva credibilitatis evidentia, nec possunt, nec debent converti; quomodo enim possent sibi imperare actum fidei certissimum? & quousque supponunt suam sectam esse prudenter credibilem, non possunt sibi imperare actum fidei Catholicæ, certissimum.

Instat Tertiò. Innumeri sunt quibus error ita proponitur, sicut nobis fides; tamen propositio illorum errorum, non facit evidentiam credibilitatis. Ergo nec faciet nostra. Detur item eos homines habere evidentiam credibilitatis, suæ sectæ, incredibilitatis nostræ; accedat Minister Catholicus, proponat motiva, poterunt illi credere fide naturali, & non habendo evidentiam, cùm Ministri utriusque partis, paris sint apud illos Auctoritatis. Idemque contingeret si ad Indos accedat Prædicator Catholicus & Hæreticus, paresque quoad reliqua, & iisdem motivis credibilitatis utentes.

Respondetur. Potest esse ex parte subjecti evidentia motivorum credibilitatis etiam quoad errores, non tamen ex parte objecti: nostra autem motiva etiam ex parte objecti, sunt talia: quia in re ipsa, conjuncta huic Mysterio. Casu autem quo propositis erroribus à diversis Ministris, paria motiva proponantur, poterunt apprehendi paria, quoad usque statur in deliberatione; sed eâ conclusâ, convelli debent evidentiâ oppositi; pertinebitque ad Spiritum Sanctum, illuminando, reliqua perficere.

Objicit Secundò Idem. Potest esse actus naturalis honestus, assentiendi rebus fidei, cum sola cognitione probabili. Ergo & actus supernaturalis. Antecedens probatur. Quia assensus voluntatis conformis prudentiæ, est honestus; ut autem sit conformis prudentiæ, non exigit evidentiam.

Respondetur. Etiam fides naturalis per nos est certissima, modo supra explicato, ideò non potest imperari à judicio probabili, & licèt actus aliquis, ut sit conformis prudentiæ, non exigat evidentiam; falsum tamen est, quòd eam nullo modo exigat. Ostensum enim est supra, fore imprudens, imperare actum certissimum, quousque non apparet evidentia, illum esse imperandum.

Instat Primò. Plerumque evidentia impossibilis est.

Respondetur. Circa objecta fidei non esse impossibilem; cùmq; sit requisita ad actum fidei, pertinet ad illuminantem Spiritum Sanctum providere de illa. In aliis tamen materiis, potest esse evidentia impossibilis.

Instat Secundò. Affectus qui movetur ex honestate credendi Deo, non potest non esse virtuosus: at cum sola cognitione probabilis honestatis, potest fieri actus naturalis, imperans assensum fidei naturalem. Ergo.

Responsum jam. Honestatem credendi, post concluſam deliberationem non posse cum probabili cognitione componi: nec fore virtuosum actum illum.

Instat Tertiò. Etiam in statu puræ naturæ teneremur credere Deo loquenti; & tamen tunc esset nonnisi judicium probabile: nam in eo statu non essent miracula.

Respondetur. Superesse alios modos evidentiæ, ipsaque vita Prophetarum dicentium, & Auctoritas, posset esse in certis circumstantiis, evidentia moralis, & æquivalere propositioni Parentum, respectu puerorum.

Objicit Tertiò Idem. Auctoritas Sacra sæpè meminit fidei infirmæ; dicit enim Chrys, cum S. Thom. in Catena Mar. 9. *Dicamus igitur quoniam multiplex est fides introductoria scilicet & perfecta.* Catechismus Pii V. ante expositionem Symboli admittit, quòd fides latè pateat, & magnitudine ac dignitate differat. Gregor. Lib. 7. Moral. cap. 14. aliàs 21. *Ipsa* inquit *fides plerumque in exordiis suis & nutat & solida est, & jam certissimâ habetur: & tamen de ejus fiducia, adhuc sub dubitatione trepidatur.* Beda. *Vno eodemq; tempore is qui nondum perfectè crediderat simul & credebat & incredulis erat.* Vide reliquos apud eundem Ripal. d. 11. num. 18.

Respondetur. Nomine fidei imperfectæ, appellari à PP. non intensam gradualiter, vel fidem quæ simul multas habet in contra objectiones, licèt refellantur & refutentur ipso actu certo. Eodem modo explicandus Gregor. quanquam ille intelligi potest de fide imperfecta, hoc est, nondum attingente omnes articulos; subdit enim ibidem. *Pars nunc ejus accipitur, ut in nobis postmodùm perfectè compleatur.* Hocque secundo modo explicari debet Beda. August. qui citatur ex epist. 102. non plus vult, quàm quòd non ii solùm credant, qui aliundè scientiis instructi demonstrant sibi aliquos articulos, pollendoque ingenio, ipsa motiva credibilitatis penscullariùs penetrant. Inde tamen non sequitur, dari debere actus fidei infirmos. Catechismus Romanus explicat se ipsum, dum dicit; diversis fidei gradibus eandem definitionis rationem convenire; quæ certè illis non conveniret, si unus assensus esset firmus & certus, alter infirmus.

Objicit Quartò. Idem. Honestates objectivæ virtutum moralium, proponuntur interdum à cognitionibus obscuris, non elicitis à fide. Ergò simili notitiâ, poterit moveri affectus fidei supernaturalis.

Respondetur. Transito Antecedenti. Disparitatem esse. Quia actus aliarum virtutum non debent esse certissimi; hinc ad illos potest moveri voluntas, etiam non prælucente evidentiâ & certitudine. Secùs est de fide supernaturali; quam ex eo, quia certissima est, diximus

supra, imperari debere, nonnisi ex prævio judicio certissimo.

Instat Primò. Sufficit ut firmitas fidei ex parte subjecti sit habitualis; nec tenetur actualiter id expressè velle, quòd velit potiùs mori, quàm fidem deserere: nam etiam ex virtute veracitatis, tenetur homo esse resolutus potiùs mori, quàm mendacium committere, & tamen non tenetur ad hoc nisi urgeat necessitas: Ergò idem dicendum de fide.

Respondetur. Sufficere hanc habitualem resolutionem, ità tamen ut illa, secundùm merita objecti haberi possit; non potest autem haberi secundùm merita objecti, si prudenter putetur oppositum esse verum; & licèt ad hoc non teneatur, antequam occurrat obligatio: debet tamen esse objectum merens obligationem, quæ obligatio per solum probabile judicium, non potest induci.

Instat Secundò. Possumus ex veracitate recusare potiùs testimonium probabiliter falsum, quam mortem. Honestum enim est eligere mori, quàm probabiliter mentiri. Ergo etiam honestum erit, cum sola probabilitate amplecti potiùs mortem, quàm dissensum fidei.

Respondetur. Hoc argumentum imprimis est contra Ripalda. Quomodo enim erunt illi assensus infirmi, si vi illorum est homo obligatus potiùs mori, cùm ex hoc deducat Rip. d. 6 num. 49. firmitatem fidei, quòd homo sit paratus mori. Disparitas etiam est. Quia in casu Antecedentis, salvatur tota honestas expendendi vitam; In casu autem Consequentis non salvatur. Idque ex eo: quia non est honestum mori pro hoc, quod hoc sit certissimum, (ut certissimum debet esse, si est innitens veritati primæ) cùm tamen hoc nonnisi probabile putetur. Rursus in casu Antecedentis erit actus ille honestus, quia electione illa mortis, ostendetur ad veritatem affectûs, qui est nolle probabiliter mentiri. Jam autem non ostenderetur ad veritatem affectûs, si velis mori pro hoc, tanquam pro certissimo (quia innitente veritati primæ) cùm tamen hoc non sit certissimum per te; sed nonnisi probabile. Casu autem quo nulla occurrat ratio pro dissensu v. g. Mysterio Trinitatis, occurrant autem nonnisi probabilia motiva pro assensu, ex dictis supra, non poterit imperari actus credenti, qui est certissimus.

Instat Tertiò. Cum cognitione probabili aut obscura bonitatis Divinæ, potest elici amor Dei super omnia. Ergo etiam cum probabili cognitione possumus imperare assensum super omnia.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia in Ly: Amare super omnia, non includitur quidquam, quod sit exclusivum probabilitatis nonnisi; cum Probabilitas, sit de linea Intellectûs; & Amare, de linea Voluntatis. Jam autem assentiri super omnia, est exclusivum prædicati probabilitatis; est enim inclusa certitudo in illo assensu, quæ excludit meram probabilitatem. Quæ exclusio ex dictis fieri non potest, nisi præluceat imperio illius actûs, evidentia. Quanquàm ipsum Antecedens restringi etiam deberet.

Objicit Quintò Idem. Theologicum non est; usum fidei quæ præ cæteris virtutibus necessaria & communis fidelibus est, absque fundamento difficiliorem reddere quàm aliarum virtutum; difficilior autem redditur, si requiratur evidentia motivorum credibilitatis.

Respondetur. Adesse fundamentum, tum ex illis quæ hîc, tum ex illis, quæ de judicio probabili & certo, supra dicta.

Continuatur Solutio.

Haunoldus sub his terminis tractat difficultatem: Quod actus fidei, connecti possit cum hoc actu: fortassis Motiva credibilitatis, non sunt essentialiter connexa cum locutione Dei, eò quòd ex suo modo tendendi, sit conjungibilis actus fidei, cum tali formidine; ita tamen ut admittat exclusionem omnis formidinis, quæ proveniat formaliter ab imperio voluntatis, quo illud judicium excluditur. Ut videre est apud illum lib. 3. n. 254. circa quam illius positionem.

Videtur imprimis immeritò supponere, quòd habeant motiva credibilitatis essentialem & necessariam connexionem, cum locutione Divina, & Ratio est. Tum quia quæ habent essentialem cum aliquo connexionem; ea separari à se non possunt; Jam autem potest esse locutio Divina, & Deus nolle firmare eam per motiva credibilitatis, possuntque & ipsa motiva credibilitatis poni à Deo, sed non titulo credibilitatis motivorum, sed aliis de causis, Deo placituris. Tum quia si ipsa motiva credibilitatis, habent nonnisi evidentiam moralem, quâ manifestant hanc propositionem *Deus dixit*, quomodo habent essentialem connexionem cum Locutione Divina. Tum quia essentialis connexio, est connexio Metaphysica, connexio autem Metaphysica aut stat in identificatione, aut in Relatione Transcendentali. Ostendet hoc inductio. Jam autem motiva credibilitatis, nec sunt identificata locutioni Divinæ, nec apparet unde ad illam dicere debeant Relationem transcendentalem.

Videtur rursus immeritò supponere; Posse conjungi cum actu fidei, hunc actum *Fortassis ita judicando fallor*. Ratio. Nam si subsequi debet imperium voluntatis exclusivum omnis formidinis, deberet illi prælucere motivum illius imperii, quod certè non exhibetur per illud Judicium. *Fortassis ita judicando fallor.*

Videtur denique. Non satis explicare men-

mentem suam Auctor. Quia & admittit tale Judicium stans cum actu fidei, hoc enim intendit, & non admittit, quia dicit ab imperio voluntatis judicium illud excludi, & quia post imperium voluntatis, tum primùm sequitur Actus fidei, jam ille non stabit cum tali judicio, sed reperiet exclusum. *Pensanda nihilominus sunt ejus argumenta,*

Objicit Primò à Pari. Dum assentior aliquid Petro testificanti, & credo illum verum dicere, possum simul habere formidinem expressam per hæc verba: *Fortassis tamen sic credendo fallor.* Ergo etiam dum judico hæc motiva esse essentialiter connexa cum locutione DEI, possum habere formidinem significatam per hæc verba. *Fortassis ita judicando fallor.*

Respondetur. Imprimis disparitatem esse, Quia cùm assensus fidei humanæ non debeat esse certissimus, poterit compati aliquam incertitudinem; adeoque & illud judicium: cum tamen actus fidei debeat esse certissimus. Rursus si assensus fidei humanæ sit ita exprimibilis, verum fortè dicit Petrus, poterit stare cum illa formidine, sed si absolutè putet verum esse stante illo motivo, & non refutato, non poterit haberi illud judicium: *Fortè fallor.*

Instat Primò. Possunt prædicta illa duo judicia secum stare, non enim sunt contradictoria. Et certè hæc sunt judicia contradictoria. *Hæc motiva sunt essentialiter connexa cum locutione divina; Hæc motiva non sunt essentialiter connexa cum locutione divina;* sed hoc secundum, non est illud judicium formidolosum. *Fortassis fallor judicando, quòd sint essentialiter connexa;* & sicut possum dicere: Petrus verum dicit, quamvis ita judicando fortassis fallor: quamvis stari non possint hæ duæ secum. Petrus verum dicit. Petrus verum non dicit. Ita & in præsenti idem dicendum.

Respondetur. Hæ duæ propositiones. *Hæc motiva sunt essentialiter connexa cum locutione Dei. Fortassis fallor judicando quòd sint essentialiter connexa;* voce quidem & terminis non sunt propositiones contradictoriæ, secundùm tamen suam objectivam rationem sunt contradictoriæ. Ly enim *sunt connexa*, supponit hîc pro assentior, affirmo, certò teneo, cui tamen certò teneo, cui firmiter assentior, secundùm objectivam rationem opponitur contradictoriè. *Fortassis fallor judicando.* Hinc si quis absolutè dicat, Petrus verum dicit; non verò cum diminuente particula, fortè verum dicit, non poterit judicium habere: fortassis fallor judicando quòd verùm dicat. Denique transeat hoc totum, quia si hoc judicium excluditur per imperium voluntatis, jam non stat cum actu fidei, licèt præcedat per modum tentantis.

Instat Secundo. Judicium quo quis judicat actum fidei esse essentialiter connexum cum objecto, non minùs est judicium certum, quàm judicium quo judico, hæc motiva esse essentialiter connexa cum locutione Divina, & tamen illud judicium, licèt habeat intrinsecam repugnantiam cum judicio contradictorio; *Actûs fidei, non est essentialiter connexus cum objecto*, non tamen habet intrinsecam repugnantiam cum judicio formidoloso: *Fortassis fallor in meo judicio*; est enim hic actus opinativus. Ergo & cum hoc actu. Hæc motiva sunt essentialiter locutio DEI, stare poterit prædicta formido.

Respondetur. Quidquid sit de legitimitate hujus exempli. (non enim videtur iste actus opinativus) Disparitas est. Quia cum assensus ille: Actûs fidei est essentialiter connexus cum objecto, sit assensus non certissimus sed formidolosus, & opinativus; ut ait Haunoldus, stare poterit cum judicio formidoloso; assensus autem fidei, non est opinativus, adeoq; exclusivus erit illius judicii.

Instat Tertiò. Motiva suadentia, Immaculatam conceptionem Beatissimæ, merentur judicari esse talia, quæ non possent à Deo permitti, nisi essent connexa cum objecto. Atqui cum hoc ipso judicio posset stare judicum formidolosum reflexum, quia necdum est de fide. Ergo.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia cum Immaculata conceptio nondùm sit articulus fidei, benè cum illo judicio adeoque cum pia opinione, stare poterit formido. In præsenti autem agitur, an formido stare possit, cum actu fidei.

Objicit Secundò. Obscuritas motivorum in hoc consistit, quòd non habeant vim extorquendi consensum & necessitandi intellectum. Ergo potest assensus conjungi cum judicio formidoloso reflexo.

Respondetur. Non videtur esse phrasis apta, tribuens motivis credibilitatis obscuritatem; eam cùm sint evidentia metaliter, non potest illis obscuritas tribui, quantumvis non sint ita evidentia, atque sunt evidentia Principia Metaphysica, quia etiam Principia Physica, non sunt æquè evidentia, ac sunt evidentia Principia Metephysica, & tamen hoc non obstante, Principiis Physicis, non potest tribui obscuritas. Sed quidquid sit de hoc. Concedo quòd cum assensu de motivis credibilitatis, possit conjungi judicium formidolosum, sed nego posse conjungi cum actu fidei, de quo lis est; ad quem ipsum actum fidei, non potest procedi sine imperio voluntatis, imperante actum firmissimum; quod ipsum imperum, præsupponit refutatam esse illam formidinem, contentante sese intellectu, evidentiâ illa morali, quæ excludit illam formidinem. Quę autem sit differentia inter actum evidentem & obscurum, ea petatur ex dictis de hac materia.

Obji-

Objicit Tertiò. Potest DEUS alicui revelare suam prædestinationem, hæc revelatio non potest consistere in locutione passiva, quæ sit essentialiter locutio Dei, sed debet consistere in signis, quæ quidem hîc & nunc debent credi esse locutio Dei, sed debent consistere in signis, quæ quidem hîc & nunc debent credi esse locutio Dei, absolutè tamen possent existere, quin essent locutio Dei. Ergo potest dari actus fidei, quo homo suam prædestinationem crederet, cujus motivum formale esset locutio passiva, non essentialiter talis. Minor probatur. Si revelatio illa esset essentialiter Divina, non posset homo illi discredendo aut nolendo credere, peccare mortaliter, sed debet posse non credendo peccare mortaliter; quia agnoscit obligationem credendi. Ergo. Major probatur. Si enim posset peccare, nolendo credere, tale peccatum per suum essentiale prædicatum, penderet ab illa Revelatione. Ergo esset peccatum mortale essentialiter impunibile pœnâ æternâ, aliàs falsificaretur Revelatio Divina.

Respondetur. In nostris principiis hoc non habet difficultatem; quia in nostris principiis Revelatio passiva; non est motivum formale fidei. Sed quidquid sit de hoc. Quamvis locutio passiva non sit essentialiter talis, quia tamen est inductiva evidentia morali, quòd sit locutio Divina passiva, vi illius evidentiæ fundabit imperium voluntatis, quod excludet omnem formidinem, adeoque jam non stabit illa, cum actu fidei. Cui ipsi revelationi, posset homo discredere, sed illa discreditio auferret jam ab illo actum fidei, adeoque cum actu fidei non staret; illeque homo posset quidem discredere illi revelationi; sed stante actu fidei, non est discreditorus, licèt posset discredere; sicut posset aliquis resistere gratiæ efficaci, non est tamen restiturus: si non est discreditorus, non erit essentialiter impunibile illud peccatum. Posset que illa revelatio falsificari, cum non auferat libertatem, licèt non sit falsificanda. Quanquàm rigorosè loquendo, non debet dici quòd posset falsificari, cùm enim non revelarit illum non posse damnari, sed tantùm non esse damnandum, illo posse peccare, non evadit potens falsificari illa revelatio, cùm non dixerit revelatio, non posse sibi discredi liberè, licèt revelet non esse sibi discredendum. Est præ oculis habenda instantia, quomodo gratia efficax, prædestinatio, scientia visionis, & conditionata, de actibus nostris liberis, falsificari possit.

Instat. Tridentinum Sess. 6. cap. 13. instituit, debere nos habere firmissimam spem in auxilio Dei; & tamen addit. *Formidare debent.*

Respondetur. Firmitas spei ex modo tendendi potentiæ volitivæ circa tale objectum, non excludit formidinem, unde nec tribuitur illi certitudo, ut actibus intellectûs, nisi figurata; nec habentur motiva credibilitatis, inductiva evidentiâ morali, quòd aliquis sit prædestinatus, licèt si hoc sibi esset revelatum, non deberet formidare, cùm formidinem illam exigat Tridentinum, ob defectum revelationis, quòd aliquis sit prædestinatus, quòd alicui sint dimissa peccata, &c. Et quia modus tendendi intellectûs involvit certitudinem, adsuntque motiva credibilitatis & revelatio: hoc ipso debebit excludi formido.

Punctum Difficultatis 5.

Qualia sint defacto hæc motiva?

Quæres. An fideles defacto habeant moralem evidentiam de rebus nostræ fidei: Affirmat Gran. hîc tr. 2. d. 4. n. 4. Negat autem Lugo disp. 11. S. 1. à n. 39.

Assero Primo. *Habere.*

Ratio. Quia habetur evidentia motivorum credibilitatis ut probatum supra. Ergo habetur evidentia de rebus nostræ fidei, & de Divina revelatione; ad hoc enim præstandum ordinatur motiva credibilitatis. Tum quia si non haberent fideles defacto moralem evidentiam, non haberent ullum fundamentum imperandi sibi assensum certissimum. Tum quia tota ratio Lugonis in oppositum stat in hoc, quòd non habeatur evidentia de rebus fidei tanta, quanta v.g. de existentia Indiarum: ex hoc autem non potest inferri, quod intulit num. 41. nempe defacto non haberi moralem evidentiam de rebus nostræ fidei: quia hoc est argumentari, quasi à negatione qualitatis, quæ argumentatio non tenet.

Assero Secundò. *Ex parte subjecti non haberi tantam in aliquibus evidentiam, quanta v.g. de existentia Indiarum.*

Ratio. Est ipsa experientia. Et quia termini ipsi suadentes evidentiam existentiæ Indiarum, faciliùs movent & trahunt, quàm termini, quòd hoc Deus dixerit.

Assero Tertiò. *Ex parte objecti majorem evidentiam haberi de revelatione facta, quàm v.g. de existentia Indiarum.*

Ratio. Quia id genus testimonii quo nititur existentia Indiarum, non est comparandum miraculis Martyriis & aliis.

Dices Primò cum Lug. Experientiâ constat faciliùs posse aliquem, imprudenter si velit, dubitare de rebus fidei, quàm de existentia regionis Indicæ, cùm plures sint, qui de facto à fide simul deficiunt; nemo autem negat existentiam Indiarum.

Respondetur Excessum evidentiæ ex hoc præcisè capite taxari non debere, quòd minùs negari possit etiam imprudenter: quia aliàs sequeretur evidentiam de existentia Indiarum, majo-

majorem esse evidentiâ principii etiam lumine naturæ noti: nam rudes negant illa interdum, ex non penetratis terminis: negantque v. g. Totum esse majus sua parte, si comparent caudam glitis, cum residuo ejus corpore. Illa ergo convictio, si quæ major est, tenet se à parte subjecti; quam non negamus; nec tamen inde sequitur majorem esse evidentiam moralem Indiarum, quas præsumitur neminem negare; licèt fortè dentur rudes qui illas negent, quousque v. g. apprehendunt debere illos cadere ad cœlum, si nobis oppositi pedibus ambularent. Rursus in præsenti condistinguenda sunt duo. Primò. Evidentia motivorum credibilitatis. Secundò. Applicatio istius evidentiæ ad hoc in particulari Mysterium fidei; Isti præcipuè Hæretici, qui post fidem semel susceptam negant eandem; non negant esse evidentia motiva credibilitatis, nec negant fidem Christianam miraculis v. g. & Martyrio crevisse; sed tantum negant illa huic in particulari applicari posse: quæ illorum negatio augetur obscuritate revelationis, augetur passione, & depravato animo qualis passio non movet ad negandas Indias; præcipuè autem cùm sub sensum cadere possit; An sint Indiæ, volenti illud pergere; non cadunt autem sub sensum præacta Martyria vel miracula; hinc ex parte subjecti, citiùs negari possunt motiva credibilitatis, quàm Indiæ, non ex parte objecti.

Dices Secundò Cum eodem. Quantumvis fideles, dum fideles sunt, parati sint ad negandum potiùs Indias quàm fidem; hoc tamen provenit ex pia affectione & imperio voluntatis, captivantis intellectum in obsequium fidei, quo imperio cessante, intellectus sibi relictus, faciliùs posset dubitare de rebus fidei, quàm de existentia Indiarum.

Responderi potest ex dictis. Quod hic agatur præcisè de solis motivis credibilitatis & eorum evidentia, ad quod non indigemus piâ affectione; sed hæc sequitur post assensum evidentiæ motivorum, & requiritur nonnisi ad judicium de objecto fidei. Sed quidquid sit de hoc. Negamus quòd secundùm exigentiam meritorum objecti, quod est evidentia motivorum credibilitatis, non debeat esse homo paratus potiùs discredere Indiis, quèm non assentiri illis motivis; licèt oppositum contingat ex aliquo accidendi.

Dices Tertiò. Quamvis major evidentia de Indiis habeatur, quàm de rebus fidei, hoc tamen non oritur ex eo, quòd fundamenta nostræ fidei minora sint: sunt enim multò majora, scilicet veracitas & testificatio Divina. Sed ex eo, quòd minùs clarè nobis proponantur, quàm fundamenta ad credendum existentiam Indiæ.

Respondetur. Hoc argumentum confundere evidentiam motivorum credibilitatis, assensumq; illis cum assensu fidei: nam assensus motivorum credibilitatis, non innititur veracitati Divinæ & testimonio; probasse autem debuerat, magis convictivas esse rationes, quæ suadent existentiam Indiarum, quàm sint rationes, quæ suadent motiva credibilitatis esse evidentia. Asserta autem procedunt de assensu ob evidentiam motivorum credibilitatis, illismet ipsis præbito, quamvis relatè ad revelationem: non verò de assensu præbito ipsi revelationi. Interest autem hoc inter assensum de existentia Indiæ, & inter assensum de revelatione, quod idem omnino motivum, quod est mihi evidens, & sit motivum assentiendi existentiæ Indiarum, & sit motivum assensus exhibendi, ipsi illi evidentiæ. Jam autem in assensu fidei motivum assentiendi non est illud quod est nobis evidens: nempe motiva credibilitatis; sed dictio Dei inevidens. Hinc fit ut comparando duos illos processus assentiendi Indiis scilicet & objecto fidei, semper assensus objecto fidei, tandem desinet in obscuritatem, non verò assensus Indiarum: præsumpta enim evidentia physica & ocularis, quam unusquisque potest habere de existentia Indiarum habentque illam tot alii, communicat evidentiam assensui, de existentia Indiarum.

DIFFICULTAS II.

De ipsis motivis Credibilitatis.

COnsule de hac materia Tannerum, & ante illum Valent. hîc q. 1. p. 4. breviùs habet Lugo d. 5. S. 4. Amicus d. 3. S. 2. Pont. d. 28. n. 40. sed diffusissimè & enodatè Bosius, de signis Ecclesiæ. Perstringo aliquo.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur hæc motiva.

I. INcredibile est quòd DEUS ita sit suæ gloriæ incurius, & tantus desertor animarum, quin habeat saltem aliquam collectionem hominum rectè de Deo sentientium, & recta de illo docentium, quæ non alia est nisi Christiana; perpende enim varia absurda in institutis, moribus, qualitatibus, Ethnicismi, Mahometanismi, Hæreticismi; de quorum ultimè hoc addi potest ostendendo solam Ecclesiam Catholicam esse classem rectè de Deo sentientium, & docentium. Cum constet per Evangelium fidem Christi non defecturam fuisse; antequam Hæresiarchæ primi incepissent, quod regnum, quem Episcopatum, suæ professionis, præfuisse ostendere potuerunt? quod norat novam illos fidem adeoque non Christi induxisse; nec possunt provocare ad occultè credentes: qui enim illi præfuerunt Hæresiarchis, & non primùm ab illis

illis perversi sunt ? & tamen fides CHRISTI temporibus, ad consummationem seculi durat; & si nunc potest provocari ad Ecclesiam visibilem v. g. Lutheranorum, ante non poterat ad illam provocari, jam alia est, & mutata Ecclesia, facta ex invisibili visibilis, aut figmentum est, fuisse illam ante doctrinam v. g. Lutheri, solumque id excogitatum ad defendendum errorem, quòd non novam fidem inchoârit. Eò recidit illud. Poguslaus Leszizynski Thesaurarius post Procancellarius Regni, olim Hæreticus, adierat templum suæ sectæ, advertit in arcu fornicem sustentante (primi ut ajunt chori) multum pulveris, quærit cur hic pulvis non submovetur? deturpat locum? Et ecce submussitavit Catholicus Senex; antiquior est iste pulvis, quam fit hæresio quæ istud templum modo possidet. Inde illi prima injecta cogitatio mutandi sectam, in fidem Catholicam.

II. Tota dignitas naturæ rationalis creatæ, stat intellectione alta, & probis volitionibus, tanquam principiis rectè agendi; quæ pars mundi ita habet cogitationes altas de Deo, ac Catholica Ecclesia? expende quid non docet de Trinitate, Incarnatione, Eucharistia, Justificatione; ad quæ intellectus nullus suapte natura pertingere potest: quod ipsum ostendit hanc collectionem specialiter à Deo illuminari; & si tanta alii de Deo cogitant atque nos, proponant illa. Cùmque tot Sæculis contra tot articulos institerint oppositi, nullus unquàm convulsus, nullus ea propter limitatus, cujus oppositum in sectis est. Quod attinet ad dogmata practica, tantæ sunt excellentiæ prout ab Evangelio proponuntur, & prout leguntur in affectibus SS. infundatis Evangelio, ut stupeat homo ea omnia expendens. Legantur affectus Chrysost. August. Bernardi, Bonav. & non paucorum ex Recentioribus; quod notat Deum esse cum hac Ecclesia, illique præsidere sanctis suis illuminationibus & inspirationibus: quid simile in libris Ethnicorum, Alcorano. Hæreticis Scriptis. Unde & Andreas Przyiemshi olim Hæreticus postea Catholicus & Castellanus Culmensis, dicebat se, hoc, per motum, motivo credibilitatis, quiâ postquam omnium Sectarum præcipuos evolvisset Auctores, & postea Catholicos, advertit semper sectarios aliquid derogare Deo, solam Catholicam Ecclesiam plus præ aliis tribuere.

III. Sumus tam dissiti locis, moribus & affectibus, omnes concordamus in articulis. Etsi dicant oppositi se concordare in articulis principalibus; in hoc ipso discrepabunt, quinam sunt principales: & si articuli fidei sunt, omnes principales sunt: quia omnium dignificativa veritas prima. Cùmque decernit Ecclesia aliquid esse de novo explicitè credendum, tanto consensu obediunt, tantæ doctrinæ viri: & si qui disobediant, longè sunt inferiores. Numquid enim enim Pelagio non fuit doctior Augustinus: Luthero tot alii Doctores? Comparentur libri eorum inter se, subtilitas tractandi: quæ omnia notant Deum curare partes hujus Ecclesiæ. Imò cùm primum Hæresiarchæ magno parati multos traherent, sensim defecerunt, ut scitur ex numero Hæresum. Fides autem Catholica semper mansit; & si ab initio sectis adhærebatur fervidè, facile id fuit, quia ordinariè lautitates inducebant.

IV. Quod unquam regnum crevit per hoc quòd deleretur & vinceretur? nisi Deus miraculosè illud propaget & servet; quod ipsum est signum morale, Deum stare ab hac Ecclesia. Id nostræ convenit, in qua ipsorum Martyrum numerantur undecim milliones ex Chronologia Ecclesiastica. Accipimusque per historias & relationes ipsorum etiam Hæreticorum, nostrates in Indiis pro fide mori, itemque inter Hæreticos & quidem tanto numero, & tanta successione, quod Hæretici de suis, ne per figmenta quidem audent recensere.

V. Magnificentia interna & externa Ecclesiæ. Quod attinet ad magnificentiam externam. Scimus in Scriptura & in lege Moysis quantâ magnificentiâ res Divinæ tractatæ in templo Salomonis, & quanti pretii fuit casula sacerdotis ad tempora Moysi fabricata; hanc ipsam magnificentiam, Deo ipso, volente & dictante. Quæ autem magnificentia Ecclesiæ Romanæ, non solùm Romæ, sed & in aliis regionibus, ad quam semper rediit, si fortè fuit bellis interrupta. Quid autem simile apud Hæreticos? nec debet esse quidquam simile, cùm non ex nutu Dei, sua administrent. Quis unquam honestorum Hæreticorum vovet ad genethliacam orationem, ut suus filius, fiat Prædicans aut Minister verbi? in Catholica autem Ecclesia, etiam Regius sanguis Religionibus se mancipiat, & quidem repetito, & tanto numero, & illibata virtute. Quæ & quanta est magnificentia Ecclesiæ ex tanta regum & principum tamque sincera, tot, ac tam variis actibus, præstita reverentia? quam quis alius nisi ipse Deus acuit. Quod attinet ad magnificentiam & splendorem internum; ille virtutibus & eruditione stati quid doctius & eruditius Ecclesia Romana? adeantur catalogi librorum & auctorum. Idque genus hominum quod ipsi vel maximè contemptibile putant, nempe scholastici Theologi, ita omnia fundamenta illorum enervant, ut irasci potiùs illis velint, quàm illis se committere; & si hæc studia levis momenti sunt, quî Hæretici ad majora pertingere poterunt, qui hæc levia, perdiscere non possunt. De qua ipsa Ecclesia propono argumentum Angli cujusdam Romæ conversi. Vel benè gubernatur Ecclesia Romana vel non benè? si benè, opus Dei est, tot jam centenariis annorum stabilitum, & ultra tempora Rerumpublicarum productum, si autem malè guber-

gubernatur: hoc ipsum ostendit Deum stare ab hac Ecclesia, quæ ita malè gubernata, stat contra tot hæreses.

VI. Adhunc usque diem ex Ethnicis merè, redduntur operâ Ecclesiæ, fideles, cum quibus est necesse, & miraculis, & vitæ sanctitate, & Martyriis agere; & si id fiat sine miraculis; hoc ipsum inquit Augustinus magnum foret miraculum, si res tam difficiles factu & captu, sine illis persuadeantur. Jam autem Hæretici nullam Provinciâ ostendere possunt, là se, quandocunque tandem conversam. Ex quo arguimus, non cooperari Dominum illorum verbis, tanquam verbo Dei, sequentibus signis. Conversos tamen à nobis infascinant postea suis principiis, ut fecerunt in Java: quia magis Ethnicismo similibus, & ad vitam moresque laxiores ducentibus.

VII. Accipiamus totam collectionem eorum, qui v. g. in Lutheranismo censentur supra alios virtutibus profeciſse: accipiamus eos qui ex Catholica Ecclesia censentur esse sancti; comparentur utriusque partis Virtutes, Castitas, Mortificatio, Jejunia, Amor inimicorum, Fuga honoris ex hac ipsa vita, subjectio ad Majores; vincet Ecclesia. Et cui usui hæc Deus tanto numero, tanta successione inspiraret, cum probatione omni possibili, solidæ virtutis, si tota collectio illorum hominum, est tam constanter devians.

VIII. Perpendantur in singulos ferme controversos articulos facta miracula, quid simile illi habent? quid de ipsis energumenis sanandis? qui si veri non sunt, & tamen probent illos nostri veros esse, sanent illos; si veri, ostendant suam in dæmonia potestatem, quæ characteristica est Apostolatûs quibus dæmonia subjiciuntur.

IX. Quam multus illorum populus, qui versatur inter nostros Catholicos, petit à Deo, ut illum illuminet, an sit sua bona fides; & si id non petit, est saltem expeditus, quòd si pro oppositio illuminaretur, transiret ad nos: cum tamen Catholici hoc est possessores bonæ fidei, nusquam de hoc cogitemus; de quo quòd non cogitent Hæretici, extimè id dicere possunt, non intimè, si sint formales hæretici. Ii autem qui ex nostris ad illos perverruntur, nusquam id faciunt ex illuminatione aliqua speciali interna, sed respectu, passione, carnalitate abducti: judicent illi ipsi hoc in conspectu Dei reflectantque se, ad suam mentem.

Punctum Difficultatis 2.

An verum miraculum fieri posit in confirmationem falsi.

CIrca hæc motiva credibilitatis restat Scholasticis discutiendum: An verum miraculum præstari possit ad confirmandum aliquod falsum: de quo tractant ordinariè Auctores, & post illos Lugo disp. 2. ad Sect. 1. à num. 14. Ripˆ disp. 4. Sect. 5. qui docet; in ordine præsentis providenti supernaturalis, id non posse fieri: quia de facto sunt decreta nonnisi ad confirmationem doctrinæ veræ, utque reddatur nostra fides credibilis. Sed pro alio rerum ordine, id posse fieri.

Dicendum est. *Ex accidenti fieri posse, ut verum miraculum, fiat in confirmationem falsi, per se tamen fieri non potest.*

Probatur Prima pars conclusionis. Quia id non repugnat, & videntur hoc suadere argumenta, ponenda in objectionibus. *Secunda pars Conclusionis*

Probatur Primò. Quia quamvis ponamus Deum ex accidenti facere posse miraculum in confirmationem falsi, non sequitur posse eum facere per se idem; quia malum potest etiam Deus per accidens facere, non potest per se.

Probatur Secundò. Quia si per Deus concurreret per verum miraculum ad confirmationem falsi, per se esset auctor illius falsi, specialiter illud promovendo, firmando, per se autem non potest esse auctor falsi: quia aliàs mentiretur, assumendo signa testificantia mentem suam, qualia sunt miracula, ad significandum id, quod non habet in mente. Hæc ratio est secundùm mentem Lug. qui dicit miracula esse voces Dei: licet id indigeat examine, potestque illis tribui ratio, applicantium tantùm dictionem Dei.

Probatur Tertiò. Quia Deus non potest esse causa intendendo ut sequatur aliquid dissonum naturæ intellectuali, quâ tali, ut dictum supra: quod tamen in præsenti contingeret; quia sequeretur assensus falsus, idque intendente id Deo, quia agente, id per se, in confirmationem falsi.

Noto Primò. Quod tunc fieret per se miraculum in confirmationem falsi, quando non posset in alium finem proximè referri; fieret autem per accidens in confirmationem falsi, quando in alium finem proximè referri posset, cui postea subnectitur confirmatio falsi.

Noto Secundò. Valdè difficile esse, ex ipsis exterioribus, & eventu, taxare veritatem miraculi. Ratio, quia multa possunt à Dæmone patrari miracula, quæ extrinsecis non possunt distingui, qualiaque patrabuntur tempore Antichristi. Addit Lugo fortasis etiam mortuos secundùm apparentiam suscitabit; facilè enim Dæmon potest hominis mortui cadaver accipere, illudque movere, vel sibi fabricare; cùm de facto etiam id boni Angeli præstiterint; ut Angelus Tobiæ loquens, ambulans, comedens.

Noto Tertò. Quamvis de miraculis non possit haberi evidentia Metaphysica, potest tamen haberi physica, talis scilicet qualis habetur

à Petro, quod ambulet Paulus, quem aliàs novit; cui visioni posset subesse falsum, casu, quo phantasma esset. Et sicut ex hac suspicione negari non potest, evidens esse Paulum ambulare, nisi ex circumstantiis dubitari possit, an ille ambulet; sic nec de evidentia miraculorum, quòd sint vera, dubitari potest, nisi aliunde sint circumstantiæ, quæ fundent de illis dubium. Et certè, si simpliciter neganda esset evidentia, quorsum illa tanquam motiva credibilitatis evidentia requireret Ecclesia ad decernendum de Canonizatione Sanctorum? quorsum illis fidem jussisset confirmari Christus? quorsum ponerentur inter præcipua motiva credibilitatis?

Objicitur Primò. Deus ut Auctor naturæ, potest offerre concursum creaturæ, & dare illi potestatem agendi, prævisо abusu, nec propter hoc Deus, dicitur esse causa peccati, cùm accidat, præter intentionem Dei. Ergo etiam ut Auctor supernaturalis, potest conferre virtutem agendi miracula, prævidens abusum illius virtutis, & secuturam confirmationem v. g. falsi; hoc enim fieret extra intentionem Dei.

Respondetur. Concedo totum: quia eo casu non ex intentione confirmationis falsi operaretur DEUS, adeoque id fieret ex accidenti.

Instabis. Cui Rex daret sigillum, & ille deciperet subditos, illa deceptio non tribueretur regi, etiam id prævidenti, nisi fortè permissivè. Ergo etiam Deus non esset causa illius falsi, nisi permissivè.

Respondetur. Si per se fieret miraculum in confirmationem erroris, non esset Deus tantùm causa permissiva; esset tamen causa nonnisi permisiva; esset tamen causa nonnisi permissiva, si per accidens fieret in confirmationem erroris miraculum. Quod attinet ad Antecedens; pluribus illud examinat Lugo à numero 24. Disparitas posset dari; quod sigillatio privilegii habeat nonnisi unum finem, isque solus sigillatione obtinetur: miraculi autem patrandi potestas collata à DEO, potest habere plures fines; potestque Deus unum intendere, non alium, adeoq; permittere, ut ex accidenti, in confirmationem falsi fiat miraculum, non autem per se.

Objicit Secundò. Suar. & Hurt. Potest Deus dare alicui gratiam miraculosè conferendæ sanitatis, quo dono, posset ille abuti, in confirmationem sui erroris. Rursùs si Christus instituisset, ut Conversio Eucharistica sensibiliter fieret, tunc non esset ratio, cur in confirmationem falsi, non posset uti Sacerdos illa conversiva potestate. Idem dicendum: Si unus petat fieri miraculum, intendendo confirmationem falsi, & alii, petant idem miraculum, bona intentione, numquidnè eo casu impediretur Deus à ponendo vero miraculo?

Respondetur. Omnibus allatis casibus, per accidens confirmatio esset falsi per illud miraculum: quia ob alium finem primò & per se poneretur à Deo: sicut etiam potest dare liberum arbitrium, ex quo per accidens sequitur, actio peccaminosa; non tamè in nostris principiis potest infundere habitum vitiosum, eo quòd ille per se ordinetur ad aliquid difforme naturæ intellectuali. Ita etiam potest fieri, ut detur potestas parandi miracula, ex qua, per accidens sequatur confirmatio falsi; licèt non possit illam dare, intendendo confirmationem falsi.

Objicit Tertiò Suar: Suscitatio Lazari fuit verum miraculum, à Christo, in confirmationem suæ Divinitatis, factum, quamvis Judæi non possent dubitare de veritate miraculi, utpote totiès comedentes cum Lazaro, dubitabant tamen, licèt culpabiliter, de Divinitate Christi, eò quòd illud miraculum ob preces sororum Lazari, potuissent cogitare, à Deo factum.

Respondetur. Hoc argumentum non esse contra nos, sed probare nonnisi secundam Conclusionis partem.

Instabis cum Ripalda. Potest Deus concurrere tanquam causa per se in miracula apparentia, quæ secundùm se sunt opera naturalia, ut contigit in miraculis Christi, & miraculis Pharaonis, quæ tamen possent credibilem reddere doctrinam falsam.

Respondetur. Per se ad illa opera Deus concurrit, hoc est, non per accidens illa actio pendet à Deo, sed non per se, hoc est intentione, ut sequatur deceptio, & non habendo finem alium, in quem proximè referatur illa patratio, & quidem concurrendo ad illam, secundùm exigentiam pacti, quod intercessit inter maleficos Dæmonem.

Objicit Quartò Idem. Si Deus non potest conficere miraculum in confirmationem doctrinæ falsæ, per se, nec potest per accidens; quia dubitare possemus an non alia miracula talia fuerint, ut in illis Deus intenderit alium finem, & non congratulationem veræ fidei.

Respondet citatus Oviedo. Quòd nostra fides non possit per hoc enervari, quia actus fidei non potest ferri in revelationem falsò existimatam; *quæ responsio*

Non Satisfacit. Quia non quærimus de certitudine fidei, petibili à parte principii, sed quærimus quomodo imperari possit actus certissimus, prælucente motivo, quod est miracula, si fortè sunt facta, non ad confirmandam doctrinam Christianam. Dicit Ovied. aliunde etiam reddi credibilia nostra Mysteria. Ergo jam non stat Ovied. in defensione miraculorum, Dicit deinde; quòd error ratione miraculorum; non esset in tota Ecclesia. Sed objectio procedit de miraculis, quibus tota Ecclesia nititur.

Commodius est quod adfert in fine idem Ovie-

Oviedo, jamque in ante positum est. Nempe ex eo, quòd aliquid de potentia absoluta fieri potest, non est sufficiens fundamentum ingerendi prudens dubiū, an ita de facto fuerit: de potentia enim absoluta possent omnia accidentia, quæ sensu percipimus, esse sine subjecto; non possumus tamen dubitare, an modò ita contingat universaliter. Cæterùm in aliquo particulari homine, posset ob dictam rationem intepescere credibilitas ex miraculis desumpta; sed viro prudenti dat hoc occasionem diligentiùs nonnisi, inquirendi miraculi.

Addo. Posita hac propositione *Primâ*. Per accidens, potest Deus vero miraculo confirmare doctrinam falsam *Secundâ*. Deus per se, confirmat miraculo doctrinam veram, est lis an ad primum, an ad secundum genus spectent nostræ fidei miraculæ? decernitque fidelis quòd spectent ad secundum: quia quando fiebant, non erat ullus alius finis, qui prudenter adverti posset. Ergo esset temeritas, hæc miracula, & hanc doctrinam taxare. Rursùs non rarò ipsimet docentes, (quod fecit Christus & Apostoli dicunt se patrare hoc miraculum in confirmationem nonnisi doctrinæ: quæ ex altera parte, quia nihil absurditatis imò sanctitatem continet, concludimus certò evidenter moraliter, facta illa miracula, in confirmationem ejusdem doctrinæ.

Punctum Difficultatis 3.

De motivis credibilitatis in rudibus.

Aliqua de istis motivis Credibilitatis in rudibus dicta sunt supra quæst. 1. difficultate 1. punct. 3. sed veniunt in super aliqua expendenda Recentiores motivum credibilitatis, quo moventur rudes & pueri, appellant Discerniculum.

Primus modus explicandi.

Explicat Primò Perez. *Supponit quePrimò*, esse penitus impossibile naturaliter, quòd in rebus obscuris, intellectus nō dubitet. *Supponit Secundò* esse verum miraculum, quòd credens res obscuras, credat sine dubitatione. *Supponit Tertiò*. Proposito articulo vero simul cum falso, rudem illum hominem experiri illico in se, quòd circa unum, nempe circa verum, possit non dubitare; circa falsum è contra, experitur, se non posse non dubitare. *Supponit Quartò*. Rusticum reperire & videre in conscientia sua obligationem credendi sine dubitatione articulum verum, & simul se non obligari, ad articulum falsum, absque dubitatione: quia nullus obligatur ad impossibile. Hæc relata vide apud Haunoldum. lib. 3. n. 193. *Hæc explicatio*.

Non Satisfacit Primò. Tum quia debuisset cum aliqua limitatione dicere Perez quòd sit impossibile naturaliter, quòd in rebus obscuris intellectus non dubitet; nam non est major necessitas circa obscura dubitandi, quàm sit necessitas, penetratis præmissis assensuq; exhibito, prodire in assensum & exercitum conclusionis; & tamen est posibile ne prodeatur, casu quo aliò sit distracta mens, & avocetur. Tum quia. Cum hîc agatur de Rudibus potest illorum ita esse debilis capacitas, ut ad istas obscuritates non attendant, & in istis qui cultiores sunt, potest intervenire tædium & nolitio talia examinandi, adeoque circa obscurum non dubitant. Tum quia. Si impossibile est naturaliter in rebus obscuris non dubitare intellectum, cum hoc Discerniculo posito in rudibus, adhuc rigorosè maneat actus fidei dubitabunt circa illum rudes, saltē antecedenter; quomodo ergo verum erit suppositum tertium, qnòd Rudes experiantur illico, se circa verum articulum posse non dubitare; & si miraculo auferetur dubitatio antecedens, miraculo auferetur obscuritas fidei; adeoque jam non erit actus fidei: cùm de essentia actus fidei sit obscuritas, aut de articulo dubitabunt, cùm impossibile sit naturaliter circa obscurum non dubitare saltem antecedenter; si autem facit illud discerniculum non dubitare, in ipso exercitio Actus fidei, hoc habebunt omnes fideles, in sententia negante Actus fidei infirmos.

Non Satisfacit Secundò. Tum quia, si est verum miraculum, quòd credens res obscuras, credat sine dubitatione, nulli dabuntur Hæretici materiales, nam illi, hoc ipso quia materiales sunt, credunt, suos errores tanquam revelatos, adeoque credunt res obscuras, & credunt sine dubitatione, quia credunt nisu & ratione assentiendi fidei debita: adeoque ut illis videtur certissimo, consequenter sine dubitatione; & si dubitarent circa Articulum cæteroqui falsum, convincerentur tamen illum esse revelatum; hoc ipso non materiales sed formales Hæretici essent. Nam quantumvis putatitiè revelatum, non possit esse objectum fidei, tamen nolle assentiri assensu certissimo & assensu fidei, objecto quod putatur esse verè revelatum, est jam quid inclusum intra latitudinem objecti infidelitatis. Et si dicas etiam in hæreticis materialibus contingere, ut credant sine dubitatione res obscuras, alterutrum interveniet: aut quia potest quis credere sine dubitatione absque miraculo, cujus oppositum voluit Perez, aut verum miraculum posset fieri in confirmationem falsi, quod videtur absonum. Tum quia potest aliquis ita esse reverens sui Domini, ut rei cæteroqui obscuræ sibi commissæ, assentiatur sine dubitatione: neque tamen tunc interveniet verum miraculum; obedientiaq; illa intellectûs, quàm requirit S. P. Ignatius, est obedientia sine dubita-

tione,& tamen si quis ita obediat in re sibi non nota,quòd jam miraculũ sit,ægrè persuadebitur. Tum quia examinandum venit illud Ly sine dubitatione : Nam si sine ullo miraculo, Doctus, (neque enim hæc miracula pro doctis videtur exigere|Perez cùm loquatur de Discerniculo respectu rudium)potest credere sine dubitatione, imperando sibi actum certissimum, potest penetrata motiva credibilitatis,cur sine ullo miraculo non poterit rudis imperare sibi fidem sine dubitatione, post penetratum motivum credibilitatis sibi sufficiens. Rursus vel hæc dubitatio sine qua creditur, excludit etiam tentationem aliquam & refutabile judicium de dubitando,& hæc immunitas videretur sine fundamento adstrui , vel certè credunt sine dubitatione, quia refellunt omnem dubitationem,eliciuntq; actum fidei certissimum ; & jam hoc erit illis commune, etiam cum doctis.

Non Satisfacit Tertiò. Cum negatio illius dubitationis voluntaria,aut saltem experimentalis,non possit esse sine motivo, de hoc ipso quæritur, quodnam sit motivum, inductivum ad hoc,& ita vastum ac convictivum , ut non possit dubitare. Quòd item , ita vastum motivum, ut experiatur rudis, circa falsum articulum , se non posse non dubitare , verèque jam ille non esset rudis,sed & doctior doctissimis,qui circa falsum articulum experiuntur se posse dubitare ; magis enim participarent de Dei scientia, quæ excludit omnem dubitationem, unde inquirere solent docti, an hoc vel illud sit articulus fidei,sufficietque ingeniosissimis scholasticis [illegible] ere ex rudibus,quid tu sentis?nam si dicant illi,se non posse non dubitare circa hoc,inferendum erit, non esse hoc revelatum , cùm per miraculum patratum in rudi homine , discerni id possit. Et tamen videtur experientiâ constare, quòd rudes,si experiuntur se non posse dubitare circa articulum verum, etiam experiantur se non posse dubitare circa articulum falsum, quia vel illum sibi persuasum habent , vel quia terminos ejus non penetrant. Tum quia de hoc ipso quæritur, quod sit motivum illius obligationis credendi sine dubitatione articulum verum? Recurres ad revelationem relucentem: redibit quæstio, quod habeatur fundamentum ? quod motivũ credibilitatis, circa illam revelationem factam? Tum quia nullus quidem obligatur ad impossibile, sed redit quæstio ; si putaret articulum falsum , rudis ille, esse revelatum , teneretur illum credere, licèt non crederet; quæ hujus impossibilitas , ne rudi appareat articulus falsus, tanquam revelatus?Rursùs si impossibile est, ut articulum falsum accepter sine dubitatione rudis, nullus unquam rudis fiet hæreticus,quia impossibile est illum habere dubitationem in articulo fidei. Quòd si illud Ly : Nullus obligatur ad impossibile , sumatur relatè ad articulum falsum de Incarnatione v. g. Spiritûs Sancti, certè hoc non est objectum impossibile, posset enim incarnari.

Secundus Modus.

Explicat Secundò Pallavic : apud eundem. Quòd istud discerniculum , consistat in quadam apprehensione singulari & suprahumana, dequa dici possit : *Nec vox hominem sonat.* Addunt alii Discerniculum hoc stare, in illuminatione quadam interna , quæ de se ipsa dicat, *Ego sum vox Dei inimitabilis à natura, & certifica te , quòd Parochus nunc verum dicat.* Hæc illuminatio reflexè cognita , habet eandem vim causandi judicium credibilitatis , quàm habent motiva credibilitatis , & per hanc illuminationem reflexè cognitam , determinatur intellectus rustici , ad formandum judicium evidens credibilitatis, ut possit elici & imperari actus fidei.

Contra hanc explicationem proposita argumenta ab Esparza , defendit ibidem Haunoldus , posteà sua propria format. *Et*

Impugnat Primò. In illud debet fieri resolutio fidei , quod ultimò reddimus pro ratione, quare credamus v. g. mysterium Incarnationis ; aliàs convinceremur credere leviter. At qui pro ratione ultima , non reddimus aliquam illustrationem , tanquam motivum formale Quod. Ergo nulla hujusmodi illustratio, est motivum credibilitatis , seu motivum credendi , de via ordinaria. Minor probatur. Quia si quis interroganti Judæo , quare credat Incarnationem , responderet , quia sic illuminor ad credendum , tali illuminatione , quæ dicit se esse vocem DEI , & Parochum verum dixisse , cùm dixit verbum esse Incarnatum ; numquid Judæus non rideret talem instructorem , & non diceret ? Audivi tuum Parochum , hoc jam sæpiùs dicentem , sed nunquam expertus sum talem illuminationem.

Responderi posset. Secundùm statum quæstionis in præsenti,non id est discerniculum, in quod ultimò resolvitur fides , hoc enim est DEI revelatio, hinc quantumvis illuminatio non sit ultimum resolutorium fidei , adhuc ipsa posset esse discerniculum. Vi ergo istius adversionis transeat totum. Deinde argumentum probat multum, probat enim nec notitia credibilitatis superiùs enumerata, esse motivum assensûs, quia si hæc motiva proponeret Christianus; responderet Judæus, pridem hæc novi, non temen convincunt,& tamen hoc non obstante, possunt istud discerniculum in Doctis, esse motiva credibilitatis. Item non posset ultimum resolutorium fidei assignari ; ipsum *Deus dixit* completum ut velis, quia responderet Judæus, se audivisse propositum, quòd id Deus dixerit, idq; cum illis complementis, sed se negare, quòd id Deus

dixerit

dixerit: & quòd aut vera sint complementa aut sufficientia: nihilominùs hoc non obstante, ipsum: Deus dixit, sumptum, cum suis complementis, est sufficiens motivum fidei. Ergo & illius discerniculi, ex hac refutatione Judæi, non sequeretur insufficientia. Et sicut propositis motivis credibilitatis, perneganteque Judæo illa esse convincentia, rejiceremus id in pertinatiam ipsius, & in peccata quibus se indignum præstitit gratiâ Divinâ, ita & in præsenti, idem fieri posset.

Impugnat Secundò. Si daretur hujusmodi discerniculum internum, inter locutionem veram & falsam Parochi, deberemus illius meminisse, sicut omnes constantissimè memineruntsuarum visionum, aut saltem maneret memoria in confuso, ut in Rege Pharaone somnii, cujus erat oblitus. Atqui rusticorum nullus unquam auditus est asserere, se hujusmodi Discerniculum expertum esse, & ab illo reflexè cognito, tanquam motivo credibilitatis, fuisse permotum, ut actum fidei firmissimum eliceret, & & quòd ad movendum non minorem vim habuerit, quàm si vidisset millena miracula in confirmationem fidei fieri, & si rusticus tale quid assereret, pro homine impostore, aut phanatico haberetur.

Responderi posset. Inquirendo ex Arguente: An ille ad singulos actus fidei & recitationis Symboli Apostolici, experiatur se moveri motivis credibilitatis vel non? si non, cur exigit circa discerniculum memoriam præsentem; si experitur, eodem jure illi credendum erit, ac rudibus, si hoc de se dicerent. Quòd si sufficiat virtualiter nonnisi concurrere tunc illa motiva, ob facilitatem acquisitam eliciendi actûs fidei, idem dicent oppositi. Deinde immeritò videtur enervari ista illuminatio Spiritûs Sancti, cùm illa revera admittatur, de quo infra. Quærere item restabit ex arguente, an ita moveatur relatione Martyriorum, subitorum, & Miraculorum patratorum, in confirmationem fidei, atque moveretur si hæc præsens lustraret oculis, discuteret indagine: si æquè, cur id non putabitur impostura? si non æquè & tamen hoc non obstante, motivâ credibilitatis, sunt docto viro sufficiens discerniculum, cur etiam rudibus prædictum discerniculum, quamvis non sit ita evidens, sufficiens non erit? Certè quidquid sit, an istud discerniculum seu illuminatio reflexo cognoscatur, tamen è illa in singulis actibus fidei, etiam doctis prælucet, ut innuetur infra, ubi de illuminatione Spiritûs Sancti.

Instat Primò. Sicut certissimum est quòd aliquorum actuum habitorum obliviscamur, ita etiam certissimum est, quòd non obliviscamur omnium, rustici verò nunquam dicunt se hujus discerniculi recordari.

Responderi potest. In actu quidem exercito, & utendo termino illuminationis fortè aliqui non responderent, quanquam etiam responderent sub his æquivalenter terminis: Deus me ad hanc fidem vocavit: sed in actu signato, ad hoc responderent, quòd securi sint se legitimè dicturos *Credo*, quæ securitas, in gratiam Salvatoris referri debet, adeoque etiam in illuminationem.

Instat Secundò. Nemo obliviscitur per se loquendo statim, contractum initorum, quia inducunt gravem obligationem. Atqui obligatio credendi est omnium gravissima. Ergo si hæc inducitur per discerniculum à Deo infusum, non obliviscetur illius rusticus.

Respondetur. Cùm ad actus fidei, etiam per objicientem, requiratur illuminatio Spiritûs Sancti, illaque sit saltem in parte, istud discerniculum, non debet dici quòd illius obliviscantur rudes, licèt eam explicare non possint: præcipuè autem quia actuum internorum experientia fundans reflexionem, etiam per arguentem, quantumvis in re gravi, non semper habeatur, ut non habeatur in prævia illuminatione, quæ ex doctrina Tridentini datur.

Instat Tertiò. Unde constat, quòd discerniculum fuerit potiùs illuminatio interna quàm externa, danturque actus, quorum non habemus memoriam. Ergo poterunt illæ voces etiam extrinsecè fuisse perceptæ, & tamen non meminissent rustici; & sicut quia insolens esset illas voces audire, meminissent illarum rustici, ita quia insolens est, illuminatio supernaturalis, æquivalens in efficacia infinitis miraculis, meminisse illius debebunt.

Responderi potest. Sicut posita prædicatione externa, est necesse ponere illuminationem internam contra Pelagianos, ita quantumvis illud foret discerniculum externum, requireretur internum, quicquid sit, an ipsum fundet supra se reflexionem. Et cum arguens licèt non admittat illuminationem illam pro discerniculo, admittit tamen eam pro antecessivo ante actum fidei, respondere debebit, an experiatur, an meminerit illius illuminationis.

Impugnat Tertiò. Illustratio illa est utique actus intellectualis. Ergo debet posse assignari illius objectum: Hoc, non est locutio Parochi secundùm se spectata; nam hæc etiam per actum naturalem potest repræsentari & repræsentatur quando Parochus falsum dicit: non etiam pro objecto habet hoc, quod est esse derivatam à locutione præterita Dei, hoc enim est objectum ipsius actûs fidei. Denique uno verbo dicendo Parochum dicere verum, affirmatur id actu libero: Illuminatio autem illa quæ est discerniculum, non est actus liber, sed fit in nobis sine nobis. Ergò debet esse aliud illius objectum, atqui nullum potest assignari.

Responderi potest. Quærendo ex ipsomet arguente; quid habeat pro objecto illuminatio

Spiritûs Sancti? quam indubiè ipse requirit ad actum fidei. Attendendo rursùs ad ea quæ proponit, ea etiam non convincunt. Nam præcisis quæ assumuntur, quantumvis locutio Parochi foret objectum illius illuminationis, nihil impediret, quominùs peractum supernaturalem repræsentata (qui potest versari circa idem objectum cum actu naturali, titulo supernaturalis suæ, specialiùs ita posset certificare, ut non certificat actus naturalis, sicut certificat revelatio vera actuũ fidei in Catholico, non certificat in Hæretico. Dici item posset, objectum illius Illuminationis esse locutionem Parochi, sed prout derivatam à locutione præterita Dei, quæ in tantùm erit objectum ipsius actus fidei, inquantùm sistit in locutione Dei præterita quâ tali: autem objectum discerniculi, inquantùm sistit potiùs in locutione Parochi, quantumvis importante simul derivationem sui, à locutione præterita Dei. Rursùs Nego hoc, quòd actus liber cum actu necessario non possit habere idem objectum, ut defacto idem est objectum amoris liberi in Via, & amoris Beati in Patria. Infra etiam attingetur & objectum hujus illuminationis, & quòd hæc Illuminatio, interdum sit prima operatio, interdum secunda.

Instat Primò. Paulò quidem aliter quàm hîc proponatur, excerpo tamen ea, quæ videntur posse adduci, ad impugnandam, prærequisitam ad actum fidei Illuminationem Spiritûs Sancti. Hæc illuminatio vel est secunda operatio vel prima? si secunda, tale judicium esset evidens, utpotè non dependens ab omni imperio voluntatis, sicque evaderet fides evidens in Attestante; quia tam veritas, quàm locutio Dei esset evidens, possentque in eodem intellectu conjungi duo judicia contradictoria; nam stante hac illuminatione posset quis dicere. Non datur locutio Dei de hac re, & tamen illa, illuminatio diceret se esse locutionem Dei de hac re. Non etiam hæc illuminatio esset prima operatio: quia hoc ipso hæc illuminatio, non esset objectum formale. Quod, ipsius actûs fidei, &c. &c.

Respondetur. Posse esse hanc illuminationem, etiam in linea secundæ operationis. Quòd illud evidens esset judicium evidentia experimentali certum est, quia tamen nec esset principium lumine naturæ notum, nec connexionem proximam cum illo dicens, ideò demus, quòd ad sui assensum non indigeret imperio voluntatis, nihilominus suaderet ut imperet voluntas actum fidei: neque tunc fides evaderet evidens in attestante, quia daretur quidem evidentia experimentalis illius attestationis, sed non evidentia Physica, aut Metaphysica, quòd hoc Deus dicat, nec adferretur pro assentiendo illi articulo, etiam accedente illuminatione illa, non adferretur inquam aut principium lumine naturæ notum, aut proxima cum illo connexio, quod sufficeret ad obscuritatem fidei. Posita autem illa illuminatione quæ diceret, *Est de hoc locutio Dei*; posset quidem habere adhuc dissensus; *Non datur de hoc locutio Dei*: quia tamen ille dissensus non poneretur, nisi in sensu diviso à priore illo contradictorio, ideò adhuc non sequeretur, posse secum stare duo contradictoria. Et ita quando dico, Amo Petrum, cùm libere amem, potuisset verificari: Non amo Petrum; quia tamen hæc vêrificatio foret nonnisi in sensu diviso, ideò necdum sequeretur, posse secum stare: Amo Petrum, Non amo Petrum. Posset etiam dici, quòd illa Illuminatio sit prima apprehensio, quam etiam nos non dicimus in nostris Principiis objectum formale Quod, ipsius actûs fidei.

Instat Secundò. Vi hujus illuminationis, actus fidei esset evidens, nullo indigens imperio, quia fieret per species proprias sui objecti.

Respondetur. Quidquid sit de mente Pallavic: cut posita illa illuminatione non esset actus fidei evidens, dictum suprà. Quod autem addit de speciebus propriis sui objecti, hoc erit examinandum; nam imprimis illuminatio inquantum cadit in experimentalem scientiam, non cognoscitur per species, sed per se ipsam, ut & omnes alii actus, quos in nobis experimur. Sed secundùm hanc experimentalem scientiam, non est objectum Actûs fidei, illa illuminatio. Rursùs non apparet, quî illa illuminatio, objectum quod repræsentat, repræsentet per species proprias; Nam ut loquitur objicions, dicit illuminatio, se esse locutionem Dei, quomodo autem Deum per proprias species ostendit? & si recurras ad hoc, quòd sufficiat ut illuminatio per species alienas obliquum locutionis repræsentet, ex eo sequitur, ipsum *Deus dixit*, quod format actum fidei, non nosci per species proprias, cum obliquum locutionis Dei, non noscatur per species proprias. Rursùs sicut possum concipere illuminationem, quæ sit locutio Dei, in obliquo importando Deum, ita possum eandem concipere sub his terminis. *Deus hoc loquitur*; quo casu, si per species proprias non noscitur Deus, nec per proprias species noscitur illuminatio adæquatè sumpta, licèt intuitiva & experimentali notitia, nec per species alienas, experiar me id noscere, quòd nosco per species alienas; per quod etiam responderi potest ad confirmationem secundam & tertiam. Unde experimentalis notitia illius locutionis, determinat quidem intellectum ut necessario assentiatur se illam habere, sed non determinat ad objectum, ad quod manu ducit, cùm Deum loquentem per species proprias non ostendat, nec adferat Principium lumine naturæ notum, aut aliquid proximè illi conjunctum, quod requiritur ad evidentiam.

Instat Tertiò Insuper. Omne judicium, quod & quatenus reflectitur in se ipsum, quoad hanc

hanc reflexionem, est evidens. Ergò etiam omnis apprehensio, quatenus reflexa in se ipsam, est eatenus apprehensio evidens. Atqui apprehensio evidens quâ evidens, rapit intellectum ad assensum. Ergò si illuminatio est reflexa in se ipsam, erit evidens, & rapiet intellectum.

Respondetur. Judicium quoad experimentalem sui notitiam, semper est evidens, quia tamen ipsum objectum circa quod est, potest non repræsentare per species proprias, ideò adhuc relinquitur locus actui obscuro & inevidenti, non quidem circa judicium, sed circa objectum judicii. Hinc & illa illuminatio, quoad reflexionem circa se, erit evidens, & attacta notitia experimentali; quia tamen objectum ad quod illuminat, non repræsentat per species proprias, relinquitur adhuc locus inevidentiæ. Et ita cum dico. Deus est Incarnatus, habeo intuitivam notitiam me hoc dicere, & tamen hoc non obstante, actus fidei circa incarnationem, est obscurus, eò quòd nec Deum, nec Incarnationem, per proprias species noscam, ita & in præsenti.

Impugnat Quartò. Per hanc Illuminationem amittit Propositio Ecclesiæ, facta per Parochum, rationem Locutionis Divinæ, quod est contra Scripturam dicentem: Qui vos audit me audit.

Responderi potest. Sicut propositio Parochi, non excludit per Haunoldum etiam motiva credibilitatis, ne sint Locutio DEI, ita nec excludet illuminatio, ne Propositio Parochi, sit Dei Locutio. In principiis autem nostris propositio Parochi, non est Locutio DEI, sed Propositio, quid fuerit locutus DEUS.

Impugnat Quintò. Admissa hac illuminatione incidituri in errorem de Spiritu privato, quem Hæretici prætendunt.

Respondetur. Cum etiam Haunoldus admittat illuminationem Spiritûs Sancti, ostendere debet, cur non coincidat cum errore de Spiritu privato.

Hactenus dicta refutata sunt abstrahendo à sententia Pallavicini, & solùm attendendo, ne torqueri possent ad impugnandum prærequisitum Credendi, quod est Spiritûs Sancti illuminatio. *Cæterum illa Explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia contra illam faciunt argumenta aliqua, contra explicationem Perez posita. Dicam enim nullum posse esse Hæreticum materialem, aut nullum hæreticum ex rudibus; si enim dictat illi Spiritus Sanctus, æquè ac nostro rudi, hoc esse Deum locutum, & quidem dictione, ut vox non hominem sonet, tunc revera rudis hæreticorum, non erit hæreticus; sequetur enim vocem Dei superhumanam, si autem non habebit talem locutionem & tamen credet objecto non revelato, revera non erit materialis, sed formalis Hæreticus. Quærendum item erit in rebus dubiis; An scilicet illæ sint revelatæ, quærendum inquam erit doctioribus, an circa hoc experiantur vocem superhumanam rudes? Tum quia cum experiendo nemo possit internoscere actum supernaturalem. Ergo etiam nemo experiendo, potest certò & infallibiliter scire, vocem aliquam esse superhumanam, transfigurante sese Dæmone in Angelum Lucis. Et certè contendant inter se æqualis capacitatis duo rudes, Catholicus & Hæreticus, obtendant uterque se sentire de suis articulis vocem superhumanam, quid adferet Catholicus rudis, aut etiã pro Catholico rudi Doctor Catholicus, quo ostendat vocem in rudi auditam, fuisse superhumanam. Tum quia explicari hoc ipsum deberet, quomodo si aliqua vox dicat: *Ego sum vox inimitabilis à natura*, non possit illam imitari natura: & si hanc genericam locutionem, Ly *Vox inimitabilis à natura* naturaliter, dum disputamus, intra nos experimur, cur similis individua non possit esse locutio, quæ se dicat inimitabilem à natura, & tamen naturalis. Addo, si hæc illuminatio reflexè cognita, habet eandem vim causandi Judicium credibilitatis, quam habent vim, motiva credibilitatis; sicut motiva adferunt rationem inductivam ad illud judicium formandum, ita & hæc illuminatio deberet adferre motivum: quod hæc explicatio, non tangit.

Tertius Modus.

Explicat Tertiò Esparza & dicit Auctorem sufficientem Propositionis credendorum, non solùm debere esse missum à Deo mediatè vel immediatè, sed etiam loqui debere, tanquam missum à DEO. Hæc locutio propria Ministri, ut missi à Deo, est supernaturalis extrinsecè quoad modum; quatenus oritur à fide supernaturali, doctrinæ divinitùs revelatæ. Demum conferenda erit ista locutio quoad modum supernaturalis, cum simili quoad entitatem locutione pura naturali etiam extrinsecè, & quoad modum. Locutio purè naturalis gignit in audiente naturaliter benè dispositio, cognitionem conceptûs naturalis, cui substituitur eadem Locutio. Locutio autem extrinsecè & quoad modum supernaturalis, quia substituitur conceptui supernaturali loquentis, connexo essentialiter cum revelatione Divina, & approbatione Ecclesiæ, gignere potest in audiente, supernaturaliter dispositio per Lumen fidei, & infusionem Spiritûs Sancti, cognitionem conceptûs ejus supernaturalis, qui est forma extrinseca, distinguens veram DEI locutionem externam, à falsa. Adest ergo semper Discerniculum veræ Dei locutionis à falsa, imperceptibile quidem naturaliter, utpote proprium idiomatis supernaturalis, perceptibile verò per supernatu-

ralem illustrationem, quæ tamen ipsa illuminatio, nihil præstare posset, si non præiret locutio exterior, informans phantasiam, & dependenter ab illa pertrahens intellectum, ad inspectionem conceptionis interioris præexistentis, re ipsa, in loquente. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit Primò. Quia ipsum punctum de quo quæritur, nempe quo motivo credibilitatis moveantur rudes non explicat. Tum quia Concedo auctorem sufficientem Propositionis credendorum debere esse missum à Deo, saltem mediatè, sed quærere restat; cùm hoc sit etiam objectum fidei, quòd hic sit missus à Deo saltem mediatè, quale sit discernculum illius in rudibus, præcipuè in Principiis istorum, qui tantum tribuunt propositioni Parochi, & cùm, non solùm sit objectum fidei, quòd hæc locutio sit locutio missi à Deo, sed etiam quia hic ipse est mediatè missus à Deo, pro illo priori, pro illo Antecedenti, quo præit suæ locutioni (& tamen pro illo priori jam est missus à Deo, & jam hoc est objectum fidei;) quodnam sit Discerniculum? Tum quia, Cùm possit esse locutio erronea, quamvis orta à fide supernaturali, ut cùm assereret quis: sicut sunt tres Personæ Deitatis, & non plures (cujus rei notitia pendet à fide supernaturali trium & non ampliùs Personarum) ita etiam tres esse Deos & non plures: quod erit discerniculum, hunc non loqui tanquam missum à Deo, licèt illius doctrina oriatur à fide supernaturali doctrinæ divinitùs revelatæ, de tribus & non ampliùs Personis. Tum quia. Concedamus quòd locutio purè naturalis gignat in audiente cognitionem conceptûs naturalis, & quòd locutio extrinsecè supernaturalis gignat in audiente bene dispositò supernaturaliter, cognitionem conceptûs supernaturalis: quærere restat quod sit discerniculum, quòd hæc locutio [illegible] naturalis, hæc supernaturalis quoad modum? quod item discerniculum, quia ego auditione mea pertingo, ad conceptum non naturalem sed supernaturalem? & cùm hic conceptus sit connexus essentialiter cum revelatione Divina, quod est discerniculum hujus ipsius fidei Divinæ? neque id supponi debuit, sed explicari quodnam sit talis fidei discerniculum? Tum quia quærere restat quodnam sit discerniculum licèt imperceptibile naturaliter, quòd sit proprium idiomatis supernaturalis, & quod Sathanas transfigurans se in Angelum Lucis, imitari non possit. Tum quia. Ipse explicans, vel in se expertus est hoc idioma vel in aliis, si in se? Ergo hoc non erit discerniculum rudium: si in aliis, si potest experiri quis, se attingere ad conceptum supernaturalem ipsius proponentis, hocque explicare potest, ergo & illud idioma explicare poterit, saltem objectum illius explicando. Tum quia. Asserat hæreticus se instigari ad suum articulum falsum, modo imperceptibili, sitque revera illusio, quæ in Dæmonis, extraordinariè operantis, malitiam, referri possit: Catholicus etiam rudis, dicat se imperceptibile quidam sentire, & inexplicabile naturaliter; quod erit discerniculum. illum quidem non habere legitimum Judicium, hunc habere? Tum quia. Concedo interim debere fieri inspectionem conceptus interioris præexistentis in loquente, quodnam erit discerniculum, conceptum interiorem, esse conceptum fidei & non erroris, esse supernaturalem & non naturalem, ut internoscatur, non naturali sed supernaturali conceptui, substitui hanc locutionem.

Non Satisfacit Secundò. Ratione Principiorum quæ supponit explicans. Tum quia si non aliunde desumatur supernaturalitas extrinseca quoad modum, nisi ex eo, quia oritur à fide supernaturali doctrinæ divinitùs revelatæ, dicendum erit omnes Hæreses, esse supernaturales extrinsecè quoad modum, quia omnes oriuntur à fide supernaturali doctrinæ divinitùs revelatæ: sumunt enim ortum ex Evangelio, malè intellecto, traditione detorta &c. Tum quia, hoc quod est oriri illam locutionem à fide supernaturali doctrinæ divinitùs revelatæ, quæro, illa fides vel est ipsius loquentis vel aliorum? non ipsius loquentis, quia potest aliquis bene, & usque ad eventum, proponere verum articulum, licèt ipse illi discredat, aut tunc, dum de illo loquitur, non habeat conceptum, seu fidem supernaturalem. Si autem habet ortum à fide supernaturali aliorum, quomodo verum erit, quòd audiens pertingat ad conceptum supernaturalem, quem loquens habet de objecto, cum revera illum non habeat. Tum quia cum possit esse simillimus actus fidei naturalis cum actu fidei supernaturali, excepto principio *A quo*, discerni non poterunt, quomodo ergo supponit explicans, conferri posse locutiones illas, nempe naturalem & supernaturalem quoad modum. Tum quia etiam locutio quæ appellatur extrinsecè & quoadmodum supernaturalis, in homine supernaturaliter dispositò, potest gignere cognitionem nonnisi naturalem. Concionetur enim pius Concionator, probet ex revelatione, Deum esse summè bonum, audiant illum illustrari fide; omnes ne elicient amorem supernaturalem? Et si ita est, cùm testetur Scriptura: Qui diligit non manet in morte, scient se omnes esse in gratia. Ergo si tunc, non gignitur amor supernaturalis, poterit etiam non gigni cognitio supernaturalis. Tum quia probandum fuisset ratione aut experientiâ; pertingere posse aliquem ad conceptum alicujus, distinguendo quòd ille non mentiatur, reveraque talem conceptum de objecto formet, qualem proponit, itemque quod ipsam conditionem supernaturalitatis attingat, in eaque intueatur, hanc locutionem, huic Conceptui supernaturali substitutam esse; & si literis instituti, dum aliquid de

nova

novo discunt esse de fide non experiuntur se pertingere ad conceptum dicentis supernaturalem, & quòd hæc locutio sit substituta conceptui supernaturali, quî ad hoc pertingere poterunt Rudes?

Non Satisfacit Tertiò. Quia instantia de locutione naturali allata habet suam difficultatem. Tum quia locutio externa ostendit quidem hoc concepisse loquentem quod loquitur, sed non ostendit, quòd revera ita sentiat, & quod verè loquatur. Ergo etiam locutio quoadmodum supernaturalis, licèt ostendat concepisse dicentem, hoc, quod loquitur dicens, sed non ostendit conceptum supernaturalem, de illo objecto. Tum quia cùm non possit esse perceptio locutionis naturalis, alia, nisi naturalis, secluſa revelatione, benè infertur quòd locutio naturalis, gignat cognitionem naturalem, conceptûs dirigentis illam locutionem; sed unde oritur ut Locutio supernaturalis quoad modum, substituta conceptui se dirigenti, gignere debeat nonnisi cognitionem supernaturalem? Tum quia duo hîc distinguenda sunt. Pertingentia ad conceptum dirigentem locutionem de vero articulo; deinde pertingentia ad ipsum conceptum supernaturalem de objecto, si est de objecto conceptus supernaturalis ad quem pertingatur, inferetur indubiè, illum esse veræ fidei articulum, supposito quòd non possit dari error supernaturalis. Sed inde jam sequitur, non posse ullum Prædicatorem mentiri, eò quòd rudis audiens, pertingat ad conceptum supernaturalem. Rursus si indagare voluero articulum controversum, suffecerit me niti ad habendum de illo conceptum supernaturalem, poteroque de illo Articulo conceptum supernaturalem habere, quantumvis non erit decisus, si particulariter pro me habuero sufficientia motiva, quòd sit revelatus, defactoque sit revelatus. Proponendus ergo erit ille Rudi, & tunc si rudis pertingat ad conceptum supernaturalem loquentis, erit ille articulus de fide; quæ probatio, An id sit Articulus fidei, videtur esse absona. Quod si sufficit pertingere ad conceptum solum dirigentem locutionem, cùm hæc directiva notitia, possit esse communis errori, quî trahet secum supernaturalitatem? habebitque vim gignendi in audiente cognitionem supernaturalem? quî audiens, mirabiliùs operabitur extra se, quàm intra se, nam extra se internoscet conceptum supernaturalem loquentis, & in se, non internoscet, an cognitionem habeat supernaturalem.

Quid tenendum.

Assero Primò. *Non esse Juris Theologici decernere, quo defacto & in Individuo motivo credibilitatis moveantur Rudes.* Ratio. Tum quia esset hoc, de interno actu vaticinari, nam non potest actus internus nosci aliter, quàm per revelationem, nisi ipse actus, ex effectu extrinseco, connexionem habente cum actu interno, pernoscatur, & ita ex effectu qui est Locutio, internosco reluxisse in mente, ea, quæ dictione expressa sunt. Opus item artificiosum, prodit ideam internam. Quia autem nullus effectus extrinsecus est, qui ostendat, quòd sit connexus cum hoc defacto & in Individuo motivo, ideò quòd aliquis rudis hoc motivo moveatur, ad pertingere non est juris Theologici. Tum hoc quia non est juris Theologici dicere, quòd hæc classis Doctorum, vel mediocriter Doctorum, vel hujus nationis Fidelium, hoc in individuo motivo moveatur. Ergo neque est juris Theologici dicere, quòd hæc classis fidelium rudium, hoc defacto motivo moveatur. Tum quia ipsi rudes interrogati de suis inductivis ad fidem, hic quidem sic, ille aliter respondet. Ergo etiam ad experientiam attendendo, non est juris Theologici, unum aliquod in individuo, & defacto ponore motivum.

Assero Secundò. *Esse juris Theologici ostendere motiva credibilitatis, quibus defacto possint moveri Rudes.* Ostenderuntque Theologi hæc motiva esse motiva credibilitatis, communia illis, cum doctis, & tota residua Ecclesia. Et quia à facto ad potentiam est legitimus recursus, posse hoc facere Theologos, rectè ostenditur, per ipsa motiva credibilitatis, quæ collegerunt Theologi. Quòd autem hæc motiva sint etiam pro rudibus. Ratio est. Tum quia si essent distincta motiva illa, vel essent evidentiora vel minus evidentia? si evidentiora: Ergo & certiora; nam in assensibus talibus, evidentia à certitudine non separatur: adeòque etiam doctis convincendis magis apta, quàm quæ defacto proponuntur à Theologis, eò quòd major evidentia & certitudo magis sit convictiva intellectûs Doctorum, cæteroqui faciliùs inventivi objectionum in contra. Si autem sunt illa motiva inevidentiora, minùs erunt apta convincendis rudibus, quia illorum capacitas, nonnisi ad evidentia est. Est quidem verum magis illos moveri particularibus, quàm universalibus veritatibus, minùs item illos posse objicere, cæterùm ut penetrent, majori evidentiâ indigent. Tum quia Syllogismi naturalissimi Rudium, defacto innituntur iisdem Principiis quibus Syllogismi Doctorum, morales etiam demonstrationes, ut quòd hæc Mater diligat hunc filium, conficiuntur à Rudibus, ex iisdem principiis moralibus. Ergo idem dicendum de motivis credibilitatis. Tum quia interrogati fideles rudes cur nolint fieri sectarii, adferunt semper (ut experientia ostendet) aliquod ex motivis credibilitatis, quæ sunt Communia Doctis; dicet iste, non est apud illos feria sexta, nec quadragesima, est apud illos Sacerdos ita maritus ut ego, quibus simplicibus terminis innuunt motivum

tivum credibilitatis Sanctitatem Ecclesiæ. Reponit alius, ita mei Patres & Avi senserunt, per quod rudis sufficienter innuit, se moveri, successione fidei perpetuâ, fidemque suam non noviter, sed ab ævo, & à Christo incepisse. Erit etiam qui dicat nunc apud illos sic, nunc ita in delubris fit: (lingua enim nostra non eodem modo appellat hæreticorum templa ac Catholica, ideò utor ipso Ly: Delubra) antea non habebant imagines, modò habent, antea non admittebant auricularem confessionem, nunc admittunt; & his aliisque modis explicant non esse in illis Ecclesiam unam, & cætera similia.

Assero Tertiò. *Licèt rudes de facto moveantur motivis credibilitatis iisdem, quibus docti, nihilominus longè alia methodo.* Et hoc ex duobus constabit, imprimis quia interrogati rudes, semper adferent aliquod motivum, revocabile ad motiva superiùs allata. Deinde quia hoc ea amplitudine & energia non explicabunt ut explicant docti. Et certè quamvis ea subtilitate, quam & ingenium, & artificium Logicum præmonstrat, non promant suos Syllogismos rudes, ut promunt Docti; nihilominus revocabilitas illa ad principia Lumine naturæ nota', ostendit illos moveri iisdem Principiis: ita Revocabilitas ad principia moralia, ostendit illos moveri iisdem motivis credibilitatis, quibus moventur Docti.

Cæterùm ostendendum adhuc venit quæ sit differentia motivorum credibilitatis, quibus moventur rudes Hæretici, materiales tamen, à motivis quibus moventur rudes Catholici. Dicique potest quòd simili methodo moveantur utriusque sortis rudes, & quidem ex eo, quia si possunt docti illorum, materiales tamen Hæretici, iisdem motivis credibilitatis moveri, quibus & docti Catholici, si item possunt moveri eodem Evangelio, si item ipsa motiva sunt universalia, non apparet in ipsis motivis diversitas, sed tota erit in illegitima applicatione motivorum, quia etiam est illegitima applicatio Evangelii.

Assero Quartò. *Deferendum multum esse securitati cuidam, quâ rudes Catholici, ex gratia Salvatoris, freti, procedunt in imperando sibi Actum fidei.* Quam securitatem, priores illæ explicationes, semper innuebant, licèt variis viis, quæ securitas, licèt sub aliqua persona & larva habeatur in materialibus hæreticis, longè tamen tenaciori & magis satisfactivo modo, habetur in Rudibus Catholicis; ita, ut si daretur intuitiva notitia securitatis, quam habent materiales hæretici, cum securitate rudium Catholicorum, major illa adverteretur, exigente illam ipsa connexione cum objecto revelato, & illuminatione Spiritûs Sancti: de qua infra. Et hoc puto significare illam doctrinam Perez; quòd sine miraculo non possit fieri ut credat quis res obscuras, sine dubitatione. Innuit item & illa propositio Pallavic: quòd audiant vocem superhumanam. Innuit idem illa Propositio Esparza quòd rudes audiant idioma (idem dic de doctis Catholicis) proprium locutionis supernaturalis. Certè enim insignis hæc securitas est, habere magna quidem ex objecto, sed non ex modo apprehendendi motiva credibilitatis, nihilominus credere securissimè revelationi; & sicut dixit Augustinus: Magnum esse miraculum si sine miraculis dicatur fides Catholica propagata, ita magnum est miraculum, & Dei loquentis opus, evidentia motiva credibilitatis modo rudibus debito penetrare, & tamen evadere ad actum credendi, cum tanta prævia securitate. Per quod videtur etiam fieri satis, doctrinæ illorum Magistrorum, in principali hoc puncto, concordanti.

Assero Quintò. *Securitatem hanc, supposita connexione cum objecto revelato, principaliter pendere, ab illuminatione Spiritûs Sancti.* Quam si in doctis, multò magis in rudibus est necesse admittere: & Ratio est. Quia cùm illa securitas in re tanti momenti non possit referri in modum versandi rudium, circa motiva credibilitatis, adeoque in aliquod naturale, referri debebit in principia supernaturalia, nempe in illuminationem Spiritûs Sancti, tenentem se ex parte intellectûs, & Piam affectionem ex parte voluntatis.

Necessitas hujus illuminationis in universum colligi potest ex auctoritate.

Prima Auctoritas S. Thomæ 22. q. 2. Art. 9. ad 3. *Inducitur* (supple credens) *auctoritate Divinæ doctrinæ, miraculis confirmatæ, & quod plus est, interiori instinctu Dei moventis, ideo non leviter credit.* Ubi nomine instinctus S. Thomas, illuminationem Spiritûs Sancti & Piam affectionem intelligit. Requiriturque illa ultra motiva externa credibilitatis, quia est ultra miracula. Illud autem Ly *Quod plus est*, non dicit comparationem, majusné sit quid miraculum, an ille instinctus, sed solùm dicit, superaddi etiam miraculis instinctum Dei, illoque compleri crediturum, in securitate quadam, ita ut hic instinctus interveniat, etiam in auctoritate Ecclesiæ acceptanda. Nec dicendus est leviter credere, qui nixus motivis credibilitatis, sine hoc instinctu crederet, de facto enim non est crediturus, & si sine instinctu Dei crederet, non crederet supernaturaliter.

Respondet Haunoldus. Hoc solùm significari à S. Thoma, quod leviter crederet, qui non examinatis motivis credibilitatis, sine omni dictamine prudentiæ crederet, cum requiratur judicium prudentiæ, seu judicium credibilitatis proponens obligationem & honestatem credendi: & hoc fit per Instinctum Spiritûs Sancti, nempe per primam gratiam & auxilium supernaturale, ita ut supernaturalitas fidei in Lumen super-

supernaturale, tanquam causam efficientem referatur.

CONTRA. Concedo quod leviter crederet, qui sine dictamine prudentiæ crederet, sed quærere restat, an non ex mente S. Thomæ (verbis illis indicata) constet, quòd post judicium prudentiale de illis miraculis confirmantibus fidem, succedere debeat ipse instinctus Spiritûs Sancti, cum de illo tanquam de aliquo distincto dicat S. Thomas illud Ly. *& quod plus est.* Rursùs non apparet cur ille instinctus debeat concipi per modum causæ efficientis. Concedo quidem quòd Lumen supernaturale hoc est Lumen fidei, concurrat ad Actum credendi in genere causæ efficientis, sed quia ille instinctus præcedere debet ipsammet fidem, & est per modum Actus, quî (in multorum principiis) producet Actum fidei?

SECUNDA Auctoritas est Arausicani quòd Canone 5. sic habet. *Ad consentiendum cogitationi salutari, est necessaria Illuminatio & Inspiratio Spiritûs S.* & quia velle credere est cogitatio salutaris, præcedet illam illuminatio Spiritus S. videturque idem innuere Tridentinum dum can. 3. de Justif. requirit prævenientem Spiritûs S. inspirationem.

TERTIA Auctoritas est S. Augustini. epist. 107. ad Vitalem. *Non ideo inquit præparat Deus voluntatem, quia legem atque doctrinam, libero ejus arbitrio adhibet, sed quia vocatione illa sancta, sic ejus agit consensum, ut etiam accommodet assensum.* Ubi per vocationem sanctam intelligit illuminationem & Piam affectionem. Innuitque hoc & aliis locis, ubi censet nos interius doceri, loqui nobis Patrem in abscondito, &c.

DIFFICULTAS III.

De Judicio circa motiva credibilitatis.

SUB hoc titulo quæretur. An judicium circa motiva credibilitatis, sit naturale an supernaturale. Esse naturale docet Suarez; sed requirit insuper illuminationem in entitate supernaturalem Kon. d. 13. dub. 3. ponit in hoc judicio supernaturalitatem non nisi quoad modum. Naturale id esse judicium vult Amicus. d. 3. Sect. 5. num. 113. Affirmat esse supernaturale Lugo. d. 11. Sect. 1. cum Hurt. Rip. d. 14. num. 39. Procedit autem hæc difficultas in suppositione quòd illud judicium non eliciatur à fide Divina: si enim ab illa eliceretur, hoc ipso esset supernaturale; quia concursus potentiæ supernaturalis, connaturaliter non potest producere, nisi effectum supernaturalem.

DICENDUM est. *Iudicium de motivis credibilitatis esse in entitate naturale.*

PROBARI solet Primò. Judicium illud est ex motivis in entitate naturalibus. Ergo est & ipsum naturale.

RESPONDERI potest. Negando Consequentiam: quia supernaturalitas non desumitur ex motivo.

CONFIRMATUR. Illud judicium etiam in hæreticis reperitur. Ergo apparet illud esse naturale.

RESPONDERI potest. Hoc argumentum multum probare, quia probaret etiam assensum ob veritatem primam, esse naturalem, quia hic habetur etiam in hæreticis saltem restrictè.

PROBAT Secundò Kon. Si illud judicium esset supernaturale, elevaremur illo ad statum supernaturalem & vitam, atque ita fides non esset fundamentum & initium vitæ supernaturalis, quod est contra August. epist. 105. & alios PP.

RESPONDERI potest. Hoc argumentum multum probare: quia probaret quod voluntas credendi antecedens actum fidei non sit supernaturalis, cùm tamen id doceat Kon.

PROBATUR Secundò. Patres intelligendo, non de sola præcisè fide; sed de tota illius œconomia, adeoque de illa completè sumpta.

CONFIRMARI potest ex Suar. Si illud judicium esset supernaturale, vel esset liberum vel necessarium? si est liberum. Ergò processit ex imperio voluntatis, hoc imperium vel præcessit judicium liberum vel necessarium. Si liberum. Ergo antecessit ante illud aliud judicium, & sic in infinitum; si necessarium. Ergo & illud judicium, de quo disputat argumentum, est necessarium, necessarium autem esse non potest, quia necessitatem causat sola evidentia, quæ est naturalibus, desumitur enim ex motivis naturalibus.

RESPONDETUR. Quamvis concedatur illud judicium esse necessarium, non sequetur illud esse naturale, ex eo, quòd innitatur motivis naturalibus: quia supernaturalitas non stat motivo.

PROBATUR Tertiò Conclusio Argumento negativo. Sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sic nec dignificanda, nec in altiori ordine reponenda; Nulla autem est necessitas attollendi judicium ad ordinem supernaturalem, ut ostendet solutio Argumentorum.

CONFIRMATUR. Quia si ponatur Illuminatio Spiritûs S. præter illud Judicium de motivis, non erit ulla necessitas ponendi supernaturalis illius judicii. Quod autem debeat poni illa illuminatio expresse docet Arausicanum can. 5. *Ad consentiendum cogitationi salutari, est necessaria Illuminatio & Inspiratio Spiritus S.* Confirmaturque Ratione, quia impossibilis est transitus à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, adeoque à ratione non convictivi ad rationem convictivi; sed positis quibuscunque motivis credibilitatis, eorundemq; apprehensione potest unus convinci, alter non convinci: quæ enim in hoc implicantia. Ad quem transitum

fitum non potest alia assignari mutatio, nisi illum natio Spiritûs S.

Objicit Primò Lugo Auctoritatem Sacram.

Respondetur. Illa omnia intelligenda esse de illuminatione Spiritûs S. quæ insuper à nobis requiritur, eaque supernaturalis.

Objicit Secundò Idem. Ad voluntatem supernaturalem sufficit cognitio naturalis. Ergo & ad alias omnes volitiones supernaturales, sufficit cognitio naturalis, & tamen, sicut ad amorem voluntatis non sufficit phantasiæ cognitio; ita nec naturalis notitia, sufficiet ad imperium supernaturale.

Respondetur. Non tenere argumentum, quia insuper admittimus illuminationem supernaturalem.

Instat Primò. Vel illa illuminatio sola absq; ullo judicio sufficit, ad volendũ credere vel non sufficit? & quidem non videtur sufficere Suario, quia ad hoc ut voluntas moveatur honestè & prudenter, necessaria est, & sufficiens apprehensio objecti, & judicium, quòd expediat credere. Consequenter, cùm judicium istud sit naturale, ipsa simplex apprehensio, debet esse supernaturalis, consequenter solum judicium non sufficiet. Si autem non sufficit illa apprehensio sine judicio, non erit ratio, cur magis apprehensio, quàm judicium debeat esse supernaturale. Imò magis requiritur supernaturalitas in judicio: quia apprehensio non movet proximè voluntatem, sed mediatè, quia proponit objectum, de quo formari debet judicium.

Respondetur. Ordinariè loquendo non sufficit sola illuminatio Spiritûs S. licèt posset sufficere, utente videlicet Deo istis visibilibus ad invisibilia, ut ita suaviùs inducantur homines ad credendum. Posito, quòd illa illuminatio, sit nonnisi simplex apprehensio, est ratio, cur potius illa sit supernaturalis, quàm illud judicium: quia de illa illuminatione enuntiant PP. quòd sit ex gratia, quòd non dicunt de illo judicio. Cæterum etiam illa illuminatio ex infra dicendis, potest esse judicium, & non simplex apprehensio.

Instat Secundò. Objectum illius illuminationis potest terminare actum judicii supernaturalem; & cùm omnis apprehensio apta sit generare actum Judicii circa illud objectum; etiam illa illuminatio, quæ dicitur esse simplex apprehensio, generabit judicium supernaturale.

Respondetur. Non benè urgeri, ex eo aliquem actum esse supernaturalem, quia objectum illius, potest terminare actum supernaturalem; quia objectum quod est definitio, hunc actum: *Definitio est clarior suo definito* posset terminare supernaturalem; neque tamen defacto supernaturalem terminat: quia nullum est de hoc in Scriptura & PP. rationeque manifesta indicium. Et quamvis apprehensio, sit nata generare judicium, quia tamen non generat illud effectivè, nondum sequetur supernaturalitas judicii, circa motiva. Sed etiam in præsenti ostendi potest judicium supernaturale, genitum ab illa apprehensione supernaturali, nempe judicium, quod est actus fidei. Denique ut innui, potest dici illam illuminationem esse judicium, quòd movere potest ad assentiendum Deo dicenti: cum jam judicatur prudenter, hoc Deum dixisse.

Instat Tertiò. Ad voluntatem supernaturalem credendi, sufficit judicium naturale interveniente illuminatione supernaturali. Ergo idem dici posset, de aliis supernaturalibus virtutibus.

Respondetur. Disparitatem esse: quia in ordine ad agendum aliarum virtutum actus, non habetur fundamentum ullum, intervenire duplicem actum; sed intervenit nonnisi unus, qui cùm debeat esse proportionatus voluntati supernaturali, infertur benè, debere illum esse supernaturalem. Jam autem cùm habeatur fundamentum, præter judicium de motivis credibilitatis, intervenire illuminationem Spiritûs Sancti, ex altera parte cùm nullum fundamentum urgeat utrumque hunc actum supernaturalisandi, imò obest principium, ne dignificentur entia sine necessitate; fit ut nonnisi illuminationi supernaturalitatem tribuamus.

Objicit Tertiò Rip. d. 14. n. 39. Ex auxilio gratiæ habetur scire & cogitare, illuminarique & illustrari; hæc autem pertinent ad judicium potiùs quàm ad apprehensionem: scire enim quid agere debeamus, solius judicii est: rem enim propriè non scimus, nisi judicando.

Respondetur. Argumentum non esse contra nos, saltem eo casu, quo ponatur illa illuminatio esse judicium. Sed insuper non convincit: quia PP. non agunt de illuminatione per motiva credibilitatis, sed de alia à nobis admissa. Immeritò etiam supponit, scire, deberi nonnisi judicio formali. Nam inter modos sciendi, est definitio, quæ non est judicium. Quanquàm ipsum illud judicium de motivis, potest appellari Gratia cum addito, hoc est ordinis naturalis.

Instat Primò Rip. Non solùm apprehensiones, sed etiam judicium, regulans affectus supernaturales, pertinet ad auxilia gratiæ, quibus judiciis annumerandum est credibilitatis judicium, cum nulla appareat inter illud, & alia judicia distinctio.

Responsum ubi soluta Objectio secunda, & Instantia tertia supra.

Instat Secundò Idem. Quamvis affectus supernaturalis, possit esse ex sola simplici apprehensione supernaturali; id tamen ordinariè non fit.

Respondetur. Concedendo, quòd ordinariè illuminatio sit judicium respectu imperii actus fidei, licèt non respectu ipsius immediatè actus fidei, de quo infra.

Instat Tertiò. Si tale judicium esset naturale

rale sequeretur ex nobis esse fidei initium, quemadmodum esset ex nobis initium Charitatis: si assensus fidei prævius ad illam, esset naturalis.

Respondetur. Non erit ex nobis initium fidei: quia requirimus insuper supernaturalem Illuminationem. Quando autem dicunt PP. Non esse initium salutis ex nobis, non hoc ideò dicunt, ut naturalia omnia adjumenta excludant, sed quòd illa naturalia, non promoveant nos in vitam æternam; & non sint actus sicut oportet. Et sicut à charitate, non excluditur notitia naturalis, quòd Deus sit infinitè bonus: quia illa notitia, non admittitur tanquam quid promovens nos in vitam æternam, nec est actus sicut oportet. Ita & in præsenti paritas non tenet: quia illud judicium de motivis, non nos promovet in vitam æternam, nec est actus sicut oportet.

Objicitur Quartò. Illud judicium naturale, vel est liberum vel necessarium, non liberum, quia innititur principiis evidentibus, & si est liberum, apparet quòd non sit certum. Siquidem ad se eliciendum indiget imperio voluntatis, & non habet infallibilia motiva. Non etiam illud judicium est necessarium: quia per ordinem ad illum finem, ad quem exigitur, non videtur habere commensurationem & proportionem, idque ex eo; quia illud judicium ordinatur ad imperium actus certissimi & certioris præ se; quomodo ergo illi proportionatur?

Respondetur. Illud judicium, sicut & alia evidentia moraliter, esse judicium necessarium moraliter. Quod autem attinet: An illud judicium sit proportionatum illi imperio, distinguenda erit proportio in genere entis & ordinis, & hæc non habetur in judicio naturali, de motivis credibilitatis, & inter imperium supernaturale. Deinde habetur proportio in illo judicio, non hoc sensu, quasi illud judicium, sit motivum assensûs fidei, & quasi pro motivo fidei præsentet ipsa illa motiva, quibus movetur, sed habet proportionem præsentandi, quòd possit prudenter illos actus elicere homo, respiciendo illud motivum, quod est, Deus dicens.

Objicitur Quintò. Inexplicabile esse, quid sit illa illuminatio, posito, quòd sit, quid distinctum, à judicio de motivis.

Respondetur. Non esse inexplicabile. *Quod ut fiat.*

Notantur quædam de Illuminatione Spiritûs Sancti.

Noto Primò. Ex supremo quod Deus habet jure & dominio in creaturam, fundatur in Deo potestas utendi creaturâ prout libuerit, idque ex ipsa definitione domini. Et quia dato creaturæ rationali libero arbitrio, nondum se spoliavit dominio creaturæ, etiam stante ipsius libertate: hinc stante etiam libertate creaturæ, necdum se spoliavit potestate utendi creaturâ intellectuali, ut illi libuerit; quia verò inter creata numeratur Intellectus & Voluntas, fit ut dominium DEI, etiam in intellectum & voluntatem extendatur, consequenter habebit Deus potestatem utendi illis, ad usus liberos ut libuerit, intacta voluntatis libertate, & inviolato modo agendi, debito intellectui. Porrò ad hoc ut utatur Deus voluntate creata in ordine ad actus gratiosos, exhibet illi auxilium efficax, de quò aliàs. Ut autem Deus, stante debito modo agendi intellectui, dominium suum in illum exerceat, utaturque illo ut libuerit, habet illuminationes, sive illæ sint apprehensio supernaturalis, & cogitatio in nobis, sine nobis, sive per cogitationes, quas in alio ordine, dicebat Arist. injici à bona fortuna, offerendo etiam interdum concursum, etiam ad judicia supernaturalia, quando requiruntur.

Noto Secundò. Ad duplicem finem posse comparari illuminationem Spiritûs S. Primò, In ordine ad fundandum imperium Voluntatis, quo imperat voluntas intellectui actum certissimum fidei. Secundò, Potest comparari illuminatio Spiritûs S. in ordine ad ipsum assensum fidei exhibendum: comparata illuminat Spiritûs Sancti in ordine ad imperium voluntatis, habet pro objecto honestatem imperii illius, in circumstantia motivorum credibilitatis. Jam autem comparata illuminatio ad ipsum actum fidei, versatur circa honestatem assentiendi veritati primæ. Et quidem sic posse comparari illam illuminationem ratio est: quia ad utrumque illud extendi debet, & quidem quòd extendatur ad assensum Fidei fundatur maximè in PP. qui Fidem Divinam docent pendere ab illuminatione Spiritûs Sancti: quod accipi simpliciter non posset, si requireretur illa, nonnisi ad imperium voluntatis quod ipsum imperium non est fides. Requiri autem etiam illam illuminationem ad imperium voluntatis. Ratio est, quia judicium solum de motivis credibilitatis, est improportionatum imperio supernaturali, quod debet intervenire.

Noto Tertiò. An illa illuminatio Spiritûs S. (pro utraque parte circa quam versatur) judicium sit, an verò perficiatur sola apprehensione. Universalis regula tradi non potest. Nam illa illuminatio, quæ repræsentat honestatem imperii, potest esse simplex apprehensio, casu quo voluntas possit ponere etiam deliberatum actum, nonnisi illuminata simplici apprehensione. Quod si requirit voluntas deliberata, etiam judiciũ, tunc dicendum erit, etiam illam illuminationem, esse nonnisi judicium. Quod attinet ad illuminationem quæ repræsentat honestatẽ eliciendi actus fidei, illa illuminatio sufficit si sit simplex apprehensio. Ratio quia si ad alia judicia naturalia, sufficit ut præcedat simplex apprehensio naturalis, cur ad judicium supernaturale fidei, non sufficiet simplex illa apprehensio. Potest tamen saltem in non exercitatis per actus credendi, intervenire illuminatio, quæ sit judicium, quæ ipsa illumina-

tio prout attendit ad motiva credibilitatis suo modo, potest dici clara, in quantùm attendit suo modo ad veritatem primam, potest dici obscura: sicut & ipsa veritas prima obscurè testatur.

Noto Quartò. Qualis sit processus illius illuminationis. Proponuntur motiva credibilitatis, quæ intellectus judicat esse evidentia; quia verò illa evidentia per ordinem ad imperium voluntatis, quòd debet esse supernaturale, non est proportionata, subsequitur insimul illuminatio Spiritûs S. dictans, esse honestum elici illud imperium, in circumstantia illorum motivorum credibilitatis, judiciique de illis, postea subsequitur imperium quod elicit voluntas imperando actum fidei, & simul etiam illuminatio Spiritûs S. repræsentat intellectui honestatem eliciendi illius actûs, propter motivum, quod est veritas prima. Nam simpliciter voluntas non potest imperare actum talem, sine repræsentatione rationis seu motivi, aliàs vellet intellectum moveri ad judicium sine motivo judicii, & hoc motivum repræsentat illuminatio Spiritûs S. de quo vide copiosius Rip. d. 14. S. 1.

Noto Quintò. Non dari in nobis actu, habitum, per modum potentiæ ad illam illuminationem Spiritûs S. quia nullum est fundamentum ponendi tales habitus: Sicut etiam in naturalibus non datur habitus qui sit cogitationum bonæ fortunæ. Unde producuntur ab intellectu, hîc & nunc elevato. Sicut etiam pro judicio circa motiva credibilitatis, non datur ullus habitus, sed illud elicit intellectus, sicut & alios actus ex motivis evidentibus. An autem generari debeat postea habitus aliquis facilitativus, ad illud judicium de motivis credibilitatis, pendet ex materia de Habitibus.

QUÆSTIO II.

De applicatione ad credendum per Imperium Voluntatis.

SIcut Volitio sequitur Intellectionem, ita applicatio per volitionem, sequitur applicationem, quæ fit per intellectionem. *De qua sit*

DIFFICULTAS I.

An actum fidei antecedere debeat Imperium Voluntatis?

DICENDUM est. *Quòd actum fidei, debeat antecedere actus voluntatis.* Est communis apud Lug. d. 10. S. 1. Amicum d. 10. S. 5. Kon. d. 13. dub. 4.

Probatur Primò Auctoritate Trident. Sess. 6. can. 6. dicit homines disponi ad Justitiam, *dum* inquit *excitati Divinâ gratiâ & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes, vera esse, quæ Divinitus revelata & promissa sunt.* Similia habet Arausic. 2. can. 7. Augustin. tr. 26. in Joan. *Multa* inquit *potest facere homo non volens, credere autem non potest nisi volens.*

Probatur Secundò. Quando aliqua potentia non habet prærequisita ad agendum, siagat, illorum prærequisitorum debet esse aliquod suppletivum, hoc ipso enim non esset prærequisitum, si illo non posito, posset fieri actio, ut etiam ostendit Inductio. Sed intellectus ut assentiatur certò, requirit evidentiam, ut etiam ostendit inductio, & resolvitur in hoc principium; quia intellectus in assensu certo intendit veritatem, quæ non est nisi ratione principiorum, vel veritatis in se attactæ, quòd utrumque evidentiam importat: Quia autem in motivo fidei, deest evidentia, debet esse aliquid illius suppletivum, hocalii unde peti non potest, nisi à solo imperio voluntatis. Cum enim in se non habeat hoc complementum intellectus, ab alia potentia vendicare illud debet, quæ non alia, nisi voluntas.

Probatur Tertiò. Quia propter motivum probabile, cum in se certum sit, non assentitur certo intellectus, nisi accedat imperium voluntatis. Ergo & in præsenti idem dicendum: non enim minùs una conditio requiritur ad assensum certum, quàm alia.

Objicitur Primò. Non habet vim determinandi intellectum voluntas, quia illa determinatione intellectus extraheretur extra speciem sui objecti: extrahi autem extra speciem sui objecti non potest. Sequela autem probatur quia objectum intellectûs est verum, voluntas autem non potest ponere, nec augere, veritatem objecti.

Respondetur. Non determinari intellectum à voluntate tenente se determinatione à parte objecti, hoc enim est solum verum, quod non adfert voluntas. Sed determinatione per modum inclinantis, impellentis, rogantis &c. Censet quidem Cajet. quod voluntas intellectui possit imperare assensum sine ullo motivo; sed hoc falsum esse, in superioribus etiam dictum.

Instabis. Ponamus proponi ab intellectu motiva credibilitatis evidentia, & non proponi ullô modo rationes in oppositum, adeoque non attendere intellectum ad rationem falsi, quæ posset subesse, cur tunc elici non poterit actus fidei, sine ullo imperio voluntatis.

Respondetur. Etiam non propositis ullo modo rationibus in oppositum, requiretur imperium voluntatis ad fidem: quia assensus omnis si ipsis motivis credibilitatis, facilitatur per hoc, quia non ponuntur rationes in oppositum; sed ipsum motivum actûs fidei, non adfert adhuc prærequisitam evidentiam, quam deposcit intellectus certo assentiens. Si non adfert illud prærequisitum, debet omninò quæri illius suppletivum, quod non aliud, nisi imperium voluntatis.

Instat

Instat Secundò. Fieri potest, ut quod non est summum bonum, imò in re ipsa admistum multis imperfectionibus, necessitet tamen ad sui amorem, casu quo in oppositum nulla appareat ratio, ut fit in motibus primis. Ergo & id in præsenti dicendum, casu quo nulla occurrat ratio, contra id, quòd hoc Deus dixerit.

Respondetur. Disparitatem esse: quia ut ponatur ille amor, nullum deest prærequisitum, tam à parte intellectûs quam à parte voluntatis; quod enim illud? Quamvis autem non occurrant rationes, contra Ly Deus dixit; quia tamen Ly Deus dixit, non apparet tanquam evidens, defectus illius evidentiæ aliunde suppleri debet, & hoc est, nonnisi imperium.

Instabis Tertiò. Intellectus nonnisi veritate movetur; quam tamen non promit voluntas. Ergo ab illa, ad assentiendum, non determinabitur, præcipuè, si non occurrant rationes in oppositum.

Respondetur. Determinare voluntatem non determinatione tenente se ex parte objecti, sed extrinsecè & allicitivè.

Objicitur Secundò Scriptura & Aristoteles. Scriptura quidem quæ dicit dæmones credere & contremiscere, & tamen illi non habent piam affectionem. Arist. autem dicit 2. de An. c. ult. t. 57. posse nos phantasiari cum volumus, opinari autem non ita.

Respondetur. Quod attinet ad dæmones, illi non credunt cum pia affectione: quia hæc est ut suppono supernaturalis, adeoque non requisita ad actum naturalem fidei, qualem habent dæmones. Sed etiam in illis datur imperium voluntatis: idque ex eo; quia quamvis motiva credibilitatis meliùs apprehendant præ nobis, constatque illorum collectioni, quòd hoc miraculum sit verum, à Deo vel Angelis profectum, cum norit tota illorum collectio, quòd nec natura id patrarit, nec ipsi; hinc ad formandum judicium de motivis credibilitatis magis necessitantur: quia tamen illa motiva non reddunt motivum fidei evidens, sed destitutum hac conditione requisita ad assensum certum, qualis est in illis, illius fidei, fit, ut indigeant suppletivo illius evidentiæ, quod est voluntas. Ad auctoritatem Aristotelis quod attinet, ille non plus vult, quàm quòd diximus contra Cajet. nempe sine ratione proposita, non posse moveri intellectum, per solum imperium voluntatis.

Objiciuntur Tertiò Paritates.

Prima Paritas est. Assensus fidei humanæ vel opinionis, potest elici sine imperio voluntatis. Antecedens docet Kon. hîc disp. 3. dub. 14. n. 40. & Probatur. Quia etsi medium opinionis aut fidei humanæ, non probet sua objecta esse evidenter vera, probat tamen clarè, ea esse evidenter probabilia. Ergo intellectus ab illius evidentia determinatur. Antecedens probatur: quia sicut ratio evidenter certa, facit suam conclusionem evidenter certam, ita ratio evidenter probabilis, evidenter facit suam conclusionem probabilem, si nulla ratio contrarium suadeat; Ergo sicut quando habeo rationem evidenter certam, Conclusio apparet nobis evidenter certa, ita quando habeo rationem evidenter probabilem, Conclusio apparet mihi suo modo evidens. Ergo & intellectum, ad probabilem assensum determinans.

Respondetur. Quia in casu Antecedentis cum non exhibeatur assensus certissimus, sed talis, qui habeat omnia prærequisita, & non indigens aliunde suppleri: Nam evidens est, esse probabile, quod est evidenter probabile; hinc fit, ut non indigeat intellectus imperio voluntatis, secus in præsenti: exhibendus enim est assensus certissimus, qui non habet aliunde prærequisitum. Unde prærequisitum illud debet aliunde suppleri, hoc est ab imperio voluntatis, ut dictum.

Secunda Paritas est. Potest aliquis post acquisitum habitum conclusionis propter præmissas, assentiri eidem sine actualibus præmissis. Ergo etiam posito habitu acquisito fidei, poterit aliquis prodire in actum fidei, sine ullo imperio voluntatis.

Respondet Lugo. In casu Antecedentis, intervenire aliquid, quod supplet defectum actualium præmissarum, nempe memoriam saltem confusam præmissarum. Non potest autem ostendi, quid suppleat defectum illius imperii, ut habito illo supplemento, possit prodire fidelis in assensum fidei. Deinde si sit assensus conclusioni quâ propositio est, potest esse sine memoria ulla præmissarum, quia prout propositio est, non habet ullam connexionem cum illis. Jam autem assensus intellectualis certus, habet connexionem cum evidentia, quæ si non adsit, debet saltem intervenire suppletivum illius; & hoc certè non aliud, quàm imperium. Si autem assensus sit conclusioni ut conclusio est, requiritur attendentia etiam ad præmissas; hoc ipso enim non esset assensus conclusioni, ut conclusio est; quia ipsa conclusio formatur per Ly *Eò quòd hæc sint.*

DIFFICULTAS II.

Resolvuntur quæsita de eodem Imperio.

Quæres Primò. *An possibile sit, ut sine ullo imperio voluntatis, eliciatur actus fidei?*

Assero. *Posse id fieri*, est assertum Amici cit. num. 82. & Kon. num. 44.

Ratio. Tum quia id non implicat. Tum quia voluntas concurrit ad actum fidei merè determinando ad positionem actûs fidei, tales autem determinationes, in aliis similibus, potest Deus facere: determinando v. g. ut hoc cogitetur, cùm aliàs occurrentia objectorum, potuisset determinare, ad sui cogitationem. Tum quia

potest DEUS ponere qualitatem prædeterminantem & necessitatem physicè, & non exspectare determinationem ponendam à voluntate. Ergò & in præsenti, poterit Deus determinare ad actum fidei.

Dices. Non potest Deus supplere cognitionem repræsentantem objectum voluntati: Ergò nec poterit supplere determinationem oriundam à voluntate imperante actum fidei: non potest item Deus supplere vitalitatem. Ergò nec determinationem illam, quâ determinat Deus, ad actum fidei.

Respondetur. Negari posse Antecedens. Consequentia etiam non tenet, quia datur Axioma. Nihil volitum nisi cognitum. Nullum autem simile principium est, quod dictet, non posse aliunde determinari intellectum ad actum fidei, quàm à solo imperio. Vitalitatem etiam Deus non potest supplere, quia supplendo, facit, ne sit ab intrinseco, adeoque ne sit quid vitale. Mortuo tamen modo potest supplere. Quod ad præsens applica, quòd possit supplere determinationem oriundam à voluntate, sed non vitaliter.

Quæres Secundò. *An hoc imperium sit necessarium, quantumvis accedat evidentia, quòd Deus sit verax, & quod hoc dixerit?*

Assero Primò. *Quamvis evidens sit alicui Metaphysicè, quòd Deus non possit fallere, & sit evidens physicè quòd id dixerit, adhuc erit necessarium imperium voluntatis, in ordine ad assensum fidei.* Ut intelligatur Assertum. Casu quo essent istæ evidentiæ, duplex posset actus elici. *Primò* Certus certitudine physica vel Metaphysica, & ad hunc actum, non est necessarium imperium: quia neque est necessarium ad alios similes actus. *Secundò* posset elici actus fidei, & ad hunc actum, est necessarium imperium voluntatis, deque hoc actu procedit nostrum Assertum. contra Pont. d. 27. num. 22.

Ratio. Quia illa evidentia non est summa, nec proportionata certitudini, & tamen elici debet actus certissimus. Ergò defectus ille proportionatæ evidentiæ, dare poterit locum, alicui ejus suppletivo, quod non aliud, nisi dictum imperium.

Dices cum Pontio. Illa evidentia physica, facit, ut evidens sit credenti, quòd res revelata sit vera. Ergo tam benè determinabitur ad judicandum quòd sit vera, quàm determinabitur ad judicandum, quòd conclusio sit scientificè vera.

Respondetur. Quod attinet ad Antecedens, cum tunc res revelata non sit evidens evidentiâ summâ, sed nonnisi non summâ, sicut relinquit locum actui fidei, ita relinquit etiam locum imperio. Paritas etiam non urget petita ex scientifico motivo: quia in assensu scientifico, proportionatur certitudo evidentiæ, hinc non relinquitur quidquam supplebile ab imperio. Jam autem in præsenti, non proportionatur evidentia certitudini, consequenter relinquit locum suppletivo.

Quæres Tertiò. *An voluntas imperans actum fidei, debeat esse libera vel necessaria?*

Assero Primò. *Pro alio statu voluntas imperans actum fidei, potest esse necessaria.*

Ratio. Quia id non implicat; benequeindifferentia illa intellectûs ad ponendum actum fidei, potest à necessario imperio auferri, quid enim prodest libertas ad illam determinationem? imò videtur potius aliquomodo, ad illam non conferre. Et sicut voluntas potest seipsam liberè determinare, potest etiam determinari necessariò. Cur ergo intellectum non poterit etiam necessaria voluntas determinare?

Assero Secundò. *Etiam pro præsenti statu, posse esse imperium à voluntate necessitata, necessitate quidem ad imperandum assensum, non tamen ad imperandum assensum fidei Divinæ, seu super omnia.*

Ratio, *Prioris partis est.* Quia etiam pro præsenti statu, positis motivis credibilitatis illorumque assensu, possunt non occurrere rationes in oppositum, etiam pro suspensione imperii. Ergo tunc voluntas necessitabitur, ut imperet assensum, siquidem non habet præluscentiam ut non imperet assensum. *Posterioris partis*

Ratio est. Quia ad hoc imperetur assensus super omnia, non habetur principium determinans, quia nec habetur evidentia summa & proportionata certitudini, quæ est requisita ad assensum super omnia. Et hoc prærequisitum aliunde debet suppleri, nempe ab imperio voluntatis.

Assero Tertiò. *Pro præsenti statu, ordinariè imperari actum fidei, à voluntate non necessitante, ad imperium actus fidei.*

Ratio. Quia PP. & Concilia docent fidem nostram esse meritoriam. Ergò debet esse libera; & cùm non sit in se libera, debet esse ratione aliûs, adeoque ratione illius imperii libera. Cumque pro præsenti statu motivum fidei non præsentetur evidens, evidentiâ, certitudini proportionata, non habetur determinativum, necessitans ad illud imperium actûs certissimi.

Dices Primò. Eadem Charitas potest principiare & actus necessarios in cœlo, & actus liberos in via. Ergo etiam idem habitus piæ affectionis; posset principiare & imperium necessarium & liberum actûs fidei.

Respondetur. Quòd possit dari talis habitus piæ affectionis, de hoc in præsenti non disputatur; sed dicitur non esse fundamentum quòd detur de facto. Paritas de Charitate non valet, quia colligitur ex auctoritate, quòd Charitas non evacuetur; hinc talis debuit provideri à Deo, quæ esset principiativa actuum amoris, etiam necessariorum. Nihil autem simile habemus de pia affectione necessaria.

Dices Secundò ex Rip. cit. num. 44. Per se magis exigunt libertatem affectus virtutum quàm

quàm assensus fidei, & tamen virtutum affectus, possunt fieri absque libertate. Ergò & assensus fidei, idq; etiam pro præsenti ordine, interdum.

Respondetur. Disparitatem esse, quia si ponantur actus indeliberati aliarum virtutum, habetur sufficiens fundamentum necessitatis illorum actuum, licèt dejicientis illos actus à ratione liberi & meritorii, nempe præsentatio bonitatis, & non præsentatio rationum in oppositum. Jam autem præsentatis motivis credibilitatis, & non præsentatis motivis in oppositum, habetur quidem sufficiens fundamentum, ut hoc judicetur evidens moraliter, non præsentatur tamen illud motivum tanquam evidens evidentiâ proportionatâ actui certissimo. Hinc ut exeat in actum fidelis, debet evidentiæ esse suppletivum: quod non aliud est, nisi imperium voluntatis. Cæterum possent concedi etiam in fide, actus qui sint indeliberati, seu primæ apprehensiones fidei, possentque appellari inchoativè fides.

Dices Tertiò. Actus Charitatis interdum possunt fieri ex sola apprehensione supernaturali, quæ non potest imperari liberè, & tamen illæ apprehensiones erunt actus fidei.

Respondetur. Ex dictis illas apprehensiones fore fidei inchoativè, non completè sumptæ.

DIFFICULTAS III.

An imperium illud voluntatis, sit in entitate Supernaturale?

Esse illud supernaturale communiter docetur cum Molina, Hurt. Gran. Lugo cit. n. 31. Kon. n. 48. contra Scotistas, & post illos contra Pont. qui illam voluntatem dicit esse, nonnisi quoad modum supernaturalem d. 18. num. 25.

Dicendum est. *Voluntatem credendi, esse supernaturalem in substantia.* Hujus supernaturalitatis rationem reddere difficilius est. Plures in ante excogitatas, solvunt Lugo & Amicus. Cæterum etiam ea ratio quâ utitur Lugo, non convincit. Quia quamvis probet obsequium intellectuale, quod exhibetur à fide, non posse imperari nisi à voluntate subjiciendi intellectum Deo, quæ voluntas non potest esse mala. Non probat tamen quod illa voluntas, non possit esse naturalis. Siquidem naturalis voluntas & supernaturalis objectis non differunt. Quod autem addit habere Deum paratum concursum, ut quotiescunque de re salutis agitur, offerat concursum supernaturalem; id eo sensu verum est, si aliàs sit necessitas supernaturalis audi illum actum, quæ necessitas in præsenti unde habeatur, de hoc ipso quæritur.

Amici etiam Ratio non convincit: quia prior pars illius, probat fidem debere esse supernaturalem, & non procedit quod imperium illud debeat esse supernaturale: sufficietque quod dicatur sola præcisè fides, & non imperium illius, esse actus proportionatus sanctitati. Posterior etiam illius pars non convincit; quia licèt fides sit dispositio libera ad justitiam, non est tamen necesse, ut ipsum illud, ratione cujus illa dicitur libera, sit supernaturale, aliàs etiam judicium de motivis credibilitatis, quod est prærequisitum ante ipsum exercitium libertatis, deberet esse supernaturale, quod negat Amicus. *Hinc aliter*

Probatur Conclusio. Auctoritate Sacra. Quia PP. & Concilia ad hanc voluntatem requirunt gratiam & adjutorium Dei, quâ phrasi solent PP. explicare supernaturalitatem in substantia. Jam autem Arausicanum 2. can. 5. docet non solùm initium fidei, sed & ipsum credulitatis affectum, esse à Deo. Innuitque S. Thomas 2. 2dæ quæst. 2. art. 9. *Ipsum* inquit, *credere, est actus intellectûs, assentientis revelationi Divinæ, ex imperio voluntatis, à Deo motæ per gratiam.* Ex quo formatur Argumentum. Illi actus qui non possunt fieri, nisi ex gratia per Christum, vel ex gratia sine addito, sunt supernaturales in substantia. Sed ad volitionem credendi hoc requiritur, ut vidimus. Ergò. Quia autem hanc quæstionem ita tractant Auctores, ut simul etiam discurrant, an à voluntate mala, possit imperari actus fidei: *Hinc circa id*

Noto. Immediatam voluntatem, & præcisè imperium credendi, impossibile est esse malum, licèt mediatum imperium, possit esse malum.

Ratio. Quia præcisè spectatum imperium credendi respicit honestatem credendi: in quantum enim illam non respiceret, hoc ipso non esset præcisè imperium. Honestas autem credendi, est intrinsecè bona, hinc etiam, constituet actum quem specificat, intrinsecè bonum. Posterioris Ratio est: quia potest aliquis moveri ad ipsum illud imperium, sine aliquo inhonesto. Casu autem, quo aliquis ex duplici motivo moveretur ad credendum, eoque in unum actum compacto, non posset esse ille actus supernaturalis in substantia, ut dictum in simili in Animastica, diverso que esset respectu bonus, diverso malus, ut dictum in simili de Actibus humanis.

Objicit Primò Pontius. Nulli dantur habitus per se infusi, præter tres Theologicos, quod non esset verum, si hæc volitio esset supernaturalis in substantia: quia si esset, proveniret ab aliquo habitu per se infuso, non autem ab ullo ex illis tribus. Si enim ab aliquo proveniret, maximè proveniret à charitate, sed non potest provenire à charitate: quandoquidem omnis actus charitatis infusus, præsupponit actum supernaturalem fidei, cum è contra hæc volitio, præsupponatur omni actui fidei.

Respondetur. Non satis liquere cur assumat Pontius illam Majorem. Non sunt habitus per se infusi nisi tres; si enim procedat de habitibus respicientibus pro objecto formali Deum; vera est major. Sed non alio sensu. Cur enim

non potest dici habitus per se infusus, etiam habitus temperantiæ supernaturalis, prout condistinguitur ab habitu ejusdem acquisito supernaturali. Quodsi dicas eo sensu illum non esse per se infusum: quia requiritur à charitate, tanquam passio à radice, quòd expressit Augustinos, dum Sermone 87. in Joannem de Charitate ait, quòd non possit haberi sine cæteris bonis, quibus homo efficitur bonus. Hoc sensu etiam habitus piæ illius affectionis (casu quod daretur de quo infra) non esset per se infusus, sed ad exigentiam totius complementi & œconomiæ fidei.

Objicit Secundò. Quamvis illa volitio sit supernaturalis nonnisi secundùm modum, salvari adhuc possunt dicta PP. qui dicunt illam volitionem fieri ex gratia.

Respondetur. Quod non. Ratio, quia ex ordinaria phrasi, quâ utuntur PP. contra Pelagianos & Semi-Pelagianos, dum utuntur hoc termino, id est, donum Dei, id est, ex Gratia Salvatoris, semper intelligunt supernaturale quid, quoad substantiam, intelliguntque gratiam ordinis excedentis. Nam & ipsi Pelagiani admittebant gratiam ordinis naturalis, ipsumque esse creatum, appellabant donum gratiæ. Et sicut ex dicto Tridentini, quo docet fidem esse donum Dei, rectè inferimus, illam esse supernaturalem in substantia, sic etiam ex eo, quia ex Arausicano pius credulitatis affectus, est ex gratia, benè inferimus, illum esse supernaturalem quoad substantiam. Ex illis tribus locis quibus probat Pontius Volitionem illam esse supernaturalem nempe ex ad Phil. 2. *Ipse est qui operatur in nobis & velle & perficere.* Joannis 15. *Sine me nihil potestis facere.* Ad Rom. 9. *Quid habes quod non accepisti*; ex istis inquam locis inferunt PP. gratiam contra Pelagianos ordinis excedentis. Hinc etiam Pontius debuisset inferre, illam volitionem esse excedentem, adeoque supernaturalem in substantia.

Objicit Tertiò. Si ille actus foret supernaturalis, præsupponeret cognitionem in substantia supernaturalem, hoc autem est inconveniens: quia inde sequeretur, fidem non esse radicem justificationis nostræ; hoc enim non aliter potest intelligi, nisi quatenus supponitur, quòd nullus actus, nec habitus supernaturalis in substantia, præsupponatur fidei.

Respondetur. Ante piam illam affectionem antecedere illuminationem Spiritûs Sancti in entitate supernaturalem; & quia utrumq; hoc complet fidem adæquatè acceptam, adhuc verum erit secundùm PP. fidem esse initium & radicem nostræ justificationis; & sicut dispositiones & prærequisita, non dant esse simpliciter ante infusionem formæ, ad quam prærequiruntur: ita cùm illuminatio & volitio supernaturalis requirantur ante actum fidei, ante illum positum, non dabunt esse simpliciter, adeoque non erunt initium simpliciter, & radix justificationis.

Explicatur natura Piæ Affectionis.

Objicitur Quintò. Non est explicabile quodnam sit motivum hujus piæ affectionis, & cujus illa virtutis actus?

Respondetur. Motivum istius piæ affectionis, esse honestatem imperandi actûs certissimi, positâ sufficienti propositione Veritatis primæ, aliquid dicentis. Ratio quia imperium quâ tale, debet moveri honestate rei imperandæ, quia cùm imperium sit quid relativum ad rem imperatam, debet ad honestatem illius attendere, & ab illa specificari, tanquam à suo termino. Ergò & imperium illud voluntatis, respicit honestatem actûs imperati.

Hoc motivum non est revocabile ad ullam aliam virtutem. Ratio quia non potest revocari ad fidem, cùm præcedat fidem, nec habet pro objecto revelationem, sed honestatem exercitii actûs fidei; consequenter non est virtus Theologica; siquidem non habet pro objecto Deum. Non etiam spectat ad virtutem studiositatis ut voluit Valentia, quia studiositas non versatur immediatè circa exercitium cognitionis; sed circa appetitum cognoscendi; ne sit nimius vel deses. Non revocatur ad Urbanitatem: quia hæc ex Philos. 4. Eth. 8. attendit ad solam Moderationem in ludo.

Asserunt alii, quòd pia illa affectio, revocetur ad donum pietatis: vel ex eo, quia donum pietatis est acceptatio præviæ consultationis, de non credendo vel credendo: hæc enim acceptatio non aliter fit, nisi volendo, sicut consultatio de deambulando, vel non deambulando, non aliter acceptatur quàm volendo deambulare. *Sed hoc*

Non Satisfacit. Quia omnia dona ex communi sensu sequuntur Charitatem. Jam autem pia affectio, etiam ipsam fidem antecedit. Rursùs ex modo nostro concipiendi, priùs est acceptare consultationem de deambulando, quàm velle; quia illud velle, est potius effectus acceptationis. Denique pietas, quæ est acceptatio præviæ consultationis de credendo, vel non credendo, potiùs est complacentia in fide jam præsupposita; hîc autem quæritur, de actu imperante fidem, ad quamnam virtutem revocetur.

Commodiùs itaq; dicetur, illum actum spectare ut inquit Arausicanum ad pium credulitatis affectum: nihil enim commodiùs dici potest & conformius phrasi PP.

Instat Primò. Si ille actus esset specialis, non revocabilis ad alias virtutes, id ideo esset, quia respiceret pro motivo honestatem exercitii actus fidei: sed hoc non convincit: quia aliàs deberet dari specialis virtus, quæ amet voluntatem credendi: sicut datur specialis virtus, quæ attendit ad ipsam honestatem exercitii actûs fidei: eritque processus in infinitum

in

in istis virtutibus specialibus, præcipuè autem, quia ad eandem virtutem spectat, amare honestatem objecti, & honestatem actûs; Ergò cum ad fidem spectet amare honestatem, quæ est assentiendi veracitati Divinæ, ad eandem spectabit amare honestatem illius actûs, consequenter, non erit ille actus specialis virtutis.

Respondetur. De specialitate actuum & virtutum, actum, ubi an Pœnitentia sit specialis virtus; hîc tantum innuitur: specialitatem virtutum desumi ex specialitate motivi & irrevocabilitate; Hinc quamvis honestas credendi quâ talis, possit diversos actus specificare: quia sunt diversa motiva, nihilominus volitio volitionis credendi, quæ habet honestatem revocabilem ad ipsammet honestatem, volitionis credendi, nec ullam diversam honestatem adfert, quam enim? (quidquid sit quòd adferat honestatem, materialem aliam.) Volitio inquam volitionis credenti, non requiret specialem virtutem, proinde non erit processus in infinitum. Spectat autem ad eandem virtutem, amare honestatem objecti & actûs, tanquam rationis, Ut quo, versandi circa objectum; sed non spectat ad eandem virtutem, versari circa honestatem objecti & honestatem actûs, si versatio circa honestatem actûs, sit ratio ponendi illum actum, intra posse proximum, ipsius habitûs. Pone enim actum imperatum esse in alia, potentia, & actum imperantem in alia, tunc virtus attendens ad actum imperatum, licèt attendat ad illum, tanquam effectum, & modum versandi, Ut quo circa objectum; non attendit tamen tunc ad honestatem sui actûs imperati, antecedentem ante illius positionem. Sed ad hanc honestatem attendit potentia vel virtus, quæ est principium actûs imperantis. Sic etiam cum actus fidei, sit alius potentiæ actus, & aliûs potentiæ actus, volitio fidei, & cùm intra posse elici proximè, non ponatur Actus fidei, nisi volitione honestatis actûs, sit ut fides, ad illam non attendat; ipsaque præsuppositio volitionis ante actum fidei ostendit, quòd ipsa volitio, non spectet proximè ad habitum fidei.

Instabis Secundò. Si credulitatis affectus attenderet ad honestatem fidei, præsupponeretur ille affectus ante seipsum; quia ante credulitatis affectū præsupponitur honestas actus fidei, quæ non potest præsupponi, nisi volitio præsupponat seipsam; quia illa honestas actus fidei desumitur à volitione seu credulitatis affectu, cui soli sicut libertas, ita honestas convenit.

Respondetur. Honestatem fidei duplicem esse; quandam moralē & hæc fundatur in libertate: quæ libertas non habetur in actu fidei, nisi desumatur à credulitatis affectu libero; qui liberè determinat ad actum fidei: hancque honestatem non præsupponit credulitatis affectus in actu fidei. Alia honestas est entitativa, importans connexionem prædicatorum actûs fidei: & hæc, præsupponitur ante volitionem: pendetque nonnisi à causis connexionis radicalis: hoc est prædicato & subjecto actus. Quod etiam videre est in actu imperato, comparato ad actum imperantem: qui imperans præsupponit entitativam & radicalem honestatem imperati.

Instabis Tertiò. Ad imperandam fidem humanam, non datur specialis virtus. Ergo nec ad Divinam. Kon. concedit Antecedens. Negat Lugo & Pont. *Directè*

Respondetur. Quòd interdum sit necessarium imperiū voluntatis ad fidem humanam, quando exhibetur assensus certior, quàm hîc & nunc exigat ipse modus, præsentans motivum assentiendi: quando autem non exhibetur assensus certior, non erit necessarium imperium voluntatis: nec enim ostendetur, quid supplere debeat illud imperium. Quia autem, ut dictum supra, in fide Divina, semper invenitur quod suppleat illud imperium, fit, ut in fide Divina, semper intercedat. Quando autem ex Aug. deducitur, necessarium ad omnem fidem imperium, ex eo, quia debet dari virtus inclinans ad mediocritatem inter levitatem credulitatis, & inter distinctam duritiam in respuendo omnium testimonio, id non convincit: quia moderamen illud, potest ad prudentiam spectare. Advertit etiam Lugo, quòd si simpliciter non admittatur fides humana, prærequirens imperium voluntatis, frustra peteremus ab amicis ut nobis credant.

Instabis Quartò. Inexplicabile est, an ille pius credulitatis affectus, sit quid permanens?

Respondetur. Non esse quid permanens. Ratio. Tum quia eorum, quæ fiunt in nobis, sine nobis, non dantur ulli habitus permanentes, licèt dari possint ut dictum est alibi. Tum quia PP. de hac pia affectione loquentes, semper loquuntur de illa, tanquam gratia actuali. Tum quia Arausicanum 2. Can. 5. ait. *Qui sicut augmentum, ita etiam initium fidei, & ipsum credulitatis affectum, non per gratiæ donum, id est, per inspirationem Spiritus S. corrigentem voluntatem nostram, ab infidelitate ad fidem, sed naturaliter nobis inesse dicit Apostolicis dogmatibus adversari probatur.* Ubi piam affectionem non appellat credulitatis habitum, vel posse credulitatis, sed credulitatis affectum; affectus autem, est quid transiens, non permanens.

Instabis Quintò. Inexplicabile est an imperium hoc sit positivum, an negativum?

Respondetur. Imperium istud debere esse positivum. Ratio: quia imperium istud, debet esse determinativum ad unum, non habente intellectu, unde aliunde determinetur. Negativum autem imperium, non determinat ad unum.

QUÆSTIO III.

De propositione fidei per Ecclesiam & Papam.

PLena hujus decisio præcerperet materiam Controversam. Ea quæ scholastici juris sunt attingemus, inquirendo: An sit de fide, hunc Papam, verum esse Papam?

DIFFICULTAS I.

An sit de fide hunc Papam, verum esse Papam?

NOn esse de fide docet Cajet. Bann. Veg. Canus, Castro, Turrecremata, Albertus, Corduba, Didacus de Arce, Mannæus, Beza, Gasp. Hurt. Valent. etiam docet probabile esse, posse eligi in Papam non baptisatum, & jure Divino incapacem. Favet in simili Bellarm. dum ait sola fide naturali haberi; quod Concilium v.g. Nicænum fuerit legitimum. Videatur tomo 1. tract. de Conciliorum auctoritate cap. 9. Esse autem de fide docet Suar. Hurt. Albertinus, Lugo d. 1. n. 323. Amicus d. 2. Sect. 5. Pont. d. 28. num. 14. Ovied. &c.

Pro Affirmante Sententia.

PRIMA RATIO est. Quâ utitur Lugo. Ex Dei revelatione constat, Ecclesiam non posse decipi in credendo universaliter aliquo errore, in qua Ecclesiæ universalis infallibilitate, non minùs continere videtur, quòd non possit Ecclesia errare, in cognoscenda vera regula, visibili suæ fidei, quàm in credendis aliis rebus per fidem: plus enim Ecclesiæ noceret error circa ipsam regulam veritatis & fidei, quàm circa alia objecta particularia: cùm esset error in ipso fidei fundamento.

RESPONDERI potest. Aliud esse: An Ecclesia possit errare in cognoscenda regula visibili fidei, & aliud; An regula illa nosci debeat per fidem? illud primum verum est, ut convincit argumentum. Sed non probat id secundum, in quo tamen est punctus difficultatis. Sic v. gr. si in motivis credibilitatis tota Ecclesia erraret, erraret circa regulam, quæ applicat credenda; adeoque circa fundamentum quasi fidei; & tamen non est necesse motiva credibilitatis, fide Divinâ noscere. Item si habitus serviles, errarent in aliquo principio, nempe v. g. quòd diameter triplicatus non æquet sphæram, tunc non possent opera sua benè exercere illi habitus; neque tamen est necesse, ut id scientificè attingant habitus serviles; & universaliter fieri potest, ut aliquid excludat errorem, non tamen includat certitudinem, vel scientificam vel fidei: sic etiam necesse est, ut Ecclesia non erret in dignoscenda regulâ viva; quamvis non sit necesse, illam fide Divina credi. Imò videtur argumentum procedere à termino non supponente, quia supponit ab universali Ecclesia regulam vivam credi, quod tamen probandum fuit.

INSTABIS Primò. Debemus fide credere definita in Concilio Generali. Ergo debemus credere illud esse legitimum Concilium; sicut quia debemus fide credere omnia contenta in Evangelio Marci, debemus etiam credere illud esse verum Evangelium. Si enim possumus prudenter dubitare, vel formidare de legitimitate Concilii, possemus etiam dubitare vel formidare de ejus definitionibus; & tamen legitimitas ejusdem, pendet ab approbatione Papæ.

RESPONDERI potest. Aliud esse; an possimus credere definitis à Concilio, si possimus prudenter dubitare de ejus legitimitate; & aliud, an illa legitimitas credi debeat? primum est verum; secundum probandum fuisset, eò quòd legitimitas, habeat se tanquam proponens & applicans; applicativa autem credendorum, non debent credi, ut videre est in motivis credibilitatis: præcipuè quia sicut motiva credibilitatis, non sunt ratio assentiendi fidei, ita nec legitimitas.

INSTABIS Secundò. Sicut debemus fide credere, quæ Pontifex summus & receptus definit, ita debemus credere eum esse verum Pontificem. Nam vel possumus de hoc prudenter formidare, vel non possumus? si possumus; ergo non possumus credere fide Divina quæ definit; si non possumus. Ergo possumus credere hunc esse verum Pontificem. Nam quando non possumus prudenter formidare, quòd hoc individuum non contineatur in universali revelata, possumus fide Divina credere, quòd Deus illud revelarit.

RESPONDETUR ex dictis. Esse necessarium ut non possit prudenter dubitari de legitimitate Papæ, non esse tamen necesse, id fide Divina credi; sicut non dubitamus nec formidamus prudenter de motivis credibilitatis, nec tamen illa fide Divina credimus. De inclusione autem particularis in universali infra dicetur: nunc addi potest; quòd hanc particularem contineri in universali dupliciter innotescat, usque ad depulsionem formidinis. *Primò* Negativè ut ita dicam, hoc est non fundando prudens dubium in oppositum. *Secundò* Positivè evidens faciendo illam particularem contentam esse in universali; prior illa non sufficit ad fidem: nam etiam non dubito prudenter quòd sim baptisatus, nec tamen mihi est de fide, me esse baptisatum; Secundum sufficit ad fidem. Sed negabunt oppositi, talem evidentiam, haberi, de legitimitate Papæ.

SECUN-

Secunda Ratio est Pontii. De fide est Deum dedisse Petro, & successoribus, infallibilem Auctoritatem. Sed si non crederetur hic vel ille in particulari successor verus, ad nihil deserviret, & frustra communicaretur talis auctoritas, quia semper posset dubitari: quis esset verus successor.

Respondetur. Sufficere ad hoc quòd certò & evidenter constet hunc esse Papam, licèt non certitudine fidei: eritq; de hoc evidentia & certitudo negativa, non positiva.

Instat Primò idem. Non sufficit credere in universali quòd Ecclesia à Deo fundata sit infallibilis veritatis, sed requiritur ut credatur determinatam aliquam Ecclesiam esse talem, ad quid enim deserviret fides in universali? Ita etiam nec sufficiet in universali credere, quòd successores legitimi Petri, sint infallibilis Auctoritatis, sed debet credi in particulari, hunc esse: aliàs esset inutilis illa fides, & inutiliter revelaretur à Deo.

Respondetur. Argumentum multùm probare, probat enim esse de fide, hanc hostiam esse consecratam: dicam enim, fidem illam in communi de Eucharistia esse inutilem; quia & inutilis fides, de Ecclesia in universali. Et certè quamvis non credatur, hunc Papam esse verum Papam, modò id evidenter moraliter constet, totum adhuc salvabitur: sicut non est inutilis propositio, quæ fit per motiva credibilitatis, licèt illa ipsa fide Divina non credatur. Et sicut non obest quominùs credatur Ecclesiam Catholicam solam Romanam esse, quamvis motiva credibilitatis non credantur, eò quòd de illo priori sit revelatio, non de motivis; ita credi poterit esse Ecclesiam hanc Catholicam, licèt non credatur hunc Papam, esse legitimè electum.

Instat Secundò. Quia de tempore in tempus ab initio Ecclesiæ, hucusque ut constat ex Historiis Ecclesiasticis, credebatur illos qui habebantur, absque ratione dubitandi pro Pontificibus, fuisse verè tales, in quo certè non tam generaliter conveniretur, nisi esset traditio Apostolica ea de re.

Respondetur. Cùm graves Auctores citati sentiant oppositum, immeritò affirmat arguens, quòd id creditum sit ab universis, fide Divinâ.

Tertia Ratio est quâ utitur Amicus. Fide Divinâ credere tenemur, hanc esse veram Ecclesiam, hoc Tridentinum esse legitimum. Ergo fide tenemur credere, hoc caput hujus numero Ecclesiæ, quod hæc numero Ecclesia, vel hoc legitimum Concilium includit. Nam sicut nequit intelligi Ecclesia in communi, absque aliquo capite in communi; ita nequit intelligi hæc determinatè Ecclesia, vel hoc determinatè Concilium, absque determinato capite. Quod ipsum ulteriùs exemplo illustrat. Sicut qui credit Christum habere determinatum corpus physicum, fieri non potest, quin simul credat habere determinatum caput physicum: ita qui credit hanc esse determinatam Ecclesiam, debet credere hoc determinatum caput.

Respondetur. Hoc argumentum habere solutionem ex iis, quæ docet Amicus num. 158. ubi dicit, posse me esse certum, quòd hoc sit legitimum Concilium, quamvis non sim certus fide Divinâ, quòd proponens sit legitimus Pontifex; & num. 156. dicit, quòd hoc sit legitimum Concilium, sola fide humana constare, quamvis definita ab illo, credantur fide Divina. Rursus vacante sede vel schismate posito, credo determinatam hanc Ecclesiam, nec tamen credo determinatum hoc caput. Instantia à pari non tenet. Ratio quia illa prior connexio est physica, inferens hoc ipso non esse hoc corpus, si non credatur, esse hoc caput physicum. Jam autem connexio Ecclesiæ, quæ est Corpus, & inter Papam, qui est caput, est connexio moralis, adeoque subjecta conceptioni mentis; Hinc non est ratio, cur non posset credi hæc determinatè Ecclesia, modò credatur invisibile caput, quod est Christus; & visibile sub conditione, si sit legitimum.

Instat Primò Idem. Eadem fide Divina, quâ credo Christum esse hominem, credo illum esse animal, vivens, substantiam; Ergo etiam eadem fide credo hoc Concilium esse legitimum, & hujus Concilii hoc esse caput.

Respondetur. Disparitatem esse; quia ratio hominis includit illa dicta, essentialiter physicè. Jam autem inclusio Papæ, est nonnisi moralis, & cujusdam applicantis vivi, applicativa autem credendorum, non est necesse ut credantur fide Divina.

Instat Secundò. Eadem firmitate quâ credo hoc Deum dixisse, credo etiam DEUM esse infallibilem in dicendo. Nec videtur quî fieri possit, ut non credatur hoc esse legitimum Concilium; hanc esse regulam vivam infallibilem in proponendo, & tamen credatur articulis propositis.

Respondetur. Eo modo id fieri, quo motiva credibilitatis non credimus fide Divina, & nihilominus credimus articulos fidei, fide Divinâ, per illa motiva nobis applicatos. De auctoritate Divina alia est ratio: quia si non credamus fide Divina ipsam auctoritatem Divinam, nihil ulteriùs restaret, ratione cujus tanquam motivi, credere deberemus fide Divina articulos, cum ipsa illa veritas, sit illud motivum, esset que irresoluta nostra fides, & procederet Conclusio fidelis Syllogismi, per unam nonnisi præmissam. Jam autem non creditâ hac regulâ proponente, manebit adhuc motivum fidei, manebit resolutorium.

Pro

Pro Parte Negativa.

PRIMA RATIO est. Quia nulla revelatio exstat, quòd hic Papa sit verus Papa.

RESPONDETUR. Exstare revelationem in universali, quo revelato, æquivalenter revelari particularia, aliàs dictum.

INSTABIS. Qui oppositum sentiunt non sunt Hæretici: Ergò apparet quòd hoc non sit revelatum.

RESPONDETUR. Id esse de fide per locum Theologicum, non per locum Ecclesiasticæ definitionis. Porrò ea quæ probantur esse de fide, per locum Theologicum, non constituunt ex subjecto hæreticum, licèt ex objecto hæresim continere possint, hoc est, negationem propositionis, quæ ex objecto, sit revelata.

SECUNDA RATIO est. Quòd hic Papa sit Papa, est objectum prudentiæ supernaturalis, cui absolutè loquendo, speculativè potest subesse falsum. Quod ipsum probatur: quia illius Canonica electio, pendet à multis conditionibus, quas humanitùs scire non possumus; Nam imprimis non possumus scire de requisitis jure divino, ut quòd sit baptisatus sacerdos; Item de requisitis jure humano, ut quòd sit à legitimis electoribus, quòd habuerit sufficientia suffragia, &c.

RESPONDETUR. Nos qui sumus remotiores, licèt scire non possimus experimentaliter de conditionibus electionis; scire possumus evidenter moraliter, non quidem antecedenter ante electionem, sed ex consequenti & à posteriori. Et sicut si promulget Princeps decretum, hanc dignitatem non esse dandam, nisi militi, qui hoc vel illud fecerit, post collatam dignitatem, benè colligimus quòd hoc fecerit: ita cùm supponatur omnem Papam esse baptisatum, à posteriori colligimus esse baptisatum, quia est Papa; nec per hoc petitur principium: quia si quæratur, quomodo constet esse verum Papam, cùm non constet esse baptisatum? respondebo, constare esse baptisatum quia est Papa. Si quæras quare sit Papa? non recurram ad baptismum, sed ad universalem revelationem: Omnem legitimè electum, esse verum Papam; in qua universali continentur etiam revelatæ particulares, quas particulares applicat mihi totius Ecclesiæ acceptatio, ita ut ante acceptationem Ecclesiæ, veritas illa sit de fide quoad se, non verò quoad nos. Quod si quæras istius acceptationis universalis, quodnam habeatur fundamentum? ad hoc dici potest, haberi fundamentum evidenter moraliter, Cardinalium qui elegerunt, testimonium, Concordia post electionem, quæ certè in tanta affectuum, & inclinationum varietate stare non posset, nisi intercessisset legitimitas eligendi, nec permitteret providentia Divina ejus electioni non reclamari, qui illegitimè electus. Quod si post electionem universaliter acceptatam eidem reclametur, standum erit primæ acceptationi: quia posterior nunquam erit reclamatio universalis, aliàs Ecclesia alterutra acceptatione erraret. In particulari quod attinet ad baptismum Bertold. hîc num. 34. & Rosm. conditionatam nonnisi formant, fore scilicet de fide esse illum baptisatum, si sit hoc ad Papatum requisitum. Unde etiam erit de fide baptisantem habuisse intentionem, &c.

Quod attinet ad hoc, an sit de fide illum esse sacerdotem, dicit Arriaga: de ordinibus nihil inquit dico: quia tota jurisdictio, in qua propriè consistit Papatus, est independens ab ordine. Et sicut verus Papa potest esse medio anno, sine ordinibus, potest & uno.

INSTABIS Primò. Non potest esse Ecclesiæ aut Cardinalibus magis evidens hunc esse legitimè electum, quàm evidens sit alicui, quòd conteratur, & tamen hoc memini est evidens: aliàs esset illi evidens, quòd sit in gratia Dei: quia cum contritione non stat peccatum.

RESPONDETUR. Ideo non esse de fide hunc in particulari, quòd propter purum amorem Dei dolendo sit verè contritus: quia illa non constat, an ille actus fuerit supernaturalis, cùm ratio supernaturalitatis perceptibiliter non discernatur. Rursùs evidentia illa de legitimitate Electionis, unicuique comparato ad se, potest certò constare, an scilicet secundùm constitutionem Gregorii XV. calculum dederit, ei quem putabat esse dignissimum; de aliis autem est hoc illi evidens ex consequenti, ex non reclamatione, &c.

INSTABIS Secundò. Non constat Cardinali vel de se, vel de aliis quòd sint baptisati; Ergo nec quòd legitimè elegerint. Nam legitimi electores debent esse baptisati.

RESPONDETUR. Licèt Cardinali A possit constare, quòd dederit legitimè suffragium illius ingrediatur censum eorum, quos novit Deus legitimè eligentium numerum implere. Ponamus enim v. g. triginta Cardinales eligentes, ex quibus quindecim sint non baptisati, eligentium legitimè numerum esse quindecim, quantumvis reliqui quindecim non baptisati in judicio ferendo legitimè sese gesserint; tamen legitimè eligentium numerum non impleverunt defectu baptismi; hinc fit ut ei cui constat, quòd suus calculus sit pro hoc Papa; nondum constare possit, an sit baptisatus: de aliis etiam determinatè non novit, quia non novit, an omnes illi, qui ejusdem sententiæ fuerint pro hoc Papa in censum venerint Deo notum legitimè eligentium. Unde constabit nonnisi indeterminatè, quòd illi qui censum legitimè eligentium ingressi sint, vere sint baptisati, licèt illos in particulari designare non possit. Bellarm. etiam Tom. 1. lib. 2. de Conciliorum auctoritate, docet ad legitimitatem Concilii sufficere eos convenire qui ex-

externè regunt Ecclesiam, quamvis non sint baptisati, imò hætetici. Quod etiam pro præsenti transferri posset.

Instabis Tertiò. Non esse de fide, hanc hostiam esse consecratam; hunc item sacerdotem esse verè sacerdotem. Ergo.

Respondetur. Negando Consequentiam. Disparitas est, quia quamvis sit promissio Divina non defuturum Sactificium & Sacerdotium Messiæ usque ad finem sæculi, ea tamen promissio benè verificari potest, si non de hoc, certè de alio Sacerdote, de alia hostia. Promissio autem quæ est, ad finem sæculi futurum esse successorem Petri, non potest verificari, nisi ratione unius, qui visibiliter præest. Consequenter ratione hujus determinationis, poterit esse de fide, hunc esse verum Papam, inferesque Antecedens continere casum explicabilem per descensum disjunctum; Consequens autem explicabitur per descensum disjunctivum. Rursùs est Major hæc revelata. Hostia legitimè consecrata continet Corpus Christi, in qua universali, æquivalenter revelatur fortè, etiam de hac particulari: sed continentia illius particularis, absoluta, à nulla nobis evidentia certò applicatur, quæ tamen ex dictis supra intervenire debet, ut procedatur ad actum fidei. Continentiam autem hujus Minoris de hoc Papa, applicat motivum evidens moraliter, totius Ecclesiæ acceptatio, quæ non habetur pro legitimitate hujus hostiæ, hujus Sacerdotis, &c. Casu autem quo totus orbis non acceptet Papam, neque pars talis quæ fundet evidentiam moralem, tunc defectu applicationis, non erit id nobis de fide. Denique circa Sacerdotium vel hostiam dupliciter potest se habere Ecclesia. *Primò* ita ut negare non possit nec dubitare prudenter, quòd non sit in hac hostia Corpus Christi, hunc item esse verè sacerdotem. *Secundò* ut habeat evidentiam, quâ positivè acceptet, hîc esse Corpus Christi, hunc esse verè Sacerdotem, quæ acceptatio universalis, stat pro Papa, non pro hostia, qui positivè acceptatur. Pares ergò sunt Papa & Sacerdos v. g. quòd de utroque non dubitetur; sed in hoc differunt: quia sacerdotem non acceptat Ecclesia positivè pro consecrato; acceptat hunc Papam: quod si non plùs habetur circa sacerdotium v. g. nisi quia de illo non dubitatur, non poterit prosiliri in actum positivum, sed ponetur nonnisi non discreditio; quia huic soli proportionatur negatio dubii, quæ illuminat tanquam quid negativum, ad actum negativum non discredendi. Sed acceptatio totius mundi, fundat evidentiam moralem; quæ potest prælucere huic actui Volo credere, quia hic est verus Papa.

Tertia Ratio est. Quamvis assumatur in Papam etiam incapax, tamen æquè non posset docere falsum; atque verus Pontifex: sicut Ecclesia assistit Paroecho putato, & Respublica Prætori putato, sic assisteret etiam putato Papæ.

Respondetur. Negando assistentiam promissam, non legitimè electo, cùm ex non legitimè electis, & Anti-Papis aliqui errarint. Et si verba quæ promittunt assistentiam Petro, & in eo successoribus sonant accipiantur, supponent non pro successoribus materialiter, sed pro successoribus formaliter.

DIFFICULTAS II.

Asseritur quid tenendum?

Assero Primò. *Hunc Papam esse verum Papam, est objectum fidei conditionatè.*

Ratio. Quia etiam alia in universali revelata, conditionatè creduntur. Quod ipsum probatur: quia fieri potest, quòd hoc particulare sit revelatum; Ergo non possum dicere actu absoluto: Nolo credere; fieri etiam potest ut non sit revelatum. Ergo non possum dicere: Volo credere: quod utrumque devitatur, si ponatur nonnisi conditionatus actus.

Assero Secundò. *Ex sola præcisè ratione applicantis & proponentis Mysteria fidei, non infertur hunc Papam esse verum Papam.*

Ratio. Tum quia quamvis non credatur motiva credibilitatis, sufficienter nobis applicant credenda; Ergo idem dicendum de Papa. Tum quia ratio assentiendi in fide, non est propositio Papæ. Sed Ly Deus, est verax, & Ly hoc dixit; Ergo quantumvis non credatur hunc Papam esse verum Papam, poterit adhuc credi, stante toto motivo fidei. Tum quia quando mutatis quibuscunque aliis, & his relictis, adhuc res eadem substantialiter manet, apparet quòd illa alia, non sint omninò necessaria, sed sint per accidens se habentia. Jam autem maneret fides, etiam sine ullo Papa, spectatâ solâ naturâ fidei, & naturâ motivi fidei. Ergo apparet non posita hac creditione, posse adhuc salvari fidem.

Assero Tertiò. *Ex præcisa ratione, quòd omnis legitimè electus sit verus Papa, de fide est, hunc esse Papam.*

Ratio est. Quia in universali, necessariò particularia revelantur. Ergo etiam particularis de hoc Papa est revelata, si illa in hac universali contineatur. Quod autem contineatur applicat nobis evidentia moralis, stans in acceptione Ecclesiæ. Sed quidsi acceptet universalis Ecclesia aliquem qui non est legitimè electus: ad hoc dici potest, non permissurum Deum, ut tota Ecclesia erret, estque evidens moraliter, id non posse fieri in tanta ingeniorum sagacitate, varietate affectuum, &c. Quod autem aliqui dicunt, sicut erravit Ecclesia circa Eunuchorum Matrimonia, ita posse errare circa

acce-

acceptationem Papæ id non convincit. Ratio quia etiam illa Matrimonia patiebatur, non probabat Ecclesia.

Noto. Hæc major est de fide. Quem Deus revelavit esse legitimè electum ille est verus Papa. Tota difficultas in Minori est. Sed hunc Deus revelavit esse legitimè electum, cujus Minoris revelatio, est revelatio in illa universali. Legitimè electus est verus Papa; adeoque & hic, & ille, & ille. Solùm ergo debet fieri applicatio per motiva credibilitatis, quòd id etiam Deus de hoc Pontifice revelarit. Ut hæc Minor credatur non sunt necessaria majora motiva credibilitatis, quàm ad credendum ad alios articulos. Porrò ad alios articulos, vix non principale motivum est, consensus tot Doctorum, & Sanctorum, toto orbe sparsorum, & innitentia Divinæ providentiæ, quæ non sit passura, ut non sit collectio hominum, rectè de Deo sentientium, & veritates ad se directas percipientium. Est autem consensus Doctorum & Sanctorum, acceptantium illum pro Pontifice, pertinetque ad providentiam Divinam, non permittere ut in re tanti momenti Catholica Ecclesia erret. Ut autem tota Ecclesia hoc acceptet, præsupponitur propositio illius facta à Cardinalibus Electoribus, & reliquæ circumstantiæ.

DIFFICULTAS III.

Colliguntur quædam de summo Pontifice.

Colligo Primò. De connexione Papatûs & Episcopatûs Romani. Sunt Catholici Doctores, qui docent non esse hanc conjunctionem inseparabilem, posseque alium esse Papam, alium Episcopum Romanum; ita Aliacen: Sotus in 4. dist. 24. quæst. 2. art. ult. Bannez 2da 2dæ, quæst. prima. art. 10. in Comment. fusiori dub. 4. Palud. Armachanus, idem Driedo lib. 4. cap. 3. par. 3. Eccles. dogmatibus. Ratio: quia neque Scriptura, neque Traditio habet, Sedem Apostolicam ita affixam Romæ. Oppositum sentit communis sententia cum Suar. Valent. Amico. Bellarm. Ratio, quia nisi esset ex mente Christi hæc conjunctio, indubiè tanto tempore interrupta fuisset, ob oppressiones Romæ & Ethnicis; ob devastationes Gothicas. Regulorum Italiæ dominatum. Septuaginta annorum Avenione commorationem. Hinc Marcellus Papa Martyr. in epist. ad Antiochen. testatur ex jussu Domini transtulisse S. Petrum Sedem Romam. Ambros. item, Orat. de reddendis Basilicis. Leo Serm. 1. de Natali Apost. *Trophæum* inquit *Crucis Romanis Arcibus inferebas, quo te Divinis præordinationibus anteibat, & honor potestatis, & glogloria passionis*; hæc ex Bellarm. An autem id sit de fide, non est ita certum. Bellarm. lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 12. Sententiam asserentem hoc esse de jure Divino solùm appellat non improbabilem. Amicus docet, non esse hoc quidem de fide, esse tamen probabilius: quia congruebat, ut sicut est certa persona, ad quam fideles, in controversiis recurrant, ita sit stabilis sedes, ubi inveniri constanter possit.

Colligo Secundò. Quo jure Primatus in Papatu sit inductus? Occam in Dial. part. 1. l. 1. c. 13. & 23. id ex hominum institutione introductum. Idem docuit Marsil. de Padua. Alii dixerunt introductum id à Nicæno, hocque fatentur in epist. Melchiad. Papa ad Episcopos Hispan. Damas. ad Prosperum, Sosimus ad Episc. African. cujus Verba in Concil. Carthag. 6. habentur. Julius ad Orientales. Idem senserunt Africani PP. in Carthag. 6. Idem indicat Chalced. Actione 6. Romanum 4. sub Symmacho. Hanc sententiam appellat hæreticam Suar. Ratio quia plerisque aliis Canonibus affirmat Nicænum veterem esse consuetudinem ut Episcopus Romanus primatum habeat. Ergo primatui huic consensit potiùs Nicænum, quàm illum constituit. Alii primatum hunc non à Christo sed à Petro & Apostolis manasse dicunt. Unde etiam vocatur, Petri Vicarius; ita docet Julius 1. Ep. Anacletus epist. 2. affirmat, Apostolos voluisse Petrum habere primatum, sed hæc accipi possunt de voluntate consentiente inquit Suar. non constituente. Nam idem Anacletus epist. 3. expresse negat ab Apostolis hunc primarum acceptum. Unde ergo acceptus? Ex commissione Christi indicata illis verbis. Pasce oves meas: Super te ædificabo, &c.

Colligo Tertiò. De electione in Papam ejus designatione ac renunciatione.

Quòd attinet ad electionem. Non nisi de jure positivo est, quòd soli Cardinales eligant Papam, in Suar. Amicus contra Cajet. & Bellarm. Ratio quia secluso jure positivo, non est cur ad illos solos restringatur, cùm simpliciter in quacunque Republica pertineat ad Majores, Caput sibi eligere: quem ordinem non exstat ullum jus Divinum, quòd voluerit Deus mutari in Republica Ecclesiastica. Et licèt in aliis Ecclesiis mortuo Episcopo electio spectet non nisi ad Clerum illius Episcopatûs, non spectabit tamen electio Papæ de jure Divino ad solos Cardinales, quia ille est Pastor universalis; hinc electio illius per se, non est necesse ut ita restringatur. Expedit tamen id Ecclesiæ, vel ob ipsam notitiam eligendi, statumque Ecclesiæ, & necessitates magis notas Cardinalibus, quàm aliis commoditatem item citiùs subrogandi successoris, præscindendumque turbas. Ad hanc electionem non spectat populus per se, quia ad illos de jure naturæ spectat electio, qui præsumuntur competenter posse judicare, de qualitatibus eligendi, hic autem est status Ecclesiasticus: per accidens tamen id fieri potest, ut si adsciscatur populus tanquam testimonium daturus, de vita & integritate eligendi, imò de facto id practi-

catum

catum est, & supponitur ex cap. in Syn. d. 63.

Quod attinet ad designationem. Posse Papam casu, quod id non vergat in damnum Ecclesiæ, & casu quo non conferatur Papatus tanquam hæreditas, posse inquam designare sibi successorem. docet Arr. Amicus. Ratio quia S. Petrus, censetur Successorem sibi elegisse Clementem, ut ipse Clemens testatur epist. 1. ad Jacobum initio; & habetur cap. si Petrus d. 8. q. 1. licèt Clemens resignarit huic designationi, seditque nonnisi post Cletum. docetque Suar. d. 10. S. 4. quod Linus & Clemens designarint sibi successorem. Deinde potest esse in hoc magnum Ecclesiæ bonum, ut si prævideatur post mortem electio futura, cum multis difficultatibus. Et certè poterat Christus talem potestatem Vicario suo contulisse; quòdque contulerit exempla ostendunt. Et cùm alii Episcopi ex concessione Papæ possint sibi successorem deligere, cur non Papa? Oppositum sentit Cajet. Bellarm. Turrianus.

Quod attinet ad Renuntiationem. Potest Papa renuntiare Papatui? quia Cælestinus Papa defacto renuntiavit; nec erit tunc necessarius consensus Ecclesiæ ut vult Suar. & Amicus; sed oppositum sentit Bellarm.

Colligo Quartò. De fide ipsius personæ quæ est Papa. Papam posse esse Hæreticum affirmat Bannez, Cajet. Driedo, Canus. Soto. Corduba Aragon. Valent. Ratio: quia de Victore V. tradit. Euseb. fuisse hæreticum Marcellinus thus obtulit, Liberium fuisse hæreticum docuit Hieron. Anastasium fuisse hæreticum alii, Honorium censet pro hæretico Adrianus in epist. relecta in Synodo 8. & in Epist. Agath. relata in 6. Synodo. Oppositum sentiunt Pighius, Turrecrem. & alii, docentes illos interius in Hæresim non consensisse, sicut nec S. Petrum, alioqui perdidisset fidem S. Petrus contra dictum Christi; Ego rogavi, &c. ut non deficiat fides tua. Addit Palao. de fide tr. 4. disp. 1. part. 5. S. 2. n. 7. Non esse dubitandum illos in hæresim incidere potuisse. Ratio: quia Concilia illa generalia accusationem de hæresi Paparum omninò explosissent, utpote de personis, quibus impossibile sit esse hæreticos; Quòd autem Papa factus Hæreticus, manet Papa; docet Bannez Valent. Soto. Cano, Corduba. Ratio: quia de nullo Pontifice possemus esse certi, esse illum verum Pontificem, & aptum ad proponendos articulos fidei; cùm de nullo certificari possimus, quòd non amiserit fidem.

Colligo Quintò. Quoad ea quæ decernit Papa.

Circa res gestas vel ex malitia vel ex ignorantia potest errare Papa, v. g. damnando innocentem, ita omnes. Ratio quia tunc non agit ut Pontifex, sed ut Judex.

Non potest tamen statuere aliquid à fidelibus observandum quòd malum sit. Ratio quia de fide est successorem Petri non posse errare in pascendis ovibus, erraret autem tunc. Posse tamen errare in lege uni Provinciæ lata docuerunt aliqui. Ratio: quia tunc munus universalis Pontificis non videtur gerere. Oppositum sentit Palao cum aliis: quia si respectu totius Ecclesiæ errare non potest, nec respectu particularis errare poterit, cùm etiam respectu illius particularis, regimen sit illi commissum.

Potestne errare in Canonizatione SS.? Posset errare videtur sentire S. Th. quæst. 9. ar. ult. D. Anton. Cajet. Cano. Bann, asserunt tamen id ita esse certum, ut sit hæresim sapiens, si dicatur in hoc Papam errare posse. Ratio: quia Canonizatio SS. est ex testimonio humano quod falli potest. Sed quòd in Canonizatione SS. non possit errare Papa, & quòd hoc dicere sit hæreticum ponit Valent. & Palao. Ratio: quia obligaret ad credendum falso, nempe quòd hic sit in cælo, qui non est.

Alii dicunt. Non posse errare Papam in Canonizatione, posse, in Beatificatione; quia in Beatificatione non proponitur quidquam universali Ecclesiæ. Beatificatio enim proponit nonnisi particulari Ecclesiæ credendum. Oppositum sentit. Palao. Ratio: quia in Beatificatione, conceditur usus Missæ, per quod ipsum toti Ecclesiæ colendus proponitur: quia Missa fit nomine totius Ecclesiæ; docuit tamen Torrez quòd concesso cultu v. g. B. Aloysi Nostris, non sit licitum secularibus eundem colere. Rationem dat: quia nullus debet coli cultu publico, sine auctoritate Ecclesiæ, quæ non est ut hic Beatus ab omnibus colatur. Oppositum sentit. Palao. Ratio: quia una Missa, est ejusdem valoris ac plures, & in uno ac alio loco. Ergo declarando, quod possit in honorem hujus B. dici Missa, una, declaratur posse dici omnes. Unde etiam potest populus vel Clerus supplicationem, vel processionem instituere ad aliquem Beatum; ita Palao, ex Juristis Balno, Occa. Sarmiento, Bonilla. Ex Augustinianis Basilius de Leon. Rodrig. Dominquez. Ex familia Cistercien. Manrique, Perez. Bernard. Ex Benedictin. Salazar, Serna; Ex Franciscan. Guevara Villalear. Tajardo. Ex Nostris Monte Major. Prado, Timontel. Roy. Martin. Palao.

Quoad approbationem religionis. Non posse Pontificum errare in approbanda aliqua religione, de fide est: approbando scilicet in illa, quæ aliàs difformia sunt Evangelio: hoc ipso enim doceret aliquid falsum, approbando contrarium Evangelio: quòd autem errare possit secundùm leges prudentiæ, hoc est approbando id, quod nimis laxum, vel nimis durum est, docuit Bann. Rationem dat. quia Innocent. III. & Greg. X. ordinant, ne novæ religiones instituantur; ne nimia religionum diversitas gravem in Ecclesia confusionem inducat; Ergo si de-

facto illam approbet, rem inconvenientem faciet, cui sententiæ favet Palao.

Colligo Sextò. De approbatione Conciliorum à Papa. Non potest Papa Concilio delegare potestatem definiendi infallibiliter res fidei: quia hæc definitio est alligata Petro & successoribus, titulo assistentiæ Spiritûs S. illis, & non aliis, promissæ; ita Turrecrem. Bann. Cano. Valent. Erit tamen infallibilis auctoritatis quodlibet Concilium, si à Papa approbetur. Ratio: quia Romanus Pontifex, est suprema & infallibilis regula veritatis. Ergo ubi ejus confirmatio accesserit, error committi non potest. Ante hanc approbationem generale Concilium, quod infallibile non sit, docet communis cum Bann. Valent. Palao. Ratio: Nonnisi Petro & ejus successoribus promissa est infallibilis assistentia Spiritûs S. Concilium autem generale non est successor Petri. Et licèt universalis Ecclesia ut inquit, Palao, etiam ut distincta à Pontifice errare non possit, aut universi Doct. sed id non ex eo est, quasi ipsi sint regula veritatis, & quòd illis immediatè assistat Spiritus S., sed quia hoc pertinet ad specialem Dei providentiam, qui immediatè assistit Pontifici, ne DD. omnes, quorum consilio utitur in controversiis, deficiant. Circa hanc quæstionem. An Concilium sit supra Pontificem vide tom. 2. c. 12. lib. 2. c. 13. Bellarminum.

Colligo Septimò. An Papa sine Concilio generali possit definire articulum fidei? Verba Bellarm. sunt de Rom. Pontifice lib. 4. c. 2. Pontificem etiam ut Pontificem posse esse hæreticum, & docere hæresim, si absque generali Concilio definiat, & defacto aliquando accidisse: hanc opinionem secuti sunt aliquot Parisienses; ut Gerson. Almainus in lib. de potest: Eccles. nec non Alphonsus de Castro lib. 1. c. 2. contra hæres. & Adrianus VI. Papa in quæstione de Confirm. Papæ. Suar. d. 5. de fide, S. 8. n. 2. hanc quæstionem tractans testatur, quod in hoc etiam aliqui Catholici dubii sunt. Pro hac sententia recitat Chamirus de Concil. lib. 3. c. 10. n. 13. Cardin. Cameracensem & Panormit. Ratio posset esse; quia credibile est Christum dedisse potestatem Papæ definiendi articulos fidei, sed cum conditione, ut quàm prudentissimè operetur, prudentissimè autem operabitur, ex Concilii generalis consilio. Casu autem quo aliquid definiat, sine Concilio generali, de hoc sic enunciat, ex communi omnium Catholicorum sensu Bellarm. Pontificem solum, vel cum suo particulari Concilio aliquid in re dubia statuentem, sive errare possit, sive non, esse ab omnibus fidelibus obedienter audiendum. Cæterum opposita sententia communior longè & tutior Catholicorum est. Papam scilicet sine Concilio generali articulum fidei definire posse. Suar. cit. putat esse rem de fide certam. Bellarm. dicit oppositam sententiam non esse propriè hæreticam; nam adhuc videmus ab Ecclesia tolerari, qui illam sententiam sequuntur. Ratio ex Bellarm. est, quia non Apostolorum cœtu dictum, sed Petro Luc. 22. Rogavi pro te ut non deficiat fides tua; ubi Ly Te, *tua*, supponit non pro communitate. Ly item *Confirma fratres tuos*, non potest intelligi de tota Ecclesia; quia extra illam nulli sunt fratres. Suar. hanc rationem dat: quia Concilia generalia à Pontificibus approbata hanc in Pontifice auctoritatem recognoscunt, Viennense in Clement. unica de Sum. Trinit. Florent. Sess. 26. in fine Lateranense sub Leone X. &c. defactoque ita jam habuit praxis. Nam hæresis Pelagiana nonnisi Concilio particulari Palæst. Milevit. & Arausicano damnata. Bajus item & Jansenius sine Concilio damnati. Nec expediebat universali bono Ecclesiæ, hanc potestatem definiendi articulos collatam Papæ alligari ad Concilium; quia illud interdum convocare est impossibile: potest item instare necessitas damnandi hîc & nunc aliquam hæresim. Media via alii gradiuntur, dicuntque Papam cum solo Concilio æquivalenti, quales sunt plures Doctores & Academiæ consultæ, posse declarare & definire, quòd hoc sit articulus fidei, si res jam in ante æquivalenter fuerit prædefinita in aliquo Concilio generali negando eandem potestatem, si de re nullo modo prædefinita in ante, statuendum sit. Sed inhærendum sententiæ Suar. & Bellarm.

R. P. THEMLOD zia nowski Tom. 1. c. 2. Z: D. VI

DISPUTATIO V.

De Speciebus, Habitu, Actu, Necesſitate, Subjecto, Oppoſitis Fidei.

PRimum exordiemur à ſpeciebus & habitu, tanquam principiis actus fidei. Sit

QUÆSTIO I.

De Speciebus & Habitu Fidei.

QUæ hîc dicentur de ſpeciebus & habitu Fidei, applicari debent ad omnium actuum ſupernaturalium ſpecies & habitus. Unde in ipſo etiam diſcurſu, magis attendetur ad Majores. Minorum enim ſubſumptio faciliot, & in aliis materiis facienda. *Quod attinet ad ſpecies.*

ASSERO, *quòd ſpecies concurrente ad actus ſupernaturales, conſequenter & fidei, non ſint ſupernaturales.* Eſt poſitio Suar. & Vaſq. cum communi contra Gran. Ratio, quia ad actum ſupernaturalem non eſt neceſſe omnia principia ſupernaturalia concurrere, ſed ſufficit, ut vel unum ſit ſupernaturale in Entitate, vim habens elevandi reliqua. Ergo niſi ſit ſpecialis neceſſitas, ut ſint ſpecies in Entitate ſupernaturales, id de illis aſſeri non poteſt; quia ſicut non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, ita nec in altiori ordine reponenda; nulla autem neceſſitas eſt ſupernaturalis ſpeciei.

DICES in Oppoſitum eſſe aliquas Paritates.

PRIMA PARITAS. Apprehenſiones præcedentes actus fidei ſunt ſupernaturales. Ergo & ſpecies.

RESPONDETUR. Apprehenſiones illas dupliciter ſumi poſſe. Si ſumantur pro apprehenſionibus, quæ habentur ex ipſa doctrina, vel propoſitione credendorum. Nego illas debere eſſe ſupernaturales: nulla enim hujus neceſſitas. Si autem ſumantur apprehenſiones pro illuminatione Spiritus Sancti, illæ erunt ſupernaturales; quia illuminatio tribuitur gratiæ ſine addito à PP. Jam autem ſpecies illæ, nullibi tribuuntur gratiæ ſine addito.

SECUNDA PARITAS. Repræſentatio in actu fidei correſpondens ſpeciebus eſt ſupernaturalis, Ergo & ſpecies.

RESPONDETUR. Cùm repræſentatio illa ſit ipſe actus fidei, debet eſſe ſupernaturalis: quia datur illius ſupernaturaliſativum ipſe habitus; qui cæteroqui tribuitur gratiæ ſine addito. Nullum autem datur ſupernaturaliſativum ſpecierum.

TERTIA PARITAS. Species impreſſa Dei ſi daretur, deberet eſſe ſupernaturalis. Ergo & ſpecies deſerviens actibus fidei.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe: quia ſpecies impreſſa naturalis Dei, eaque propriâ non abſtractiva, ex hoc ipſo quod eſſet naturalis, non eſſet excedens exigentiam alicujus ſubſtantiæ creatæ; & ex hoc quod eſſet propria, ordinaretur nonniſi ad intuitivam notitiam Dei conſequenter & illa ipſa eſſet debita alicui Creaturæ. Cujus oppoſitum docetur in Prima Parte; & in materia de ſupernaturalitate. Jam autem poſitis ſpeciebus ad fidem requiſitis non niſi naturalibus, illæ quidem erunt debitæ alicui intellectui Creato, non ordinabuntur tamen ad intuitivam Dei, aut nonniſi ad actus fidei ſupernaturales. Et licèt ordinentur ad actum ſupernaturalem fidei interdum, ordinantur tamen, non determinando ſibi nonniſi ſupernaturalitatem, nec ordinantur ordinatione exigentiæ, ſicut & ipſe intellectus non ordinatur ad actus nonniſi ſupernaturales, & ad ſupernaturales refertur ordinatione elevabilitatis. Quòd ſi aliquis negaret implicare ſpeciem naturalem impreſſam Dei, nondum tamen fore Dei viſionem naturalem: quia indigeret adhuc elevari ad illam principiandam, huic non incumberet onus dandæ diſparitatis. Per hoc tamen urgeri poſſet, quòd daretur tunc cauſa nullum ſibi proportionatum habens effectum; non naturalem viſionem, hæc enim non datur: non ſupernaturalem, quia hæc illi non eſt proportionata, ſed excedens.

QUARTA PARITAS. Species infuſæ CHRISTO debent eſſe ſupernaturales, Ergo & fidei.

RESPONDETUR. Negando Antecedens; præcipuè circa ſpecies; quæ non ſunt de ſe determinatæ & exigentes actum ſupernaturalem.

QUINTA PARITAS. Memoria actuum ſupernaturalium eſt ſupernaturalis, Ergo & ſpecies.

RESPONDETUR. Ex dictis alibi, illam memoriam eſſe naturalem, nullumque eſt fundamentum illam ſupernaturaliſandi, cùm non deſerviat intuitivæ ſupernaturalium, aut propriæ notitiæ ut vocant. *Quod attinet ad exiſtentiam habituum ſupernaturalium conſequentes & fieri.*

ASSERO *Dari habitus ſupernaturales*, Exiſtenſtentia habituum ſupernaturalium eorumque permanentium colligitur ex Auctoritate Sacra, quæ proponitur, ubi tractatur: An gratia habitualis ſit qualitas permanens. An autem id ſit de fide aliqui cum Vaſq. Soto. Med. negant. Alii cum Suar. & Rip. concedunt. *Inſuper prædicti aſſerti.*

RATIO eſt, quia homo in ordine naturali habet principia permanentia in ordine ad operandum, exigente id connaturalitate operandi, Ergo etiam in ordine ſupernaturali cenſendus eſt habere principia permanentia ſupernaturalia, exigente id connaturalitate operandi. Et ſicut non eſſet connaturalis operatio, ſi proficiſceretur ab aliquo extrinſeco, ſic nec connaturalis eſſet operatio, ſi nobis, non niſi auxilium tranſiens applicaretur. Hac ratione non eſt contentus Ripald. cum quo de Ente ſup. d. 120.

DICES Primò. Sufficit ad hoc, ut actus virtutum ſupernaturalium fiant connaturaliter, concurſus per auxilium gratiæ actuale: nam etiam auxilium hoc, eſt principium ſupernaturale intrinſeco.

RESPONDETUR. Auxilium ſuperneturale eſſe intrinſecum, intrinſecitate proportionali naturalibus, nam in naturalibus intrinſeca talia, ſunt permanentia: hinc etiam in naturalibus, concurſus divinus non dicitur aliquid eſſe intrinſecum, ſed eſt illic hæc ſola intrinſecitas, hoc eſt conjunctio alicujus extrinſeci, cum aliquo intrinſeco.

DICES Secundò. Actus ſupernaturalis elicitus per auxilium extrinſecum, non exigit ex natura rei auxilium intrinſecum, imò repugnat illum fieri per auxilium intrinſecum: quia pendet per ſeipſum eſſentialiter, & non per actionem diſtinctam à ſuis principiis efficientibus.

RESPONDETUR. Quod in dicto actu, ſit exigentiâ non abſoluta auxilii intrinſeci, ſed ut connaturalius fiat. Quando autem per ſeipſum pendet ab auxilio intrinſeco, pendet ſine prædicato connaturaliter eliciti, quòd prædicatum habet, quando elicitur à principio intrinſeco. Unde utrobique pendet à ſuo principio, per indiſtinctam actionem, ſed in diverſis circumſtantiis & cum diverſis formalitatibus. Sicut idem eſt & ſimile & diverſum, ſed ratione diverſarum circumſtantiarum; hîc autem volumus ſtatuere actum ſupernaturalem cum prædicato connaturalius eliciti, ad quod prædicatum, requirimus principium intrinſecum permanens. Sed de hoc dictum in Animaſticis. Negari etiam non immeritò poteſt, quòd actus ab habitu ſupernaturali procedat ſine ullo modo.

DICES Tertiò. Cum Eodem hîc d. 18. num. 2. Sunt plerique actus ſupernaturales, qui connaturaliter fiunt per ſolum auxilium extrinſecum.

RESPONDETUR. Motus ſupernaturales, qui fiunt in nobis ſine nobis connaturaliter fiunt per ſolum principium extrinſecum ſecundùm communiora Principia: quia etiam in naturalibus, excepto intellectu, nullum datur principium permanens primarum cogitationum, ſed in ſententia Ariſtotelis pendent à bona fortuna: quia tamen dantur alii actus naturales, qui habent principium permanens intrinſecum, ut illis proportionentur actus ſupernaturales exigunt principium permanens ſupernaturale pendent autem à principio extrinſeco per actionem indiſtinctam ſed ſine prædicato connaturalius eliciti.

DICES Quartò cum Eodem. Status ordinis Divini, conſtitutus per gratiam juſtificantem, non eſt homini connaturalis & annexus, ſed ex natura rei amovibilis acquiritur ab adultis, mediis diſpoſitionibus præcedentibus habitum, quod ipſum non eſt diſſentaneum naturæ, ſed connaturale.

RESPONDETUR. Staum ordinis Divini independenter à ſuppoſitione illius, non debere eſſe annexum: nec enim eſt in nobis principium exigitivum illius, ex ſuppoſitione tamen, debet aliquid eſſe permanens, nec ſe habens ſicut actus vitalis tranſiens. Cum quo ſtat, ut connaturaliter acquiratur per antecedentes actus; ſicut & dantur formæ naturales, quæ non niſi mediis diſpoſitionibus acquiruntur, & quia ipſæ illæ formæ, illis mediis diſpoſitionibus acquiſitæ, ſunt quid permanens, connaturale etiam eſt, ut habitus ſupernaturalis & in particulari fidei, ſit quid permanens.

DICES Quintò cum Eodem. De facto præcedunt actus ſupernaturales infuſionem gratiæ, quin illis ulla violentia inferatur. Ergo apparet illos non depoſcere ad connaturalitatem principium intrinſecum.

RESPONSUM. Hoc ipſum tale procedere, eſſe ex proportione, cum aliquibus actibus naturalibus, licèt connaturalius alii actus depoſcant fieri à principio intrinſeco ut dictum. Hiſpoſitis. *Sit*

DIF-

DIFFICULTAS I.

An habitus supernaturales infusi facilitent?

IN hac difficultate præsupponendum est, in hoc esse dispares habitus iufusos à naturalibus, quòd illi dent simpliciter posse, non autem naturales, licèt utrique sint permanentes. Hi habitus supernaturales dantes simpliciter posse, vocantur infusi, non quod non infundantur fortè à Deo etiam habitus acquisiti supernaturales, hoc enim controversum est, sed quia non præsupponunt quidquam in illo genere, v. g. ante habitum fidei non præsupponitur posse proportionatum ad actus fidei supernaturales, ad eum modum, quo id quod infunditur, non præsupponitur in ante. De his ergo prioribus habitibus infusis quæritur an facilitent, vel non.

DICENDUM est I. *Possibiles esse habitus supernaturales infusos, & in particulari fidei, qui non tantum dent simpliciter posse, sed etiam facilè posse.*

PROBATUR Primo. Quia id non implicat contradictionem, in habitu v. g. fidei specie distincto à nostrate.

PROBATUR Secundò. Posset DEUS assumere habitum infusum, non facilitantem tanquam instrumentum ad facilitandum. Ergo & facere distinctum specie habitum, per se facilitantem.

PROBATUR Tertiò. Dantur potentiæ naturales dantes & simpliciter posse, & facile posse, saltem liberaliùs loquendo, talesq; sunt omnes potentiæ sensuum. Ergo & dabiles sunt tales habitus supernaturales.

DICENDUM est II. *Defacto habitus infusos non facilitare.*

PROBATUR Primò Experientiâ. Et missis aliis, de puero baptisato, qui cùm ad usum rationis pervenerit, non sentit inclinationem ad actus mortificationis, & ne id rejicias in defectum specierum, etiam illis acquisitis, non sentitur facilitas. Item experirentur viri docti se in omnibus virtutibus facilitatem habere, de quibus discurrunt, quod tamen non solet evenire.

PROBATUR Secundò. Si habitus infusus facilitaret, effectus illius formalis esset facilitatio, quæ non posset haberi sine ipso habitu. Sed sine habitu infuso habetur facilitas: quia si aliquis peccet mortaliter, non manent in illo nisi fides & spes, & tamen experitur facilitatem in tot aliis Actibus, Ergo præcisè in habitum infusum illa facilitas referri non debet, nec etiam in species: quia ut alibi dictum, illæ non sunt facilitativæ, facilitate tenente se à parte potentiæ.

PROBATUR Tertiò. Quia si nihil obsit, eodem modo est discurrendum de ordine supernaturali, quo & de naturali. Sed in ordine naturali potentiæ non sunt facilitativæ actuum, ad quorum modum eliciendum non sunt determinatæ. Ergo cùm etiam nos non simus determinati, ad modum eliciendi actus fidei, facilitas illa non erit à potentia supernaturali, hoc est habitu infuso.

OBJICIES Primò. Potest aliquid esse principium agendi, & simul principium facilitativum, ut sunt species. Ergo similiter habitus infusi non tantum dant posse, sed etiam facilè posse.

RESPONDETUR negando Consequentiam; quia à possibili non datur argumentari, ad, de facto. Non implicat hominem volare, & non infertur. Ergo volat. Unde autem colligetur, quòd de facto id non competat habitibus infusis? Ex rationibus adlatis. Quòd etiam tanquam signum à posteriori adlata superiùs experientia suadet.

OBJICIES Secundò. Quia multis actibus intendus habitum infusum, faciliùs eliciunt actus fidei. v. g. Ergo apparet habitum infusum facilitare.

RESPONDETUR. Falsum esse Antecedens, qui ex communiori sententia, aucta gratia ob actum, v. g. liberalitatis, augetur habitus humilitatis, & tamen non sentitur facilitas. Deinde intenso habitu, faciliùs eliciuntur actus, ex vi acquisiti habitûs, seu alius Principii, non autem ex vi intensionis habitûs infusi.

OBJICIES Tertiò. Habitus infusus inclinat ad suos actus, cùm ad illos ordinetur, Ergo & facilitat: nihil enim aliud est facilitatio, nisi inclinatio ad actum.

RESPONDETUR. Inclinatio, quæ est ex vi præcisè ordinis, qui dicitur ad actum, non est facilitas, aliàs omnes potentiæ etiam naturales, seclusis habitibus acquisitis essent sibi facilitativum, licèt inclinatio, quæ sit per modum ponderis cujusdam & allectivi, sit prædicta facilitas.

OBJICIES Quartò. Lumen Gloriæ facilitat, quia necessitat ad visionem: quæ autem major facilitas, quàm necessitas. Unde potentiæ necessariæ nullam in agendo sentiunt difficultatem, Ergo & habitus infusus facilitabit.

RESPONDETUR. Etiam lumen gloriæ non facilitat propriè: illud enim dicitur propriè facilitare, sine quo supponitur potentia agendi, & tamen posse videre Deum supernaturale habetur à lumine, saltem connaturaliter. Disparitas etiam est, quia posito lumine, sicut non potest non facilè videri Deus, sic non potest non facile videri. Jam autem posito habitu infuso, potest nondum esse actio, illâque positâ, experimur in ipso actu de facto difficultatem, Ergo apparet facilitatem non debere referri in habitum infusum.

R. P.
THEMLOD
zianowski
Tom. I. c. 2.
D. VI
5

OBJICIES Quintò. Virtus infusa est habitus operativus. Sed habitus operativus tribuit facilitatem, eo enim solo differt à potentia; quæ tribuit simpliciter posse, cùm habitus, tribuat facilè posse.

RESPONDETUR. Aliquem habitum operativum tribuere facilitatem, sed non omnem. Negoq; quod omnes habitus supernaturales tribuant facile posse, different autem à potentia: quia, licèt utraque adfectat simpliciter posse, habitus tamen supernaturalis, adferet supernaturale posse.

DIFFICULTAS II.

Vnde proveniat facilitas in agendo supernaturalia?

DUo sunt modi respondendi ad hoc. *Primò.* quòd producatur habitus acquisitus in entitate supernaturali, eodem modo in suo genere acquisibilis, ac in suo genere acquiruntur habitus naturales, & hanc tenet Mol. Arri. Hurt. uterque. *Secundò*; dicunt alii, quòd producatur non nisi habitus acquisitus naturalis; hanc tenent Vasq. Val. Rip. & post illos Rec. Suar. tr. 2. Anim. d. 3. S. 1. quæ quidem sententia in duo membra dividi potest. *Imprimis* quòd tunc, cùm actu se exercet anima actibus supernaturalibus, simul etiam se exerceat actibus naturalibus. *Secundò*; ut se simul tunc non exerceat actibus naturalibus, ita tamen, ut actus ipsi supernaturales, illam qualitatem facilitativam naturalem, producant. Quia autem in Animasticis dixi; Ex actuum quidem frequentatione produci habitum, non tamen ab actibus conformiter ad hanc phrasim.

DICENDUM est. *Ex actibus supernaturalibus acquiri habitum supernaturalem in Entitate.*

PROBATUR Primò. Ex principiis Rec. Suar. Actus supernaturales habent vim producendi aliquem habitum, ut docet ipsemet Rec. Suar. Ergo potius dicendum est, ex illis produci habitum in entitate supernaturalem; quàm in entitate naturalem: quia quando dubium est, quale aliquid ex aliquo principio particulari, & non artificioso producatur inclinandum est potiùs, quòd producatur, simile, quam dissimilè, ad hoc enim potius inclinat natura. Dixi à causa particulari, quia causæ universales ordinatæ sunt à natura, ad producendos æquivocos effectus.

PROBATUR Secundò. Quia ille habitus, & esset habitus, ad actus supernaturales inclinativus, ut supponitur ex definitione habitus acquisiti; & non esset, quia habitus ille, cum sit naturalis, non habet vim inclinandi supra vires suas adeoque inclinabit, & non inclinabit.

RESPONDET Recentior Suar. Quòd ille habitus, inclinet ad actus ejusdem objecti cum illis, à quibus fuit productus, per accidens autem est ad talem habitum, quòd actus sit naturalis, aut supernaturalis: si enim concurrat auxilium supernaturale erit supernaturalis, si autem non detur illa elevatio, erit actus naturalis.

CONTRA est. Tum quia non est ratio, cur per accidens sit, quod ille habitus inclinet ad actus naturales vel supernaturales, quia nec potentiæ est per accidens, quòd dicat ordinem ad actus naturales vel supernaturales. Tum quia in definitione non dicitur, quòd debeat habitus inclinare ad similes actus, non nisi objecto, cùmque non minùs differant actus supernaturalis & naturalis, quàm duo diversa objecta, sicut non potest idem habitus, nisi ad actum, circa hoc objectum, inclinare: ita deberet non nisi, si est naturalis, facilitate ad naturalem actum. Tum quia de essentia habitûs est, inclinare ad similes actus iis, ex quorum frequentatione est productus. Sed est productus ex frequentatione actuum supernaturalium. Ergo non nisi illos inclinabit. Ergo non nisi inclinat ad actus supernaturales, utpote se excedentes, hoc ipso illa qualitas non erit habitus, qui supponitur respondere illis actibus supernalibus.

PROBATUR Tertiò Argumento negativo; quia non minùs potentes sunt in suo ordine actus supernaturales, quàm naturales in suo. Sed ex actuum naturalium frequentatione, in suo ordine producuntur habitus acquisiti naturales. Ergo etiam ex actibus supernaturalibus producentur supernaturales habitus.

RESPONDEBIS cum Rec. Suar. Quod ex actibus supernaturalibus non producantur habitus naturales acquisiti, non provenire id, quasi actus supernaturales minùs forent perfecti Sed quia habitus supernaturales producendi sunt ita perfecti, ut postulent infundi immediatè à solo DEO. Et sicut anima rationalis, non idcirco non generat aliam animam, cùm ignis generet alium ignem, quasi anima sit imperfectior, sed quia anima producenda, est valde perfecta.

CONTRA. Tum quia, cur saltem ad exigentiam actuum supernaturalium, ab ipso Deo non producenrur habitus supernaturales facilitativi? Unde item de tanta perfectione facilitativi habitus supernaturalis ut ex actuum frequentatione produci non possint. Et si habitus naturales non sunt ita perfecti, quin possint ex actuum naturalium frequentatione, vel ex uno intenso, (qui est æquivalenter plures actus naturales) produci, cur & habitus supernaturales eodem modo produci non poterunt. Tum quia, quæ ratione suæ perfectionis petunt non produci, non ex eo dant locũ, ut aliqua imperfectiora, pro illis producantur. Nam si anima non generat aliam

aliam animam, non sequitur, quòd possit generare formam bovis, v. g. Ergo etiam in præsenti, non est dandus locus imperfectioris habitus producendi, qui est naturalis. Tum quia, quamvis anima non producat animam, non sequitur, quòd non possit producere ex actibus naturalibus habitum naturalem. Ergo nec ex eadem Instantia sequetur, quòd non possit producere ex actibus naturalibus habitus supernaturales. Tum quia, quamvis non teneat Consequentia Hoc producit, Ergo & illud aliud producit, si aliunde non supponatur, ab illis, aliquid produci; Si tamen supponatur produci, supponetur produci proportionaliter, & magis connaturaliter, connaturaliùs autem est, ex actibus supernaturalibus produci habitus supernaturales. Tum quia, si una anima produceret aliam animam, deberet illi inesse vis creandi, quæ non inerit quantumvis producatur tunc habitus supernaturalis. *Omnia hæc ad hoc principium revocantur.* Non repugnat talis productio, ex altera parte congruit.

Objicies Primò. Cum Rec. Suar. Habitus naturalis acquisitus per actus similiter naturales, posset concurrere ad actum supernaturalem, simul cum potentia elevetur ad illum. Ergo de ratione habitûs naturalis, solùm est, quòd concurrat ad actum circa tale objectum. Nec illi obest, quòd actus sit ei dissimilis in supernaturalitate.

Respondetur. Posse quidem ad hoc elevari habitum etiam naturalem, sed non congruit, si aliunde congruat positio habitûs supernaturalis.

Instabis Primò. Ponamus aliquem infidelem elicuisse plures actus misericordiæ, etiam fidelis factus, sentiet facilitatem, quæ non habebitur, nisi ab habitu naturali.

Respondetur. Fortè Deus ex sua liberalitate infunderet tunc similem habitum supernaturalem; vel dabit illi insignem actum primum supernaturalem, ex cujus positione, producatur habitus supernaturalis; vel fortè accedente alio motivo orto à fide difficultatem experiretur. Disparitas etiam hæc dari potest: quia cum in ante non præcesserint in infideli actus supernaturales misericordiæ, facilitas non potest referri in aliud, nisi in habitum naturalem elevatum. Jam autem in fideli, cùm præcesserint actus supernaturales, & congruat ex illis produci habitum supernaturalem acquisitum, fit, ut facilitas illa, in hunc potiùs habitum referri debeat.

Instabis Secundò. Ab actibus supernaturalibus relinquuntur species memorativæ naturales. Ergo & habitus relinquentur nonnisi naturales.

Respondetur. Disparitatem esse. Quia ejus nonnisi & ita accepti Actûs datur memoria, quem & qualem in nobis experimur, non experimur autem in nobis actum supernaturalem. Si autem non habetur memoria actûs, quâ supernaturalis est, nec etiam species memorativa erit supernaturalis, accommodante se Principio, Conditioni Actûs; Conditio autem actuum supernaturalium exigit Principium supernaturale, quod potest & congruit haberi.

Objicies Secundò. Si habitus isti essent supernaturales, non possent manere in peccatore. Nam Trid. Cap. 15. Sess. 6. docet, quòd in peccatore non maneant, nisi fides & spes, tales autem habitus manent in peccatore, experitur enim facilitatem ad actus similes iis, (ut supponitur) supernaturales, quos in gratia eliciebat.

Respondetur cum Arriaga, quòd in peccatore maneant habitus supernaturales acquisiti. Trident. autem accipiendum simpliciter, & ut sonat: habitus autem supernaturalis simpliciter acceptus, supponit pro infuso, qui tunc aufertur. Et certè, cùm non definiat Trident. nec constet in Theologia de habitibus acquisitis supernaturalibus non est supponendum Concilium determinâsse quidquam de illis. Et licèt, quando non maneret posse, tam intrinsecum, quam extrinsecum otiosus esset ille habitus, si tamen maneat extrinsecum posse, situm in auxilio Dei offerendo, poterit manere. Illustrari id solet Instantiâ. Vivacissima apprehensio de objecto peccaminoso, nata est ad actus peccaminosos facilitare, & tamen hoc non obstante, habebat illam Christus, etiamsi fuerit simpliciter impeccabilis; accidentia item aliqua manent in cadavere, quæ fuerant in vivente, & tamen ordinata sunt à natura, ad operationes vitales, ad quas non habebat simpliciter posse cadaver. Sic & facilitates illæ supernaturales manere possunt, quamvis intrinsecum posse simpliciter, non habeatur; videturque hoc spectare ad honestatem punitionis, ut non accipiat illa nobis Deus in pœnam peccati, quæ nos nobismet ipsis acquisimus; quamvis accipiat ea, quæ nobis liberaliter dederat. Ad eum modum, quo v. g. Dominus iratus famulo, accipit ab illo summam principialem, quam illi ad lucrandum dedit, quæsita tamen exinde relinquit.

Instabis. Ergo ille peccator poterit seipsum justificare, habebitque initium salutis in se, & in sua potestate, cùm in illius potestate sit uti habitu illo, ad eliciendos similes supernaturales actus, poteritque dici, quòd in peccatore Gratia maneat, non quidem infusa, sed acquisita.

Respondetur. Negando illata; quia ad justificationem requiritur gratia efficax, quam non potest sibi conferre peccator: non potest item exire in actum, nisi habeat vel extrinsecum, vel intrinsecum posse simpliciter agere, quod ipsum non est in potestate peccatoris. Negatur item dari aliqua gratia, quæ sit acquisita, sed

est tota infusa; licèt possit dari habitus charitatis acquisitus gratia, non maneat illa in peccatore. Talis autem specialis oppositio, non potest ostendi inter peccatum, & habitus supernaturales acquisitos. Deinde gratia ita se habet in ordine supernaturali, sicut esse in naturali; sicut ergo in naturalibus multiplicatis potentiis & habitibus non multiplicatur esse; ita & in ordine supernaturali multiplicatis habitibus, non erit necesse multiplicari gratiam, quæ est ipsum esse supernaturale, multiplicando illam in gratiam acquisitam & infusam. Licèt hæc proportio non in omnibus teneat.

Objicies Tertiò. Sequitur ex dictis dari in nobis duplicem fidem & spem, hoc autem est in auditum.

Respondetur. Totum hoc Argumentum difficultatem habere, nonnisi ex modo loquendi. ad quam dico rigorosè loquendo, posse concedi plures esse habitus fidei in homine, sed non duplicem fidem; quia Ly fides sine addito supponit pro principali, adeòque pro fide infusa, quæ una est. Unitasque objecti specialis in fide, arguit, ut nonnisi una dicatur. Ad rem tamen ipsam attendendo, potest concedi duplex habitus fidei, nempe habitus infusus, & acquisitus.

Instabis Primò. Sufficiunt habitus infusi: ad quid requiruntur acquisiti?

Respondetur. Ad facilitandum, quæ facilitas non potest referri, ut dictum, in habitum infûsum.

Instat Secundò. Rec. Suar. Habitus supernaturales sunt velut proprietates gratiæ, quæ se habet ad illos per modum naturæ. Sed gratia est una, Ergo & habitus.

Respondetur. Nonnisi habitus infusos, esse passiones gratiæ. Videantur in simili dicta supra.

Instabis Tertiò. Habitus supernaturales sunt nobiliores actibus, & per se causæ suorum actuum. Ergo ab actibus produci non possunt.

Respondetur. Sicut naturales habitus acquisiti, non sunt nobiliores, nobilitate impediente positionem eorundem, præcipue cùm actus sint in hac sententia causæ æquivocæ, quæ non debent æquare semper, excellentiam effectûs; Sic nec supernaturales habitus acquisiti, sunt nobiliores, nobilitate impediente positionem eorundem. Quod quidem magis procedit, si conformiter ad dicta de productione habituum naturalium teneatur illos produci, non ab actibus, sed ab ipso habitu infuso, in circumstantia frequentationis actuum, & ab ipsa anima, prout elevata per gratiam. Utrumque autem principium conjungitur ad illam productionem: quia etiam non solus habitus, nec sola anima actus naturales producit, sed utrumque simul. Sicut ergo, ne multiplicentur principia producendi, tribuimus vim productivam habituum potentiæ, non actibus. Sic ne varientur principia productiva, tribuimus eam vim producendi habitus supernaturales utrique principio. Addo immeritò supponi habitus acquisitos per se esse necessarios ad operandum.

Objicies Quartò. Omnis habitus aut est supernaturalis aut naturalis. Ens enim adequatè dividitur in naturale & supernaturale. Atqui omnis habitus supernaturalis est infusus, Ergo nullus est acquisitus. Ergo si sit acquisitus, est naturalis. Subsumptum probatur; quia omnis habitus supernaturalis, excedit vires naturæ. Ergo non potest nisi infundi.

Respondetur. Illum habitum acquisitum fore supernaturalem, quamvis autem excedat vires naturæ potest non infundi, sed produci à principio supernaturali, quod ad supernaturalitatem sufficit.

Objicies Quintò. Habitus producuntur in quantùm per eos sensibiliter movetur agens. Jam autem potentia non movetur sensibiliter actu supernaturali: non experitur enim supernaturalitatem.

Respondetur. Nec naturalitatem, qua talem experitur anima: hoc ipso enim indirectè experiretur supernaturalitatem: nam sciret se moveri tali actu, & tamen sciret experiendo, non esse illum naturalem: & sicut non obstat, quantumvis nesciat actum naturalem eliciens, quòd eliciat naturalem actum, quominùs adhuc ille actus deserviat productioni habitûs naturalis, ita quamvis non discernat supernaturalitatem is, qui elicit actum supernaturalem, potent adhuc produci habitûs supernaturalis. Sufficit ergo, non hoc sensu sensibiliter moveri agens, quasi discernere debeat differentiam actuum ratione ordinis, sed hoc sensu, quod experiatur, se illos actus actu habere.

Objicit Sextò Rip. de Ente. d. 52. Actus supernaturalis non efficiunt habitum, qui conferat potentiæ simpliciter posse, Ergo nec eum, qui conferat facilè posse: quia conferens facilè posse confert simpliciter posse: solus enim ille sufficeret absque infuso: sufficit enim vel unicum principium efficiens supernaturale.

Respondetur. Cùm nullus actus sit principium disponens ad suam potentiam, consequenter nec ex actu supernaturali, generabitur habitus infusus, qui est potentia supernaturalis. Tunc autem principium dans facile posse, dat simpliciter posse, quando agens est determinatum nonnisi ad talem modum agendi. Sufficit item unum principium supernaturale, si se habeat per modum potentiæ, quod non convenit habitui acquisito.

Addo. Sicut si intellectiva distincta realiter ab anima separaretur ab eadem, remanentes habitus naturales non darent simpliciter posse, sic nec in consortio intellectus dant. Eodem

modo

modo nec habitus supernaturales acquisiti, remanentes v. g. in Peccatore dabunt simpliciter posse.

Instabis. Habitus acquisitus facilitat partialiter supplendo conatum & concursum vitalem potentiæ, ad quod non est utilis habitus supernaturalis: quia concursus proprius naturalis meliùs sufficitur per agens naturale, quàm per supernaturale.

Respondetur. Concursus potentiæ naturalis agentis, per vires proprias, meliùs sufficitur per vires naturales, sed non agentis actione, quæ superat suo ordine omnem creabilem substantiam.

Objicit Septimò Rip. d. 53. Actus supernaturales continent efficaciam actuum naturalium, cùm perfectiores sint actibus naturalibus, Ergo possunt efficere habitum naturalem.

Respondetur. Actus supernaturales continere efficaciam naturalium, hoc sensu, quia quæ objecta possunt attingere actus naturales, possunt attingere etiam supernaturales. Sed non hoc sensu, quasi dicant ordinem vi suorum prædicatorum, ad effectus diversi à se ordinis. Et sicut Angelus potest attingere objecta, quæ attingit potentia materialis, nec tamen potest principiare actiones vitales materiales. Ita in præsenti.

Fitnè simul actus naturalis circa Objectum, circa quod sit supernaturalis.

Assero. *Quod non.*

Ratio Prima est. Quia scilicet nullum est argumentum, & necessitas, quæ id probet, facilitasque, quam experiuntur aliqui in agendo etiam supernaturalia, cùm sunt in peccato mortali, potest benè referri in habitus supernaturales acquisitos remanentes, & auxilium Dei tunc oblatum.

Ratio Secunda. Quia vel illi actus eliciuntur ex imperio voluntatis; vel ex naturali Sympathia; nihil horum dici potest. Non primum, quia ante istud imperium deberet præcognosci differentia actûs supernaturalis & naturalis: non enim eliceret alium actum, si fieret tantum naturalis, sed non præcognoscitur ista differentia, ut jam dictum. Solùm enim rationem supernaturalis noscimus secundùm rationes communes & abstractas. Non secundum, quia non est explicabile, in quo sistat hæc Sympathia naturæ non elevatæ, ad se elevatam.

Ratio Tertia. Quia vel cognoscit anima se agere supernaturalia, quæ talia, vel non. Si cognoscit: Contra erunt dicta, aliàs in materia de supernaturalitate. Sequeturque supernaturale illud, non esse supernaturale, utpote in cognoscendo debitum potentiæ naturali; consequenter nec elicietur tunc jam actus naturalis. Si non cognoscit se agere supernaturalia, Ergo non est ratio, cur elicere debeat alium actum naturalem: cum illud elicere actûs supernaturalis, habeat se ita, acsi non esset elicere actus supernaturalis, & sicut dum producitur actus naturalis, non producitur simul tunc alius actus naturalis: ita dum producitur actus supernaturalis, non erit necesse produci actum naturalem.

Dices. Quando intellectus cogitat & elicit cognitionem spiritualem, quantumvis phantasia nõ cognoscat cognitionem spiritualem; nihilominus ipsa pro sua parte elicit actum phantasiæ, consimilem notiæ spirituali. Unde dum cognoscit anima Angelum, phantasiatur etiam Angelum phantasia.

Respondetur. Quod phantasia phantasietur, cognitione spirituali positâ, provenit id, quia modus operandi spirituales notitias, depẽdet ab operatione phantasmatum, ex eo ipso, quia homines sumus; talis autem necessitas non urget, ut eliciendo supernaturalia, eliciamus simul naturalia. Rursùs scit anima se phantasiare; condistinguitque in actu signato phantasiationem ab intellectione spirituali; licèt proprium spiritualitatis conceptum non formet. Jam autem non dependet operatio supernaturalis à naturali, aliàs deberemus prius naturaliter videre Deum, postea supernaturaliter, nec discernit anima etiam in actu signato, actum supernaturalem à naturali.

DIFFICULTAS III.

De Causa Habituum Supernaturalium.

Non est difficultas de Causa materiali habituum: hæc enim est ipsamet anima; Nec de formali; quia hæc sunt ipsamet prædicata differentialia habituum. Nec est difficultas de causa finali extrinseca, quæ est gloria Dei. Nec de causa finali intrinseca, accipiendo nomine illius finem Cui: hic enim finis erit substantia rationalis, complebilis in agendo supernaturalia. Nomine autem causæ finalis intrinsecæ, accipiendo id *Cujus gratia*, talis causa finalis habituum, erunt ipsi actus, ad quos ordinatur habitus. Est major difficultas de causa efficienti, quæ in duplici sensu proponi potest. *Primò.* An actus supernaturales sint causa Physica gratiæ, & aliorum habituum? An verò moralis & meritoria? *Secundò.* An ipsa gratia physicè, an verò moraliter causet habitus secum connexos. Quod ad primam attinet, Communior est sententia Negativa, eam docet Rec. Suar. tr. 7. Anim. d. 3. S. 1. plures pro ea citans Kon. d. 2. dub. 2. Amicus to. 3. d. 35. S. 7. Lug. d. 16. S. 4.

Punctum

Punctum Difficultatis I.

An Actus supernaturales physicè augeant habitus infusos?

PEnsanda primùm sunt Argumenta Communis Sententiæ, & quidem

PRIMA RATIO est, quâ utitur Rec. Suar. Kon. & alii. Si habitus supernaturales acquirerentur nostris actibus, hoc ipso jam non essent infusi, sed acquisiti, Sequereturque quòd nos ipsos justificaremus: nam mediantibus nostris actibus produceremus in nobis formam justificantem.

RESPONDERI potest. Adhuc habitus illos fore infusos: quia nomine illorum veniunt habitus dantes simpliciter posse, quod illis adhuc conveniret. Et sicut quamvis dicantur causari moraliter, nondum ex eo veniunt nomine acquisitorum. Sic nec venient, quamvis causentur physicè. Nec inde sequetur, quod nosmet ipsos justificaremus in sensu à Trid. damnato: tantum enim damnat Trident. si ponamus nos esse causam principalem nostræ justificationis, & si ponamus id à nobis fieri, viribus nostris, ipsumque principium nostræ justificationis, statuamus in manu nostra. Et sicut cum Trident. docet causam meritoriam nostræ Justificationis esse Christum, non sequitur, quòd nos nihil mereamur, sic nec ex eo, quòd Deus sit, qui nos justificat, sequetur, quòd actibus nostris Physicè, non producantur habitus supernaturales. Item quamvis interdum dicantur opera meritoria esse dona Dei, à Deo nobis donata, hoc non obstat, quominùs ea dicamur physicè producere. Sic possunt etiam habitus dici infusi, & tamen physicè à nostris actibus supernaturalibus produci.

INSTAT Idem. Pueris in baptismo infunduntur habitus immediatè à Deo, sinè ullo actu.

RESPONDETUR. Pueri sicut justificari possunt sine ullo actu proprio, quamvis adulti non possint justificari; ita poterunt in adultis produci habitus supernaturales per proprios actus supernaturales, quamvis illi habitus, per actus, non producantur in pueris.

INSTAT Secundò Idem. Gratia adultis datur in præmium, Ergo jam non est effectus Physicus.

RESPONDETUR. Diverso respectu illam gratiam esse præmium: quia adhuc gratia est, & diverso respectu esse effectum, cùm hoc ipsum, quòd sit effectus, sit gratia. Et sicut potest à Rege dari aurifabro in præmium idem annulus, quem ipse fabricavit, & in præmium actûs heroici, alius actus heroicus, ita & in præsenti.

INSTAT Tertiò. Habitus infusi habent se per modum potentiæ, & sunt causæ æquivocæ suorum actuum. Jam autem nullus actus, suam potentiam ponit.

RESPONDETUR. Nullum quidem actum naturalem ponere suam potentiam, posse tamen supernaturalem. Et sicut malè quis argueret, nullus actus naturalis meretur naturaliter suam potentiam. Ergo nec supernaturales, idque ideo: quia non est necesse in omnibus similes esse potentias naturales & supernaturales, si aliquid obsit; obest autem ne potentiæ naturales augeantur à suis actibus. Quia potentiæ naturales, vel identificantur potentiis animæ, vel si ab illis distinguuntur, sunt nihilominus tanquam instrumenta naturalia. Et cùm per se natura in naturalibus non deficiat, providet natura potentiam simul, quantam potest; adeoque non subdit eam ullo modo actibus, etiam ratione augmenti: quæ ratio non militat pro potentiis supernaturalibus, hoc est habitibus infusis, nec enim ponitur habitus infusus totus simul, quantus potest poni, hinc fit, ut subdi possit habitus supernaturalis actibus, non autem potentia naturalis.

SECUNDA RATIO Amici, Eadem est causa intensionis & productionis formæ; at solus Deus est causa productionis habituum supernaturalium, quod vel ipsum nomen infusionis ostendit, innuitque Trid. Sess. 6. cap. 7. idque supponit illa definitio Aug. quòd virtus sit bona qualitas mentis, quâ rectè vivitur, quâ nullus malè utitur, quam Deus in nobis operatur.

RESPONDERI potest. Argumentum multum probare: probat enim, quòd nec meritoriè intendatur gratia nostris actibus, cùm infundatur sine nostro merito, v. g. in baptismo, & quamvis augmentum habituum infusorum ponatur ab actibus, dicentur tamen adhuc illi habitus infusi: quia dant simpliciter posse; quia ad illos concurrit Deus tanquam causa specialiter principalis; quia hoc ipsum, quod operamur, Deus facit nos operari; quia Ly infusum opponitur hîc debito & exigito, per modum passionis naturalis. Supernaturales autem habitus non sunt tales. Rursùs fieri potest, ut aliud sit principium conservativum in naturalibus, aliud productivum. Cur ergo etiam in supernaturalibus, non poterit esse principium, aliud productivum, aliud intensivum.

TERTIA RATIO Amici & Scoti. Non possunt duo specie diversa, mutuo se efficere, vel intendere, sed actus & habitus sunt specie diversa, utpote unum permanens, aliud transiens.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare: quia probat etiam habitus naturales ex actibus naturalibus non intendi. Major ergo vera erit de productionibus univocis, non vero de æquivocis, in quibus aliquid imperfectius alio, in una ratione, potest habere vim producendi aliud, ut calor ignem. Itemque de intensione, quæ fiat in genere causæ formalis; per

specie

specie enim diversum nihil intenditur, non autem de intensione, quæ ponatur in genere causæ efficientis.

Instat Primò Idem. Non potest intendi gratia & habitus à suis actibus tanquam à causa principali: sunt enim imperfectiores habitu; nec tanquam à causa instrumentali: non enim potest ostendi, cujusnam principalis, sint instrumenta, isti actus. Hocque Argumentum pluribus modis diducit.

Respondetur. Diceret aliquis, quòd actus sunt instrumenta naturæ prout elevatæ; negabitque, quòd natura prout elevata, non possit esse causa principalis suo modo, sicut est in visione Beata, causa principalis anima, per ordinem ad vitalitatem. Diceret aliquis actus supernaturales esse instrumenta habituum infusorum. Nam quamvis potentiæ naturales non habeant vim se intendi, non sequitur non habere eandem potentias supernaturales, de quo supra. Et sicut ex eo, quia non sunt intensibiles potentiæ naturales, non sequitur intendi non posse potentias supernaturales; Sic nec ex eo, quia non habent vim augendi se mediis actibus potentiæ naturales, sequetur, non haberi eandem vim, in potentiis supernaturalibus. Competetque ipsi gratiæ & naturæ prout elevatæ, eo casu, ratio nobilioris. Quod si quæras, quo id fundamento asseratur? Reponi potest, hîc non decerni, quòd ita sit, sed tamen examinari rationes: Cur id non possit tribui actibus.

Quarta Ratio. Ex Absurdis.

Primum Absurdum. Quia sequeretur etiam in Beatis, per actus supernaturales augeri habitus: quia causa necessaria non impedita, semper, & in quolibet subjecto, operatur.

Respondetur; solvendam Amico difficultatem esse: Cur meritoriè non augeantur habitus infusi in cœlo? præcipue, cùm teneat non per solam Dei voluntatem, & acceptationem merita constitui. Deinde dici potest ex eo non augeri: quia jam est homo in termino. Et sicut grave in centro non gravitat, quia est in termino, gravitatioque illi providetur ad occupationem centri, ita ut conditio gravitandi, sit negatio centri; ita cùm virtutes sint tanquam in centro & termino in Beatis, deest illis conditio necessaria, ut augeri possint.

Secundum Absurdum. Quia scilicet sequeretur, quòd contritio physicè in peccatore habitum charitatis erga proximum, cùm sit ab eodem habitu charitatis; quod falsum. Quia sequeretur vel hominem per solum actum charitatis justificari, vel certè cum peccato, defacto stare habitum charitatis, quod utrumque est contra Fidem.

Respondetur quærendo. Cùm actus charitatis proximi mereatur augmentum gratiæ, cur etiam in peccatore non augeatur? & quæ ratio adferetur, etiam à nobis usurpabitur, si sit legitima. Dicique insuper potest, quod actus charitatis in debitis circumstantiis augeat habitum, nempe cùm proficiscitur ab anima sufficienter aversa ab omni offensa Divina. Sicut enim v. g. anima rationalis, non exercet vim sensitivæ, nisi in debitis circumstantiis, idque ob indispositionem naturalem subjecti, sic nec actus charitatis proximi auget habitum, nisi in debitis prærequisitis statûs supernaturalis, hoc est, sufficienti aversione à peccatis. Cæterum si actus charitatis proximi esset simul amor virtualis Dei super omnia, & aversio virtualis à peccato, conversioque ad Deum, concederet quis sequelam quoad aliqua.

Tertium Absurdum ex Rosmer. Sequeretur, quòd etiam dum peccator exercet actus supernaturales augeat in se habitus infusos: quia causa necessaria cùm ponitur, producit suum effectum.

Respondetur. Causam necessariam producere suum effectum in circumstantiis & prærequisitis, quod in præsenti non est: quia deest esse supernaturale gratiæ, cui subserviunt virtutes operativæ. Sicut oculus non videt absente anima: quia subservit vitæ.

Quinta Ratio ex Rip. hîc d. 51. Nullus est actus adeo perfectus, supra quem non sint possibiles alii perfectiores. Nullus actus est adeò perfectus, quem sua activitate non contineat habitus, Ergo habitus supernaturalis excedit perfectionem actûs, Ergo illum producere non potest.

Respondetur. Non esse adeò certum, quòd aliquis actus supernaturalis non superet vires potentiæ supernaturalis: quia cum illa potentia revera intendatur, etiam vis agendi ejus intendi poterit, per extraordinarium v. g. concursum, quæ intensio per extraordinarium concursum, facere poterit, ut actus ponatur, cæteroqui non ponendus, si non accessisset extraordinarius concursus, vi cujus doctrinæ negatur hæc propositio: Nullus actus est adeò perfectus, quem sua activitate non contineat Habitus, sed etiam hoc concesso, negatur consequentia, negatur item hæc, quæ hîc supponitur Major: Actus, qui continetur in activitate Habitus, & qui actus potest esse semper major & major, non potest producere illum Habitum; & quamvis Habitus sit longè præstantior, quàm actus, non obest, quin producatur ab actibus, quia causa æquivoca, potest in aliquo, esse imperfectior suo effectu.

Sexta Ratio. Habitus elevat imbecillitatem potentiæ, actus autem non elevat. Ergo non potest continere virtute sua activa, perfectionem Habitûs.

Respondetur. Negando Consequentiam; quia causa æquivoca potest in aliquo genere, non esse æqualis effectui. Rursùs ipse actus, & ipse est formalis elevatio, exerciti-

citiumque potentiæ elevatæ; Cur ergo se extendere non poterit ad producendum elevativum.

Septima Ratio Rosmer. Actus causant habitus solùm moraliter, movendo Deum, ut illos producat; hinc oritur, quòd habitus misericordiæ augeatur per actus Justitiæ.

Respondetur. Argumentum procedere de eo, quod est defacto; non de eo, quod posset esse. Deinde saltem suos proprios habitus augere poterunt Actus. Denique non repugnat, ut ejusdem sit principium duplex & meritorium & physicum. His rationibus Communis sententiæ spectatis, cui nonnisi censetur Medina se opposuisse, & aliqui tacito nomine apud Tannerum. Ad decidendam difficultatem.

Assero Primò. *Non implicare Contradictionem, quòd ab actibus supernaturalibus, intendatur physicè habitus illis proprius.* Vel si teneas actibus non inesse vim productivam habituum, proportionaliter dices, non implicare Contradictionem, ut positis actibus producatur habitus physicè, vel ab anima elevata & gratia, vel ab anima elevata & habitu infuso.

Ratio, quia nulla in hoc implicantia.

Assero Secundò. *Respectu nonnisi propriorum habituum posse id concedi actibus.*

Ratio, quia cum aliis habitibus non appareret, quem nexum haberent.

Assero Tertiò. *Defacto id non fieri.*

Ratio. Sensus Communis Theologorum in rebus cæteroqui arcanis.

Punctum Difficultatis 2.

An Gratia physicè producat Habitus infusos?

Produci physicè tenet Gran. citans pro se S. Th. & Capreol. consentitque Ripalda de Ente supern. d. 221. n. 12. Oppositum sentiunt communiter alii; & post illos Lugo d. 16. S. 1. Videndæ rationes utriusque partis.

Pro negante Sententia.

Ratio Prima est, quâ utitur Lugo. Quòd scilicet passiones & potentiæ naturales non producantur per physicam efficientiam naturæ, sed producuntur à generante: imò nec in conservari, dependent ab essentia: quia sicut in locum generantis succedit alia conservans causa, ita eadem est conservativa passionum: conservans enim formam, conservat etiam consequentia ad formam.

Respondetur. Quòd denominativè productio passionum tribuatur generanti, in re tamen ipsa, forma, emanat ex se illam passionem, passiones quidem Metaphysicæ per physicam emanationem non fiunt secùs physicæ. Et certè sicut aqua remoto igne reducit se ad pristinum frigus per veram efficientiam physicam; ita & primò illud emanat ex se. Habitus autem charitatem subsequentes, suppono esse distinctos realiter à charitate: quia de illis tanquam de pluribus virtutibus, cum gratia nobis venientibus, loquuntur PP.

Instat Lugo. Solùm eæ passiones produci possunt physicè, quæ determinatè ab essentia exiguntur; unde materia prima non producit formam: quia indeterminatè illam exigit. Angelus item indeterminatus ad existendum hîc, exigit, ut hoc Ubi, accipiat primò à Deo, &c. Gratia autem habitualis, non exigit habitus infusos determinatè. Unde in via non habet conjunctum sibi lumen gloriæ, in Patria habitum fidei.

Respondetur. Saltem eos habitus posset producere physicè gratia, quos determinatè exigit. Rursùs, quamvis indeterminatè illas passiones exigeret, non obest, quo minùs adhuc physicè illas possit producere, modò determinetur à Deo oblatione concursûs: quia etiam aqua non est determinata ad hoc numero frigus, & tamen physicè illud ex se emanat, saltemque non implicat Contradictionem, talis physica productio passionum indeterminatarum, posita determinatione Divinâ, quæ fiat per oblationem concursûs. Instantiæ adlatæ non conveniunt. Nam ad illud, de Ubi dici potest; illud non esse distinctum, nec haberi principium, à quonam, antecedenter ante ipsum esse producatur, habetur autem principium, ex quo efflu-ant habitus infusi, nempe gratia; quòd agens debeat producere formam, & non materia, non proficiscitur id merè ex indifferentia materiæ ad formam, sed ex eo, quòd ad ipsum esse materiæ, quâ talis, non pertineat forma, emanantur autem nonnisi ea, quæ spectant ad complementum esse, ipsius emanantis. Jam autem gratia ad esse ipsum suum quâ tale, exigit habitus, tanquam suas passiones. Quòd item Angelus non producat physicè aliquas in se species impressas, non debet referri in indifferentiam, sed quia spectabat ad providentiam Divinam, substantiam completam intellectualem, proximè instruere, & aptificare ad operandum. Sed de hoc alibi. Quando autem dicit Lugo, habitus fidei vel luminis, habere se, sicut potentiam intellectivam; habitum verò charitatis & alios sicut potentiam volitivam, non est autem juxta rerum naturam, ut gratia habitualis sit radix aliorum habituum physicè, non autem habituum, qui sunt sicut potentia naturalis intellectiva, id etiam non convincit: quia si non est contra ordinem naturæ, non posse principiare formam substantialem suam, & tamen posse principiare formam accidentalem, v. g. quantitatem; sic nec in præsenti erit, nec sequetur quidquam contra ordinem naturæ. Quòd autem non esset secundùm ordinem

dinem naturæ, si anima adferret secum potentiam volitivam, & non intellectivam, id referri in hoc debet in nostris principiis: quia istæ potentiæ sunt indistinctæ realiter ab anima. In aliorum autem sententia hæc ratio adferri potest; quia pro statu naturæ, non est reperibile intellectivum sine volitivo, & volitivum sine intellectivo. Jam autem pro statu supernaturali, potest esse intellectivum supernaturale fidei, sine volitivo supernaturali, hoc est charitatis habitu, quam aliàs identificamus gratiæ. Qui illam non identificant, referent connexionem charitatis cum gratia, in Auctoritatem Sacram, ita, ut, sicut potest esse habitus fidei sine gratia, possit esse & sine charitate, quæ sequitur gratiam.

Instat Secundò. Sicut gratia est indifferens ad hos vel illos habitus supernaturales pertinentes ad intellectum; ita est indifferens ad hos vel illos pertinentes ad voluntatem; & hoc patet in habitu spei, imò & in habitu charitatis: actus enim amoris Beatifici, ex diverso modo attingendi objectum, diversus erit, consequenter à diverso habitu procedet.

Responderi potest. Negando, quòd ii etiam habitus physicè principiari non possint, qui indifferenter exiguntur, modò determinetur gratia, exhibitione concursûs, ad hos vel illos potius principiandos. Charitatis habitus idem manet: quia Paulus dicit Charitatem non evacuari, evacuaretur autem; si illi substitueretur alia Charitas. Sicut evacuatur lumen fidei, cum illi substituitur lumen gloriæ. Nec valet, quòd ille actus sit distinctus modo tendendi. Si enim voluntatem non est necesse esse distinctam, quæ amat necessariò bonum in communi, à se ipsa amante liberè bonum: ita nec id charitati attribuendum. Et sicut potentia potest elicere specie distinctos actus, sic & Charitas. Dici etiam potest, quòd proprietates quarti modi omni, soli, & semper tribuantur: eæ tamen, quæ indifferenter exiguntur, possunt adhuc habere nomen, & rem proprietatis, adeòq; emanabilis physicè pro tali statu: sicut Canities non competit homini pro omni statu, sed solùm in Senectute, & tamen est proprietas hominis physicè ab eo procedens, & non ab extrinseco.

Instat Lugo. Lumen gloriæ non se habet respectu gratiæ, sicut canities respectu hominis; Canities enim habet connexionem determinatam, cum ipso physico statu & intrinseco hominis. At verò Lumen gloriæ non habet connexionem physicam, cum statu physico ipsius gratiæ. Nam status viæ involvit Decretum Dei extrinsecum, decernens tantum, vel tantum tempus ad merendum. Nihil ergo est physicum intrinsecum in ipsa gratia, vel in subjecto illius, à quo physicè determinetur gratia, ad producendum physicè Lumen gloriæ.

Responderi potest. Sicut canities non habet connexionem physicam cum esse intrinseco hominis simpliciter, sed cum esse hominis pro eo statu; sic etiam Lumen gloriæ, non habet connexionem physicam cum gratia, pro quocunque statu; sed pro statu termini. Et sicut per oppositos non producit Deus in via lumen gloriæ: quia illud non exigit gratia pro statu viæ: quantumvis exigentia illa sit fundata, in ipso esse physico gratiæ, ita nec illud ex se emanabit physicè, pro statu viæ, gratia. Et sicut status termini, qui involvit extrinsecum Dei Decretum, non impedit, quo minùs Deus ad exigentiam gratiæ, quæ fundata est in ipso esse physico gratiæ, censeatur producere lumen gloriæ: sic nec impediet idem Decretum, quo minùs in Decreti illius circumstantia posità gratiâ, principiet physicè illud lumen: sicut in circumstantia Decreti talis durationis vitæ, ipse homo principiat physicè canitiem. Quod si quæras, quod sit illud esse physicum gratiæ, cum quo connexionem physicam dicit lumen? respondebitur esse illud ipsum, quòd dicent oppositi, deposcere à Deo, ut in his circumstantiis producat Lumen gloriæ, quòd deposcere, est identificatum gratiæ.

Secunda Ratio ex eodem. In peccatore manet fides & spes, ut scilicet actus fidei & spei, qui necessarii sunt ad conversionem, & recuperationem gratiæ, connaturaliùs fiant ab habitu, quàm fierent à solo auxilio extrinseco; quæ ratio congruentiæ deficeret, si habitus hi connaturaliter exigerent conservari ab habitu gratiæ, quam conservationem tunc Deus seipso supplet.

Respondetur. Idem argumentum solvi oportere à Lugone. Certum enim est, quòd saltem habitus producantur à Deo, ad exigentiam physicam gratiæ, consequenter etiam conserventur ad ejusdem exigentiam, quomodo autem conservantur ad exigentiam gratiæ habitus fidei & spei in peccatore, cùm in illo non maneat gratia exigens illam conservationem? quod si conservatur habitus fidei & spei in peccatore ad exigentiam gratiæ, quomodo dicetur conservati illos, ut connaturaliùs eliciantur actus fidei & spei, cùm conservatio illorum non sit connaturalis. Quòd si dicas illos habitus non conservari ad exigentiam gratiæ, sed nonnisi alios, idem in præsenti dici potest. Quid si dicat aliquis gratiam aliquorum habituum esse productivam, & conservativam, quales sunt habitus morales, & habitus charitatis identificatus gratiæ, ita tamen, ut dentur habitus alii, quos producit physicè, non conservat, gratia, & tales esse fidem & spem; poteritque hæc Responsio firmari ex proportione esse supernaturalis cum naturali: in quo esse naturali sunt aliqua, quæ ita sunt productiva, ut simul sint conservativa, ut objecta respectu specierum; aliqua ita productiva, ut non sint conservativa, sicut sol producit calorem, non conservat; consequenter poterit gratia producere habitum fidei & spei, non illum conservare, dum abest.

TERTIA RATIO est, quia habitus isti, vocantur infusi per se, non vocarentur autem per se infusi, si ab aliqua causa creata produci possent.

RESPONDERI potest. Vocari istos infusos habitus, ut condistinguantur à facilitantibus, & merè naturalibus. Nec obstat, quòd in Angelo gratia, v. g. non producat habitum Castitatis: quòd enim habitum castitatis non habeat Angelus, non debet in id referri, quia non infunditur illi castitas, sed quia non emanat illum ex se physicè gratia, quæ agere debet secundùm circumstantias, & capacitatem subjecti: sicut ipsa gratia constituit filium adoptivum, & tamen non tribuit hoc Christo, non est autem Angelus subjectum capax Castitatis.

QUARTA RATIO. Existis, quas adfert Ripalda. Plures habitus existunt intensiores gratiâ habituali, Ergo non fluunt physicè à gratia, aliàs fieret aliquid contra proportionem causæ & effectûs. Antecedens probatur; peccator fidelis eliciens actus fidei, intendit habitum fidei; cùm autem remissâ contritione se disponit ad gratiam, recipit illam in gradu remisso juxta remissionem charitatis.

RESPONDETUR. Argumentum à fide non urgere, cùm possit concedi illam physicè non produci à gratia. Deinde cùm peccatori tota gratia reddatur, quam antea habuit, & simul augeatur ratione actûs remissi, non debet dici, quòd peccatori reddatur gratia in gradu remisso, sed in quali illam præhabuit, unaque cum Augmento.

QUINTA RATIO. Potest salvari tota ratio naturæ, in gratia comparata ad alias virtutes infusas, quamvis illi non tribuatur efficientia physica earundem.

RESPONDETUR. Saltem servandam esse proportionem cum esse naturali emanante ex se suas passiones, quam proportionem nihil vetat servari.

SEXTA RATIO. In gratia non recipiuntur virtutes, Ergo nec ab ea emanantur physicè.

RESPONDETUR. Ut idem sit principium receptivum & effectivum, solùm requiritur ad conditionem vitalitatis. Certè enim calor, quem principiat physicè ignis, non recipitur in forma, sed in materia.

INSTABIS. Casu quo potentiæ distinguantur ab anima, subjectum illarum erit anima, non materia, Ergo & subjectum habituum deberet esse gratia, & non anima. Ergo, si non sit eorum subjectum, nec erit illorum principium.

RESPONDETUR. Etiam ipsum subjectum quæri debere proportionatum, si fieri possit. Jam autem non adest proportio inter materiam & potentias spirituales, quæ est inter animam & habitus spirituales. Cumque adhuc gratia non sit substantia, cujus est proprium substare accidentibus, potiùs petent habitus recipi in anima, quantumvis posset dici illos recipi in gratia, eo modo ac alia accidentia in Quantitate.

SEPTIMA RATIO. Non potest dari causa creata, quæ efficiat gratiam sanctificantem, Ergo neque quæ efficiat habitus supernaturales.

RESPONDETUR. De Antecedenti dubitari posse. Interim Disparitas est; quia gratia habet se per modum ipsius esse supernaturalis, consequenter non dabitur quidquam prius illo esse supernaturali, in quod tanquam creatum quid, in ordine supernaturali revocetur gratia, quasi in suum principium supernaturale, nam ante esse, operari non supponitur; quod ipsum esse supernaturale potest habere rationem priorem respectu habituum, adeòque effectivi.

Quod attinet ad fundamenta Contrariæ Sententiæ.

PRIMUM FUNDAMENTUM est Auctoritas S. Th. qui l. 2. q. 110. a. 4 ad 1. ait, Sicut ab essentia animæ effluunt ipsius potentiæ, quæ sunt operationum principia, ita & ab ipsa gratia effluunt virtutes, per quas promoveatur ad actus.

RESPONDERI posset, effluere illas physicè exigitivè: quia producuntur à Deo ad exigentiam gratiæ, licèt non effluant per ipsam acceptionem, esse, à gratia. Rursûs non docet S. Thomas pariter se habere in modo effluendi animam & gratiam, licèt utraque habeat suas passiones.

SECUNDUM FUNDAMENTUM est. A natura emanantur passiones suæ, Ergo & à gratia.

RESPONDETUR. Non esse necesse in omnibus hæc æquiparari, præcipuè cùm obsint Argumenta, quæ prætendunt oppositi.

Punctum Difficultatis 3.

Determinantur Asserenda.

PEnsatis Argumentis utriusque partis.

ASSERO Primò. *Non implicare Contradictionem, quòd gratia physicè causet habitus suos, idque secundùm vim sibi innatam.*

RATIO. Quia id non implicat Contradictionem.

ASSERO Secundò. *Probabilius est, quòd saltem aliquos habitus physicè causet gratia.*

RATIO. Tum quia: si nihil obest, debemus causas rerum particulares assignare, & non recurrere ad Deum; nulla autem particularior causa illorum habituum assignari potest, quam gratia. Tum quia: quodcunque fundamentum haberi potest, quòd posito igne sequatur calor, causetur que physicè, & non producatur à Deo, nonnisi ad exigentiam ignis, idem hîc habebitur. Et sicut posito igne ponitur calor, & non posito, non ponitur; ita positâ gratiâ ponuntur habitus saltè aliqui, & non positâ, non ponuntur.

Tum

Tum quia: ut vidimus in solutione Argumentorum, nihil obest, quominùs esse naturale sequatur ipsa gratia in emanatione physica suarum passionum.

Assero Tertiò. *Probabilius est inprimis non produci physicè à gratia Lumen gloriæ, & scientiam infusam, nec fidem aut spem.*

Ratio. Quia Lumen gloriæ habet se potius per modum præmii, & scientia infusa tanquam effectus liberalitatis Divinæ. Jam autem, quæ per modum passionum producuntur, non se ita habent. Probabiliùs item est non produci physicè fidem & spem: quia ipsa separabilitas istorum habituum à gratia, non tantum distinctionem realem eorundem importat; sed etiam & jus existentiæ sine gratia. Cumque nulla sit ratio, quòd hi duo habitus physicè debeant produci, probabiliter inferri poterit, quòd nonnisi per ordinem ad alios habitus, cum quibus interius connectitur gratia, habeat rationem emanativi; potestque adhuc esse in hoc proportio in naturalibus, quia sicut formæ præsupponunt aliquas dispositiones, quas non causant physicè: ita & gratia præsupponet fidem & spem.

Dices Primò. Quamvis calor conservetur sine igne, non rectè inferimus, non produci illum physicè ab igne, Ergo etiam, quamvis sine gratia conservetur fides & spes non rectè arguetur, non produci illos à gratia.

Respondetur. Præcisè quidem id exinde totaliter non colligi, sed hoc supposito, exinde simul suaderi, quòd physicè à gratia non producantur, quia discurrendo ex proportione naturalium ad supernaturalia, si nihil obsit, debemus ponere aliquas fixas dispositiones supernaturales, correspondentes fixis dispositionibus naturalibus, antecedentibus esse naturale, & hæ dispositiones in ordine supernaturali sunt fides & spes.

Dices Secundò. Non esse idem fundamentum, quòd habitus producantur physicè à gratia, quòd fundamentum est asserendi, quòd calor physicè producatur ab igne; idque ideo, quia Deus respectu effectuum naturalium, habet se ut causa specialis, quando desunt causæ secundæ, supernaturalia autem Deus concursu speciali producit.

Respondetur. Ex eo, quòd Deus produceat supernaturalia speciali concursu, non licèt inferre, non dari causam supernaturalem, aliàs nec actus nostros supernaturales physicè produceremus. Specialitas ergo concursûs Divini ad supernaturalia, solùm ostendit, quòd Deus concurrat concursu indebito.

Dices Tertiò. Ex eo ignem non esse productivum caloris, solùm moraliter: quia nullum est fundamentum, quòd illum solùm moraliter causet.

Respondetur. Nec etiam haberi fundamentum, quòd gratia habitus non causet physicè.

Dixi autem probabilius esse, quòd gratia physicè non emanet fidem & spem: quia probabile est, quòd etiam illos emanet physicè, ita, ut secundùm naturæ suæ conditionem, non possint antecedere infusionem charitatis, imò nec conservari, nisi ex speciali Dei dispensatione; quod ne quidem ipsum tenetur quis dicere, si sentiret in primo quidem produci, perdere illos habitus à gratia, non tamen in conservari.

Punctum Difficultatis 4.

An habitus Fidei priùs infundatur, quàm habitus Charitatis?

Quod hîc dicetur de habitu charitatis, proportionatè applicandum erit de habitu spei. Non procedit autem difficultas de infantibus, quibus in baptismo simul duratione, omnes illi habitus infunduntur; sed procedit de adultis, an scilicet, cùm priùs convertendi eliciant actum fidei, quàm actum amoris, priùs etiam illis infundatur habitus fidei, quàm habitus charitatis. Affirmat Suar. Vasq. Kon. d. 16. in fin. Amicus d. 15. S. 4. n. 93. Negat Lugo d. 16. S. 2.

Argumenta partis Affirmativæ.

Primum Argumentum est. Potest conservari in peccatore fides & spes sine charitate. Ergo & primo produci.

Responderi posset negando Consequentiam. Eò quòd Trident. doceat nos de Antecedenti, & nō doceat de Consequenti congruitq;, ut illi habitus ad exigentiam gratiæ producantur, tanquam proprietates ad exigentiam ipsius esse supernaturalis, quàm exigentiam non dici à gratia, non ostendit arguens.

Secundum Argumentum est Amici. Sacramenta conferunt suos effectus omnibus obicem non ponentibus, sed qui ad baptismum accedit sufficienter dispositus ad fidem, etiamsi non accedat sufficienter dispositus ad gratiam, accedit sine obice ad habitum fidei, esto accedat cum obice ad gratiam, Ergo illi infundetur fides.

Respondetur. Hoc Argumentum multum probare: probaret enim, quòd si quis esset dispositus per actus justitiæ, & non per actus amoris, priùs illi infunderetur justitia, quàm gratia, quòd est contra Communem. Deinde dici posset duplicem obicem cogitari posse, quendam positivum, pravæ affectionis nolendi v. g. credere, alium negativum, hoc est non positorum prærequisitorum, qui etiam obex auferri debet: quia hoc ipso non essent illa prærequisita, si illis non ablatis, res, ad quam prærequiruntur,

poneretur. In præsenti ergo, aufertur tunc quidem positivus obex, non aufertur tamen negativus. Inter prærequisita enim est, positio ipsius gratiæ, exigitivæ reliquorum habituum, quam exigentiam non dari in gratia, probandum fuisset. Et licèt quidem characterem producat baptismus non producendo gratiam, non sequitur, quòd etiam infundi possit fides, non infusâ gratiâ; quia Sacra Auctoritas docet semper produci characterem, tanquam semen & virtutem in probabili sententia, ut postea producat gratiam: doctrina autem sacra non docet, produci fidem ante infusionem primam gratiæ.

Tertium Argumentum est ex Kon. d. 6. dub. 4. In fideli peccatore ideo relinquitur habitus fidei & spei: quia cùm adhuc verè sit fidelis, convenit, ut adhuc aliquid reale in se habeat, quo etiam dum nihil agit, sit & determinetur intrinsecè fidelis, & potens actus fidei exercere, atqui dum aliquis ab infidelitate convertus, priusquàm habeat habitum charitatis, verè & ex animo credit, est verè fidelis. Ergo etiam debet habere habitum; aliàs dum actu non credit, non esset vere ac formaliter realiter fidelis; sed solùm denominatione quadam extrinsecâ ab actu præterito.

Respondetur. Argumentum probare multum; probaret enim habitum justitiæ infundi ante habitum charitatis, casu quo actus justitiæ exerceatur ante actum charitatis. Sicut ergo in hac materia sufficit denominari justum ab actu præterito; ita sufficiet denominari fidelem.

Quartum Argumentum à Pari. In ordine supernaturali dantur aliqui actus, qui non exigunt procedere à charitate actuali, Ergo & dabuntur habitus, quorum productio non sit connexa cum productione habitus charitatis.

Respondetur. Disparitatem esse: qui si non dentur aliqui actus non procedentes ab habitu charitatis, hoc ipso nec darentur habitus distincti à charitate, quos dari supponitur. Nullum autem simile absurdum pro Antecedenti urget. Quando autem ex eo, quòd gratia habitualis requirat aliquas dispositiones, urgetur illam non esse primam radicem in ordine ad omnes operationes supernaturales, id non convincit; quia etiam ante animam requiruntur dispositiones; & tamen anima est etiam radix omnium operationum viventis. Deinde gratia in adultis requirit attritionem pro dispositione, & tamen oppositi, non ponunt apte attritionis actum, charitatem.

Quintum Argumentum ex Trident. Sed de hoc infra.

Pro Parte Negativa.

Prima Ratio est, quam etiam proponit Kon. & objicit Lugo, quia Baptismus de se habet efficaciam ad infundendum habitum fidei, & aliarum virtutum, ut juxta probabiliorem sententiam decernit Pontifex in Clement. unic. ea; de summa Trinit. & constat ex Cap. Majores de baptismo. Si autem habitus fidei infunderetur, cùm primùm credit adultus, hoc ipso per se fides in baptismo non infunderetur, sed per accidens.

Responderi potest. Retorquendo argumentum. Sacramentum Pœnitentiæ, est Sacramentum mortuorum, natum per se conferre gratiam, & tamen hoc non officit ejus efficaciæ, si doleat peccator ex amore Dei. Sicut ergo tunc Sacramentum Pœnitentiæ per se adhuc justificat: quia Contritio illa non justificat, nisi cum voto implicito Confessionis: ita quia fides illa in tantum meretur infusionem habitus in adulto, in quantùm ex annexa voto baptismi implicito, adhuc baptismo tribueretur.

Quod autem attinet ad verba Trident. in quibus dicitur Cathechumenum petere ab Ecclesia fidem, id eo sensu accipi potest, quòd petat instructionem in Doctrina fidei, & baptismum, qui quantum est ex illo, est infusivus habitus fidei.

Instari potest primò ex Trid. Sess. 6. cap. 7. Ubi docet Tridentinum nos in baptismo fidem spem, charitatem simul infusa recipere.

Responderi potest. Hæc simul recipi, scilicet per se, & quantùm est etiam ex vi baptismi. Finis etiam Concilii, ut ait Amicus, erat, enumerare dona & virtutes, quæ in justificatione conferuntur, contra Hæreticos, contendentes nos justificari extrinsecâ imputatione justitiæ Dei. Non erat autem mens Trident. definire, simulné tempore, an non omnes illi habitus infundantur, quo etiam modo explicari debet Viennense.

Instari potest secundò ex Lugo. Si fides supponatur in adultis ante baptismũ; posset evenire, quòd in adultis, ne quidem augeretur fides in baptismo; quòd ipsum probatur: quia sæpe accidere potest dispositionem ad fidem esse intensiorem, quàm dispositionem, quæ postea ponitur ad gratiam, & per consequens habitum fidei infusum esse intensiorem, quàm postea infundatur charitas. Quare cum fides & aliæ virtutes solùm infundantur, quando infunditur charitas, propter connexionem quam habent cum charitate, & juxta intensionem illius, non augeretur fides in eo casu, cùm jam supponeretur excedens mensuram charitatis.

Responderi potest. Cùm per nos gradus intensionis sint homogenei, quacunque additione gradus augebitur, & intenderur fides, augebiturque juxta mensuram charitatis, non comparando illam charitatem ad fidem & gradus præhabitos, sed nonnisi ad augmentum, quod hîc & nunc datur fidei, quod solum augmentum mensuratur charitate.

Instat tertiò Lugo. Ex dictis sequi; quòd fides possit esse intensior charitate.

Respon-

Respondetur. Posse esse fidem intensiorem charitate in adultis, si ante dispositionem ad gratiam, ponantur actus fidei. Retorqueri etiam potest Argumentum, quòd videtur probare gratiam non posse infundi ante Sacramentum Pœnitentiæ, eò, quòd non posset postea augeri in Sacramento Pœnitentiæ: quia fieri potest, ut sit intensior amor Dei, ante confessionem, dispositio autem immediata ad confessionem valde remissa. Ex quo inferes principium illud Lug. nempe non posse augeri habitum præcedentem, si sit remissior dispositio ad gratiam Sacramentalem, principium inquam illud non tenere.

Secunda Ratio est. Non debere ante infusionem gratiæ infundi habitum fidei, probat ipsa essentia gratiæ habitualis, quæ ideo est forma justificans, & faciens filium Dei adoptivum, quia ad eam consequuntur potentiæ & operationes supernaturales, ex quo conceptu sequitur, quòd sicut habitus infusi, aliarum virtutum, sic etiam habitus fidei, debeat ex ipsa gratia dimanare; quod ipsum probatur: quia non potest esse aliqua natura principium volendi, quæ non sit principium intelligendi. Cùm ergo gratia in ordine supernaturali sit prima natura & radix habituum, qui sunt in voluntate, eadem gratia debet esse principium cognoscendi, in eodem ordine supernaturali, adeoque principiare fidem.

Respondetur. Non in omnibus debere servari proportionem naturæ & gratiæ, sed non nisi in iis, de quibus fundamentum habetur, Tu autem fundamentum non adfers, quare proportionari debeat in hoc, quod est, esse radicem actualem habitûs hujus supernaturalis intellectivi.

Instat Primò Lugo. In Patria locò Fidei succedit Lumen gloriæ, cujus gratia est radix, Ergo & in via, erit gratia, radix fidei. Si enim est semel radix gratia in ordine ad cognoscendum, semper erit.

Respondetur. In istis etiam principiis, Antecedens negando. Lumen gloriæ enim potiùs habetur tanquam præmium meritorum, non autem tanquam quid fluens ex radice, quæ radix sit gratia.

Instat Secundò. Si habitus fidei juxta suam naturam ponitur absque gratia habituali, deberet utique in eo statu habere secum alios habitus infusos in voluntate: omne enim principium cognoscitivum, connaturaliter loquendo est appetitivum, Ergo eo ipso, quòd Deus elevet hominem ad gradum cognoscitivi in ordine supernaturali, deberet eodem modo illum elevare ad gradum volitivi, nec sufficit, quòd Deus elevet per auxilium ad volendum. Sicut non sufficit exigentiæ intellectûs naturalis, si per auxilium extrinsecum, suppleatur defectus potentiæ volitivæ.

Respondetur. Non adferri rationem, quæ convincat in hoc esse similem gratiam naturæ: nam etiam per oppositos certum est, ablatâ animâ auferri intellectum, & tamen ablatâ gratiâ, non aufertur fides. Non sufficit autem, ut Deus per aliquid extrinsecum suppleat defectum potentiæ volitivæ, quia illo suppletivo posito, non salvatur ratio operantis ab intrinseco, quam rationem intendit natura, posito autem solo habitu fidei, salvabitur ratio elevati.

Instat Tertiò Idem. Aliæ virtutes morales infusæ veniunt & abeunt simul cum gratia, Ergo etiam fides & spes.

Respondetur. Argumentum multum probare: quia probat habitum fidei amitti cum gratia, sicut amittuntur alii morales supernaturales. Dicentque oppositi, quòd se sufficienter tueantur ratione à posteriori, quia cùm doceat fides, quòd habitus morales positâ gratiâ ponantur, sublatâ tollantur: potestque illa habere rationem radicis, utpote tanquam natura in ordine supernaturali: benè inferunt causari illos habitus à gratia: Tale autem fundamentum, nosi habetur, circa fidem & spem.

Tertia Ratio est ex Lug. Quamvis possit poni talis habitus fidei, qui non præsupponat positionem gratiæ, tamen is, qui defacto datur præsupponit positionem gratiæ: ille enim habitus est magis supernaturalis in sua substantia, faciliùs autem est, admittere supernaturalitatem quoad modum in hoc, quòd habitus ponatur vel conservetur, quando non debeat esse, quàm ponere illam substantiam fidei adeò supernaturalem, præcipuè cùm omnis habitus infusus, connaturaliter loquendo, debeat esse passio alicujus primæ radicis, quæ non alia, nisi gratia.

Respondetur. Nomine supernaturalis quoad substantiam, venit supernaturale quoad Entitatem; neque enim gratia est aliqua substantia, quæ supernaturalitas æquè salvabitur, quantumvis non præsupponat fides, positionem gratiæ. Illa propositio: Omnis habitus infusus, debet esse passio alicujus primæ radicis, salvari potest in præsenti per hoc: quia quamvis fides non sit passio propria, hoc est, emanata à gratia, est tamen passio impropriè; quia scilicet quamvis antecedere possit positionem gratiæ, non tamen ponitur, nisi ad prædisponendum statum secuturæ gratiæ, non absimili modo, quo formæ partiales vel dispositiones, non præsupponunt positionem animæ viventis, & tamen ordinem dicunt, quantùm ex illis, ad animam viventem, licèt illæ & antecedant & sequantur formam viventem.

Resolutio Difficultatis.

Assero. *Probabiliùs esse, quòd habitus fidei connaturaliter produci possit, ante positionem gratiæ.*

R. P.
TH. MŁOD
ziANOWSKI
Tom. 1. et 2.
D. VI
5

Ratio Prima Asserti est, quia talis habitus non implicat, & talem defacto selegisse Deum probabile est; quia, vel facit Deus contra exigentiam gratiæ, & ipsius habitûs fidei, conservando illum sine gratia in peccatore; vel non facit contra istam exigentiam. Si facit. Ergo non facit; quia ut Auctor supernaturalium, accommodans sese ipsorum supernaturalium naturæ, debuit potiùs eligere habitum fidei, connaturaliter stantem sine gratia, sciens quòd id deberet non tarò contingere. Si autem non facit contra exigentiam gratiæ, conservando habitum fidei independenter à gratia. Ergo apparet, quòd conservet illum independenter à gratia, & quod illa ipsa fides habeat jus etiam primo ita connaturaliter existendi.

Respondet Lugo. Fore miraculum, si non maneat in peccatore fides: esset enim id contra legem universalem statutam à Deo, quæ tamen lex justas ob causas fuit contra exigentiam connaturalem ipsorum habituum.

Contra est. Quia hoc ipsum impugnatur. Cùm potuerit Deus seligere habitum fidei, cui non esset contra naturale manere sine gratia, talem censendus est selegisse, utpote quantùm fieri potest, accommodans sese, exigentiis rerum, faciensque sine miraculo id, quod ordinariè fit, & potest fieri sine miraculo.

Ratio Secunda. Sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, sic nec principia dependēdi, & supponendi existentiam aliorum Entium. Sed nulla est necessitas, ut existentia habitûs fidei, dependeat ab existentia charitatis, præcipuè cùm in multis deficiat proportio, inter cognoscitivum naturale, & inter cognoscitivum supernaturale.

Ratio Tertia est ex Trident. Sess. 6. cap. 7. *Fides*, inquit, *nisi ad eam, accedat spes & charitas, neque unit perfectè cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit.* Ubi videtur supponere anteccessionem fidei ante charitatem, cùm dicat fidei, accedere charitatem. Recurrere autem ad solam antecedentiam rationis, non est accipere simpliciter verba Trident.

Punctum Difficultatis 5.

De Intensione Habituum Supernaturalium.

PLures in hac materia Sententias ponit Amicus T. 3. d. 35. S. 8. Cum Communissima Nostrorum Sententia.

Dicendum est. *Quocunque etiam remisso actu, intendi habitus supernaturales.*

Probatur Primò. Quia nullum est fundamentum, negandi hanc vim actibus, etiam remissioribus.

Probatur Secundò principaliter. Quia verba Trident, ut sonant sunt accipienda, quæ simpliciter enuntiant operibus nostris bonis augeri gratiam; sic enim habet Sess. 6. Can. 24. *si quis dixerit justitiam acceptam non conservari, aut etiam augeri coram Deo per bona opera: sed opera ipsa fructus solummodò & signa esse justificationis adeptæ, non autem ipsius augendæ causam, anathema sit.* Ex quo Can. sic formatur Argumentum. De remisso opere verum est dicere: Est opus bonum, utpote ex gratia factum. Ergo verum est dicere auget justitiam, nam indefinitè Trident. dicit, opus bonum augere justitiam. Hoc ipsum urgetur verbis Trident. ibid. cap. 16. Opus remissum antecedit Dei gratia, comitatur, & sequitur, fit virtute, per quam in nos influit Christus; fit ex gratia, sine qua nullum opus est Deo gratum & meritorium. Ergo inferit Trident. *nihil ipsis justificatis amplius deesse credendum est, quominus mereantur*: deesset autem illis per oppositos fervor, & intensio. Jam autem per Tridentinum tota ratio merendi refertur in esse ex gratia, quod competit etiam remissis actibus.

Probatur Tertiò. T. q. non requiritur certa intensio gratiæ ad hoc, ut justificet, Ergo nec certa intensio meriti, ut augeatur gratia. Tum quia augere merita, foret in detrimentum merentis; quod ipsum probatur: quia habens gratiam ut quatuor, eliciendo actum ut duo, mereretur, quia ille actus, respectu illius habitûs, cùm habeat proportionem dimidii, non posset dici remissus; quòd si sit habens gratiam ut mille, erit remissûs, consequenter nec meritorius augmenti. Ergo habere intensiorem gratiam, cedit in detrimentum merentis. Tum quia, ut ait Amicus, si ad meritum est necesse super vires habitûs operari. Ergo ad meritum, est necesse, non connaturaliter operari: quia connaturalis operatio, non excedit potentiam. Si item sit necesse operari, intensione, quæ sit æqualis habitui, iterum ad merendum erit necesse non connaturaliter operari: quia agens liberum non est determinatum ad operari, secundùm ultimum posse.

Objicies Primò. Habitus acquisiti non augentur ab actibus remissioribus, Ergo neque infusi.

Respondetur negando Antecedens. Alii ponunt Disparitatem eò, quòd habitus acquisiti, physicè augeantur, Ergo ex conditione agendi physicè, quæ est, esse ab excessu, non possunt augeri, nisi ab actibus intensioribus; habitus autem infusi augentur nonnisi meritorie, merita autem etiam non intensa, habent rationem meriti.

Instabis. Non infunditur gratia & charitas, nisi juxta mensuram propriæ dispositionis, Ergo nec augetur.

Respondetur Concedendo Totum. Sed nego, quòd actus remissus, non sit mensura debita ad quodcunque augmentum.

Objicies

Objicies Secundò. Si etiam actu remisso augetur habitus, sequitur, quòd si unus mercatur uno instanti, & alius decima parte quadrantis, quòd hic posterior superaret priorem infinitis gradibus gratiæ : superaret enim durationeactûs, infinitè pluribus instantibus.

Respondetur. In sententia Aristotelis non componi durationem quadrantis, infinitis instantibus. Deinde dici potest in merito non attendi ad durationem physicam, sed ad moralem: quia ipsa ratio meriti, est moralitas quædam.

Objicies Tertiò. Si gratia & habitus intenditur etiam remissis , sequitur infinitum augmentum Sanctitatis.

Respondetur. Sicut nec actus sunt infiniti, ita nec augmentum illis respondens erit infinitum. Dicunt etiam alii, augeri tunc gratiam non arithmeticè.

Ex occasione de Intensione habituum inquiri potest? An infusio gratiæ, & intensio aliarum virtutum, sint æquales, ita, ut quot sunt gradus gratiæ, tot sint aliarum singularum virtutum. Affirmat Cajet. Suar. Tan. Kon. Sal. Sfor. & Gran. dicit hoc esse indubitabile, docetq; Rip. d. 28. & desumitur ex S. Thoma 3. p. q. 89. a. 2. in fin.(.) Oppositum docet Sot, & Vict. Vasq. etiam & Aragon , putant fidem & spem , non tendi nisi per proprios actus. Pro sententia Affirmante Rationes format Ripal. Tum quia Trid. Sess. 6. cap. 1. describens incrementum in gratia, dicit hoc incrementum peti in illa oratione: Da nobis Domine fidei, spei, & charitatis augmentum ; ubi incrementum Justitiæ, explicat per incrementum aliarum virtutum. Tum quia, si positâ gratiâ ponuntur necessariò habitus infusi. Ergo & auctâ augentur: passiones enim sequuntur conditionem naturæ. Tum quia rationes in oppositum non convincunt: quòd enim dicunt hominem , non per quemlibet actum reddi magis fidelem: redditur enim magis fidelis habitualiter. Et quamvis major sit proportio actûs ad suum habitum, quàm ad alios disparatos , habet tamen etiam cum illis mediante gratiâ nexum , quæ aucta, exigit suarum passionum augmentum.

Hactenus dicta quasi in universali de habitibus, debent intelligi proportionaliter de Fide.

QUÆSTIO II.

De Actu Fidei.

Sanctus Thomas accommodans se phrasi Aug. L. de prædest. SS. cap. 2. docet, quòd credere, sit cum assensione cogitare. Ubi per Ly assensione , distinguitur fides à quocunque assensu evidenti. Ly enim assensio, sumitur hîc, pro libera & à voluntate imperata adhæsione intellectûs. per Ly autem cogitare , distinguitur fides à visione Beata, &c. Cogitatio enim dicit quid imperfectum , & nondum formatum per plenam veritatis visionem: quando enim possidetur Verum, non dicimur cogitare, sed scire, propter quam imperfectionem, non vocatur secunda Trinitatis persona Cogitatio Patris, sed Scientia, Verbum, &c. Addi tamen aliquid debet huic definitioni, ne coincidat cum fide Humana. Reflectendo ad doctrinas supra positas sic definietur Actus fidei. Quòd sit Judicium supernaturale , immediatè innitens veritati primæ, obscurè attestanti. Sicut fides pro habitu sumpta est Qualitas supernaturalis principiativa actuum assentiendi, propter veritatem primam obscurè attestantem. Et hæc de definitione Actûs Fidei.

Quod attinet ad divisionem actûs fidei. Celebris est illa divisio, Credere Deo- Credere Deum. Credere in Deum. Primùm significat habitudinem ad Deum, tanquam formale motivum assentiendi. Secundum habitudinem ad Deum tanquam ad Objectum materiale. Tertium habitudinem fidei ad Deum ex imperio Charitatis, quâ charitate quia destituti peccatores Credunt in Deum hoc sensu : quia gratiâ adjuti , habent efficacem intentionem subdendi sese Deo per fidem: aliàs non possent dicere, Credo in Deum. Ad quæstionem illam, an dici possit nos credere in Ecclesiam? Respondetur , si per credere in aliquem, velis significare subjectionem intentionalem alicui, tanquam ultimo fini, sic non creditur in quidquam, nisi in Deum. Si autem per Ly credere in Deum, notetur habitudo ad objectum quod creditur, & circa quod exhibetur actus fidei, vel habitudo ad eum, cujus dictis fides exhibetur, in hoc sensu clarum est, non soli Deo nos credere: expressè enim dicit S. Paulus epist. ad Philem. *Gratias*, inquit , *ago DEO meo audiens fidem, quam habes in IESVM CHRISTVM, & in Sanctos ejus.*

Circa alias divisiones fidei, quæ dici possent, alibi suppono tractata ; hoc, de ipso actu fidei tractandum, relictum est: An Actus fidei sit discursivus.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam, An Actus Fidei sit discursivus?

Præmitto Primò. *De duplici discursu fidei instituipossequæstionem. Primò.* An fides sit discursiva discursu virtuali; nomine discursûs virtualis intelligendo, quando scilicet uno indivisibili actu, assentitur quis uni propter aliud. *Secundò.* An sit discursiva discursu formali, qui fit per distinctos realiter actus, involventes assensum unius, propter aliud.

PRÆMITTO Secundò, *Quoad hoc punctum divisos esse Auctores.* Nam Kon. d. 9. dub. 7. etiam virtualem discursum negat fidei. Hurt. d. 39. §. 23. & 34. docet eadem incommoda sequi, si concedas fidem esse formaliter discursivam. Jam autè negato formali discursu fidei, tribuunt virtualem, post alios Rec. Suar. de Anima tr. 3. d. 3. n. 190. & Hurt. ut in philos. Formalem discursum fidei negat. Cajet. Ban. Suar. Gran. & alii. Concedunt Vasq. Bec. Ripal. Lugo d. 7. Sect. 1.

PRÆMITTO Tertiò. *Rationem tam discursûs virtualis, quàm formalis dupliciter spectari posse. Primò.* Discursus virtualis potest sumi in quantum est assensus ex duabus præmissis uno actu & eodem, cum ipsa Conclusione conceptis, ita tamen, ut innitatur præcisè, ipsi etiam bonitati illationis & connexionis unius cum alio, tanquam rationi formali partiali assentiendi: Et hæc potest appellari ratio discursûs virtualis, quâ discursus est. *Secundò* accipi potest discursus tam virtualis, quàm formalis, ita tamen, ut in utroque fiat assensus non propter se, sed propter aliud, connexione nihilominus illa, non habente rationem movendi, nec faciente motivum formale, & hæc ratio formalis, appellari potest discursus specificativè & materialiter acceptus.

PRÆMITTO Quartò.. *Connexionem adhuc ipsam dupliciter spectari posse. Primò.* Connexionem quasi merè Logicam, hoc est, prout innitentem merè principiis Logicis, dicto de omni; vel Metaphysicis. Quæ sunt eadem unitertio, &c. *Secundò* potest spectari connexio dicti & dictionis, mobilis & motivi, quæ in hoc stat; quod revera ratio formalis motiva, objecto sit conjuncta, quas duas connexiones esse distinctas, vel ipsa earum resolutoria ostendunt; & inter alia, quia intervenit in Fideli actus, ut dictum supra, quo resolvat se, ut si per impossibile alterutrum illorum motivorum deserendum esset, potiùs desereret connexiõnem illam Logicam, quàm connexionem hujus dicti à Deo, cum hac dictione à Deo.

PRÆMITTO Quintò. *Ipsam connexionem dicti & dictionis dupliciter spectari posse.* Vel prout est in re, vel prout subest modis nostris concipiendi. In re illa connexio est dictio Dei, & objectum, quod dicitur; ita se habens, ut dicit illa locutio divina. Vel accipi potest connexio prout subest nostris conceptibus, sic sumpta est unio quædam, quæ annectit dictionem Divinam & objectum; sic sumpta non est motivum fidei: quia istud motivum, non dependet ab istis entibus Logicis, sicut nec aliæ rationes movendi.

PRÆMITTO Sextò. *Per omnes debere dari aliquos actus fidei, qui non sint discursivi.*

RATIO. Quia etiam in aliis habitibus noscitivis, devenire est ad actus, qui ulteriùs discursu non noscuntur, nempe ipsa principia; & si illa ipsa per discursum noscerentur, de illo ipso, per quod noscerentur, quæreret restaret, an per aliud noscatur. Si non per aliud. Ergo venitur jam ad aliquid, quod non noscitur propter aliud; si per discursum, nisi eatur ad processum infinitum, deveniri debet ad aliquid non noscibile per aliud, sed per se.

PRÆMITTO Septimò. *Non esse tantam in hoc difficultatem, quod fides sit discursiva virtualiter, accipiendo discursum virtualem materialiter.*

RATIO. Quia discursus virtualis, acceptus materialiter, non aliud est, quàm assentiri propter aliud; sed etiam in fide hoc est; siquidem Incarnationi assentimur non propter illammet ipsam, sed propter revelationem. Cæterum virtualem discursum accipiendo, secundùm quod suo modo innititur saltem partialiter bonitati Consequentiæ; sic fides non potest esse discursiva formaliter: non enim est major ratio unius, quàm alterius. Unde vides rationem discursûs materialis, peti præcisè ex assensu, non propter se; ratio autem formalis, petitur ex innitentia principio, cæteroqui non revelato. Unde jam tunc tali virtuali discursu concesso in fide, si ille simul in se contineat tres propositiones distinctas realiter, in hoc erit similis actus ille fidei discursui etiam formali? quia sicuti hic continet tres propositiones distinctas realiter inter se connexas, ita etiam actus fidei, potest continere tres actus dicentes connexionem inter se, ratione ultimi resolutorii. In hoc autem erit disparitas, quia discursus formalis, attendit ad connexionem Logicam, quâ talem, &c. Jam autem ille actus fidei, attendet præcisè ad connexionem dicti & dictionis. Rursùs in discursu formali ipsa bonitas illationis erit partiale motivum, in actu fidei habebit se non nisi per modum applicantis. In hoc etiam erit similis discursui: quia non habebunt se tres propositiones, quas continet Syllogismus Fidelis, sicut scopæ dissolutæ, & objecta disconnexa, quæ accedente Logicâ non possint Syllogismum ingredi. Jam autem non sic est, in materiali discursu, quem concedimus fidei: quia has tres propositiones, Quod Deus dicit est verum, Incarnationem dicit, Incarnatio est vera, nectit Logica; estque hic ipse Formaliter, Syllogismus quem appellamus Fidelis; licèt pro varietate materiarum mutet subjectum Minoris & subjectum Conclusionis. *His præmissis, Sit*

DIFFICULTAS II.

An Assensus Fidei possit esse formaliter discursivus?

DICENDUM est. *Fidem non posse esse discursivam formaliter.*

PRO-

Probatur Primò. Quia si Fides esset discursiva formaliter, inniteretur bonitati Consequentiæ, saltem tanquam partiali motivo, in hoc enim sensu hîc disputatur; sed nullo modo potest inniti bonitati Consequentiæ: quia hoc ipso & esset ille actus fidei, ut supponitur; & non esset, quia non inniteretur specificativo fidei, quod est dictio Dei, quæ nunquam est formata de principio, quæ sunt eadem, vel, dici de omni. Cumque assensus sequatur debiliorem partem, etiam assensus innitens partialiter motivo non revelato, non erit actus fidei.

Respondet Primò Lugo. Retorquendo Argumentum; etiam posito, quod fides sit non nisi virtualiter discursiva, etiam in virtuali discursu, debet inveniri suo modo ratio illationis unius ex alio.

Contra quia in superioribus hoc sensu admisimus discursum virtualem, in quantum scilicet præbetur assensus objecto alicui fidei non immediatè propter se; sed non est discursiva virtualiter. Fides accipiendo rationem discursûs, pro ratione innitẽdi bonitati Consequentiæ.

Respondet Secundò Idem. Assensum fidei fundari partialiter in bonitate Illationis formalis, vel virtualis. Neque inde fit assensum Incarnationis fundari in aliquo naturali cognito: Nam licet illa bonitas illationis possit cognosci naturaliter, sicut veracitas Dei, cæterum sicut ipse habitus fidei, concurrit ad cognoscendam veracitatem Dei, quatenus necessaria est ejus cognitio, ad cognoscenda Mysteria revelata. Sic etiam à fortiori concurrit ad cognoscendam bonitatem illationis, idque actu supernaturali. Et per Ly *Soli revelationi innititur fides* non excluditur, quod essentialiter involvitur in assensu fundato in Auctoritate Dei; ad eum modum, quo dicimus credidisse nos Auctoritati soli Petri, & tamen concedimus, intervenire illic discursum formaliter. Quæ bonitas illationis, non solet appellari motivum, *ut quod*, sed, *ut quo*: quia est quæ applicat, & conjungit motivum, *ut quod*, ut possit sufficienter movere.

Contra Tum quia. Si assensus ille procederet immediatè à principio naturali, non esset assensus fidei Divinæ. Ergo etiam si procedat ex motivo non revelato: utrumque hoc enim æquè requiritur, nempe & principium supernaturale, & motivum revelatum. Tum quia redit Argumentum Bonitas illationis, quam tu dicis attingi actu supernaturali, orto ab habitu fidei, vel innititur motivo, quod est revelatio; vel non innititur motivo, quod est revelatio. Si primum, Ergo bonitas illationis est revelata. Ubi autem? Si secundum, quomodo actus ille erit actus fidei? siquidem innitetur saltem partialiter ei, quod est solo lumine naturæ notum. Tum quia. Quando concurrit habitus fidei ad assensum de veracitate Dei, cui naturaliter aliàs assentiri possemus, adhuc salvatur ratio formalis fidei: quia ut aliàs dictum, assentimur illi principio, quia dixit se veritatem, nihil autem dixit Deus de principio, quæ sunt eadem, &c. Tum quia, Nego, quod in assensu fidei essentialiter includatur assensus bonitati illationis: nihil enim repugnat ex dictis supra, ut dicat fidelis, quamvis per impossibile falsum esset Principium; Quæ sunt eadem uni tertio, &c. adhuc crederem. Tum quia, quamvis fides nostra moveatur à connexione cum Auctoritate Divina, non movetur à connexione Logica, sed à connexione dictis & dicentis. Tum quia, Etiam in fide humana, interventio discursûs formalis, destruit rationem præcisam fidei: vi enim discursûs, scitur non creditur. Disparitas etiam est, quia cùm illa assensus non sit certissimus; poterit alia motiva, quæ de genere suo non sunt certissima assumere, quibus adhuc promovetur in bono assentiendi; fides autem divina, eũ sit de genere suo certissima, non potest assumere etiam pro partiali motivo bonitatem illationis, quæ non promovet rationem assensûs certissimi, sed dejicit. Tum qui, Si per rationem formalem ut quo, non aliud intelligitur, quàm ratio applicativi, cùm aliàs dixerimus etiam in assensibus intellectivis, rationes applicantes distingui à ratione motiva, hoc ipso sequetur, quòd bonitas illationis, non sit motivum etiam partiale fidei.

Responderi potest Tertiò ex eodem. Non repugnat fidei, ut refundatur in aliquid, quod non sit revelatum: nam ipsa veracitas Dei, non creditur propter revelationem, licèt repugnet fidei, ut refundatur assensus Mysterii in lumen naturæ, hoc est, in aliquid, cognitum nonnisi per actum naturalem.

Contra. Tum quia, Nego resolvi fidem in aliquid non revelatum. Nego item, quòd veracitas Dei non credatur propter revelationem. Tum quia, etiam posito hoc, quòd assumitur, magna disparitas est: quia cùm resolvitur fides in veracitatem Divinam quamvis non revelatam, adhuc resolvitur in aliquid Divinum & summè ex objecto certum; quod in præsenti non contingeret. Tum quia, pone, dum volo elicere Syllogismum Metaphysicum, superaddere mihi Deum habitum Metaphysicæ supernaturalem, eo casu erit ille actus supernaturalis, & certus certitudine principii, nullo autem modo certus certitudine objectiva summa. Ergo & in præsenti idem dicendum.

Respondet Quartò. Quòd licèt omnes actus fidei, qui propriè & strictè dicuntur fides, sint propter revelationem, quales sunt omnes assensus Mysteriis exhibiti; dantur tamen actus, qui strictè non sunt fidei, ut sunt actus circa principia fidei; qui tamen eliciuntur ab habitu fidei. Et sicut ab habitu pœnitentiæ eliciuntur multi actus, qui non sunt pœnitentia,

ut

ut gaudium de peccato vitato. Sic & in præsenti.

CONTRA. Nego quod assensus principiorum fidei, non sint rigorosè actus fidei. Deinde quamvis multi sint actus pœnitentiæ, qui non sunt pœnitentia, sumta pro quadam amaritudine & inquietudine; nulli tamen sunt ejus actus sine suo specificativo; nam gaudet de peccato ablato in quantum dissono. v. g. naturæ intellectuali. Nullam autem specificativum fidei, in innitentia principio: Quæ sunt eadem, &c.

RESPONDETUR Quintò ex Eodem. Aliud esse applicare regulas Logicas Universales ad hanc illationem, & ex illis regulis probare hanc esse bonam illationem, & hoc pertinet ad Logicam, non ad fidem; aliud verò est cognoscere in particulari hanc esse bonam illationem, absque alia applicatione regularum Logicæ, & hoc facit fides: nam rusticus, qui nihil unquam audivit de illis præceptis, discurrit in plurimis assensibus, assentiturque firmissimè.

CONTRA. Tum quia quærere restat, unde norit fides, idque notitiâ innitente motivo sibi proportionato, quòd hæc in particulari illatio, sit bona. Tum quia, quod adfertur de rusticis non convincit; nam illi, licèt non regulent suos illos assensus per principia universalia, & Logicam artificialem, regulant tamen illos aliquo æquivalenti, & per Logicam naturalem, inveniendo semper specificativum proprium illi illationi; non ostenditur autem, quodnam sit specificativum, dum assentitur huic in particulari illationi, pertinens ad fidem. Tum quia, in illo assensu, condistinguendæ sunt duæ formalitates, formalitas assensûs præcisè ex vi motivi, quod est revelatio, secunda formalitas, ratio assensûs ex cognitione bonitatis illationis, etiam in particulari, & de hac formalitate quæro, quodnam habeat sui specificativum, & quidem condistinctum ab eo, quod habetur in aliis assensibus scientificis, advertentibus hanc in particulari illationem, esse bonam, si autem non habet fides, eo casu proprium sui specificativum, sequitur, quod non attendat fides, quâ talis, illi partiali illationi.

PROBATUR Secundò. Quia scilicet sequeretur assensus fidei non esse certiores assensibus naturalibus, eò, quòd certitudo utriusque innitatur eidem motivo, nempe bonitati illationis, saltem secundùm illam formalitatem, secundùm quam illi bonitati inniteretur.

PROBATUR Tertiò. Physica non innititur revelationi in suis actibus. Ergo nec principiis Logicis fides: sicut enim revelatio quâ talis, est extra latitudinem physicam; ita non revelatum: Ly Quæ sunt eadem, est extra latitudinem fidei.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Lugo. Videtur esse supra omnem facultatem intellectûs etiam per potentiam obedientialem, quòd assentiatur alicui objecto propter aliud, & tamen non attendat ad connexionem unius cum alio: hoc enim est assentiri propter aliud.

RESPONDETUR. Impossibile est assentiri uni propter aliud, & non attendere ad connexionem objectivam & proportionatam, quæ in præsenti est in hoc: quia hoc quidem dictum, & illud dictio est: hoc ipso enim & esset illic assensus propter aliud, ut supponitur; & non esset, quia non esset propter connexionem: hæc enim in præsenti verbis differunt, possibile tamen est assentiri propter aliud, & non attendere ad connexionem Logicam seu improportionatam: quia potest in principio, cui innititur connexio Logica, non invenire habitus sui specificativum & in particulari fides.

INSTAT Idem Primò. Si hoc esset possibile; posset etiam intellectus assentiri Incarnationi, post cognitam revelationem, & tamen non assentiri propter revelationem.

RESPONSUM. Si non attendatur ad connexionem objectivam, seu connexionem dicti & dictionis, non poterit assensus fidei, præberi Incarnationi, post cognitam revelationem, poterit tamen, quamvis non attendatur ad Logicam revelationis cum Incarnatione connexionem.

INSTAT Secundò. Cognitio bonitatis illationis per nos præsupponitur & prærequiritur. Ergo influit non aliter, quàm movendo. Ergo repugnabit intellectum tunc assentiri, & non moveri bonitate illationis.

RESPONDETUR, Dupliciter aliqua præsupponuntur à fide. *Primò*, tanquam resolutoria. *Secundò*, tanquam applicativa resolutoriorum; illa quæ præsupponuntur tanquam resolutoria, movent. Sed nego sic præsupponi bonitatem illationis, quæ autem præsupponuntur tanquam applicativa resolutoriorum, non movent; rationes enim applicantes, non sunt rationes formales. Et sic præsupponitur bonitas illationis.

INSTAT Tertiò. Fideles rustici assentiuntur Mysterüs fidei propter testimonium DEI, sicut assentiuntur aliis rebus propter testimonium hominum, licèt cum majori adhæsione. Si autem deberent assentiri diverso modo, deberent de hac obligatione moneri, quod non fit.

RESPONDETUR. Cùm supponat Lugo fideles rusticos non moveri bonitate illationis Logicâ, sed solâ connexione inter dictum & dictionem,

nem, hoc ipso non attendunt ad bonitatem illationis Logicam, moneri etiam non indigent: quia dicere, assentiaris propter revelationem, æquivalet huic, quod est dicere, noli assentiri propter aliud, quod non est revelatio.

Instat Quartò. Quando aliqua objecta ita se habent, ut unum non sit aliud, & habent entitatem sufficientem, ut possint agnosci sine alio, non est, cur noster intellectus, non possit seorsim in illud tendere. Auctoritas autem Divina & Incarnatio, ita se habent.

Respondetur. Concessum esse in Præmissis, quod perfici possit Syllogismus Fidelis, etiam per tres distinctos actus, non tamen illum specificandum esse à principio, quæ sunt eadem, adeoque necdum fore illum hoc sensu discursum formalem.

Instat Quintò. Potest voluntas diverso actu velle finem, diverso media, & interdum utrumque, uno. Ergo etiam & fides poterit attingere sua subjecta etiam diversis actibus.

Respondetur. Concedendo Totum, secundùm dicta immediata.

Objicit Secundò Rec. Suar. Probans reperiri in fide rationem discursûs stricti virtualis. Discursus virtualis, est unica cognitio, unius ex alio: quilibet autem assensus fidei, ita se habet.

Respondetur. Discursum virtualem materialiter acceptum, non esse nisi cognitionem unius ex alio. Discursum autem virtualiter strictè sumptum, & prout discursus est, importare assensum propter, *Quæ sunt eadem*. Et sub hac formalitate, negatur fidem, etiam virtualiter, esse discursivam.

Instat Primò. Visio Beata est discursiva virtualiter, Ergo & fides.

Respondetur. Posità veritate Antecedentis, disparitatem esse: quia scilicet Deus visus, etiam connexionem Logicam, manifestat; nullibi autem connexionem Logicam, manifestavit fidei Deus.

Instat Secundò Item. Cùm hæ virtualitates in actu fidei sint solùm Metaphysicæ, & consideratæ per nostros conceptus, non tollunt quod ipsa res est physicè, & à parte rei.

Respondetur. Nostri conceptus non tollunt id, quod est actus fidei physicè, sed nego principium supernaturale, quod est fides, defacto & realiter concurrere ad assensum circa bonitatem Consequentiæ, quantumvis non revelatam.

Instat Tertiò. Si fides non esset discursiva virtualiter, secundùm quod discursus importat bonitatem Consequentiæ, id ideo esset, quia assensus fidei debet esse certissimus. Sed hoc nihil probat: quia etiam cognitio DEI debet esse certissima, & tamen potest DEUS pro motivo cognitionis suæ, habere bonitatem illationis.

Respondetur. Ut ex vi motivi, non sit aliquis actus certissimus nihil obest; quia Deus utpote omniscius & omnimodè scius debet moveri quibuscunque motivis sciendi, & in hoc servat conditionem omnimodè scitivi. Jam autem fides non debet moveri quocunque motivo, sed nonnisi revelato & summè certo.

Objicitur Tertiò ex istis, quæ adfert Ripalda, de possibilitate discursûs naturalis. d. 55. de Ente n. 18. Non repugnat discursus supernaturalis, quemadmodum, neq; apprehensio & assensus supernaturalis; cùm discursus sit processio unius cognitionis ex alia, quam quid repugnat esse supernaturalem? Ergo non repugnat supernaturalis Conclusio.

Respondetur. Concedendo Totum. Nego tamen id defacto esse: quia nihil deest apprehensioni & assensui, ut sit supernaturalis, sicut & ipsi fidei actui, nihil deest, né sit supernaturalis; deest autem defacto ne conclusio sit supernaturalis, & actus fidei sub formalitate Conclusionis: quia principium: Quæ sunt eadem, defacto, non est revelatum.

Instabis Primò. Sicut Conclusio assentitur objecto per aliud; ita electio amat medium propter aliud, Ergo utrumq; erit supernaturale.

Respondetur. Non titulo dependentiæ unius ab alia deficit à supernaturalitate Conclusio, sed titulo non habitæ revelationis de principio. *Quæ sunt eadem* quod tamen formalisat Conclusionem. Nihil autem deest, quominùs intentiones & electiones sint supernaturales.

Instabis Secundò. Præmissæ naturales evidentes de objecto supernaturali, inducere possunt ad conclusionem, non naturalem, Ergo supernaturalem.

Respondetur. Concedendo Totum; procedit enim Argumentum non de eo, quod est de facto, sed de posse, seu possibili, nam cur id defacto non fiat, assignata est ratio.

Instabis Tertiò. Cognitio quæ supra natura non est Conclusio, potest fieri contingenter Conclusio. Ergo cognitio supernaturalis, quæ suapte natura non est Conclusio, potest fieri materialiter Conclusio.

Respondetur. De possibili non esse difficultatem. Circa id quod est defacto, disparitas est: quia nihil deest quominùs propositio evadat Conclusio, deest autem ne propositio supernaturalis evadat in Conclusionem supernaturalem quâ talem, nempe formalisativum Conclusionis; quod quia non est revelatum fit, ut Conclusio quâ Conclusio, non sit revelata.

Objicit Quartò Ripalda. Scientia in Christo infusa, erat supernaturalis, fideles etiam per actus fidei infusæ, arguunt ex revelatione Dei, Mysterium revelatum: plura item judicia prudentiæ infusæ, quæ immediata non sunt, per discur-

discursum habentur, & si de facto præmissæ supernaturales præcedunt, non est ratio, quare non asseramus Conclusiones supernaturales inferri; Connaturaliùs enim est ex præmissis supernaturalibus supernaturales Conclusiones inferri.

Respondetur. Quod attinet ad primum, quidquid sit de Antecedente, Disparitas est; quia datur principium supernaturalisativum illorum discursuum, non datur autem principium supernaturalè, quod eliciat Conclusionem quâ talem, tanquam actum fidei. Prudentiæ supernaturalis dantur actus supernaturales, quia datur principium supernaturale ipsa prudentia, quæ dum utitur discursu, utitur tanquam applicativo, merèque naturali. Connaturale autem esset elici Conclusionem supernaturalem, si adesset principium formalisativum Conclusionis in ratione revelatæ; secus si desit: ut de facto deest revelatio, circa principium: Quæ sunt eadem.

Objicitur Quintò ex Istis, quæ sibi opposuit, nobiscum sentiens Quiros 1. parte tr. d. 5. n. 11. Conclusio movetur motivo præmissarum, & in illas resolvitur. Ergo Conclusio movetur saltem partialiter ex motivo præmissarum supernaturalium. Sed actus specificatus ab objecto formali supernaturali, supernaturalis est. Cur enim ex principio supernaturali extrinseco supernaturalitatem sortietur, & non ex motivo formali intrinseco?

Respondetur. Quòd Conclusio moveatur motivo præmissarum non absolutè, sed ut innitenti principio, quæ sunt eadem, eoque non revelato. Ex dictis alibi, potest esse actus naturalis habens motivum supernaturale, non rectè ergo inferetur supernaturalitas ex motivo. Paritas adlata non tenet. Ratio quia principium illud extrinsecum ordinatur per modum causæ, ad dandam speciem sui ordinis, hacque intentione ponuntur talia principia à Deo. Jam autem motiva ex dictis alibi, non ordinantur ad dandam speciem sui ordinis.

Instabis Primò. Premissæ influunt efficienter in Conclusionem, Ergo & ipsa Conclusio deducta ex præmissis supernaturalibus ut supponitur, erit supernaturalis. Antecedens probatur. Tum quia causa, ut producat effectum, nequit pendere ab aliqua re, quæ ipsi nullas vires addit, ad quid enim requireret consortium illius. Tum quia, ad quid aliud assensus requireret existentiam motivi. Tum quia, aliàs habitus, esset tota ratio agendi, & potentia naturalis nonnisi conditio.

Respondetur. Quando efficiens requirit aliquid in eodem genere, debet una illud aliud, vires agendi confettre. Jam autem motivum, requiritur in genere motivi, adeoque in alio genere ab efficienti. Habitus autem non erit tota ratio agendi: quia vitalitatis inclusæ in actibus supernaturalibus, nullum daretur principium vitale, deberemusque nos ad illam, & quidem in negotio salutis, merè passivè habere, quod est contra Tridentinum.

Instabis Secundò. Posito etiam quòd Conclusio pendeat saltem directivè à præmissis, sequi adhuc debebit Conclusio ejusdem ordinis seu supernaturalis, quemadmodum connaturaliter amori supernaturali, debetur cognitio dirigens supernaturalis.

Respondet Quiros. Causæ posse tribui majorem perfectionem, quàm tribuatur effectui, consequenter poterit esse directivum supernaturale, licèt quod dirigitur sit naturale. Deinde dici potest, per accidens esse ad Conclusionem, quod credantur præmissæ actu supernaturali fidei; posito tamen, quòd taliter credantur, nondum connaturaliter sequi debet Conclusio supernaturalis: quia tunc non nisi sequeretur, ut dictum aliàs, si adesset illius formalisativum revelatum, quod non habetur; pendet autem à Dei libertate hoc revelare non illud.

Instabis Tertio. Ex iis, quæ habet d. 7. Talis Conclusio est propter motivum præmissarum, præmissæ autem sunt revelatæ, Ergo & ratio assentiendi Conclusioni erit revelata.

Respondetur. Talem Conclusionem esse propter motivum præmissarum, non utcunque, sed prout innituntur principio, quæ sunt eadem uni tertio, quod non est revelatum.

Instabis Quarrò. Ad eandem speciem pertinet assensus mediatus & immediatus, propter idem motivum. Jam autem assensus Conclusionis, est mediatè propter revelationem.

Respondetur. Negando assensum Conclusioni, ut Conclusio est, esse etiam mediatè propter revelationem absolutè sumptam. Cum sit propter revelationem, prout innitentem principio non revelato: Quæ sunt eadem.

Instabis Quintò. Dissensus Conclusioni deductæ ex revelatis est hæresis, Ergo & assensus, est fides.

Respondetur. Dissensum Conclusioni, quâ Conclusio est non esse hæresim: quia non est contra revelationem; licèt objectum Conclusionis, possit continere hæresim.

QUÆSTIO III.

De necessitate Fidei.

Supponunt Primò Omnes. Fidem esse necessariam ad salutem.

Ratio. Quia sine fide impossibile est placere Deo; explicuitque id Tridentinum Sess. 6. cap. 8. Eam verò fidem supponant Catholici, debe-

debere esse supernaturalem, eo, quòd oppositum, sit error Pelagianorum & Semi-Pelagianorum; colligiturque ex Augustino 1. de Grat. Christi Cap. 41. & l. 2. cap. 26. Vega tamen in aliquo casu, docet posse aliquem justificari sine fide supernaturali, ut videre est libro 6. in Trid. cap. 17. 20. & 21. Videturque ille consensisse Sotus, quamvis postea retractârit sententiam.

Supponunt Secundò Omnes. Quòd merita naturalia non habeant proportionem ad præmium supernaturale; quamvis Kon. d. 14. dub. 6. n. 71. doceat posse infidelem ex prævenienti Dei gratia facere aliqua bona, quibus ulteriorem gratiam, quâ ad fidem pertingat, impetret. Docetque n. 108. per absolutam DEI potentiam fieri posse, ut quis sine fide supernaturali se ad justificationem disponat.

Supponit Tertiò Ripalda hîc d. 16. n. 28. duplicem esse fidem; quandam strictam & Theologicam, quæ Auctoritati & revelationi Divinæ ad assensum innititur; aliam latam, quæ infusa à DEO, ministerio aut testimonio creaturarum proponit honestatem moralem, ex qua virtutes naturales & supernaturales moventur. Idem dices, quòd sit cognitio supernaturalis, licèt non procedens propter Ly DEUS dixit; quæ sit dissimilis fidei ratione motivi: non enim procedit propter Ly DEUS dixit: similis tamen in supernaturalitate, in exigentia illuminationis Spiritûs Sancti, in præfundatione ad actus virtutum supernaturalium. *His suppositis.*

Dicendum est. *Nisi Auctoritati deferatur, posse aliquem adultum salvari, etiam in præsenti rerum statu, sine fide stricto, licèt non possit salvari sine latiùs sumpta.* Dixi. Nisi Auctoritati deferatur: quia ordinariè Auctores istam distinctionem non ponunt, & tamen omnes requirunt fidem ad salutem. Imò putat S. Thomas ad eum, ad quem non pervenit Lux Evangelii, si fortè vixerit secundùm lumen rationis; mittendum esse Angelum, qui eum in fide instituat. Quòd autem sine fide stricta possit quis salvari.

Ratio est, quia ex una parte non est DEUS adstringendus ad tale vel simile miraculum, ex altera parte connaturaliùs est, ut ex rebus creatis comparatâ notitiâ DEI, eâque supernaturalisatâ, possit se movere homo barbarus per amorem DEI, & exercitia aliarum virtutum supernaturalium; cùm ex iisdem creaturis, possit devenire ad notitiam naturalem DEI. Quòd autem non possit aliquis pro præsenti rerum ordine salvari sine fide etiam latiùs sumpta.

Ratio est, quia nemo, (ut suppono,) adultus, potest salvari sine motu suæ voluntatis in Deum supernaturali; hic autem requirit præcedentem notitiam supernaturalem, ut salvetur edictum scripturæ, saltem de fide latiùs acceptâ, quòd sine ea, impossibile sit placere Deo.

Objicitur Primò Sensus communis Theologorum in oppositum.

Respondetur. Conclusionem procedere seclusâ Auctoritate, & licèt non sint Auctores pro hac sententia, saltem non sunt contra illam. Ripalda etiam recenset Auctores admittentes gratiam Theologicam ad opera salutaria necessariam, quantumvis ante fidem strictam. Talis est. S. Thom. Bonav. Carth. Alb. M. Alen. Altisidor. Ægyd. Terrari. Henricus. Scot. Gabr. Gregor. Capr. Argent. Marsil. Gorson. Abulen. Rophen. Driedo. Soto. Cord. Med. Zum. Arag. Staplet. Curiel. Bellarm. Val. Tol. Sayr. Lorinus. Serrarius. Less. Cornel. Suar. Vasq. Henriq. Gran. Ruiz. Kon. Turria.

Objicitur Secundò. Locus S. Pauli. Accedentem ad Deum oportet credere, quòd sit.

Responderi potest. Conformiter ad mentem Ripalda accedi illic per creditionem, licèt non strictè sumptam. Deinde dici potest. S. Paulum non esse sibi contrarium. Nam etiam alibi posuit, quòd ex visibilibus mundi invisibilia Dei conspecta intelligantur. Unde locus ille accipi potest de fidelibus, & modo ordinario convertendis, non autem convertendis Barbaris nonnisi modo extraordinario, & ad quos Lux Evangelii non pervenit.

Instabis Primò. Locus ille non potest intelligi de fide lata, quia Tridentinum illum intelligit de fide, quâ homo liberè convertitur ad Deum, notitia autem ex creaturis, est necessaria, cùm sit plerumque evidens.

Respondetur. Tridentinum illic agere non de quocunque modo conversionis, sed proposita contra Hæreticos materia, quibus aliunde lux Evangelii illuxit. Illa autem notitia potest dici libera, ratione non positi impedimenti, ut illam redderet DEUS supernaturalem.

Instabis Secundò. Justus ex fide vivit, non solùm autem ex fide, sed & ex illa notitia viveret, quia justificaretur.

Respondet Ripalda n. 148. Nomine fidei, venire gratia supernaturalem antecedentem opera bona: quia illis ipsis verbis & similibus utitur Augustinus ad significandam necessitatem gratiæ. Dici item potest, sumi fidem saltem latiùs, vel procedere dictum de ordinariè justificatis.

Objicitur Tertiò. Aug. qui primam Dei gratiam semper reducit ad auxilium, quod datur credendi, ut loquitur Lib. de Grat. & lib. arb. cap. 7. & aliis locis, quæ refert Lugo.

Respondetur. Loqui Augustinum de creditione, quæ fit ordinario modo, quanquam illa latiori modo sumpta fides, non est sine auxilio Dei supernaturalisante.

R. P.
TH. MŁOD
zianowski
Bibl. Acad. Z.
D. VI
5

INSTAT Primò Lugo. PP. loquuntur de fide rigorosa. Unde supponunt contingere posse, quòd aliquando proponantur nobis argumenta & motiva humana, propter quæ tamen, si operemur, non meremur: quia opus tunc non procedit ex fidei fonte.

RESPONDETUR negando. Patres universaliter loqui, de fide rigorosa, sed loquuntur universaliter de necessitate notitiæ supernaturalis ad salutem, quam ponit Ripalda, ex qua notitia, si procedit opus, procedit ex fide, licèt latiùs sumpta.

INSTAT Secundò Idem. Si fidei nomine intelligatur notitia ex Creaturis circa honestatem virtutis, frustra quæreretur: an possit ante fidem dari opus bonum in infidelibus: hoc enim esset quærere: an sine cognitione boni & honesti, possit quis habere voluntatem honestam.

RESPONDETUR. Non fore frustra quæstionem; quæretur enim, an ante fidem sine cognitione, quæ sit supernaturalis, possint haberi opera bona.

QUÆSTIO IV.

De Subjecto Fidei.

QUòd fides recipiatu inr intellectu, hoc non facesit difficultatem, quia habitus sequũtur conditionem potentiæ, cujus sunt habitus, fides autem spectat ad intellectum. Est tota difficultas de subjecto remoto & capaci naturaliter fidei, v. g. an illa sit in Christo, an in Beatis; animabus purgatorii; damnatis?

Hæc inter alia sunt ex quibus taxari potest, an aliquis habitus sit in aliquo subjecto. *Primò* An subjectum illud capax sit versari circa illud objectum; si enim nõ sit capax versari circa illud objectum, frustrà poneretur in illo habitus ille, qui dicit ordinem ad tale objectum: non enim redderet bonum habentem, & tamen debet reddere. Et ita non datur in Angelis habitus Castitatis: quia objectum castitatis, est refrenatio motuum sensitivorum circa delectabile. Jam autem Angeli, non sunt capaces motuum sensitivorum circa delectabilia, utpote incorporei. Ex hoc capite non repugnaret in Christo, Beatis, &c. fides; quia non repugnat, ut hæc subjecta versentur circa veritatem primam obscurè aliquid attestantem. *Secundò* ex eo est id taxandum, an actus principalis, & quasi attributionis, principiandus ab illo habitu, exerceri possit ab illo subjecto: si enim non posit exercere actum principalem, non erit subjectum naturaliter capax illius habitus. Ratio, quia habitus, est per ordinem ad actus, & quidem primò ad actum principalem; ex quo principio deduximus, non esse habitum pœnitentiæ in Christo: quia non potuit elicere actum principalem pœnitentiæ: Ego peccavi, doleo quòd peccaverim. Unde quamvis Deus dicere, doleo quòd peccaverim, careat actu principali pœnitentiæ. Ex quo etiam principio deducitur, Christum & Beatos, non posse connaturaliter habere habitum fidei, quia fidei principalis actus est. *Credo veritatem primam dicentem, quam non video*, quem actum non possunt elicere Beati. *Tertiò* Casu, quo supponi debeat aliquod principium, quod præstet seclusis imperfectionibus id, quod præstaret alius habitus; casu item quo supponatur, quòd uterque habitus, si respiciat idem motivum habeantque se per modum potentiæ, arguendum erit, quòd cedat habitus imperfectior. Ratio: quia jam superflueret, locumque illius, perfectior habitus commodiùs occupat. Ex quo etiam principio infertur in Christo & Beatis non esse habitum fidei, quia lumen gloriæ, cæteroqui requisitum, ad visionem, præstat id, seclusis imperfectionibus, quod præstaret fides, & uterque habitur, innititur veritati primæ.

Hæc autem omnia ad hoc principium revocantur: quia deficiente fine habitûs in aliquo subjecto, non debet poni in eodem ille habitus, hoc ipso enim foret otiosus, si id non ex accidenti fiat. Inter fines autem quasi extrinsecos habitûs, est intentio ipsius causæ primæ, finem aliquem intendentis, collatione habitûs; finis autem quem intendit DEUS in collatione habitus, v. gr. fidei, est motus in DEUM voluntatis tanquam ad finem: Cujus motûs, quia sunt capaces animæ purgatorii, non desinit in illis fides, desinit in damnatis, supple, fides supernaturalis: naturalem enim fidem habent, ut & Dæmones dicuntur credere, & contremiscere.

QUÆSTIO V.

De Infidelitate.

INfidelitas ut sic, est negatio assensûs, eaque voluntaria objecto revelato: quæ quia est oppositum quid fidei, consequenter oppositâ ratione à fide, formalisari debet. Cæterum si infidelitas sumatur pro genere, etiam ad negativam infidelitatem, debet excludi Ly libera: infidelitas enim negativa; etiam in fidelibus datur. Porrò dividendo infidelitatem, quasi in species sub alternas, alia est negativa, alia privativa, alia positiva. Negativa infidelitas est, mera non positio actûs credendi, & hæc non est propriè infidelitas, aliàs enim fideles hac infidelitate essent infideles: nam non eliciunt actum circa objectum ignotum illis, etiam si sit revelatum, &c. Privativa infidelitas est non positio culpabilis actûs fidei, circa objectũ revelatum. Dixi non positio culpabilis, quia fieri potest, ut sit

sit non positio actûs fidei, inculpabilis. Positiva autem infidelitas est, positio actûs dissentiendi circa objectum revelatum debitè propositum. Quando autem hæc infidelitas incurratur, & an dubitans infide sit infidelis spectat ad materias practicas.

Dividendo autem infidelitatem, quasi in species ea triplex est. Ethnicismus, Judaismus, Hæresis; quæ divisio non desumitur ex diversitate errorum, in particulari fidei repugnantium; hæc enim est infinita, cùm non sint tot errores, quin possint esse plures: sed desumitur ex diversis modis oppositionis ad fidem. Ratio hujus divisionis assignari solet: quia vel sint, qui auctorem salutis & fidei recognoscunt Christum, ita tamen, ut fidem ejus non integrè retineant, & sic fiunt Hæretici; vel qui Auctorem salutis non agnoscunt Christum, admittunt tamen figuras illius, & sic sunt Judæi; vel qui nec Auctorem salutis Christum admittunt, nec recipiunt figuras, & sic sunt Ethnici. Procedit autem hæc divisio nonnisi post lucem Evangelii unde & qui admitteret Testamentum novum, non vetus, ejus error revocaretur ad hæresim: quia novum testamentum probat vetus. Hujus ipsius divisionis hæc Ratio reddi potest: quia vel nulla admittitur revelatio vera & universalis, & sic committitur Paganismus, vel admittendo non nisi aliquas, & si sit cum admissione revelationum etiam novę legis, sed non nisi aliquarum, erit hęresis, si sine admissione revelationis novæ legis, erit Judaismus. Apostasia autem non est specialis infidelitas, sed sola circumstantia, nam Apostata necessariò habebit aliquam ex iis infidelitatem.

Quomodo infidelitas expellat habitum fidei, decidi debet ex principiis de habitibus. Indubiè infidelitas demeritoriè expellit habitum fidei. Ratio, quia aliquid demeritoriè expellit fidem, nihil autem commodiùs, quàm id, quod ei opponitur; sed expellit etiam ex natura rei: quia etiam error habitũ scientiæ expellit ex natura rei.

TRACTATUS II.

ET

DISPUTATIO VI.

De Spe.

Substantialia harum materiarum, quæ ordinariè in hac materia in disputationem veniunt, expedientur.

§. I.

Quodnam Objectum Materiale Spei.

Assero I. *Si sumatur spes, prout est spes, seu habitus versandi circa speranda à Deo, objectum illius materiale, est bonum nobis.*

Ratio. Tum quia non solùm bonum increatum, sed etiam creata à Deo sperari possunt, & ratione spei formali informari, Ergo non debet alterutrum nonnisi dici objectum spei. Ergo debet dici bonum nobis: hoc enim solùm, continet uno nomine, bona reliqua. Tum quia, potuisset Deus facere decretum, de se non communicando creaturæ per visionem, posseque adhuc tunc manere eadem ratio formalis sperandi, Ergo apparet Objectum spei, non esse necessariò aliquid increatum. Tum quia spei naturalis objectum materiale non est solus Deus, Ergo nec spei supernaturalis?

Assero II. *Si sumatur spes pro habitu præceptivo bonitatis æternæ, in hoc sensu objectum illius materiale, est solus Deus.*

Ratio. Tum quia hoc probant communes rationes. Tum quia, si sic sumpta spes, non haberet pro objecto Deum, & idem speraret, quod obtinetur visione, id enim venit nomine habitûs præceptivi, & non idem speraret; siquidem pro objecto illum ipsum solum Deum non haberet. Tum quia, spes præceptiva 10. aureorum, habet pro objecto 10. aureos, Ergo & spes Beatitudinis æternæ, prout est habitus præceptivus habet pro objecto Deum, qui est Beatitudo æterna.

Assero III. *Spei, prout est habitus præceptivus, objectum materiale, quod vocant attribu-*

zionis, non potest esse beatitudo formalis, vel possessio creata Dei.

Ratio I. est. Tum quia, nomine talis objecti venit id, quod est non revocabile in eodem genere ad aliud: beatitudo autem formalis est revocabilis, nempe tanquam ratio attingendi terminum attactum, hoc est, beatitudinem objectivam. Tum quia, quotiescunque aliquis habitus respicit bonum, unum quidem, quod est tale simpliciter, alterum, quod est bonum non nisi propter aliud, toties habitus ille, per prius respicit bonum tale simpliciter, & ita per prius respicitur finis, quàm media, mediaque attribuuntur ad finem, sed habitus spei est ordinatus, & Deus in se est bonum simpliciter, beatitudo autem bonum propter aliud, Ergo ad DEUM primò per se attendit spes. Tum quia, Beatitudo formalis in ratione formalis boni, est bona propter DEUM. Ergo si nihil obsit, sic sumpta, poterit habere etiam pro materiali DEUM.

Ratio II. Si spes, prout est habitus procerptivus beatitudinis æternæ, haberet pro objecto beatitudinem formalem, & haberet idem objectum cum fruitione, & non haberet, haberet quidem: quia aliàs non hoc præcerperet, sed aliud; non haberet autem, quia fruitionis objectum est ipsemet Deus, beatitudo autem formalis, est nonnisi ratio, ut quo fruendi.

Ratio III. Quia Beatitudo formalis, est actus noster vitalis, nosque sumus principium illius, & tamen non est in nobis principium, quod nos beatificat, quod beatificativum, est ipsum objectum spei, prout est habitus præcerptivus.

Ad solvendas objectiones.

Noto I. Quamvis pertineat ad amorem concupiscentiæ, & quamvis amore concupiscentiæ amemus bona nobis, non tamen est necesse amare propter nos, tanquam rationem *Propter quam* motivam, licet possimus amare propter nos, tanquam propter finem *Cui*; quomodo etiam Deum amare propter nos nobis possumus.

Noto II. Ut salvetur Deum esse objectum spei, prout illa est habitus præcerptivus beatitudinis æternæ, accipiendus est DEUS, non quomodocunque, sed prout possessibilis, & sic spei objectum, erit aliquid futurum, non quidem in entitate, sed in formalitate possidendi; ita tamen, ut formalitas possessionis, non sit ratio formalis, sed sola nonnisi conditio & connatotum, perinde ac revelatio passiva, respectu objecti fidei. *Ex quo ulterius*

Colligitur etiam desperationis idem esse objectum: nam etiam illa, prout opponitur spei præcerptivæ, desperat de Deo prout possidendo, quamvis desperatio, prout opponitur simpliciter spei, possit esse etiam de creatis.

Noto III. Idem objectum sub diversis rationibus spectare ad diversos habitus, & sic delectatio de Deo, ut est in se, spectabit ad amorem Dei, delectatio de Deo, ut est possidendus spectat ad spem, cui etiam in Patria succedit delectatio seu fruitio.

§. II.

Quodnam sit formale Objectum Spei?

De objecto formali spei etiam graves Auctores dissentiunt. Nam omnipotentiam Dei ponit S. Thomas, cum sequitur Ban. Vasq. & alii: sed beatitudinem objectivam, quatenus bonum nostrum est, posuit Scot. Suar. Kon. de spe d. 9. dub. 4. Amicus autem d. 29. ex duobus conflat objectum formale spei, ex supernaturali Beatitudine, ut forma objectiva, quatenus illa est perfectiva nostri appetitûs, eamque rationem dicit esse principalem, & ex auxilio Dei, quòd dicit, non esse puram conditionem objecti spei, sed esse rationem formalem, minùs principalem.

Assero I. *Beatitudinem ut formam objectivam, perfectivam nostri appetitûs, non esse formale objectum spei.*

Ratio. Tum quia, nomine istius formalis, debet venire ratio, ob quam speramus, & esse quasi ultimum resolutorium sperandi, sicut in scientiis, quòd habet rationem resolutivi, habet rationem formalis. Sed beatitudo prædicta, non est talis: quia de illa ipsa quæri potest, cur illam speremus à Deo? Tum quia, formale motivum spei, debet esse tale, quod afficiat omnem rationem materialem spei, sed Beatitudo non est talis: quia possumus sperare victoriam Turcarum, quod materiale, nullo modo afficitur prædicto formali. Tum quia, spes naturalis non habet pro objecto formali beatitudinem naturalem, Ergo & spes supernaturalis. Et certè sperat Petrus à Paulo 10. aureos, pro formali non habet 10. aureos. Ergo nec spes, quâ spero à Deo beatitudinem, habet illam pro formali. *Ad solvendas objectiones.*

Noto I. Principale objectum formale virtutis est, quod principaliter allicit, tanquam ratio motiva, sed non utcunque, sed tanquam ratio motiva, ipsa, in eodem genere, propter aliud non appetibilis. Jam autem appetitur Beatitudo formalis, propter beatitudinem objectivam.

Noto II. Quod perficit operantem non sunt media, sed finis, ad quem media ipsa ordinantur; per modum autem finis, non se habet beatitudo formalis, sed objectiva.

Noto III. Quamvis de facto virtute spei nullum bonum à DEO sperare possimus, nisi secundùm regulam à Deo præscriptam; vi tamen præsentis dispositionis Divinæ, omnia bona, quæ à Deo sperare possumus, diriguntur ad consequendam beatitudinem objectivam, licet median-

mediante formali beatitudine, tanquam *Ratione quâ*, attingendi.

Assero II. *Omnipotentiam Dei, sub conceptu Omnipotentiæ, non esse objectum formale spei.*

Ratio. Quia spes revocatur ad amorem concupiscentiæ, amor autem, semper habet pro objecto bonum; Omnipotentia autem quâ talis, non importat conceptum bonitatis, & quamvis Omnipotentia ponat rem intra objectum spei, sub formalitate possibilis, non tamen ponit objectum sub formalitate motivi sperandi: quia possum adhuc dicere, quidquid sit, quod hoc sit possibile, non est, quod alliciat voluntatem ad versandum, circa hoc possibile; ad eum modum, quo quamvis sciat pauper possibile esse, ut Rex Mogor det illi eleemosynam, nihilominus id non sperat, &c. Cæterum motivum spei latiori modo accipiendo pro medio obtinendi, hoc sensu, est Omnipotentia, motivum, idque voluisse videtur S. Thomas. Neque inde sequetur, quòd præter tres virtutes Theologicas debeat assignari quarta, attendens ad Omnipotentiã: nam sufficit illam revocari ad spem Theologicam sub formalitatem jam dicta: præcipuè verò, quia omnipotentia, quâ talis, non importat formalitatem boni, qnâ talem, neque veri. Jam verò, quod potest esse objectum virtutum Theologicarum, debet habere formalitatem veri vel boni, quia virtutes Theologicæ sunt habitus voluntatis & intellectûs, adeoque respicientes verum & bonum, & sicut immensitas non specificat aliquam specialem virtutem, ita nec Omnipotentia.

Assero III. *Deitatem prout habet rationem bonitatis, seu bonitatem primam, esse formale spei.*

Ratio. Quia actus voluntatis prosecutivi, habere debent pro objecto bonum, & si sint Theologici, Deitatem, cui utrique satisfiet, si ponatur pro objecto spei, bonitas prima.

Assero IV. *Divinitatem, prout habet rationem bonitatis in essendo, ingredi, rationem formalem spei motivam.*

Ratio. Quia hîc quæritur tale motivum, quod sit ultimum resolutorium sperandi, tale autem resolutorium prædicta bonitas. Cæterum bonitas dicta in essendo, se solâ non constituit formale spei: quia etiam veritas in essendo se solâ non formalisat fidem; præcipuè cùm possit esse bonitas in essendo, & nondum sperari, sed potiùs desiderari tantùm.

Assero V. *Divinitatem seu rationem bonitatis, prout habet rationem auxiliantis, ingredi rationem formalem motivam fidei.*

Ratio. Quia sicut veritas prima in dicendo conjungit nobis veritatem in essendo, sic formalitas bonitatis auxiliantis, conjungit nobis bonitatem in essendo. Quę ipsa bonitas in essendo, debet non absolutè, sed sub formalitate bonæ, nobis concipi: recurrimus autem etiam ad bonitatem auxiliantem, vel hoc ipso titulo, ut satisfiat menti S. Thomæ, qui omnipotentiam ponit pro formali spei, nomine illius fortassis intelligendo bonitatem auxiliandi. *Ad solvendas objectiones.*

Noto I. Bonitatem primam auxiliantem dupliciter spectari posse, vel activè, vel passivè, sicut in simili dictum de revelatione: bonitas auxilians passivè accepta, sunt media, quæ nobis Deus dat ad finem, jam autem ipsa auxilians bonitas, activè accepta, est ipsemet Deus, qui est finis & ratio sperandi.

Noto II. Causas formales per se spectare ad habitum, Cùm autem bonitas auxilians, sit causa formalis; quia motiva: spectabit etiam ad habitũ spei: quamvis eadem bonitas auxilians, diverso respectu, habeat etiam formalitatem efficientis.

Noto III. Cùm sanitas v. g. non sit essentialiter alligata, ut non nisi ab hoc principio fiat, ideo principium illud, pro motivo non habet. Jam autem alligata est spes Theologica, non nisi ad bonitatem primam auxiliantem. Potest etiam dici, quod sicut spes respicit bonitatem auxiliantem, ita & timor justitiam Divinam, & non solùm mala, quæ illa irrogat, non erit tamen timor Dei virtus Theologica. Nomine enim Virtutum Theologicarum veniunt habitus, qui primò per se sunt principium actuum prosecutionis, ad quos revocentur actus fugæ. Timor autem primò per se respicit non actus prosecutionis, sed actus fugæ. Si quis tamen diceret id non spectare ad rationem virtutis Theologicæ, eo se tueretur, quòd cùm objectum timoris sit malum impendens, justitia autem DEI non sit malum impendens, imò & quid commune, etiam coronæ justitiæ, reddendæ à justo Judice, ideo justitia Divina non potest esse objectum timoris: nihil autem simile obest spei, quominùs respiciat bonitatem auxiliantem nobis. Cùmque spes sit virtus Theologica, respicere debet [illegible]

Noto V. Id quod ad aliud attribuitur, licèt non [illegible] sit habere rationem objecti ultimi, potest habere rationem objecti immediati. Unde etiam in præsenti dicere poteris, quare speras? quia Deus est bonitas auxilians. Unde convinceris quòd sit talis? quia est bonitas per essentiam, bona nobis.

Noto V. Quòd possimus ad nos referre Deum impropriè, hoc est, tanquam Subjectum, cui Deus est bonus, proficiscetur que ille amor concupiscentię ex amore proprio nostri, non utcunque, sed prout elevati sumus, ad statum Beatitudinis æternæ, quamvis amor etiam naturalis, possit esse occasio illius, æquè ac cùm Mater amans filium naturali amore, optat illi bonum supernaturale. *Ex his*

Colliges. Objectum spei conflatum ex materiali, & formali, esse bonum nobis assequibile propter bonitatem primam, inquantum habet

formalitatem auxiliantis, & bonæ in essendo etiam nobis.

§. III.

Quænam sit Ratio sub qua Spei, ad quid extendatur, & cujus illa potentiæ Virtus.

Quoad Primum.

ASSERO I. *Ratio sub qua objecti spei, si spectetur penes objectum materiale, quod speratur, est futuritio.*

RATIO, quia etiam id indicat S. Paulus, qui eum, qui jam habet, docet non habere, quod speret, aliàs etiam S. Augustinus spem appellat desiderium, idemque habet communis apprehensio. Jam autem ratio sub qua objecti spei, si spectetur penes objectum formale, est arduitas. Ratio, quia nihil aliud commodius assignari potest; nec habebitur aliud per quod distinguatur à desiderio. Et sicut fides sufficienter distinguitur à visione, per suum formale, tali conditione circumstantionatum, nempe veritate primam obscurè attestantem; ita & spes distinguitur à desiderio, per suum formale, tali ratione sub qua circumstantionatum, nam materiales objecti conditiones, non solent specificare objecta & habitus.

ASSERO II. *In quo consistat ratio arduitatis.* Et imprimis non consistit, quòd bonum expectetur ab alio.

RATIO. Quia aliàs etiam DEUS deberet dici sperare: expectat enim, ut creatura convertatur. Deinde non consistit arduitas, quòd bonum habeatur auxilio illius: nam licèt id sit verum de spe Theologica, non tamen de spe in communi: speramus enim aliqua nos facturos, quæ facere possumus. Stabit itaque potius arduitas in hoc, quòd difficulter [illegible] um speratum obtineri possit, & in concreto [illegible] ei Theologicæ in hoc erit arduitas, in quantum illa habitus præceptivus est, quod ad bonum possidendum ita excedens, multa nos impediant & retardent.

ASSERO III. *Arduitatem non esse rationem formalem propter quam spei:* quia arduitas potius retardat voluntatem. Vel si mavis dicere, creatum, non potest ipsum illud, esse formalisativum virtutis Theologicæ.

Quoad Secundum

ASSERO. *Spem non extendi ad sperandum bona alteri, in quantum non concipitur per modum unius aliquomodo cum sperante, secus si ita concipiatur.*

RATIO prioris partis: quia spes involvit amorem concupiscentiæ, respicit enim bonum sperantis, sed nisi eum, cui alicuid speramus concieremus per modum unius alicujus nobiscum, ille actus non respiceret bonum speranti. Ergo necesset actus spei. Posterioris autem partis Ratio; quia nihil tunc deesset ad illum actum: hocque voluit S. Paulus, *Spes*, inquit, *nostra sit firma pro vobis.*

Quoad Tertium

ASSERO I. *Spem esse virtutem voluntatis.*

RATIO. Quia pro objecto habet bonum, quod quâ tale respicit voluntas. Et sicut quamvis aliqui actus intellectûs præluceant desiderio, non sequitur desiderium esse actum intellectus: ita quamvis spei præluceant aliqui actus intellectûs, adhuc illa erit virtus voluntatis.

ASSERO II. *Ante spem prærequiri species actus intellectûs:*

RATIO. Quia si non darentur peculiaria præcognita, spes non haberet motivum particulare, adeoque non esset virtus à reliquis distincta.

ASSERO III. *Hæc præcognita, Primò, non sunt solum judicium, conditionatum, quòd scilicet non damnaretur, si non peccaret.*

RATIO. Quia illud judicium, quo nititur spes, debet esse per se conjunctum spei, prædictum autem judicium, potest conjungi etiam cum desperatione. *Secundò. Judicium illud non debet esse tale, quo aliquis simpliciter judicet se fore infallibiliter salvum:* Quia Tridentinum dicit tale judicium esse erroneum, nisi accedat specialis revelatio. Judicium itaque illud in hoc stat; quòd attentâ misericordiâ Dei & voluntate salvandi omnes, assentiatur in istis circumstantiis judicio practico, se actu salvandum, vel se posse actu salvari. Dixi Judicio practico, quo judicet se non modò posse fieri salvum, sed posse fieri actu salvum: quia judicium priùs, potest stare cum hoc, ut aliquis desperet, credat tamen se posse salvari, sed non sperans se salvandum. Cæterum hoc judicium non excludit timorem: quia nescit, an sit DEO cooperaturus. *Ex hoc ulteriùs*

COLLIGETUR. Quomodo præsciti nescientes se esse præscitos possint adhuc habere spem? Et quidem cui præluceat fides, quæ est assensus nonnisi verus; non est autem verum, quod præscitus sit salvandus; respicit ergo ille actus fidei non hanc universalem, Omnes prædestinati salvabuntur; quia in illa non continetur salus præsciti. Sed respicit hanc, Omnes homines vult salvos fieri, & *attentâ misericordiâ* nemo est, qui non possit actu salvari; in quibus Majoribus continetur salus præsciti; hinc si revelaret alicui Deus illum damnandum, non revelaret, quòd in illa universali particularis illa salus non contineatur, sed revelaret non nisi, quòd non contineatur salus in illa universali; Omnis cooperans gratiæ Divinæ salvabitur. Et sicut prædestinati cum sperant se cooperaturos gratiæ, nõ sperant Pelagia-

no

no more, sed attentâ misericordiâ Dei, ita etiam præscitus, quantum est ex vi misericordiæ, potest actu habere finalem perseverantiam, adeoq; poterit etiam judicium habere prælucens actui spei.

Ad solvendas Objectiones.

Noto I. Quando Clemens Alex. appellat spem opinionem futuri, Opinio autem ad intellectum pertinet, id solùm dicit per quandam analogiam: quia sicut opinioni, ita spei conjungitur formido.

Noto II. Spem consistere in aliquo desiderio, sed non utcunque, sed prout conjuncto simul cum erectione animi, quæ ipsa erectio ex parte objecti importat futuritionem, & ex parte Rationis sub qua, arduitatem requirit. In omni autem lingua desiderium, cum tali erectione animi, est spes: consequenter, non ubicunque homo potest uti vocabulo desiderii, potest uti vocabulo spei, licèt ubicunque homo uti potest vocabulo desiderii cum erectione animi, possit etiam uti vocabulo.

Noto III. Opinionem consequendæ beatitudinis, sub conceptu opinionis, non posse esse virtutem per se infusam: sumendo tamen opinionem sub sensu supra adlato, poterit esse spes, habitus infusus, non revocabilis fidem, cùm spem numerent PP. tanquam quid condistinctum à fide.

§. IV.

Quænam sint Subjecta capacia Spei?

Assero I. *In damnatis non datur habitus spei*, supple supernaturalis, quicquid sit, quòd aliquid naturaliter sperent.

Ratio colligatur ex dictis de subjecto fidei. Confirmatur; quia in damnatis non datur fides supernaturalis. Ergo nec dabitur spes supernaturalis. Nam fidem appellat Tridentinum principium & radicem; & quamvis fides possit dari sine spe; non è contra: id inde est; quia ablato habitu; adhuc habebit omnia requisita sua actus fidei. Jam autem spes sine fide esse non potest, tanquam sine præcognito proportionato; hinc si in damnatis non datur fides supernaturalis, nec dabitur spes supernaturalis.

Assero II. *In animabus purgatorii dari spem.*

Ratio colligatur ex dictis de fide. Et certè. Si quis status refrigero spei indiget certè illarum, & quamvis sint in termino merendi, non sunt tamen in termino conjunctionis cum ultimo fine, adeoque eam sperare possunt.

Assero III. *Animæ beatæ non habent spem.*

Ratio. Quia principale objectum habitûs spei, in quantùm est habitus præcerptivus, est beatitudo; quæ sperari non potest, cùm jam possideatur: dari tamen posset in illis spes diversæ rationis, quâ sperent resurrectionem corporum, viatoribus beatitudinem, & similia. Quod attinet ad continuationem beatitudinis posset dici illam sperari, licèt non actu spei, qui sit ejusdem rationis cum nostrate, deficeret enim in principali actu; nempe appetentia beatitudinis nondum possessæ; posset tamen, aliquis tueri, quòd continuationem beatitudinis non sperent propriè: quia in continuatione beatitudinis duo spectari possunt; primum intrinsecum, in quo propriè stat beatitudo, & hoc est ipsa beatitudo objectiva possessa. Secundò spectari potest aliquid extrinsecum, nempe imaginaria duratio temporis. Imaginaria inquam: quia vera duratio extrinseca, stat motu cœlorum, qui tunc non erit. Quando ergo beatus sperat continuationem suæ beatitudinis, non sperat continuationem illius, secundùm esse intrinsecum, idque adhuc mensuratum ipsa æternitate, in qua quâ tali, nihil priùs, nihil posterius est, supponitur autem sic sumptam beatitudinem possidere; sed sperat secundùm extrinsecum. Et quia illa duratio extrinseca non est beatitudo, sperando illam, non sperat propriè beatitudinem.

§. V.

Quid sentiendum de Oppositâ Spei Desperatione?

Assero I. *Desperationem non rectè definiri, quòd sit motus voluntatis positivè recedentis à Beatitudine æterna consequenda, quam judicet creatura intellectualis, vel tanquam impossibilem propter difficultates, vel tanquam non obtinendam.*

Ratio. Quia definitio non debet dari, quantum potest fieri per divisionem; præcipuè adhuc, si sit manca, prædicta autem definitio non videtur competere omni speciei, & formalitati desperationis; quod ipsum probatur, quia potest recedi à beatitudine objectiva actu positivo, quo dicatur: Nolo affectu ad beatitudinem accedere, utpote impossibilem. Secundò affectu ab illa recedere, utpote impossibili. Uterque hic actus est species desperationis, & tamen priori, non competet prædicta definitio. Nam non est motus voluntatis positivè recedentis, sed potius positivè nolentis accedere. Jam autem sicut in moralibus condistinctum est non accedere, & recedere, unde dantur neutralitæ: sic etiam in motibus intentionalibus, positivè nolle accedere, condistingui debet, à positivè volo recedere. Ut autem proponatur alia definitio, supponendum est hîc non agi de desperatione, in quantum importat judicium: quia non aliud est, quàm judicium

non consequendæ beatitudinis, quod præsuppositum, sequitur desperatio. Sed agendum hîc de illa, prout ita sequente, & prout dicit actum voluntatis. *Hinc*

Assero II. *Desperationem pro actu voluntatis acceptam, esse positivam non volitionem beatitudinis æternæ, prout non consequendæ.* Dixi positivam non volitionem, quia qui suspenderet actum, cæteroqui aliquo alio occupatus, & non urgente necessitate, non desperat. Utor autem potius termino, non volitio, quàm nolitio, quia non volitio, est quid commune ad actum positivum nolitionis, & ad actum, quo positivè non vólo sperare. Dixi prout non consequendæ: quia, sicut in definitione spei ponitur motivum, & objectum judicii prælucentis, ita debet poni in præsenti.

Assero III. *Posse Deum præscito revelare suam damnationem*; id docuit S. Thomas Suar. Vasq. Valent. Amicus. d. 23. S. 2. contra Bonav. Argent. & alios.

Ratio. Quia id non implicat contradictionem. Deinde, omne revelabile potest Deus revelare, ut constat ex terminis; illa autem damnatio, est revelabilis: quia illud omne est revelabile, quod Deus cognoscit ita se habere, & non fecit decretum de hoc non revelando. Cognoscit autem Deus præscitum esse damnandum, & non scitur de decreto in oppositum. Licèt præsumendum sit de Divina clementia, quòd id nunquam sit acturus. Quamvis autem omnis viator obligetur ad sperandum, per se loquendo, ex accidenti tamen potest non obligari, ut non obligaretur hic, cui revelaretur sua damnatio. Transeat, quod non posset reddi causa à nobis, cur id DEUS revelaret, sufficit, quòd illam Deus in se reperiret, & altis suis judiciis, posletque Deus ad ostendendum, quàm illi displicuerint peccata illius præsciti, hoc ipsum revelare. Neque tûnc esset causa desperationis; licèt illa revelatio esset occasio desperandi, id autem non repugnat Dei bonitati; nam multi ex forti apprehensione, v.g. casus extraordinarii, quo Deus invita punivit aliquem peccatorem, sumunt occasionem desperandi, & tamen impedire hoc non spectat ad bonitatem Dei, & sicut bonitas Dei non impedit, ne prævisâ impœnitentiâ finali formet Deus decretum de damnando, sic nec impediet, ne prædictam revelationem ponat.

Assero IV. *Etiam ei, qui est actu in statu justitiæ, est possibile, revelari suam damnationem previsam.*

Ratio. Quia id non implicat, quidquid in oppositum senserit Kon. d. 20. n. 93. Implicat quidem fieri talem revelationem ante prævisa illius demerita, sed non implicat post prævisa. Nec reddetur illi impossibilis sua salus: quia adhuc illi offerentur auxilia sufficientia; possetque DEUS nullam speciem relinquere rememorativam illius revelationis; formando illam, ut dixi, post prævisa demerita, aceoque voluntate, signo, & suppositione consequenti. Nec attendi debet, quòd inde sequi possint peccata gravia, quia illa revelatio non nisi occasionaliter se haberet. Imò si potest, peccatori id revelari, cur non & justo, qui illa revelatione alliceretur, ad præsentem quem habet statum, enixius tuendum.

Assero V. *Neminem sine motivis evidentissimis credibilitatis debere inducere in animum, quòd id sit sibi revelatum.*

Ratio. Quia ex una parte non congruit id Divinæ bonitati; ex altera, nisi adsint motiva credibilitatis evidentia, nemo tenetur credere, præscinderturque per hoc causa multarum inanium apprehensionum.

Reliqua petantur ex materiis practicis.

TRACTATUS III.

ET

DISPUTATIO VII.

De Charitate.

§. I.

Quodnam sit Objectum Charitatis?

Assero I. *Objectum materiale charitatis, quâ charitas est, non est solus Deus.*

Ratio. Tum quia aliarum virtutum Theologicarum objectum materiale, non est solus DEUS. Tum quia non solus Deus formali charitatis informatur. Tum quia rationes, quæ probant fidem non habere pro materiali solum Deum,

R. P. THEMLOD zianowski Tom. 1. e. Z. D. VI

Deum, etiam hîc militant. Unde proportionaliter ad dicta supra dando commune nomen Deo & Creaturis, objectum tale, erit, Ratio volibilis, vel Boni.

Assero II. *Objectum Charitatis materiale, prout Charitas, est habitus fruendi, est solus Deus.* Sumitur hæc phrasis ex Aug. L. 3. de Doctr. Christ. cap. 3. Ubi actualem charitatem, appellat verum animi motum, ad fruendum Deo. Quòd autem charitatis sic sumptæ objectum sit Deus.

Ratio est, quia id quo fruimur ex Doctrina Aug. & PP. habet se tanquam ultimus finis, cujus possessio beet, solus autem DEUS beat.

Assero III. *Objectum formale Charitatis Theologicæ, est Deitas, in quantum habet rationem, (ut communi phrasi loquamur,) bonitatis primæ, secundùm se & propter se bonæ, sex bonitatis in se & per essentiam.* Quòd habeat pro objecto Deitatem.

Ratio est, quia aliàs non esset virtus Theologica.

Quòd autem Deitas, sit illud objectum sub formalitate volibilis seu bonitatis.

Ratio est, quia habitus ille est habitus voluntatis, voluntas autem pro objecto habet, ut dicitur communiter bonum.

Quòd autem habeat pro formali bonitatem propter se seu in se, per essentiam bonæ.

Ratio est, quia charitas est actus amoris amicitiæ; consequenter & habitus erit habitus amoris amicitiæ: amor autem amicitiæ respicit bonum secundùm se: & licèt v.g. Deus sit amabilis propter suam sapientiam, hæc tamen amabilitas convenit illi, in quantùm ipsa sapientia bona est; licèt item possit amari propter beneficia, eo tamen casu, gratitudo pro beneficiis, imperat amorem Dei, propter se, vel simpliciter erit gratitudo, non amor.

§. II.

Varietas Sententiarum & Argumentorum de motivo Charitatis.

Aliqui cum Vasq. & pluribus tam Recentioribus, quàm Antiquis docent motivum amoris erga Deum, & proximum, respectu quidem Dei, esse ipsam illius bonitatem, respectu autem proximi duplicem amorem distinguunt, & amore quidem concupiscentiæ, dicunt illum amari propter Deum, amore autem amicitiæ amari proximum, quando motivum formale illum diligendi, non est ipse Deus, & bonitas increata, sed bonitas creata proximi.

Alii autem cum communiori sententia unum assignant, motivum, nempe bonitatem increatam Dei. Pro hac sententia citatur S. Th. Suar. Val. & post illos Amicus d. 24. S. 3. Quanquam Suar. pro minùs principali motivo amoris proximi, ponit participatam Dei bonitatem. *Et quidem, quòd unum nonnisi sit Charitatis Dei & proximi motivum.*

Prima Ratio est Auctor. PP. qui unicam tantùm agnoscunt charitatem, quâ Deum & proximum diligamus; & ita August. Serm. de Dominica post Ascensionem. *Non alia*, inquit, *charitas diligit proximum, quàm illa, quæ diligit Deum, quâ charitate proximum, ipsa charitate diligimus & Deum.*

Respondeti potest. PP. non plus velle, quàm quòd idem sit habitus charitatis Dei & charitatis proximi, amati propter seum; sed hoc non probat idem esse motivum: quia intra eundem habitum, possunt reperiri plura distincta specie motiva. Quod magis procedit de habitu charitatis; qui se habet per modum potentiæ volitivæ supernaturalis. Jam autem potentia volitiva naturalis plura habet motiva. Difficilis est Richardi Locus, quem citat Amicus. *Aliquo*, inquit, *actu charitatis diligi potest Deus, quo non diligatur proximus, quamvis eodem habitu charitatis diligatur uterque, tamen nullo actu charitatis potest diligi proximus, quo non diligatur Deus.* Sed Cõcedi potest Richard. fuisse in opposita sententia; vel quòd loquatur de amore proximi propter Deum, quo casu saltem indirectè debet amari Deus, non loquitur autem de amore proximi propter bonitatem aliquam supernaturalem, propter quam illum non posse amari, non ostenditur.

Secunda Ratio est, quâ utitur Amicus Charitas, est habitus perfectissimæ dilectionis, tendens in objectum juxta perfectionem objecti diligibilis; at nulla creatura est bona, nisi bonitate participata à bonitate increata Dei. Ergo nulla est ex charitate diligibilis, nisi ultimatè propter infinitam bonitatem Dei.

Respondetur. Ex hoc ipso, quòd creatura non sit diligibilis, nisi bonitate participata, probatur, non ex eodem motivo diligi proximum & Deum. Deinde licèt nulla creatura sit bona, nisi bonitate participata Dei, in re loquendo, in ordine tamen ad nostras intentiones, poterit non attendi ad formalitatem participatæ bonitatis.

Tertia Ratio à Pari.

Prima Paritas. Charitas ipsa increata Dei, cujus participatio est charitas creata, nullam creaturam diligit, nisi ultimato propter seipsam, Ergo & charitas, quâ diligimus proximum.

Respondetur. Etiam in Deo datur formalitas amoris, quâ diligat creaturam, etiam propter bonitatem, quam habet.

Secunda Paritas. Ita se habet charitas infusa ad diligendas creaturas propter bonitatem Dei, sicut Lumen gloriæ ad easdem intelligendas propter intelligibilitatem Dei: sed specificativum visionis creaturarum in Deo, non est intelligibilitas creaturarum, sed Dei. Ergo specificativum amoris creaturarũ, quæ propter Deum diliguntur, non est bonitas creaturarum sed Dei.

Respondeti potest. Negando, quòd intelligibilitas etiam creaturarum, non specificet aliquas notitias creaturis principiatas à Lumine gloriæ, licèt illæ, quâ tales, non sint beatificativæ intellectûs, nisi fortè velis ad alium habitum, non ad Lumen gloriæ, tales notitias referre.

QUARTA RATIO ex Amico est, quia quamvis directè & immediatè non semper ametur proximus propter Deum, semper tamen movetur indirectè & terminativè: amatur enim propter bonitatem participatam; quo posito sic urget. Semper principale specificativum, est id, quod principaliter intenditur, sive directè sive indirectè: sed etiam charitatis erga proximum motivum, quod principaliter intenditur est bonitas increata Dei: est enim participata bonitas increata Dei: est enim participata bonitas, respectiva ad Divinam. Ergo.

RESPONDETUR. Non omni actu amoris proximi, qui movetur bonitate participata respici bonitatem Divinam, cùm possint ad illam nostræ intentiones non attendere, quà participatã.

QUINTA RATIO est. Idem objectum specificat actum directum & reflexum; etiamsi ad directum immediatè & directè, ad reflexum autem nonnisi mediatè concurrat. Ergo idem dicendum est de amore proximi, ob bonitatem Dei participatam.

RESPONDETUR. Consequens esse verum de amore proximi ob bonitatem participatam, in quantùm participata & respectiva est, non autem si fiat actus, vel ex motivo participatæ bonitatis absolutè & materialiter spectatæ, vel si fiat merè ob bonitatem supernaturalem.

Argumenta, quòd non sit idem motivum Amoris Dei & proximi.

I. ARGUMENTUM est. Si foret idem objectum amoris Dei & proximi, haberet pro motivo bonitatem increatam; & hoc non: quia ille actus amoris proximi & foret actus amicitiæ, & non foret; foret quidem, quia hîc de tali actu quæritur, non foret autem: quia amor amicitiæ ex Philosopho, est gratia amici, amor autem ille proximi, est gratia Dei; hinc qui amat amicum propter amicum, sed propter complacentiam sui, non amat amore amicitiæ. Quòd si dicas amari proximum propter participatam bonitatem, hoc ipso non erit jam idem motivum amoris Dei & proximi: quia Deus non amatur propter participatam Dei bonitatem.

RESPONDETUR. Amorem amicitiæ debere esse gratiâ amici, hoc est, non propter utilitatem amantis, potest autem esse non propter utilitatem amantis, licèt propter participatam Divinam bonitatem ametur; de quo aliàs.

II. ARGUMENTUM est à Pari.

I. PARITAS est. Potest proximus amari propter perfectionem naturalem, sine ullo ordine ad Deum, tanquam Auctorem naturæ. Ergo etiam potest amari propter perfectionem supernaturalem, sine ullo ordine ad Deum, tanquam Auctorem supernaturalium.

RESPONDERI posset. Tale motivum assumi quidem posse ad amandum proximum, sed ostendi debuisset, quòd ille actus adhuc proficisci posset ex habitu charitatis. Diceret enim quis, quòd talis actus proficiscatur ab habitu amicitiæ supernaturalis infusæ. Hoc tamen Argumentum probare videtur intentum, esseque satis novum, & multiplicatio Entium sine necessitate, positio talis habitûs.

II. PARITAS. Excellentia & Sanctitas creata, fundat diversum cultum, qui appellatur duliæ, excellentia autem increata fundat cultum latriæ, Ergo etiam bonitas increata, assumpta pro motivo amandi proximum, pertinebit ad virtutem Theologicam, bonitas autem supernaturalis creata, assumpta pro motivo, fundabit diversam virtutem.

RESPONDETUR. Etiam illos duos cultus spectare ad eandem virtutem Religionis, licèt alio specificè actu se exercentis, circa excellentiam creatam & increatam.

III. PARITAS. Assensus principii est diversus ab assensu Conclusionis, idque ideo: quia in Conclusione est diversi ordinis veritas, & diversi ordinis in principio. Ergo etiam diversus erit amor, quo amatur proximus propter Deum, & diversus propter bonitatem supernaturalem.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum etiam contra intentum proponentis probare; probaret enim, etiamsi assumatur pro motivo bonitas increata participata, diversum illum fore actum, ab amore bonitatis increatæ. Nam in posteriori casu, bonitas increata, in se, amaretur, non autem in priori. Directè autem dici potest, quòd sicut assensus principiorum ab assensu Conclusionis est distinctus specie; ita & amores illos duos: cum hoc solo discrimine, quòd illi assensus à duobus distinctis habitibus oriantur, ab eodem autem habitu illi duo amores: Disparitatisque erit ratio; nam cum habitus Conclusionis & præmissarum accommodet se actibus, à quibus principiatur, si illi actus sint distincti specie, etiam habitus erunt distincti specie. Sed habitus supernaturales cùm dentur per modum potentiæ, non repugnabit idem numero esse principium, etiam specie distinctorum actuum. Idque colligi potest ex PP. qui unam nonnisi charitatem agnoverunt; quod si non possit intelligi de actibus iisdem numero & specie, saltem intelligi debet de habitu. Et sicut in naturalibus, quamvis electio & intensio sint actus specie distincti, nihilominus potest esse hæc diversitas pendens ab eodem principio, quòd est voluntas, ita & in præsenti.

§. III.

Quomodo sumpta Bonitas prima, sit formale Amoris DEI.

PRÆMITTO I. *Dari amorem amicitiæ erga Deum etiam naturalem.* Est præmissum in parte contra Valq. qui, cùm debuisset amorem amicitiæ semper idem motivum habere, negat duplicem habitum charitatis, quorum unus sit naturalis, alius supernaturalis.

RATIO. Tum quia potest demonstrari ubi Mon-

Metaphysicus Deum esse summè bonum, quam præluceſcentiam, non est cur sequi non possit amor, præcipuè cùm à summo bono amando qua tali, nulla habeatur retractiva ratio. Tum quia, si non potest dari amicitia in Deum naturalis, possemus scire nos nõ manere in morte, tunc scilicet, cùm experimur nos moveri in Deum, propter illius bonitatem. Tum quia, Pius V. & Gregorius XIII. damnant hanc 34. propositionem Baj. distinctio illa duplicis amoris naturalis, videlicet, quo Deus amatur ùt Author naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur ùt beatificator, est vana & commentitia, & ad illudendum sacris literis, & plurimis veterum Testimoniis excogitata.

Præmitto II. *Amorem amicitiæ naturalem & supernaturalem posse habere idem motivum.*

Ratio. Quia vidimus aliàs, actum Naturalem & Supernaturalem motivis non distingui.

Præmitto III. *Amorem amicitiæ intendere bonum amati, amorem autem concupiscentiæ intendere bonum amantis.*

Ad solvenda Objectiones contra hæc Præmissa.

Noto I. Quòd hujus amoris duplicis non meminerint PP. esse locum nonnisi ab Auctoritate Negativa: nec erat necesse Patribus condistinguere hos duos amores, quia agebant nonnisi in subjecta materia: hoc est, de amore sequente fidem, hic autem est supernaturalis. Addi etiam potest; meminisse æquivalenter PP. istis distinctionis: quia agunt de amore per gratiam, sicut oportet ad salutem. Denique si huic Auctoritati negativæ, præcisè stari debet, etiam distinctio duplicis amoris, admissa à Papa non teneret.

Noto II. Quamvis non possit in Deo distingui duplex amabilitas propter se: non enim apparet unde desumeretur illius multiplicatio; poterit tamen dari duplex amor naturalis & supernaturalis; desumendo illius multiplicationem ex diversis principiis.

Noto III. Posse elici actum amoris naturalis sine auxilio in entitate supernaturali, quamvis fiat ex gratia cum addito, hoc est, ordinis naturæ de qua aliàs actum. Quæ autem sit oppositio hujus amoris naturalis cum peccato, dictum in materia de pœnit. An actus sanctificet. *His Præmissis*

Assero I. *Quòd Charitas amans Deum propter illius bonitatem; non amet illum solùm prout est principium supernaturalium*; est Assertum Scoti. Gabr. & post illos Koninck disp. 21. num. 10.

Ratio. Quia amor charitatis, tendit in bonitatem Divinam, per quam Deus ultimò intrinsecè perficitur; formalitate autem principii actuum supernaturalium ultimò non perficitur: quia hæc est revocabilis in ipsam bonitatem per essentiam. Rursùs bonitas intrinseca Divina, quæ movetur charitas, debet esse talis, ut si illam actu Deus non haberet, hoc ipso non esset bonus & amabilis infinitè; quantumvis autem actu Deus non exhiberet bona supernaturalia, adhuc esset Deus bonus infinitè. Denique non ideo Deus est bonus per essentiam & infinitè: quia est principium supernaturalium, sed ideo est principium supernaturalium, quia est bonus infinitè.

Assero II. *Deum prout est Auctor solùm naturalium, non esse objectum formale charitatis.*

Ratio eadem quæ supra. Et insuper, quia motivum charitatis non est formalitas Auctoris supernaturalium, Ergo nec formalitas Auctoris naturalium.

Assero III. *Deum, prout est radix utriusque illius perfectionis, vel potius prout est bonitas per essentiam, est objectum formale charitatis.*

Ratio, quia sic concepta bonitas, est bonitas ultima & infinita. Idque videtur docere S. Th. 22. q. 23. a. 5. ad. 2. *una sola ratio* inquit, *attenditur principaliter à charitate, scilicet Divina bonitas, quæ est ejus Substantia.*

§. IV.

Quomodo sumpta bonitas prima, est motivum amoris proximi.

Assero I. *Si quis nomine amoris amicitiæ, seu amoris gratiâ amati, accipiat bonitatem inclusam in ipso amato, nomine autem amoris concupiscentiæ accipiat amorem propter aliud, seu ratione ejus, quòd non includitur in amato, in ista acceptione non posset Creatura amari propter Deum amore amicitiæ, sed tantum amore concupiscentiæ.*

Ratio. Quia & amaretur in ista acceptione amore amicitiæ, & non amaretur; amaretur quidem ut supponit negans, non amaretur autem: quia bonitas increata, non est inclusa in proximo, quem amamus, cùm sit entitativè ipsemet Deus.

Assero II. *Quòd amor amicitiæ non stet in hoc, amari propter bonitatem inclusam in amante: licèt etiam amari possit amore amicitiæ propter bonitatem sic inclusam.*

Ratio, posterioris partis, est experientia in multis amoribus amicitiæ. Ratio prioris partis. Tum quia sufficit ad amorem amicitiæ, ut sit gratia sui, gratia autem sui potest esse, quamvis non fiat propter bonitatem inclusam in ipso amante, de quo infra. Tum quia, Amans amando propter aliquid extrinsecum, posset in hoc amore, utilitatem & bonum non suum quærere; adeòque non amare gratiâ amantis, sed in gratiam amati: consequenter adhuc amare amore amicitiæ. Tum quia, potest amor amicitiæ oriri propter bonitatem distinctam realiter ab amato, quantumvis illum possimus etiam amare propter bona identificata illi realiter, v. g. propter dona illius naturalia quæ habet, & propterea quia est homo, mihi similis, modò uterque amor procedat non in gratiam amantis, sed amati. Ergo etiam in præsenti idem dicendum.

Stabit

Stabit itaque amor amicitiæ in aliquo positivo, hoc est, quòd fiat gratiâ amati, ex quo tanquam ex radice effluit, non amare in bonum & utilitatem amantis. Unde etiam, quando amantur pueri propter Parentes, poterit esse amor amicitiæ, in quantum ipsi Parentes apprehenduntur bonum illorum filiorum, quantumvis ordinariè non amentur, nisi tanquam aliquid Parentum, adeòque non gratiâ sui, sed ratione Parentum, consequenter amore concupiscentiæ. Quoad præsens applicando, si amentur Creaturæ respectu Dei, v. g. tanquam utiles gloriæ Dei, vel tanquam aliquid Dei præcisè in hoc sistendo, etiam amor ille creaturarum non erit amor amicitiæ: non enim est gratiâ illarum, quòd si amentur propter Deum apprehendendo, quòd sit bonum illarum, esse illas participationem Divinitatis, amabuntur amore amicitiæ, procedet enim amor gratiâ illarum. *Hinc ulteriùs*

Assero III. *Posse amari creaturas propter Deum & amore amicitiæ, & amore concupiscentiæ.*

Ratio, petitur ex dictis immediatè: quia in amore illarum propter Deum, possum ita procedere, ut eas amem, nonnisi tanquam medium gloriæ Dei; & eo casu erit amor concupiscentiæ: vel possum amare eas tanquam, quibus est bonum, esse participationem Dei, & eo casu amor ille erit amicitiæ, erit enim gratiâ amati.

Assero IV. *Quando amantur Deus & creaturæ propter bonitatem Divinam, amor ille proficiscitur ab eodem habitu.*

Ratio, quia ex una parte nihil vetat illum ab eodem principio produci, & de cætero PP. faciunt istos amores inter se communicantes. Unde etiam arguit S. Joannes, quòd si non amatur proximus, qui videtur, nec ametur Deus, qui non videtur.

Assero V. *Quando amantur Deus & Creaturæ, propter bonitatem Divinam, illi actus sunt distincti specie.*

Ratio. Quia eadem ratio formalis diversimodè applicata seu diversè conjuncta, adfert diversitatem specificam actuum, & ita assensus Præmissarum & Conclusionum, Principiorum & Habitûs sunt diversi specie. Jam autem bonitas Divina, quæ est ratio formalis motiva charitatis, immediatè conjungitur ipsimet Deitati, mediatè creaturis.

Dices I. Exinde sequi, quod amor ille creaturarum non sit actus Theologicæ virtutis; assumit enim pro motivo bonitatem participatam seu creatam.

Respondetur. Bonitatem creatam dupliciter spectari posse pro motivo. I. sumi potest, ut in illa sola, saltem pro parte sua accepta, ulteriùs illam partem non referendo, sistatur; sic sumpta illa bonitas, non est actus virtutis Theologicæ: quia pro formali non habet Deum. II. sumi potest ita, ut attingatur bonitas increata, totaque ratio bonitatem creatam amandi, sit bonitas increata, & eo casu, ille actus erit virtutis Theologicæ, aliterque se habebit, quàm si assumatur principium lumine naturæ notum, cum principio revelato: quia principium revelatum in sua partialitate movendi, non refertur in aliud creatum, secùs hîc: nam bonitas creata refertur in increatam.

Dices II. Ergo illa bonitas creata, habebit se nonnisi per modum materialis.

Respondetur, bonitatem creatam comparatam ad id, quod amatur, habituram se per modum formalis, licèt potiùs rationem materialis habeat comparata ad ulteriorem, in quam resolvitur, bonitatem; ad eum modum, quo aliquid diverso modo est Conclusio, diverso Præmissa.

Dices III. Si ratione ultimi motivi, actus ille charitatis est Theologicus, licèt fiat propter bonitatem creatam, ex eo quia resolvitur in bonitatem increatam, Ergo etiam electio mediorum erit propter se: quia ultimò & propter finem, qui est, propter se.

Respondetur, negando sequelam: quia in ordine electionis, statur nonnisi in ipsa utilitate medii, & in quantum transit in amorem finis, jam non est electio, sed additio & annexio intentionalis electionis, cum intentione: In ratione autem amoris Theologici, quo amatur proximus, nunquam statur in præcisa bonitate creata; & si stetur, hoc ipso non erit ille actus virtutis Theologicæ. *Ad alias Objectiones solvendas*

Noto I. Cùm actus fidei sit actus certissimus, hinc ne pro partiali motivo, assumere debet id, quod non est certissimum. Jam autem actus charitatis etiam Theologicæ, non debet esse super omnia, alias creatura quæ diligitur propter Deum, diligeretur super omnia, consequenter diligeretur, ut Deus.

Noto II. Casu quo aliquis assensum revelationi passivæ, resolveret in ipsam revelationem activam, in hoc pares erunt revelatio passiva & participata bonitas, quòd uterumque ultimò resolvatur in aliquid Divinum, sed in hoc sunt dispares: quia hoc, quod non dicit Divinum revelatio passiva, non potest principiare actum fidei Divinæ sub formalitate certissimæ, cùm tamen actus fidei debeat esse certissimus. Si autem non principiat sic sumpta revelatio actum certissimum hoc ipso non potest dici, quòd assumatur pro motivo fidei Divinæ, rejicitur que duplici titulo, & quòd non sit quid Divinum, & quòd certissimum actum principiare non possit. Jam autem licèt rejici debeat à ratione virtutis Theologicæ præcisa bonitas creata, in hoc tamen sublevatur: quia illi ipsi amorem exhibemus propter aliquid Divinum, ex alio fundamento non impeditur, quominùs principiet & moveat actum Theologicum, cùm ut dixi non debeat esse super omnia.

Noto III. Quòd virtutum Theologicarum objectum debeat statui Divinum non tantùm

revo-

revocabiliter & ultimò resolutoriè, sed etiam Divinum in se, si nihil obsit, nihil autem obest, quamvis sola revelatio activa assumatur pro motivo fidei, non autem revelatio passiva; obest autem, ne assumatur bonitas creata pro partiali motivo, cùm ex dictis ad id habeat proportionem.

§. V.

De motivo amoris proximi, propter bona proximi.

QUod attinet ad amorem proximi propter bona ipsius quæ habet.

ASSERO I. *Posse amari proximum propter bonitatem, quam habet.*

RATIO, quia si bonitas est, diligibilitatem fundat, diligibili autem respondet diligere.

ASSERO II. *Posse amari proximum sistendo in sola bonitate illius.*

RATIO, quia nihil vetat sumi illam bonitatem prout absoluta est, & sine respectu ac ordine ad Deum.

ASSERO III. *Posse amari proximum propter dona supernaturalia, non sistendo in illis ipsis.*

RATIO, quia non implicat illa amare attendendo ad ordinem ad Deum, & ejus bonitatem.

ASSERO IV. *Quando non sistitur amando proximum in solis bonis supernaturalibus quâ talibus, sed amatur ulterius propter bonitatem increatam, ille actus spectabit ad habitum charitatis Theologicæ.*

RATIO est, quia verè tunc motivum amandi, erit bonitas increata, adeòque specificativa virtutis Theologicæ.

ASSERO V. *Quando sistitur amando proximum in solis bonis supernaturalibus quâ talibus, actus ille non erit virtutis Theologicæ.*

RATIO, quia actus à motivis specificantur; hinc & actus Theologicæ virtutis specificati debet, à Theologico seu Divino motivo; actus autem ille, ut supponit Assertum, non habet pro motivo aliquid Divinum.

Proportionatè autem ad hæc dici debet habitum charitatis viæ & Patriæ esse eundem species charitas enim non evacuatur, licèt actus amoris Patriæ specie videatur distingui à charitate viæ: hoc enim videtur & proportio exigere actûs intellectûs prælucentis illi amori, & dignitas statûs, & contentatio major in ipso fruitionis actu, ita appetibili.

Post fidem ad visionem Virgo fidelis, post spem ad possessionem Ea, quam ab initio possedit DEUS, in charitate perpetua, deducat nos Mater pulchræ dilectionis.

A. M. D. G. Bq5. V. H.
b. M.

INDEX
PRIMUS TITULORUM.

TRACTATUS I. 5
DISPUTATIO I.
De Objecto Fidei ib.
QUÆSTIO I. De Objecto Fidei Materiali ib.
Difficultas I. Quodnam Objectum Materiale Fidei adæquatum 7
Difficultas II. Solvuntur Objectiones 10
Difficultas III. Quo sensu dici Objectum materiale adæquatum Fidei Deus 12
QUÆSTIO II. De ratione formali Quæ Fidei 14
Difficultas I. An veritas prima in dicendo & semper quidem, sit Objectum formale fidei ib.
Punctum Difficultatis 1. An veritas intrinseca credibilium possit esse motivum formale fidei 15
Punctum Difficultatis 2. An promissio Dei prout condistincta veridicitati formaliset fidem 17
Punctum Difficultatis 3. Quomodo formandus sit Conceptus veritatis primæ in dicendo 19
Difficultas II. An veritas in Cognoscendo sit etiam formale Fidei
Difficultas III. An veritas in Essendo sit etiam formale Fidei 21
Punctum Difficultatis 1. Explicatur veritas prima in Essendo ib.
Punctum Difficultatis 2. Proponatur & probatur Conclusio 24
Punctum Difficult. 3. Solvuntur Objectiones 25
Difficultas IV. An Deitas qua talis, sit ratio formalis Quæ Fidei 27
Difficultas V. An Ratio Formalis Quæ Fidei debeat esse Excedens 31
QUÆSTIO III. De ratione Formali Fidei propter Quam 33
Difficultas I. Examinantur aliorum sententiæ ib.
Punctum Difficultatis 1. An ultimum resolutorium Fidei sit Auctoritas Ecclesiæ 34
Punctum Difficultatis 2. In quid alii resolvant hoc principium Quod Deus dicit verum est 37
Punctum Difficultatis 3. In quid per alios resolvatur hoc principium Sed id Deus dixit 39
Punctum Difficultatis 4. Fundamentum in Oppositum & variæ Responsiones 41
Punctum Difficult. 5. De Locutione mediata Dei 42
Difficultas II. Quod tandem sit resolutorium Fidei Divinæ 43
Punctum Difficult. 1. Præmittuntur tenenda ib.
Punctum Difficultatis 2. Formantur Conclusiones ex Præmissis 46
Punctum Difficult. 3. Fundamenta in Oppositum 49
Punctum Diffic. 4. Quid de reliquis Objectionibus 53
Punct. Dif. 5. Infertur qualis sit processus in Actu Fidei 56
Difficultas III. Revelatio exrinseca quomodo se habeat ad rationem formalem Propter quam Fidei 57

Punctum

R. P.
TH. MŁOD
ZIANOWSKI
TOW. JE. Z.
D. VI

INDEX PRIMUS TITULORUM.

Punct. Diffic. 1. Distinguitur & probatnr Conclusio ib.
Punctum Difficult. 2. Fundamenta in Oppositum 59
Punctum Difficult. 3. De reliquis Fundamentis 61

DISPUTATIO II.

De Objectis Fidei in particulari 64
QUÆSTIO I. An privatim Revelatum sit Objectum Fidei Divinæ ib.
QUÆSTIO II. An mediate Revelatum sit Objectum Fidei 67
Difficul. I. An Revelato Definito sit de Fide Definitio 68
Difficultas II. An Universali revelato sint de Fide Particularia 70
Difficultas III. An Revelata Radice sit de Fide Passio 73
Punctum Difficultatis 1. Proponuntur Argumenta Partis Affirmantis ib.
Punct. Dif. 2. Proponuntur Argumenta Negantium 76
Punctum Difficultatis 3. Asserta de Difficultate 78
Difficultas IV. Potestné deduci Conclusio de Fide ex alia præmissa nonnisi probabili 80
Difficultas V. An Cognitio deduci ex præmissis supernaturalibus sit ipsa supernaturalis 82
QUÆSTIO III. An Putatitiè revelatum sit Objectum Fidei Divinæ 84

DISPUTATIO III.

De passionibus objecti Fidei Divina 88
QUÆSTIO I. De Certitudine Fidei ib.
Difficultas I. An Assensus Fidei sit Certissimus 92
Punctum Difficultatis 1. Distinguitur quo sensu assensus Fidei sit Certissimus ib.
Punctum Difficultatis 2. Comparatur certitudo Fidei cum aliis Certitudinibus 94
Punctum Difficultatis 3. Solvuntur Objectiones 100
Difficult. II. An fides moveri possit revelatione falsa 103
Punct. Dif. 1. Potestné Deus absoluta potentia mentiri ib.
Punctum Difficultatis 2. Potestné Deus infundere qualitatem erroris 105
Punct. Dif. 3. Potestné Deus Amphibologicè loqui 109
Difficultas III. An cognitio supernaturalis omnis, sit nonnisi essentialiter vera 111
QUÆSTIO II. De obscuritate fidei 113
Difficultas I. An fides stare possit cum evidentia rationeintrinsecorum Fidei 115
Punctum Difficultatis 1. An positâ evidentiâ de revelatione, possit dari actus Fidei 116
Punctum Difficultatis 2. An ex præcisa ratione testimonii, semper fiat assensus obscurus 117
Punct. Difficult. 3. An fides stet cum visione beatifica 119
Difficultas II. An Fides stare possit cum evidentia extrinsecorum Fidei 122
Difficultas III. Potestné Fides stare cum incertitudine extrinsecorum Fidei 126

DISPUTATIO IV.

De conditionibus applicantibus objectum Fidei 130
QUÆSTIO I. De applicatione per motiva credibilitatis & Judicium subsequens ib.
Difficultas I. Qualia debent esse motiva credibilitatis 131
Punctum Difficultatis 1. An ad assensum fidei sufficiant motiva credibilitatis probabilia ib.
Punctum Difficultatis 2. An ad assensum fidei requirantur motiva credibilitatis certa. 133
Punctum Difficultatis 3. Solvuntur Objectiones 134
Punct. Dif. 4. Danturné aliqui assensus Fidei infirmi 136
Punct. Dif. 5. Qualia sint defacto hæc motiva 142
Difficultas II. De ipsis motivis Credibilitatis 143
Punctum Difficult. 1. Proponuntur hæc motiva ib.
Punctum Difficultatis 2. An verum miraculum fieri possitin confirmationem falsi 145
Punct. Dif. 3. De motivis Credibilitatis in rudibus 147
Difficultas III. De Judicio circa motiva credibilitatis 150
QUÆSTIO II. De applicatione ad credendum per Imperium Voluntatis 158
Difficultas I. An actum fidei antecedere debeat Imperium Voluntatis ib.
Difficul. II. Resolvuntur quæsita de eodem Imperio 159
Difficultas III. An Imperium illud voluntatis, sit in entitate supernaturale 161
QUÆSTIO III. De propositione fidei per Ecclesiam & Papam 164
Diffic. I. An sit de fide, hunc Papam, verum esse Papam ib.
Difficultas II. Asseritur quid tenendum 167
Diffic. III. Colliguntur quædam de summo Pontifice 168

DISPUTATIO V.

De speciebus, habitu, actu, necessitate, subjecto, oppositis Fidei 171
QUÆSTIO I. De Speciebus & Habitu Fidei ib.
Diffic. I. An habitus supernaturales infusi facilitent 173
Difficultas II. Unde proveniat facilitas in agendo supernaturalia 174
Difficultas III. De causa Habituum supernaturalium 177
Punctum Difficultatis 1. An actus supernaturales Physicè augeant habitus infusos 178
Punctum Difficultatis 2. An gratia Physicè producat Habitus infusos 180
Punctum Difficul. 3. Determinantur Asserenda 182
Punctum Difficultatis 4. An habitus Fidei prius infundatur, quàm habitus Charitatis 183
Punctum Difficultatis 5. De intensione Habituum Supernaturalium 186
QUÆSTIO II. De Actu Fidei 187
Difficultas I. Præmittuntur quædam, an Actus Fidei sit discursivus ib.
Difficultas II. An assensus Fidei possit esse formaliter discursivus 188
Difficultas III. Solvuntur Objectiones 190
QUÆSTIO III. De necessitate Fidei 192
QUÆSTIO IV. De subjecto Fidei 194
QUÆSTIO V. De Infidelitate ib.

TRACTATUS II.

DISPUTATIO VI.

DE SPE. 195

§. I. Quodnam sit Objectum Materiale Spei ib.
§. II. Quodnam sit formale Objectum Spei 196
§. III. Quænam sit Ratio sub qua Spei, ad quid extendatur, & cujus illa potentiæ Virtus 198
§. IV. Quænam sint subjecta capacia Spei 199
§. V. Quid sentiendum de Opposita Spei Desperatione ib.

TRACTATUS III.

ET DISPUTATIO VII.

DE CHARITATE. 200

§. I. Quodnam sit Objectum Charitatis ib.
§. II. Varietas Sententiarum & Argumentorum de motivo Charitatis 201
§. III. Quomodo sumpta Bonitas prima sit formalis Amoris Dei 202
§. IV. Quomodo sumpta bonitas prima, est motivum Amoris proximi 203
§. V. De motivo amoris proximi, propter bona proximi 205

INDEX SECUNDUS CONCLUSIONUM.

DISPUTATIONE PRIMA.

De Objecto Fidei.

Quid Objectum ut sic. Quid Objectum Materiale. Quid Formale. Quid Attributionis. Quid Objectum Considerationis.

De materiali Objecto Fidei.

Objectum Materiale fidei adæquatum non est solus Deus. Nec Deus & creatura, sed revelabile nominaliter sumptum. Sumpta tamen fides pro cognitione ænigmatica antecedente cognitione, quæ vocatur facici ad faciem, habet pro objecto adæquato, Deum. Sed quid sentiendum de Objecto essentialiter irrevelabili?

De ratione formali quæ.

Objecti Formalis Fidei, Ratio Quæ, est veritas prima in dicendo. Sed non veritas intrinseca credibilium. Nec promissio prout condistincta veridicitati. Formatur conceptus de veritate prima in dicendo.

Idem formale fidei, ingreditur veritas prima in cognoscendo. Imò & veritas in Essendo non tamen Deitas qua talis. Nec sub Formalitate excedentis veritas formalisat fidem.

De ratione Formali propter quam seu resolutorio Fidei.

Habet etiam fides rationem Formalem *Propter Quam*. De qua in quonam punctus est difficultatis? Variæ circa hoc explicationes.

In particulari hoc motivum, non est auctoritas Ecclesiæ. nec veritas hujus conditionatæ: si Deus est, verum dicit. Nec propositio Parochi. Cui etiam tribui non potest, quod sit dictio Dei mediata.

Ut resolvatur quodnam sit motivum & resolutorium fidei supponendum est non omnes quidem actus Intellectûs & voluntatis, habere distinctum re objectum materiale à Formali, saltem tamen habent ratione distinctum. Sed hic assensus non semper est discursivus. Quando autem est discursivus, duas involvit præmissas. Licèt sit contentus interdum uno resolutorio. Quod resolutorium, debet esse proportionatum suo Habitui. Consequenter potest esse non evidens, modo sit immediatè attingibile.

Quo posito: Hæc propositio: Deus est veritas prima ultimum resolutorium habet: Quia dixit se esse veritatem primam. Ipsum autem Ly: Deus dixit; habet pro ultimo resolutorio, seipsum. Unde ultimum resolutorium prout importat determinativum, ut aliquid sit objectum fidei est Ly: Deus dixit. Imò & veritas in Cognoscendo & Essendo inquantum transeunt in species objecti fidei. Quamvis ultimum resolutorium fidei in ratione veræ, sit ipsa veritas prima in Essendo. Distingueturque adhuc conditio assentiendi intellectualiter per fidem, à motivo assentiendi. Nec committetur in hoc circulus vitiosus. Ipsi ite[illegible] propositioni: Deus est, assentior per fidem. Et licèt in ordine Metaphysico prius sit assentiri ad esse quàm ad dicere, non tamen in ordine fidei.

Posita distinctione revelationis Activæ & Passivæ. Revelatio passiva spectabit quidem ad conceptum Objecti Formalis Fidei. Non erit tamen motivum formale Fidei.

DISPUTATIONE II.

De Objectis Fidei in Particulari.

Privatim revelatum est objectum fidei divinæ. Is cui sit revelatio privata interdum obligatur ad credendum. Interdum non. Non obligatur tamen ad credendum semper. Autem quibus non est facta revelatio, si habeant, motiva credibilitatis, de facta verè revelatione tenentur non discredere. Non tamen credere. Licèt in casu aliquo possit esse obligatio credendi etiam in illis. Assensus privatæ revelationi fit ex habitu fidei. Secus si non haberentur motiva credibilitatis sufficientia.

Quid mediata Revelatio & quæ ejus divisio. Revelato definito revelatur definitio. Revelato universali revelatur né particularia. Universale spectatur Physicè & Metaphysicè. Deus universalis Physicè spectati format conceptum formaliter, Metaph. spectari æquivalenter. Hinc particulare in universali Physicè spectato revelatum erit objectum Fidei. Revelando tamen universale Metaphysicè acceptum, non revelat particularia qua talia. Utroque modo sumptum universale revelat Deus.

Revelata radice revelatur né passio? Revelata radice, revelatur passio metaphysica, secundùm id, quod dicit in recto. Non secundùm id quod dicit in obliquo. Risibilitatem v.g. Metaphysicè sumptam, potest Deus revelare. Nihil tamen de illa revelavit.

Si nomine præmissæ probabilis, veniat præmissa cujus objectum non est revelatum, non erit conclusio, de Fide. Secus si sit revelatum, licèt de hoc non constet, nisi per moralem certitudinem. Assensus deductus ex præmissis supernaturalibus potest esse in Entitate naturalis. Sed potest etiam esse in Entitate supernaturalis. Non tamen si ad illum assensum, concurrat solus habitus Theologiæ.

Putatitiè revelatum non potest esse objectum fidei divinæ. Possibilis tamen est qualitas, attendens ad putatitiè revelatum. Non erit illa qualitas rigorosè habitus fidei.

DISPUTATIONE III.

De Passionibus Objecti Fidei.

De certitudine.

Passiones fidei duæ: Certitudo & Obscuritas. Quid Certitudo, alia est objectiva alia subjectiva. Objectiva quid distinguitur à veritate. Rejiciuntur plures conditiones certitudinis. Assensus fidei & assensus certissimus certitudine objectiva. Sed non graduali. Nec subjectiva.

Hæc suppositio si per impossibile motivum Metaphysicum esset contrarium fidei, illud potiùs desereremquàm hoc, est suppositio impossi-

bilis,

bilis, non tamen tollens se ipsam. Universaliter quid illa? Certior est fides certitudine Metaphysica. Certior itē est objectivè scientia infusa. Sed non subjectivè. Æquant se certitudines objectivæ Fidei & visionis beatæ. Superat visio certitudine subjectiva. Fides Naturalis, inſiitens veræ revelationi divinæ & supernaturalis, nō habēt æqualē certitudinem ratione principii. Æqualem objectivam. Estque assensus ille fidei naturalis, certior quo cunque naturali. Deus etiam de absoluta potentia non potest mentiri. Non tamen ne infundat qualitatem erroris obligatur ad hoc veracitate. Quamvis illam qualitatem infundere non possit. Sicut nec actum erroris, quo concipiatur v. g. cœlum esse lapideum, & hoc esse in mente Dei Suppositio quid sit amphibologia. Infertur amphibologicè posse Deum loqui.

Possibilis est tamen cognitio supernaturalis probabilis nonnisi. Et quæ comparatæ ad unum instans sit vera comparatè ad aliud falsa. Non tamen erronea simpliciter. *De obscuritate Fidei.*

Alia passio fidei est obscuritas. Non habet illa rationem motivi. Præter evidentiam formalem datur & objectiva. Quid illa. Si potest videri essentia divina, sine attributis potest videri, & revelatio activa non viso Deo. Et è cōverso. Revelatione passiva intuitivè cognita non est necesse intuitivè videri Deum. Licèt sit necesse præsuppositivè cognoscere eundem. Precisa ratio testimonii, fundat semper assensum obscurum.

Non apparet implicantia, quare cum visione beata non possit stare fides. Cum actu item scientiæ. Cum actu item intuitivæ. Item cum opinione & fide. Ostenditurque universaliter, quid requiratur ad veram Contradictionem.

DISPUTATIONE IV.

De Conditionibus Applicantibus Objectum Fidei.

Quid venit nomine conditionum Objectifidei. Quotuplex hæc conditio, semper debet intervenire aliqua applicatio credendorum. *De motivis credibilitatis.*

Applicant fidem motiva credibilitatis. Aliud est verum aliud credibile. Ut aliquid sit credibile fide divina, non sufficiunt motiva credibilitatis probabilia. Debet item fidem antecedere Judicium evidens. Unde nec dantur assensus fidei infirmi. Habent ergo fideles motiva credibilitatis evidentia. Quæ evidentia ex parte subjecti, non est maxima.

Recensentur in particulari hæc motiva. Ex accidenti in Confirmationem falsi potest fieri miraculum verum, sed non per se. In Rudibus quod discerniculum fidei. Non est juris Theologici decernere, quo defacto motivo credibilitatis moveantur Rudes. Moventurque iisdem motivis quibus docti, sed alia methodo. Multum in illis deferendum securitati internæ, quam habent de credendo. Quæ pendet principaliter ab Illuminatione Spiritus Sancti. Judicium de motivis credibilitatis est in Entitate Naturale. Superveniens huic judicio Illuminatio Spiritus S. quid est? *De imperio voluntatis.*

Præcedit etiam actum fidei voluntas credendi seu imperium. Sine quo posset dici actus fidei. Pro alio statu, posset esse hoc imperium necessitativum. Non pro præsenti. Hæc voluntas credendi, est in Entitate supernaturalis. Quid pia affectio? *De propositione Fidei per Papam.*

Pensatis rationibus utriusq; partis. Papam esse verum papam est objectum fidei, conditionatè. Ex sola præcisè ratione applicantis & proponentis mysteria fidei, non infertur hunc Papam esse verum Papam. Sed ex eo præcisè, quòd omnis legitimè Electus sit verus Papa, de fide est, Clementem dicimum v.g esse verum Papam. Colliguntur varia hanc meteriam concernentia.

DISPUTATIONE V. *De Speciebus, Habitu, Actu, Necessitate, Subjecto, oppositis Fidei.* *De Speciebus.*

Species concurrentes ad actus Supernaturales, adeoq; ad actus fidei, non sunt supernaturales. *De Habitu.*

Dantur habitus supernaturales. Possibiles sunt habitus supernaturales infusi, & in particulari fidei, qui non tantum dent simpliciter posse, sed etiam facilè posse. Defacto tamen habitus infusus, non facilitat. Sed ex actibus supernaturalibus acquiritur habitus supernaturalis in entitate. non fit simul actus naturalis circa objectum, circa quod, sit actus supernaturalis. Pensatis rationib. utriusq; partis An supernaturalis physicè augeant suos habitus. Infertur, non implicare, quòd ab actibus supernaturalibus, intendatur physicè habitus illis proprius. Defacto tamen id non sit. Pensatis item rationibus utriusq; partis. An gratia physicè producat suos habitus. Infertur, id non implicare. Et defacto, saltem aliquos habitus, physicè causari à gratia. Deniq; pensatis rationibus utriusq; partis: An habitus fidei prius infundatur, quàm habitus charitatis. Infertur: probabilius esse, quòd habitus fidei, non dependenter à gratia producatur, qui habitus (idem dic de reliquis habitibus) etiam remisso actu, intenditur. *De actu & necessitate Fidei.*

Post præmissa. Decernitur, Fidem non posse esse discursivam Formaliter. Fides est necessaria ad salutem. Sed nisi auctoritati deferatur, posset aliquis adultus salvari, etiam in præsenti rerum statu, sine fide stricta, licèt non possit salvari, sine fide latiùs sumpta. Quodnam subjectum fidei. Et quid infidelitas.

DISPUTATIONE VI. *De Spe.*

Si sumatur spes, prout est spes, seu habitus verſandi circa sperandā à Deo, objectum illius materiale, est: Bonum nobis. Si autem sumatur pro habitu præceptivo bonitatis æternæ, in hoc sensu, objectum illius materiale, est Solus Deus. Sed non Beatitudo formalis. Beatitudo ut forma objectiva perfectiva nostri appetitus, non est Formale objectū spei. Nec omnipotentia. Sed Deitas prout habet rationem bonitatis, quà bonitatis in Essendo, quà in auxiliando.

Ratio sub qua objecti spei, si spectetur penes objectū illud materiale, quod speratur, est futuritio. Quid arduitas. Non est illa Ratio formalis propter quam spei. Spes non extenditur ad sperandum bona alterī, nisi in quantùm concipitur per modum unius aliquo modo, cum sperante. Spes est virtus voluntatis. Præcquirit aliquos speciales actus intellectūs. Sed non hunc: Non damnarer, si non peccarem. Nec hunc: Judico me fore salvum. Præsciti quomodo possunt habere spem. In Damnatis Et Beatis, non datur habitus spei. Secus in animabus purgatorii. Desperatio non rectè definitur: quòd sit motus voluntatis positivè recedentis à beatitudine. Sed est positiva non volitio beatitudinis æternæ, ut potè non consequendæ. Potest Deus præscito revelare suam damnationem. Etiamsi tunc actu sit in gratia Dei. Nemo sine motivis evidentissimis credibilitatis, debet inducere in animum, quòd id sit sibi revelatum.

DISPUTATIONE VII. *De Charitate.*

Objectum materiale Charitatis quà charitas est, non solus est Deus. Sed tantùm Charitatis prout est habitus fruendi. Objectum autem ejusdem Formale, est ipsa Deitas prout habet rationem bonitatis primæ. Pensantur argumenta quænam sit Ratio, Propter quam Charitatis. Charitas amans Deum propter illius bonitatem non amat, solum prout est principium supernaturalium. Nec prout est Auctor solum naturalium; sed prout est radix utriusq; illius perfectionis, vel prout est bonitas per essentiā Si quis nomine amoris amicitiæ, seu amoris, gratia amati, accipiat bonitatem inclusam in ipso amato, nomine autem amoris concupiscentiæ, accipiat amorē, propter illud seu ratione ejus, quod non includitur in amato, in ista acceptione, non posset Creatura amari propter Deū amore amicitiæ, sed tantùm amore concupiscentiæ. Sed amor amicitiæ non stat in hoc amari, licèt etiam amari possit amore amicitiæ propter bonitatem sic inclusam. Possunt amari Creaturæ propter Deum & amore amicitiæ & amore concupiscentiæ Amorq; ille proficiscetur ab eodem habitu, licèt futuri sint actq ipsi distincti specie Potest amari proximus propter bonitatem, quam habet Sistendo in illa. Potest item amari propter dona supernaturalia, non sistendo in illis ipsis. Quando non sistitur in illis, quà talibus, sed amatur ulteriùs propter bonitatem increatam, ille actus spectabit ad habitum charitatis Theologicæ, Quando autē in illis sistitur amando proximum, actus ille, non erit virtutis The-

FINIS.

Collegii Societatis Jesu Paderborna Anno 1633